T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

ABD VE İNGİLTERE DERGİLERİNDE TSK'NIN SURİYE HAREKÂTININ ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ: FIRAT KALKANI, ZEYTİN DALI VE BARIŞ PINARI

Esra ÖZTÜRK
2502160089

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. Meltem BOSTANCI

İSTANBUL – 2024

ÖZ

ABD VE İNGİLTERE DERGİLERİNDE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN SURİYE HAREKÂTININ ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ: FIRAT KALKANI, ZEYTİN DALI VE BARIŞ PINARI

ESRA ÖZTÜRK

Bu tezde ABD'nin *Foreign Affairs*, *Newsweek ve Time* dergileri ile İngiltere'nin *The Economist* ve *The Week* dergilerinde TSK'nın Suriye'nin kuzeyine yönelik icra ettiği Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı hakkındaki içerikler, Van Dijk'in metodolojisi ile eleştirel söylem analizine göre incelenmiştir.

Çalışmada, birbirinden farklı ekonomi-politiği, editöryal politikaları, bağımsızlık ve tarafsızlık iddiaları olan ve farklı kurumsal köklerden gelen dergilerin, yayın yaptıkları ülkeler ve dış politikalarıyla uyumlu yayın yapıp yapmadıkları sorusuna cevap aranmış ve Türkiye'de de TSK'nın sınır ötesi harekâtının ABD ve İngiltere'deki dergilere yansımaları açısından literatür oluşturmayı amaçlamıştır.

Çalışmanın sonucunda ABD'den incelemeye alınan 3 derginin tamamının ABD'nin resmî söylemleriyle uyumlu içerikler yayınladığı tespit edilmiştir. İngiltere liderliği pek çok kez Türkiye'nin sınır güvenliği konusundaki kaygılarına hak verdiğini söylerken, İngiltere merkezli dergilerin İngiltere'nin değil ABD'nin resmî söylemiyle aynı politikada yayın çizgisi belirledikleri tespit edilmiştir. İncelenen içeriklerin çoğunluğunda Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırlarında özerk bir Kürt devleti kurulması gerektiği savunulmuş ve PYD'nin özerkliği tecrübe ettiğine işaret edilmiştir. ABD ve İngiltere merkezli 5 dergiden incelenen 44 içeriğin ekseriyetinde, Türkiye'nin Kürtlerin tamamı ile PKK/YPG'yi eşdeğer tutuğuna yönelik gerçekle bağdaşmayan bir imaj çizdiği görülmüştür. Dergilerde yalnızca Fırat Kalkanı Harekâtı'nın IŞİD'le mücadele aşamasına ilişkin Türkiye hakkında nötr veya pozitif içerikler yayınlamıştır. Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı, incelenen tüm dergilerde negatif içeriklerle yansıtılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk Silahlı Kuvvetleri, TSK, Suriye, YPG, IŞİD, Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı, *Foreign Affairs*, *Newsweek*, *Time*, *The Economist*, *The Week*

ABSTRACT

CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF SYRIA OPERATIONS BY TURKISH ARMED FORCES IN US AND UK MAGAZINES: EUPHRATES SHIELD, OLIVE BRANCH AND PEACE SPRING

ESRA ÖZTÜRK

This dissertation consists of an analysis of the contents regarding the Euphrates Shield, Olive Branch, and Peace Spring operations carried out by the Turkish Armed Forces in northern Syria, as published in the USA's Foreign Affairs, Time, and Newsweek magazines, as well as the UK's The Economist and The Week magazines. The contents are examined using Van Dijk's critical discourse analysis.

The study seeks to answer the question of whether magazines with differing economic-political backgrounds, editorial policies, claims of independence and impartiality, and origins from different institutional roots publish in accordance with their countries' foreign policies. The paper also aims to contribute to the literature in Türkiye by examining the reflections of the Turkish Armed Forces' cross-border operations in political magazines published in the US and the UK.

As a result of the study, it was found that all three magazines examined from the USA published content in line with the official discourse of the USA regarding the operations. While the UK leadership has repeatedly expressed agreement with Türkiye's concerns about border security, it was observed that the UK magazines do not follow a publishing policy consistent with the official discourse but rather align with the foreign policy of the USA. In most of the examined contents, it was argued that there should be an autonomous Kurdish state in northern Syria, along Türkiye's borders, and it was noted that the PYD experienced autonomy. It was observed that the majority of the 44 contents examined from five magazines in both countries portrayed an image that Türkiye treats all Kurds and PKK/YPG as equal, which is not accurate. The magazines published neutral or positive content about Türkiye only during the fight against ISIS within the scope of Operation Euphrates Shield. Operations Olive Branch and Peace Spring were reflected negatively in all magazines concerning Türkiye.

Key words: Turkish Armed Forces, Syria, YPG, ISIS, Euphrates Shield, Olive Branch, Peace Spring, *Foreign Affairs*, *Newsweek*, *Time*, *The Economist*, *The Week*

ÖNSÖZ

Türkiye 40 yıldan fazladır içeride ve sınır ötesinde terör tehdidiyle karşı karşıyadır. Terörün desteklenmesi ve finansmanında yabancı ülkelerin rolü her zaman tartışılagelmiştir. Özellikle 2011'deki Arap isyanlarından sonra artan terör olayları ve PKK'nın Suriye'nin kuzeyinde bir devlet kurma girişimi, Türkiye tarafından sert tepkilerle karşılanmış ve IŞİD terörü gibi PKK/YPG terörünün de Türkiye'nin güney sınırlarından uzaklaştırılması için çok sayıda harekât düzenlenmiştir. Bu harekâtın Türkiye için ekonomik ve diplomatik bedelleri olmuştur ancak Türkiye bu yöndeki adımlarından geri dönmemiştir. Bu çalışma, Türk siyaset dilinde çok sık kullanıldığı için tartışma konusu olan "dış mihraklar" söyleminin aslında gerçekten karşılığı olduğunu ortaya koymaktadır. Zira, TSK'nın Suriye sınırı bölgesinde düzenlediği harekât hakkında ABD ve İngiltere'de yayın yapan 5 majör dergide yer alan içeriklerin eleştirel söylem analizini içeren bu sözel araştırma sonucunda, ABD'den *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* ile İngiltere'den *The Economist* dergilerinin, ABD söylemi ile aynı çizgide haber, görüş, röportaj gibi içerikler yayınlarak Türkiye'nin güneyinde PKK'nın Suriye kolu YPG'nin siyasî kanadı olan PYD tarafından Suriye'nin toprak bütünlüğü bozularak kuzeyde özerk bir kanton devlet kurulmasını desteklediği ve bu amaç doğrultusunda retorik geliştirdiği anlaşılacaktır. Yapılan araştırmada özellikle İngiliz *The Week* dergisinin TSK'nın terörle mücadelesini sanki Kürt etnik temizliği amacı varmışçasına yansıtması dikkat çekmektedir. Bu yönleriyle, çalışmanın, Türkiye'nin sınır güvenliği ve toprak bütünlüğünün öneminin tüm okurlara tekrar hatırlatılması ve yabancı devletlerin bölgedeki çıkarlarına yönelik tartışmaların tezyif edilmemesi adına bir yol gösterici olması temenni edilmektedir.

Bu tezin yazım aşamasında beni teşvik eden, kaynaklarını açan ve zaman ayıran duayen akademisyen ve iletişim dünyasının büyüğü Prof. Dr. Suat Gezgin hocam başta olmak üzere, beni desteklemeyi ve yol göstermeyi hiç bırakmayan tez danışmanım Prof. Dr. Meltem Bostancı hocama, Tez İzleme Komitesi üyesi değerli hocam Prof. Dr. Belkıs Ulusoy ve Doç. Dr. Korhan Mavnacıoğlu'na, motivasyonumu yitirdiğim zamanlarda bana güç veren dostlarım Musab ve Ozan ile tezimin tashihini yapan dostum Dr. Murat Bozkurt'a, bana hiçbir zaman inancını kaybetmeyen aileme, özellikle kız kardeşim Ahu'ya, tezimin şekilsel düzenlemeleri için destek veren canım ağabeyim Faruk'a, son aylarımda beni yemeksiz ve duasız bırakmayan canımın içi anneciğime ve bu süreçte yanımda olan ismini yazmadığım tüm sevdiklerime teşekkür ediyorum.

ESRA ÖZTÜRK

İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ ……..……..ii
ABSTRACT ……..iii
ÖNSÖZ …… iv
TABLOLAR LİSTESİ ……..viii
GÖRSELLER LİSTESİ ……ix
RESİMLER LİSTESİ ……..x
GİRİŞ ……1

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN TERÖRLE MÜCADELESİ VE SURİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN SINIRÖTESİ HAREKÂT

1.1. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ 7
1.1.1 Ordu, Türk Askerî Kültürü ve Türk Tarihinde Ordu 8
1.1.2 TSK'nın Tarihçesi, Yapısı ve Gelişimi 12
1.2 TERÖR VE TERÖRİZM 15
1.2.1 Terörizm, Tarihsel ve Kavramsal Açıdan Terör 16
1.2.2 Terörizmin Nedenleri, Amaçları ve Unsurları 18
1.3 TÜRKİYE'DE TERÖRİZM 20
1.4 ULUSLARARASI TERÖRİZM VE YABANCI SAVAŞÇILAR 25
1.5 TÜRKİYE'NİN 2000 YILI SONRASI SINIRÖTESİNDE MÜCADELE ETTİĞİ TERÖR ÖRGÜTLERİ 30
1.5.1 PKK ve Kolları ……..31
1.5.2 El-Kaide ……..37
1.5.3 IŞİD ……..38

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN 2000 YILI SINIRÖTESİ HAREKÂTI VE HAREKÂTA YÖNELİK KÜRESEL TEPKİLER

2.1 TSK'NIN 2000 YILI SONRASI SINIRÖTESİ HAREKÂTI 42
2.1.1 Fırat Kalkanı ……..47
2.1.2 Zeytin Dalı ……..50

2.1.3 Barış Pınarı …….....53
2.2 TSK'NIN SURİYE HAREKÂTINA YÖNELİK KÜRESEL TEPKİLER 56
2.2.1 Fırat Kalkanı Harekâtı'na Yönelik Tepkiler 58
2.2.2 Zeytin Dalı Harekâtına Yönelik Tepkiler 63
2.2.3 Barış Pınarı Harekâtına Yönelik Tepkiler..... 69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD VE İNGİLTERE BASININDA TSK'NIN SURİYE HAREKÂTININ ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

3.1 SÖYLEM ANALİZİ..... 75
3.1.1 Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi 79
3.1.1.1 Makro Yapı ……..80
3.1.1.2 Mikro Yapı ……..84
3.2 SEÇİLEN DERGİLER..... 86
3.2.1 ABD'den Seçilen Dergiler 87
3.2.1.1 Foreign Affairs …….....87
3.2.1.2 Newsweek ……..89
3.2.1.3 Time …….....90
3.2.2 İngiltere'den Seçilen Dergiler…….....91
3.2.2.1 The Economist ……..91
3.2.2.2 The Week ……..93
3.3 İÇERİKLERİN ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ..... 94
3.3.1 Fırat Kalkanı Harekâtı Hakkındaki İçerikler 96
3.3.1.1 ABD Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 96
3.3.1.1.1 *Foreign Affairs*'ta Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 96
3.3.1.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 118
3.3.1.1.3 *Time*'da Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi..... 138
3.3.1.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 142
3.3.1.2.1 *The Economist*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi …….....142
3.3.1.2.2 *The Week*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 145
3.3.2 Zeytin Dalı Harekâtı Hakkındaki İçerikler..... 154
3.3.2.1 Amerikan Dergileri 154
3.3.2.1.1 *Foreign Affairs*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 155
3.3.2.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 159

3.3.2.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 167
3.3.2.2.1 *The Economist* Haberleri 167
3.3.2.2.2 *The Week*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 171
3.3.3 Barış Pınarı Harekâtı Hakkındaki İçerikler 181
3.3.3.1 ABD Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 181
3.3.3.1.1 *Foreign Affairs*'taki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 182
3.3.3.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 193
3.3.3.1.3 *Time*'da Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi..... 203
3.3.3.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 213
3.3.3.2.1 *The Economist*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi ……..... 213
3.3.3.2.2 *The Week*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi 225
3.4 BULGULARIN YORUMLANMASI 235
3.4.1 Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu ……..235
3.4.2 Zeytin Dalı Harekâtı'nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu 241
3.4.3 Barış Pınarı Harekâtı'nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu..... 245

SONUÇ ……....254
KAYNAKÇA ……....260

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: PKK ve İlişkili Terör Örgütlerinin Açılımı…….33

Tablo 3.1: Van Dijk'ın eleştirel söylem analizine göre makro yapı incelemesinin adımları…….. 81

Tablo 3.2: Van Dijk'ın eleştirel söylem analizine göre mikro yapı incelemesinin adımları…..…… 84

Tablo 3.3: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerikler……..…… 97

Tablo 3.4: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler……..…..118

Tablo 3.5: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Time* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....138

Tablo 3.6: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerikler……. ….142

Tablo 3.7: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....146

Tablo 3.8: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerikler.. ……..…..155

Tablo 3.9: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....160

Tablo 3.10: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerik…….....167

Tablo 3.11: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....171

Tablo 3.12: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerikler……..…..182

Tablo 3.13: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler……...…194

Tablo 3.14: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Time* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....204

Tablo 3.15: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....214

Tablo 3.16: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler…….....227

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1.1: PKK'nın Askerî Organizasyonel Yapı Şeması ……...33

Görsel 2.1: Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başladığı gün bölgenin durumu ……..…49

Görsel 2.2: Fırat Kalkanı Harekâtı'nın sonlarına yaklaşılırken 8 Mart 2017 tarihinde bölgenin durumu ……..…50

Görsel 2.3: Zeytin Dalı Harekâtı başlangıcında bölgenin durumu ……51

Görsel 2.4: Zeytin Dalı Harekâtı sonunda bölgenin durumu ……52

Görsel 2.5: Barış Pınarı Harekâtı'nın başladığı gün 9 Ekim 2019 tarihinde bölgenin durumu……..…..54

Görsel 2.6: Barış Pınarı Harekâtı devam ederken 21 Ekim 2019 tarihinde bölgenin durumu……..….55

RESİMLER LİSTESİ

Resim 3.1: FF1 numaralı, “Suriye için Güvenli Bölge” başlıklı içeriğin fotoğrafı……....97

Resim 3.2: FF2 numaralı “Osmanlı Hayâletleri” başlıklı içeriğin fotoğrafı …….…..103

Resim 3.3: FF3 numaralı “Rojova Modeli” başlıklı içeriğin fotoğrafı……....109

Resim 3.4: FF4 numaralı “Erdoğan’ın Serüveni” başlıklı içeriğin fotoğrafı……113

Resim 3.5: FN1 numaralı “NATO, Türkiye’nin Putin’in Kollarına Düşmesini Durdurmak İçin Harekete Geçmeli” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...119

Resim 3.6: FN2 numaralı “ABD, Suriye’deki Türk ve Kürt Güçleri Arasında Ateşkes İstiyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...122

Resim 3.7: FN3 numaralı “Trump’ın Kuruluşlarının Dış Ticareti, ABD Ulusal Güvenliğini Nasıl Tepetaklak Edebilir?” başlıklı içeriğin fotoğrafı ……..……....125

Resim 3.8: FN4 numaralı “Biz Türkiye’de Daha Fazla Kaos Olmasını Önlemeye Çalışıyoruz” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...128

Resim 3.9: FN5 numaralı “Erdoğan, IŞİD’in Kalesi El-Bab’a Yeni Hamleyi İlan Etti” başlıklı içeriğin fotoğrafı ……. 130

Resim 3.10: FN6 numaralı “Suriye’de Kürtler Türkiye’nin İsteğiyle Geri Çekilmeye Başladı” başlıklı içeriğin fotoğrafı ……...132

Resim 3.11: FN7 numaralı “Musul’da IŞİD’le Savaş, Bağımsız Bir Kürdistan’a Yol Açabilir” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….135

Resim 3.12: FT1 numaralı “Barış Görüşmeleri Yoğunlaşırken Suriyeli İsyancılar İçin Bir Umut Işığı Yanıyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….. 139

Resim 3.13: FE1 numaralı “Duman ve Kaos: Suriye’deki Savaş” başlıklı içeriğin fotoğrafı……....143

Resim 3.14: FW1 numaralı “Türk Tankları, IŞİD’i Son Sınır Kalesinden Çıkarmak İçin Büyük Bir Hamleyle Suriye’ye Girdi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……146

Resim 3.15: FW2 numaralı “Türkiye Destekli Suriyeli İsyancılar Kürtlerin Önderliğindeki Güçlerin Köylerini Ele Geçirdi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……....149

Resim 3.16: FW3 numaralı “Suriyeli İsyancılar, IŞİD’in Kıyametin Başlayacağını Düşündüğü Şehirleri Ele Geçirdi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..151

Resim 3.17: FW4 numaralı “IŞİD ‘Birkaç Saat İçinde’ Türkiye-Suriye Sınırına Tüm Erişimini Kaybedecek” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..152

Resim 3.18: ZF1 numaralı “Türkiye’nin Afrin Harekâtı ve Amerika’nın Suriye’deki Geleceği” başlıklı haberin birinci fotoğrafı……..155

Resim 3.19: ZF1 numaralı “Türkiye’nin Afrin Harekâtı ve Amerika’nın Suriye’deki Geleceği” başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı…….156

Resim 3.20: ZN1 numaralı “Türk Kuvvetlerinin ABD’nin Suriye’deki IŞİD’e Karşı Mücadelede Kilit Müttefikini Bombalaması, İttifakı Zorlaştırıyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...160

Resim 3.21: ZN2 numaralı “2018’de Savaş Batı’ya Kayarken Suriye, Rusya ve İran Büyük Üs Kazandı ve İsyancıları İkiye Böldü” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….164

Resim 3.22: ZE1 numaralı “Suriye Kürtleri Kendi Topraklarının Kontrolünü Elinde Tutabilir mi?” başlıklı içeriğin fotoğrafı 167

Resim 3.23: ZW1 numaralı “ABD’nin Müttefiği Türkiye, Suriye’de ABD Destekli Kürtlere Saldırıyor” başlıklı içeriğin ve ZW2 numaralı “ABD’nin Müttefiği Türkiye, Suriye’de ABD Destekli Kürtlere Saldırıyor” ve “Türk Kara Birlikleri Kuzey Suriye’ye Girdi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...……..……...172/173

Resim 3.24: ZW3 numaralı “Türkiye-Suriye Sınır Çatışması Neden ABD-Rusya için Bir ‘Vekalet Savaşı’dır?” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….175

Resim 3.25: ZW4 numaralı “Türkiye, Trump Yönetiminin Suriye’de Kürtlerin Silahlandırılmasını Durdurma Konusunu Bir Kez Daha Kabul Ettiğini Söyledi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..178

Resim 3.26: ZW5 numaralı “Suriye’de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..180

Resim 3.27: ZW5 numaralı “Suriye’de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü” başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı ……..…182

Resim 3.28: BF1 numaralı “Türkiye’nin Suriye’deki Son Oyunu” başlıklı içeriğin fotoğrafı……183

Resim 3.29: BF2 numaralı “IŞİD Zaten Küllerinden Doğuyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...187

Resim 3.30: BF3 numaralı “Kürtlerin Umutlarını Boşa Çıkarmak Erdoğan’a Barış Getirmeyecek” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….190

Resim 3.31: BN1 numaralı “İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye’nin Suriye Kürtlerini İşgalinin ‘Felaket’ İnsanî Sonuçları Olacağı Konusunda Uyardı” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...194

Resim 3.32: BN2 numaralı “Özel: Türkiye, Görünüşe Göre Yanlışlıkla Suriye’deki ABD Özel Kuvvetlerine Saldırdı” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...196

Resim 3.33: BN3 numaralı “ABD ve Rusya, Türkiye’nin Suriye’deki Müttefiklerine Saldırı Tehdidine Karşılık Verdi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..199

Resim 3.34: BN3 numaralı “ABD ve Rusya, Türkiye’nin Suriye’deki Müttefiklerine Saldırı Tehdidine Karşılık Verdi” başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı…….200

Resim 3.35: BT2 numaralı “Trump, Suriye’den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye’ye Yaptırımları Düzeyledi” başlıklı içeriğin birinci fotoğrafı……206

Resim 3.36: BT2 numaralı “Trump, Suriye’den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye’ye Yaptırımları Düzeyledi” başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı……...206

Resim 3.37: BT2 numaralı “Trump, Suriye’den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye’ye Yaptırımları Düzeyledi” başlıklı içeriğin üçüncü fotoğrafı……...207

Resim 3.38: BT2 numaralı “Trump, Suriye’den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye’ye Yaptırımları Düzeyledi” başlıklı içeriğin dördüncü fotoğrafı……...207

Resim 3.39: BT3 numaralı “Kabadayı Olma. Aptal Olma!’ Başkan Trump, Erdoğan’a Türkiye’nin Suriye’deki İlerleyişi Hakkında Yazdı” başlıklı içeriğin fotoğrafı…….211

Resim 3.40: BE1 numaralı “Türkiye, Suriye’ye Saldırı Başlattı” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...214

Resim 3.41: BE2 numaralı “Türkiye’nin İşgali, Suriye’nin Bir Zamanlar İstikrarlı Köşebaşını Kaosa Sürükledi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……217

Resim 3.42: BE3 numaralı “Türkler, Erdoğan’ın Suriye’deki Kürtlere Karşı Savaşında Birleşiyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..220

Resim 3.43: BE4 numaralı “Amerika, Türkiye ile Yapılan Ateşkes Anlaşması ile Suriye Kürtlerini Terk Ediyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……222

Resim 3.44: BW1 numaralı “Türkiye, Askerin Suriye’ye ‘Kısa Sürede’ Gireceğini Söyledi” başlıklı içeriğin fotoğrafı……227

Resim 3.45: BW2 numaralı “Türkiye, Suriye’de ABD Müttefiki Kürt Güçlerine Karşı Saldırı Başlattı” başlıklı içeriğin fotoğrafı……...228

Resim 3.46: BW3 numaralı “Haber: Trump Yönetimi Yetkilileri, Türkiye’nin Suriye’yi İşgal Edeceğini Düşünmüyordu” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..230

Resim 3.47: BW4 numaralı “ABD Yaptırımları Türkiye’yi Durduracak mı?” başlıklı içeriğin fotoğrafı……..231

Resim 3.48: BW5 numaralı “Türk Lider Erdoğan, Trump’ın Suriye Taleplerini Soğukkanlılıkla Reddediyor ve ‘Trump Buraya Geldiğinde Konuşacağım’ Diyor” başlıklı içeriğin fotoğrafı……....233

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

AK Parti : Adalet ve Kalkınma Partisi

ASALA **:** Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)

BDP **:** Barış ve Demokrasi Partisi

BM : Birleşmiş Milletler

BMGK : Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

CFR : Council of Foreign Relations (Dış İlişkiler Konseyi)

CIA **:** Central Intelligence Agency (Merkezî İstihbarat Teşkilatı)

Çev. **:** Çeviren

DEAŞ **:** Devlet'ul İslamiy el-Irak veş-Şam (Irak-Şam İslam Devleti)

DEHAP **:** Demokratik Halk Partisi

DEP **:** Demokrasi Partisi

Der. **:** Derleyen

DHKP-C : Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi

DTP **:** Demokratik Toplum Partisi

EUROJUST **:** European Union Agency for Criminal Justice **(**Avrupa Birliği Adlî İşbirliği Ajansı)

EUROPOL: : European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı)

FETÖ : Fetullahçı Terör Örgütü

FRONTEX **:** Frontières extérieures (Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı)

HADEP **:** Halkın Demokrasi Partisi

HAMAS **:** Harakat al-Muqawama al-İslamiya (İslami Direniş Hareketi)

HDP **:** Halkların Demokratik Partisi

HEP **:** Halkın Emek Partisi

HPG : Hêzên Parastina Gel (Halk Savunma Güçleri)

HPJ : Hêzên Parastina Jinê (Kadın Halk Savunma Güçleri)

IŞİD : Irak-Şam İslam Devleti

KADEK **:** Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi

KBY : Kürdistan Bölgesel Yönetimi

KCK : Koma Civakên Kurdistanê (Kürdistan Topluluklar Birliği)

KKK : Kürdistan Federasyon Topluluğu

KKK : Kara Kuvvetleri Komutanlığı

KNK : Kongra Netewiya Kurdistan (Kürdistan Ulusal Kongresi)

KODAR : Doğu Kürdistan Demokratik ve Özgürlük Topluluğu

KONGRAL-GEL :Halk Kongresi

MENA : Middle East and North Africa (Orta Doğu ve Kuzey Afrika)

MGK **:** Millî Güvenlik Kurulu

MSB : Millî Savunma Bakanlığı

NATO : North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü)

ÖP **:** Özgür Parti

ÖZDEP **:** Özgürlük ve Demokrasi Partisi

PCDK : Partî Çareserî Dîmukratî Kurdistan (Kürdistan Anadolu Demokratik Çözüm Partisi)

PJAK : Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi)

PKK : Partiya Karkerên Kurdistane (Kürdistan İşçi Partisi)

PYD : Partiya Yekîtiya Demokrat (Suriye Demokratik Birlik Partisi)

SDG **:** Suriye Demokratik Güçleri

s. **:** Sayfa

SGH **:** Suriye Geçici Hükümeti

SHP **:** Sosyal Demokrat Halkçı Parti

s.y. **:** Sayfa Yok

TAF : Turkish Armed Forces (Türk Silahlı Kuvvetleri)

TBMM **:** Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C. **:** Türkiye Cumhuriyeti

TSK : Türk Silahlı Kuvvetleri

vb. **:** Ve Benzeri

vd. **:** Ve Diğerleri

YDK : Yekitiya Demokratiya Kürd Kürt Demokratik Halk Birliği

YJA-STAR : Yekîneyên Jinên Azad ên Star yani STAR Özgür Kadın Birlikleri

YPG : Yekîneyên Parastina Gel (Halk Koruma Birlikleri)

YPJ : Yekîneyên Parastina Jin (Kadın Savunma Birlikleri)

YRK : Yekîneyên Rojhilatê Kurdistanê (Doğu Kürdistan Savunma Birlikleri)

YTS : Yabancı Terörist Savaşçı

WEF : World Economic Forum (Dünya Ekonomik Forumu)

EK 1: 3. Bölümde Analiz Edilen Haberlerin Çevrimiçi Bağlantıları

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, 1980'lerden itibaren ülkenin güneyinde yoğunlaşan terör tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. İlk sınır ötesi harekâtını 1983'te gerçekleştiren Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) 2000 yılı sonrası dönemde tatbik ettiği harekât, uluslararası basında önemli yer tutmuştur. Özellikle ABD'nin 2003'te Irak'ı işgali ve 2011 yılında Kuzey Afrika'da başlayan ve Orta Doğu'ya yayılan Arap isyanlarının sıçraması sonrasında Suriye'de çıkan iç savaşta ülkenin istikrarsızlığa sürüklenmesini takip eden süreçte, Türkiye'nin sınırında oluşan devlet dışı silahlı unsurların oluşturduğu riskler, farklılaşan terör örgütlerinin ülkenin güvenliğini tehdit etmesi, terörist unsurların ülke içine sızması ve şehir merkezlerine uzanan kanlı terör eylemleri gerçekleştirmesi nedeniyle TSK, Türkiye'nin güney sınırları ötesinde çok sayıda harekât icra etmiş ve etmeye devam etmektedir.

Bölgede aynı zamanda 2015 yılından beri Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) ile Mücadele Uluslararası Koalisyonu da askerî varlık göstermektedir. Koalisyonda yer alan Batılı ülkelerle Türkiye'nin terörle mücadele konusunda fikir ayrılığına düştüğü noktalar olmuştur. Ancak Türkiye, Suriye'nin kuzeyine dönük sınır ötesi harekât konusunda Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) veya Uluslararası Koalisyonun onayını istememiştir. Fırat Kalkanı Harekâtı, IŞİD'le mücadele kapsamında Batı tarafından desteklense de Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı sırasında TSK'nın Suriye muhalefetinin silahlı grubu olan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) iş birliğinde ilerleyişi, IŞİD'in yanında ABD başta olmak üzere Uluslararası Koalisyon'un desteklediği sözde Halk Koruma Birlikleri (YPG) unsurlarının da Türkiye'nin sınır bölgelerinden uzaklaştırılması ve bazı noktalarda Rusya Federasyonu ile iş birliği; özellikle Ankara ve Washington ilişkilerinde kriz doğuracak nedenler yaratmıştır.

TSK'nın Suriye'ye ilk harekâtı gerçekleştirdiği 2016 yılından günümüze kadar Suriye'nin kuzeyine havadan ve karadan düzenlenen terörle mücadele harekâtı hâlen devam etmektedir. Türkiye'nin bu harekâtı, uluslararası televizyon, ajans ve gazetelerde olduğu gibi dönemlerin aynası ve âdeta tarihin arşivi niteliğinde sayılan uluslararası politika dergilerinin de gündeminde yer almıştır.

Bu tez, sınırlılıkları itibariyle; ana amacı sözde Irak Şam İslam Devleti olarak açılımı yapılan ve IŞİD veya DEAŞ olarak kısaltılan terör örgütü ile bölücü ve terörist grup olarak tanımlanan Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) Suriye kolları Demokratik Birlik

Partisi'nin (PYD) ve askerî kanadı YPG ile yan örgütlerini hedef alan 2016'daki Fırat Kalkanı Harekâtı'nı; 2018'de icra edilen ve Türkiye'nin Hatay ve Kilis illeriyle sınırları bulunan Afrin'den YPG unsurlarının uzaklaştırılmasını amaçlayan Zeytin Dalı Harekâtı'nı ve 2019 yılında icra edilerek Türkiye sınırından Suriye'nin 30 kilometre derinine kadar olan bölgenin YPG unsurlarından arındırılarak oluşturulacak güvenli bölgede Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sivillerin yerleştirilmesinin amaçlandığı Barış Pınarı Harekâtı'nı inceleme kapsamına almıştır. Çalışmada, üç harekâtın ABD'den *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* dergileri ile İngiltere'den *The Economist* ve *The Week* dergilerine yansımaları incelenmiştir.

Birinci analiz bağlamı olan Fırat Kalkanı Harekâtı, ana amacı sözde Irak Şam İslam Devleti olarak açılımı yapılan IŞİD / DEAŞ ile Türk devletinin PKK'nın Suriye kolu PYD ve onun askerî kanadı YPG ile yan örgütlerini hedef alan ve 24 Ağustos 2016'da başlayıp 29 Mart 2017'ye kadar yaklaşık 7 ay süren süren askerî harekâttır. İkinci bağlam olan Zeytin Dalı Harekâtı, 20 Ocak 2018'de başlayıp 57 gün boyunca icra edilen ve Türkiye'nin Hatay ve Kilis illeriyle sınırları bulunan Afrin'den YPG unsurlarının uzaklaştırılmasını amaçlayan harekâttır. Barış Pınarı Harekâtı ise 9 Ekim 2019 ile 25 Kasım 2019 tarihleri arasında icra edilerek Türkiye sınırından 30 kilometre içeriye kadar olan bölgenin YPG unsurlarından arındırılarak oluşturulacak güvenli bölgede Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sivillerin yerleştirilmesinin amaçlandığı harekâttır.

Çalışmada, TSK'nın tarihçesi ve yapılanması ile dönüşümü ve terörizm ile terörle mücadeleye dair literatür taramalarına yer verilmiş; söylem analizi literatürüne değinilmiş ve Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi metodu açıklanmıştır. Ardından ABD'den seçilen *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* dergileri ile İngiltere'den seçilen *The Economist* ve *The Week* dergilerinin tarihi, ekonomi-politiği, editöryal politikaları ve kurumsal özelliklerine değinilerek sözü geçen harekâta ilişkin içerikler, tezin kısıtlılıkları içerisinde ele alınmıştır.

Bu tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu olan dergi incelemelerinde hedeflenen haber ve/veya makalelerin ana konusunu oluşturan TSK'nın tarihçesi ile terörün tanımı ile türleri anlatılmıştır.

İkinci bölümde TSK'nın Suriye'de gerçekleştirdiği sınır ötesi harekât ve terörle mücadelenin çerçevesine değinilmiş, icra edilen sınır ötesi harekât sırasıyla olarak dayanak, konsept ve sonuçları ile sunulmuştur. Ayrıca harekâta yönelik küresel tepkilere de değinilmiştir.

Üçüncü bölümde söylem analizi literatürüne yer verilmiş ve çalışmada kullanılacak yöntem olan Van Dijk'in "Eleştirel Söylem Analizi" metodunun adımları açıklanmıştır. Ardından tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan ABD ve İngiltere merkezli, tirajı, marka değeri ve küresel bilinirliği yüksek olması kriterlerine göre seçilen uluslararası haber dergileri hakkında tanıtıcı bilgi verilmiştir. ABD'den *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* dergileri ile İngiltere'nin *The Economist* ve *The Week* dergilerinin tarihçeleri, ekonomi-politiği ve editoryal politikalarından bahsedilmiştir. Devamında bu dergilerde yer alan içerikler Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı'na göre kategorize edilmiş ve her bir bölümde dergilerde yer alan haber metinlerinin makro ve mikro yapı unsurları tek tek ele alınarak çözümlenmiştir. Aynı bölümün sonunda çalışmanın bulguları ortaya konmuş, eleştirel söylem analizi sonucunda her bir derginin TSK'nın sınır ötesi harekâtını okura nasıl sunduğu ortaya konmuştur.

Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular yorumlanmış, haber içeriklerinin dergilerin yayın yaptığı ülke politikalarıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilmiş ve dergilerin kendi aralarındaki yayın politikalarıyla ülke bazında karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın amacı, Suriye'de 2011 yılında meydana gelen ve hâlen süren iç savaş sonrası bölgede oluşan ve Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit eden terör örgütleriyle mücadelede uluslararası arenada en çok dikkat çeken üç harekât olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı'nın ABD ve İngiltere haber dergilerine nasıl yansıdığını inceleyerek literatür oluşturmak ve eleştirel söylem analizi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda birbirinden farklı ideolojik ve editöryal yaklaşımı ile bilinen *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek dergileri ile The Economist* ve *The Week* dergilerinin, ülkelerin dış politikalarıyla ve Türkiye'ye yönelik resmî yaklaşımlarıyla uyumlu bir şekilde yayın yapıp yapmadıklarını tespit etmektir.

Bilindiği gibi süreli yayınlar, geleneksel basında kadim bir yere sahip olsa da çoğu zaman hak ettiği değeri görememiştir. Bu çalışmada gazeteler veya haber ajansları yerine dergilere odaklanılmasının dayanağı, dijitalleşen ve haberin anlık

değerini yakalamasının zor olduğu günümüzde, tarihe ışık tutan ve arşiv niteliğinde olan dergilere değer ithaf edilmesi; ayrıca dergilerin de dijitalleşmeyle birlikte matbu baskılarla sınırlı kalmayan ve sıcak haberi yakalayan dijital yönüne de dikkat çekilmek istenmesi olmuştur.

Türkiye'nin son dönemdeki dış politikasında da belirleyici rol oynayan terörle mücadele harekâtının; Türkiye'nin ABD ve İngiltere ile hem Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) müttefikleri olmaları nedeniyle hem de her iki Batı ülkesinin de Suriye'de askerî birlik bulundurması, münferit veya iş birliği içinde Suriye'ye harekât düzenlemeleri, Suriye'de faaliyet gösteren ve Türkiye'nin ülkenin sınır güvenliğini tehdit ettiğini belirttiği Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında da yer alan PYD'nin silahlı kanatları olan ayrılıkçı silahlı örgütlerle temas içinde olmaları konuya yüksek düzeyde ilgi yaratmaktadır. Gerek eşik bekçiliği gerekse medyanın beşinci kolu olarak bilinen propaganda, manipülasyon ve kamuoyunu etkileme gücüne sahip olması bakımından gazeteciliğin icra edildiği ülkelerin dış politikalarıyla ilgisi olduğundan yola çıkılarak TSK'nın sınır ötesi harekâtının hem ABD ve İngiltere'de iç kamuoyuna hem de uluslararası okura, bu doğrultuda kodlanıp sunulduğu varsayımı üzerine temellendirilen bu çalışmanın Türkiye'nin ve bölgenin yakın tarihine ışık tutan bir analiz olarak literatüre kazandırılmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Çalışmanın konusunu doğrudan ilgilendiren ABD ve İngiltere'de çok sayıda uluslararası politika dergisinin bulunduğu görülmektedir. Bu dergilerin tamamının incelenmesinin olanaksızlığı nedeniyle çalışmaya belirli dergiler dâhil edilmiştir. Seçilen dergiler dünyadaki politika dergileri arasında öncü sayılabilecek gerek tirajları gerekse popülariteleri bakımından Türkiye'de de yakından takip edilen dergiler arasından seçilmiştir.

Çalışma, harekâtın bölgede doğrudan askerî varlığı ve / veya dolaylı olarak çıkarları bulunan Batılı ülkelerdeki seçili uluslararası politika dergilerinde nasıl işlendiğini konu edinmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları kapsamında incelenecek dergiler, 2015'te Barack Obama başkanlığı döneminde Suriye'ye ilk kez asker gönderen ve hâlen bölgede üsleri bulunan, ayrıca terör örgütü IŞİD'le mücadele faaliyeti gösteren Uluslararası Koalisyon'a liderlik eden ABD ve henüz ABD bölgeye girmeden önce gözlemci rolüyle Kraliyet Hava Kuvvetlerini Suriye üzerinde görevlendiren ve takip eden yıllarda ABD öncülüğünde kurulan Uluslararası

Koalisyonun bir parçası olan, ayrıca hem NATO'da hem de Türkiye'nin terörle mücadelesine büyük çoğunlukla destek verdiği bilinen İngiltere'den seçilmiştir.

Seçilen dergiler çevrimiçi tirajlar, marka değeri ve köklü kurumsal yapıya sahip olmaları bakımına göre belirlenmiştir. Buna göre ABD'den *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* dergileri ile İngiltere merkezli olarak yayın yapan *The Economist* ve *The Week* dergileri inceleme kapsamına alınmıştır.

Bu üç büyük sınır ötesi harekâta yönelik dijital ve matbu içeriklerin söylemini inceleyen çalışmada, süre olarak da sınırlılığa ihtiyaç duyulmuştur. Buna göre üç başlıca sınır ötesi harekât olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı'na ilişkin haberlere yönelik haber dilini eleştirel söylem analizi yöntemiyle inceleyen çalışmada yaklaşık 7 ay süren Fırat Kalkanı Harekâtı için ilk 2 ay süresince yani 24 Ağustos ile 24 Ekim 2016 tarihleri arasında yayınlanan içerikler, yaklaşık 2 ay süren Zeytin Dalı Harekâtı için ilk 20 gün içinde yani 20 Ocak ile 8 Şubat 2018 tarihi arasında çıkan içerikler ve yaklaşık 1 buçuk ay süren Barış Pınarı Harekâtı için ise ilk 10 gün içinde yani 9 Ekim ile 18 Ekim 2019 tarihine kadar yayınlanan içerikler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda, Fırat Kalkanı Harekâtı hakkında 17 içerik, Zeytin Dalı Harekâtı hakkında 9 içerik, Barış Pınarı Harekâtı hakkında 18 içerik olmak üzere toplam 44 içerik incelemeye dâhil edilmiştir. Belirtilen haberler harekâta göre kategorize edilerek analiz edilmiştir.

Metindeki her ifade, seçilen her sözcük, cümlelerdeki gramatik tercihler bile haberin sunumu bakımından okura bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla haberin oluşturulmasında gazetecilerin bilinçaltındaki politik ideolojilerin ve kendi politik çevrelerinin bile etkisi olduğunu dile getiren görüşler bulunmaktadır.[1] Bu görüşlerin, haber metninin içerisindeki pek çok farklı unsurun incelenerek ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu noktada çalışmanın amacına yönelik en uygun yöntemin, bu görüşleri bilimsel bir yöntemle en ayrıntılı şekilde tespit etmek üzere bir metodoloji geliştiren Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi olduğu değerlendirilmiştir.

Van Dijk, haberi bir söylem olarak ele almıştır çünkü haberin içinde yeniden üretildiği toplumsal formasyon ve söylemsel formasyonun sorgulanması

[1] İbrahim Toruk, **Gutenberg'den Dijital Çağa Gazetecilik**, Konya: Literatürk, 2008, s. 183-184

gerekmektedir.[2] Haberi bir söylem olarak algılamak, haberi, onu üreten kuruluşların kurumsal duruşlarını veya iktidarın söylemlerinin çerçevelendiği bir anlatı olup olmadığını anlamayı da zorunlu kılar.

Tezin sınırlılıklarına göre belirlenen haberler, eleştirel söylem analizinin öncülerinden Van Dijk'in "Söylem Analizi" metodolojisi doğrultusunda makro ve mikro yapı unsurları detaylı bir şekilde analize tabi tutulmuştur.

Van Dijk'in eleştirel söylem analizindeki makro ve mikro yapıların analiz edilmesi süreci, bu yapıların unsurlarının çözümlenmesi, tezin amacına uygun olarak dergi haberlerinin, kuruluşların ve derginin yayın yaptığı ülkenin iktidarının ideolojik görüşünü yansıtıp yansıtmadığı bakımından yeteri kadar veri ortaya koymaktadır. Makro yapıda, haberin başlığı, okurun aklındaki ilk izlenimi oluşturacak olan spot ve haberin girişi, tercih edilen görsel veya fotoğraf, ana olayın sunumu, haberin ardalanı ve bağlamı, haberin hangi kaynaklara dayandırıldığı, olayın tüm taraflarının görüşlerine yer verilip verilmemesi gibi unsurlar incelenmiştir. Mikro yapıda ise sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, haberdeki sözcük seçimleri ve retorik çözümlemeleri yapılmıştır.

İçeriklerin analizlerinin makro ve mikro yapı incelemeleri sırayla yapılsa da analizin akışına uygun olarak alt düzeydeki incelemelerde adımların nadiren bir arada ele alınmasını gerektiren metinler de bulunmaktadır.

Eleştirel söylem analizinde fotoğrafların incelenmesi sıklıkla mikro düzey analizindeki retorik yoruma dâhil edilse de bu çalışmada TSK'nın sınır ötesi harekâtını kapsayan bağlamda, görsel göstergelerin haberin yarattığı ilk izlenim ve alımlanmasında büyük ölçüde önemli role sahip olduğu değerlendirildiği için, fotoğraflar makro yapıya dâhil edilerek makro yapı içerisinde ayrı bir başlıkta incelenmiştir.

Dijital yayın yapan dergilerin bazılarındaki son dakika gelişmesi olarak aktarılan ve son derece kısa haberlerin, yer yer makro ve mikro düzey analizlerinin bütünleşik yorumlama ile yapılması ihtiyacı da duyulmuştur.

---

[2] Nesrin Kula, "Gazetelerde Yeralan Polise Yönelik Haberlerdeki Söylemsel Boyutlar: Gaffar Okkan Suikastı Örnek olayı", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4(1-2), 2002, s. 191

1. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN TERÖRLE MÜCADELESİ VE SURİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN SINIRÖTESİ HAREKÂT

Bu bölümde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin terörle mücadele harekâtına konusuna başlamadan önce ordu kavramı, Türk ordusunun oluşumu, Türk askerî kültüründen kısaca bahsedilmiştir. Terör konusu tarihsel ve kavramsal olarak ele alınmış, terörün ortaya çıkışı, nedenleri, amaçları, unsurlarına değinilmiştir. Aynı zamanda uluslararası terörizm ve yabancı savaşçılar konusuna da yer verilmiş, Türkiye'de ortaya çıkan terör örgütleri ve kolları ile TSK'nın sınır ötesi harekâtının gerekçesini oluşturan terör örgütlerinden olan PKK ve çatısı altındaki örgütler, El-Kaide ve El-Kaide'nin zayıflaması ve bölünmesi neticesinde ortaya çıkan IŞİD terör örgütünün kökenleri ve faaliyetleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin sınır ötesinde mücadele ettiği belli başlı terör örgütleri tanımlanmış ve faaliyetleri özetlenmiştir.

1.1. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), köklü tarihi, stratejik kapasitesi ve modern savaş teknikleriyle, Türkiye'nin ve bölgesel güvenliğin korunmasında kritik bir rol oynamaktadır. TSK, Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı olarak, yüzyıllar boyunca farklı coğrafyalarda hüküm süren bir askerî geleneği temsil etmektedir. Cumhuriyet döneminde kurulan ve Atatürk'ün "Vatanı korumak her vatandaşın görevidir" ilkesiyle şekillenen TSK, günümüzde modern bir ordu olarak, ulusal ve uluslararası alanda önemli sorumluluklar üstlenmektedir. NATO'nun ikinci en büyük ordusuna sahip olan Türkiye, hem bölgesel güvenlik meselelerine müdahale etme kapasitesine sahip olup hem de küresel barış ve güvenliğin sürdürülmesinde aktif bir rol almaktadır.[3]

TSK'nın temellerinin dayandığı ordu kavramının Türkler açısından kökenlerinin çok eskiye uzandığı bilinmektedir. Kimi kaynaklar Türk ordusunun tarihini milattan önceye kadar dayandırmaktadır. Toplulukların en birincil ihtiyacı olan güvenlik ihtiyacının karşılanması için dağınık silahlı topluluklardan düzenli orduya geçiş ve TSK'nın oluşumuna kadarki dönüşüm, TSK'nın tarihçesi, yapısı ve gelişimi bu bölümde anlatılmıştır.

[3] "Türkiye and NATO" (Çevrimiçi) https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_191048.htm?selectedLocale=en, Son Erişim: 2 Aralık 2023

1.1.1 Ordu, Türk Askerî Kültürü ve Türk Tarihinde Ordu

Tarih boyunca önce bireylerin sonra da toplumların en önemli ve birincil ihtiyacı güvenlik olagelmiştir. Güvenlik ihtiyacı eski çağlarda ilkel silahlarla sağlanırken zamanla daha modern silahlar kullanılmaya başlanmış; güvenliğin bir iş olarak ortaya çıkmasıyla askerler, beyliklerin güvenliğini feodal düzenin sonra ermesinden sonra düzenli ordularla sağlanmaya başlamıştır. Ordu sistemleri bölgelere ve ülkelere göre değişkenlik gösterirken ulus devlet oluşumlarının görüldüğü ülkelerde ordu ve devlet bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ordu denince akla ilk olarak güç gelmektedir. Bir devletin hâkimiyet sağlayabilmesi için birinci koşul, güçlü ve stratejik bir orduya sahip olmasıdır. Nitekim tarihte en kadim devletlerin köklü, donanımlı, sayıca fazla ve taktik olarak hâkim ordulara sahip olduğu bilinmektedir.

Her ne kadar ordu kavramı, savaş ve cebir ile özdeşleştirilmiş olsa da esasen ordu, barışı da tesis ve muhafaza eden yapıdır. Özkaya'ya göre dünyada kuzey ve güney kutup bölgeleri hariç, barış durumundaki tüm bölgeleri ordular, donanmalar yani silahlı kuvvetler korumaktadır. Bu Türkiye Cumhuriyeti için de Fransa için de böyledir. Özkaya, ordu kavramı ile barışın zıtmış gibi görünmesinin barışı tesis eden ve koruyan, barışı bozmak isteyenlere karşı caydırıcılık teşkil eden silahlı gücün en temel fonksiyonlarından birinin tamamen pas geçilmesi olduğunu ifade etmiştir.[4]

Soğuk Savaş sonrasında güvenlik yaklaşımlarının doğrudan ordu ve askerî güvenlikle ilişkilendirilmesi nedeniyle ordu kavramıyla birlikte anılması gerek bir diğer kavram da şüphesiz ordunun görevi olarak askerî güvenliğin tanımıdır. Askerî güvenlik, "bir devletin başka bir devletin silahlı gücünden tehdit hissetmeme ya da herhangi bir tehdit ya da güç kullanımı vukuunda, gerekli tedbirleri alarak bu tehdidi bertaraf etmesi"dir.[5]

Andrew Heywood, orduyu sivil siyasetten ve örgütlerden ayırt eden dört özelliğinin altını çizmiştir:

> "Birincisi, bir savaş aracı olarak ordunun gerçek bir silahlanma tekeli ve bunun neticesi zorlayıcı bir güç elde etmesidir. Ordu bir rejimi destekleme veya devirme

[4] A. Sefa Özkaya, **Hunlar'dan Günümüze Türk Askeri Kültürü**, İstanbul: Kronik Kitap, 2019, s. 18-19

[5] Serkan Yenal: "Uluslararası Politikada Güvenlik Kavramı", Uluslararası Güvenlik ve Terörizm, Editörler: Mahir Terzi, Serkan Yenal, Ankara: Sinopsis Yayınları, 2015, s. 241

> kapasitesine sahip olduğundan onun sadakati devletin ayakta kalması için zorunludur. İkinci faktör, Silahlı Kuvvetlerin, bir rütbe hiyerarşisi ve kesin bir itaat kültürüyle karakterize edilen, sıkı örgütlenmiş ve yüksek disiplinli bir organ olmasıdır. … Üçüncü olarak, ordu her zaman ayırt edici bir kültür ve değerler sistemiyle personelini savaşmaya, öldürmeye ve belki de ölmeye hazır tutan bir ekip ruhuyla (esprit de corps) karakterize edilir. … Dördüncüsü, Silahlı Kuvvetlerin, devletin güvenlik ve bütünlüğünü güvence altına aldıkları için ulusal çıkarın muhafaza edildiği yer olmaları anlamında, çoğunlukla siyasetin 'üzerinde' görülmeleri ve genellikle de kendilerini öyle görmeleridir."[6]

Öte yandan ordular tekil, tutarlı ve bütün toplumlarda ortak siyasî özelliklere sahip bir şekilde biçimlendirilir. Bunlar ordunun tarihi ve gelenekleri, özel alayları veya birimleri ve genel siyasî sistemin doğası, siyasî kültür ve rejimin kendi değerleridir. Son olarak, orduların siyasî hayatta oynayabildiği gerçekten farklı roller sebebiyle onların yapısı ve önemi konusunda genelleme yapmak zordur. Ancak bu rolleri bir savaş aracı, siyasî düzen ve istikrarın sağlanması, bir çıkar grubu ve sivil düzenin alternatifi olarak ele almak mümkündür.

Elbette ordular, Heywood'un belirttiği rollerin birkaçını bir arada yürüten yapılardır. İstikrarsızlık ve düzensizlik çıktığı dönemlerde, ordu kendisini sivil yönetime bir alternatif olarak görebilir ve anti-demokratik uygulamalarla veya darbelerle yönetimi eline geçirebilir. Bu durum Türkiye dâhil demokrasiyle geç tanışmış pek çok ülkenin tarihinde görülmüştür. Demokrasisi gelişmemiş ülkelerde ise askerî vesayetin çoğunlukla bir çıkar grubu üzerinde vesayet oluşturduğu vakidir. Ordunun siyasetle bu tür ilişkilerinde önce evrensel anlamda ordular, ülkenin sınırlarını korumak, savaş hâlinde ülkeyi savunmak ve düşmanla mücadele etmekle yükümlüdür.

TSK, dünyanın en köklü ve kurumsal orduları arasında sayılmaktadır. Pek çok kaynakta, Türk ordusunun kökeninin milattan önce 209 yılında kurulan Büyük Hun İmparatorluğu dönemindeki ilk düzenli orduya dayandığı belirtilmektedir. Genelkurmay Başkanlığı tarihçesinde de yer verilen bu bilginin yanı sıra, ordunun on binli tümenlerden oluştuğu ve tümenlerin de binli, yüzlü ve onlu asker gruplarına

[6] Andrey Heywood, **Siyaset**, haz. Buğra Kalkan, 7. Basım, Adres Yayınları, İstanbul 2012, s.478-479'dan aktaran İsmail Hakkı Pekin & Ahmet Yavuz, **Asker ve Siyaset: Osmanlı'dan Günümüze Sivil-Asker İlişkileri**, 4. Basım İstanbul: Kaynak Yayınları, 2016, s. 110-111

bölündüğü, bu kurumsal yapının binyıllarca Türk askerî geleneğine yansıdığı belirtilmiştir.[7]

Türklerin ataları olarak bilinen Hunlarda ve Göktürklerde Türk askerî kültürünün en önemli özellikleri, asker-sivil ayrımının olmaması, yerleşik yaşantının olmadığı şehirlerin sınırlarının korunması söz konusu olmadığı için her yerin "askerî bölge" sayılması ve güvenlik kültürünün bozkırda herkesin kendini koruyabilmesi için gerekli teşkîlat kültürüne dayanmasıdır. Özkaya'nın "Hunlar'dan Günümüze Türk Askerî Kültürü"nü ele aldığı kitabında belirtmiş olduğu bu kültür tanımı, surlarla çevrili şehir hayatı içine doğan Batılılarla Türklerin de farkını ortaya koymaktadır. Öyle ki "Her Latin, sivil doğar." sözü ile "Her Türk, asker doğar." sözü, Türk askerî kültürünün yaşam koşullarından ileri geldiğini göstermektedir. Özkaya'nın tasnifine göre Uygur öncesi dönemde Batılılarda toplum sivil iken yöneticiler asker ve sivil oluyordu; Türklerde ise hem toplum hem de yöneticiler askerdi. Uygur sonrası dönemde Türklerde toplumda sivilleşme başlamış ancak yöneticiler asker kalmaya devam etmişti. Osmanlılarda da yapı aynı şekilde korunmuş ancak 19. yüzyıldan sonra hem toplum hem de yöneticiler asker ve sivil bileşenlerden oluşmaya başlamıştı. Batılılarda durum neredeyse ezelden beri aynıyken Türklerde ancak Cumhuriyet döneminde toplum sivilleşmiş ve yarı-asker ile sivillerden oluşmaya başlamıştı. Ancak askerî miras terk edilmemiş, örneğin hem beylerbeylerine hem de mülkî idarecilere "paşa" denmeye devam edilmişti. Kısacası Türk kültüründe, asker daima devleti yönetmiştir. Eskiden kağan veya hakanlar hem milletin hem de ordunun lideri iken Osmanlı döneminde de padişahlar hem sivillerin hem de ordunun başı olmuştur. Osmanlı şehzadelerinin icra edebilecekleri tek meslek, askerlik olmuştur.[8] Keza hâlen askerliğin zorunlu olduğu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 117. maddesine göre "Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılamaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur." denilmektedir.[9]

Türk askerî kültüründe, kara kültürü kökenine sahip olunmuş, herkesin asker olarak yetiştiği bir ortamda ordu, doğal bir teşkîlat olarak ortaya çıkmıştır ancak

---

[7] Türk Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığı, "Tarihçe", (Çevrimiçi) https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=Tarihce , Son Erişim: 20 Eylül 2020.

[8] Özkaya, **Hunlar'dan Günümüze Türk Askeri Kültürü**, s. 45, 47, 49

[9] Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, "Madde 117", (Çevrimiçi) https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/2021/TC_Anayasasi_ve_TBMM_Ic_Tuzugu.pdf , 20 Mart 2022.

Uygurlar dönemi itibarıyla şehirlileşmeye ve medenileşmeye geçilmiştir. Özkaya, bu dönem itibarıyla askerin üç kategoriye ayrıldığını söylemektedir. Birincisi, savaşan; ikincisi, kale kuşatan; üçüncüsü ise kale koruyan asker tipidir. 11. yüzyıl itibarıyla Orta Asya'nın akarsularında kullanmak üzere inşa edilen teknelerle "ince donanmalar" oluşurken "ücretli askerlik" olgusuna ilk kez Selçuklular döneminde rastlandığı değerlendirilmektedir. Feridun Emecen'in *Osmanlı Klasik Çağında Savaş* adlı kitabından aktaran Özkaya, Türk askerî tarihinden ilk kez 1326'daki Maltepe Savaşı'nda düzenli piyade birlikleri kullanıldığını belirtmiştir.[10]

Siyaset bilimci ve Türkiye uzmanı William Hale, Osmanlı Devleti'nin 14. yüzyılda kuruluşundan bu yana kesintisiz olarak ayakta kalabilen tek devlet kurumu olarak orduyu göstermiştir. Hale'e göre devletle özdeşleşen ordu, fetihle kurulmuş olan Osmanlı Devleti'nin sınırlarını belirleyen bir güçtü. Batı Avrupa'da benzeri bulunmayan kapıkulu ordusu; araziye dayalı ordu ve yedek ordulardan oluşan askerî yapı ile paralı askerleri olan kapıkulları, devşirme yöntemiyle gayrimüslim nüfustan seçilen devşirmelerden oluşurdu. Devşirmeler, uzun süreli ve özel bir eğitimin ardından yönetim kademelerine alınır, daha sıkı askerî eğitime tutulanlar ise Osmanlı Devleti ordusunun belkemiği olarak nitelenen Yeniçeri saflarına katılırdı. Araziye dayalı ordu, ekilebilir toprakların büyük kısmının yerel yönetim ve askerî sorumluluklarını yerine getirmesi beklenen arpalık sahiplerinin asker ve özel donanımla savaş zamanı devlete hizmet etmesi beklenen bir sistemle işliyordu. Bu sistem Osmanlı'da beylerbeyliğinin de temelini oluşturmaktaydı. Son olarak yedek ordular ise, Türkmen ve diğer göçebelerden oluşan belirli küçük topraklar karşılığı devlet için gerektiğinde ücretsiz olarak savaşan ancak askerî eğitimden yoksun oldukları söylenebilecek ihtiyati süvarilerdi.[11]

15. yüzyılda yalnızca Türk ordusu tarihinde değil dünya askerî tarihinde de önemli dönüm noktaları sayılan olaylara rastlanmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in 1453'te İstanbul'u fethi ve hem de 1473'teki Otlukbeli Savaşı zaferi ateşli teçhizatla hem kale hem de meydan savaşı olarak icra edilmiştir. 16. yüzyılda Osmanlılar açısından kaybedildiğinde devletin yıkılma ihtimaliyle sonuçlanacak savaşların sayısı azalmıştır. Ancak bazı tarihçiler 18. yüzyılı Osmanlılar açısından askerî başarısızlıklarla dolu olarak değerlendirmektedir. 16 yüzyılda binlerce tüfekle savaşa giren askerler, 1764-

[10] Özkaya, a.g.e., s. 49, 50

[11] William Hale, **Türkiye'de Ordu ve Siyaset**, İstanbul: Hil Yayın, 1996, s. 14-18

1774 arasında gerçekleşen Osmanlı-Rus Savaşı'nda kılıçlı meydan muharebesine kalkışmıştır. Özkaya'nın aktardığına göre tarihçi Prof. Dr. Halil İnalcık, bu durumu, Yeniçeri'nin liyakatsizleşmesi ve maişet odaklı olarak askerlik mesleğini icra etmesine bağlamıştır.[12]

Genelkurmay Başkanlığı'nın kabul ettiği tarihçeye göre 18. yüzyıldan itibaren Türk ordusunun yapısındaki değişiklik, TSK'nın tarihçesinde Türk ordusunun modern tohumlarının atılması olarak tanımlanmıştır. III. Selim zamanında Nizam-ı Cedîd Ordusu'nun kurulmasını, Sekbânı Cedîd Ocağı ve Eşkinci Ocağı ile 1826 yılında Yeniçeri teşkilatının lağvedilip Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ismiyle Avrupa modelinde kurulan askerî teşkilat tesis edilmesi izlemiştir. Ayrıca 1853-1856 yılları arasında gerçekleşen Kırım Harbi sonrasında savaş gemilerinde dönemin teknolojisi uygulanmaya başlanmış ve yeni üretim modelleri geliştirilmiştir. Kaptan Paşalık Müessesesi de yerini Bahriye Nezareti yani Denizcilik Bakanlığı'na bırakmış ve askerî denizcilik teşkilatı bakımından önemli bir idarî reforma gidilmiştir. [13]

19. yüzyılda askerî ataşelik sistemi ve jandarma ile kışlaların sivil alanlarda yer alması nedeniyle asker ve sivilin kaynaşması başlamış, peşinden askerî okullar kurulmuş ve yine aynı dönemde bugünkü Genelkurmay Başkanlığı tesis edilmiştir. 20. yüzyılda kara ve deniz askerî kültürüne hava da eklenmiş ve 1912 yılında Hava Kuvvetlerinin temeli atılmıştır, böylelikle Osmanlı'dan Cumhuriyete muharip donanım ve kültür tamamlanmaya evrilmiş; teknolojik gelişmeler de yakından takip edilerek gerekli ilerlemeler kaydedilmeye çalışılmıştır.[14]

1.1.2 TSK'nın Tarihçesi, Yapısı ve Gelişimi

Türk devletleri için ordu, tarihten bu yana en öncelikli devlet organı olmuştur. Elbette göçebe Türk Devletlerinin ordu yapısıyla yakın fetih dönemlerinin ordu yapısı arasında farklar bulunmuş, yayılmacı politikaların yerini Birinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan paktlar sayesinde barış ve sınırların korunması üzerine kurulu

[12] Özkaya, a.g.e., s. 52-54

[13] Türk Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığı, "Tarihçe", (Çevrimiçi) https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=Tarihce, 25 Mart 2022.

[14] Özkaya, a.g.e., s. 56-58

askerî politikaların oluşmasıyla Cumhuriyet döneminde tesis edilen Silahlı Kuvvetler yapısında da değişlikler görülmüştür.

Hale'e göre Türk ordusunun tarihsel mirasının üç temel unsuru vardır:

> "Birincisi, Osmanlı'nın büyüklük döneminden itibaren ordunun neredeyse bütünüyle devletle özdeşleşmesi. İkincisi, imparatorluğun ölüm sancılarının yaklaştığı 19. yüzyılın reform hareketinden itibaren subayların Batı tekniklerinin ve düşünce kalıplarının benimsenmesine dayalı yeni aydınlanmanın öncüleri olduğuna dair inanç. Üçüncüsü, Atatürk'ün 1920'lerdeki Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ordu, görevinin kışlalarla sınırlı olması gerektiği ve ancak devlet güvenliğinin tehlikeye düşmesi hâlinde açıkça siyasete müdahale edebildiği şeklinde yeni bir geleneği miras aldı. Bu üç öğe uyumlu değildi; zira birincisi üçüncüsüyle çelişiyordu ve ikincisi de çok farklı şekillerde yorumlanabilirdi. Modern siyasî bağlamda, farklı gelenekler karşıt yönlere çekilebilirdi."[15]

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte kendisi de bir asker olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk icraatlarından biri, silahlı kuvvetlerin yapısını değiştirmek ve gerek faaliyet gerekse idaresi bakımından modern bir yapıya kavuşturmak olmuştur. Bu nedenle Cumhuriyetin kurulmasından önce örnek alınmaya başlanan Avrupa'daki ordu yapısı, yeni yönetimde hızlı bir şekilde kurumsallaştırılarak tesis edilmek istenmiştir. 1923'te üç ordu müfettişliği şeklinde yeniden teşkilatlandırılan Türk Silahlı Kuvvetleri, eski adıyla "Erkan-ı Harbiye-i Umumiye-i Vekaleti" adıyla Bakanlar Kuruluna bağlı iken 1924'te "Erkan-ı Harbiye-i Umumiye-i Riyaseti" makamına dönüştürülerek bağımsızlaştırılmıştır. 1935'te ise askerî isim ve rütbelerin Türkçeleştirilmesinin ardından "Genelkurmay Başkanlığı" adıyla faaliyetlerine devam etmiştir. 1839'da emniyet ve asayiş hizmetlerinden sorumlu olmak üzere kurulan ve ordunun bir parçası olan yapı ise 1930'da Jandarma Genel Komutanlığı olarak anılmış, 2016 yılında İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.[16]

İkinci Dünya Savaşı öncesinde üç ana müfettişlikten oluşan ordu, üç ana ordu komutanlığı ile mevcudu en yüksek seviyeye yükseltilerek icraatlarını yürütmüştür. 1944'te Hava Kuvvetleri Komutanlığı kurulmuş, aynı yıl Kara Kuvvetleri Müsteşarlık teşkilatı yapısı Kara Kuvvetleri Komutanlığı olarak değiştirilmiş, 1949'da ise Deniz Müsteşarlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına dönüştürülmüştür. Kıbrıs Barış Harekâtı'nda ortaya çıkan Ege kıyılarının korunması ihtiyacı, 1975'te Ege Ordu Komutanlığı'nın kurulmasına yol açmış; bir süre sonra bazı bakanlıkların denizlerdeki

---

[15] Hale, a.g.e., s. 14

[16] Türk Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığı, "Tarihçe", (Çevrimiçi) https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=Tarihce, Son Erişim: 25 Mart 2022.

yürütmesini uygulaması için gerekli destek ihtiyacı nedeniyle 1982'de Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur. Bu komutanlık da 2016'da İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır.[17]

Türkiye'de ordu açısından bir kilometre taşı olarak görülebilecek bir gelişme, 1952 yılında ülkenin NATO'ya resmî kabulüyle gerçekleşmiştir. Batı ile ittifakın bir başarı olarak görülmesi nedeniyle, o dönem orduya karşı bir sivil üstünlük hissedilmişse de bu ittifaka giden yolda Kore Savaşı'ndaki Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'ne en yetenekli 4000 askerin gönderilmesi nedeniyle içeride zayıflayan orduda gerek eğitim gerekse teçhizat bakımından takip eden yıllar içinde güçlendirilmeye gidilmiştir.[18]

Genelkurmay Başkanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1980'lerdeki yeniden yapılanması sonrasındaki misyonunu: "barış zamanında Türkiye'nin millî çıkarlarının korunmasına katkıda bulunmanın yanı sıra özellikle sınır tanımayan terörizm, siber saldırı ve kıtalar arası balistik füze tehdidi gibi risk faktörleri karşısında ülke güvenliğinin sağlanması, coğrafi sınırlara bağlı olmayan stratejik güvenlik anlayışının bir gereği olarak çeşitli ülkelerle askerî eğitim ve iş birliği anlaşmalarının imzalamasının yanı sıra askerî yardım faaliyetlerinde bulunmak, komşuları ve bölge ülkeleriyle güven ve güvenlik artırıcı önlemler ve uluslararası silahların kontrolü rejimlerine taraf olmak"[19] şeklinde tanımlamaktadır.

15 Temmuz 2016'da cereyan eden terör örgütü Fethullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) yönettiği başarısız darbe girişiminin ardından Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 2018 yılında Millî Savunma Bakanlığı'na bağlanması Türkiye'de son dönemde askerin etkisinin azaldığı yönünde eleştirilere yol açsa da o tarihten beri Millî Savunma Bakanı olarak Genelkurmay Eski Başkanı'nın atanması sayesinde sivil-asker dengesinin korunmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir. Bu noktada Huntington'ın sivil-asker ilişkisi ve denetim mekanizmalarından bahsederken yapmış olduğu tanımlamalar Türk Silahlı Kuvvetleri ile siyasetin mevcut durumu hakkında yorum yapmaya da imkân tanımaktadır. Huntington'a göre:

> "Öznel sivil denetim, amacına orduyu sivilleştirerek, onu devletin aynası hâline getirerek ulaşır. Nesnel sivil denetim ise amacına, orduyu askerileştirerek, onu

[17] Türk Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığı, "Tarihçe", a.g.e.

[18] Hale, 1996, s. 91-92

[19] TSK, "Tarihçe", a.g.e.

> devletin bir aracı hâline getirerek ulaşır. Öznel sivil denetim çeşitli yapılarda oluşabilirken nesnel sivil denetimde sadece bir yapı mevcuttur. Nesnel sivil denetimin karşı tezi ordunun siyasete katılmasıdır: Silahlı Kuvvetler giderek artan bir biçimde kurumsal, sınıfsal ve rejimle ilgili siyasete dâhil oldukça sivil denetim azalır. Öte yandan öznel sivil denetim, Silahlı Kuvvetlerin siyasete dâhil olmasını bir ön kabul olarak alır. Nesnel sivil denetimin özünde özerk askerî profesyonelliğin tanınması vardır; öznel sivil denetimin özünde ise bağımsız bir askerî alanın reddi vardır. Tarihte nesnel denetim talebi bizzat askerlik mesleği içinden, öznel denetim talebi de askerlik alanındaki gücünü azamileştirmek konusunda oldukça istekli bir tutum sergileyen farklı sivil gruplardan gelmiştir."[20]

Huntington'un tezine göre Türkiye'deki askerî yapının özerk askerî profesyonelliğin tanındığı ancak bağımsızlığının reddedilerek sivil otoriteye bağlandığı özel sivil denetim yaklaşımıyla yürütüldüğünü söylemek mümkündür.

Bununla beraber askerî yapının değişimi ve dönüşümü, ordunun terörle mücadele misyonunu etkilemeyen bir tartışmadır. Bu aşamada tez kapsamı olan TSK'nın Suriye'ye yönelik sınır ötesi harekâtına geçmeden önce TSK'nın terörle mücadele sürecini anlatmak, terör ve terörizmi tarihsel ve kavramsal olarak ele almak, terörizmin kökenlerine ve amaçlarına bakmak ve de Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütlerine değinmek yerinde olacaktır.

1.2 TERÖR VE TERÖRİZM

Terör konusu Türkiye'nin ve dünyanın çok uzun yıllardır süregelen güvenlik sorunlarının başında yer almaktadır. Uluslararası örgütlerin de gündem maddelerinin üst sıralarında yer aldığı terörle mücadelede devletler, bir taraftan kolluk güçleriyle güvenliği tesis etmeye çalışırken diğer taraftan da terörün sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel nedenlerinin de üzerinde durmaktadır. Bu anlamda akademik literatürde terör konusu Chomsky'den Laquer'e kadar önde gelen sosyal bilimcilerin de gündemini oluşturmuş ve terörizmin nedenleri ve amaçları uzun yıllardır sosyal bilim çalışmaları arasında yer almıştır.

Bu bölümde terörizmin tarihsel ve kavramsal açıdan ele alınmasıyla birlikte terörizmin nedenleri, amaçları ve unsurları ile küresel ölçekte meydana gelen terör olaylarının baş aktörlerini anlamak amacıyla uluslararası terörizm ve yabancı savaşçılar konusu da ele alınmıştır.

---

[20] Samuel P. Huntington, **Asker ve Devlet, Sivil Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyasası**, İstanbul: Salyangoz Yayınları, 2006, s.89 (orijinal basım, 1957)'dan aktaran Pekin & Yavuz, a.g.e. s. 114-115

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan TSK'nın sınır ötesi terörle mücadele harekâtından çalışmanın sınırlılığı içerisinde ele alınan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtının süreçleri ve sonuçları aktarılmadan önce Türkiye'de terör ve terörizmin gelişimi ile Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütleri hakkında bilgiler verilmiştir.

1.2.1 Terörizm, Tarihsel ve Kavramsal Açıdan Terör

Terör kelimesi, etimolojik olarak Latince kökenli "terrere" yani korkmak fiilinden türemiş ve "büyük korku, dehşet" ile "korku ve yıldırmaya dayalı yönetim" anlamına gelen Fransızca "terreur" kelimesinden dilimize geçmiştir.[21] Oxford sözlüğünde terörizm, "siyasî amaçlara erişmek veya hükûmeti terörizmle savaşmak için bir terör eylemeyi gerçekleştirmeye zorlamak için terörün kullanılması" olarak tanımlanmıştır.

Terör literatürüne bakıldığında kavram olarak çok eski olmasına rağmen ansiklopedik kaynaklara girmesinin İkinci Dünya Savaşı öncesine tekabül ettiği bilinmekle beraber bugüne dek yüzü aşkın farklı terör tanımının ortaya çıktığı görülmektedir.[22]

Chomsky ve diğerlerinin hazırladığı "Terör Ne? Terörist Kim?" kitabında teröre ilişkin egemenlerin yaptığı bazı tanımlar bir araya getirilmiştir. Bunlar:

- Siyasî eğilimleri normal olmayan yollardan değiştirmek amacıyla düzenlenen ve içerisinde şiddet veya şiddeti kullanma tehdidi barındıran sembolik eylem![23]
- İhtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükûmet tarafından uygulanan şiddet rejimi![24]

---

[21] Nişanyan Sözlük, "Terör", https://www.nisanyansozluk.com/kelime/ter%C3%B6r, (Çevrimiçi) 20 Şubat 2022.

[22] Atilla Şehirli, **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri: Ve Devletin Aldığı Tedbirler**, İstanbul: Burak Yayınları, 2000, s. 93-94

[23] Thomas P. Thornton, **Terror as a Weapon of Political Agitation**, Free Press, New York 1964, s.79'dan aktaran Noam Chomsky v.d., T**erör Ne? Terörist Kim? : Avrupa, Asya ve Orta Doğu**, Ankara: Ütopya Yayınları, 1990, s. 40

[24] W. Laquer-Y. Alexander, The Terrorism Reader, New York: Meridian, 1987, s.380'den aktaran Atilla Şehirli, a.g.e. s. 40

- Terörizm, genellikle faillerinin davalarını normal yollardan sunabilecek politik ve askeri güce erişmeyi başaramamalarından kaynaklanan bir olgudur.[25]
- Terörizm, büyük boyutta bir savaşın (sonunda global bir nükleer felakete dönüşme ihtimalinden dolayı) göze alınamadığı dünyamızda 'vekâlet yoluyla savaş'tır.[26]

Suat İlhan, bütün terör türlerinin ortak özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

> "Terörün genellikle siyasî bir amacı vardır / devlet otoritesini reddeder / örgütlü harekettir / uluslararası terörizmle ilişki arar ve bağ kurar / terör dışı destek olmadan yaşatılamaz / mali destek vazgeçilmez gereksinmesidir / tahrip, öldürme, adam kaçırma, işkence, tehdit, şantaj… gibi yöntemler kullanır / şiddete başvurur / dehşet, korku salarak yılgınlık yaratır / zorbadır, acımasızdır, istismarcıdır / kuralsızdır / soygun, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yapar / genellikle başka güç veya güçlerin taşeronudur / propaganda ile doğar, propaganda ile yaşar / propaganda ile gelişir, hatta propaganda ile ölür / bizatihi kendisi bir propaganda aracıdır."[27]

Türkiye Cumhuriyeti, 3713 sayılı kanunun birinci maddesine göre terörü şu şekilde tanımlamıştır:

> "Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."[28]

Diğer yandan terörizm literatüründe önemli bir yere sahip olan Laqueur, terörizmin belli kalıplara sığdırılmaya çalışılmasına ya da belirli disiplinlerce tanımının tekele alınma teşebbüsüne karşı çıkmış; sosyoloji ve siyaset biliminin terörizmin tanımını yapma konusunda öteden beri süregelen bir çekişme içinde olduğunu ifade

---

[25] Michael Gunter'in 17-18 Nisan 1984 Uluslararası Terörizm Sempozyumu'na sunduğu "Terörizm: Etki ve Tepki" Başlıklı tebliği s.1'den aktaran Atilla Şehirli, **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri: Ve Devletin Aldığı Tedbirler**. s. 41

[26] Franco Ferracuti'nin 17-18 Nisan 1984 Uluslararası Terörizm Sempozyumu'na sunduğu "Terörizm Teorileri" başlıklı tebliği s.2'den aktaran Atilla Şehirli, **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri: Ve Devletin Aldığı Tedbirler**. s. 42

[27] Suat İlhan, **Terör, Neden Türkiye**, İstanbul: Golden Print, 1998, s. 9

[28] Terörle Mücadele Kanunu, Madde 1, "Terör Tanımı", Mevzuat Bilgi Sistemi, (Çevrimiçi) https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5#:~:text=Ter%C3%B6r%20%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BCn%C3%BCn%3B%20cebir%2C%20%C5%9Fiddet%20veya,kadar%20hapis%20cezas%C4%B1%20ile%20cezaland%C4%B1r%C4%B1l%C4%B1r. , 3 Aralık 2023.

etmiştir. Laqueur'a göre, terörizmin tanımının yapıldığı 1936 ile 1981 yılları arasında literatüre giren 109 farklı terör tanımında yazarların hemfikir olduğu özellikler şöyle sıralanabilir:

- Terörizm şiddet kullanımıdır veya bu yönde bir tehdittir.
- Bir mücadele yöntemi veya belli hedeflere ulaşmak için benimsenen bir stratejidir.
- Amacı, kurban seçilen kişide bir korku durumu yaratmaktır.
- Acımasızdır; insanî ilkelerle bağdaşmaz.
- Terörist stratejideki temel faktör ses getirmektir.[29]

Terörizmin karmaşık doğasını anlayabilmek için onun nedenlerini, amaçlarını ve unsurlarını da ele almaya ihtiyaç duyulmuştur. Terörizm, sadece güvenlik güçlerinin karşı karşıya kaldığı bir tehdit olmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal, siyasal ve kültürel yapıları da derinden etkileyen küresel bir olgudur. Bu kapsamda, TSK'nın terörle mücadele harekâtına geçmeden önce terörizmin nedenlerini, amaçlarını ve unsurlarını incelerken aynı zamanda uluslararası terörizm ve yabancı savaşçılar olgusuna değinmek gerekmektedir. Böylece, terörizmin köklerine inmek ve ona karşı yürütülen mücadelenin çok boyutlu yönlerini anlamak için bir temel meydana getirilmiştir.

1.2.2 Terörizmin Nedenleri, Amaçları ve Unsurları

Terörün bir kavram olarak literatüre girmesinden bu yana, sosyal bilimciler, terörün nedenlerini de irdelemişlerdir. Kimileri için terörün belirli amaçları var ve terör bu amaçlara giden yolda bir araçken kimileri içinse terör gerekçesiz, kurbanları gelişigüzel ve eylemler beklenmedik niteliklerde olabilmektedir.

Terör literatüründe bazı sosyal bilimcilerin terörü adaletsizlikle doğru orantılı gördüğü ve adaletsizliğin ortadan kalkması hâlinde terörün de yok olabileceği düşüncesiyle karşılaşılmaktadır. Terörizm araştırmacısı Lawrence Hamilton, terörün nedenlerini altı maddede ifade etmiştir:

1. Sefalet ve baskı, her türlü sivil toplum kargaşasının nedenidir. İsyancı terörizm de bunlardan biridir. Teröristler eylem yapınca polis kışkırtılmış olur ve harekete geçer. Bu durum teröristleri bunaltır ve her türlü faaliyetlerini kısıtlar. Buna karşılık polisin baskısı ve operasyonlar toplumda teröristlere ilgiyi ve dikkati artırır.
2. Terörizmi sefalet, yoksulluk, kötü yaşam koşulları ve baskı doğurur ve besler. Terör başladığı zaman devletin buna cevabı sert olur. Bunun ucu, sonunda halka da dokunur. Devlet baskısıyla ve takibiyle canları yanan halk kesimleri ve bireyler rejime karşı antipati beslemeye başlar.

[29] Walter Laqueur, **"Terörizmin Yorumlanması", Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Hazırlayan: Cemal Güzel, I. Bölüm, Ankara: Ayraç Yayınları, 2002, s. 95-96

3. Terörizmin nedeni sefalet ve baskıdır. Devlet, terörizm başladığı zaman bir dizi önlemler alır, terörün nedenlerini araştırır ve reformlar yapar. Bu esnada baskıcı uygulamalara ara verilmiş olur. Bu evrede baskının azalmasını fırsat bilen terör örgütleri sıçrama yaparlar.
4. Terörizmde sadece fakirler ya da istismar edilenler değil öğrenci kitleleri, aydınlar, marjinal seçkinler de rol oynarlar. Terör sadece umutsuzluk ve yoksulluğun artmasına bağlı olarak çıkmaz. Özgürlük ve refah da teröristlerin imkân ve fırsatlarını arttırır. Hürriyetlere, açıklığa ve insan haklarına önem vermeye çalışan liberal hükûmetler aslında elde olmayarak terörizme de kolaylık sağlarlar.
5. Hayal kırıklıklarının ve hüsranların şiddeti, rejimin ve isyancıların güçleri ve kozları, dış destekler, geçmişteki isyanlarda sağlanan başarı ve başarısızlıklar, devletin isyancılara uyguladığı kuvvet ve şiddet, hükûmetin adalet sisteminin etkisi ve işleyişi, teröristlerin para ve silah temin durumları terör ile doğrudan ilişkisi olan faktörlerdir.
6. Terör daha liberal, az baskıcı ve insan haklarına önem verdiği için daha fazla hoşgörülü olan yönetimler döneminde canlanır.[30]

Milenyum sonrası akılda kalan terör eylemlerine bakıldığında ABD'nin Afganistan'a müdahale etmesine dayanak olarak gösterilen 11 Eylül Dünya Ticaret Merkezi saldırısı[31], Avrupa'da aşırı sağın yükselmesiyle artan cami saldırıları[32], İsrail'in Gazze'deki sivil Filistinlilere yönelik devlet terörü olarak kabul edilen saldırıları[33], 2015'te Paris'te gerçekleşen konser saldırısı ve Charlie Hebdo saldırısı[34], 2015'te sözde IŞİD tarafından yapılan yüzden fazla insanın hayatını kaybettiği Ankara Garı saldırısı[35], 2016'da İstanbul Atatürk Havalimanı'nda kırk iki kişinin yaşamını yitirdiği canlı bomba terör eylemi[36], ABD'nin Florida eyaletindeki Orlando şehrinde

[30] Lawrence Hamilton, **Ecology of Terrorism: A Historical and Statistical Study,** University of Colarado, Boulder: ProQuest Dissertations Publishing, 1978, s. 91-92

[31] Benginur İkbal Akgün, "11 Eylül Saldırıları: O gün ne oldu, sonrasında neler yaşandı?", TRT Haber, (Çevrimiçi) https://www.trthaber.com/haber/dunya/11-eylul-saldirilari-o-gun-ne-oldu-sonrasinda-neler-yasandi-794734.html , Son Erişim: 11 Eylül 2023.

[32] Mesut Zeyrek, "Almanya'da 2022'de 35 camiye tehdit ya da saldırı yapıldı", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi), https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-2022de-35-camiye-tehdit-ya-da-saldiri-yapildi/2904868 , Son Erişim: 24 Mayıs 2023.

[33] Nazir Hussain, "Israel's State Terrorism and Reagional Peace: Post-9/11 Scenerio", **Journal of Strategic Studies**, Vol. 22, Sayı. 3 (Sonbahar 2002), Institute of Strategic Studies Islamabad, s. 153

[34] Çağıl Kasapoğlu, "Paris sokaklarında 10 ay sonra yeniden aynı soru: Neden?", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/11/151114_paris_izlenim_cagil , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[35] "Ankara Garı saldırısında hayatını kaybedenler anıldı, polis 22 kişiyi gözaltına aldı", Euronews, (Çevrimiçi) https://tr.euronews.com/2021/10/10/ankara-gar-sald-r-s-nda-hayat-n-kaybedenler-an-ld-polis-22-kisiyi-gozalt-na-ald , Son Erişim: 10 Ekim 2021.

[36] "Atatürk Havalimanı'nda saldırı: 42 ölü", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160628_istanbul_havalimani_saldiri , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

eşcinsellerin gittiği gece kulübüne yönelik terör eylemi[37], 2023 yılı Ekim ayında İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü önünde gerçekleştirilen ve PKK'nın üstlendiği bombalı saldırı[38] gibi pek çok eylem; terörün farklı amaçlarını, farklı türlerini ve unsurlarını yansıtmaktadır. 11 Eylül'de sözde İslamcı bir örgüt olan El-Kaide'nin terör eylemi kayda geçmişken, Avrupa'da İslamofobik ve ırkçı aşırı sağcı terör eylemleri görülmektedir. Orlando'da gece kulübüne yine homofobik bir saldırı terör eylemi olarak izlenirken Atatürk Havalimanı'nda sözde hilâfet terör örgütü DAEŞ mensuplarının katliamı, uluslararası terörizme örnek teşkil etmiştir. Mezkûr terör eylemlerinde sözde devrim, intikam, korku yayma, baskı ve siyasî konumlanma gibi farklı amaçlar bulunmaktadır.

Terörizmin tanım ve amaçlarından söz ederken Laqueur, sol ideoloji tandanslı "toplumsal düzeni ve devleti yıkmayı amaçlayan devrimci terörizm" ile diğer terör türlerinin bir tutulmaması gerektiğini; yukarıda bahsedilen örneklerde olduğu gibi sağ terörizmin, ayrılıkçı-milliyetçi grupların özellikle Avrupa ve dünyanın farklı bölgelerinde uyguladığı bir terör türü olduğunun altını çizmeyi gerekli bulmuştur. Ayrıca devletlerin kendi halklarına karşı uyguladığı sistematik baskı unsurlarının de devlet terörü olarak konuya dâhil edilmesi gerektiği savunusunu yinelemiştir.[39]

Tüm bunlarla birlikte Türkiye, gerek dış politik pozisyonu gerekse vekâlet savaşlarının yaşandığı ülkelere komşu olması nedeniyle, ayrıca 1970'lerden bu yana kendi içinde de ortaya çıkan ideolojik ayrılıkçı örgütlerin silahlı gruplara dönüşmesi neticesinde azımsanmayacak bir terörle mücadele tecrübesine sahiptir. Bu bağlamda Türkiye'de terörizmin gelişimi ile terörle mücadele olgusuna değinmek gerekliliği doğmaktadır.

1.3 TÜRKİYE'DE TERÖRİZM

Türkiye, çok uluslu, çok kültürlü Osmanlı Devleti'nin dağılması ve ulus devlet sürecine geçişle birlikte Cumhuriyet'in kurulmasından sonra her ne kadar

---

[37] "Florida'da eşcinsel kulübüne saldırı: En az 50 ölü", BBC Türkçe (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160612_florida_saldiri_gay_kulup , Son Erişim: 12 Haziran 2016.

[38] "Ankara'da bombalı saldırı: 2 emniyet mensubu yaralandı, 2 saldırgan ise öldü", EuroNews, (Çevrimiçi) https://tr.euronews.com/2023/10/01/ankarada-bombali-saldiri-2-emniyet-mensubu-yaralandi-2-saldirgan-ise-oldu , Son Erişim: 1 Ekim 2023.

[39] Laqueur, **Terörizmin Yorumlanması**, s. 97, 99, 100

demokratikleşme sürecine hızlıca geçmeyi hedeflemişse de etnik, dinî ve ideolojik grupların ülke siyasetinden memnuniyetsizliklerini silahlı veya bombalı eylemler gerçekleştirerek sergilediği bir ülke olma talihinden kurtulamamıştır. Bu tarihsel talihsizlik, dünden bugüne Türkiye'yi terörizm ve terörle mücadeleye yoğun enerji harcamaya mecbur bırakmıştır.

Bu tez çalışması kapsamındaki TSK'nın terörle mücadeleye yönelik sınır ötesi harekât hakkında yayımlanan haberlerin analizlerine geçmeden önce bu bölümde Türkiye'deki akademik literatürün terörizmin tanımı, kökenleri ve terörizmle mücadeleye ilişkin yöntemlere dair ne söylediğini hatırlatmak yerinde olacaktır.

Türkiye'nin tarihsel birikimi göz önünde bulundurulduğunda yüzyıllardır farklı etnik kökenden topluluklara ev sahipliği yapan bir ülke olması, terörün gelişimiyle birlikte zamanla etnik terörün de görüldüğü ülkelerden biri olmasına neden olmuştur. Bununla birlikte doğuda, batıda, kuzeyde, güneyde çok farklı profillerdeki ülkelerle dış politik ilişkilere sahip olması da farklı dönemlerde nefret, intikam, siyasî baskı kurma gibi amaçlarla Türkiye'nin terörün hedef olmasına neden olmuştur.

Sosyolog Emre Kongar'a göre Türkiye'de terör geçmişini, dört ayrı dalgada ele almak mümkündür. Birinci dalga, 1970'lerde Türklerin Ermenilere soykırım uyguladığı manipülasyonundan etkilenen şiddet yanlısı Ermeni grupların, yurtdışındaki Türk temsilcilere uyguladığı ve günümüzde sona erdiği söylenebilecek olan "dış terör"dür. İkinci dalga, 1970'lerde çok fazla insanın hayatını kaybetmesine neden olan Sağ-Sol Çatışmalarıdır. Bu çatışmalarda hem "ırkçı terör" hem de "goşist terör", ülkeyi kan gölüne çevirmiş ve 12 Eylül 1980 askerî darbesine yol açmıştır. Bu terör dalgasında sağ ve sol gibi siyasal kavramlarla birlikte etnik ve mezhebî kavramlar da kullanılmıştır. Üçüncü dalga, 1980'lerden itibaren, kökenleri Cumhuriyet'in kuruluş dönemine kadar uzanan ırkçı-bölücü terördür. Türkiye'de ırkçı-bölücü terör hem asker hem sivil on binlerce insanın ölümüne neden olmuştur. Irkçı-bölücü terörün ortaya çıktığı dönemden itibaren o dönem müttefikimiz olarak nitelenen komşu ülkelerce desteklendiği bilinmektedir. Son olarak dördüncü terör dalgası da keza 1980'lerde dış destekli olarak Türkiye'de dönemin aydınları olarak anılan akademisyen, gazeteci ve yazarların hedef alındığı, örneğin Ahmet Taner Kışlalı, Uğur Mumcu, Çetin Emeç,

Abdi İpekçi gibi isimlerin öldürüldüğü suikastlar ekseninde 'dinci terör' olarak kaydedilmiştir.[40]

Solcu terörün örneklerinden biri de DHKP-C yani Devrimci Halk Kurtuluş Partisi Cephesidir. Uzun adı Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi olan THKP-C'nin 1972 sonrası ayrışan gruplarından biri olarak Devrimci Yol ve daha sonra 1978'de Devrimci Sol akımlarının devamı niteliğinde 1994'te kurulmuştur. 1970'lerden bu yana, özellikle suikastlarla dikkat çekmeyi ve propaganda yaratmayı hedefleyen bu örgüt, önemli kişilere yönelik saldırılar düzenlemiştir. 1990'larda İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı, İncirlik Üssü'nde görevli ABD vatandaşları, emekli üst düzey askeri yetkililer ve iş insanlarına suikastlar gerçekleştiren örgüt, en son 2015'te Savcı Mehmet Selim Kiraz'ın öldürülmesi olayıyla anılmaktadır.[41]

1970'lerde tam adı Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu olan ASALA terör örgütü kurulmuş, silahlı terör örgütü tarafından 1975 ve 1994 yılları arasında Türkiye aleyhine terör faaliyeti başlatılmıştır. ASALA, 1985 yılına kadar 21 ülkede 158 silahlı ve kanlı eylem yapmış, onlarca Türk diplomatın ölümünden sorumlu tutulmuştur. Bu eylemlerin gerçekleştirildiği ülkeler ve kayıp sayıları ise şu şekildedir: Fransa'a 36, Lübnan'da 29, Türkiye'de 19, İtalya'da 18, İsviçre'de 15, İran'da 8, İspanya'da 8, İngiltere'de 5, ABD'de 4, Kanada'de 4, Danimarka'de 4, Federal Almanya'da 3, Yunanistan'da 3, Irak'ta 1 ve Lüksemburg'da 1 Türk diplomat katledilmiştir. Türk ve diğer sivil, mülkî ve diplomatik hedeflere karşı bombalı ve silahlı eylemlerde bulunan örgüt, solcu ve aşırı milliyetçi bir yapıya sahiptir.[42]

Türkiye'de terörizmin gelişimi yalnızca ideolojik olmamıştır. Örneğin ırkçı-ayrılıkçı terör örgütlerinin doğuşundan bu yana bazı dış güçler tarafından desteklenmesi, Türkiye'nin dış politik anlamda küresel güçlerle farklı ajandalara sahip olduğu dönemlerde açıkça görülmüş, hatta örgütlerin de dış müttefiklerini açık etmesi

---

[40] Emre Kongar, **Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington**, **11 Eylül**, 5. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2009, s. 86, 88, 90, 92

[41] Göktuğ Sönmez, "Çoklu Radikalleşmenin Odağında Türkiye ve Mücadelesi", Polis Akademisi Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 1, s. 12-13, https://guvenlikcalismalari.pa.edu.tr/Upload/DergiDosya/coklu-radikallesmenin-odaginda-turkiye-ve-mucadelesi-dergidosya2f739302-e3cd-4f58-990c-c4a10cda5cfb.pdf, Son Erişim: 17 Eylül 2020.

[42] "Ermeni Terör Örgütü ASALA ve Faaliyetleri", Sakarya Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi, (Çevrimiçi) https://satemer.sakarya.edu.tr/tr/icerik/19787/101536/ermeni-teror-orgutu-asala-ve-faaliyetleri , Son Erişim: 3 Aralık 2023.

kayıtlara geçmiştir. Örneğin geçmişte terör örgütü PKK'nın sözde liderinin "yedi bin kişiyle ABD'nin emrindeyim" sözü kayıtlara geçmiştir.[43]

Türkiye açısından Türkiye'nin güncel terörle mücadelesi ağırlıklı olarak Kurtuluş Savaşı sonrasında bastırılan ancak 1984'ten itibaren yeniden hortlayan ırkçı-ayrılıkçı terör örgütü PKK ve uzantıları ekseninde on yıllardır devam etmektedir.[44] 1980 sonrası terörle mücadele yoğunluğu ve şiddeti bakımından neredeyse PKK ile mücadele ile eşdeğer olarak anılır hâle gelmiştir.

Türkiye, 1983-1999 yılları arasında Kuzey Irak'ta PKK ve kollarına 24 askerî operasyon gerçekleştirmiştir. Bu sürece kadar ABD ve İngiltere'nin Irak'ın içinde silahlı güç barındırmadığı bilinmektedir. Bu önemli bilgi, 2000 yılı sonrasında gerçekleştirilen operasyonların ne denli farklılaşacağını ortaya koymak bakımından önemlidir. 2000 yılı öncesinde gerçekleştirilen büyük operasyonlardan olan 1992 Hakurk, 1994 Zeli, 1995 Çelik, 1997 Balyoz ve 1999 Sandviç Operasyonlarının tamamında ABD'nin desteği alınmış ve Kuzey Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Lideri Barzani'nin desteğiyle kamuoyu meşruiyeti sağlanmıştır.[45]

Bal'a göre "Devletler açısından terörle mücadelede en önemli konu, teröristlerin eylemlerinin terörizm propagandasının yakıtı olmasını engellemek ve inisiyatifi teröristlerin elinden almaktır. İşte bu noktada teröristle mücadelenin yanında terörizmle mücadele devreye girmektedir ki terörizmle mücadele silahlı değil tamamen sözlü ve fikirsel bir mücadeledir."[46] Bal, Türkiye'nin geçmişten bugüne terörle mücadelesinin askerî perspektiften gerçekleştirildiği eleştirisinde bulunmuş ve Türkiye'nin mücadelesini eksik bulmuştur. Bu kaynağın basım tarihinin 2006 yılı olması nedeniyle takip eden yıllarda başlatılan "Çözüm Süreci"nden bir sosyo-ekonomik terörle mücadele süreci olarak bahsedilmesi mümkün olmamıştır. Bu noktada "Açılım Süreci", "Çözüm Süreci" ve "Demokratik Açılım" tanımlarıyla kamuoyunda yer bulan etnik terörle mücadele sürecine de değinmek yerinde olacaktır.

---

[43] İhsan Bal, **Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri**, Ankara: Usak Yayınları, 2006, s. 8

[44] Pekin & Yavuz, **Asker ve Siyaset: Osmanlı'dan Günümüze Sivil-Asker İlişkileri**, s. 261-262

[45] Bal, a.g.e., s. 140-141

[46] Bal, a.g.e., s. 8

Terörle silahsız mücadele veya sosyo-ekonomik mücadele şekli olarak nitelenebilecek Çözüm Sürecinin, Cumhuriyet tarihi boyunca benzeri olmayan bir müzakere süreci olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bu süreçte, PKK terör örgütünün sözde yetkilileriyle devlet görevlilerin birebir temasları söz konusu olmuş ve bazı görüşmeler kayda geçmiştir. Terör literatüründe terör örgütlerinin rasyonel-irrasyonel örgütler olarak kategorize edilmesi konusu yer almakta ancak teröristlerle müzakere etmenin teröre meşruiyet kazandırabileceği ile ilgili pek çok tartışma da bulunmaktadır. İbrahim Erdoğan'ın "Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında 'Müzakere': Türkiye Örneği"[47] başlıklı incelemesinde terör örgütleriyle müzakere etmenin riskleri ele alınmış ve terör literatüründe yer alan olumsuz tezlere de yer verilmiştir. Buna göre Hughesa'nın şiddetin her ne sebeple olursa olsun meşrulaştırılması çıkarımı yapılabileceği görüşüne ve Neuman ve Smith'in müzakerenin kamuoyunda boyun eğme algısına ve siyasî istikrarsızlığa neden olabileceği değerlendirmesine yer verilmiştir. Bununla birlikte Vamık Volkan'ın "konuştuğunu öldüremezsin" ilkesinden yola çıkarak iletişim kanallarının açık olmasının müzakereyi güçlendirmesi ihtimali ve Kurt'ün müzakerenin artarak süregelen şiddete bir alternatif olarak görmesi noktalarının terörle mücadelede toplumsal tabanlı adımların atılmasına, Çözüm Süreci özelinde müzakere aygıtının kullanılmasına dayanak oluşturduğu söylenebilir.

Çözüm Sürecinde karşılıklı mutabakatı bozup yeniden saldırıya geçen PKK'nın 15 Kasım 2013'te Mardin'in Nusaybin ilçesinin bir köyünde devriye gezen Jandarma kolluklarına uzun namlulu silahlarla saldırısı nedeniyle terörle silahlı mücadelenin yeniden başlayacağı aşikâr olmuş; terör örgütünün sözde lideri Abdullah Öcalan'ın 2014 yılı Şubat ayında süreç kapsamında söz verilen demokratikleşme paketinin gerçekleşmediği gerekçesiyle bu eylem üzerinden hükûmeti tehdit etmesi sürecin sonuna doğru yaklaşıldığını göstermiştir.[48]

Terörle ülke sınırları içinde gerek kolluk eliyle gerekse Çözüm Süreci gibi sosyo-politik mücadelenin yanı sıra Türkiye dışından ve sınır bölgeleri olan özellikle

---

[47] İbrahim Erdoğan, "Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında 'Müzakere': Türkiye Örneği", **Akademik İncelemeler Dergisi**, Cilt/Volume: 8, Sayı/Number: 2, Yıl/Year: 2013, s. 356-358 (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/17729 , Son Erişim: 22 Aralık 2020.

[48] İbrahim Ural, **Bir Emniyet Müdürünün Kaleminden Oslo Görüşmeleri**, İstanbul: İleri Yayınları, 2014, s. 119-121

Irak ve Suriye'nin kuzeyinden ülkeye sızan teröristlerle de mücadele etme mecburiyeti doğmuştur.

2011'de meydana gelen Arap İsyanları neticesinde ise iç savaş çıkan ülkeler arasında Türkiye'ye 910 kilometre sınırı bulunan Suriye'nin de bulunması, bölgede hızlı bir şekilde atağa geçen ve kökenleri radikal terör örgütü El Kaide'ye dayanan sözde IŞİD terör örgütünü de Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütleri arasına katmıştır. Türkiye'de son on yılda gerçekleştirilen büyük terör eylemlerinin çoğunda PKK ve kollarının yanı sıra IŞİD mensubu yabancı menşeili terör örgütü mensuplarının ve yabancı ülke vatandaşlarının fail olarak kayıtlara geçtiği bilinmektedir.[49] Bu noktada terörizmin uluslararası boyutundan ve yabancı savaşçılardan da bahsetme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

1.4 ULUSLARARASI TERÖRİZM VE YABANCI SAVAŞÇILAR

Uluslararası terörizm, küresel güvenliğin en acil tehditlerinden biri olarak ortaya çıkmış ve 21. yüzyılın başından bu yana dünyanın birçok yerinde hayatı derinden etkilemiştir. Yıkıcı eylemleriyle sadece can kayıplarına yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda siyasî, sosyal ve ekonomik yapıları da sarsan terörizm türü, uluslararası ilişkileri ve devlet politikalarını yeniden şekillendirmektedir.

Tedhişin, uluslararasılık unsuru taşıyan bir türü olan uluslararası terör, farklı ırktan teröristlerin, eylemleri birden fazla ülkede gerçekleştiren örgütler aracılığıyla insanlığı tehdit etmesi söz konusudur.[50] Yani "uluslararası terörizm, millî veya mahallî terörün uluslararası arenaya taşınmasıyla oluşan, boyutları ve etkisi ülkelerin sınırlarını aşan ve uluslararası terör şebekesinin eylemlerine entegre olmuş vaziyette tezahür eden terördür."[51] Uluslararası terörizm, aynı zamanda bir ülkenin vatandaşlarını hedef alan, siyasî bir amaç taşıyan veya belirli bir devletin amacına hizmet eden ya da karşı devletin zarar görmesini tasarlayan bir terör türüdür.[52]

---

[49] "Türkiye'de Son 10 yılda düzenlenen büyük saldırılar", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/articles/clmgndprxg8o , Son Erişim: 14 Kasım 2022.

[50] Durmuş Tezcan: "Uluslararası Terör Suçlarında Uluslararası Yardımlaşma", **Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No:17, 1985, s. 103

[51] Atilla Yayla: "Uluslararası Terörizmin Sebepleri", **Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No:17, 1985, s. 111

[52] Mesut Hakkı Caşın, **Uluslararası Terörizm**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008, s. 132

Uluslararası terörizm bakımından 2011 yılında ABD'nin New York eyaletindeki Dünya Ticaret Merkezi ikiz kulelerine düzenlenen 11 Eylül saldırılarının hem terörle küresel mücadele kapsamında hem de takip eden yıllarda terörizmin yayılmasına kapı açacak sınır ötesi müdahaleler bakımından (2003 yılındaki Irak ve 2011 yılındaki Afganistan operasyonlarının) bir dönüm noktası niteliğinde olduğu söylenebilir. 11 Eylül saldırısından sonra ABD Başkanı George W. Bush'un açıkladığı Ulusal Güvenlik Stratejisi'nden uluslararası örgütlerin bürokrasisine tabi olmaksızın kitle imha silahları ve diğer her türlü terörizm tehlikesine karşı öncelikli bir savaş verileceği belirtilmekteydi.[53] Sonraki yıllarda uluslararası hukukun çiğnenerek Irak'a yapılan müdahâlenin gerekçesinin aslında var olmayan bir kimyasal kitle imha silahı olduğu ortaya çıkmıştır.[54] Irak'ta kimyasal silah olmadığı net olarak kanıtlanmış, Irak'tan doğan IŞİD terör örgütü, tüm dünyayı kana bulamıştır.[55] Fakat bu süreç Irak'ta gerek ülkedeki Amerikan baskısı ve işkenceler gerekse yıllar süren haksız hapsetmeler nedeniyle daha marjinal terör örgütlerinin doğmasına neden olarak başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerini etkilemiştir.

11 Eylül saldırısından sonra pek çok dünya ülkesinin gündemini oluşturan uluslararası terörizm, ülkeleri iş birliği içerisinde hareket etmeye itse de hangi örgütlerin arka planda hangi ülkelerle ilişkide olduğu, politik olarak hangi örgütlerin hangi amaçlar için kullanışlı olduğu gibi meseleler, aslında küresel bir mücadeleye de engel olmaktadır. Zira bir terör örgütü, bir ülkenin kara listesinde olurken, bir uluslararası kuruluşun terör örgütü olarak tanınanlar listesinde yer almayabilmektedir. Veya bazı ülkeler küresel güçler tarafından terör örgütü listesine alınan yapıları siyasî oluşum veya mücadeleci parti görmekte ve terörizm kapsamında değerlendirmemektedir. Örneğin Filistin'de bir siyasî hareket olarak seçimlere giren

[53] "ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi" (The National Security Strategy) September 2002, (Çevrimiçi) https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/ , Son Erişim: 23 Eylül 2020.

[54] Julian Borger, "There were no weapons of mass destruction in Iraq", The Guardian, (Çevrimiçi) https://www.theguardian.com/world/2004/oct/07/usa.iraq1 , Son Erişim: 22 Mart 2020

[55] Caroline Mortimer, "CIA officer who interrogated Saddam Hussein says there were clearly no WMDs in Iraq", The Independent, (Çevrimiçi) https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/cia-officer-saddam-hussein-interrogate-wmds-iraq-weapons-mass-destruction-war-a7509081.html , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

ve 2004 yılında seçimin galibi olan İslami Direniş Hareketi (Hamas),[56] ABD başta olmak üzere pek çok Batılı ülke tarafından terör örgütü olarak tanınmaktadır.[57] Ancak Almanya gibi bazı Avrupa ülkeleri Hamas'ı terör örgütü olarak tanımayan Türkiye'yi, terör örgütleri konusunda çifte standartlı yaklaşmakla suçlamaktadır.[58] PKK, BM ve NATO gibi uluslararası örgütlerin listesinde terör örgütü olarak yer alırken PKK'nın Suriye kolu PYD, ABD'nin terör listesinde görülmemekte ve hatta ABD'nin partneri[59] olarak desteklenmekte ve silahlı kanadı olan YPG, NATO ülkelerinin desteklediği bir güce[60] dönüştürülmektedir. Ayrıca PYD, BM üyesi olan Rusya'da 2017 yılına kadar ofis bulundurmuştur[61]. Bu örgüt, Türkiye tarafından PKK ile eş değer kabul edilmekte[62] ve sınır ötesi harekâtın ana hedefinden biri olmaktadır. ABD ilk kez 2020 yılında yayımladığı *Terörizm 2019 Ülkeler Raporu*nda, "Türkiye'nin YPG'yi PKK'nın uzantısı olarak gördüğü"[63] ibaresine yer vermiştir. Sözde Irak Şam İslam Devleti olarak bilinen IŞİD veya DEAŞ, 82 ülkenin bir araya geldiği Global Koalisyon'un Orta Doğu'daki ana düşmanı olmuştur.[64] IŞİD aynı zamanda Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen en büyük

---

[56] "Filistin seçimlerini Hamas kazandı", Bianet, (Çevrimiçi) https://bianet.org/haber/filistin-secimlerini-hamas-kazandi-73884 , Son Erişim: 29 Nisan 2020

[57] "Hamas", Foreign Terrorist Organizations, Counter Terrorism Guide, Office of the Director of National Intelligence, (Çevrimiçi) https://www.dni.gov/nctc/index.html , Son Erişim: 3 Aralık 2020.

[58] Christina Lin, "Turkey's Double Standard on Terrorism: Accuses BBC of supporting PKK, backs other groups from China, Russia and US", ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security, Sayı: 370, Institut für Strategie-Politik-Sicherheits-und Wirtschaftsberatung, (Çevrimiçi) https://files.ethz.ch/isn/193475/370_Lin.pdf , Son Erişim: 22 Eylül 2020.

[59] Matthew Bryza, "How to end the US-Turkey dialogue of the deaf", Atlantic Council, (Çevrimiçi) https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/how-to-end-the-us-turkey-dialogue-of-the-deaf/ , Son Erişim: 18 Mart 2021.

[60] "YPG, Yerel bir örgütten NATO ülkelerinin desteklediği bir güce nasıl dönüştü?" BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50180068 , Son Erişim: 25 Ekim 2019.

[61] Muhammet Emin Avundukluoğlu, "Russia urged to shut down office linked to PKK/PYD", Anadolu Agency, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/en/middle-east/russia-urged-to-shut-down-office-linked-to-pkk-pyd/1008147 , Son Erişim: 19 Aralık 2017.

[62] "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG", İçişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi) https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_arapca.pdf , Son Erişim: 30 Aralık 2023

[63] Safvan Allahverdi, "ABD 'Terörizm 2019 Ülkeler Raporu'nu açıkladı", Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-terorizm-2019-ulkeler-raporunu-acikladi/1888959, Son Erişim: 24 Haziran 2020.

[64] "Statement by the Global Coalition to Defeat Daesh/ISIS", US Department of State, (Çevrimiçi) https://www.state.gov/statement-by-the-global-coalition-to-defeat-daesh-isis/ , Son Erişim: 30 Ağustos 2021.

terör saldırılarının baş aktörlerinden olup TSK'nın sınır ötesi harekâtının da ana hedeflerinden biridir.

El Kaide, Taliban, Boko Haram, En-Nusra, Eş-Şebab ve IŞİD gibi örgütler, dünya genelinde dini motiflerle öne çıkan terör faaliyetleri yürütmekte, PKK ve benzeri etnik-ayrılıkçı gruplar ise belirli bölgelerde etnik temelli terör eylemleri gerçekleştirmektedir. Bu grupların ortak taktiklerinden biri olan intihar saldırıları, sivil ve askerî hedeflere yönelik gerçekleştirilmekte, geniş çaplı yıkım ve can kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, bu terör örgütlerinin yabancı savaşçıları saflarına katması, küresel güvenlik açısından artan bir endişe kaynağıdır. "Yabancı savaşçı" fenomeni, ulusal sınırların ötesine geçen radikalleşme ve militan akışının bir göstergesi olarak güvenlik literatüründe önemli bir yere sahiptir. Uluslararası güvenlik alanının kurucularından olan David Malet, yabancı terörist savaşçıları (YTS), "iç savaşlarda kalkışmaya katılanlardan savaşan devletlerin vatandaşı olmayanlar"[65] şeklinde tanımlamıştır.

Venhaus, yabancı savaşçıları dört grupta kategorize etmektedir. Bunlar, intikam peşinde olan öfkeli bireyler; takdir ve onay görmek isteyen statü peşindeki bireyler; grup aidiyeti ihtiyacında olan kimlik arayışına girenler ve macera duygularını tatmin etmek için heyecan arayanlardır.[66]

Cenevre Akademisi'nde yapılan yabancı savaşçı tanımı şu şekildedir: "vatandaşı bulunduğu veya yaşadığı ülkeyi sınır dışında çatışmaya karışan devlet dışı bir silahlı gruba katılmak üzere temelde ideoloji, din ve / veya aidiyet motivasyonuyla terk eden birey, yabancı savaşçıdır."[67]

---

[65] David Malet, **Foreign Fighters: Transnational Identity in Civil Conflicts**, New York: Oxford University Press, 2013, s. 9

[66] John M. Venhaus, "Looking For a Fight: Why Youth Join Al-Qaeda and How to Prevent It", ABD Barış Enstitüsü Raporu, 2010, Washington, (Çevrimiçi) https://www.usip.org/sites/default/files/resources/SR236Venhaus.pdf , Son Erişim: 18 Kasım 2021.

[67] Uluslararası Hukuka Göre Yabancı Savaşçılar Brifingi, Brifing No: 7, Cenevre Akademisi, 2014, Cenevre, s. 7, https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Publications/Academy%20Briefings/Foreign%20Fighters_2015_WEB.pdf , Son Erişim: 19 Kasım 2021.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 2014 yılındaki 2170 sayılı kararıyla[68] kavram üzerinde öncül bir tanımlama yapılarak uluslararası terörizm için "barış ve güvenliğe karşı uluslararası tehdit" denmiştir. Karar, YTS kavramını El Kaide ve DAEŞ düzleminde ele almıştır. Aynı yıl alınan 2178 sayılı kararla da kavramın kapsamı genişletilmiştir. YTS kavramı "İkamet etmekte veya vatandaşı olduğu bir devletten başka bir devlette terörist faaliyetleri gerçekleştiren, planlayan, hazırlığında olan veya katılma amacıyla seyahat eden; ya da silahlı çatışmalarla ilişkili olanlar dâhil olmak üzere terör eğitimi alan veya veren bireyler" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca kararda yabancı terörist savaşçılara ilişkin kapsamı ve oluşturduğu tehditlerle ilgili de şunlar belirtilmiştir:

- Yabancı terörist savaşçı olgusunun mevcut yansımaları herhangi bir ülkenin, medeniyetin ya da dinin kapsamını aşmaktadır.
- YTŞ, dalgası yaş, cinsiyet ve çatışma alanı deneyimi bakımından daha büyük çaplı, küresel ve çeşitlidir.
- Bu dalga, hem çatışma alanında kalanlar hem de geri dönenler ve yer değiştirenler için oldukça karmaşık güvenlik problemleri içermektedir.
- Yabancı savaşçılar, uluslararası barış ve güvenliğe karşı ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.[69]

Uluslararası alanda yabancı terörist savaşçıların tehdidine karşı mücadelede öne çıkan üç önemli kurum bulunmaktadır. Bunlar, IŞİD'le Mücadele Uluslararası Koalisyonu, Küresel Terörle Mücadele Forumu ve Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Komitesi olarak sıralanabilir. IŞİD'le Mücadele Koalisyonu, terör tehdidine karşı askerî müdahalelerde bulunarak sert güç stratejilerini benimserken; Küresel Terörle Mücadele Forumu, terör tehditlerine karşı uluslararası prensipler ve iş birlikleri geliştirmekte ve böylece yumuşak güç yaklaşımıyla faaliyet göstermektedir. Diğer yandan, BM Terörle Mücadele Komitesi, terörizme karşı küresel ölçekte uyumlu ulusal yasal düzenlemelerin oluşturulmasını hedeflemekte ve bu sayede terörle mücadelenin uluslararası hukuk çerçevesinde yürütülmesini sağlamaktadır. Ancak bu kurumların terörle mücadeledeki etkinlik ve işlevselliği, süregelen sorunlar ve zorluklar

[68] "Guidelines for Addressing the Threats and Challenges of "Foreign Terrorist Fighters" within a Human Rights Framework", the OSCE Office for Democratic Institutions, s. 6, (Çevrimiçi) https://www.osce.org/files/f/documents/4/7/393503_2.pdf Son Erişim: 20 Ağustos 2020.

[69] "Fact Sheet: UN Security Council Resolution 2178 on Foreign Terrorist Fighters", (Çevrimiçi) https://www.justice.gov/file/344501/download, Son Erişim: 20 Ağustos 2020

ışığında tartışma konusudur ve bu bağlamda daha fazla araştırma ve değerlendirmeye gerek duyulmaktadır. [70]

Yabancı terörist savaşçılarla özellikle IŞİD ekseninde mücadele eden bir diğer yapı da Avrupa Birliği Konseyi tarafından AB'nin terörle mücadele faaliyetlerini desteklemek amacıyla tesis edilen AB Terörle Mücadele Koordinatörlüğü olmuştur. Zira IŞİD'in Avrupa ve çevresi için büyük risk teşkil eden terör faaliyetleri kaydedilmiş ve bu risk halen devam etmektedir. IŞİD'in etkinlik gösterdiği yerler Türkiye sınırlarını aşmakta, örgütün münferit eylem çağrıları yapması Avrupa ülkelerini de tehdit etmektedir. Emek, bu doğrultuda BM Terörle Mücadele Komitesi'nin küresel bir forum olarak kullanılması gerektiğini belirtmiş ve terörle mücadele ortaklığı ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin öncelikli olarak Batı Balkanlar, Türkiye ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) Bölgesi'nin hedeflenerek Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı (EUROPOL), Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (FRONTEX), Avrupa Birliği Adlî İşbirliği Ajansı (EUROJUST) gibi AB kuruluşlarının ortak bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini ortaya koymuştur.[71]

Bu tezin kapsamında ele alınacak olan TSK'nın 2000 yılı sonrasındaki sınır ötesi harekâtı, özellikle PKK, PKK'nın Suriye kolu olan YPG ve aşırı dinci, selefi hilafet iddiasında olan DAEŞ terör örgütleri ile mücadele etrafında şekillenmiştir. Türkiye içinde ve sınırında geçmişten bugüne faaliyet gösteren terör örgütlerinden başlıcalarına değinmek; bu çerçevede sol ideolojik örgüt Marksist-Leninist ırkçı-ayrılıkçı örgüt PKK ve kolları PYD/YPG ile sağcı radikal dinci El Kaide ve DEAŞ / IŞİD üzerinde durmak yerinde olacaktır.

1.5 TÜRKİYE'NİN 2000 YILI SONRASI SINIRÖTESİNDE MÜCADELE ETTİĞİ TERÖR ÖRGÜTLERİ

Türkiye sınır içinde olduğu gibi sınır ötesinde de terörle mücadele harekâtı gerçekleştirmiştir. Özellikle sınırdan terörist sızmalarının olması ayrıca sınırdaki

[70] Haldun Yalçınkaya, "Foreign Terrorist Fighters and Turkey**", ORSAM Review of Regional Affairs**, No: 31, Ekim 2015, s. 2, 5, 6

[71] Şeyda Emek, "Tehdit Değerlendirmesi, Yabancı Terörist Savaşçılar: Geri Dönenler Raporu", **Polis Akademisi Yayınları**, Rapor No: 42, 2020, Ankara, s. 14,16,18, (Çevrimiçi) https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/yabanci-terorist-savascilar-geri-donenler.pdf , Haziran 2020.

askerî üslere gerçekleştirilen terör saldırıları nedeniyle Türkiye, BM Sözleşmesinin 51. maddesindeki "meşru müdafaa" hakkına dayanarak silahlı örgütlerden DHKP-C, PKK ve farklı ülkelerdeki kolları, El Kaide ve sözde IŞİD gibi bugüne kadar Türkiye'de en kanlı eylemleri yapan terör örgütlerine yönelik harekât düzenlemiştir. Bu örgütlerin kısaca tarihçelerine ve eylemlerine bakmak gerekmektedir.

1.5.1 PKK ve Kolları

Açılımı Kürdistan İşçi Partisi olan PKK'nin 1984 yılında Eruh'ta düzenlediği saldırıyla başlayan terör faaliyetleri, 2017'ye kadar siviller dâhil 35 binden fazla insanın ölümüne sebep olmuştur. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı'nın 2022 yılı verilerine göre terör örgütü PKK, 1984 yılından itibaren 675 polis, 5 bin 945 asker ve 1556 güvenlik korucusunu şehit etmiştir. Bu süre zarfında yaklaşık 7 bin polis ve yaklaşık 16 bin asker de yaralanmıştır. Örgüt tarafında ise yaklaşık 25 bin PKK militanı etkisiz hâle getirilmiştir.[72]

Terörle mücadele için yüz milyarlarca lira harcanırken terör örgütlerinin varlığı komşu ülkelerle ekonomik ilişkileri de olumsuz yönde etkilemiştir. 1998'de PKK'nın sözde lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye'de bulunması, Türkiye ile Suriye arasında ciddi bir diplomatik krize yol açmıştır.[73] Öcalan, mezkûr yılda Suriye'yi terk etse de PKK'nın Suriye'deki gelişimi, yıllar sonra Türkiye'yi hâlen 910 kilometre uzanan Suriye sınırında küresel güçlerin üzerlerinden vekâletsavaşları yürüttüğü terör örgütleriyle çok daha kompleks ve dinamik bir mücadele sürecini yürütmek zorunda bırakmıştır.

Kurulduğu günden bu yana hem Türkiye'de hem de sınır dışında sayısız kanlı eylemi kayıtlara geçen terör örgütü PKK'nın farklı ad ve kısaltmalarla farklı coğrafyalarda faaliyetleri devam etmektedir. PKK, özellikle Türkiye'nin sınırlarında İran, Irak ve Suriye'de farklı adlarla vesayet savaşları içerisinde yer almış, yabancı güçlerle yer yer açık, yer yer örtülü iş birlikleri yapmıştır. Ayrıca uluslararası kuruluş raporlarında da bu örgütlerin aynı şemsiye altında yer aldıkları belirtilmiştir. Dolayısıyla PKK türevi olan örgütleri tek başlıkta ele almak yerinde olacaktır.

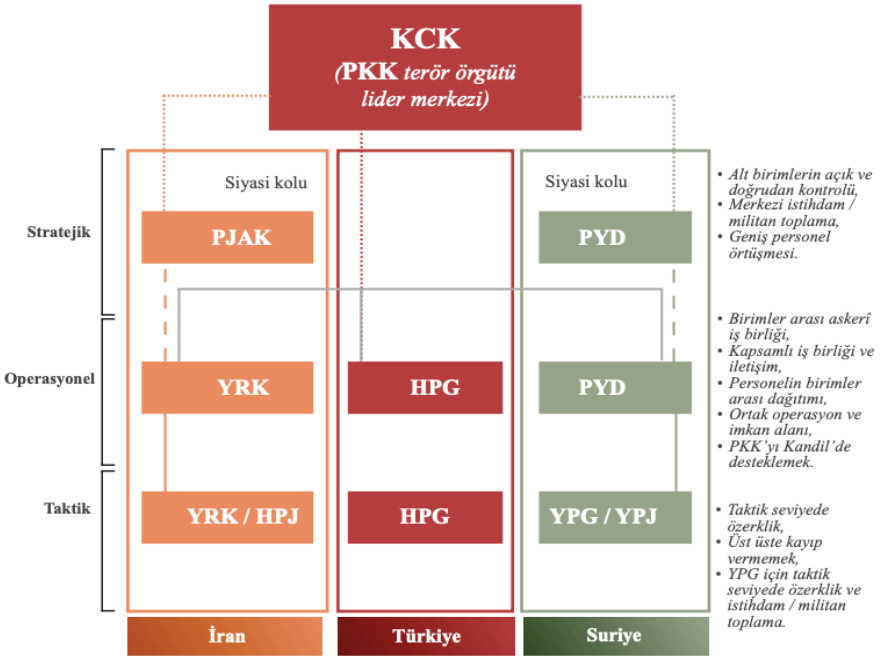
[72] Nedim Şener, "PKK'yı aklamaya çalışanları utandıracak kanlı bilanço", Hürriyet, (Çevrimiçi) https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/pkkyi-aklamaya-calisanlari-utandiracak-kanli-bilanco-42171509 , Son Erişim: 16 Kasım 2022.

[73] Sönmez, "Çoklu Radikalleşmenin Odağında Türkiye ve Mücadelesi", s. 12

NATO Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi'nin yayınladığı Terörizme Karşı Savunma İncelemeleri (Defense Against Terrorism Review) dergisinde PKK'dan "franchise" yani bayilik veren bir örgüt olarak bahseden bir rapor, Halk Savunma Güçleri'nin (HPG) 2001-2015 yılı arasında internet sitelerinde yayınladığı ölüm ilanları incelenerek örgüt mensubu 2 bin 96 kişinin bilgilerinin Türkiye medyasında çıkan haberlerle kontrol edilerek mezkûr addaki örgütlerin iç içe geçmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Ölen kişilerin kod adları, isimleri, doğum yerleri gibi bilgiler kullanılarak yapılan araştırma sonucunda PKK / YPG ve PKK'nın İran kolu PJAK'ın Kuzey Irak'ın Kandil bölgesinden ayrıldığını ve bu örgütlerin ayırt edilemeyeceği ifadesine yer verilmiştir. Araştırmada PJAK'ın İran'dan çekilmesi ile YPG'nin güçlendirilmesi kararının denk düştüğü, Suriye'de bulunan örgüt YPG'nin içerisindeki nüfusun %74'ünün Türkiye doğumlu olduğu, PKK, PYD ve PJAK'ın Suriye'de iç savaşın başlamasının ardından verdiği tepki ve izlediği stratejilerden örgütlerin tamamının Kandil'den yönetildiği gibi bulgular saptanmıştır.[74]

Self ve Ferris tarafından yapılan araştırmanın sonucunda Görsel 1.1'de görülen "PKK'nın Askerî ve Organizasyonel Yapı Şeması" ortaya konmuş ve "bayilik veren" bir terör örgütü olarak nitelenen PKK'nın İran, Türkiye ve Suriye sahnesindeki oyuncuları tanımlanarak organizasyonel şema içerisindeki stratejik, operasyonel, siyasî ve taktik kategorizasyonu yapılmıştır. Şemaya, organik bağı olduğu görülen örgütlerin bağlantısına ve iş bölümüne geçmeden önce KCK/PKK çatısı altında faaliyet gösteren örgütlerin isim, kısaltma, faaliyet yerini bir liste ile sunmak faydalı olacaktır. Tabloda alfabetik sıralama yapılmıştır.

[74] Andrew Self, Jared Ferris, "Dead Men Tell No Lies: Using Killed in Action (KIA) Data to Expose the PKK's Regional Shell Game", COE-DAT (NATO Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi), (Çevrimiçi) https://www.coedat.nato.int/publication/datr/volumes/datr8-2016.pdf , s. 10-21, 25-26, Son Erişim: 21 Kasım 2021.

Görsel 1.1: PKK'nın Askeri Organizasyonel Yapı Şeması.[75]

Tablo 1.1: PKK ve İlişkili Terör Örgütlerinin Açılımı.

HPG	Halk Savunma Güçleri	Türkiye
HPJ	Halk Savunma Güçleri	Türkiye
PKK	Kürdistan İşçi Partisi	Türkiye
PJAK	Kürdistan Özgür Yaşam Partisi	İran
PYD	Suriye Demokratik Birlik Partisi	Suriye
YPG	Halk Koruma Birlikleri	Suriye
YPJ	Kadın Savunma Birlikleri	Suriye
YRK	Doğu Kürdistan Savunma Birlikleri	İran

Araştırma sonucunda ortaya konulan "PKK'nın Askerî ve Organizasyonel Yapı Şeması"nda, stratejik, operasyonel, siyasî ve taktik kategorizasyonu saptanan terör örgütlerinin KCK kısaltması kullanılan Kürdistan Topluluklar Birliği üst şemsiyesi

[75] Self & Ferris, s. 32

altında toplandığı görülmektedir. Mezkûr tüm örgütlerin merkezi yönetimi, PKK tarafından sağlanmaktadır. PKK terör örgütü, stratejik aygıt olarak siyaseti kullanmaktadır. PKK'nın siyasî kolları bölgedeki farklı ülkelerde farklı isimlerle faaliyet göstermektedir. İran'daki siyasî ayak, PJAK iken Suriye'de PYD siyasî sahnede görünse de alt birimlerin doğrudan ya da dolaylı kontrolü için PKK'ya destek vermek, örgüt merkezine istihdam ve eğitim sağlamak ile personel açığını kapatmak gibi görevleri üstlenmiştir.

Şemanın operasyonel kategorisine giren örgütler PKK liderliğindeki YRK, HPG ve YPG iken İran sahnesinde YRK, Türkiye sahnesinde HPG, Suriye sahnesinde YPG; birimler arasındaki askerî iş birliği ve koordinasyonu temin etmek, kapsamlı iletişim yürütmek, personellerin yani teröristlerin gerektiğinde örgütler arasında gerektiğinde değiş-tokuşu yönetmek, operasyon ve tesislerin faaliyet gösterilen müşterek coğrafyada istifade edilmesini sağlamak, PKK'nın Kandil'deki merkezinin alt kolları olarak çalışmak üzere konumlanmıştır.

Şemanın taktiksel kategoride sınıflandırdığı örgütler İran'da YRK ve HPJ, Türkiye'de HPG ve Suriye'de YPG/YPJ olmuştur. Bu örgütlerin görev ve sorumlulukları ise taktik düzeyde özerklik, öldürülen mensupların yerine yenilerinin temin edilmesi, yani örgüte katılımcı toplamak ve deyim yerindeyse halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütmek, taktiksel özerkliği arttırmak ve YPG'ye istihdam sağlamak olarak tanımlanmıştır.

Self ve Ferris tarafından yapılan çalışmanın sonucunun bir parçası olarak sunulan "PKK'nın Askerî ve Organizasyonel Yapı Şeması"nda İran, Türkiye ve Suriye sahnelerinde PKK'nın şemsiyesi altında toplanan örgütlerin siyasî, taktiksel ve operasyonel konumlandırmaları yapılırken PKK'nın Türkiye'deki siyasî alt kırılımının boş bırakıldığı görülmektedir. Bu noktada Türkiye'deki PKK tandanslı olduğu, PKK propagandası yaptığı ve PKK ile örgütsel bağı bulunduğu iddia edilerek yargıya taşınan siyasî partilere de kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Türkiye'deki kimi kesimlerce Kürt siyasî hareketi olarak adlandırılan, bazı kanılara göre ise PKK'yı desteklemeyen Kürt seçmenlerini yansıtmadığı gerekçesiyle PKK tandanslı partiler olarak nitelenen siyasî oluşumlar 1990'larda kurumsallaşmıştır. 1990'da kurulan Halkın Emek Partisi'nin (HEP) Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) listelerinden seçilen milletvekilleri 1992'de partiden istifa etmiş ve aynı yıl HEP'in

kongresinde PKK bayrakları açılmıştır. Kapatılmaya hazırlanan HEP, aynı yıl Özgürlük ve Demokrasi Partisi'ni (ÖZDEP) kurmuştur. HEP, 1993'te kapatıldıktan sonra ÖZDEP de HEP'in yedeği olarak görülmüş ve aynı yıl kapatılmıştır. Yine 1993'te kurulan Demokrasi Partisi (DEP), parti yöneticileri ve milletvekillerinin konuşmaları ile DEP'in Barış Çağrısı Bildirisinin bölücü unsurlar içerdiği gerekçesiyle kapatma davasıyla karşı karşıya kalmıştır. TBMM'nin 2-3 Mart 1994'teki Genel Kurulunda ise SHP listelerinden seçilip parti değiştiren ve son olarak DEP masalarına oturan 13 milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına karar verilmiştir. Kapatma davası devam ederken 11 Mayıs 1994'te Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) kurulmuştur. HADEP, 1999 yerel seçimlerinde Diyarbakır, Batman, Bingöl, Hakkâri, Siirt ve Van da dâhil olmak üzere toplam 37 il ve ilçede belediye başkanlığı seçimlerini kazanmış ancak 2003'te terör odağı hâline gelmesi gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. 1997'de kurulan Demokratik Halk Partisi (DEHAP) ile 2003'te kurulan Özgür Parti (ÖP), 2004 yerel seçimlerinde stratejik ortaklık yapmak amacıyla diğer partilerle blok kurarak seçime girmişse de 2007'de kendilerini feshetmişlerdir. 2005'te kurulan Demokratik Toplum Partisi (DTP), kapatılma davası sürerken 2009 yerel seçimlerinde toplam 99 il ve ilçe belediye başkanlığını kazanmış; 11 Aralık 2009'da Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. DTP'yi takip eden parti Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) olmuştur. DTP'nin seçilen belediye başkanları 23 Aralık 2009'da BDP'ye geçmiş ve eski DTP'li vekiller ve bir bağımsız milletvekilinin katılmasıyla BDP, TBMM'de grup kurmuştur. 2013 yılında ise Halkların Demokratik Partisi (HDP) kurulmuş, BDP, Devrimci Sosyalist Parti, Ezilenlerin Sosyalist Partisi, Sosyalist Yeniden Kurtuluş Partisi, Yeşiller ve Sol Gelecek gibi partiler HDP'ye katılmıştır. BDP'li milletvekilleri 2014'te HDP'ye katılmış, 2015 Genel Seçimlerinde ise HDP 80 milletvekili çıkartmıştır. Yerel yönetimlerde ise BDP, 2014'ten itibaren yeni adı olan Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) olarak faaliyetlerine devam ederken Kobani olayları ismiyle de anılan 6-7 Ekim olayları ve bazı belediye başkanlarının özerklik ilan etmeleri nedeniyle 94 il ve ilçe belediyesine kayyum atanmış, 95 belediye eş bakanı tutuklanmıştır. 2018 Genel Seçimlerinde HDP %11,7 oyla 67 milletvekili çıkarmıştır. 2019'daki yerel seçimlere HDP çatısı altında giren oluşumlar, toplam 58 il ve ilçe belediyesinin başkanlığını kazanmıştır. Bazı büyükşehir, il ve ilçe belediye

başkanlıklarına kayyum atamaları tekrar etmiş ve nihayetinde 2021 yılında HDP yeniden bir kapatma davasıyla karşı karşıya kalmıştır.[76]

"PKK'nın Askeri ve Organizasyonel Yapı Şeması"nda PKK'ın İran'daki siyasî kolunun PJAK; Suriye'deki siyasî kolunun ise PYD olduğu ancak Türkiye'de siyasî kol olarak bir siyasî partiye yer verilmediğine değinilmişti. Hareketlerin son çatı siyasî oluşumu olarak görülen HDP'nin PKK'nın siyasî kolu olan veya PKK tandanslı bir parti olduğuna dair somut bulgular basına yansımıştır. 13 Kasım 2012'de HDP İstanbul Milletvekili ve daha sonra HDP Eş Genel Başkanı olan Selahattin Demirtaş, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ı kastederek "Öcalan posteri asamazsınız diyenlere onu diyenlere açıkça sesleniyorum. Kürtlerin katili Kenan Evren'in heykelini dikebiliyor da bir halk önderinin posterini mi asamıyor. Biz bu meydana Başkan Apo'nun heykelini dikeceğiz, heykelini"[77] şeklinde açıklama yapmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın hazırladığı iddianamede HDP ile terör örgütü PKK arasındaki ilişki, Anayasa Mahkemesi'ne sunulmuştur:[78] Kapatma davası sürerken HDP'nin 12 Aralık 2021 tarihinde gerçekleştirilen İstanbul İl Kongresi'nde terör örgütü lideri Abdullah Öcalan lehine Kürtçe olarak "Biji Serok Apo" yani "Yaşasın Apo" sloganları atılmış ve sözde PKK marşı okunmuştur.[79] Bu gelişmenin ardından Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, konuya ilişkin Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğunu açıklamıştır.[80]

Caşın'a göre PKK'nın bu kadar uzun süre hayatta kalmasının nedeni, ortama ve zamana göre renk değiştirmesi yani pek çok farklı isim ve kısaltmayla farklı

---

[76] Mahmut Bozarslan, HEP'ten HDP'ye Kapatılan Kürt Partileri, Amerika'nın Sesi, (Çevrimiçi) https://www.amerikaninsesi.com/a/hepten-hdpye-kapatilan-kurt-partileri/5820797.html Son Erişim: 8 Aralık 2021.

[77] Halkların Demokratik Partisi, "Demirtaş, Barış için elini taşın altına koyacak herkes halkın gönlünde heykeli dikilecek insan olacaktır", (Çevrimiçi) https://hdp.org.tr/tr/demirtas-baris-icin-elini-tasin-altina-koyacak-herkes-halkin-gonlunde-heykeli-dikilecek-insan-olacaktir/13328/ , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

[78] TRT Haber, "HDP İddianamesi'nin ayrıntıları: PKK'nın siyasi kanadı oldu", (Çevrimiçi) https://www.trthaber.com/haber/gundem/hdp-iddianamesinin-ayrintilari-pkknin-siyasi-kanadi-oldu-589887.html , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

[79] SuperHaber, "HDP İstanbul Kongresi'nde 'Biji Serok Apo' sloganları atıp, PKK marşı okudular", (Çevrimiçi) https://www.superhaber.tv/hdp-istanbul-kongresinde-biji-serok-apo-sloganlari-atip-pkk-marsi-okudular-video-370327 , Son Erişim: 12 Aralık 2021

[80] Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, Basın Açıklaması, (Çevrimiçi) https://twitter.com/TEMDairesi/status/1470128899711459339?s=20 , Son Erişim: 13 Aralık 2021

ülkelerde gerek siyasî gerekse silahlı faaliyet yürütmesidir. Avrupa'da Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK), Kürt Demokratik Halk Birliği (YDK), Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK), Halk Kongresi (KONGRA GEL), Kürdistan Federasyon Topluluğu (KKK) isimleriyle faaliyet göstermekte, İran'da Demokratik ve Özgürlük Partisi (KODAR) adıyla siyasî faaliyet yürütmektedir.[81]

1.5.2 El-Kaide

El Kaide terör örgütü, bu tez kapsamında incelenecek olan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sınır ötesi harekâtının en güçlü birkaçının ana hedefi olan IŞİD'in kökeni niteliğinde değerlendirildiğinden detaylı şekilde ele almayı gerektirmektedir. El Kaide; ABD, Avustralya, Birleşik Krallık, Hindistan, Kanada ve Rusya'nın yanında Birleşmiş Milletlerin de kara listesinde yer almakta, terör örgütü olarak tanınmaktadır.[82] Bu anlamda Güvenlik Araştırmaları Dergisi'nde konuyla ilgili yapılan çalışmalarda yer alan tarihsel sürece bakmak yerinde olacaktır. Sönmez, bu örgütün Sovyetlerin 1978'deki Afganistan işgali sırasında ortaya çıkan "Afgan Cihadı" düşüncesinin etrafında şekillendiğini dile getirmektedir. Sönmez'e göre, Sovyet müdahalesinin Afganistan üzerindeki ekonomik ve insanî etkileri, savaş sonrası ortamda, El Kaide'nin insan kaynağı ve askerî yeteneklerini geliştirebilecek bir ortam hazırlamıştır. "Küresel cihadın Lenin'i" olarak tanımlanan Abdullah Azzam ve daha sonraları daha fazla önem kazanacak Usame bin Ladin'in etkileri üzerinde de duran Sönmez, Azzam'ın Pakistan'a gelip, Suudi Arabistan'ın malî olarak desteklediği İslamabad İslam Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmaya başladığını ve aynı zamanda Mekteb-i Hizmet'i kurarak özellikle Körfez bölgesinden cihada malî akış sağlama ve yeni savaşçıların katılımını düzenleme görevini üstlendiğini belirtmiştir. Sönmez'in Usame bin Ladin hakkında aktardığı bilgiler, küresel terörizmin anlaşılması açısından da derin bir kapsam taşımaktadır:

> "Cidde'deki hocalığı döneminde Azzam'la tanışan Usame bin Ladin ise 1980'lerin ilk yarısında Afganistan'a giderek Beyt-ül Ensar'ı kurmuş, burada özellikle dışarıdan gelen savaşçıların eğitimi ve "Afgan cihadı"na taze kan sağlamak odaklı bir çizgi izlemiştir. … Bu temel üzerine inşa edilen el-Kaide örgütü, Azzam'ın 1988'de yazdığı bir makalede örgütlü mücadeleyi savunarak el-Kaide el-Sulbah ismini

[81] Adem Demir, "PKK'nın çoklu yapı taktiği", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/pkknin-coklu-yapi-taktigi/119310 , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[82] Benjamin Freedman, "Officially Blacklisted Extremist/Terrorist (Support) Organizations: a Comparison of Lists from Six Countries and Two International Organizations", Perspectives on Terrorism, Volume 4, Issue 2, 2010, s. 46–52. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26298448. Son Erişim: 24 Eylül 2020.

> kullanmasından yalnızca 4 ay sonra bin Ladin tarafından Peşaver'de kurulmuştur. İlk el-Kaide eylemleri Aden'de Somali'ye giden ABD askerlerine, Nairobi ve Darüsselam'daki ABD elçiliklerine yapılmış arkasından Bali saldırısıyla süreç devam etmiştir. Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan ilk saldırı da 1993'te gerçekleşmiş, 11 Eylül 2001'deki saldırıyla ise el-Kaide'nin uluslararası görünürlüğü ve 'prestiji' ciddi anlamda artarken örgüt ve örgüte verilen destek suçlaması üzerinden Afganistan ve Irak işgali süreçleri gerçekleşmiştir."[83]

Tüm bu gelişmelerden sonra örgütün yapısında kayda değer bir değişikliğe gidilmiş, merkez ve yayılımlar arasındaki bağlar zayıflamış ve daha çok düşünsel bir çatı yapı hâline dönüşmüştür. Bu bilgiler ışığında IŞİD'ın; nispeten merkeziyetsizleşen ve kendi başlarına hareket eden, farklı kıtalarda faaliyet gösteren ve özellikle de Batı'daki hücrelerin uluslararası terörizmi körüklediği bir duruma evrilen bir ortamda ABD'nin Irak'ı işgali sonrasında dağılan el-Kaide'den doğduğu çıkarımını yapmak mümkündür.

1.5.3 IŞİD

Irak Savaşı, terör örgütlerinin yerelleşmesi bağlamında bir dönem noktası olmuş ve "Irak El-Kaidesi" tanımının kullanımı da beraberinde getirmiştir. 2006 yılında Irak El Kaidesi'nin irili ufaklı diğer radikal silahlı terör örgütleriyle birleşmesi neticesinde ortaya çıkan sözde "Irak İslam Devleti" (IİD), sözde bir hilâfet ilanında bulunmuştur. Ülkedeki kaos ortamından yararlanarak etnik ve mezhebî çatışmaları kullanıp hızlı bir şekilde örgüte çok sayıda savaşçı kazandıran IİD, takip eden yıllarda 2011'de iç savaşa sürüklenen Suriye'de faaliyet gösteren radikal terör örgütleriyle birleşmiş, IŞİD'nin Suriye kolu olarak anılan Nusra terör örgütüyle aynı çatı altına girerek Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) adını almıştır.[84] IŞİD'in yükselişi, Suriye yönetimine, yönetimin kendisine düşman olarak gördüğü diğer örgütlerin ağırlığını dengelemesi bakımından avantaj sağlamıştır.[85]

Liderlerinin bazıları ABD'nin bölgedeki operasyonlarıyla öldürülen örgütün en önemli lideri Ömer El-Bağdadi'den sonra başa geçen Ebu Bekir El-Bağdadi olmuştur.

---

[83] Göktuğ Sönmez, "El-Kaide'den DEAŞ Sonrası Döneme: Küresel Militan Selefi Hareketin Dönüşümü ve Geleceği", **Polis Akademisi Güvenlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 2, Ankara 2019, s. 137-138, https://guvenlikcalismalari.pa.edu.tr/Upload/DergiDosya/el-kaidee28099den-deas-sonrasi-doneme-kuresel-militan-selefi-hareketin-donusumu-ve-gelecegi-dergidosyadb66ec52-edc6-4479-8b0b-927c2b895c6f.pdf (Son Erişim: 25 Temmuz 2020)

[84] Sönmez, "El-Kaide'den DEAŞ Sonrası Döneme: Küresel Militan Selefi Hareketin Dönüşümü ve Geleceği", s. 139-141

[85] Nikolas Van Dan, **Destroying A Nation: The Civil War in Syria**, Londra, 2016, s. 102

Zira IŞİD lideri Bağdadi açık bir şekilde küresel anlamda bir hilâfet ilan etmiş ve Orta Asya'dan Kuzey Afrika'ya Pakistan'dan Hindistan'a pek çok bölge ve ülkede radikal örgütler tarafından bu ilan kabul görmüş ve eylemlerine destek verilmiştir.[86]

2013 itibarıyla Suriye'de resmen varlık gösteren terör örgütü IŞİD'in Türkiye'yi düşmanlaştıran pek çok açıklaması olmuştur. IŞİD, yayınladığı bir görüntü üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ederken Türkiye'ye de tehditlerde bulunmuştur. Erdoğan'ın Türkiye'yi ırkçı PKK'lılara teslim ettiğini, Suriye'de ise PKK'nın dostları olan ÖSO ile iş birliği yaptığını iddia ederek "Ebubekir Bağdadi'nin emriyle İstanbul'u fethedelim. … O güvendiğiniz ABD sizi kurtaramayacak. Yarın İslam Devleti size saldırınca, ansızın bir bomba patlatınca oturup ağlamayın." ifadeleri kullanılan bir video yayınlanmıştır.[87] IŞİD'in Türkiye'ye dönük tehditlerinin bazılarının eylemlere dönüştüğü de vâkidir. IŞİD, 2014 yılı haziran ayında Musul'u ele geçirdiğinde Ankara'nın Musul Başkonsolosluğu'nu işgal ederek başkonsolos Öztürk Yılmaz dâhil 49 Türk vatandaşını rehin almış, vatandaşları aylarca rehin tutmuştur.[88] Takip eden zamanlarda Fırat Kalkanı Harekâtı'nın nedenlerini de oluşturan Türkiye'nin sınır köy ve kasabalarına yönelik eylemler, sınır bölgelerine düşen hava topları ve beraberinde artan sınır güvenliği riskleri nedeniyle Türkiye'nin misliyle mukabele etme politikasına karşılık IŞİD, Türkiye'de terör eylemlerine başlamıştır.

El Kaide'nin geçmişteki küresel ağından faydalanan IŞİD'in, zaman içerisinde dünyanın dört bir yanından, Avrupa ülkeleri de dâhil olmak üzere yabancı savaşçı toplayarak başta Irak ve Suriye boyunca sınırı bulunan Türkiye olmak üzere küresel bir tehdit hâline gelmiş; örgütün sayısız terör eylemi kaydedilmiştir. PKK ve IŞİD'in de dâhil olduğu terör örgütlerinin hem ülke içine sızarak Türkiye sınırları içerisinde terör eylemleri gerçekleştirmesini engellemek hem de sınır güvenliğini güçlendirmek amacıyla TSK'nın sınır ötesi harekâtı on yıllardır devam etmektedir.

---

[86] Hilmi Demir, "Hilafet, DEAŞ'a Ne Sağlıyor?", Değerlendirme Notu, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, (Çevrimiçi) https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2019/notlar/hilafet_dease_ne_sagliyor.pdf , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[87] "IŞİD'den Türkiye'ye videolu tehdit", Euronews, (Çevrimiçi) https://tr.euronews.com/2015/08/18/isid-den-turkiye-ye-videolu-tehdit , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

[88] Burhanettin Duran, Kemal İnat, Mustafa Caner, **Türk Dış Politikası Yıllığı**, İstanbul: SETA, 2017, s. 16

Türkiye; Suriye ve Irak'ta IŞİD'le Mücadele Koalisyonu'nun etkin bir üyesi olmuştur. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde radikalleşme ve terörle mücadele eden Türkiye'nin 1980'lerden bu yana PKK terörüyle mücadelesi, IŞİD'le mücadele konusunda da öncü rol almasının dayanağı sayılabilir. Bunun yanında 11 Eylül terör saldırılarından sonra Afganistan'daki aşırı dinci Selefî hareketlere, özellikle de El-Kaide'ye katılan sınırlı sayıda da olsa Türk vatandaşlarının bulunması, küresel terörle mücadele konusunda Türkiye'ye deneyim kazandırmıştır.[89]

Türkiye'nin bölgesel konumu dikkate alındığında krizlerin, iç savaşların ve istikrarsız yönetimlerin kıyısında bir ülke olarak yabancı savaşçıların geçiş güzergâhında olduğunu söylemek kaçınılmazdır. Özellikle Suriye ve Irak'ta savaşan yabancı teröristler, Türkiye için, IŞİD'le Mücadele Koalisyonunda yer alan diğer ülkelerden çok daha fazla tehdit niteliği taşımaktadır. Diğer ülkelerin aksine, yabancı teröristlerin Türkiye'yi bir seyahat rotası olarak kullanması, ülkede kalması ve içeride eylemlere karışması aynı zamanda ülkenin barındırdığı milyonlarca sığınmacının arasına terörist karışma riski olması, ülkeyi de teyakkuzda tutmaktadır.

Bu tez kapsamına TSK'nın 2000 yılı sonrasında Suriye'ye düzenlediği başlıca üç harekât olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı alınmış olsa da bu süre zarfında gerçekleştirilen diğer sınır ötesi harekâtdan da kısaca bahsedilmesinde fayda görülmüştür.

[89] Yalçınkaya, **"Foreign Terrorist Fighters and Turkey"**, s. 7

2. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN 2000 YILI SINIRÖTESİ HAREKÂTI VE HAREKÂTA YÖNELİK KÜRESEL TEPKİLER

Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemi tarih boyunca konuşulagelmiştir. Ülkenin binyıllardır antik medeniyetlerden İslam toplumlarına kadar pek çok farklı ırkı, dini ve kültürü bu topraklarda yaşattığı tarih literatüründe üzerine çokça eser yazılan bir gerçektir. Türkiye'nin eskiden gelen bu çeşitlilik vasfı, ülke için aynı zamanda ayrılıkçılık ve ırkçı terörün kolayca zemin bulabildiği bir dezavantaj niteliği de taşır. Bunların yanında bölgedeki enerji kaynaklarına olan yakınlığı ve istikrarsız anti-demokratik ülkelerle komşuluğu, risk barındıran ve her an iç savaşla karşı karşıya olan pek çok ülkenin sınırında olması küresel güçler için Türkiye'yi önemli bir komuta noktası hâline getirmiştir. Bir tarafta on yıllardır süregelen Kuzey Irak meselesi, diğer tarafta 2011'den bu yana iç savaşın sürdüğü Suriye, sık sık nükleer silah konusuyla gündeme gelen İran, Türkiye'nin açıkça Filistin'in tarafında olduğu Filistin-İsrail çatışması, Kıbrıs meselesi, Arap isyanlarından bu yana istikrarsız ve ayaklanma ihtimali devam eden Arap ülkelerinin durumu, bölgedeki otokrasi yoğunluğu, Mısır başta olmak üzere Kuzey Afrika'daki bazı ülkelerle doğrudan siyasî sorunlara karşı taraf olma ve iç savaşın sürdüğü Libya'da BM destekli hükûmet kanadına askerî eğitim ve lojistik desteği, Türkiye'nin dış politik anlamda müdahil olduğu meselelerken son yıllarda iyice gündeme yerleşen Doğu Akdeniz'de petrol ve gaz çıkarılması girişimi de Türkiye'yi bölgedeki kritik ve kilit bir ülke durumuna sokmuştur.

Tüm bu gelişmeler etrafında Türkiye'nin askerî anlamda güçlenmesinin, savunma teknikleri ve savunma sanayii teknolojilerini geliştirmesinin ve hava, kara, deniz olmak üzere bir bütün olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ulusal güvenliği sağlama ve müttefik ülkelere Türkiye'nin çıkarları doğrultusunda destek verme noktasında sahip olduğu önem tartışma götürmeyecek durumdadır. Bununla birlikte küresel güçlerin Türkiye ile iş birliği ve ittifakı kadar, dış politik anlamda Türkiye'yi kendi çizgilerine yaklaştırmak istedikleri dönemlerde gerek iç gerekse dış teröre örtülü veya açık destek vermeleri, Türkiye'nin askerî enerjisini terörle mücadeleye yönlendirmesine neden olmaktadır.

Bu çerçevede TSK'nın 2000 yılı sonrası Irak ve Suriye'nin kuzeyinde icra ettiği harekâtdan bahsedilmekte, ayrıca çalışmanın eleştirel söylem analizi bölümüne de ışık tutması açısından küresel aktörlerin harekâta yönelik tepkileri anlatılmaktadır.

2.1 TSK'NIN 2000 YILI SONRASI SINIRÖTESİ HAREKÂTI

Türkiye'nin 1980'lerden bu yana karşı karşıya olduğu teröre yönelik mücadelesi, son dönemde özellikle güney sınırındaki Irak ve Suriye'de yoğunlaşmıştır. 2000 yılı sonrasını kapsayan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarı döneminde bu ülkelerin sınırlarındaki terör örgütlerine yönelik çok sayıda askerî harekât düzenlenmiştir. Bu çalışmanın sınırlılıkları içerisinde 2016 ile 2019 yılları arasında Suriye'ye düzenlenen sınır ötesi harekâtın ABD ve İngiltere yansımaları incelenecekse de Irak'ın kuzeyine düzenlenen harekâtdan da bahsedilmesi yerinde olacaktır.

21 Şubat 2008 tarihinde başlayan ve on gün süren Güneş Harekâtı, Kuzey Irak'ta PKK'nın konuşlandığı kampları hedef almıştır. Harekâta giden süreçte 2007 yılı, TSK'nın yüzlerce hedefin vurulduğunu, yüzlerce teröristin ise etkisiz hâle getirildiğini açıkladığı, Metina, Zap, Avaşin, Hakurk ve Kandil'de yer alan 33 hedef grubunun havadan ve karadan vurulduğunu duyurduğu bir dönem olmuştur.[90] 1999 yılında düzenlenen Sandviç Harekâtı'nın ardından dokuz yıl sonra gerçekleştirilen ilk sınır ötesi kara harekâtı olan Güneş Harekâtı'nın baharda yapılması beklenirken karlı kış günlerinde harekete geçilmesi şaşırtıcı olarak karşılanmıştır. Çemço Nervan Rekan, Nihele ve Zap bölgelerinde icra edilen harekât sırasında Kandil Dağına havadan Kürtçe ve Türkçe bildiriler atılarak PKKlı teröristler önce teslim olmaya davet edilmiştir. Hava destekli icra edilen operasyon karadan da Hakkâri'nin Çukurca ilçesinden topçu ateşleri gerçekleştirilerek sürdürülmüştür.[91] Harekât sırasında ABD, PKK'nın Irak'taki faaliyetleri hakkında Türkiye ile istihbarat paylaşımı yapmıştır. Türkiye de harekât sırasında ABD ile irtibat hâlinde kalmıştır. Ağır bombardımanların yapıldığı operasyon sonrasında Zap ve Avaşin'deki PKK kampları etkisiz hâle getirilmiştir. Sözde PKK yetkilileri, TSK'nın faaliyetinin sona ermemesi hâlinde terörü

[90] Amerikanın Sesi, "150-175 Terörist Öldürüldü", (Çevrimiçi) https://www.amerikaninsesi.com/a/a-17-2007-12-25-voa20-88069272/856714.html , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

[91] Deutche Welle, "Kandil Dağına Bomba Yağıyor", (Çevrimiçi) https://www.dw.com/tr/kandil-dağına-bomba-yağıyor/a-3158320 , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

Türkiye'deki şehirlere taşıyacakları ve sözde gerilla savaşı başlatacakları konusunda açıklamalar yapmıştır.[92]

Dönemin ABD Savunma Bakanı, ilerleyen yıllarda kaleme aldığı "Görev: Savaştaki Bir Bakanın Anıları" kitabında, Türkiye'nin Kuzey Irak'a düzenlediği harekâtın gerekçeleri ile arka planına da yer vermiş ve şu ifadeleri kullanmıştır:

> "Kürt teröristlerin sınırı geçerek Türk yetkilileri, askerleri ve polisleri öldürmesi büyük problem yaratıyordu. Buna çözüm bulmalıydık. Türkler Irak'ın bu sızmaları engellemesini istedi ama Bağdat, Irak Kürdistan yönetiminin aktif desteği olmadan bu konuda çaresizdi. Türkler, sınır bölgesine birçok kara ve hava saldırısı düzenlediler ve durum giderek kontrolden çıkıyordu. Petraeus (ABD'nin Orta Doğu'daki güçlerinden sorumlu general) Türklerin bu tür saldırıları yapmadan önce bize haber vermesi konusunda ikna için çok uğraş verdi Ama Türklerin uyarıları gelişigüzel ve genelde saldırılardan sonra oldu."[93]

Türkiye, bu operasyonun sonunda 5 şehit verdiği;[94] 360 PKK'lı teröristin ise TSK tarafından etkisiz hâle getirildiği bilinmektedir.[95] 2011 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında Diyarbakır, Siirt, Şırnak ve Hakkâri'de başlayan ve Silvan saldırısıyla devam eden, PKK'nın kolluk kuvvetlerine yönelik eylemlerinin artması ve 17 Ağustos tarihinde düzenlenen Çukurca saldırısına karşılık olarak aynı gün Hava Kuvvetleri bünyesindeki savaş uçaklarıyla başta Kandil ve Kato Dağı çevresindeki PKK kamplarına yönelik sınır ötesi harekât düzenlenmiştir.[96] PKK'nın Hakkâri'de terör eylemleri düzenlemesinin ardından TSK, Kuzey Irak sınırından 4 kilometre içeri girerek PKK mensupları ile sıcak çatışma yaşamıştır. Harekât, havadan desteklenmiştir.[97] 17 Ağustos 2011'de başlayıp 24 Ekim 2011'de sona eren sınır ötesi harekât neticesinde terör örgütü PKK'ya ait birçok karargâh ve cephane imha edilmiş,

---

[92] Andrew McGregor, Jamestown Foundation, "Turkish Operation Gunes Attempts to Eliminate the PKK Threat", Publication: Terrorism Focus Volume: 5 Issue: 8, (Çevrimiçi) https://jamestown.org/program/turkeys-operation-gunes-attempts-to-eliminate-the-pkk-threat/ , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[93] Radikal, "PKK'ya Sınır Ötesi Harekâtı ABD'li eski Bakan Anlattı: Türklere 4 kez çıkın dedim", (Çevrimiçi) http://www.radikal.com.tr/politika/pkkya-sinir-otesi-harekâti-abdli-eski-bakan-anlatti-turklere-4-kez-cikin-dedim-1170888/, Son Erişim: 10 Kasım 2021.

[94] Atilla Memiş, Mustafa Demirer v.d. "Güneş'in Şehitleri", Hürriyet, (Çevrimiçi) https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gunes-in-sehitleri-8299719, 24 Şubat 2008

[95] "PKK'dan Ölen Terörist İtirafı", İnternet Haber, (Çevrimiçi) https://www.internethaber.com/pkkdan-olen-terorist-itirafi-132880h.htm , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

[96] "Türkiye Tarihinin Sınır Ötesi Harekâtı", CNN Türk, (Çevrimiçi) https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiye-tarihinin-sinir-otesi-harekâti?page=1 , Son Erişim: 22 Ocak 2018.

[97] Al Jazeera, "Türkiye'nin Sınır Ötesi Operasyonları", (Çevrimiçi) http://www.aljazeera.com.tr/haber/tsknin-sinir-otesi-operasyonlari , Son Erişim: 12 Kasım 2021.

270 teröristin etkisiz hâle getirildiği, 210'dan fazla teröristin yaralandığı bildirilmiştir.[98] TSK tarafından ilki 2008 yılında icra edilen Güneş Harekâtı, dokuz yıl sonra 2017 yılında tekrar etmiştir. O tarihten sonra Kuzey Irak'ta PKK'ya karşı kapsamlı bir kara operasyonu düzenlenmemişken 2017 yılı Ekim ayında düzenlenen ilk geniş sınır ötesi operasyon, ulusal basında geniş yer bulmuştur. Operasyon, "Şehitlerin İntikamı", "Terör Yuvasına Kış Baskını", "Kış Güneşi", "Karakışta Güneş Doğdu", "Türkiye'den Dünyaya Kırmızı Çizgi", "Hem Karadan Hem Havadan" gibi manşetlerle[99] basına yansımıştır. Yine 2018 yılında Kuzey Irak'ta Kararlılık Harekâtı gerçekleştirilmiş, 2019 yılında başlatılan Pençe serisi harekât, Kuzey Irak'ın Sinat-Haftanin, Gara, Metina, Avaşin-Basyan gibi bölgelerinde PKK/KCK'ya karşı icra edilmiş ve Millî Savunma Bakanlığı kaynaklarına göre 831 terörist etkisiz hâle getirilerek binlerce silah ve mağara imha edilmiştir.[100] 2020 yılında yine Kuzey Irak'ın Haftanin bölgesine yönelik "Pençe Kaplan" ismi verilen harekât gerçekleştirilmiş, havadan ateş destek unsurları, helikopterler ve insansız hava araçlarıyla desteklenen harekâtta komandolar da aktif rol almıştır.[101] Millî Savunma Bakanlığı'nın "Pençe Serisi" olarak nitelediği Pençe Harekâtının devamı olan "Pençe Şimşek" ve "Pençe Yıldırım" harekâtında da Kuzey Irak'ın Metina, Zap, Avaşin-Basyan ve Kandil bölgelerinde terörle mücadele uygulamaları sürmüştür.[102] Pençe harekâtı 2022 yılında da devam etmiştir. 2023 yılının aralık ayında PKK'lı teröristlerin harekât bölgelerindeki askerî üsse sızma girişimi sırasında 12 şehit verilmesinin ardından TSK, Kuzey Irak'ın Gara, Hakurk ve Kandil bölgelerine geniş kapsamlı bir hava harekâtı gerçekleştirmiştir.[103]

---

[98] TRT Haber, "Irak'ın Kuzeyine Gerçekleştirilen Büyük Harekât", (Çevrimiçi) https://www.trthaber.com/haber/gundem/irakin-kuzeyine-gerceklestirilen-buyuk-harekât-417275.html , Son Erişim: 12 Kasım 2021.

[99] Hürriyet, "Türk Basınında Güneş Harekâtı", (Çevrimiçi) https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-basininda-gunes-harekâti-8296042 , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

[100] "Pençe Serisi Operasyonlar", Millî Savunma Bakanlığı, (Çevrimiçi) https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

[101] "TSK'dan Irak'ın kuzeyine 'Pençe-Kaplan Operasyonu': Türk komandoları Haftanin'de", Euronews, (Çevrimiçi) https://tr.euronews.com/2020/06/17/tsk-dan-irak-n-kuzeyine-pence-kaplan-operasyonu-turk-komandolar-haftanin-de , Son Erişim: 27 Aralık 2022.

[102] "Kuzey Irak'ta TSK operasyonu: Bölgede neler oluyor?", Euronews, (Çevrimiçi) https://tr.euronews.com/2021/04/24/kuzey-irak-ta-tsk-operasyonu-bolgede-neler-oluyor , Son Erişim: 30 Nisan 2021.

[103] "Kuzey Irak'a operasyon: 14 hedef vuruldu", Dünya Gazetesi, (Çevrimiçi) https://www.dunya.com/gundem/kuzey-iraka-operasyon-14-hedef-vuruldu-haberi-714190 Son Erişim: 27 Aralık 2023.

Suriye'ye bakıldığında ise 2011'de meydana gelen iç karışıklıktan sonra gerçekleştirilen ilk harekât, 2015 yılında icra edilen ve Türkiye'nin kendi sınırları dışındaki tek toprağı olan Süleyman Şah türbesinin IŞİD'in saldırılarından korunması için düzenlenen Şah Fırat Harekâtı olmuştur. Operasyonla, alandaki Türk askerleri ve türbedeki emanetler Türkiye'ye getirilmiştir.[104]

2016 yılında hem Türkiye sınırına yaklaşan IŞİD'i hem de Fırat Nehri'nin batısında kalan bölgede Münbiç şehrini ele geçiren PKK'yı uzaklaştırmak için Fırat Kalkanı Harekâtı icra edilmiştir. Harekât kapsamında, TSK unsurlarının destek verdiği ÖSO'nun, toplam 2 bin 15 km'lik alanı terörden temizlediği, 2 bin 647 IŞİD mensubunu etkisiz hâle getirdiği belirtilmiştir.[105]

2017'de Türkiye'ye beklenen yoğun göçün önüne geçilmesi için İdlib'te gerginliği azaltmak üzere harekât gerçekleştirilmiş, Fırat Kalkanı Harekâtı ile açılan güvenli alanın İdlib'i de kapsayacak şekilde genişletilmesi amaçlanmıştır.[106]

2018'de Hatay, Kilis ve Gaziantep'in Suriye sınırında güvenliği sağlamak için Zeytin Dalı Harekâtı düzenlenmiştir. Suriye'nin diğer kesimlerinden gelen IŞİD unsurlarının sınırdan sızmalarını engellemek ve sınır güvenliğini sağlamak amacıyla düzenlenen harekât, Afrin bölgesindeki terör unsurlarını etkisiz hâle getirmeyi hedeflemiştir. TSK ve Suriye Geçici Hükümeti'ne (SGH) bağlı Özgür Suriye Ordusu tarafından düzenlenen harekâtla, 18 Mart 2018 itibariyle Afrin ilçe merkezinde kontrol sağlandığı ve iki aydan kısa sürede yaklaşık 2 bin km²'lik bir alanın IŞİD ve PKK/PYD/YPG unsurlarından temizlendiği ve harekâtın başlangıcından itibaren yaklaşık 4 bin 600 teröristin etkisiz hâle getirildiği bildirilmiştir.[107]

2019'da PKK'nın Suriye kollarından olan YPG'yi Türkiye sınırından uzaklaştırmak için Barış Pınar Harekâtı düzenlenmiştir. KKK'nın açıklamasında 9

---

[104] Oytun Orhan, "Şah Fırat Operasyonunun Anlamı ve Olası Sonuçları", Orta Doğu Araştırmaları Merkezi, (Çevrimiçi) https://www.orsam.org.tr/tr/sah-firat-operasyonu-nun-anlami-ve-olasi-sonuclari/ Son Erişim: 22 Mayıs 2022.

[105] "Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri", Dışişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi) https://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa , Son Erişim: 4 Aralık 2023

[106] "İdlib Operasyonu: Ciddi Bir Harekât Var ve Devam Edecek", Cumhurbaşkanlığı, (Çevrimiçi) https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/84833/idlib-operasyonu-ciddi-bir-harekt-var-ve-devam-edecek , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[107] "Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri", Dışişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi) https://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

Ekim 2019'da Türkiye, sınır güvenliğini sağlama, Suriye'nin kuzeyinde potansiyel bir terör koridorunun oluşumunu önleme, IŞİD ve PKK/YPG gibi milli güvenlik için tehdit oluşturan terör örgütlerini etkisizleştirme ve güvenli bir bölge oluşturarak bölgesel istikrarı destekleme ile Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin güvenli ve gönüllü bir biçimde yurtlarına dönmelerini sağlama amacıyla Fırat Nehri'nin doğusuna yönelik Barış Pınarı Harekâtının icra edildiği ve 605 meskûn mahal ile 4 bin219 km^2 alanın kontrol altına alındığı ifade edilmiştir.[108]

2020'de, 2017'de başlatılan İdlib'de gerginliği azaltmaya dönük müdahâlenin bir devamı niteliğinde olan Bahar Kalkanı Harekâtı icra edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Kara Kuvvetleri Komutanlığı (KKK), Bahar Kalkanı Harekâtı'nı İdlib bölgesindeki insanî krizin önlenmesi, Türkiye'ye göç akınının kontrol altına alınması ve bölge halkının tekrar evlerine dönmesinin sağlanması amacıyla icra edildiğini açıklamıştır. KKK'dan yapılan açıklamaya göre[109] daha önce mutabık olunan hâlin aksine Suriye yönetiminin 6 Mayıs 2019 tarihinde başlattığı saldırılar, çok sayıda masum sivil yaşamını yitirmesi ve yaralanması ve yaklaşık bir buçuk milyon insanın göç etmesiyle sonuçlanmıştır. Bölgesel istikrarı sağlamak amacıyla garantör devletlerin üzerinde uzlaştığı mutabakatlar ve ilan edilen ateşkeslere karşın Suriye'nin saldırgan politikaları devam ettiğinden ve insanî felaketin derinleşmesi riskinden dolayı, kan dökülmesinin önüne geçmek ve yerlerinden edilmiş sivillerin evlerine dönüşünü kolaylaştırmak amacıyla harekât düzenlenmiş ve neticesinde, 370 yerleşim yeri ve 3394 km²'lik alanın kontrolü sağlanmıştır. Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki askerî ve diplomatik çabalar sonucu, 5 Mart 2020'de Moskova'da düzenlenen Devlet Başkanları Zirvesi ve takip eden heyetler arası toplantılardan sonra "İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesindeki Durumun İstikrara Kavuşturulmasına İlişkin Ek Protokol" imzalanmış, 13 Mart 2020 tarihinde ise güvenli koridorun işleyiş prensipleri belirlenmiştir. Bu anlaşmalar çerçevesinde M-4 karayolu boyunca dokuz kez Türkiye ve Rusya Federasyonu tarafından ortak kara devriyeleri gerçekleştirilmiştir.

---

[108] "Terörle Mücadele, Barış Pınarı Harekâtı", Millî Savunma Bakanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı, (Çevrimiçi) https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

[109] "Terörle Mücadele - Bahar Kalkanı Harekâtı", Kara Kuvvetleri Komutanlığı, (Çevrimiçi) https://www.kkk.tsk.tr/bahar-kalkani.aspx , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

Bu çalışmanın sınırlılıkları içerisinde yer alan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtına ilişkin daha detaylı bilgi, nedenler, dayanaklar, süreçler ve harekâtın sonuçları bir sonraki bölümde detaylı olarak sunulmuştur.

2.1.1 Fırat Kalkanı

2011 yılında baş gösteren Arap Baharı hareketlerinin tetiklediği Suriye'deki iç savaş, zamanla karmaşık bir yapıya bürünmüş ve Türkiye için ciddi riskler teşkil etmeye başlamıştır. Suriye'deki çatışmaların aktörleri arasında, PKK'nın Suriye'deki uzantısı PYD/YPG'nin kuzeyde özerk bir bölge inşa etme gayretleri bulunurken, diğer yandan El-Kaide'nin ideolojik mirasını sürdüren radikal IŞİD terör örgütü, "Irak-Şam İslam Devleti" adı altında kendi egemenlik alanını ilan etmeye yönelmiştir.[110] Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğini alan PYD/YPG, Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde genişleyerek Fırat'ın batısındaki Münbiç'i kontrolüne almış ve Afrin ile bağlantı kurmayı hedefleyen bir diğer stratejik nokta olan El-Bab'a yönelik harekât planlarına başlamıştır.[111] Türkiye'nin PKK'nın Suriye kolu olarak gördüğü PYD'nin kontrolündeki federal bir yapının oluşumu, Türkiye'nin PKK ile doğrudan sınır komşusu olma ihtimalini artırmıştır. Aynı zamanda IŞİD, Suriye'deki karmaşık durumu avantaja çevirerek hem Türkiye sınırları içerisinde hem de sınır bölgelerinde gerçekleştirdiği saldırılarla ülkenin ulusal güvenliğini ciddi anlamda tehdit etmiştir.

Türkiye'nin Suriye sınırındaki güvenli bölge talebi ve "tampon bölge", "uçuşa yasak bölge", "insanî koridor" gibi önerileri ne bölgedeki küresel aktörler ne de üye olarak bulunduğu NATO'nun da dahil olduğu uluslararası toplum tarafından kabul görmemiş, bu önerilerin diplomatik girişimlerle sahada inşa edilebilecek olma ihtimali ortaya çıkmamıştır.[112]

Suriye'deki iç savaş ve iktidar boşluğundan dolayı terör örgütlerinin ortaya çıkması ve bazı bölgelere hâkim olmaları söz konusu olmuştur. Sınır saldırılarıyla Türkiye'nin egemenlik hakları ihlal edilmiş ve dolayısıyla devlet açısından bu

---

[110] Demir, a.g.e. "Hilafet, DEAŞ'a Ne Sağlıyor?"

[111] "PYD'nin Menbiç Oyunu ve Türkiye'nin Tutumu", İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, (Çevrimiçi) https://www.insamer.com/tr/?output=pdf&type=post&id=4507 , Son Erişim: 4 Aralık 2023

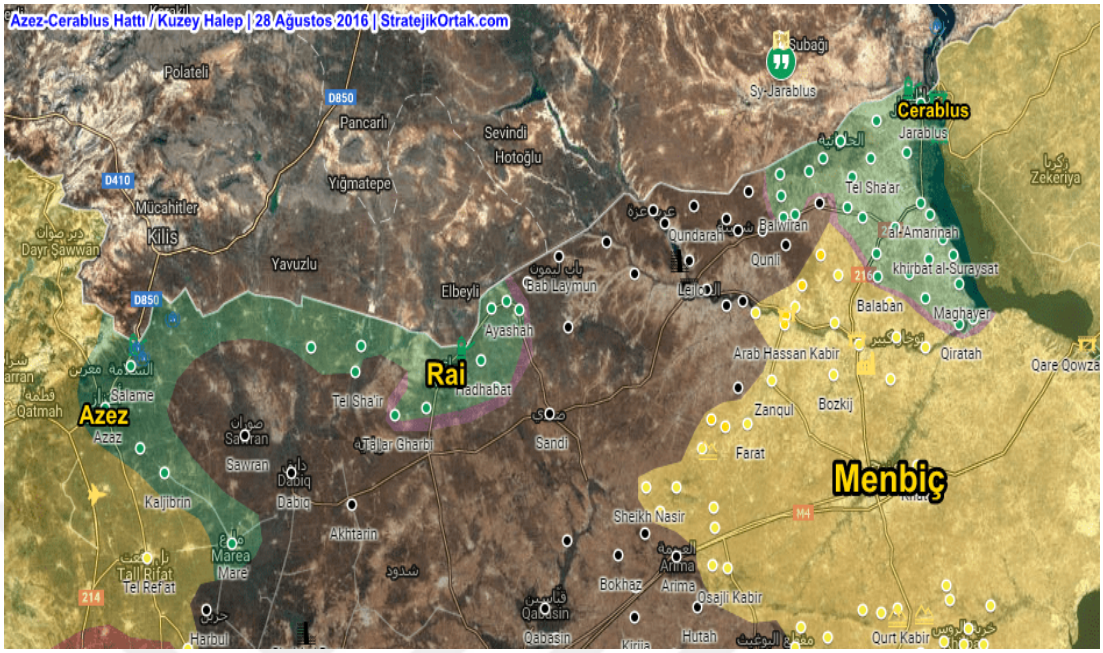
[112] Ayşe Akkaya, **Geçmişten Günümüze Orta Doğu'da Petrol Savaşları ve Devlet Sistemlerine Etkileri**, Konya: T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2016, S. 156-157

saldırıların bertaraf etmesi zorunluluğu doğmuştur. İç hukuk ve uluslararası hukuk açısından Türkiye, Fırat Kalkanı Harekâtı'nı gerçekleştirebilmek için gereken TBMM kararlarını almıştır. Harekâtı bireysel meşru müdafaa hakkına dayandırmış; Suriye'nin kendi toprakları içinde faaliyet yürüten terör örgütlerinin saldırılarını önleme konusunda yetersiz ve gönülsüz kalması Türkiye'yi harekete geçirmiştir.[113]

Bu nedenle Türkiye, Suriye iç savaşının alevlenmesinden itibaren destek verdiği muhalif silahlı grup Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ile birlikte 24 Temmuz 2016'da Fırat Kalkanı Harekâtı'nı başlatmıştır. Harekât ilk etapta ÖSO'nun fiili varlığıyla yürütülürken Türkiye, 24 Ağustos 2016'da Cerablus'a karadan girerek sınır güvenliği harekâtını icra etmiştir. Harekâtın temel hedefleri YPG'nin Kuzey Suriye'de kontrol ettiği bölgeleri birleştirerek fiili olarak özerk bir bölge oluşturmasını engellemek ve IŞİD'i sınır bölgesinden uzaklaştırarak Türkiye içinde terör eylemi ve sınır illerini vurma imkânını ortadan kaldırmak, en azından sınırlandırmak olmuştur.[114]

[113] Süleyman Sırrı Terzioğlu, "Uluslararası Hukuk Açısından Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Meşruluğu Sorunu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Ankara, 2018, Cilt: 2018, Sayı: 134, S. 588-589

[114] Oytun Orhan, "Fırat Kalkanı: Hedefler, Fırsatlar ve Riskler", ORSAM, (Çevrimiçi) https://www.orsam.org.tr/tr/firat-kalkani-hedefler-firsatlar-ve-riskler Son Erişim: 28 Mayıs. 2022

Görsel 2.1: Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başladığı gün bölgenin durumu.[115]
(Kahverengi alan IŞİD'ın, yeşil alan Özgür Suriye Ordusu'nun (ÖSO), sarı alan Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kontrol ettiği toprakları temsil etmektedir.)

Türkiye'nin kara harekâtına başlamasının ardından bir hafta içerisinde sınır tamamen kontrol altına alınmış, hem PYD'nin kanton kurma girişimi hem de IŞİD'in sınırdaki tehdidi ortadan kaldırılmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı'na Türkiye'nin ABD ve Rusya ile olan ilişkileri çerçevesinde ise her iki ülkenin farklı bakış açısı içinde olduğu söylenebilir.

ABD, PKK'yı terör örgütü olarak tanımasına rağmen Suriye'de faaliyet gösteren uzantısı PYD/YPG'yi destekleyerek bölgede kendi kontrolü altında hareket edecek federal bir Kürt devleti kurulmasına katkı vermeye çalışmıştır.

Rusya ile 24 Kasım 2015'te yaşanan uçak krizi sonrasında soruşturmada ortaya çıkan gelişmelerin Moskova yönetimi ile paylaşılmış olması ilişkileri ilk etapta yumuşatmış, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 9 Ağustos 2016'da Rusya'ya yaptığı resmî ziyarette ise pürüzler tamamen giderilmiştir. Rusya'nın Suriye'deki varlığı Beşar Esad idaresini korumaya dönük olduğu için temelde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın IŞİD'i hedef alması nedeniyle Ankara ile fikir çatışması yaşanmamıştır. ABD ise operasyona sıcak bakmamasına rağmen 20 Ağustos 2016'da Gaziantep'te IŞİD mensubu bir canlı bombanın 54 kişinin ölümüne, 94 kişinin yaralanmasına neden

[115] Fırat Kalkanı Harekâtı ve Harita Çizelgesi, Stratejik Ortak, (Çevrimiçi) https://www.stratejikortak.com/2020/08/firat-kalkani-harekâti.html , Son Erişim:10 Aralık 2021.

olan saldırısı sonrasında TSK'nın Cerablus'a askerî olarak girerek IŞİD ile mücadele harekâtına karşı çıkamamıştır.[116] Harekât, 24 Ağustos 2016 ile 29 Mart 2017 tarihleri arasında icra edilmiştir.

Görsel 2.2: Fırat Kalkanı Harekâtı sırasında 8 Mart 2017 tarihinde bölgenin durumu.[117]

Türkiye'nin büyük oranda kendi kaynak, imkân ve kabiliyetleriyle gerçekleştirdiği harekât sonunda kritik nokta olan El Bab kontrol altına alınmış, Rusya ile varılan mutabakat ise Suriye yönetiminin Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesini ihlal etmemesine, Türk jetlerinin Suriye hava sahasında sorti yapabilmesine ve Halep kırsalında çatışmasızlık alanının oluşmasına imkân yaratmıştır. Bu sonuç, Türkiye'nin sinyallerini verdiği devam edecek harekât için YPG ile iş birliği nedeniyle ABD ile gerginlik, Rusya ile ise ortak mutabakat zemininin devam edeceğine yönelik işaretler barındırmıştır.[118]

2.1.2 Zeytin Dalı

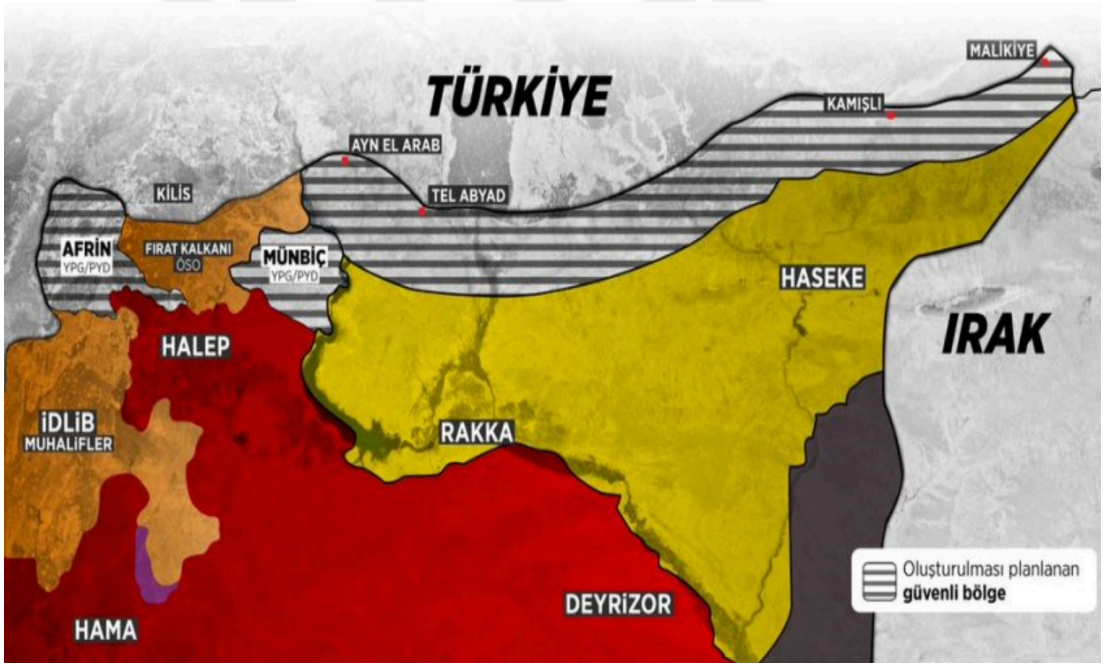
Türkiye, Fırat Kalkanı Harekâtı ile Suriye'de somut bir şekilde varlık göstermeye başlayarak güvenliği için tehdit oluşturan ve küresel düzeyde eylemler

[116] "İnfografik: Fırat Kalkanı Harekâtı", SETA, (Çevrimiçi) http://www.setav.org/firat-kalkani-harekâti/ Son Erişim: 26 Aralık 2021.

[117] Fırat Kalkanı Harekâtı ve Harita Çizelgesi, Stratejik Ortak, (Çevrimiçi) https://www.stratejikortak.com/2020/08/firat-kalkani-harekâti.html , Son Erişim:10 Aralık 2021.

[118] Burhanettin Duran, Kemal İnat, Mustafa Caner, **Türk Dış Politikası Yıllığı**, İstanbul: SETA Yayınları, 2019, s. 26-27

yapan IŞİD terör örgütünü sınırlarından uzaklaştırmayı hedeflemiş, Afrin ile Münbiç arasında tampon bir bölge kurma amacını gerçekleştirmiştir. Ancak etnik anlamda bir Kürt Devleti kurma amacı güden ve ABD'nin eğitim, lojistik ve diğer alanlarda açıkça ve müttefik olarak ilan ettiği, Rusya'nın ise konjonktüre göre kullandığı hatta Moskova'da siyasî büro açmalarına izin verdiği PYD[119], günden güne alan kazanarak etkisini artırmıştır. Türkiye, Fırat Kalkanı Harekâtı ile kırmızı çizgi olarak tanımladığı Fırat'ın batısındaki PYD/YPG terör örgütünün kantonları birleştirme isteğini tam anlamıyla yok edememiştir. Bunun nedeni Türkiye'ye söz verdiği halde ABD'nin terör örgütünü Münbiç bölgesinden çıkarmaması ve 2012 yılından itibaren ellerinde tuttukları Afrin ile Münbiç'in, El-Bab'ın güneyinde birleştirilme olasılığının mevcut olmasıdır. Türkiye, Afrin'i PKK ve Suriye kanadı PYD'nin silahlı unsurlarına karşı konumlanmada stratejik olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle bu bölgenin TSK tarafından düzenlenen harekâtla kontrol altına alınması önem arz etmiştir.[120]

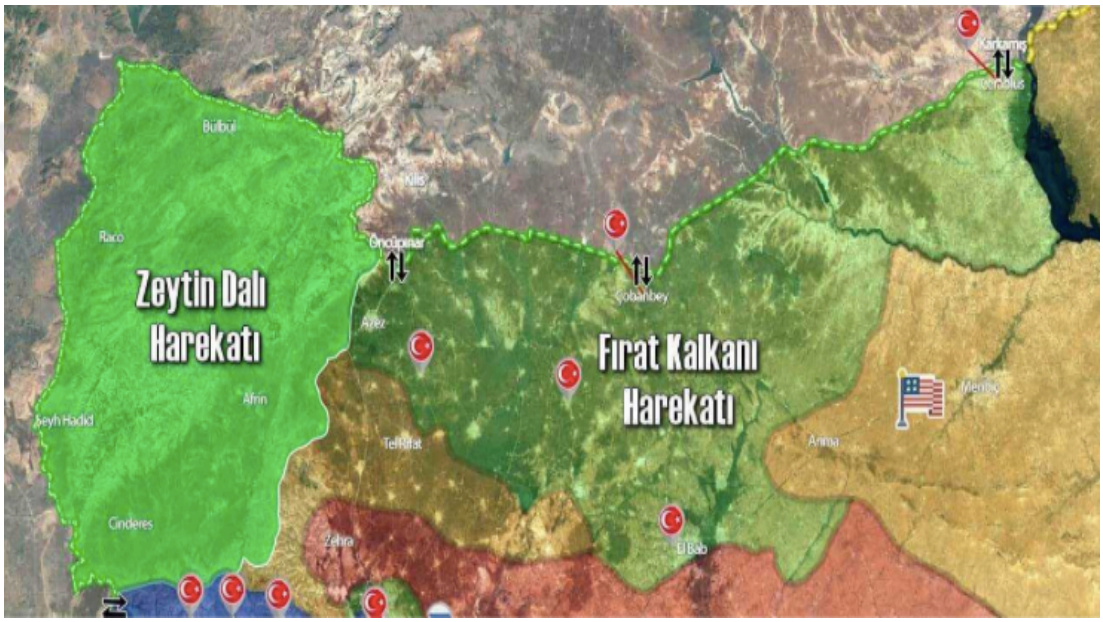
Görsel 2.3: Zeytin Dalı Harekâtı başlangıcında bölgenin durumu.[121]

[119] "Syrian Kurds open 'historic' political office in Moscow", Middle East Eye, https://www.middleeasteye.net/news/syrian-kurds-open-historic-political-office-moscow , 10 Şubat 2016

[120] Enes Demir, **Afrin Tarihi ve Zeytin Dalı Harekâtı**, Flipper Yayınları, İstanbul 2018, s. 69,70,77,79

[121] Yusuf Özkır, "Zeytin Dalı: Operasyonel İletişim Stratejisi", SETA, (Çevrimiçi) https://www.setav.org/zeytin-dali-operasyonel-iletisim-stratejisi/ , Son Erişim: 24 Ocak 2018.

Zeytin Dalı Harekâtı'nın da bir önceki harekâtta olduğu gibi Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan yasal hakları, BMGK'nın terör ve teröristlerle mücadelesine yönelik 1624 (2005), 2170 (2014) kararları ekseninde Türkiye'nin Suriye'de Terörle Mücadelesi 154 (2014) ve 2178 (2014) sayılı kararları ile BM Sözleşmesi'nin 51. maddesinde belirtilen "meşru müdafaa kakkı" kapsamında Suriye'nin bütünlüğünü bozmayacak şekilde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.[122] Harekât 20 Ocak 2018 ile 24 Mart 2018 tarihleri arasında icra edilmiştir.

Görsel 2.4: Zeytin Dalı Harekâtı sonunda bölgenin durumu[123]: (Sarı alan SDG'nin, Yeşil Alan TSK'nın, Kırmızı Alan Suriye rejiminin kontrol ettiği bölgeleri göstermektedir.)

Temel amacı bölgedeki PKK ve YPG unsurlarını, örgütün üs olarak kullandığı Afrin bölgesinden uzaklaştırıp Türkiye'ye yönelik terör saldırılarını engellemeyi ve Türkiye'deki Suriyelilerin geri dönüşleri için alan yaratmayı amaçlayan Zeytin Dalı Harekâtı süresince Suriye liderliği YPG'ye koruma sağlamış ve onların örtülü olarak Afrin'in güneyindeki Tel Rıfat'a yerleşmesine olanak tanımıştır.[124]

---

[122] Ali Kemal Akan, "TSK: Harekâtın icrasında sadece teröristler hedef alınmakta", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/tsk-harekâtin-icrasinda-sadece-teroristler-hedef-alinmakta/1036729 , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[123] Zeytin Dalı Harekâtı, Stratejik Ortak, https://www.stratejikortak.com/2020/01/zeytin-dali-harekâti-harita.html , Son Erişim: 10 Aralık 2021

[124] Serhat Erkmen, Zeytin Dalı Operasyonu ve Afrin", **Orta Doğu Analiz**, Ekim-Kasım 2018, Cilt:9, Sayı: 84, s. 61

2.1.3 Barış Pınarı

Türkiye; Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı ile Suriye'nin kuzeyinde Fırat'ın batısında kalan bölgelerde hem IŞİD hem de terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olarak nitelenen PYD/YPG'ye yönelik önemli kazanımlar elde etmiştir. Türkiye'nin resmî söylemine göre, harekâtla Türkiye'nin güneyinde oluşturulmak istenen terör koridoru ya da terör devleti projesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ancak ABD yetkililerinin de kamuoyuna açık olarak verdiği bilgilerden ve açık desteğe yönelik demeçlerinden de bilindiği gibi Fırat Nehri'nin doğusunda ABD'nin müttefik olarak tanımladığı ve YPG unsurlarının daha muteber bir ada sahip olması için Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında dönüştürülen[125] örgüte eğitim, lojistik, askerî malzeme ve araç gereç sağlanması, Türkiye'nin endişelerinin sürmesine neden olmuştur. Bu gerekçelerle Türkiye, Şanlıurfa ilinin Akçakale ilçesinin karşısında kalan Suriye'nin kuzeyindeki Tel Abyad kenti üzerinden başlatılan ve Rasul Ayn'a doğru devam eden Barış Pınarı Harekâtı'nı BM Sözleşmesi'nin 51. maddesi ve BMGK kararlarında yer alan "meşru müdafaa hakkı" kapsamında değerlendirerek hukukî bir zeminde yapıldığını deklare etmiştir.

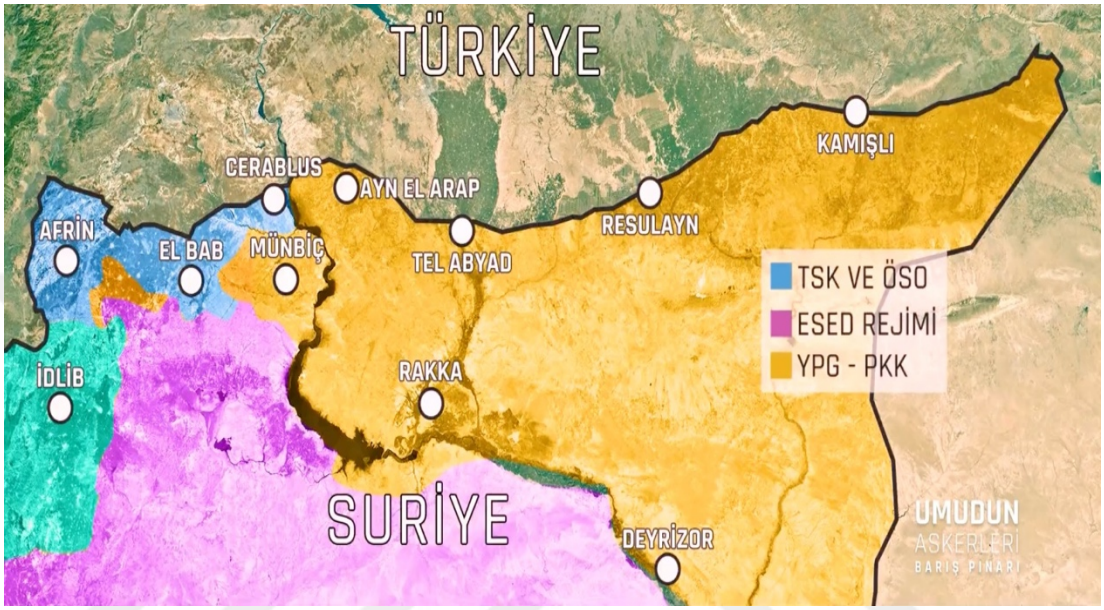
Süreçte, harekâta en başından itibaren karşı çıkan SDG'nin güvence olarak gördüğü ABD Başkanı Donald Trump'ın, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a tehditkâr ifadeler içeren ve sözde SDG lideri Mazlum Kobani ile anlaşma yapmasını belirten diplomatik teamüllere aykırı bir mektup göndermesi kamuoyuna yansımıştır. Trump'ın 9 Ekim 2019 tarihli mektubuna yanıt olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 9 Ekim 2019'da "Türk Silahlı Kuvvetlerimiz Suriye Milli Ordusu (SMO) ile birlikte Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG-PKK ve IŞİD terör örgütlerine karşı Barış Pınarı Harekâtı'nı başlatmıştır. Amacımız güney sınırımızda oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek ve bölgeye barış ve huzuru getirmektir." açıklaması ile harekât başlatılmıştır.[126]

KKK kaynaklarına göre 4 bin 219 metrekarelik alanın kontrol altına alındığı ve 25 Kasım 2019 tarihine kadar devam eden harekâtın amacı, Türkiye'nin sınır

[125] "Suriye'nin kuzeyinde hangi güçler bulunuyor? PYD, YPG, SDG ve Suriye Milli Ordusu nedir?", Euronews, https://tr.euronews.com/2022/11/20/suriye-hangi-gucler-one-cikiyor-pyd-ypg-sdg-ve-milli-ordu-nedir-sdg-idlib-baris-pinari , 20 Kasım 2022.

[126] "Barış Pınarı Harekâtı Başladı" haberi, Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/baris-pinari-harekâti-basladi , son erişim: 17 Kasım 2021

güvenliğinin temin edilmesi, Suriye'nin kuzeyinde bir terör koridoru oluşturulmasının engellenmesi, IŞİD ve PKK ile Suriye kolu YPG'nin diğer tehdit unsurlarının etkisiz hâle getirilmesi, bölgede güven ve istikrarın temin edilmesi ile Türkiye'de bulunan Suriyelilerin ülkelerine güvenli bir şekilde geri dönüşleri için zemin yaratmaktır.[127]

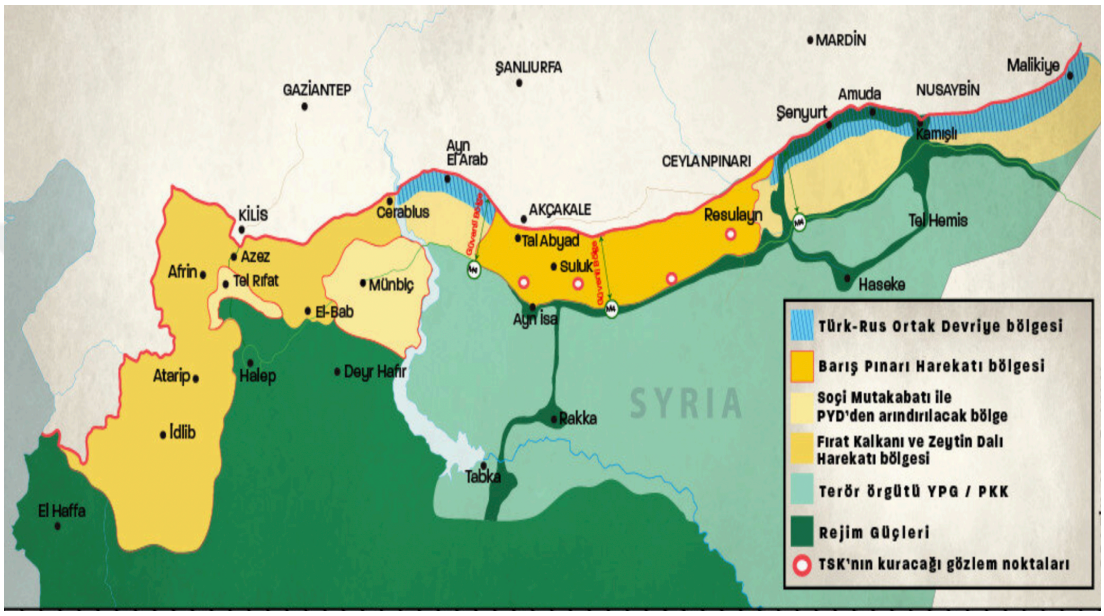
Görsel 2.5: Barış Pınarı Harekâtı'nın başladığı gün 9 Ekim 2019 tarihinde bölgenin durumu.[128]

Harekât, Türkiye'nin SDG ile anlaşması konusunda ısrarcı olan bölgedeki yabancı unsurlar arasındaki güç dengelerinin değişmesi bakımından bazı değişikliklere yol açmıştır. Trump'un ekonomiyi çökertmekle tehdit ettiği mektubuna rağmen Türkiye'nin harekâtı başlatması ve YPG unsurlarından Tel Abyad ve Rasulayn bölgesinden uzaklaştırarak Şanlıurfa ilinin güney sınırını kontrol altına alması, ABD unsurlarının Münbiç ve Türkiye-Suriye sınır hattından çekilmesi, burada oluşan güç boşluğunun Türkiye, Rusya, İran ile Suriye arasında rekabete yol açması, Suriye'nin Lazkiye şehrinden başlayıp Halep, Rakka ve Haseke şehirleri boyunca Türkiye'ye paralel olarak uzanan ve İdlib'te M5 karayolu ile kesişen M4 karayolunun Türkiye sınırına paralel kesiminin Türk ve Türkiye'nin desteklediği Suriyeli muhalif

[127] "Barış Pınarı Harekâtı", Kara Kuvvetleri Komutanlığı, (Çevrimiçi) https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

[128] "Barış Pınarı Harekâtı", Millî Savunma Bakanlığı, (Çevrimiçi) https://www.msb.gov.tr/BarisPinariHarekâti , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

unsurların yönetimine geçmesi gibi gelişmeler yaşanmıştır.[129] Türkiye sınırının 30 kilometre derinliğinde YPG unsurlarının tamamen çekilmesiyle Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin arasında varılan Soçi Mutabakatı, Türkiye ve Rusya'nın ilk 30 kilometrelik derinliğin dışında kalan 10 kilometrelik derinlikte ortak devriye faaliyeti yürütmesi kararıyla neticelenmiştir.[130]

Görsel 2.6: Barış Pınarı Harekâtı devam ederken 21 Ekim 2019 tarihinde bölgenin durumu.[131]

Giriş bölümünde belirtildiği gibi bu çalışmanın amacı Suriye'de 2011 yılında meydana gelen ve hâlen süren iç savaş sonrası bölgede oluşan ve Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit eden terör örgütleriyle mücadelede uluslararası arenada en çok dikkat çeken ve tartışılan üç harekât olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı'nın ABD ve İngiltere'de yayın yapan ve politika belirleme ve uluslararası kamuoyu yaratma gücüne sahip ve küresel marka değeri olan dergilere nasıl yansıdığını inceleyerek belirtilen ülkelerin Türkiye ile ilişkileri ve kendi dış politikaları bağlamında

[129] Oytun Orhan, "Barış Pınarı Harekâtı: Kim, ne kazandı?", Orta Doğu Araştırmaları Merkezi, (Çevrimiçi) https://www.orsam.org.tr/tr/baris-pinari-harekâti-kim-ne-kazandi/ , Son Erişim: 23 Ekim 2019.

[130] Taha Hüseyin Karagöz, "Barış Pınarı Harekâtı başarıyla tamamlandı, Soçi mutabakatı süreci işliyor", Yeni Şafak, (Çevrimiçi) https://www.yenisafak.com/dunya/baris-pinari-harekâti-basariyla-tamamlandi-soci-mutabakati-sureci-isliyor-guncel-harita-3509801 , Son Erişim: 29 Ekim 2019.

[131] Yeni Şafak, https://www.yenisafak.com/dunya/baris-pinari-harekâti-basariyla-tamamlandi-soci-mutabakati-sureci-isliyor-guncel-harita-3509801 , Son Erişim: 25 Aralık 2023

dergi haberlerine yansımalarının ilişkisini yorumlamak ve bu konuda Türkiye'deki literatüre katkı sağlamaktır.

Bu doğrultuda haberlerin analizlerinin gerçekleştirileceği üçüncü bölüme geçilmeden önce küresel güçlerin ve özellikle tezin sınırlılıkların içinde yer alan seçili dergilerin merkezlerinin bulunduğu ABD ve İngiltere'nin TSK'nın icra ettiği Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtına yönelik olarak yaklaşımlarını, karşı çıkan veya destekleyen söylemlerini daha iyi kavramak bakımından bu bağlamlara yönelik ardalan bilgisi mahiyetinde küresel tepkilere bakmanın ve ABD ile İngiltere'nin bölgeye yönelik dış politikalarının kısaca özetlenmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür.

2.2 TSK'NIN SURİYE HAREKÂTINA YÖNELİK KÜRESEL TEPKİLER

Orta Doğu'da uluslararası ilişkilerin tarihten bu yana ideolojilerin belirlediği bir dış politika temelinde yürümediğini, bilakis, emperyalist güç unsurları ve bölgedeki çıkar sahipleri arasındaki sözlü veya yazılı mutabakatlara dayandığını söylemek yanlış olmaz. Çoğunluğu Müslüman olan Orta Doğu ülkelerinde Soğuk Savaş döneminden bu yana iki güç eksenini ifade eden ABD ve Rusya'nın devlet ve devlet-dışı müttefiklerle yürüttükleri vesayet savaşları, diğer ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve terörle mücadelesini de etkilemiş ve etkilemektedir. Bu anlamda Türkiye'nin güney sınır hattında icra ettiği terörle mücadele operasyonları ABD, İngiltere, Almanya, Fransa gibi Batılı ülkelerin yanı sıra bölgede doğrudan varlık gösteren Rusya ve İran gibi ülkelerin ve de Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası örgütlerin de gündeminde olmuştur. Özellikle bu tezin konusunu oluşturan 2000 yılı sonrasında TSK tarafından Türkiye'nin sınır ötesinde icra ettiği harekât, bölgedeki diğer vesayet odaklarının ilişkileri ve politikalarına tehdit oluşturduğunda Türkiye'nin, sınır güvenliği, toprak bütünlüğü ve maruz kaldığı terör eylemlerine yeterince önem verilmeden çoğu kez eleştiri, engelleme veya yaptırıma maruz kaldığı bilinmektedir.

Son on yıldaki sınır ötesi harekât ve Türkiye'nin güneyindeki komşularıyla ilişkilerine ve toprak bütünlüğü ile ulusal güveliğine yönelik politikalar konusunda dış güçlerin ve uluslararası kuruluşların değerlendirmelerine ve basına yansımalarına bakıldığında Türkiye'nin her idarî kademede çokça tekrar ettiği 911 kilometrelik Suriye sınırı ve 40 yıllık bir PKK-Kuzey Irak bağlantısı gerçeğinin yeterince dikkate

alınmadığı görülmektedir. Kuzey Irak'ta on yıllardır süren PKK terörüyle mücadele, Arap isyanlarının sıçradığı günden bu yana iç karışıklıktan vesayet savaşlarına ve de terör örgütü PKK'nın farklı isimlerdeki diğer kollarının yeni bir devlet kurma girişimine sahne olan Suriye'nin kuzeyine uzanmıştır. ABD ve diğer batılı güçlerin de yer aldığı "Uluslararası Koalisyon" IŞİD terör örgütüyle mücadele adına PKK'nın sınır ötesi uzantılarına açıktan destek, mühimmat, eğitim ve finansman sağlamıştır. Bu nedenle Türkiye'nin Suriye sınırında düzenlediği operasyonlar başlangıcından beri bölgede doğrudan ya da dolaylı çıkarları bulunan güçler tarafından genel olarak olumsuz karşılanmışsa da bunun nadiren bazı istisnaları olmuştur.

Batı'nın Türkiye'nin sınır ötesindeki askerî varlığı ve faaliyetlerine yönelik yaklaşımı konjonktürel olarak değişmiş, örneğin ABD ve Koalisyon güçlerinin, sözde IŞİD ile kara operasyonu yöntemiyle mücadele etmeyip Türkiye sahada Suriyeli muhalif gruplarla iş birliği içerisinde harekât yaparken destek verdiği dönemler olmuştur. ABD, Fırat Kalkanı Harekâtı öncesinde Türkiye'nin kendilerine bilgilendirme yapmadığını kamuoyuna açıklamıştır ancak yine de konu IŞİD'le mücadele olduğundan ABD tarafından Türkiye'ye hava desteği verilmiştir.[132] Batı, genel olarak Türkiye'nin IŞİD'le mücadelesini takdirle karşılarken hem Türkiye liderliğine hem NATO'da yer alan raporlara hem de ABD'li askerî yetkililerin açıklamalarına göre terör örgütü PKK'nın Suriye kolları olan örgütlerden PYD, silahlı kanadı YPG ve bu örgütlerin Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında yer aldığı şemsiye yapıyla mücadele ederken Türkiye'ye neredeyse hiçbir ülkeden destek gelmemiş, Türkiye'nin BM Sözleşmesinin 51. maddesinde yer alan "meşru müdafaa" kapsamındaki terörle mücadele harekâtı "işgal" olarak değerlendirilmiştir.

ABD ve İngiltere'nin YPG ile ilişkilerini eşit şekilde değerlendirmek mümkün değildir. ABD, başından itibaren YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde kanton kurma projesi için destek verip Türkiye'nin hassasiyetlerini görmezden gelmiştir. İngiltere ise sürecin başında hem Suriye iç savaşına hem de YPG'ye mesafeli durduysa da IŞİD'le mücadele konusundaki genel fikir birliğine katıldığı için Türkiye'nin PKK ile ilişkileriyle ilgili somut kanıtlar ortaya koyduğu YPG'nin 2015 yılı sonrasında bu mücadelede desteklenmesi gerektiği düşüncesinde ABD ile mutabık olmuştur.

[132] Elçin Poyrazlar, "Fırat Kalkanı Operasyonu: ABD-Türkiye arasındaki fay hattı", BBC Türkçe, (Çevrimiçi), https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37235197 , Son Erişim: 29 Aralık 2023

Özellikle Zeytin Dalı ve Barış Pınarı harekâtı ile Türkiye'nin Suriye sınırından yaklaşık 30 kilometre içeride kalan bölgelerden terörist sızmalarını engellemek ve PYD'nin nihaî amacı olan Suriye'nin kuzeyinde özerk bir kanton kurma projesinin önüne geçmek için düzenlenen harekâtta, pek çok kez Türk askerî varlığının, dış güçlerin aleyhte politikalarıyla karşı karşıya geldiği durumlar yaşanmıştır. Bu bağlamda Fırat Kalkanı Harekâtı'na yer yer IŞİD'le mücadele bağlamında olumlu yaklaşılsa da Zeytin Dalı Harekâtı, Afrin'de YPG unsurları vurularak uzaklaştırıldığı için ABD ile gerilime neden olmuş; Barış Pınarı Harekâtı, o aşamada Rusya ile eşgüdümde hareket edildiği için Batı'dan en çok sert tepkiyi gören harekât olmuştur.

Bu tezin amacı, Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit eden terör örgütleriyle mücadelede uluslararası arenada en çok dikkat çeken üç operasyon olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtının ABD ve İngiltere'deki dergilere nasıl yansıdığını inceleyerek literatür oluşturmak ve eleştirel söylem analizi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda birbirinden farklı ideolojik ve editöryal yaklaşımı ile bilinen *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile *The Economist* ve *The Week* dergilerinin, ülkelerin dış politikalarıyla ve Türkiye'ye yönelik resmî yaklaşımlarıyla uyumlu bir şekilde yayın yapıp yapmadıklarını ortaya koymaktır. Bu noktada tezin sınırlılıkları kapsamında eleştirel söylem analizine geçilmeden önce ele alınacak dergilerin merkezlerinin bulunduğu ABD ve İngiltere başta olmak üzere Rusya ve İran gibi Suriye'de askerî varlığı bulunan ülkelerin, harekâtla ilgili yüksek sesli tepkiler veren ve uzun yıllar Suriye'de sömürgecilik yapan Fransa'nın, yaklaşık 1,5 milyon Kürt nüfusun yaşadığı ayrıca sık sık bölücü terör örgütünün gösterilerine sahne olan Almanya ile bazı diğer küresel aktörlerin Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtına yönelttiği reaksiyonlara bakmak, çalışmadaki eleştirel söylem analizinin bağlamını daha iyi kavrayabilmek bakımından gerekli görülmüştür. Elbette harekâtın Suriye topraklarında gerçekleşmesi nedeniyle Suriye yönetiminin demeçlerini dikkate almak da önem arz etmiştir.

2.2.1 Fırat Kalkanı Harekâtı'na Yönelik Tepkiler

ABD'nin Suriye iç savaşından sonra bölgedeki temel stratejisi, Suriye lideri Esad'a karşı muhalifleri eğitip donatarak bölgede vekil güçler ortaya çıkarmak olmuştur. Suriye'nin kuzeyinde hızlı bir şekilde yoğunlaşan YPG unsurları, ABD'nin bölgede destek verdiği teçhizatlı ve silahlı bir güç haline gelerek sahada Amerikan askerleriyle eş güdümde hareket etmişlerdir. ABD'nin bu politikadaki derin stratejisi

Kuzey Irak'ta bulunan Kürt yönetimin elindeki bölgelerle Suriye'nin kuzeyinde kanton kurmalarına destek olduğu YPG'nin kontrol altında tuttuğu bölgeleri birleştirmektir. ABD, Irak'ın kuzeyindeki Şengal'den başlayıp Münbiç de dahil olmak üzere Fırat Nehri'nin doğusunu YPG'nin yönetmesini istemiştir.[133] ABD'nin bu politikası da harekâtın IŞİD'le sınırlı kalması ve TSK'nın YPG'yi hedef almamasını istemesi şeklinde kendini göstermiştir.

Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başında ABD, Türkiye'deki terör eylemleri sonrasında kararlı bir tutumla örgütle mücadele edeceğini deklare edip sınır ötesi harekât düzenlediğinde, Türkiye'ye açıktan destek vermiştir. Dönemin ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden, Türkiye'nin sınır güvenliğinin önemini vurgulayıp harekâta hava desteği sağlayacaklarını açıklamıştır. Biden, Ankara'ya yaptığı ziyarette Türk ordusunun IŞİD'le mücadeleye yönelik adımlarını takdir ettiklerini söylemiştir.[134] Bununla birlikte ABD Merkez Kuvvetleri Komutanlığı, "Türkiye, IŞİD'den başka bir şeye odaklandığında desteklerini çekmek zorunda kaldığını" söylemiştir.[135] ABD'nin burada "IŞİD'den başka bir şey" ifadesindeki kastı, Ankara'nın terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olarak kabul ettiği ve terör örgütü olarak tanıdığı PYD/YPG unsurlarını da Türkiye sınırından uzaklaştırmaya yönelik hedefi olmuştur. Washington, her ne kadar Ankara ile IŞİD'a karşı iş birliği yapsa da Rusya'nın desteklediği Esad yönetimini etkisizleştirmek isteği ve PYD/YPG üzerinden bölgede Kuzey Irak ile birleşecek federal bir Kürt devletine yönelik planları ve sahada bu fikrin gerçekleştirilmesini sağlayacak adımları, ABD'deki düşünce kuruluşları tarafından da dillendirilmiştir. Wilson Center'dan Henry Barkey de Fırat Kalkanı Harekâtı'nın ABD'nin üsleştirmeyi amaçladığı Münbiç planını bozduğunu değerlendirmiştir.[136] Harekât devam ederken ABD'nin IŞİD'le Mücadele Özel Temsilcisi Brett McGurk, sık sık sosyal medya platformlarında açıklamalar yaparak Cerablus'un güneyinde Türk güçlerinin bazı muhalif grupların SDG'ye bağlı birimlere yönelik gerçekleştirdiği hava saldırıları ve

---

[133] Aaron Stein, **The US War Against ISIS**, London: Bloomsbury Publishing, 2022, S. 102-103

[134] "ABD Başkan Yardımcısı Biden: Türkiye'ye desteğimiz mutlaktır ve hiçbir şekilde sarsılmaz", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/abd-baskan-yardimcisi-biden-turkiyeye-destegimiz-mutlaktir-ve-hicbir-sekilde-sarsilmaz/634802 , Son Erişim: 29 Aralık 2023

[135] Elçin Poyrazlar, "Fırat Kalkanı Operasyonu: ABD-Türkiye arasındaki fay hattı", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37235197 , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

[136] Elçin Poyrazlar, BBC Türkçe

çatışmalara karşı endişeli olduklarını söylemiştir.[137] Harekât sırasında ABD'nin açıklamalarında "Fırat Kalkanı Harekâtı" ifadesinin kullanılmadığı, "Cerablus operasyonu" dendiği görülmüştür. Dolayısıyla ABD'nin Fırat Kalkanı Harekâtı'nın IŞİD'le sınırlı olduğu ve Cerablus'un dışına çıkmadığı müddetçe desteklediği, harekât YPG/PYD unsurlarına yöneldiğinde Türkiye'nin aleyhinde konumlandığı görülecektir.

Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başlangıcında İngiltere'nin tepkilerine bakıldığında basında harekâta ilişkin olumlayıcı başlıklarla son dakika gelişmelerinin verildiği, terörle mücadele vurgusunun manşetlerde kullanıldığı görülmüştür. *BBC*, Türk basınının haberlerini kaynak olarak kullanırken, *Sky News*, "Türk tankları DAEŞ'le savaşmak üzere Suriye'ye geçti" ifadelerine yer vermiştir. Guardian, Independent ve *Financial Times* gazeteleri de "Türk askerleri DAEŞ'e karşı büyük operasyon için Suriye'ye girdi" başlığı atmıştır.[138] Ancak düşünce kuruluşları ve politik analistlerin ortaya koyduğu raporlarda IŞİD'le mücadele sona erdikten sonra Türkiye'nin ilerleyişinin ne yönde olacağı tartışılmıştır. King's College Londan'dan Jean-Marc Rickli, "IŞİD savaşı kaybettiğinde, onu yenmek için kurulan diğer koalisyonlar sahada açık çatışmalara dönüşecek. Bu, vekil kullanmanın sorunudur. Birincil hedefinize ulaşmaya yaklaştıkça ikincil hedefler devreye girer." diyerek hem ABD'nin YPG ile partnerliğinin problemli durumuna hem de Türkiye'nin IŞİD'den sonra ikinci hedefi olarak gördüğü YPG'ye darbe vurma olasılığına işaret etmiştir. Chatham House araştırmacısı Haid Haid ise "Gerginlik mevcut ve sahadaki silahlı gruplar savaşmaya hazır, ancak soru bunun hangi yönde ve nasıl olacağı." demiş ve ABD liderliğindeki koalisyon ve Türkiye tarafından çeşitli şekillerde desteklenen muhalefet grupları ile Rusya, İran ve Lübnanlı Şii radikal grup Hizbullah tarafından desteklenen Esad yanlısı güçler arasında ortaya çıkacak bir "vekâlet savaşı" konusunda uyarıda bulunmuştur.[139] Analistlerin temkinli olunmasını önerdiği Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili

---

[137] Samuel Osborne, "Turkey threatens more Syria strikes if Kurdish forces do not retreat", Independent, (Çevrimiçi) https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/turkey-in-syria-latest-news-strikes-syrian-civil-war-isis-attack-offensive-kurds-a7215241.html , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

[138] "Fırat Kalkanı Avrupa basınında geniş yankı buldu", Bloomberg HT, (Çevrimiçi) https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1910570-firat-kalkani-avrupa-basininda-genis-yanki-buldu , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

[139] Lizzie Dearden, "Isis defeat in northern Syria opens deadly new phase in civil war as rebel groups turn on each other", Independent, (Çevrimiçi) https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-northern-syria-defeat-civil-war-new-phase-rebels-bashar-al-assad-regime-sdf-turkey-us-russia-iran-a7610231.html , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

İngiliz makamlarının neden keskin açıklamalar yapmadığı değerlendirildiğinde ise Türkiye'nin IŞİD'le mücadelesini destekledikleri, bu mücadele için karadan harekât düzenleyen başka ülke olmadığı için takdir ettikleri, harekâtın gidişatından emin olmadıkları için net açıklamalar yapmaktan kaçındıkları ve ABD gibi YPG'yi doğrudan destekleyen ve müttefik olarak ilan eden bir politika belirlemedikleri için bu karmaşık durum içerisinde pozisyon almaktan kaçındıklarını söylemek mümkündür. Bu doğrultuda harekâtın ikinci ayında Türkiye'yi ziyaret eden İngiltere'nin Dışişleri Bakanı Boris Johnson, Suriye konusunda Türkiye ile örtüşen bir tutum sergilediklerini, Suriye muhalefetinin talepleri ve duruşunun meşru olduğunu ve Suriye'de genel bir ateşkes olması gerektiğini ifade etmiştir. Johnson, "Tabii ki Suriye konusunda çok benzer bir yaklaşımımız var; hükûmetimin de son derece güçlü bir şekilde savunduğu ve sanırım artık dünyada pek çok insanın da benimsediği üzere, yaşananların, Halep halkının maruz kaldığı katliamın ezici sorumluluğu Esad rejimine ve bu rejimi destekleyenlere, Rusya'daki ve hatta Irak'taki kuklacılarına aittir." demiştir.[140] "Türkiye'nin Küresel Koalisyon kapsamında IŞİD'la mücadeleye sağladığı büyük katkıyı memnuniyetle karşıladım ve IŞİD'ın Suriye-Türkiye sınırından başarıyla temizlenmesinden dolayı kendilerini tebrik ettim." ifadelerini de kullanan Johnson, Suriye'deki trajik duruma çözüm bulmak ve hem IŞİD hem de Esad rejiminin şiddetinden uzak bir geleceği hak eden Suriye halkını desteklemek için Türkiye ile birlikte çalışmaya devam etmeleri gerektiğini belirterek katliamın durdurulmasına yardımcı olması, tarafları yeniden müzakere masasına oturtması ve Esad rejimindeki vekillerinin şiddete başvurmasını engellemesi için Rusya'ya da baskı yapılması gerektiğini söylemiştir.[141]

Rusya'nın, Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Moskova'da endişeye sebep olduğunu ve çatışma bölgesindeki istikrarsızlığın artabileceğini belirterek sivil ölüm risklerine değindiği görülmektedir.[142] Bununla birlikte Rusya, TSK ve ÖSO'nun batıda Azez, doğuda Cerablus, güneyde El Bab ilçeleri ile arada kalan ve Mare ve Dabık ilçelerin

[140] "UK Foreign Secretary Boris Johnson's visit to Turkey", Government of UK, (Çevrimiçi) https://www.gov.uk/government/news/uk-foreign-secretary-boris-johnsons-visit-to-turkey , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

[141] "Foreign Secretary on first official visit to Turkey", Government of UK, (Çevrimiçi) https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-on-first-official-visit-to-turkey , Son Erişim: 20 Aralık 2023.

[142] Enes Demir, **Türk Ordusu ve Fırat Kalkanı Harekâtı**, İstanbul: Flipper Yayınları, 2019, s. 325

de dâhil olduğu üçgen bölgeyi hedefleyen harekâtı engellemeye çalışmamıştır.[143] Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile harekâtın dördüncü ayında yaptığı ortak basın açıklamasında "Suriye konusunda Rusya-Türkiye iş birliğinin uluslararası kararların uygulanmasına pratik katkı sağlayacağını umuyorum." sözleriyle, iki ülke arasındaki iletişim ve koordinasyonun sürdüğü bilgisini vermiştir.[144] Yine 2016 yılının Aralık ayında Rusya, İran ve Türkiye Dışişleri Bakanları toplantısının sonunda açıklama yapan Lavrov, "Suriye'de bulunan grup ve ülkelere gelince; Suriye hükûmetinin davet ettiği gruplar, BM üyesi ülkeler ve davetsiz olarak Suriye'ye girenler var. Dediğim gibi bizim orada bulunmamızın amacı terörle mücadeledir. ABD öncülüğündeki koalisyonun ve Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekâtı'nın hedefi budur."[145] sözleriyle Fırat Kalkanı Harekâtı'nın amacının terörle mücadele olduğunu kabul ettiklerini vurgulamış ancak TSK'nın Suriye'ye "davetsiz" girdiğine de dikkat çekmiştir.

Türkiye ve İran, Suriye iç savaşının başından itibaren farklı saflarda yer almıştır. Türkiye, Esad'ın baskıcı tutumunu ve iç karışıklığı bastırmak için sivillere yönelik saldırıları üzerinden Suriye yönetiminin değişmesi gerektiğini savunurken İran, Esad'ı destekleyerek isyanların emperyalizm tarafından körüklenen güvenlik tehditleri olduğunu söylemiştir. Bu nedenle Suriye yönetimine destek olmak ve elbette kendi çıkarlarını da korumak amacıyla Şam'a Kudüs Gücü birliklerinden farklı tugaylar konuşlandırmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı'na gidilirken İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Behram Kasımi, terörle mücadelenin önemli olduğunu kabul etse de bir başka ülkenin merkezi hükûmetiyle koordinasyon olmadan, o ülkenin ulusal egemenliği göz ardı edilerek askerî operasyonlar gerçekleştirmenin toprak bütünlüğünün ihlali olduğunu

---

[143] Şener Aktürk, "Relations between Russia and Turkey Before, During, and After the Failed Coup of 2016", **Insight Turkey**, Kış 2019 / Cilt: 21, Sayı: 4, İstanbul: Koç University, s. 106

[144] "Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks and answers to media questions during a joint news conference with Foreign Minister of Turkey Mevlüt Çavuşoğlu following the fifth meeting of the Russian-Turkish Joint Strategic Planning Group, Turkey, December 1, 2016" Ministry of the Foreign Affairs of the Russian Federation, (Çevrimiçi) https://www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1538843/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[145] "Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks and answers to media questions at a joint news conference following trilateral talks with Iranian Foreign Minister Mohammad Javad Zarif and Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu, Moscow, December 20, 2016", Ministry of the Foreign Affairs of the Russian Federation, (Çevrimiçi) https://www.mid.ru/en/maps/tr/1539789/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

söylemiş, "Türk ordusunun Suriye'deki operasyonlarını derhal durdurması gerektiğini" savunmuştur.

Ancak harekâtın sonuna doğru Türkiye-Rusya-İran arasında başlayan Astana görüşmeleri sonrasında, Rusya ve İran, Türkiye ile siyasî çözüm konusunda iş birliği yapmaya başlamış ve dört farklı noktada gerginliği azaltma bölgeleri kurulması için mutabakata varmıştır. Bununla birlikte Türkiye'nin desteklediği muhalifler ile Rusya ve İran'ın desteklediği Suriye yönetimine bağlı ordu arasındaki çatışmalar hafiflemiştir.

Almanya, Türkiye'nin ulusal güvenlik vurgusunu anlayışla karşıladıklarını ve Suriye'de siyasî çözüm umduklarını dile getirmiştir. Fransa ise konu, sözde IŞİD terör örgütüyle mücadele olduğundan, bu çabaları yoğunlaştırmasını memnuniyetle karşıladıklarını deklare etmiştir ki sonraki süreçte terör örgütleriyle mücadele, sözde IŞİD'den YPG'ye yöneltildiğinde, Fransa'nın tutumunun değiştiği görülecektir. AB ise benzer bir tavrı ortaya koyan bir duruş sergilemiş ve operasyonların sözde IŞİD ile sınırlı olması gerektiği yaklaşımının altını çizmiştir. Arap dünyasında Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin karşıt duruşunu Katar, Kuveyt ve Suudi Arabistan dengelemiştir.[146]

Dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın, 2011 yılından sonra ilk kez Suriye Devlet Başkanı Beşer Esad'la ilgili söylem değişikliğine gidip Esad'ın da siyasî çözüm için geçiş sürecinde yer alacağını belirtmesine rağmen, bu, Suriye yönetimi için yeterli olmamış ve harekât, Şam tarafından "Suriye'nin egemenliğinin açık ihlali" olarak nitelenmiştir.[147] TSK'nın sınır ötesi harekâtını işgal olarak tanımlayan Esad yönetimi, her türlü araç ve imkânı kullanarak harekâta karşı koyacağını ilan etmiştir.[148]

2.2.2 Zeytin Dalı Harekâtına Yönelik Tepkiler

Fırat Kalkanı Harekâtı'nda TSK ve ÖSO unsurlarının El-Bab'a kadar ilerlemesinin ardından Türkiye'nin harekâta devam edeceğini öngören YPG ve müttefîki ABD, bölgede kalma konusunda yeni stratejiler geliştirmiştir. PYD'nin sözde

---

[146] Enes Demir**, Türk Ordusu ve Fırat Kalkanı Harekâtı**, Flipper Yayınları, İstanbul, 2019, s. 325

[147] "Syria: Turkish-backed rebels 'seize' Jarablus from ISIL", Al Jazeera, (Çevrimiçi) https://www.aljazeera.com/news/2016/8/25/syria-turkish-backed-rebels-seize-jarablus-from-isil#:~:text=Assad%E2%80%99s%20government%20%E2%80%93%20which%20has,%E2%80%9Cflagrant%20violation%E2%80%9D%20of%20its%20sovereignty , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[148] Demir, **Türk Ordusu ve Fırat Kalkanı Harekâtı**, s. 325

eş başkanı Şahoz Hasan, uluslararası basına, Türkiye'nin Suriye'deki harekâtı devam ettiği sürece ABD ve Uluslararası Koalisyon'un da operasyonlara devam etmesi gerektiğini söyleyen bir mesaj göndermiştir. Buna karşılık dönemin ABD Savunma Bakanı Jim Mattis de "IŞİD'in elindeki toprakları kaybetmesinin ardından da Suriye'de ABD askerlerinin daha uzun vadeli kalabileceğini ve uzun vadede hedeflerinin 'IŞİD 2.0' gibi bir grubun yeniden ortaya çıkmasını engellemek olduğunu" açıklamıştır.[149] Ancak fiili gerçek, ABD'nin özerklik fikrini hem sahada hem de söylemsel olarak benimsemesi ve desteklemesi nedeniyle çıkarları doğrultusunda bölgede PYD/YPG'ye destek unsur olarak kalmak istemesi olmuştur. Takip eden süreçte TSK ve ÖSO Zeytin Dalı Harekâtı'na başlamadan önce, başta ABD olmak üzere Batı'dan gelen tepkiler de öncelikle harekâtın yapılmaması yönünde olmuş, bu söylemler caydırıcı ifadelerle, bazen diplomatik dille bazen de tehdit yoluyla dile getirilmiştir.

ABD'nin Zeytin Dalı Harekâtı'ndan önce Fırat'ın doğusunda destek verdiğini beyan ettiği PYD unsurlarının sınırda 30 bin kişilik sınır koruma gücü kuracağına ilişkin haberler, basında yer almıştır. Koalisyonun ABD'li unsurları, bu ordunun önemli bir bölümünü, SDG şemsiyesi altındaki YPG'nin oluşturacağını söylemiştir.[150] Ancak Türkiye'nin bu haberlere karşı açıklamaları ve sert tepkileri ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Afrin'e harekâtın yaklaştığını kamuoyuna duyurmasının ve Ankara'dan gelen "terörist ordu kurma çabaları görülüyor" açıklamalarının ardından, 18 Ocak 2018'de, ABD'li yetkililer bu haberlerin doğru olmadığını belirtmişlerdir. ABD Savunma Bakanlığı, yazılı bir açıklama yayınlayarak iddiaları yalanlamış ve yerinden edilen Suriyelilerin topraklarına dönebilmesi ve IŞİD'in tekrar güç bulmaması için ABD'nin Suriye'deki "yerel güçleri" eğitmeyi sürdürdüğünü açıklamış, bunun da "yeni bir ordu" ya da "sınır koruma gücü" olmadığını ifade etmiştir.[151] Bu tarihte Zeytin Dalı Harekâtı resmen başlamış ve harekâta ilişkin küresel tepkiler hızla gelmeye başlamıştır. 19 Ocak 2018 tarihinde dönemin ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Heather Nauert, Türkiye'nin Afrin'e ilerleyişinden büyük endişe duyduklarını, kentin nüfusunun büyük

[149] "PYD: Türkiye ve İran'ın müdahalesi sürdükçe ABD askeri Suriye'de olmalı", BBC News Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41997017 , Son Erişim: 26 Aralık 2023.

[150] "Bozdağ'dan Suriye mesajı: Türkiye'nin bekası için büyük riskler alınacaktır", BBC News Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42721740 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[151] "Pentagon'dan Suriye açıklaması: Yeni bir ordu ya da sınır gücü oluşturmuyoruz", BBC News Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42727711 , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

çoğunluğunun Kürt olduğunu ve nüfusun TSK'nın saldırı tehdidi nedeniyle kenti terk ettiğini söyleyerek;

> "Afrin'deki duruma ilişkin ciddi kaygılarımızı Türk yetkililere defalarca dile getirdik. ABD; Afrin'deki insanların bir an önce güvenli ve gönüllü olarak evlerine dönmeleri için Türkiye, Rusya ve Suriye Rejimi de dâhil olmak üzere kuzeybatıda faaliyet gösteren tüm ilgili aktörlere uluslararası insanî yardım kuruluşlarına erişim sağlama, şiddet nedeniyle yerinden edilenlere acil insanî yardım ulaştırılmasını kolaylaştırma ve koordineli bir program geliştirme çağrısında bulunuyor."[152]

ifadelerini kullanmıştır. Aynı gün ismi verilmeyen başka bir ABD'li Dışişleri yetkilisinin ise Suriye'nin kuzeyinde "askerî bir operasyonun bölgesel istikrara, Suriye'nin istikrarına ve hatta Türkiye'nin sınır güvenliğiyle ilgili endişelerine hizmet edeceğine inanmıyoruz. Bu tür adımlar istikrar bozucu olabilir." dediği bildirilmiştir.[153]

ABD'li bazı düşünce kuruluşları, harekâtı, "Türkiye'nin Afrin saldırısı" olarak nitelemiştir. Türkçesi Stratejik ve Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Merkezi olan Center for Strategic and International Studies Center (CSIS), Afrin'e yönelik saldırıların ÖSO tarafından gerçekleştirildiğini dile getirmiş, dönemin Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın, "Bölgemizdeki son terörist etkisiz hâle getirilene kadar operasyonun devam edeceği" şeklindeki açıklamasını iddialı bulmuştur. CSIS, "Washington'un IŞİD'e karşı SDG şemsiyesi ile işbirliği kapsamında YPG'ye gömülü yaklaşık 2 bin ABD askerinin bulunduğu Münbiç ve Fırat Nehri'nin ötesinde de askerî harekât başlatıp başlatmayacağı" noktasının sakıncalı olduğunu belirtmiştir.[154] ABD, harekât devam ederken 2017 yılı Nisan ayında TSK'nın YPG unsurlarını da bölgeden çıkarmak isteği üzerine birliklerini göndermiş ve analistlere göre YPG tarafından NATO müttefiki olan Türkiye ile arada kalmak zorunda bırakılmıştır.[155]

---

[152] "Statement by Heather Nauert, Spokesperson – Concern over the Situation in Afrin, Syria", U.S. Embassy & Consulates in Russia, (Çevrimiçi) https://ru.usembassy.gov/statement-heather-nauert-spokesperson-concern-situation-afrin-syria/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[153] Hakan Çopur, "ABD'den Afrin açıklaması", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-afrin-aciklamasi/1035942 Son Erişim: 25 Aralık 2023.

[154] Bülent Alırıza, Zeynep Yekeler, "Türkiye'nin Afrin Operasyonunu Anlamak", Center for Strategic and International Studies, (Çevrimiçi) https://www.csis.org/analysis/understanding-turkeys-afrin-operation , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

[155] Matt Broomfield, "US deploys troops to stop fighting in Syria - between two of its allies", Independent, (Çevrimiçi) https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syria-turkey-isis-rojava-kurds-sdf-shelling-allies-turkey-nato-erdogan-bombing-air-strikes-a7709606.html , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

ABD'nin aksine İngiltere'den Türkiye'ye karşı farklı bir tutum görülmüş ve İngiltere'nin YPG'yi silahlandırmadığının altı çizilerek Türkiye'nin hem terör hem de göçmen sorunun tam ortasında olduğu ve terörle mücadelede Londra tarafından Türkiye'ye destek verilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Bu desteğin arkasında İngiltere'nin bölgedeki asıl amacının Esad'ın devrilmesi olduğu da tartışılabilir.[156] Zira, Türkiye'nin Suriye muhalefetini güçlendirmesi ve alan kazandırması, İngiltere'nin bölgede beklediği neticeye katkı sunmaktadır. Bu noktada dönemin İngiltere Başbakanı Theresa May'in sözcüsü, "Türkiye'nin sınırlarının güvenliği konusunda meşru menfaati olduğunu kabul ediyoruz." demiş ve Dışişleri Bakanı Boris Johnson, Türkiye'nin sınırlarını güvence altına alma hakkına sahip olduğunu söylemiştir.[157] Başbakan May, bir açıklamasında Suriye'nin uzun vadeli istikrarının ancak siyasî çözüm yoluyla sağlanabileceğini ve bunun başarılması için BM öncülüğünde Cenevre'de yapılacak müzakerelerin öncelikli olduğunu vurgulamıştır.[158]

Zeytin Dalı Harekâtı sırasında İdlib'de, Fırat Kalkanı Harekâtı kapsamında anlaşmaya varılan ortak devriye kararı doğrultusunda Türk ve Rus askerler varlık göstermekteydi. Suriye'nin tamamında ortak bir politika konusunda Türkiye ile uzlaşamasa da Fırat Kalkanı Harekâtı'nda Ankara ile birlikte hareket etme zemini bulan Moskova'nın, Zeytin Dalı Harekâtı'nın başlatılması için ikna edildiğini söylemek mümkündür. Suriye yönetimini destekleyerek bölgede varlığını sürdürmek, Akdeniz'de üsse sahip olmak ve Ukrayna ile AB'nin yakından ilgilendiği diğer dış politik konular ekseninde Suriye'yi manivela olarak kullanmak gibi amaçlar doğrultusunda, Rusya, Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekâtı'nda başarı elde ettiğini görmüş ve sürecin devamında Türkiye eşgüdümünde rol almak için güvenli bölge ve M4 karayolu devriyelerinin müşterek yürütülmesi gibi stratejik hedefler doğrultusunda harekâta karşı çıkmamıştır. Türkiye'nin Suriye'ye askerî olarak girişiyle birlikte uzun süre Suriye yönetimini desteklediği için "antidemokratik" olarak nitelenen ve muhaliflerin baskı uyguladığını söylediği rejim üzerindeki etkisiyle birlikte, Rusya

---

[156] Christopher Philips ve Michael Stephens, What Next for Britain in the Middle East?: Security, Trade and Foreign Policy After Brexit, London: Bloomsbury Publishing, 2022, s. 139

[157] "Divisions in Europe over Turkey's operation in Syria", TRT World Research Center, (Çevrimiçi) https://researchcentre.trtworld.com/perspectives/divisions-in-europe-over-turkeys-operation-in-syria/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[158] "Prime Minister's call with President Erdogan: 26 January 2018", Government of UK, (Çevrimiçi) https://www.gov.uk/government/news/prime-ministers-call-with-president-erdogan-26-january-2018 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

bölgede şiddetin değil barış çözümünün bir parçası olmak üzere kendisine yeni bir rol biçtiğini söylese de bazı analistlere göre Rusya, bu stratejik duruşla beraber Suriye'de "Türklerle Kürtler arasında bir seçim yapmak" zorunda kalmıştır.[159] Bununla birlikte ABD'nin Türkiye ile zıtlaşmasından oluşan boşluğu kapatmaya çalışan Moskova, Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili olarak Türkiye'nin meşru gerekçelerine hak verdiğine yönelik demeçler ortaya koymuştur. ABD'nin YPG'yi eğitmeyi ve desteklemeyi sürdürmesi ile YPG'nin sınır gücü kuracağı iddialarına karşı Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, ABD'nin Suriye'deki tek taraflı eylemlerinin Türkiye'yi çıldırttığını söylemiş,[160] sınır gücü ordusu iddiasına sert tepki göstermiştir. Durumdan endişeli olduğunu söyleyen diğer Moskova yetkilileri, farklı açıklamalarında "ABD'nin sorumsuz davranışlarının barışçıl çözüm sürecine zarar verdiği ve ABD'nin kontrolsüz modern silah sevkiyatlarının Türkiye'yi operasyona ittiği"[161] ifadelerini kullanmıştır. Harekâtın üzerinden 2 ay geçtiğinde ise Rusya, Türkiye'nin adımları sayesinde yasadışı silahlı grupların suç teşkil eden eylemlerinin durduğunu açıklamıştır.

Suriye'deki iç savaş başladığından beri gerek Kudüs Gücü'ne bağlı olarak hareket eden Şii milisleri Suriye yönetimiyle eş güdümde hareket etmek için ülkeye gönderen, aynı zamanda siyasî çözüm için diplomatik görüşmelerin yürütüldüğü Astana sürecinde de garantör ülkelerden biri olan İran ise, harekâta yönelik çelişkili tutumlar sergilemiştir. Dönemin İran Genelkurmay Başkanı Muhammed Bakiri, Türk mevkidaşı ile yaptığı görüşmede olumsuz bir görüş beyan etmemiş ancak, İran basınında Zeytin Dalı aleyhine çok sayıda olumsuz manşet ve dezenformasyon görülmüştür.[162] İran'da basının tamamen hükûmet kontrolünde olduğu dikkate alındığında İran'ın harekâta aslında karşı olduğunu basın yoluyla gösterdiği değerlendirilmektedir. Tahran, ilerleyen aşamada başka bir ülkenin topraklarında

---

[159] Oksana Antonenko, "US-Russia-Turkey Dynamics in Syria After 'Olive Branch': One Door Closes, Another Opens", Russia Matters, (Çevrimiçi) https://www.russiamatters.org/analysis/us-russia-turkey-dynamics-syria-after-olive-branch-one-door-closes-another-opens , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

[160] "Lavrov: ABD'nin Suriye'deki tek taraflı eylemleri Türkiye'yi çıldırttı", Sputnik Türkçe, (Çevrimiçi) https://sputniknews.com.tr/20180121/lavrov-abdnin-suriyedeki-tek-tarafli-eylemleri-turkiyeyi-cildirtti-1031904855.html , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[161] "Afrin Harekâtı'na ilk tepki Rusya'dan geldi", Sözcü, (Çevrimiçi) https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-afrin-harekâtina-ilk-tepki-rusyadan-geldi-wp2182767 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[162] "İran'da 'Zeytin Dalı Harekâtı' ikilemi", Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iranda-zeytin-dali-harekâti-ikilemi/1039077 , Son Erilim: 28 Aralık 2023.

terörle mücadelenin o ülkenin yönetimiyle iş birliği içerisinde yapılması gerektiğini savunmuştur. Bu söylem, İran'ın Fırat Kalkanı Harekâtı'na karşı yaptığı açıklamayla örtüşen niteliktedir. Harekâtın başlamasından yaklaşık üç hafta sonra dönemin İran Cumhurbaşkanı Ruhani, "hem Türk kardeşlerimiz ölüyor hem de Kürtler ve diğer insanlar ölüyor" sözleriyle harekâtının durmasını istediklerini ortaya koymuştur.[163]

Rusya ve ABD gibi İran'ın ve Suriye yönetiminin harekâta karşı çıkmasının bir etkisi olmamıştır. Yine de Suriye ve İran askerî güç kullanmayı denemiş, harekâtın birinci ayının sonunda, 20 Şubat 2018 tarihinde destekledikleri bir grup silahlı gücü PYD-YPG'ye destek vermeleri için Afrin'e sevk etmiştir.[164]

Diğer ülkelerin tepkilerine bakılacak olursa; Almanya'nın Türkiye'nin Afrin harekâtı karşısında en sert tepkileri veren ülkelerden biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Almanya Dışişleri Bakanı Sigmar Gabriel, "hükûmetin Suriye'nin kuzeyindeki durumdan dolayı 'çok kaygılı' olduğunu" söylemiş, Almanya Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Norbert Röttgen ise "Türkiye'nin başka bir ülkenin topraklarına 'yasa dışı' bir müdahalede bulunduğunu" ifade etmiş, müteakiben Almanya tarafından Türkiye'ye silah ihracatı durdurulmuş ve TSK'nın Zeytin Dalı Harekâtında da kullandığı Leopard tanklarının modernizasyon projesi askıya alınmıştır.[165] Afrin'i 1921-1946 yılları arasında işgal altında tutan Fransa ise harekâtın terörle mücadeleden işgal operasyonuna dönmesi ihtimalinin kendileri için sorun hâline geleceğini belirtmiş ve takip eden süreçte pek çok kez harekâtının sona erdirilmesine yönelik taleplerini Dışişleri Bakanlığı seviyesinde dile getirmiştir.[166]

NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, harekâtla ilgili bir soruya cevap olarak "Türkiye, uzun yıllardır terör saldırılarından en fazla zarar gören NATO

---

[163] Enes Demir, **Afrin Tarihi ve Zeytin Dalı Harekâtı**, Flipper Yayınları, İstanbul, 2018, s. 266

[164] Bora Bayraktar, "Suriye İç Savaşı Açısından Zeytin Dalı (Afrin) Harekâtı", **Bilge Strateji**, İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Cilt:11, Sayı:20, 2018, S. 60

[165] "Almanya, Leopard tanklarının modernizasyonu projesini yeni hükûmet kuruluncaya kadar askıya aldı", BBC New Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42816928 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[166] Enes Demir, **Afrin Tarihi ve Zeytin Dalı Harekâtı**, s. 266

müttefikidir ve her ülke gibi Türkiye'nin de meşru müdafaa hakkı vardır ancak bunun orantılı ve ölçülü bir şekilde yapılması önemlidir." demiştir.[167]

Suriye Dışişleri Bakanlığı yetkilileri harekâta ilişkin olarak "Türk uçaklarını yok etmeye hazırız" şeklinde çok sert ve iddialı bir demeç vermiştir. Beşer Esad ise yaptığı açıklamada "Türkiye'nin Suriye'nin Afrin kentine yönelik acımasız saldırısı, Türk rejiminin Suriye krizinin ilk gününden itibaren esasen terörizmi ve adı ne olursa olsun terör örgütlerini desteklemek üzerine inşa edilen politikasından ayrılamaz." ifadelerini kullanmıştır.[168]

2.2.3 Barış Pınarı Harekâtına Yönelik Tepkiler

Terör örgütleri tarafından açıkça dillendirilen Fırat Nehri'nin doğusunda bir devlet kurulması arzusu ve bu sürece ilişkin sahadaki yayılma, yerleşme ve uygulamalar; Türkiye için uzun süreli bir askerî hazırlıktan sonra üst düzeyde ifade edildiği şekliyle "kararlı" bir operasyon sürecine yol açmıştır. 2019 yılının Ekim ayında icra edilen Barış Pınarı Harekâtını, Türkiye açısından, dost ve müttefik olarak gördüğü ülkelerle sınanması olarak ele almak mümkündür. Zira harekâttan bir yıl önce ABD askerlerinin fizikî olarak Fırat Nehri'nin doğusunda Türkiye'nin terör örgütü olarak uzun yıllardır mücadele ettiği ve toprak bütünlüğüne bir tehdit olarak gördüğü yapılarla bir arada olması, Türkiye tarafından ABD'nin PKK ve onun Suriye kolları olan örgütleri koruduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu nedenle Türkiye'nin desteklediği Suriye Geçici Hükümeti'nin de harekâta arka çıkması ve özellikle ABD'nin "Suriye Demokratik Güçleri" adını verdiği PKK ve PYD'li sözde yetkililerin yer aldığı oluşumun zayıflatılmasını istemesi şaşırtıcı olmamıştır.

Dönemin ABD Başkanı Donald Trump, Barış Pınarı Harekâtına yönelik "kötü bir fikir" nitelemesi yapmış ve Türkiye'yi ekonomik yaptırımla tehdit etmiştir. Trump yönetimi, Türkiye'nin sadece IŞİD'le mücadele etmesini istemiş ve gerekirse YPG'ye yönelik mücadeleyi durdurmak için gerekli adımları atmaktan kaçınmayacaklarını belirtmiştir. Trump,

---

[167] "Joint press conference with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the Minister of Defence of Spain, María Dolores de Cospedal García", NATO, (Çevrimiçi) https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_151089.htm , Son Erişim: 28 Aralık 2023

[168] "Assad blasts Turkey's support for terror groups in Syria", Press TV, (Çevrimiçi) https://www.presstv.ir/Detail/2018/01/21/549685/Assad-blasts-Turkey%E2%80%99s-support-for-terror-groups-in-Syria , Son Erişim: 28 Aralık 2023

> "IŞİD'i yüzde 100 yendik ve şu an Türkiye'nin Suriye'de saldırıda bulunduğu alanda hiç askerimiz yok. İşimizi çok iyi yaptık. Şimdi Türkiye, Kürtlere saldırıyor ve onlar 200 yıldır savaşıyor. Bu durumda üç seçeneğimiz var. Ya binlerce askerimizi göndermek ve askerî olarak kazanmak, Türkiye'yi finansal olarak yaptırımlarla sert vurmak ya da Türkler ve Kürtler arasında bir anlaşma sağlanması için arabulucu olmak!"[169]

şeklinde konuşmuştur. Dönemin ABD Savunma Bakanı Mark Esper ise harekât başlamadan önce Türk mevkidaşı Hulusi Akar'a, durum "tamir edilemez boyutlara gelmeden evvel Türkiye'nin gerilimi azaltması gerektiğini"[170] söylemiştir. ABD Senatosunda Lindsey Graham gibi bazı senatörler ise harekâtı işgal olarak tanımlamıştır. Yine, Cumhuriyetçi Kongre üyesi Liz Cheney şöyle konuşmuştur:

> "Cumhurbaşkanı Erdoğan ve rejimi, IŞİD'e karşı binlerce kayıp veren ve yurdumuzu korumamıza yardım eden Kürt müttefiklerimize acımasızca saldırdığı için ciddi sonuçlarla karşı karşıya kalmalı. Bu yaptırımlar sadece Erdoğan'ın rejiminin kuzey Suriye'deki vahşi saldırılarına yönelik bir cevap değil. Kongre uzun zamandır rejimin Rusya gibi ABD düşmanlarıyla yaptığı iş birliğinden rahatsız. Türkiye ona diğer müttefiklerimiz gibi davranmamızı istiyorsa, müttefikimiz gibi davranmaya başlamalı."[171]

İngiltere, harekâta yönelik görece daha yumuşak tepkiler ortaya koysa da ülke dış politikasının çelişkileri de görülmüştür. Zaman zaman Başbakan, Dışişleri Bakanı ve Savunma Bakanı birbiriyle örtüşmeyen yaklaşımlar sergilemiş ancak savunma sanayi alanındaki stratejik ilişkiler nedeniyle agresif söylemlerden kaçınmış ve denge politikası izlemişlerdir.[172] Harekâtın başlarında İngiltere Başbakanı Boris Johnson, "Türkiye'nin barındırdığı 4 milyon mülteci nedeniyle karşı karşıya kaldığı büyük baskıyı ve PKK'dan gelen terör tehdidini anladıklarını" söylemiştir.[173] Savunma Bakanlığı düzeyinde de harekâtın Türkiye'nin ulusal güvenliğini koruması için zarurî olduğu açıklaması yapılsa da kısa bir süre sonra o dönemde hâlen AB üyesi olan İngiltere; Almanya, Fransa, Belçika ve Polonya ile yaptığı toplantı sonrasında ortak bir bildiride dile getirilen harekâtın durdurulması çağrısına imza atmıştır. Dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab, ABD askerlerinin Suriye'nin

---

[169] "Barış Pınarı Harekâtı: Dünyadan tepkiler", BBC News Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49991916 , Son Erişim: 23 Aralık 2023

[170] "Barış Pınarı Harekâtı: Dünyadan tepkiler", BBC News Türkçe

[171] "Barış Pınarı Harekâtı: Dünyadan tepkiler", BBC News Türkçe

[172] Enes Bayraklı & Aslıhan Alkanat, "Avrupalı Aktörlerin Barış Pınarı Harekâtı'na Karşı Politikalarının Analizi", SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi, Haziran 2022, Cilt:32, Sayı:1, S. 13-14

[173] Ahmet Gürhan Kartal, "PKK terrorism a 'real threat' to Turkey, says UK PM", Anadolu Agency, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/en/europe/pkk-terrorism-a-real-threat-to-turkey-says-uk-pm/1663975 , Son Erişim: 26 Aralık 2023.

kuzeydoğusundan çekilmesi kararının İngiltere'yi endişelendirdiğini ifade etmiş ve Avam Kamarası'nda yapılan oturumda söz alan milletvekilleri de Türkiye'nin tek başına bir harekât icra etmesine karşı çıkan açıklamalar yapmıştır.[174] Dönemin İngiltere Orta Doğu Bakanı Andrew Murrison, "Birleşik Krallık'ın Türkiye'nin askerî harekâtı ve durumun olası insanî sonuçlarıyla ilgili ciddi endişeleri var" ifadelerini kullanmıştır.[175]

Fırat Kalkanı Harekâtı'na önce temkinli olup harekâtın gidişatı sırasında ortak zemin bulan Rusya ise Zeytin Dalı Harekâtı sırasında yumuşattığı yaklaşımını, Barış Pınarı Harekâtı'nda açık destek olarak iyileştirmiştir. Bu durum ve Moskova-Ankara koordinasyonu, temelde ABD'yi Türkiye'ye karşı öfkelendiren temel husus olmuştur. Rusya Devlet Başkanı Putin, Türkiye'nin hassasiyetlerini anladığını belirterek Türkiye'nin güney sınırlarında bir güvenlik bölgesi oluşturmasının Suriye'nin toprak bütünlüğü açısından da olumlu bir adım olduğunu beyan etmiş, Türkiye ile teröristlerin ortadan kaldırılması için ek tedbirlerin çerçevesinin birlikte belirlendiğini söylemiştir.[176] Ancak Rusya tarafından Türkiye'nin harekâtı gerçekleştireceği şehirlerle ilgili zaman zaman endişeler de dile getirilmiş, harekâta koşulsuz destek verildiği imajından kaçınılmıştır. Rusya makamları, Moskova'nın, Kobani olarak bilinen Aynel Arap kenti de dâhil olmak üzere Türkiye'ye herhangi bir itirazının bulunmadığına dönük haberleri reddetmiş, Erdoğan'ın "Suriye ordusunun sınıra konuşlanmasının ardından Kürtlerin önderliğindeki Suriye Demokratik Güçleri'nin elinde bulunan Kobani'de herhangi bir sorun çıkacağını düşünmediğini belirterek, Vladimir Putin'in olumlu bir yaklaşım gösterdiğini"[177] ifade ettiği açıklamasına karşı önemli olanın Türklerin durumla orantılı hareket etmesi ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne riayet etmesi gerektiği yönünde cevap vermiştir. Kremlin Sözcüsü Dimitry Peskov ise Türkiye'nin harekâtını

---

[174] "İngiltere basınında Türkiye'nin Suriye operasyonu: 'IŞİD'i yeniden canlandırma riski taşıyor'", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49982069 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[175] "UK aid to provide education and jobs to thousands of Syrian refugees", Government of UK, (Çevrimiçi), https://www.gov.uk/government/news/uk-aid-to-provide-education-and-jobs-to-thousands-of-syrian-refugees , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

[176] "Putin: İdlib'teki durumdan kaygılıyız, Erdoğan: Rejimin saldırıları sükûneti bozdu", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49483403 , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

[177] Olesya Astakhova, Andrew Osborn, "Kremlin tells Turkey to ensure Syria operation is proportionate", Reuters, (Çevrimiçi) https://www.reuters.com/article/syria-security-turkey-kremlin-idINKBN1WT1HR/ , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

durdurması gerektiğini düşünüp düşünmediği ile ilgili gelen sorulara sessiz kalmıştır.[178]

İran, daha önceki harekâtta olduğu gibi Türkiye'ye "Suriye'nin toprak bütünlüğü" uyarılarını yinelemiştir. Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'nı başlatmasından kısa bir süre önce dönemin İran Dışişleri Bakanı Cevad Zarif, Ankara'ya "Suriye'nin toprak bütünlüğüne ve ulusal egemenliğine saygı duyması" çağrısında bulunmuştur. İki gün sonra, İran ordusu İran-Türkiye sınırına yakın bölgede tatbikatlar düzenlemiş; Tahran, Ankara'yı Suriye'nin kuzeyindeki planlarına devam etmemesi konusunda uyarmıştır. Tatbikatları denetleyen dönemin İran Genelkurmay Başkanı Tümgeneral Abdul Rahim Musavi, tatbikatın Türkiye yakınındaki İran kuvvetlerinin "hazırlık, hareketlilik ve hızını ölçmeyi" amaçladığını belirterek "Eğer yanlış hesaplar yaparlarsa, bu toprakların evlatları her zaman ve her yerde tüm güçleriyle direnmeye hazırdırlar." ifadelerini kullanmıştır.[179] Suriye yönetimini destekleyen İran'ın bu tatbikatı, İran siyasî çevrelerinde gözdağı olarak nitelenmiştir. Ancak Barış Pınarı, nihayetinde İran'ın da ilk günden beri desteklediği Esad yönetiminin lehine sonuçlar doğuran bir harekât olmuştur.

BM, Türkiye ile Fırat'ın doğusundaki harkâtta yakın koordinasyona hazır olduklarını açıklamış, AB ise daha önceden olduğu gibi bu aksiyonlara karşı çıkmıştır. AB Yüksek Temsilcisi ve Başkan Yardımcısı Federica Mogherini, "Türkiye'nin askerî harekâtı, Koalisyonun yerel ortaklarının, yani Kürt güçlerinin güvenliğini zayıflatacak ve uzun süreli istikrarsızlık riskini doğuracaktır." şeklinde konuşmuştur.[180] Keza Fransa, İtalya, Hollanda, Norveç, Danimarka, Finlandiya ve bu kez Almanya da operasyonlara keskin ve karşıt bir tavır sergilemiş; "kabul edilemez", "endişe verici", "kınıyoruz" gibi tepkilerle NATO müttefîki oldukları Türkiye'nin aleyhinde tutum sergilemişlerdir. Türkiye'ye en samimi desteği ise NATO Genel Sekreteri Jens

[178] Astakhova & Osborn, a.g.m.

[179] Giorgio Cafiero, "Iran's View On Turkey's Operation Peace Spring", Lobe Log, (Çevrimiçi) https://lobelog.com/irans-view-on-turkeys-operation-peace-spring/, Son Erişim: 22 Aralık 2023.

[180] "Turkey's military operation in Syria and its impact on relations with the EU", Europeran Parliament Briefing, (Çevrimiçi), https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-642284-Turkeys-military-operation-Syria-FINAL.pdf , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

Stoltenberg vermiş ve "Türkiye korkunç terör saldırılarına maruz kaldı" diyerek güvenlik kaygılarını meşru bulduğunu deklare etmiştir.[181]

İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu, Barış Pınarı Harekâtı'nın icra edildiği ve Arap nüfusun yüzde 80, Kürt nüfusun yüzde 14 olduğu Telabyad ve Resulayn bölgelerinde "Kürtlere etnik temizlik uygulaması" ifadesini kullanmış ve "cesur Kürt halkına" insanî yardımları arttırmaya hazır olduklarını açıklamıştır. Arap dünyasında ise Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Suudi Arabistan gibi ülkeler de Türkiye'nin harekâtına karşı olduklarını deklare etmişlerdir. Katar ve Filistin destek veren ender Arap ülkelerinden olurken Macaristan, Libya, Venezuela ile Türk Dili Konuşan Ülkeler Konseyi de Türkiye'nin yanında yer almıştır.[182]

2012 yılında terk ettiği kuzey bölgeleri YPG'nin kontrolüne bırakan ve Barış Pınarı Harekâtı öncesinde ABD'nin desteğini çekmesi nedeniyle YPG unsurlarının geri çekildiği bölgeleri tekrar kontrol altına almak için YPG ile anlaşma yapan Suriye lideri Beşer Esad, daha önceki söylemlerinin aksine "Komşu ülke olan Türkiye'den bir düşman yaratmak istemiyorum." şeklinde ifadelerle, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Putin'in Soçi'de vardığı mutabakat sonrasında Ankara'ya yapıcı bir yaklaşım sergileyeceğinin sinyallerini peşinen vermiştir. Barış Pınarı Harekâtı'nın da amaçları arasında yer alan Türk-Rus ortak askerî devriye unsurlarının Türkiye'nin sınır güvenliğini temin edeceği sürecin geçici olacağını vurgulayan Esad, "Ankara'nın aldığı toprakları da nihayetinde Suriye ordusu geri alacak" diye konuşmuştur.[183]

ABD ve İngiltere başta olmak üzere üçüncü tarafların Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtına yaklaşımları göz önüne alınarak tez kapsamında incelenecek dergilerin eleştirel söylem analizinden elde edilecek bulguların daha anlamlı yorumlanabileceği şüphesizdir. Bununla birlikte tez kapsamına alınan dergilerin de ekonomi-politik yapıları ve editöryal politikaları konusunda bilgi sahibi

---

[181] "NATO'dan açıklama: Türkiye'nin meşru güvenlik kaygıları var", NTV, (Çevrimiçi) https://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-natodan-aciklama-turkiyenin-mesru-guvenlik-kaygilari-var,pjUeCR9BCk6IpIw9OkV1Jg , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

[182] Enes Demir**, "Sahada ve Masada Barış Pınarı Harekâtı"**, İstanbul: Flipper Yayınları, 2019, S. 291-293

[183] "Barış Pınarı Harekâtı - Esad: Kürtlerin kontrolündeki bölgelerde devlet otoritesi yeniden kurulacak", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50255814 , Son Erişim: 30 Aralık 2023

olmak da haberlerin retoriğini anlamak için önem arz edecektir. Buna göre, bir sonraki bölümde tez kapsamında incelemeye alınan ABD'den *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile İngiltere'den *The Economist* ve *The Week* dergilerinin ekonomi-politiği, kurumsal yapıları ve editöryal politikaları hakkında bilgi verilmektedir.

3. ABD VE İNGİLTERE BASININDA TSK'NIN SURİYE HAREKÂTININ ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Bu tezin konusu olan ABD ve İngiltere basınında TSK'nın Suriye Harekâtının eleştirel söylem analizine geçmeden önce söylem analizi literatürüne katkıda bulunan sosyal bilimcilerin söylemle ilgili düşüncelerine yer verilmesi, söylemin öneminin anlaşılması bakımından gereklidir. Bu bölümde en kapsamlı söylem analizi yöntemlerinden biri olan Van Dijk'ın "eleştirel söylem analizi" yöntemi de detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Ardından ABD ve İngiltere'den inceleme kapsamına alınan dergilerin tarihî gelişimleri, kurumsal ve ekonomi-politik yapıları anlatılmakta ve son olarak bu dergilerde tezin tarihsel sınırlılıkları içerisinde bulunan içerikler analiz edilmektedir.

3.1 SÖYLEM ANALİZİ

Gazetecilik, toplumun haber alma gereksinimini yerine getirmek amacıyla doğru, yansız, objektif ve kesin bilgilerle yapılması beklenen bir faaliyettir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla beraber haberin izleyiciye / okura iletimi anında bir takım sosyo-politik ve kültürel kodlar tarafından etki altında bırakılması ve üstü örtülü, belirli ideolojik amaçlara hizmet eden mesajların haber izleyicisine / okuruna aktarılmak istenmesi birçok düşünür tarafından üzerinde durulan ve kavramsallaştırılan bir gerçeklik olmuştur.

Gerbner'in "sosyal kültürleme projesi", Goffman'ın "çerçeveleme" teorisi, Chomsky'nin "propaganda modeli", McLuhan'ın "araç" teorisi medyanın bir ideolojiden bağımsız olamayacağının göstergesidir.[184]

Althusser'a göre ideoloji, varoluşlarını maddi olarak üreten, somut, maddi bireylerin, somut tarihinin gerçekliğinin imgesel bütünlüğüdür.[185] Mevcut toplumsal sistemi yeniden inşa eden temel araçlardan biri olan "ideoloji, bir insanın ya da

[184] Esra Öztürk, "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: Fırat Kalkanı Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi", **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 4, İstanbul, 2017, s. 194

[185] Louis Althusser, **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, çev: Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yayınları, 2003, s. 80

toplumsal öbeğin zihninde egemen olan düşünceler ve tasarımlar sistemi olmuştur".[186]

Marx'a göre, "egemen düşünceler, hâkim maddi ilişkilerin ideal ifadesinden başka birşey değildir".[187] Thernborn ise, daha güncel bir ifadeyle, ideolojinin, insanî koşulun, kendileri için farklı düzeylerde anlama sahip bir dünyada insanların kendi yaşamlarını bilinçli aktörler olarak yaşadığına değinmiştir[188]. Diğer taraftan bu söz konusu bilinç, söylem ve göstergelerle aşılanan düşüncelerden bağımsız bir alımlamayı değil; bireyin, söylemi kendi bilişsel süzgeçlerinden geçirerek anlamlandırmasını ifade eder. Dolayısıyla ideolojinin dilin etkileriyle bezenmiş şekilde bir metnin içerisinde örtülü veya açık şekilde okura ulaşmaması mümkün değildir.

Saussure'ün "satranç sistemi"ne benzettiği bu bağda, her dilbilimselin işaretin söylem içerisinde ayrı bir yeri vardır. Bu da insanların algılarının ve hakikat arayışlarının diğer işaretlerle şekil aldığını göstermektedir.[189] Bir dil pratiği olarak söyleme karşı, toplumsal oluşum olarak ideoloji karşımıza çıkar ancak ideolojinin dil ile ortaya çıkabilmesi ancak dilde anlatım bulması nedeniyle söylem ile doğrudan ilişkilidir[190].

Okuyucu bilincinin salt gerçeği, inşa edilen gerçekten, yani çerçevelemeden ayırt edemediği bir haberin ideolojik olup olmadığının analizi söylemsel bağlamından koparılarak yapılamaz. Bu bağlam, söylemle birlikte fenomenolojik bir yaklaşımı da kapsamaktadır. Yani, haberin söylem unsurları kadar hangi konjonktürde ortaya çıktığı ve kullanılan söylemin arka planını oluşturan olaylar dizisinin neler olduğu da söylem kadar önem arz etmektedir. Bu eleştirel yaklaşımın temel önermesi haberin gerçek dünyayı olduğu gibi yansıtmadığı, gerçekliği kuran, hatta inşa eden bir metin olduğudur. Çünkü haber üretimi kurumsallaşmış bir yapıya sahiptir ve bu kurumsal yapının arkasında güç ve para ilişkileri vardır. Haberin içerisindeki ideolojiyi tespit

---

[186] Althusser, a.g.e. , s. 182

[187] Karl Marx, Friedrich Engels, **Alman İdeolojisi**, 3. Baskı çev: Sevim Belli, Ankara: Sol Yayınları, 1992, s. 70

[188] Göran Therborn, **The Ideology of Power and the Power of Ideology**, s.2'den aktaran Michele Barrett, **Marx'tan Foucault'a İdeoloji**, çev: Ahmet Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996, s. 41

[189] Jonathan Bignell, **Media Semiotics: An Introduction**, Manchester: Manchester University Press, 1997, s. 6-8

[190] Leyla Ilgın, **Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji**, Der: Barış Çoban ve Zeynep Özarslan, Çev: N. Ateş, İstanbul: Su Yayınları, 2003, s. 293

etmek için de haberin metni ile bağlamı arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve bunu belirli bir sisteme dayanarak incelemek sonuç verir. İdeoloji ve metin arasındaki bu ayrılmaz bağ ise söylemin ta kendisidir.

Foucault'nun son derece kapsayıcı olan söylem tanımı, tüm dünyayı ve insanları şekillendiren ancak sınırları belirlenebilecek ve sarsılabilecek olan düşünceler, inanışlar, yargılar, değerler, semboller, kelimeler, harfler, kurumlar, normlar, gelenekler ve dilden oluşan ve içerisinde birçok hiyerarşik yapıyı ve güç ilişkisini bulunduran dev bir organizmadır.[191] Foucault'ya göre metinler bir araya gelerek belli bir bakış açısını ve bir söylemi oluşturur ve söylem, bir dil olarak inşa edilmiştir.[192] Söylem bir anlam taşımakta ve bu anlam da bağlam içerisinde meydana gelmektedir. Dolayısıyla söylem analizi yöntemi ile söylemin; gerçekliği nasıl yarattığı, dünyayı nasıl kurguladığı ve sosyal süreçler içerisinde nasıl var olduğu gibi sorulara yanıt aranmaktadır.[193]

Söylem analizi, dilbilimsel ve iletişimsel açıdan bir metni veya konuşmayı inceleyen ve anlamın nasıl inşa edildiğini ve iletilmeye çalışıldığını anlamamıza yardımcı olan bir araştırma metodudur. Söylem analizi konusunda geçerliliği kabul edilmiş tek bir metot, sistem veya yaklaşım mevcut değildir. Söylem analizi, çok farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Gadamer'in söylem analizi olarak bilinen ve daha çok yorumsayıcı yaklaşımla metni anlamlandırmayı amaçlayan Hermeneutik, Gadamer'e göre, farklı bir dünyada inşa edilen anlam içeriğini içinde yaşadığımız dünyaya aktarma girişimidir[194]. Foucault'a göre söylem analizinin üçlü saç ayağını; bilgi sistemleri, iktidar biçimleri ve insanın kendi kendisiyle olan benlik kuramı oluşturur. Bunlar da sırasıyla arkeoloji, soybilim ve etik olarak kavramlaştırılabilir.[195]

Literatürde önemli nitel araştırma yöntemlerinden biri olan söylem analizi, "söylem analizi" ve "eleştirel söylem analizi" olarak iki şekilde kategorize edilmektedir.

---

[191] Richard Elliott, "Discourse analysis: exploring action, function and conflict in social texts" **Marketing Intelligence & Planning**, Vol: 14, No: 6, 1996, s. 65-68.

[192] Mark Philippe, Michel Foucault: **Çağdaş Temel Kuramlar**, Çev: A. Demirhan, Der: S. Quentin, Ankara: Vadi Yayınları, 1997, s. 91-95

[193] Nelson Phillips & Cynthia Hardy, **Discourse Analysis: Investigating Process of Social Construction**, London: Sage Publications, 2002, s. 2

[194] Hans-Georg Gadamer, **Hermeneutik Üzerine Yazılar**, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003, s. 27

[195] Yasin Şahin, "Michel Foucault'da Söylem Analizi", **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi**, 2017, Cilt: 3, Sayı: 6, s. 121

Bu kategorizasyonun, analizin işlevi bakımından yapıldığı anlaşılmaktadır. Söylem analizinde, tanımlayıcı ve tasvir edici bir yaklaşım izlerken eleştirel söylem analizi daha çok sorgulayıcı, metni hem dilbilimsel hem sosyolojik hem de bağlamsal olarak yapıtaşlarına ayırmakta, onu aynı zamanda ideolojisini tespit etmek amacıyla çözümlemektedir.

Eleştirel söylem analizi yaklaşımlarında ise Fairclough, Wodak, Gee ve Van Dijk öne çıkmaktadır. Eleştirel söylem analizinin en eski kuramcılarından olan Fairclough'a göre, bu analiz sosyal bilimi ve dilbilimi tek bir teorik ve analitik çerçeve içerisinde toplamakta, aynı zamanda Foucault'un "söylem düzeni", Gramsci'nin hegemonya kavramı, Habermas'ın "söylemlerin kolonizasyonu" gibi köklü eleştirel teorisyenlerin de izlerini taşımaktadır.[196]

Wodak'ın eleştirel söylem analizi tek başına dilbilimsel analizi yetersiz bularak metnin içinden dilsel gelişmenin diğer metin ve söylemlerle ilişkisinin, durumsal bağlamının, tarihî ve sosyo-politik koşulların analiz edilmesi, anlamlandırılması ve açıklanmasını amaçlayan "söylem-tarihsel yaklaşımı"nı ortaya koymuştur.[197]

Gee, eleştirel söylem analizini onun işlevleri ve hangi araçların kullanılarak gerçekleştirilebileceğini, "Social Linguistics and Literacies: Ideology in Discourses" (Sosyal Dilbilim ve Okuryazarlık: Söylemlerde İdeoloji) (1990) ve "An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method" (Söylem Analizine Giriş: Kuram ve Yöntem) (2011) gibi kitaplarında açıklamıştır. Gee, dilin sadece bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal işlevler üstlendiğini ve insanların kimliklerini, ilişkilerini ve dünya görüşlerini şekillendirdiğini savunur. Gee'ye göre, dilin yedi önemli işlevi vardır. Bunlar; önem verme, pratikleri tanıtma, kimlikleri oluşturma, ilişkileri kurma, politika, bağlantı kurma ve işaret sistemlerini oluşturmadır.[198] Bu işlevlerin incelenmesi için ise kullanılacak araçlar; belirli toplumların veya grupların kullanıldığı dilsel özellikleri ve kodları ifade eden "sosyal diller"[199], bir metinin diğer metinlerle nasıl ilişkilendirildiğini

---

[196] Jaffer Sheyholislami, Critical Discourse Analysis, Tannen/Discourse, 2015, (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/76470685/Critical_Discourse_Analysis Son Erişim: 17 Eylül 2023.

[197] Ruth Wodak, "We have the character of an island nation" : a discourse-historical analysis of David Cameron's "Bloomberg Speech" on the European Union, EUI RSCAS, 2016/36, Global Governance Programme-224, Europe in the World, (Çevrimiçi) https://hdl.handle.net/1814/42804, Son Erişim: 30 Aralık 2023.

[198] James P. Gee, **An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method**, New York: Routledge Press, Third Edition, 2011, s. 16-17

[199] Gee, a.g.e., s. 28

ve başka metinlere göndermelerde bulunduğunu açıklayan "metinlerarasılık"[200], dilin belirli bir bağlam içinde nasıl kullanıldığını ve işlev gördüğünü inceleyen "konuşmalar"[201], dilin belirli bir toplumsal bağlamda nasıl kullanıldığını ve inşa edildiğini araştıran "söylem"[202], dilin kullanıcılarının toplum içindeki konumlarına göre anlamın nasıl şekillendiğini anlatan "konumlandırılmış anlam"[203] ve dilin, insanların dünyalarını ve gerçekliğini nasıl inşa ettiğini açıklayan "kurgulanmış dünyalar"dır[204].

Van Dijk da haberi bir söylem olarak değerlendirmiştir çünkü haber içinde yeniden üretildiği toplumsal yapı ve dilbilgisel yapının incelenmesi gerekmektedir.[205] Van Dink'in eleştirel söylem analizinde semantik ve sentaktik olmak üzere iki temel inceleme türü kullanılmaktadır. Bunun yanında makro düzeydeki bütünleyici yapının ve mikro düzeydeki detayların ayrı ayrı incelendiği iki temel bölüm bulunmaktadır. Bu tezde nitel araştırma yöntemi olarak Teun A. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılacağı için bu yöntem bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

3.1.1 Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi modelinde, semantik ve sentaktik olmak üzere iki ana inceleme yaklaşımı kullanılmaktadır. Semantik inceleme, bir metinde yer alan kelimelerin, ifadelerin ve sembollerin anlamını ve bu anlamların metindeki işlevini analiz eder. Bu yaklaşım, metindeki kavramların nasıl işlediğini, yazarın veya konuşmacının iletmek istediği mesajları ve temasını anlamamıza yardımcı olur. Van Dijk, metinde kullanılan sembollerin ve anlamların toplumsal bağlama nasıl yerleştirildiğini detaylı bir şekilde araştırır. Sentaktik inceleme, bir metindeki dilbilgisel yapıları, cümle yapılarını, kelime sıralamalarını ve dilin yapısal özelliklerini inceleyerek metnin dilbilgisel yapısını analiz eder. Bu yaklaşım, metindeki cümlelerin nasıl kurulduğunu, hangi dilbilgisi kurallarının uygulandığını ve dilin yapısal özelliklerini ortaya koymaktadır. Van Dijk, bir metnin dilbilgisel yapısını inceleyerek metindeki ifadelerin nasıl organize edildiğini ve anlamlandırıldığını açıklar. Van Dijk'in

---

[200] Gee, a.g.e., s. 29-30

[201] Gee, a.g.e., s. 44

[202] Gee, a.g.e., s. 28

[203] Gee, a.g.e., s. 63

[204] Gee, a.g.e., s. 90

[205] Nesrin Kula, "Gazetelerde Yeralan Polise Yönelik Haberlerdeki Söylemsel Boyutlar: Gaffar Okkan Suikastı Örnek Olayı", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1-2, 2002, s. 191

söylem analizi yaklaşımı, semantik ve sentaktik incelemeleri birleştirerek metinlerin hem anlamını hem de dilbilgisel yapısını ayrıntılı bir şekilde açıklamayı hedefler. Bu sayede, bir metinde kullanılan dilin nasıl işlediği, hangi sembollerin kullanıldığı ve metinde iletilen mesajların nasıl oluşturulduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi modeli; makro yapı ve mikro yapı olmak üzere iki temel bileşenden oluşmaktadır. Makro yapı, bir haber anlatısının temel temasını ve haber üretimi sırasında kullanılan şemayı incelemeyi amaçlar. Haber üretimi, profesyonel rutinler çerçevesinde sürekli olarak gerçekleşir ve bu süreç bir şema tarafından organize edilir.[206] Makro yapıda, başlıklar, spotlar haber girişleri, fotoğraflar, ana olayın sunumu, ardalan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları ve olayın tarafları gibi unsurlar ele alınmaktadır.

Mikro düzeyde yapılan çözümleme ise metnin sentaktik analizi, bölgesel uyumunu, kelime seçimlerini ve retorik unsurlarını içerir. Sentaktik analizde, cümlelerin karmaşıklığı, özne-nesne ilişkileri gibi faktörler detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Haber metninde kullanılan sözcükler; sosyal aktörlerin inançları ve ideolojileri hakkında içgörü sağlamak amacıyla mikro düzeyde incelenir. Bölgesel uyum analizi ise metindeki ardışık cümleler arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini ve referansları tespit ederek hem mikro hem de bütünleşik uyum ve mantığı inceler.[207]

3.1.1.1 Makro Yapı

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi, dilin nasıl kullanıldığını ve haberlerin sunulma biçimini ele alarak sosyo-politik ve kültürel ilişkileri anlamayı amaçlamaktadır. Önceki bölümlerde belirtildiği gibi bu eleştirel yöntem analizinde haberin makro yapısı ve mikro yapısı ayrı ayrı ilgilenilmektedir. Haberin makro yapısında yer alan tematik yapı incelemesinde haber başlıkları, varsa spotlar, haber girişleri ve fotoğraflar incelenmekte ve yorumlanmaktadır.

Okuyucu ile haber arasındaki ilk temas, haberin başlığıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla güçlü bir dil aracı olan haber başlığı etkileyici ve ilgi çekiciliği ile okurlarda merak uyandırmaktadır. Bu kapsamda başlık, haberin özetini içerecek şekilde kısa,

---

[206] Teun A. Van Dijk, **News As Discourse**, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey, 1988, s. 15

[207] Özlem Doruk, "Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi" **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Sayı: 2, Mart 2013, s. 115-116

öz ve açık bir biçimde okuyucunun habere karşı ilgisinin sağlamayı amaçlamaktadır. Haber başlıklarındaki sözcük seçimleri, okurun habere karşı bir duygu geliştirmesine neden olmaktadır. Örneğin, başlık seçiminde kullanılan öfke, korku, umut, mutluluk, tepki gibi duygular okurda çeşitli tetiklenmelere yol açabilmektedir.

Tablo 3.1: Van Dijk'ın eleştirel söylem analizine göre makro yapı incelemesinin adımları

MAKRO YAPI	
TEMATİK VE ŞEMATİK YAPI İNCELEMESİ	
TEMATİK YAPI İNCELEMESİ	**SORULAR**
Haber Başlıkları	Analiz edilecek metinde hangi başlık kullanılmıştır?
Spotlar	Analiz edilecek metinde spot yer almış mıdır? Almışsa, spotta hangi anafikir verilmektedir?
Haber Girişleri	Analiz edilecek metin girişlerinde hangi konu nasıl ifade edilmiştir?
Fotoğraflar	Analiz edilecek metnin içinde fotoğraf kullanılmış mıdır? Kullanışmışsa fotoğrafın verdiği mesaj nedir?
ŞEMATİK YAPI İNCELEMESİ	**SORULAR**
Ana Olayın Sunumu	Analiz edilecek metinde ana olay nasıl sunulmuştur?
Ardalan ve Bağlam Bilgisi	Analiz edilecek metnin ardalanı ve bağlamı nasıl sunulmuştur?
Haber Kaynakları ve Olayın Tarafları	Analiz edilecek metinde hangi kaynaklar kullanılmıştır? Olayın tüm taraflarına ve tarafların görüşlerine yer verilmiş midir?

Diğer yandan haber başlıkları medyanın politika ile olan ilişkisinde de etkin rol oynamaktadır. Bu kapsamda bir haber başlığı, o medya kuruluşu veya editörlerin belli bir ideoloji veya politik görüşe uygun hareket etmesini de içerebilir. Örneğin, 1997'de Daily Express'i satın alan Victor Matthews'ın editörlere yönelik politikası veya Rupert Murdoch'un *London Times*'ı satın aldıktan sonra gazetenin yönetimine müdahale etme yaklaşımı, medyanın ekonomi-politiğinin somut örnekleridir.[208] Bu tür olaylar, medyanın, sadece bilgi aktarımı yapmakla kalmayıp, aynı zamanda belirli bir ideolojik veya politik yönlendirmenin aracı olarak da hareket edebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, haber başlıkları, haberlerin nasıl algılanmakta, yorumlanmakta ve anlamlandırılmakta olduğunu etkileyen önemli unsurlar olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söylem analizi yapılırken başlıkların incelenmesi, haberin nasıl sunulmakta olduğunu ve nasıl algılanmasının istendiği konusunun idrak edilmesine olanak tanımaktadır.

[208] Meltem Bostancı, **Uluslararası İletişimin Ekonomi-Politiği**, İstanbul: Chiviyazıları, 2012, s. 196

Haber spotları da haber başlıkları kadar önem arz eden bir dil aracıdır. Spotlar, haber başlıklarının altında yer alan ve haberi özetleyen, okuyucuya haberin içeriği hakkında temel bilgi vermeye yarayan metinlerdir. Haber başlıkları genelde haber ile ilgili anahtar kelimeleri içerirken, haber spotları bu kelimelere detaylar ekleyerek haberin kapsamıyla ilgili daha fazla ipucu vermekte, haber başlığıyla oluşan ilk algıyı genişletmekte ve haberi kısaca özetlemektedir. Spotlar, medya kuruluşlarının veya yazarların ideolojik veya politik görüşlerini de yansıtabilmektedir. Belirli bir açıyı vurgulamak veya karşıt görüşlere eleştirel bir yaklaşımda bulunmak için kullanılabilirler. Nötr bir haber başlığıyla sunulan haber, öznel bir spotla okuyucuda farklı etkiler bırakabilmektedir. Bu nedenle spotların ideolojik etkileri de eleştirel söylem analizinde incelenmektedir.

Başlık ve spotla ilgisi çekilen okur, haberin girişinde metnin ana fikriyle ilgili izlenimler edinmektedir. Haberdeki temel bilgilerin sunulması, önemli gelişmelerin aktarılması, genellikle haberin devamında verilecek detaylardan daha öncelikli bir içeriği barındırmaktadır. “5N 1K” ilkesine (Ne, Nerede, Ne zaman, Neden, Nasıl, Kim) dayanan bilgilerin haber girişlerinde yer alması sık görülen bir durumdur. Bununla birlikte haberin perspektifi de haber girişlerinde anlaşılabilmektedir. Haber girişi, haberin dil kullanımını ve üslubunu da yansıtmakta, kullanılan dilin öznel veya nesnel olma durumunu okura metnin başında göstermektedir. Haber girişlerinin haberin dil, perspektif ve çerçevelemesi gibi önemli özelliklerini yansıttığı, dolayısıyla haber metninin kilit unsuru olduğunu söylemek mümkündür.

Van Dijk’ın eleştirel söylem analizi yöntemi, metinlerin sadece yazılı kısmını değil, aynı zamanda görsel unsurlarını da dikkate almaktadır. Bu nedenle bir haberde kullanılan fotoğraflar ve onların okura sunduğu imgeler de haberin amacına ve ideolojisine hizmet edebilmektedir. Ellul, “Bugün imgeler bizim duyumsal deneyimlerimizin, düşünce süreçlerimizin, duygularımızın ve ideolojimizin günlük olarak ihtiyaç duyduğu besinlere karşılık gelir.” demiştir.[209] Bu yönüyle haberin inandırıcılığı ve gerçekliği bakımından okur üzerinde önemli bir rolü bulunan fotoğrafların aynı zamanda duygusal etkileri de olabilmektedir. Örneğin, haberdeki durumla ilgili empati geliştirme, olayla bağ kurma, insan hikayelerine okur olarak dâhil olma gibi duyguları harekete geçirmede fotoğraflar itici güç niteliği kazanabilmektedir. Diğer yandan bir siyasetçinin nasıl görüldüğünü veya temsil edildiğini yansıtan bir

[209] Jacques Ellul, **Sözün Gözden Düşüşü**, Sentez Yayınları, İstanbul, 2017, S. 19

fotoğraf, o siyasetçinin halkın gözündeki imajını şekillendirebilir. Bu yönüyle fotoğraflar, metinde anlatılan hikâyeyi tamamlamak veya desteklemek için kullanıldığı gibi haberin ideolojik yönünün etkili olması için de önemli görsel araçlardır.

Makro yapının şematik yapı incelemesinde ise ana olayın sunumu, ardalan ve bağlam bilgisi ile haber kaynakları ve olayın tarafları incelenmektedir.

Haberde ana olayın sunumu, haberin öznel mi yoksa nesnel mi sunulduğunu anlamak, verilere dayalı bir gerçeklik mi yoksa ana olayla doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan üçüncü tarafların perspektiflerini mi yansıttığını tespit etmek ve haberin odak noktasını okura aksettirmek bakımından oldukça önemlidir. Haberde ana olayın sunumu, bu açıdan okurun politik görüşlerini etkileyebilmekte veya duygusal tepkiler geliştirmesine neden olabilmektedir. Ana olayın sunumu, aynı zamanda gazeteci veya editörün haberi hikayeleştirme yeteneklerini de ortaya koyabileceği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ardalan ve bağlam bilgisi analizi, haberlerin daha derinlemesine anlaşılmasına ve söylemsel analizin zenginleştirilmesine katkıda bulunan önemli bir aşamadır. Ardalan ve bağlam bilgisi, bir haberin içeriğinin daha zengin ve açık bir şekilde anlaşılmasına alan açan haber unsurudur. Haberin içeriği, konu hakkındaki daha fazla detay, geçmiş olaylar ve ilişkilendirilen faktörlerle genişletilir. Ayrıca ardalan ve bağlam bilgisi, bir haberin yüzeysel anlamının ötesine geçmeye imkân tanıyarak haberde yer alan olayların nedenlerini, sonuçlarını ve bağlantılarını, haberdeki ana olayın arka planını daha iyi ifade etmek için de kullanılmaktadır. Bu yönüyle haberlerin sosyo-politik bağlamını, olayların daha geniş çerçevesini okura sunmakta olan ardalan ve bağlam bilgisi, haberin derinlemesine analiz edilmesini sağlayan kaydadeğer bir bölümdür. Bu çalışmadaki bazı örneklerde de görülecek olan bazı haberlerdeki ardalan ve bağlam bilgisinin eksikliği, haberin okur tarafından doğru anlaşılmamasına veya doğru algılanmamasına neden olabilmektedir. Haberde ardalan ve bağlam bilgisinin eksikliği, ana olayın sunumunda ideolojik maksatlara hizmet ederek sosyo-politik olgulara yönelik yanlış tepkiler uyandırabileceğinden ardalan ve bağlamın haberde tam olarak verilmesinin, ana olayın doğru perspektiften anlaşılması için kritik öneme sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Haberlerin üretildiği kaynaklar ve haberde yer alan olayın taraflarının varlığı, haberin nasıl sunulduğunu, kimin bakış açısıyla metnin şekillendirildiği ve haberin

öznel veya nesnel oluşunu belirleyen ana unsurlardandır. Bu nedenle, haber kaynakları ve olayın tarafları incelenerek haberin yanlı mı yansız mı olduğu değerlendirilebilmektedir. Hangi kaynaklardan alıntılar yapıldığı ve hangi tarafların görüşlerine daha fazla yer verildiği, haberin hangi perspektiften sunulduğunu anlamak için belirleyici veriler olarak nitelenebilir. Haber kaynaklarının güvenilirliği ve tarafların itibarı, haberin inandırıcılığını etkilemektedir; bu nedenle yer verilen kaynaklar ve görüşleri paylaşılan taraflar, haberin çok sesliliği gibi unsurlar, okurun haberin güvenilirliğine not verilebilmesine imkân tanımaktadır. Haber kaynakları ve olayın tarafları, haberin toplumsal ve siyasî bağlamına da ışık tutmaktadır. Kimin hangi görüşleri savunduğu, hangi çıkarları temsil ettiği ve toplumsal dinamiklere nasıl katkıda bulunduğu gibi etkenler, haberin daha geniş bir çerçeve içinde anlaşılmasına olanak tanımaktadır.

3.1.1.2 Mikro Yapı

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi metodunda mikro yapı ve mikro yapının unsurları, söylemin daha derin incelenmesi ve yorumlanması gereken unsurlardır. Analizin bu aşamasını bir yapı sökümü olarak değerlendirmek mümkündür. Bu unsurlar, metindeki sentaktik yapı yani dilbilgisi, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik stratejiler gibi mikro düzeydeki bileşenleri kapsamaktadır.

Tablo 3.2: Van Dijk'ın eleştirel söylem analizine göre mikro yapı incelemesinin adımları

MİKRO YAPI	
SENTAKTİK YAPI İNCELEMESİ	**SORULAR**
Sentaktik Çözümleme	Analiz edilecek metindeki sözdizimsel tercihler, özne ve yüklem uyumu nasıl yapılmıştır?
Bölgesel Uyum	Analiz edilecek metindeki sebep-sonuç ilişkisi, referanssal ve işlevsel ilişkileri bölgesel uyumu oluşturan metinsel özellikler nelerdir?
Sözcük Seçimleri	Analiz edilecek metinde kullanılan sözcük seçimleri nasıldır? Sözcük seçimleri, metnin anlamının şekillenmesini nasıl etkilemiştir?
Retorik Yorum	Analiz edilecek metnin inandırıcılığını sağlamak amacıyla kullanılan unsurlar nelerdir?

Sentaktik yapı, bir metinde cümlelerin nasıl yapılandırıldığını, cümlenin öğelerinin nasıl kurgulandığını, özne-yüklem ilişkisini, cümlenin yapısını, yan cümleleri, sıralama ve bağlantıları ifade etmektedir. Sentaktik yapının analizi, bu

cümle kurgularını ve ifadelerin bağlantısının incelenmesini yansıtmaktadır. Özellikle, cümlenin yapısal unsurları arasındaki bağlantılar ve vurguları göz önünde bulundurarak cümlenin nasıl kurgulandığını anlamak, metin bütününe yansıyan anlam bakımından önem arz etmektedir. Bu analiz, bir metinde hangi unsurların öne çıkarıldığını ve nasıl bir etki yaratıldığını da ortaya koymaktadır.

Bölgesel uyumda, bir metinde kullanılan dilin sosyo-kültürel bağlamındaki bölgesel uyumun varlığı okurun haber metniyle ilgili algısına etki ederken haberin istenen tesiri yaratması için de dikkat edilen bir unsurdur.

Şüphesizdir ki bir haber metinde en önemli unsur sözcük seçimleridir. Bir metinde kullanılan sözcükler, kavramlar ve olgular, bunların neden tercih edildiği ve anlamları, haberin okurda bırakacağı etki, haberin amacına hizmet etmesi ve haberin retorik gücü bakımından ön planda yer almaktadır. Özellikle sözcük seçimlerinin hangi amaçlarla kullanıldığı ve hangi duyguları oluşturmayı hedeflediği incelenerek metnin iletmeye çalıştığı mesaj tespit edilebilmektedir.

Retorik yorum, metinde kullanılan retorik stratejilerin analizini kapsamaktadır. Retorik, dilin ikna edici veya etkileyici bir şekilde kullanılmasıyla ilgilidir. Metindeki retorik stratejiler, sözcüklerin ve ifadelerin nasıl kullanıldığını, somut veriler, sayısal bilgiler, haber metnini destekleyen yan unsurlar ile hangi duygusal veya rasyonel argümanların kullanıldığını ve okurun nasıl etkilenmeye çalışıldığını belirlemektedir. Retorik yorum, metindeki ikna edici unsurların ve ikna sürecindeki yöntemlerin gün yüzüne çıkarılmasını sağlamaktadır.

Bu tezde incelenecek dergi içerikleri için Van Dijk'ın söylem analizinde kullandığı adımlar yukarıdaki gibi sistematik olarak sıralanmış, bu adımlar kapsamında incelemenin yapılması için hangi soruların sorulacağı belirtilmiş ve inceleme, tez kapsamında yer alan TSK'nın Suriye'ye yönelik üç sınırötesi harekâtı olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı üst kategorisinde toplanarak, ABD ve İngiltere merkezli yayın yapan haber dergileri olmak üzere alt kategorilere ayrılmıştır. Bu kapsamda Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı'na ilişkin ABD'den *The Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile İngiltere'den *The Economist* ve *The Week* dergilerinde tezin zaman sınırlılıkları içerisinde yer alan içeriklerin analizi yapılmıştır.

3.2 SEÇİLEN DERGİLER

Çalışmanın sınırlılıkları belirlenirken hem ülkeler hem de dergiler bazında bazı seçimler yapılması ihtiyacı doğmuştur. Ülkelerin belirlenmesinde Suriye'de birlikleri bulunan ve özellikle Uluslararası Koalisyon'da güçlü olan ülkeler seçilmiştir. Bu sınırlılık içerisinde 2015'te Barack Obama başkanlığı döneminde Suriye'ye ilk kez asker gönderen ve hâlen bölgede üsleri bulunan ABD ve henüz ABD bölgeye girmeden önce gözlemci rolüyle Kraliyet Hava Kuvvetlerini Suriye hava sahası üzerinde görevlendiren ve takip eden yıllarda ABD öncülüğünde kurulan Uluslararası Koalisyon'un bir parçası olan İngiltere'de yayın yapan dergiler seçilmiştir.

ABD, Suriye'deki IŞİD'le mücadele koalisyonuna öncülük etmekte ve Türkiye'nin terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı olarak gördüğü PYD ve silahlı kolu YPG ve diğer şubelerine açıktan ve hâlen vermektedir. İngiltere'nin ise Suriye'de kara unsurları ilk kez 2016 yılında Fırat Kalkanı Harekâtı başlamadan önce Suriye-Irak sınırında bulunan El Tanaf üssünde görülmüştür. Üsteki İngiliz Özel Kuvvetleri, zırhlı araçları ve gelişmiş askerî ekipmanlarıyla birlikte sonradan adı Özgür Suriye Ordusu olarak değiştirilen Yeni Suriye Ordusuna eğitim vermiştir. İngiltere makamları, Özel Kuvvetler timlerinin Suriye'de bulunmasıyla ilgili o dönem açıklama yapmaktan kaçınmıştır.[210] Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine yönelik sınır ötesi harekâtı başlamadan önce ABD'nin YPG unsurlarını, İngiltere'nin ise örtülü bir şekilde ileride Türkiye ile iş birliği yapacak ÖSO unsurlarını desteklemesi, sonrasında ise ABD ile YPG'nin desteklenmesi konusunda mutabakata varması, iki ülkenin TSK'nın harekâtına yaklaşımını detaylı bir şekilde analiz etme bakımından dikkate değer bir husustur.

Dergilerin seçiminde ise çevrimiçi tirajlar, marka değeri ve köklü kurumsal yapıya sahip olmaları, önemli noktaları oluştururken bununla birlikte yayın politikalarının da birbirinden farklı olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre ABD'den *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile İngiltere merkezli olarak yayın yapan *The Economist* ve *The Week* dergileri inceleme kapsamında yer almaktadır.

[210] Quentin Sommerviller, "İngiliz özel kuvvetleri Suriye'de görüntülendi", BBC News Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37020968 , Son Erişim: 26 Aralık 2023

Eleştirel söylem analizi literatürü ve analiz bölümlerine geçilmeden önce ABD ve İngiltere'den seçilen dergilerin tarihçeleri, ekonomi-politiği ve editöryal politikalarını da içerecek tanıtıcı bir bilgilendirme sunulmasına ihtiyaç duyulmuştur.

3.2.1 ABD'den Seçilen Dergiler

Bu çalışma kapsamında ABD'de yayın yapan üç dergi seçilmiştir. Ülkenin ünlü politika belirleyici düşünce kuruluşu CFR tarafından kurulan ve yayınlanan *Foreign Affairs*; yaşı bir asra yaklaşan, son dönemde yolsuzluk sansasyonlarına karıştığı halde kendi hissedarlarıyla ilgili bile özgür habercilik yapmasıyla yankı uyandıran *Newsweek* ve dünyada bir efsane hâline gelmiş, pek çok Türk lideri kapağına taşıyan ve Türkiye gündemini de yakından izleyen *Time* dergileri seçilmiştir.

3.2.1.1 *Foreign Affairs*

1922'de kurulduğundan bu yana, *Foreign Affairs*, "Amerikan dış politikası ve küresel meselelerin ciddi şekilde tartışıldığı bir forum" olarak tanımlanmaktadır. Artık basılı bir dergi, web sitesi, mobil site, çeşitli uygulamalar ve sosyal medya faaliyetleriyle çok-platformlu bir medya kuruluşu hâline gelse de iki aylık periyodlarda matbu dergi olarak basılmaya devam etmektedir. *Foreign Affairs*, kâr amacı gütmeyen, ABD dış politikası ve uluslararası ilişkiler anlayışını geliştiren ve kendisini partiler üstü bir üyelik kuruluşu olarak niteleyen, Türkçesi Dış İlişkiler Konseyi olan Council on Foreign Relations (CFR) tarafından yayınlanmaktadır.[211]

1921'de kurulan CFR, kendisini bağımsız bir düşünce kuruluşu; ve hükûmet yetkilileri, üst düzey iş insanları, gazeteciler, eğitmen, öğrenciler ile dünyayı ve ABD dış politikasını daha iyi anlamayı isteyen ilgilileri için kaynak niteliği taşıyacak bir yayıncı olarak tanımlamaktadır.[212] CFR'nin çıkardığı *Foreign Affairs* dergisinin resmî beyanında her ne kadar "kendisini hiçbir davanın desteğine adamayacak" şeklinde bir duruşu olduğunu iddia edilse ve "fikir ayrılıklarının kucaklanacağı" söylense de Amerikan kamuoyuna önderlik etme yönündeki hedefleri, derginin daima Amerikan

[211] Foreign Affairs, "Hakkımızda", https://www.foreignaffairs.com/about-foreign-affairs#:~:text=About%20Foreign%20Affairs%20Since%20its%20founding%20in%201922%2C,social%20media%20feeds%2C%20an%20event%20business%2C%20and%20more. , Son Erişim: 12.12.2022

[212] "About CFR", Çevrimiçi, https://www.cfr.org/about , Son Erişim: 27 Aralık 2023

çıkarlarını önceleyen bir yaklaşımla yayın politikası uyguladığına dair izlenimler uyandırmaktadır.

Foreign Affairs dergisinin ideolojik duruşunu anlamak için sahip kuruluşu CFR'ı daha yakından tanımak gerekmektedir. CFR'ın başkanı Michael Froman, ABD'de Barack Obama hükûmeti döneminde ABD Özel Ticari Temsilcisi olarak görev yapmıştır. AB ile Transatlantik Ticaret Anlaşması sürecinde, Dünya Ticaret Örgütü ile ilişkilerin yürütülmesinde, aynı zamanda Beyaz Saray'da Ulusal Güvenlik Başkan Yardımcılığında aktif kamu görevleri almıştır. Önceki yıllarda ise bankacılık sektöründe yer alan Froman, Mastercard üst yönetimine danışmanlık yapmakta, aynı zamanda Walt Disney şirketinin Direktörler Kurulunda üye olarak yer almaktadır.[213]

CFR'nin kurucu ortaklarından Yönetim Kurulu Başkanı David M. Rubenstein ise dünyanın en büyük özel yatırım şirketlerinden biri olan Carlyle Group'un kurucu ortağı ve eş başkanıdır. ABD'nin 39. başkanı Jimmy Carter yönetimi sırasında başkanın iç politikadan sorumlu yardımcısı olmadan önce ABD Senatosu Yargı Komitesi'nin Anayasa Değişiklikleri Alt Komitesi'nde baş danışman olarak görev yapmıştır.[214]

CFR'nin dünyanın pek çok ülkesinde partnerliği bulunmakta ve bu partnerlikler Küresel Danışma Kurulu çatısı altında toplanmaktadır. Kurulda üye olan isimlerin büyük çoğunluğu bulundukları ülkelerin en zengin iş insanları arasında yer almaktadır. CFR'nin Küresel Danışma Kurulu'nun Türkiye'den olan üyesi, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ali Koç'tur.

Derginin künyesine bakıldığında editöryal kadrosundaki bazı isimlerin daha önce kamu görevinde bulunduğu görülmektedir. Örneğin editör Daniel Kurtz-Phelan, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda politika planlama ekibi arasında yer almıştır. Batı Avrupa kitap incelemesi sorumlusu Andrew Moravcsik, daha önce üç kıtadaki ticarî ilişkilerde danışmanlık görevi için ABD hükûmeti adına çalışmıştır. Dergide, *Time* gibi daha nötr medya kuruluşlarından tecrübeli editörler olduğu gibi akademisyen ve analist kökenli editörler de bulunmaktadır.

---

[213] "About the Expert", CFR, (Çevrimiçi) https://www.cfr.org/expert/michael-froman , Son Erişim: 30 Aralık 2023

[214] "David M. Rubenstein", CFR, (Çevrimiçi), https://www.cfr.org/bio/david-m-rubenstein , Son Erişim: 30 Aralık 2023

3.2.1.2 *Newsweek*

Küresel gazetecilik faaliyetinin öncü kuruluşlarından *Newsweek* dergisi 1933'te New York'ta kurulmuştur. 2012 yılına kadar haftalık basılan bu köklü uluslararası haber dergisi; Avrupa, Orta Doğu, Afrika ve Asya'da da basılmakta ve ayda yüz milyon okuyucuya ulaşmaktadır. *Newsweek* internet sayfasında derginin geçmişi ve yakın tarihiyle ilgili verilen bilgilere göre 1961 ile 2010 yılları arasında *Washington Post Company* bünyesinde yayın yapan *Newsweek*, ilk yüksek kalite ses stereo alıcıları geliştiren, dünyanın ses kralı olarak da bilinen Sidney Harman'a satılmıştır. 2011'den sonra *The Daily Beast* ile birleşen dergi, 2013'te IAC şirketi tarafından IBT Media'ya satılmıştır. IBT Media'nın sahibi 2017'de soruşturma geçirince *Newsweek* ofisleri 2018'de baskına uğramıştır. Bu süreçte *Newsweek*'in ortakları yolsuzluk soruşturması geçirirken derginin bağımsız editöryal ekibi, bu soruşturma hakkında da gazetecilik yapmaya devam etmiştir. Bu ilginç yakın geçmişe dair biraz daha detay vermekte fayda görülmektedir. 2018'de IBT Media'nın müdürlerinden biri olan İcra Kurulu Başkanı Dev Pragad, yolsuzluk soruşturması kapsamında ortaklar Olivet ve diğerlerine karşı suçlamalarda bulunduğunda, *Newsweek*'in yüzde 50 hissesini satın almıştır. Diğer IBT Media müdürü Johnathan Davis, şirketin yarısını elinde tutmuş ve artık *Newsweek*'in yönetiminde yer almayan sessiz bir ortak olmuştur. Kara para aklama soruşturması sonucunda *Newsweek* aleyhine hiçbir suçlama yapılmamış, Olivet ise diğer birkaç sanıkla birlikte ağır suçları kabul etmiştir. Nisan 2022'de *Newsweek*'in CEO'su ve başkanı Pragad, Olivet'ten ayrıldığını ve şirketi, Olivet üyelerinin "müdahalesinden" korumak istediğini açıkladığında bir yönetim kurulu anlaşmazlığı kamuoyuna açıklanmıştır. IBT Media CEO'su Davis daha sonra New York Eyalet Mahkemesi'nde Pragad'a *Newsweek*'in tüm hisselerini iade etmesini talep ederek dava açmıştır. Dava sürerken *Newsweek* haber odası, derginin ortakları olan IBT Media, World Olivet Assembly ve Olivet Üniversitesi ile ilgili haberleri belgeleyen çalışmalar da dâhil olmak üzere gazetecilik yapmaya devam etmiştir. *Newsweek* internet sayfasında yer alan bilgilere göre yazı işleri ekibi tam bir bağımsızlıkla çalışmıştır ve yazı işleri ile yönetim ve hissedarlar arasında katı bir ayrım yapılmaktadır.[215]

[215] Newsweek internet sayfası, "Hakkımızda", (Çevrimiçi) https://www.newsweek.com/about-newsweek , Son Erişim: 9 Aralık 2022.

Newsweek'in bu hareketli hikayesine rağmen kendi şirketleri ve yöneticileri hakkında özgürce haberler yayınlanabilmesi ve gazetecilik faaliyetlerinin gizlilik gerekçesiyle kısıtlanmaması, medyanın ekonomi-politiğinin çokça tartışıldığı modern basın tarihinde en dikkat çekici örneklerden biri olarak kayıtlara geçmiş ve derginin yayınlarının geneline ilişkin bir itibar oluşmasını sağlamıştır. *Newsweek* dergisi, 2012 yılında sadece dijital ortamda yayın yapma kararı alarak son matbu sayısını yayınlamıştır.[216]

3.2.1.3 *Time*

Her hafta dünya çapında 20 milyondan fazla aboneye ulaştığı belirtilen *Time* dergisi 1923'te kurulmuş ve ABD'nin ilk haftalık haber dergisi olmuştur.[217] Dünden bugüne güncel olaylar, siyaset, ticaret, sağlık, bilim ve eğlence alanlarındaki gelişmeler konusunda en çarpıcı kapakların ve manşetlerin adresi olmuştur. Kurucuları, gazeteciler Henry Luce ve Briton Hadden'dır. 1927'de 175 bin tiraja ulaşarak ülkenin en prestijli ve etkili haber dergisi niteliğine ulaşmıştır. Briton Hadden'ın hayatını kaybetmesinden sonra 1970'lere kadar Henry Luce'un muhafazakâr bakış aşısını yansıtan dergi, 1970'lerden sonra daha nötr ve merkezde konumlanan bir duruşa evrilmiştir. Bu süreçten 2000 yılına gelene kadar dört milyonun üzerinde tiraja ulaşarak en yakın rakibi *Newsweek*'i de geride bırakan dergi, 2017'de yaklaşık 3 milyar dolara Meredith Corporation'a satılmıştır.[218]

2018'de ise *Time* dergisi yönetim kurulu başkan yardımcıları Marc ve Lynne Benioff'un sahipliğine geçerek "bağımsız" yayıncılık yapmaya başladığını duyurmuştur.[219] Marc Benioff, küresel yazılım şirketi Salesforce'un sahibi, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Mütevelli Heyeti üyesi ve iki yüzden fazla yatırıma sahip lider bir yatırım şirketi olan *Time Ventures*'ün kurucusudur.[220] Yönetim Kurulu Başkan

---

[216] BBC Türkçe, "Newsweek'in Son Kapağı", (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/12/121224_newsweek , Son Erişim: 27 Aralık 2021.

[217] Time Dergisi internet sayfası, "Hakkımızda", (Çevrimiçi) https://subs.time.com/about-time , Son Erişim: 8 Aralık 2022.

[218] Time, Brittanica Ansiklopedisi, (Çevrimiçi) https://www.britannica.com/topic/Time-American-magazine#ref285856 , Son Erişim: 15 Aralık 2022.

[219] "Time Announces Year of Growth in Advertising Revenue, Events and Strategic Partnerships", Time, (Çevrimiçi) https://time.com/6335719/time-announces-year-of-growth/ , Son Erişim: 29 Aralık 2023

[220] "Marc Benioff", World Economic Forum, (Çevrimiçi) https://www.weforum.org/agenda/authors/marc-benioff/ , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Yardımcısı Lynne Benioff da Barack Obama döneminde çeşitli kamu görevleri verilen isimlerden biri olmuştur.

Angeletti ve Oliva, *Time* dergisini inceledikleri kitaplarına "Dünyanın En Etkili Dergisinin Resimli Tarihi" adını vererek, derginin gücünün ve küresel nüfuzunun altını çizmişlerdir.[221] *Time* dergisi, Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Şükrü Saraçoğlu, Adnan Menderes, Kenan Evren ve Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere pek çok Türk lideri kapağına taşımış, geçmişten bugüne Türk iç ve dış politikasına yakından ilgi göstermiştir. Ayrıca, *Time*'ın Türkiye'de darbeleri destekleyen kapaklarının toplumsal hafızada önemli bir yer tuttuğunu da unutmamak gerekir.

3.2.2 İngiltere'den Seçilen Dergiler

Çalışmada incelenecek olan İngiltere'den seçilmiş dergileri belirlenirken ülkenin en köklü dergilerinden biri olan ve 1943'ten bu yana yayın yapan *The Economist* dergisi ile daha modern ve farklı bir tarafsızlık iddiasıyla 1995'te Londra'da kurulan *The Week* dergisi tercih edilmiştir.

3.2.2.1 *The Economist*

Londra merkezli olarak haftalık haber ve görüş içerikli yayın yapan *The Economist* dergisi, dünyada türünün öncüleri arasında gösterilmektedir. Özellikle uluslararası politika ve küresel ekonomiyi mercek altında alan ve özel röportajlar dışında haberleri imzasız yayınlayan dergi, 1843'te İskoçyalı James Wilson tarafından aslında tahılların ithalat-ihracatını düzenleyen Mısır Yasası'na karşı kamuoyu oluşturmak için kurulmuş, 1861 ile 1971 yılları arasında ise Walter Bagehot tarafından siyaset ve Amerikan dış politikasını da ajandasına katarak kapsamını genişletmiştir. *The Economist* dergisi 1938 yılında küreselleşme sürecine girince dış politikaya odaklanmaya başlamıştır. Dergi, *The Economist Group* bünyesinde yayınlarına devam etmektedir.[222]

The Economist dergisiyle ilgili dikkat çeken husus derginin, kendisini "dergi formatında İngilizce bir gazete" olarak tanımlamasıdır. Altı ülkede aynı anda basılan dergi, reklamları farklı ancak içeriği aynı olarak farklı ülkelerde satılmaktadır. Haber

[221] Norberto Angeletti & Alberto Oliva, Time: The Iluustrated History of the World's Most Influencial Magazine, New York: Rizzoli, 2010, s.y.
[222] The Economist, Brittanica Ansiklopedi, https://www.britannica.com/topic/The-Economist , Son Erişim: 15.12.2022

başlıklarından itibaren sık sık edebî sanatların ve ilgi çekici sözcüklerin kullanıldığı dergide imzasız içerikler de sık sık görülmektedir. 1938'den 1956'ya kadar editör olan Geoffrey Crowther'in çokça atıfta bulunulan "anonim haberlerin, editörün kendisinden çok daha büyük bir şeyin efendisi değil, hizmetkarı olmasını sağladığı" görüşüyle çıkarılan derginin "şaşırtıcı bir düşünce ve ilke" ivmesiyle okura sunulduğu değerlendirilmektedir. Bugünkü yazım tarzı ise hâlen 19. yüzyılın ünlü *The Economist* editörlerinden Walter Bagehot'tan beri benimsenen "insanların birbirleriyle ortak konuşmada konuştukları gibi olayları doğrudan ve güzel bir şekilde ortaya koyarak basit ifade edici konuşma dilini kullanma" yaklaşımının devamıdır.[223]

Tarihçesi itibarıyla da hükûmeti eleştirmeye açık, özgürlükçü ve gerektiğinde muhalif bir yayın politikası olan ve bu nedenle imzasız yazıların sıkça görüldüğü *The Economist* dergisinin en büyük hissedarı, 2015 yılında yüzde 50'lik hisseye 740 milyon dolar ödeyen İtalyan otomotiv üreticisi Fiat Chrysler'in sahibi Agnelli ailesi olmuştur.[224] Önemli bir sermaye sahibinin eline geçen *The Economist* dergisinin tirajının 1,5 milyonu geçtiği bilinmektedir. Fiat markasının Türkiye'deki partnerinin Koç Holding olduğunu ve Koç Holding Genel Koordinatörü Rahmi Koç ile dönemin Fiat Yönetim Kurulu Başkanı Giovanni Agnelli'nin eski dostlukları ve sağlam temellere dayanan iş ortaklıkları bulunduğunu akılda tutmak, derginin ekonomi-politiğiyle ilgili fikir yürütmek açısından önemlidir.

The Economist dergisinin dikkat çeken ortaklarından bir diğeri de Rothschild ailesidir. Yaklaşık yüzde 21 hisseye sahip olan Rothschild'ler, onlarca yıldır *The Economist*'in hissedarları ve kendilerini derginin mirasının koruyucuları olarak görmektedirler.[225] Rothschild Hanedanlığının Birinci Dünya Savaşı sonrasında Yahudilere anayurt bulmak için büyük çaba harcadığı, Orta Doğu politikaları konusunda her zaman etkin olduğu bilinmektedir. O dönem Lord Rothschild, Yahudilerin "tarihi anayurt" saydıkları, Filistin topraklarında bağımsız bir devlet kurma

---

[223] Patrick Barry, **Notes on Nuance**, Volume 1, Michigan, 2020, s. 192-193

[224] "The Economist dergisini Fiat'ın sahibi satın aldı", (Çevrimiçi) https://www.ntv.com.tr/ekonomi/the-economistin-yeni-sahibi-belli-oldu,Z05MQxFM00ifoCL5QKhI_Q , Son Erişim: 31 Aralık 2023

[225] Alex Spence, "Agnellis, Rothschilds close in on Economist", Politico, (Çevrimiçi) https://www.politico.eu/article/agnellis-rothschilds-close-in-on-economist-magazine-sale-pearson/ , Son Erişim: 30 Aralık 2023

ülküsü, yani siyonizmin en önde gelen savunucusu ve İngiltere Siyonist Federasyonu'nun da başkanlığını yapmıştır.[226]

The Economist dergisi, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gidilirken muhalefet koalisyonunun Cumhurbaşkanı adayı Kemal Kılıçdaroğlu'nu desteklediklerini derginin kapaklarında yayınlayarak duyurmuştur.

3.2.2.2 *The Week*

Dünya gündemini takip edip özgün haberler ortaya koyan haftalık *The Week* dergisi, 21. yüzyıla yaklaşırken haftalık modern bir haber dergisi olarak dijital çağa uyum sağlamış bir kuruluştur. *The Week* dergisi, kendisini "açık fikirlilik ve fikirlere merakın ötesinde siyasî bir gündemi yoktur" diyerek tarif etmekte, haberin tüm taraflarının bakış açısını sunmaya gayret ederek etki gündeminden uzakta konumlandığını belirtmektedir.[227]

Kıdemli bir gazeteci olan Jolyon Connell ve eski bir İngiliz sinemacı olan Jeremy O'Grady, Londralıların dokuz farklı görüşü temsil eden gazetelerden sadece birini okuduğunu fark edince tüm politik görüşlere yer vermeyi amaçlayan kapsayıcı bir haber dergisi yayınlamayı amaçlayarak 1995'te Londra'da *The Week* dergisini kurmuşlardır. Derginin başarılı olacağına inanan girişimci ve yatırımcı Felix Dennis, derginin önce bir kısmını, 2001'de ise hisselerinin tamamını satın almıştır. Dennis'in bu girişimi ABD, *The Wallstreet Journal*'dan *Newsweek*'e kadar öncü yayın kuruluşlarının gündemine oturmuştur. 2021'de İngiliz medya devi Rupert Murdoch'un da gözünü diktiği *The Week* dergisi, Amerikan *Time* ve *Newsweek*'in aksine benimsediği işlevsel ve yalın haber dili ve bilgi dolu içerikleri ile beğeni toplayarak 2001 yılına göre okuyucu sayısını beş kat arttırmıştır. Ancak kısa ve bilgilendirici formatını eleştirerek *The Week* dergisini, *Huffington Post* gibi yayın kuruluşlarının yaptığı gibi özet haberlerin yayınladığı bir mecra olarak gören okuyucular da bulunmaktadır. Dergi aslında haberin maliyetini düşürmek için kullandığı bu yöntemi okurlarının şeffaf bir şekilde anlamasını sağlamaktadır. *The Week* dergisi Genel Yayın Yönetmeni William Falk, bu durumu "Biz yeni bir döneme uyum sağlamaya

---

[226] "Balfour Deklarasyonu ve İsrail-Filistin Sorunu: İngiltere'nin 1917'deki bildirisi ve Orta Doğu'ya 67 kelimeyle bıraktığı sorunlu miras", BBC Türkçe, (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-57118918 , Son Erişim: 30 Aralık 2023

[227] "About us", The Week, (Çevrimiçi) https://theweek.com/about-us , Son Erişim: 29 Aralık 2023

çalışan eski bir dergi değiliz. Biz yeni bir çağda doğduk." diyerek haberlerde sıklıkla internet kaynakları ve içerik arama teknolojilerinin kullanılmasını savunmuştur.[228]

The Week'in iş modeli, çok küçük bir tiraj geliri dışında abonelere dayanmaktadır. *Time* dergisiyle benzer abonelik ücretleriyle okuruna ulaşan dergi, reklamverenler için önemli bir kıstas olan eğitimli ve varlıklı okura sahip olmasını avantaja çevirmektedir. Kendi kendini fonlayan bir medya kuruluşu olarak tarafsız bir yayın ilkesi benimseyen *The Week* dergisi, politik haberlerinde eleştirel yaklaşım göstermekten de kaçınmamaktadır.[229]

Bu bilgiler ışığında, eleştirel söylem analizleri gerçekleştirilen içeriklerin bulgularının yorumlanması aşamasında dergilerin ekonomi-politik durumları, yayın politikaları ve ideolojileri ilgili hususlar da dikkate alınacaktır.

3.3 İÇERİKLERİN ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Bu bölümde tirajları itibariyle üst sıralarda yer alan ve hem yayın yaptıkları ülkelerde hem de dünyada prestijli yayınları arasında sayılan ABD'den *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile İngiltere merkezli olarak yayın yapan *The Economist* ve *The Week* dergilerindeki çalışmanın konusu olan harekâtın tezin zaman sınırlılıkları içerisindeki matbu ve dijital yayınları incelenerek araştırmanın konusu olan içeriklerin eleştirel söylem analizleri gerçekleştirilmiştir.

Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı olmak üzere üç büyük sınır ötesi harekâta yönelik haber dilini inceleyen çalışmada, süre zarfı bakımından da sınırlılığa ihtiyaç duyulmuştur. Buna göre Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı hakkındaki haberlere yönelik haber dilini eleştirel söylem analizi yöntemiyle inceleyen çalışmada yaklaşık 7 ay süren Fırat Kalkanı Harekâtı için ilk 2 ay süresince yani 24 Ağustos ile 24 Ekim 2016 tarihleri arasında yayınlanan içerikler; yaklaşık 2 ay süren Zeytin Dalı Harekâtı için ilk 20 gün içinde yani 20 Ocak ile 8 Şubat 2018 tarihi arasında çıkan içerikler ve yaklaşık 1 buçuk ay süren Barış Pınarı Harekâtı için ise ilk 10 gün içinde yani 9 Ekim ile 18 Ekim 2019 tarihine kadar yayınlanan içerikler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu bağlamda ABD'nin *Foreign Affairs, Time* ve *Newsweek* dergileri ile

---

[228] Jeremy W. Peters, "The News, in Bright Bits", The New York Times, (Çevrimiçi) https://www.nytimes.com/2011/03/14/business/media/14magazine.html , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

[229] The Week Dergisinin Kısa Tarihçesi, https://theweek.com/articles/977049/short-history-week , Son Erişim: 15 Aralık 2022.

İngiltere'nin *The Economist* ve *The Week* dergilerinin ilgili tarih sınırlılıkları içerisinde içerikleri belirli anahtar kelimeler ve harekâtın kod adları doğrultusunda yapılan tarama sonucunda; Fırat Kalkanı Harekâtı hakkında 17 içerik, Zeytin Dalı Harekâtı hakkında 9 içerik, Barış Pınarı Harekâtı hakkında 18 içerik olmak üzere toplam 44 içerik incelemeye dâhil edilmiştir. Anahtar kelimelerin çeşitliliği nedeniyle çok sayıda haber tespit edilmesi üzerine inceleme kapsamına doğrudan harekâtla ilgili veya harekâtın önemli ölçüde yer aldığı içerikler alınmıştır.

Bu şekilde analizi gerçekleştirilen toplam 44 içeriğinin harekât, ülkeler ve dergiler bazında açılımları gerçekleştirilmiş; hangi içeriklerin hangi dergide hangi tarihte yayınlandığı içeriklerin orijinal başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıklarıyla birlikte gösterilmiştir.

Metinlerin analizleri, önceki bölümde gösterilen sisteme göre makro ve mikro düzeyde olmak üzere incelemeye tabi tutulmuştur. Analizler, sırasıyla makro düzeyde tematik ve şematik aşamaları incelenerek, mikro düzeyde ise sentaktik açıdan ele alınarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre her bir içerik ilk olarak makro düzeyde haber başlığı, haber spotu, fotoğraf, ana olayın sunumu, ardalan ve bağlam bilgisi ile haber kaynakları ve olayın tarafları irdelenerek, ardından mikro düzeyde sentaktik yani sözdizimsel açıdan, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik yorum aşamaları tamamlanarak analiz edilmiştir. Metin analizlerinin makro ve mikro yapı incelemeleri sırayla yapılsa da analizin akışına uygun olarak alt düzeydeki incelemelerde adımların nadiren bir arada ele alınmasını gerektiren metinlere de rastlanmıştır. Eleştirel söylem analizinde fotoğrafların incelenmesi sıklıkla mikro düzey analizindeki retorik yoruma dâhil edilmektedir ancak bu çalışmada TSK'nın sınır ötesi harekâtını kapsayan bağlamda, görsel göstergelerin haberin yarattığı ilk izlenim ve alımlanmasında büyük ölçüde önemli role sahip olduğu değerlendirildiği için, fotoğraflar makro yapı içerisinde ayrı bir başlıkta incelenmiştir. Ayrıca dijital yayın yapan dergilerin bazılarındaki son dakika olarak aktarılan son derece kısa metinlerin makro ve mikro düzey analizlerinin bütünleşik yorumlama ile yapılması ihtiyacı duyulmuştur.

Bu doğrultuda metinlerin analizlerinin makro yapı incelemesinde şu sorulara cevap aranmıştır: Analiz edilecek metinde hangi başlık kullanılmıştır? Analiz edilecek metinde spot yer almış mıdır? Almışsa, spotta hangi anafikir verilmektedir? Analiz edilecek metin girişlerinde hangi konu nasıl ifade edilmiştir? Analiz edilecek metnin içinde fotoğraf kullanılmış mıdır? Kullanılmışsa fotoğrafın verdiği mesaj nedir? Analiz

edilecek metinde ana olay nasıl sunulmuştur? Analiz edilecek metnin ardaları ve bağlamı nasıl sunulmuştur? Analiz edilecek metinde hangi kaynaklar kullanılmıştır? Olayın tüm taraflarına ve tarafların görüşlerine yer verilmiş midir? Haber analizlerinin mikro yapı incelemesinde ise şu sorulara cevap aranmıştır: Analiz edilecek metindeki sözdizimsel tercihler, özne ve yüklem uyumu nasıl seçilmiştir? Analiz edilecek metinde sebep-sonuç ilişkisi, referanssal ve işlevsel ilişkileri ve bölgesel uyumu oluşturan metinsel özellikler nelerdir? Analiz edilecek metinde kullanılan sözcük seçimleri nasıldır? Sözcük seçimleri, metnin anlamının şekillenmesini nasıl etkilemiştir? Analiz edilecek metnin inandırıcılığını sağlamak amacıyla kullanılan unsurlar nelerdir?

3.3.1 Fırat Kalkanı Harekâtı Hakkındaki İçerikler

24 Ağustos 2016'da başlayan ve 29 Mart 2017 tarihine kadar devam eden Fırat Kalkanı Harekâtı'na ilişkin taramalar, anahtar kelimeler kullanılarak ve 24 Ağustos 2016'dan itibaren 2 aylık süreyi kapsayacak şekilde yapılmış, bu araştırmanın neticesinde seçili Amerikan dergilerinde 4 içerik *Foreign Affairs* dergisinde, 7 içerik *Newsweek* dergisinde olmak üzere 14 içerik; seçili İngiltere dergilerinde 3 içerik *The Economist* dergisinde, 1 içerik de *The Week* dergisinde olmak üzere 4 içerik makalesi olmak üzere genel toplamda harekâtla ilgili 17 içerik incelemeye alınmıştır.

3.3.1.1 ABD Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başladığı 24 Ağustos 2016 tarihinden itibaren 2 aylık süre içerisindeki *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri anahtar kelimeler doğrultusunda taranmış ve sonraki bölümde listelendiği şekilde seçili *Foreign Affairs* dergisinde 4 içerik, *Newsweek* dergisinde 7 ve *Time* dergisinde 1 içerik olmak üzere toplam 12 içerik incelemeye alınmıştır. Haberlerin tarihlerine, orijinal başlıklarına ve başlıkların Türkçe çevirilerine her bölümün girişinde yer verilmiştir.

3.3.1.1.1 *Foreign Affairs*'ta Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde ABD'nin en saygın ve politika belirleyici olarak kabul edilen *Foreign Affairs* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde incelemeye alınan 4 haber bulunmaktadır. Bu haberler yayınlanma tarihleri ve haber başlıkları verilerek aşağıdaki gibi numaralandırılmıştır.

Tablo 3.3: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FF1	5 EKİM 2016	*A SAFE ZONE FOR SYRIA* SURİYE İÇİN GÜVENLİ BÖLGE
2	FF2	6 EKİM 2016	*OTTOMAN GHOSTS* OSMANLI HAYALETLERİ
3	FF3	14 EKİM 2016	*THE ROJAVA MODEL* ROJAVA MODELİ
4	FF4	17 EKİM 2016	*ERDOGAN'S JOURNEY* ERDOĞAN'IN SERÜVENİ

Numaralandırılan haberlerin eleştirel söylem analizi, haber sırasına göre Van Dijk'ın metoduna uygun olarak önceki bölümde belirtilen adımlarla sırasıyla makro ve mikro yapı incelemesi yapılarak gerçekleştirilmiştir.

U.S. Secretary of State John Kerry after a meeting with Russian Foreign Minister Sergey Lavrov, September 2016.
Darren Ornitz / Reuters

Resim 3.1: FF1 numaralı, "Suriye için Güvenli Bölge" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FF1 numaralı içeriğin makro yapısına bakıldığında; başlık olarak "Suriye için Güvenli Bölge" ifadesinin tercih edildiği görülmektedir. Başlıktaki diplomatik görüşmelerde de kavramsallaşan "güvenli bölge" ifadesi, olumlayıcı ve tavsiye edilen,

beraberinde olumsuz algıya neden olabilecek sözcüklerden kaçınılarak seçilmiş bir başlık gibi görünmektedir. Analiz-haber niteliği barındıran metin, Edward P. Joseph ve Jeffrey A. Stacey tarafından kaleme alınmıştır. Spot olarak ise "Kerry'nin Son Şansı" ifadesi kullanılmıştır. Bu spot, dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin Suriye konusundaki önerisinin kritik bir dönemeç olduğuna dikkat çekmektedir. Kerry'nin önerisi, uluslararası diplomatik arenada önemli bir adım olarak kabul edilmekte ve gelecekteki Suriye politikalarının belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu spot, okuyuculara, diplomatik arenadaki son fırsatın vurgulanmasıyla birlikte önemli bir politik gelişmenin öne çıkarılmasını amaçlamaktadır. Haber metninin girişinde şu cümleler kullanılmıştır:

> "ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, Suriye ateşkesi meselesine büyük bir kararlılıkla yaklaşması nedeniyle kariyerinin en büyük sınavını yaşayabilir. Halep'e odaklanan Rus ve Suriyeli güçler, özellikle sivil altyapıya yönelik şiddetli saldırılar düzenliyorlar ve Kerry'nin Barack Obama yönetiminin son dört ayında, Moskova ile yapılan anlaşmanın tehlikeye girmesinin ötesinde mantıklı başka bir hamlesi olduğunu düşünmek zor görünüyor."

Bu haber girişi, dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin Suriye ateşkesi konusundaki kararlılığının aynı zamanda kendisinin büyük bir sınavı olacağını, desteklediği ateşkes nedeniyle politik sorunlar yaşayabileceği anlatmaktadır. Ayrıca, Halep'e odaklanan Rus ve Suriyeli güçlerin sivil altyapıya yönelik şiddetli saldırılarına, dolayısıyla bölgede oluşan insanî krize de dikkat çekmektedir. Bu haber girişiyle okuyucuya, Suriye'deki krizin ciddiyeti ve uluslararası diplomatik çabalara duyulan ihtiyaç konusunda bir mesaj iletilmek istenmektedir. Ayrıca, Kerry'nin rolünün bu bağlamda kritik olduğu vurgulanarak okuyucunun bu konuya daha fazla ilgi göstermesi ve henüz haberin girişindeyken Kerry'nin pozisyonunun ciddiyetine yönelik bir kavrayış oluşturulması amaçlandığı değerlendirilmektedir.

Haberde ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin 2016 yılı Eylül ayında Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile gerçekleştirdiği bir toplantıdan sonra kürsüden ayrılırken Reuters muhabiri Darren Omitz tarafından çekilen bir fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafta, ABD Dışişleri Bakanlığı logolu kürsü, Amerikan bayrakları ve ABD Dışişleri Bakanı John Kerry kürsüyü yani olay yerini elinde dosyasıyla terk ederken görülmektedir. Kerry'nin yüzüne yakından bakıldığında dudaklarını sıktığı veya

ısırdığı görülmektedir. Beden dili analizlerine göre bu hareketin anlamı, stres, öfke veya karar verme sürecinde olmak şeklinde yorumlanmaktadır.[230]

Haberde ana olay, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin Suriye'deki "güvenli bölge" konusundaki rolüdür. Kerry'nin Suriye'deki politikaları ve diplomatik önerileri bütün metnin odak noktasında yer almaktadır. Metin, açık bir dil kullanmakta ve Kerry'nin Suriye'deki rolünü ele alırken "Kerry'nin Suriye politikası" ve "Suriye'de güvenli bölge oluşturma önerisi" gibi çeşitli ifadeler metinde aralıklarla bulunmakta ve Kerry'nin Suriye'deki politikalarını desteklemek için çeşitli argümanlar sunulmaktadır. Örneğin, güvenli bölgelerin uluslararası hukuka uygun olabileceği, Kerry'nin bu fikrin küresel arenada savunuculuğunu yapabileceği, hatta Rusya'nın bu fikre müspet yaklaşabileceği ve Türkiye'nin güvenli bölgenin garantörü olabileceğine yönelik görüşler savunulmaktadır. Metne göre tarafsız bir bölge, ne Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ne de Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın çıkarlarını tehlikeye sokacaktır. Metin, Suriye'deki insanî krizin boyutlarına ve Kerry'nin önerilerinin pratikte nasıl uygulamaya konulabileceğine yönelik analiz sunmakta ve soru işaretleri oluşturmaktadır.

Metinde yer alan ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, Kerry'nin politikalarını ABD'nin uluslararası ilişkilerindeki rolü bağlamında ele aldığı açıktır. Ancak haber girişinde belirtilen "Kerry'nin Barack Obama yönetiminin kalan dört ayında Moskova ile yapılan anlaşmayı tehlikeye atmasının dışında akla yatkın başka bir hamlesi de yok gibi görünüyor." ifadesindeki Moskova ile yapılan anlaşmanın ne olduğu, okuyucuya açık bir şekilde açıklanmamıştır. Ayrıca, metinde dönemin başkan adayları Hillary Clinton ve Donald Trump gibi isimlerin nasıl ikna edileceğine değinilirken bağlamda ABD'deki iç siyasî tartışmalara ve yaklaşan başkanlık seçimlerinin dış politik kararlar üzerindeki etkisine atıfta bulunulmuştur.

Uluslararası bir okuyucu kitlesi için yazıldığı açık olan bu metin, Suriye'deki çatışmaların yoğunlaştığı ve uluslararası toplumun Suriye'deki durumla ilgili inisiyatif almaya çalıştığı, çoklu diplomatik görüşmelere katılmanın yanı sıra bölgede varlık gösterme kaygıları olan ABD Başkanı Barack Obama'nın döneminde yazılmıştır. Ayrıca metinde Rusya gibi büyük oyuncuların ve Rusya ile eşgüdümde hareket eden

[230] Beden Dili Hareketleri ve İfadelerinin Anlamları, https://www.iienstitu.com/blog/beden-dili-ifadelerinin-anlamlari, Son Erişim: 21.11.2023

Suriye lideri Beşar Esad'ın da belirtilen önerileri tehlikesiz ve makul bulması için ikna edici bir bağlam ortaya konmaktadır.

Metin, haber kaynakları ve olayın tarafları bakımından incelendiğinde metnin bir görüş yazısı olduğu dikkate alınmalıdır. Bu noktada daha çok öznel ifade ve değerlendirmelere yer verildiği, metnin genelinde yer alan bilgilerle ilgili somut haber kaynaklarının ve olayın taraflarının açık demeçlerinin yer almadığı görülmektedir. Sık sık varsayımların ortaya konduğu ve ABD'nin Suriye politikası ve Rusya ile ilişkileri üzerine odaklanmış olduğu görülen metindeki olayın tarafları; John Kerry, Barack Obama, Hillary Clinton, Donald Trump, Vladimir Putin, Recep Tayyip Erdoğan ve Beşar Esad gibi politik aktörlerdir. Kerry'nin Başkan Obama'yı Suriye'nin kuzeyinde güvenli bir bölge oluşturma fikri etrafında ikna etmesi ve Rusya ile müzakerelerde, tarafsız bir bölge kurulması konusunda Rusya'nın olası itirazlarına karşı ABD'nin ve müttefiklerinin karadan ve havadan güvenli bir bölge oluşturabileceğini net bir şekilde ifade etmesi ve Rusya'nın tarafsız bölge kurulmasına onay vermemesi durumunda ABD ve müttefiklerinin alternatif planlarını uygulamaya hazır olduğunu belirtmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Obama'nın ise Türkiye ile Rakka'ya yönelik operasyonlarda iş birliği yapması ve bu süreçte güvenli bir bölge kurulmasını desteklemesi gerektiği belirtilmektedir. Rusya'ya gelindiğinde ise yazarın analizinde geçen tasarılarla ilgili Putin'in görüşleri veya konuşulan iddialara yönelik demeçlerine yer verilmediği görülmektedir. "Putin ve Esad, Türkiye'nin Esad'dan ziyade İslam Devletinin ve Kürtlerin daha fazla güç kazanmasının önüne geçmeye odaklandığını biliyor." ifadesiyle tarafların açık görüşlerine yer verilmeden yazarın analizinin kaynaksız olmasına rağmen okuyucuda bu yönde bir kabul oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Türkiye'nin resmî açıklamalarına göre Suriye'de harekât gerçekleştirmesinin ve askerî varlık göstermesinin gerekçelerinden herhangi birine değinilmeden bu askerî varlığın bölgede "işleri karıştırdığı" ifade edilmektedir. Ancak bu varlığın ve Türklerin olası güvenli bölgedeki garantörlüğünün Rusya'nın inisiyatifinin elinden alınmasına yönelik olarak kullanılabileceği şeklinde pragmatik bir yaklaşım sergilenmektedir. Diğer yandan konunun asıl muhatabı Suriyeli siviller ve insanî yardım çalışanları gibi diğer aktörler arka planda kalmaktadır. Bölge halkı perspektifinden bakıldığında metin, Suriye'deki insanî krizin ciddiyetini vurgulamakta ve güvenli bölgelerin milyonlarca kişinin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması bakımından nasıl faydalı olabileceğini ortaya koymaktadır.

FF1 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında ise gerek sözcük seçimleri gerekse retorik bakımından metnin Suriye'de güvenli bölgenin sağlanması için yoğun bir ikna süreci içerisinde yazıldığını değerlendirmek mümkündür. Metnin sentaktik yapısına bakıldığında sözdizimsel tercihler, dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin aktif, etkili ve önemli bir rol oynayan konumda lanse edilmek istendiğini ortaya koymaktadır. Kerry'nin yer aldığı pek çok cümlede güçlü fiiller ve aktif yüklem yapısı tercih edilmiştir. Örneğin, "Kerry, Başkan Obama'yı, başkan adayları Hillary Clinton ve Donald Trump'ın bilhassa da partili arkadaşlarının geçen akşamki çekişmeli tartışmada savundukları konuya dair ikna edebilir.", "Kerry, pekâlâ, uluslararası insanî hukuk kuralları çerçevesinde savaşan tarafların anlaşmasıyla kurulacak bir nevî askerden arındırılmış tarafsız bir bölgenin savunuculuğunu yapabilir." gibi ifadeler, haber metnindeki ana aktör olan Kerry'nin üzerinde pozitif şekilde yoğunlaşmaktadır. Türkiye ile ilgili cümlelere bakıldığında ise yine aktif yüklem yapısı ve Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Harekâtı'na yönelik güçlü ifadeler yer verildiği görülmektedir. Örneğin "Türkiye, Kürt YPG güçlerini Fırat'ın doğusuna püskürttü.", "Erdoğan ve Obama, IŞİD'e karşı ortak operasyon yapma konusunu görüştü." ifadeleri, yine güvenli bölge sürecinde Türkiye'nin aksiyonlarının başarısını ve ABD'nin Türkiye'yi bölgede önemli bir aktör olarak kabul ettiğini göstermektedir. Metinde Rusya ve Suriye liderliği ile ilgili ise olumsuz vurgularda aktif cümleler, diplomatik süreçlerle ilgili ise daha pasif ve rollerini küçümsemeyi amaçlayan, ayrıca güvenli bölge fikrine onları ikna etmeye çalışan bir retorikle sözdizimsel tercihlerde bulunulduğu görülmektedir. "Rus ve Suriyeli güçler, yoğunlukla sivil yapılara odaklı bir şekilde Halep'i acımasızca vuruyor" cümlesinden net olarak anlaşılacağı gibi aktif yüklem yapısı ve Rusya ve Suriye'ye yönelik eleştirel algıya dayanak olabilecek bir pozisyon ortaya konmaktadır. "Moskova, ABD'nin tek taraflı güç kullanımının dengelenmesi için BM'ye bel bağlıyor", "Rusya'nın Suriye'de kurulacak bir tarafsız bölgeye onay vermesi BM konvoyuna yaptığı saldırı nedeniyle üzerinde olan baskıyı bir nebze hafifletecektir.", "…tarafsız bir bölge, ne Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ne de Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın çıkarlarını tehlikeye sokar.", "Rusya'nın Türklerin kontrolündeki bir bölgeye sıcak bakacağı akla uygun geliyor." gibi ifadeler, Rusya'nın bölgedeki pozisyonunda suçlu, BM'ye bel bağlayan ve Türklerin kontrol edeceği güvenli bölgeye ikna edilmesi gereken bir konumda resmedildiğini göstermektedir.

Haber metninin bölgesel uyumuna, referanssal ilişkisine ve cümleler arasındaki sebep sonuç ilişkisine bakıldığında diplomatik bir dil kullanıldığı görülse de önerilen güvenli bölge fikrini açıklarken anlaşılabilir, tutarlı ve okuyuculara mantıklı gelebilecek argümanlar sunulduğunu söylemek mümkündür. Haberin ana konusu olan "güvenli bölge"yi Rusya ve Suriye'nin neden ve nasıl kabul edebileceğiyle ilgili mantık çerçevesinde üç argüman sunulmuştur. Buna göre birincisi, Rusya'nın Suriye'de kurulacak bir tarafsız bölgeye onay vermesi, BM konvoyuna yaptığı saldırı nedeniyle üzerinde olan baskıyı bir nebze hafifletecektir; ikincisi, Esad'ın yerlerini terk etmesini istediği gruplar güvenli bölgeye yerleşecek ve böylece Rusya'nın ve Suriye'nin çıkarları tehlikeye girmeyecektir; üçüncüsü ise güvenli bölgenin garantörünün ABD değil, uzun süre bu konuda çağrıda bulunan Türkiye'nin olması hâlinde Moskova ve Ankara ilişkileri iyi olduğu için bu durum Rusya'nın işine gelecektir.

Metindeki sözcük seçimlerine bakıldığında, Kerry'nin duruşu pek çok kez olumlanmaktadır. "…var gücüyle arkasında durduğu Suriye ateşkesi", "Kerry, pekâlâ, uluslararası insanî hukuk kuralları çerçevesinde savaşan tarafların anlaşmasıyla kurulacak bir nevi askerden arındırılmış tarafsız bir bölgenin savunuculuğunu yapabilir" gibi ifadelerin tamamında Kerry için yapıcı, pozitif, kararlı, karizmatik ve de hukukî ve insanî bakımdan da takdir edilecek çabalar içerisinde olduğuna yönelik bir sunum dikkat çekmektedir. Rusya ve Suriye için kullanılan sözcükler ise "Halep'i acımasızca vuruyor", "insanî yardım konvoylarına saygı göstermediği", "saldırının eleştirilmesine pişkince karşılık veriyor", "Beşar Esad'ın çıkarları", "Rusya karşı çıkarsa" gibi tamamen şiddet eylemini gerçekleştiren taraf olarak resmedildiklerini ve onların bölgedeki suçlu ana aktörler olduklarını göstermektedir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde ise metinde "terör", "terörle mücadele", "Türkiye'nin terörle mücadelesi" gibi kavramlara yer verilmediği, ne "İslam Devleti" olarak zikredilen IŞİD ne de "Kürtler" olarak sunulan "YPG" unsurların neden askerî harekâta konu olduğu ve bölgede nasıl riskler oluşturduklarıyla ilgili konulardan bahsedildiği görülmektedir.

Metnin retorik gücü incelenecek olursa, yazarın Rusya'yı ikna etmek için sunduğu argümanların akla yatkın ve dayanaklarının geçerli olduğu, Kerry'nin güvenli bölgedeki rolünü pekiştirmek için tasarlanan anlatının etkili olduğu ancak güvenli bölge konusundaki çağrıları uzun zamandır Türkiye yapmasına rağmen bu konuyu tamamen ABD ve John Kerry üzerinden anlatmasının odağı kaydırdığı

değerlendirilmektedir. Türkiye perspektifinden bakıldığında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ilk kez tam olarak orduya hâkim olduğu belirtilse de Ankara'nın Moskova'nın rolünü dengelemek için bir tampon olarak konumlandırıldığını anlamak mümkündür. Haberin sonunda ise Suriye'deki insanların yaşadığı acı ve krizin yarattığı trajedi vurgulanarak okuyucudaki duygusal tepkiler harekete geçirilmeye çalışılmıştır. Metnin son cümlesinde ise yine "Suriyelilerin güvende olacağı bir bölgeye nihayet adamakıllı bir ABD desteği verilecek." ifadesi kullanılmış, Suriyelilerin ancak ABD'nin desteğiyle güvende olabileceği ana fikri, okurun aklında bu imajın kalması için tekrar edilmiştir.

A Turkish army tank in northern Syria, February 2015.
Stringer / Reuters

Resim 3.2: FF2 numaralı "Osmanlı Hayaletleri" başlıklı içeriğin fotoğrafı

"Osmanlı Hayaletleri" başlıklı FF2 numaralı analiz-haber niteliğindeki içeriğin makro yapısına bakıldığında, haber başlığında yer alan "hayalet" sözcüğünün, doğası itibarıyla ürkütücü, endişe verici ve rahatsız edici olduğu açıktır. Bu yönüyle "Osmanlı Hayaletleri" başlığını gören bir okuyucunun, Osmanlı Devleti'nin devamı olarak bilinen Türkiye'ye yönelik olumsuz ve kaygı verici bir metinle karşı karşıya kalabileceğini tahmin etmek mümkündür. Bu da okur için, başlıktan itibaren okurun Osmanlı ve Türkiye'ye önyargıyla bakmasını sağlamak için etkili bir giriştir. Haberde spot olarak "Türkiye ve Suriye'de İmparatorluk Hayaletleri" ifadeleri kullanılmıştır. Bu ifade,

Osmanlı Devleti'nin geçmiş imparatorluk miraslarının bugünün Türkiyesi üzerinden Suriye'deki askerî ve siyasî dinamiklerine olan etkisini yansıtmaktadır. Spot, metinde eleştirel olarak yer verilen, 24 Ağustos 1516 tarihinde Halep'te Osmanlı Devleti ve Memluk Devleti arasında gerçekleşen ve Osmanlı Devleti'nin zaferiyle sonuçlanan Mercidabık Savaşı ile Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başlangıcı olan tarihin aynı olmasıyla başlayan Türk basınındaki yorumlara atıfta bulunmaktadır. Bu yönüyle hem başlık hem de spot, imparatorluk mirasının bugünün bölgesel denklemler üzerinde gölgesi olduğunu okura aktarmaya çalışmaktadır. Ryan Gingeras tarafından kaleme alınan analiz-haberin ilk paragrafı şöyledir:

> "Ankara'nın, Ağustos ayı sonlarında Suriye'nin kuzeyine yönelik düzenlediği Fırat Kalkanı operasyonu adındaki müdahalesiyle birlikte Türk basınındaki çoğu kişi için cümbüş başladı. Birçok köşe yazarı, yazı işleri müdürü ve televizyon programı sunucusu, Türk ordusunun ilerleyişini, ülkenin kararlılığının net bir şekilde ifade edilmesi olarak yorumladı. İşgal ve Suriye'de güvenli bir tampon bölge oluşturulmasıyla, ülkenin güvenliği açısından hayatî iki amaç gerçekleştirildi. Öncelikle Türkiye'nin güney sınırı boyunca yer alan köy ve kasabaları senelerdir işgal altında tutan IŞİD, geri çekilmeye zorlandı. İkinci ve belki de daha önemli nokta, bu girişimlerin Suriye'nin en güçlü Kürt grubu Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) Fırat Nehri'nin doğusunda tutulmasına yönelik olmasıydı. Ankara, bu hamleleri Türkiye'nin güvenliğini sağlamaya yönelik olmalarının yanı sıra Türkiye'de bölücü bir grup olan Kürdistan İşçi Partisi PKK'ya karşı yürütülen operasyonun da doğal bir uzantısı olarak görüyor. PKK ve PYD kendilerini ayrı oluşumlar olarak görseler de Türk hükûmeti ve birçok Türk yorumcu, bu iki grubu tek bir terörist örgüt olarak niteliyor. Suriye'de bir cephenin oluşturulmasıyla birlikte, bir Türk köşe yazarının ifadesiyle, ülkenin terörle mücadelesinde IŞİD, PKK ve PYD'in 'ırkçı projelerini tarihin çöplüğüne gömecek' yeni bir aşama başladı."

Haberin girişi tamamen Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde düzenlediği Fırat Kalkanı Harekâtı'na odaklanmakta, harekâtın başlamasıyla birlikte bölgeden oluşan değişiklikleri ve IŞİD'in Türkiye sınırında yer aldığı alandan geri çekilmesini ve daha da önemli bir nokta olarak Türkiye'nin terör örgütü olarak görüp PKK ile eşdeğer tuttuğu PYD'ye karşı da hamle yapmasını anlatmaktadır.

Haberde kullanılan fotoğrafın ana unsurları ise Türk bayrağı ve tanktır. "Osmanlı Hayaleti" olarak haber başlığında atıfta bulunulan unsurun Türk bayrağı ve onun taşıyıcıları olan Türk ordusuna mensup askerler olduğu böylelikle okuyucuya gösterilmektedir. *Reuters* haber ajansına ait olan fotoğrafta Suriye'nin kuzey sınırında bir Türk tankı, kamuflajlı beş asker, dikenli teller ve tellerin olduğu sınırda göndere çekilmiş bir Türk bayrağı görülmektedir. Bu kompozisyondaki baskın sembol, Türk tankıdır. Tanklar; gücü, askerî varlığı ve potansiyel tehdidi temsil etme işlevini taşımaktadır. Tankın namlusunun Kuzey Suriye'ye dönük duruşu da bu bölgedeki askerî varlığı ve haberde odaklanılan Fırat Kalkanı Harekâtı'nı temsil etmektedir.

Kamuflaj kıyafetleri, askerî çatışmalara ve operasyonlara katılımı simgelemektedir. Tankın içindeki asker, tankın aktif olarak kullanıldığını ve askerlerin sınır bölgesinde görev yaptığını belirtmektedir. Bayrak direğinde dalgalanan Türk bayrağı, bu askerî varlığın Türkiye'yi temsil ettiğini ve dolayısıyla askerî gücün Türk ordusuna ait olduğunu, Türkiye'nin çıkarlarını koruma veya sınırlarını savunma amacını taşıdığını yansıtmaktadır. Dikenli tellerin, sınırın güvenliğini sağlama ve sınırın korunması gerektiğini sembolize ettiğini anlamak mümkündür. Fotoğraf, haberin başlığı ve spotuyla birlikte yorumlandığında ise Osmanlı İmparatorluğu'nun geçmişteki ihtişamını ve etkisini yansıtarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihî mirasını ve hafızasını canlı tutmaya ve etkilerini gün yüzüne çıkarmaya yönelik bir anlam taşıdığının yansıtılmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir. "İmparatorluğun hayaletleri" ifadesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun etkilerinin hala hissedildiği ve hatırlatıldığı fikrini yansıtmaktadır. Bu görsel, Osmanlı İmparatorluğu'nun geçmişini ve mirasını günümüzdeki Türkiye'nin dış politikasına ve varlığına bağlama amacını taşımaktadır. Türk tankı, Osmanlı İmparatorluğu'nun askerî gücünü ve devam eden bir tür mirası temsil etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu, tarihi boyunca geniş bir coğrafyada hâkimiyet kurmuş büyük bir imparatorluk olarak bilinmektedir. Türk bayrağı Osmanlı İmparatorluğu'nun ardılı olan Türkiye'nin ulusal kimliğini ve sınırlarını sembolize etmektedir. Okuyucuya, eleştirel bir bakış açısıyla, bu tankın neden bu konumda olduğu ve bu askerî varlığın bölgedeki etkileri konusunda sorular sorulması gerektiği empoze edilmektedir.

Haberdeki ana olayda, Türk hükûmetinin Suriye'deki Fırat Kalkanı Harekâtı ve buna ilişkin Türkiye'deki söylem ele alınmıştır. Metne göre Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekâtı, bir "işgal" olarak sunulmuştur. "Türk ordusunun Suriye'yi işgal etmesi" ve "Türkiye'nin sınırlarını koruma çabası" gibi ifadeler kullanılsa da harekâtın Türkiye yönünden meşruiyet gerekçelerine de değinilmiştir. Örneğin, IŞİD tehdidi ve PYD'nin terör örgütü olarak kabul edilmesi ortaya konmuştur. Metin, Türk hükûmetinin harekâtını genel olarak eleştirel bir bakış açısıyla ele almaktadır. Özellikle, Türkiye'nin bölgedeki politikalarının çelişkileri, Suriyeli Kürtlerin tepkisi ve uluslararası toplumun endişeleri dile getirilmiştir. Metin, Türkiye'nin dış politikasının zaman içindeki milliyetçi ve Osmanlıcı yaklaşıma evrildiğini ve buna yönelik söylemlerin nasıl geliştirildiğini de açıklamaktadır. Ayrıca, Türk hükûmetinin iç politikada geçirdiği zorlu süreçler ve harekâtın iç politikada üzerindeki etkileri de tartışılmaktadır. Metindeki ana olayın sunumuna bakıldığında Türkiye'ye yönelik eleştirel bir yaklaşım sergilendiği,

Türkiye'nin terör mücadelesine bölgedeki unsurların Türkiye'ye yönelik oluşturduğu tehdidin arka plana atıldığı görülmektedir. Diğer yandan ise ABD'nin açıkça desteklediği PYD'nin Türkiye'yi "katliam" ve "soykırım" yapmakla suçlamasının ise temelsiz olduğu belirtilmektedir.

Haberin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında tarihî, siyasî ve kültürel olmak üzere farklı bağlamlar etrafında bir sunum dikkat çekmektedir. Metin, Türkiye'nin geçmişi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisi gibi tarihsel faktörlere işaret ederken başlıkta yer alan "Osmanlı Hayaletleri" söyleminin bağlamı olan Mercidabık Savaşı'nın 500. yıl dönümü oluşunun Türk basınında çokça dile getirilmesi ve tarihçi İlber Ortaylı'nın da bu söyleme katılması eleştirel bir dille okura sunulmaktadır. Müteakiben Osmanlı Devleti döneminde bölgede bir intikam planı uygulandığı ve on binlerce Kürt ve Ermeni'nin öldürüldüğü iddiasına yer verilmiştir.

Haberdeki siyasî bağlam, Türkiye'deki güç dengelerini ve içeride yaşanan dinamikleri ön plana çıkarmaktadır. Özellikle Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliği ve 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sonrasında FETÖ adıyla terör örgütü ilan edilen Gülen Hareketi'ne karşı yürüttüğü operasyonlar hatırlatılmaktadır. Metin, Türkiye'nin terörle mücadele argümanını vurgulayarak PKK, PYD ve IŞİD gibi terör örgütlerine atıfta bulunmaktadır. Bu bağlam, Türkiye'nin hem içerideki hem de dışarıdaki aksiyonlarına yönelik temel gerekçelerin ve kamuoyu desteğinin nedenlerinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Haber kaynakları ve olayın taraflarına ne denli yer verildiği bakımından incelendiğinde, genel çerçevesi Türkiye ve Fırat Kalkanı Harekâtı'nı değerlendiren Türk basın mensupları, tarihçiler ve köşe yazarları ile hükûmete yönelik eleştirilerden oluşan metnin; Türkiye, PYD ve Türk basınında yer alan tarafların görüşlerini barındırdığı açıktır. Buna göre İlber Ortaylı'nın "Mercidabık Savaşı'nın Suriye'de 'her türden dili konuşan halkın uyum içinde yaşadığı' dört yüzyıllık bir barışla sonuçlandığını" ileri sürdüğü görüşüne, dönemin Cumhurbaşkanlığı sözcüsü İbrahim Kalın'ın "ABD'nin Osmanlının sona ermesinden bu yana görülen en büyük istila planı ve parçalara ayırma senaryosunu uygulamak için PYD'den istifade ettiğine" yönelik demecine, *Yeni Şafak Gazetesi* editörü İbrahim Karagül'ün ABD'yi 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili darbeyi teşvik etmekle suçladığı ifadelerine ve PYD sözcüsünün, Ankara'yı insanları "katletmekle, soykırım yapmakla ve onları evlerinden zorla çıkarmakla" suçlamasının yer aldığı demeçlerine yer verilmiştir. "Ankara, bu hamleleri Türkiye'nin güvenliğini sağlamaya yönelik

olmalarının yanı sıra PKK'ya karşı yürütülen operasyonun da doğal bir uzantısı olarak görüyor. PKK ve PYD kendilerini ayrı oluşumlar olarak görse de Türk hükûmeti ve çoğu Türk yorumcu, bu iki grubu tek bir terörist örgüt olarak niteliyor." cümleleri, Türk yetkililerin görüşlerine karşılık PKK ve PYD'nin aynı örgüt olmadığı konusunda yazarın bu örgütler adına onların görüşlerini kamuoyuna açıklayan kişi pozisyonunda konumlandığını göstermektedir. Bununla beraber metin, Türk köşe yazarlarına atıfta bulunarak terör örgütlerinin "ırkçı projelerini tarihin çöplüğüne gömecek" ifadesini tırnak içerisinde kullanmakta ve aslında bu ifadelerin tırnak içerisinde yani sorgulanarak anlamlandırılmasını gerektiğini işaret etmektedir. Metinde aynı zamanda Fırat Kalkanı Harekâtı hakkında yorumlarını kamuoyuyla paylaşan tarihçi Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın görüşlerine de yer verilmiş, "Mercidabık Savaşı'nın Suriye'de her türden dili konuşan halkın uyum içinde yaşadığı dört yüzyıllık bir barışla sonuçlandığını" ileri sürmesine atıfla aslında gayri meşru olan harekâtın meşrulaştırılmaya çalışıldığı şeklinde suçlayıcı bir yaklaşım sergilenmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bir demeci, "Evet, bizim devlet, yönetim anlayışımız oldukça eskidir, güçlüdür diye böbürlenmişti." şeklinde eleştirel bir yaklaşımla sunulmuştur. Dolayısıyla Fırat Kalkanı Harekâtı etrafında metnin kurgusunda Türkiye'nin muhatabı olarak sadece PYD'nin demeçlerinin haber metninde yer aldığı görülmektedir.

Haberin mikro yapısı değerlendirildiğinde sentaktik yapıda pek çok cümlede "Ankara" adına sözler söylendiği ve cümlelerin aktif yüklem yapısıyla şekillendirildiği görülmektedir. "Ankara'nın, Ağustos ayı sonlarında Suriye'nin kuzeyine yönelik düzenlediği Fırat Kalkanı operasyonu adındaki müdahale", "Ankara, bu hamleleri Türkiye'nin güvenliğini sağlamaya yönelik olmalarının yanı sıra PKK'ya karşı yürütülen operasyonun da doğal bir uzantısı olarak görüyor.", "Türk hükûmeti ve çoğu Türk yorumcu, bu iki grubu tek bir terörist örgüt olarak niteliyor.", "Ankara'nın Suriye'de yürüttüğü … istila", "Ankara, bölgedeki politikalarını ülkenin imparatorluk geçmişinin penceresinden bakarak yorumlama eğilimine her zaman sahip değildi." gibi pek çok ifadede Türkiye'nin başkenti Ankara, yani Türk hükûmeti ana siyasî aktör olarak konumlandırılmıştır. IŞİD ve PYD'den söz edilen cümlelerde ise pasif yüklem yapısı dikkat çekmektedir. Örneğin, "Suriye'nin en güçlü Kürt grubu Demokratik Birlik Partisinin (PYD) Fırat Nehri'nin doğusunda tutulması", "PKK'ya karşı yürütülen operasyon", "IŞİD'in hakkından gelmek", "IŞİD geri çekilmeye zorlandı" gibi cümle yapılarında edilgenlik durumu okunmaktadır.

Haber metninde sunulan argümanlarda mantıklı sebep-sonuç ilişkileri kurulup okura aktarılmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Türk basınına göre ülkenin güvenliği için önemli olduğu belirtilmiş ve bunun için IŞİD'in Türkiye sınırlarından uzaklaştırılması ve PYD'nin Fırat Nehri'nin doğusunda tutulmasına yönelik girişim olmak üzere farklı gerekçeler dile getirilmiştir. Bu noktada ise Türkiye'nin PYD'yi PKK'nın doğal uzantısı olarak gördüğü ifade edilmiştir. ABD ve Rusya'nın IŞİD'le mücadelede etkili olacağı için desteklediği harekâta yönelik bazı şüpheler ortaya atılmıştır. Bu şüpheler ise harekâtın, 15 Temmuz darbe girişimi nedeniyle Türk ordusunun zayıfladığına yönelik görüşleri ortadan kaldırmaya dönük olması iddiasına dayandırılmıştır. Bu noktada Türkiye perspektifinden konunun gerçekliği aktarılmamış, harekât öncesinde Türkiye'nin güney sınırlarında terör örgütleri IŞİD ve PKK'nın ülkede oluşturduğu ulusal güvenlik tehditlerinden bahsedilmemiştir.

Sözcük seçimlerine bakıldığında ise Ankara, Türk, Türkler, Türk basını, Erdoğan, Türkiye gibi Türkiye'yi temsil eden öznelerin yer aldığı hemen hemen her cümle içerisinde olumsuz kelimeler yer aldığı kolaylıkla fark edilmektetir. Fırat Kalkanı Harekâtı içinse açıkça "işgal" ve "istila" tanımlamaları yapılmıştır. Harekâtla beraber "Türk basını için cümbüş", "Erdoğan'ın Temmuzdaki darbe girişiminden dolayı suçladığı Fethullah Gülen", "Ankara'nın Suriye'de yürüttüğü … istila", "Türkiye'deki bakış açısını belirleyen kişilerin işgale dair yerel bakış açıları", "Ankara'nın … müdahalesini meşrulaştırmak" gibi ifadelerin tamamında metnin, harekâta karşıt bir yerde konumlandığı, harekâtın meşru olmadığına yönelik okuru ikna etmeye çalıştığı görülmektedir. PYD ile ilgili kurulan cümlelerde ise olumlu çağrışımlar yapılmış, "direniş", "Kürtleri kucaklama", "Suriye'nin en güçlü Kürt grubu" gibi sözcükler seçilmiştir.

Metin tamamının iki temel amaca hizmet ettiğini ve bu doğrultuda bir retorik oluşturulduğunu değerlendirmek mümkündür. Metnin birinci amacı Fırat Kalkanı Harekâtı'nın gayri meşru olduğuna okuru ikna etmek, diğer amacı ise bu harekâttan vazgeçmesi için Türk otoritesine mesaj vermektedir. Suriyeli Kürtler olarak tanımlanan PYD'nin Osmanlı döneminde yaşanan gelişmelerden kaynaklanan haklı öfkesi, onların Türkiye'yi en az IŞİD kadar tehlikeli bir varlık olarak göreceği, PYD'nin Türkiye'ye karşı savaşması neticesinde Suriye'de çok kan dökülecеği ve hatta bu harekâtın Türkiye'yi ülke içinde de daha fazla istikrarsızlığı ve şiddet olaylarına sürükleyeceği söylenmiştir.

Kurdish fighters near the Iraqi toun of Snoun, December 2014.
STRINGER / REUTERS

Resim 3.3: FF3 numaralı "Rojava Modeli" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FF3 numaralı analiz-haberin makro incelemesinde "Rojava Modeli" ifadesinin başlık olarak kullanıldığı ve ifadenin ise nötr durduğu görülmektedir. Olumlu veya olumsuz bir imaj çizilmeden Rojava'da bulunan Kürt grupların tercih ettiği siyasî yönetim modelini yansıtan haber başlığını, "Suriye'nin Kürtleri Nasıl Yönetecek" spotu takip etmektedir. Bu soru esasen Suriye'deki Kürt nüfusunun geleceğine odaklanmakla birlikte Kürtlerin yönetimi ve özerkliği nasıl ele alacakları sorusu ve bölgedeki siyasî karmaşıklığı vurgulamaktadır. Ancak spottaki alt mesaj ise Suriye Arap Cumhuriyeti'nin bölündüğü ve Kürtlerin kendilerini özerk olarak yöneteceklerinin kesin olduğu fikrinin okuyucuya empoze edilmesi şeklinde yorumlanabilir. Haberde kullanılan fotoğraf, Stringer/Reuters'a ait olup 2014 yılı aralık ayında Irak'ta yer alan Snoun kasabasında silahlı Kürt kadın ve erkeklerin kamuflajlarla bulunduğu bir cephe hattını barındırmaktadır. Fotoğraftaki silahlı kadın ve erkek Kürt militanlar, ana aktörlerdir. Militanlardan ikisinin elleri cebinde ve kendilerinden emin şekilde poz verdiği görülmektedir. Diğer militan ise kameraya doğru bakarak çekildiklerinin farkında olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle bu fotoğraftaki imgelerin, jest ve mimiklerin tasarlanarak kurgulandığı tahmin edilmektedir. Fotoğraftaki militanlar, güçlü ve silahlı bir grup olarak sunulmakta; bu fotoğraf, haberin başlığı ve spotla

desteklenmektedir. Bu görsel tercih, Kürtlerin bölgesel bir aktör olarak güçlü ve etkili olduklarına dair bir imaj yaratmayı amaçlamıştır. Görseldeki cephe hattı ve askeriyede sütre denilen ve siper almaya yarayan yükselti, savunma durumunda olduklarına ve mücadele verdiklerine dair bir atmosfer oluşturmaktadır. Bu atmosfer, Kürtlerin zorlu koşullar altında direniş gösterdikleri mesajını iletirken normal şartlarda saklanmaları gereken sütrenin arkasında değil de üstünde resim vermiş olmaları, okura onların cesur ve Türk askerinden korkmuyor oldukları izlenimini bırakmayı amaçlamaktadır. Militanların kamuflaj giymesi, savaş koşullarında olduklarını ve hazır olduklarını imajını çizmektedir. Ayrıca kamuflaj, askerî düzeni ve kurumsal askerî yapıyı temsil etmektedir. Bu anlamda okura militanların bir orduya, dolayısıyla bir devlete sahip olmak için yeterliliklerinin var olduğu mesajı verilmek istenmiştir. 2016'da Suriye'de geçen bir konu ile ilgili 2014 yılından ve Irak'tan bir fotoğraf kullanılması, silahlı Kürtlerin devlet kurma hedeflerinin geniş bir coğrafyaya yayıldığının düşünülmesine neden olmaktadır. Nitekim haberin giriş paragrafında "Rojava diye bilinen bölge; İran, Irak, Suriye ve Türkiye arasında bölünen Kürt halkının tarihî ana vatanının batı kısmında yer alan üç kantondan oluşuyor." ifadesi, bölgede dört farklı ülkede bulunan Kürtlerin birleşme arzusuyla ilgili ipuçları vermektedir.

Haberde ana olay, "Suriye'nin kuzeyindeki Kürt bölgelerinde yeni bir sosyal örgütlenme modeli oluşturması" şeklinde tanımlanmaktadır. Metin, Rojava modelini olumlayıcı bir şekilde sunarak, "toplumsal eşitlik, etnik çoğulculuk ve mezhepçilik karşıtlığı bakımından göze çarpıyor" gibi olumlu ifadelere yer vermektedir. "ABD destekli Irak güvenliğinin ve Suriyeli muhalif güçlerin yenme konusunda zorlandığı IŞİD'e karşı başarıları" ve "saflarında kadın savaşçıların öne çıkması" noktaları ile Rojava'daki militanlar kahramanlaştırılmaktadır. Ana olay etrafında Kürt kadınlar ve kadın militanlar konusu öne çıkarılmakta; ardalan ve bağlamda ise Rojava'nın haberde belirtilen o günkü durumuna gelene kadar bölgede geçirdiği süreç detaylı şekilde okura aktarılmaktadır. Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın da bu sürecin oluşmasında etkili olduğu, Esad'ın 2012 yılında askerlerinin Suriye'nin kuzeyinden çekmesi sayesinde kantonların özerk bölgeye dönüştüğü ifade edilmektedir.

Metin, ana olayı Suriye'nin kuzeyindeki Kürt bölgelerindeki mevcut sosyal ve siyasal bağlam içinde ele almakta, ayrıca, Kürt hareketinin federal özerklik ve demokratik bir düzen hedeflediği vurgulanmaktadır. Metin, "Peki hayatta kalmak için yapılan bu savaşın göbeğinde kadınlar nasıl oldu da bu kadar güç kazandı?" sorusunu sorup yanıtını da vermektedir. Kadın gerillaların İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana

savaşlarda yer aldığı hatırlatılarak, Rojava'daki Suriyeli Kürtlerin toplumsal bakış açısı, kadınlara verdiği değer üzerinden tanımlanmakta; bu örgütlenme modelinin olumlu bir etkisi olduğu anlatılmaktadır. Metin, terör örgütü PKK'nın kuruluş yıllarına geri dönerek süreci yine terörle ilişkilendirmeden bir sivil direniş olarak okura aktarmaktadır. 1978'de PKK'nın kurulması ve 1990'larda "Kürt aktivistlerin meclise girme kararı" hatırlatılmıştır. Gazeteci Aliza Marcus'a dayandırılan bilgiye göre 1993'te grubun üçte biri, kurucu üyelerden biri olan Sakine Cansız tarafından dâhil edilen kadınlardan oluşmaktadır. 1995'te PKK'nın YJA-Star kısaltmasıyla bilinen Yekîneyên Jinên Azad ên Star yani STAR Özgür Kadın Birlikleri isimli kadın örgütü kurulmuş ve bugün örgütün ismi sonradan Kongreya Star olarak değiştirilmiştir. Bu örgütün Rojava'daki kadın hareketinin şemsiyesi olduğu belirtilmekte; Rojava'da eğitim, ekonomi, sağlık, meditasyon ve aile içi şiddet mağdurları için sığınakları yönettiği ifade edilmektedir.

Haber kaynaklarına bakıldığında haberin analiz niteliği taşıdığı, metni kaleme alan Meredith Tax'ın olayı anlatırken yer yer başka gazetecilere dayandırdığı bilgileri de kullandığı görülmektedir. Yazar, aynı zamanda analizini bölgedeki gözlemcilerin izlenimleri ve yorumlarına dayandırmaktadır.

Olayın taraflarına bakıldığında; ana aktörler olarak Halk Koruma Birlikleri (YPG), Kadın Koruma Birlikleri (YPJ), PKK, PYD ve Kongreya Star gibi Kürt örgütleri belirtilmektedir. PKK'nın Türkiye içinde siyaset yapmaya karar vermesiyle birlikte meclise giren Leyla Zana da metinde, bu harekette kadınların rolünün önemini temsil eden bir konumda bir yer almaktadır. Diğer yandan PYD eş Başkanı Salih Müslim, Rojava'nın liderlerinden biri olarak zikredilmiş ve kendisinin PKK'nın Suriye mensubu olduğu açıkça belirtilmiştir. ("Osmanlı Hayatlerleri" başlıklı *Foreign Affairs* haberinde Türkiye'nin eş tutmasına rağmen PYD ve PKK'nın ayrı örgütler olduğu iddia edilmişti.) Türkiye'nin PKK terör örgütünün Suriye kolları olarak gördüğü YPG ve YPJ'nin IŞİD'e karşı mücadelesindeki başarıları ve bu grupların cinsiyet eşitliği yaklaşımına vurgu yapılarak yine pozitif bir imaj çizilmiştir. Metinde Rojava'nın yönetim yapısının etnik ve cinsiyet eşitliği temelinde kurulu olduğu mesajı verilmekte, PYD'nin bu yönetim anlayışını desteklediği ve Rojava'da etnik çeşitliliğin korunduğu ifade edilerek haber başlığındaki "Rojava Modeli" şeklinde sunulan sözde yönetim şeklinin sosyal anlamda okur tarafından beğeniyle karşılanacak biçimde sunulduğu görülmüştür. Diğer yandan Abdullah Öcalan'ın ideolojik evrimi ve demokratik konfederasyon fikri, Kürt siyasî

hareketinin dönüşümü bağlamında sunulmakta ve aslında bunun ABD'nin desteklemesi gereken bir model olduğu ifade edilmektedir. Metindeki yorumlarda, Rojava'daki Kürt yönetimi ve kadın hareketlerinin perspektiflerinin ağırlıklı olarak yer bulduğu görülmektetir. PKK ve PYD''nin kadın özgürlüğü ve eşitliğe verdiği sözde önem, bu grupların liderleri ve ideolojisi üzerinden aktarılarak bu örgütler üzerinde olumlu bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

FF3 numaralı haberin mikro yapısında, sözdizimleri ve sözcük seçimleri son derece dikkat çekicidir. Hem Rojava modeli hem de Kürt kadın militanlardan bahsedilen cümlelerin aktif cümle yapısıyla ve olağanüstü derecede pozitif çağrışımlarla, güç, liderlik, kararlılık, siyasî kabiliyetler ve en önemlisi Amerikan toplumu için büyük önemi olan feminizm perspektifinden puan toplayacak sözcük seçimleriyle kurulduğu görülmektedir. Haberin girişinden itibaren Rojava modeli "toplumsal eşitlik, etnik çoğulculuk ve mezhepçilik karşıtlığı bakımından göze çarpıyor" sözcükleriyle övgü dolu bir şekilde okura sunulmaktadır. Gözlemcilerin YPG ile ilgili yorumları da "ABD destekli Irak güvenlik güçlerinin ve Suriyeli muhalif güçlerin yenme konusunda zorlandığı IŞİD'e karşı başarıları, ikincisi de saflarında kadın savaşçıların öne çıkması" cümleleriyle aktarılmaktadır. Aynı şekilde burada da örgütün sözde başarı ve kahramanlığını yansıtan ifadeler yer almaktadır. Metnin genelinde Rojava'nın ana özne olduğu cümleler kurulduğu görülmektedir. Bu yöntem daha önce incelenen "Osmanlı Hayaletleri" başlıklı haberde "Ankara" için tercih edilmişti. Bu yönüyle, Rojava'nın siyasî bir aktör olarak okurun zihninde yer edinmesi için aktif yüklem yapısında ve olumlayıcı sözcüklerle kurulmuş pek çok cümlede sunulduğu izlenmektedir. "Rojava'nın, kadınların öne çıkan rolüne verdiği önem", "Rojava'daki herhangi bir sivil toplumun veya yönetim biriminin yüzde kırkı kadın olmak zorunda.", "Rojava, bölgede, bütün nüfusun gücünden faydalanan tek topluluk." gibi ifadelerin yer aldığı metinde Rojava modeline ilişkin tek bir eleştirel veya olumsuz ifade görülmemektedir.

Retorik, Suriyeli Kürtlerin özgürlükçü ve eşitlikçi bir toplum modelini savunmak ve ABD'nin bu hedefleri desteklemesi gerektiğini anlatmak üzerine kuruludur. Metin, ana olayın etrafında olumlu bir söylem yaratmaya çalışırken, IŞİD gibi dış düşmanlarla mücadele eden YPJ'nin ve yerel güvenlik güçlerinin Rojava'daki savunma rolünü vurgulamaktadır. Metindeki söylemlere dayanak olarak Rojava'daki militanların ABD açısından işe yarayan rollerine atıfta bulunulmaktadır. Metin, Suriye'nin kuzeyindeki

Kürt bölgelerindeki sosyal örgütlenme modelini ve kadınların rolünü olumlu bir şekilde sunan bir söylemle analiz etmektedir. Bu sunum, özellikle toplumsal eşitlik ve demokratik özerklik gibi değerleri öne çıkarırken, dikkate değer sosyal ve siyasal bağlamı da göz önünde bulundurmaktadır.

Metnin retoriği bakımından en dikkat çekici nokta, yazarın Rojava modelini bir feminist anlatısı üzerinden ortaya koymasıdır. ABD'de ortaya çıkan feminizm ve ABD'nin 1990'lar gibi yakın siyasî tarihte kendisini kadınların savunucusu olarak konumlandırması üzerinden okur, kadın militanların faaliyetlerinin feminizmle bağlantılı olarak sunumuyla karşılaşmaktadır. Buna göre ABD'nin de Rojava'daki PYD/YPG'yi sadece askerî olarak değil aynı zamanda siyasî olarak da desteklemesi gerektiğine ikna etmek üzere bir retorik geliştirildiği fark edilmektedir.

Survivor: Erdogan during the attempted coup, July 2016.
HUSEYIN ALDEMIR / REUTERS

Resim 3.4: FF4 numaralı "Erdoğan'ın Serüveni" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FF4 numaralı görüş yazısı, Fırat Kalkanı Harekâtı ile doğrudan ilgili olmamasına rağmen tezin zamansal sınırlılıkları içerisinde yer aldığı ve Türk ordusuyla ilgili görüşlere yer verildiği için çalışmaya dâhil edilmiştir. Haberin başlığı "Erdoğan'ın Serüveni"dir. "Serüven" sözcüğü, uzun ve maceralı bir yolculuğu, içerisinde olumlu veya olumsuz pek çok gelişmeyi barındıran bir süreci

yansıtmaktadır. Başlık, Erdoğan'ın siyasî hayatı boyunca geçirdiği dönemin detaylarıyla anlatılacağının ipuçlarını vermektedir. "Türkiye'de Muhafazakarlık ve Otoriterlik" spotuyla verilen haberde, muhafazakarlık ve otoriterlik kavramları, Türkiye'nin iç politikasının karmaşıklığını ve değişkenliğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin mevcut yönetimine işaret ederek muhafazakarlığın beraberinde otoriterliği getirdiği anlamının çıkarılmasını sağlayan satır arası mesajlar içermektedir. Haberin ilk paragrafında şöyle denilmektedir:

> "Recep Tayyip Erdoğan'a ne oldu? Türkiye Cumhurbaşkanı 2003 yılında ekonomide ve politikada liberalleşme vaatleriyle iktidara gelmişti. Fakat yönetimi altındaki Türkiye, özgürlük ilkelerine son derece karşı ve otoriter bir yöne saptı. Erdoğan'ın İslamcı politika geçmişi göz önüne alındığında baskıcı bir İslamcılığa yöneleceğine dair endişeler vardı fakat Erdoğan, Orta Doğu'nun geleneksel zorba liderlerine benzer şekilde kişisel gücünü sağlamlaştıran rakiplerini tasfiye eden ve aykırı sesleri bastıran birisi hâline geldi."

Bu haber girişiyle, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dönüşümü sorgulanmakta, iktidara geldiği dönemde verdiği vaatlere sadık kalmadığı ve demokrasi ve özgürlükler bakımından Türk siyasetini geriye götürdüğü ileri sürülmektedir. Halil M. Karaveli tarafından kaleme alınan içerikte, Erdoğan'ın 2016 yılı Temmuz ayında meydana gelen darbe girişimi sırasında Reuters Haber Ajansı'ndan Hüseyin Aldemir'in görüntülediği bir fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğraftaki ana figür, Cumhurbaşkanı Erdoğan'dır. Erdoğan, basın toplantısında görüntülenmiş ve Türk bayrağı rozeti ile fotoğraflanmıştır. Bu, Erdoğan'ın devlet başkanı olarak pozisyonunu ve ulusal kimliğini ön plana çıkarmaktadır. Erdoğan'ın açıklama yaparken görüntülenmesi, liderlik pozisyonunu ve devletin işleyişini vurgulamaktadır. Fotoğrafın başlığında kullanılan "sağ kalan" ifadesi, fotoğrafın ana mesajını vurgulamak ve okura belirli bir perspektifi sunmak amacıyla kullanılmış gibi görünmektedir. "Sağ kalan" ifadesi, darbe girişimini ve süreçteki olayları yaşayan Erdoğan'ın bu süreçte hayatta kalan ve liderlik pozisyonunu sürdüren kişi olarak vurgulanmasına hizmet etmektedir. Metnin ana konusu, Recep Tayyip Erdoğan'ın politik kariyeri, Türkiye'deki değişiklikler ve bu değişikliklerin sonuçlarıdır.

Metinde, Erdoğan'ın iktidara gelişi, yönetim tarzı, 2016'da gerçekleşen darbe girişimi ve bunlarla birlikte Türkiye'nin toplumsal ve siyasî yapısı ele alınmaktadır. Metinde Türkiye'deki siyasî çatışmalardan toplumsal gerilimlere, Kürt sorununun 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasındaki tasfiyelere kadar pek çok iç meseleye değinilmiştir. İlk olarak 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişimine ilişkin spekülatif ifadelerle darbe girişiminin arkasında gerçekten Fethullah Gülen'in olup

olmadığı konusunda soru işareti yaratılmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe girişimini şaşırtıcı bir biçimde kolay bastırdığı ve sonrasında ordu ve devlet bürokrasisi içerisinde geniş çaplı tasfiyelerle birlikte on binlerce kişinin hapse atıldığı ifade edilmiştir.

Metinde, Erdoğan'ın politik evrimi, İslamcı politika geçmişi, liberalleşme vaatleri, otoriterleşme süreci, darbe girişimi ve sonrasındaki olayları da kapsayan siyasî hayatı referanslarla birlikte aktarılmaktadır. Erdoğan'ın 1997'de okuduğu, İslami tonları yüksek şiir nedeniyle hapis cezası alması hatırlatılmış, hapisten çıktıktan sonraki yıllarda ise "radikallikle bir yere varamayız" demecine atıfla muhafazakâr demokrat bir kimliğe büründüğü belirtilmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2001 yılında Erdoğan önderliğindeki reformcular tarafından kurulurken 2002'de genel seçimlerden zaferle çıkması sonrasındaki on yıl içerisinde Türkiye'deki Konya, Gaziantep gibi muhafazakâr şehirlerdeki ekonomik kalkınmanın ve büyümenin olağanüstü boyutuna dikkat çekilmiştir. Bu noktada Erdoğan ve çevresinin laiklere karşı mütedeyyin iş adamlarını destekleyerek onları büyüttüğü savı ortaya konmaktadır. 2013'te gerçekleşen Gezi eylemlerinin bastırılmasından Çözüm Süreci'nin PKK'nın Ceylanpınar saldırısı sonrasında 2015'te nihayete erdirilip güneydoğuda gerçekleştirilen terörle mücadele harekâtına kadar yaşanan toplumsal gelişmeler ve hükûmetin tutumu, Erdoğan'ın kişisel mirası ve otoriterliği bağlamında sunulmuştur. Türkiye'nin güney sınırlarında çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine neden olan terör örgütü IŞİD, "cihatçı örgüt" olarak tanımlanmış ve Türkiye'nin terörle mücadele harekâtı, yazar tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kişisel hırslarına dayandırılmıştır. Zira, haber, Çözüm Süreci'nin sona ermesinden sonra Irak ve Suriye'de IŞİD'e karşı ön planda olan oyuncular olarak resmedilen PKK militanlarının haksız bir şekilde tehdit olarak görüldüğü alt metnini barındırmaktadır.

Genel çerçevesi itibarıyla eleştirel bir dil kullanarak yazılan metin, Erdoğan'ın politik kariyerini ve politikalarını karşıt bir bakış açısıyla ele almaktadır. Örneğin, Erdoğan'ın kişisel güç hırsı, siyasî taktikleri ve tutumları açıkça eleştirilmektedir. Metin, Erdoğan'ın politik kariyerinin Türkiye'nin politik, ekonomik ve toplumsal bağlamında nasıl ilerlediği ortaya koymaktadır. Haberdeki değer yargıları ve yaklaşımın genel olarak eleştirel ve öznel bir şekilde sunulduğu görülmektedir ancak nadiren de olsa örneğin "Kürt militanlarla olan ihtilafa Erdoğan'ın barışçıl bir çözüm bulma girişimi samimiydi." ifadesinde olduğu gibi yapıcı değerlendirmeler sunulmuştur.

Metindeki ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında genel olarak olayların tarihsel ve toplumsal arka planına yer verildiği açıktır. Erdoğan'ın siyasî hayatı, Millî Türk Talebe Birliği'nden itibaren ele alınmış, İslamcı siyaset çizgisi içerisinde olduğu dönemde hangi aşamaları kaydettiği ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'yla başlayan siyasî kariyerinin İslamcılıktan nasıl muhafazakâr demokratlığa evrildiği ve sonrasında yargı ile yürütme arasında nasıl kesişimler yaşandığı kronolojik olarak aktarılmıştır. Yine Çözüm Süreci'nin Erdoğan'ın samimi niyetleriyle başladığına ancak gerçekçi olmadığına değinilmiştir. Erdoğan'ın Kürtlerle sünnî İslam üzerinde birleşme fikrine sahip olduğu, aslında kendisinin de Gürcü kökleri olduğu için yabancı düşmanı olmadığı, çocukluk kahramanının İstanbullu bir Yunan futbolcu olduğu ve babasına "Laz mıyız yoksa Türk mü" diye sorduğunda "Allah bize hangi aşiretten olduğumuzu sormayacak. 'Allaha şükür Müslümanım' deyin yeter." cevabını aldığı aktarılmıştır. Ancak yine de bazı önemli konularda ardalan ve bağlamda bazı eksiklikler görülmektedir. Örneğin 2015 yılında Çözüm Sürecinin bittiği ve "Türk ordusunun Kürt şehirlerini yerle bir ettiği" anlatılırken konunun arka planındaki gelişmelere yer verilmemiş, dönüm noktası olarak nitelenen Ceylanpınar hadisesinin detaylarından bahsedilmemiştir. Metne, haber kaynakları ve olayın taraflarının açısından bakıldığında, yazarın darbe girişimi konusunu işlerken resmî görüşleri ifade eden bilgileri aktarmadığı, konuyu daha çok eleştirel perspektiften dile getirdiği görülmeltedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ait demeçler, yalnızca yazarın görüşlerini destekleyebilecek noktalarda yer almaktadır. Erdoğan'ın kendisi gibi "fitneci güçler" ile savaştığına inandığı eski Başbakan Menderes'in idamı hakkındaki düşüncelerine, "Annemin ve babamın evde hissettiği yoğun duyguları ben de yaşadım." şeklinde yer verilmiştir. Kezâ, metinde Erdoğan, yargının içini boşaltmakla suçlanırken kendisinin kuvvetler ayrılığından yakındığına "Hiç beklemediğiniz yerlerde hakimlerle karşı karşıya geliyorsunuz." ifadesi hatırlaılarak dikkat çekilmiştir.

FF4 numaralı haberin mikro düzey çözümlemesinde Erdoğan'ın ve Erdoğan hükûmetinin fail olduğu çokça baskıcı eylemi yansıtan aktif yüklem yapısı ve negatif çağrışımlarla oluşturulmuş cümleler dikkat çekmektedir. "Erdoğan, Orta Doğu'nun geleneksel zorba liderlerine benzer şekilde kişisel gücünü sağlamlaştıran rakiplerini tasfiye eden ve aykırı sesleri bastıran birisi hâline geldi.", "Hükümet; ordu ve devlet bürokrasisi içinde geniş çaplı tasfiyeler yaparak Gülenci olduğu iddia edilen on binlerce kişiyi hapse attı, medya kurumlarını kapattı ve binlerce akademisyeni görevden aldı.", "Erdoğan, Türkiye'de liberal demokrasiye destek vermek yerine

ülkenin kurumlarının bağımsızlıklarını yok etti ve hukukun üstünlüğüne zarar verdi.", "Erdoğan'ın çözümü yargının içini boşaltmak oldu.", "Erdoğan, kendisini eleştiren bir gazetenin yazı işlerini müdürüne dava açılmasını bizzat kendisi savcılara emretti." gibi pek çok cümlede Erdoğan, antidemokratik, baskıcı, yargıyla sorun yaşayan ve haksız bir şekilde insanları hapse atan zorba bir siyasî figür olarak resmedilmiştir.

Haberin bölgesel uyumuna bakıldığında yazarın görüşleri dayandırdığı gerekçeler olduğu, birbirini takip eden bazı cümlelerin sebep-sonuç ilişkisini yansıttığı açıktır. Ancak yoğun eleştiri içeren ve Erdoğan'ın kararlarının sorgulandığı bazı paragraflarda, resmî söylemlere yer verilmediği gibi okura, bu kararların neden alındığı, bahsi geçen adımların neden dolayı atıldığı sunulmamıştır. Örneğin, "Hükümet; ordu ve devlet bürokrasisi içinde geniş çaplı tasfiyeler yaparak Gülenci olduğu iddia edilen on binlerce kişiyi hapse attı, medya kurumlarını kapattı ve binlerce akademisyeni görevden aldı." ifadesinden önce veya sonra hükûmetin hangi kanalı neden kapattığı ve tasfiyelerin sebeplerinin neler olduğu hususlarına yer verilmemiştir. Yine Erdoğan'ın Kürtlerle ilişkiler konusunda işlerin geriye gitmesinin nedenleri anlatılmamış; "Kürtlerin çoğunlukta olduğu güneydoğu bölgesinde savaş yeniden başladı" denilmiş ancak nedenleri dile getirilmemiştir. Bu yönüyle metnin öznel yaklaşımının daha fazla hissedildiğini söylemek mümkündür.

Haberde gerek çözüm sürecinin bağlamı sunulurken gerekse diğer paragraflarda, terör örgütü PKK'nın lideri Abdullah Öcalan için "hapisteki asi Kürt lider" ve "hapisteki Kürt militan lider" ifadeleri kullanılmıştır. Türkiye'nin güneydoğu Anadolu bölgesi için "Kürt bölgeleri" denmiştir. Türkiye kolluk kuvvetlerinin terörle mücadele olarak nitelediği harekât veya küçük çaplı operasyonlar, "güneydoğu bölgesindeki savaş" olarak sunulmuştur. Metnin retorik gücüne bakıldığında; Erdoğan'ı baskıcı ve otoriter Orta Doğulu zorba liderlere benzeten metnin, iddiayı kanıtlamak için kendi içerisinde somut bilgilerle desteklendiği görülmektedir. Örneğin, habere göre Türkiye'de Çin veya İran'dan daha fazla gazetecinin hapiste olması, Erdoğan'ın baskıcı imajını pekiştirmektedir. Mütedeyyin kesimin refah seviyesinin artmasındaki somut gerçekler, istatistiklere yansımakta, Türkiye'nin 1980'de ilk 500 şirketi arasında Konya ve Gaziantep'ten hiç şirket yokken 2012 yılında 32 şirket yer almaktadır.

Diğer yandan haberin son paragrafındaki Erdoğan'ın liderliğinin metne göre Kürtlerle savaşa; resmî söyleme göre terörle mücadeleye ayrılan maddi kaynakların liberaller tarafından sorgulanacağı hususu, olasılık dışıdır. Böyle bir tartışmanın Türk

siyaseti içerisinde gündem olmamasından ötürü, bu husus anlamsızlaşmaktadır. Nitekim, yazar, metinde bu olasılığın muhtemel görünmediğini de belirtmiştir.

3.3.1.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde ABD'nin *Time*'dan sonra en ünlü ikinci dergisi olan ve 2012 yılında sadece dijital yayın yapma kararı alan *Newsweek*'te tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 7 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılmış; yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FN1	27 AĞUSTOS 2016	*NATO MUST ACT TO HALT TURKEY'S FREEFALL INTO PUTIN'S ARMS* NATO, TÜRKİYE'NİN PUTİN'İN KOLLARINA DÜŞMESİNİ DURDURMAK İÇİN HAREKETE GEÇMELİ
2	FN2	29 AĞUSTOS 2016	*U.S. URGES CEASEFIRE BETWEEN TURKISH AND KURDISH FORCES IN SYRIA* ABD, SURİYE'DEKİ TÜRK VE KÜRT GÜÇLERİ ARASINDA ATEŞKES İSTİYOR
3	FN3	14 EYLÜL 2016	*HOW THE TRUMP ORGANIZATION'S FOREIGN BUSINESS TIES COULD UPEND U.S. NATIONAL SECURITY* TRUMP'IN KURULUŞLARININ DIŞ TİCARETİ, ABD ULUSAL GÜVENLİĞİNİ NASIL TEPETAKLAK EDEBİLİR?
4	FN4	15 EYLÜL 2016	*WE ARE TRYING TO PREVENT FURTHER CHAOS IN TURKEY* BİZ TÜRKİYE'DE DAHA FAZLA KAOS OLMASINI ÖNLEMEYE ÇALIŞIYORUZ
5	FN5	19 EYLÜL 2016	*ERDOGAN DECLARES NEW PUSH ON ISIS STRONGHOLD AL-BAB* ERDOĞAN, IŞİD'İN KALESİ EL-BAB'A YENİ HAMLEYİ İLAN ETTİ
6	FN6	25 EYLÜL 2016	*KURDS BEGIN RETREAT IN SYRIA AT TURKEY'S REQUEST* SURİYE'DE KÜRTLER TÜRKİYE'NİN İSTEĞİYLE GERİ ÇEKİLMEYE BAŞLADI
7	FN7	18 EKİM 2016	*THE BATTLE AGAINST ISIS IN MOSUL COULD LEAD TO AN INDEPENDENT KURDISTAN* MUSUL'DA IŞİD'LE SAVAŞ, BAĞIMSIZ BİR KÜRDİSTAN'A YOL AÇABİLİR

Turkish President Tayyip Erdogan speaks during a news conference following the National Security Council and cabinet meetings at the Presidential Palace in Ankara, Turkey, July 20 convened after the coup attempt.
UMIT BEKTAS/REUTERS

Resim 3.5: FN1 numaralı "NATO, Türkiye'nin Putin'in Kollarına Düşmesini Durdurmak için Harekete Geçmeli" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN1 numaralı görüş yazısının başlığı "NATO, Türkiye'nin Putin'in Kollarına Düşmesini Durdurmak için Harekete Geçmeli" olarak seçilmiştir. Doğrudan Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili yazılmayan ancak Türkiye'nin Suriye'de mücadele ettiği terör örgütleriyle ilgili tehditlere atıfta bulunan yazının makro yapısına bakıldığında, ABD siyasetine bir politika önerisi sunulduğu görülmektedir. Metnin, Türkiye ve Orta Doğu'yu yakından tanıyan aynı zamanda Rusya ile diplomatik ilişkiler konusunda da çalışmalarda bulunmuş ABD eski Dışişleri Bakan Yardımcısı Matthew Bryza tarafından kaleme alınan bir görüş yazısı olduğu akılda tutulmalıdır. Metinde, Türkiye'nin Rusya'ya doğru kayan dış politikası, darbe girişimi sürecinde ABD'den yeterince destek gelmemesi ve darbe girişimiyle suçlanan FETÖ terör örgütü lideri Fetullah Gülen'in ABD tarafından iade edilmemesi gibi sebeplerle soğuklaşan Türkiye-ABD ilişkilerine yönelik politika önerileri, Erdoğan-Putin ilişkilerine karşı NATO'nun alması gereken tedbirler gibi tavsiyeleri ve yazarın kendi düşüncelerini barındıran öznel bir metin olduğu anlaşılmaktadır.

Metinde, “Türkiye ile NATO’nun Birbirine İhtiyacı Var ve ABD Bunu Açıkça Göstermeli” şeklinde bir spot yer almaktadır. Ayrıca fotoğraf altı yazısı olarak yer verilen “Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, darbe girişiminin ardından 20 Temmuz’da Ankara’da Cumhurbaşkanlığı Sarayı’nda düzenlenen Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ve kabine toplantılarının ardından düzenlediği basın toplantısında konuşuyor.” ifadesi, Türkiye’nin ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın içinden geçtiği zorlu döneme vurgu yapmaktadır. Haber girişinde ise şu cümleler yazılmıştır:

> “Son dönemdeki siyasî kargaşaya ve Rusya ile iyileşen ilişkilerine rağmen Türkiye, önemli bir NATO üyesi olmaya devam ediyor ve İttifak’a yönelik iki en ciddi tehdit arasında kalmış durumda: Kuzeyde Ukrayna’da yeniden dirilen bir Rusya ve güneyde Suriye ile Irak’ta İslam Devleti (IŞİD) militan örgütü.”

Bu cümlelerle Türkiye’nin hem NATO için rolüne vurgu yapılmış hem de karşı karşıya kaldığı jeopolitik riskler masaya yatırılmıştır ancak bununla beraber Türkiye’nin ne olursa olsun NATO için önemli bir ülke olması gerektiği yönündeki görüşün dayanaklarının anlatıldığı metinde, Türkiye perspektifinden de durumun hakkaniyetli bir şekilde sunulduğu bir zemin oluşturulmuştur.

Seçilen fotoğrafta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 15 Temmuz 2016’da kontrol altına alınan darbe girişiminden beş gün sonra MGK toplantısı sonrasında kamuoyuna hitap etmektedir. Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı forslu kürsüde, her iki tarafında da Türk bayrakları bulunan ve Türkiye liderliğinin sürdüğünü gösterir emin bir duruşla hitabını gerçekleştirmektedir. Bu fotoğrafın seçilmesini, Rusya ile yakınlaşmasına engel olunması tavsiye edilen Türkiye liderliğine, zorlu darbe girişimi sürecinden başarılı bir şekilde sağ çıktığı için saygı göstergesi şeklinde yorumlamak mümkündür. Metinde ana olay, Türkiye’nin darbe girişiminden sağ salim çıkmasının ardından hükûmetin aldığı tedbirler ve FETÖ tasfiyelerini anti-demokratik bulan dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Kerry’nin “Türkiye’nin NATO üyeliğinin riske girdiği” yönündeki açıklamaları etrafında neden Türkiye’nin NATO’da kalması gerektiğinin nedenleriyle birlikte ortaya koyulmasıdır. Türkiye için Suriye konusu ise Irak ve Suriye’deki IŞİD tehdidinin NATO için de bir tehdit olduğu açısından sunulmuş, 20 Ağustos 2016’da Gaziantep’te bir düğüne IŞİD tarafından düzenlenen terör saldırısı konusunda “ABD’nin, terörün her türlüsü karşısında demokrasilerini savunurken Türk halkının yanında olduğu” biçimindeki açıklaması, ABD-Türkiye ilişkilerinin düzelmesi açısından pozitif olarak değerlendirilmiştir.

Kerry'nin açıklamaları etrafında yazılan bu yazının ardalanında ise darbe girişimi sonrasında FETÖ terör örgütüyle iltisaklı oldukları gerekçesiyle devletin on binlerce kamu çalışanını görevden alması ve suç isnat edilen kişilerin hapse atılması bulunmaktadır. 15 Temmuz'u 16 Temmuz'a bağlayan gecedeki darbe girişiminin, Türkiye'nin NATO için stratejik potansiyelini neredeyse sakatladığı belirtilmektedir. "O gece Pensilvanya'da yaşayan müphem İslamcı din adamı Fethullah Gülen ile ittifak hâlinde olduğu iddia edilen bir grup üst düzey asker, Türkiye Meclisini helikopterle bombaladı, F-16 uçakları İstanbul ve Ankara'da dehşet saçtı ve askerler polise ve sivillere ateş açtı." denilerek darbe riskinin NATO için de tehlike oluşturacağına ve bu duruma karşın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısıyla sokağa çıkıp darbecilere karşı duran "halkın gücünün zaferi"nin tüm NATO müttefikleri için de zafer sayılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda darbe girişiminden sonra Türkiye'yi ilk ziyaret eden lider olan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, ABD-Türkiye arasındaki gerilimden faydalanarak darbe girişiminden sonra Erdoğan'ı arayan ve kendisine ziyaret davetinde bulunan ilk yabancı lider olduğu hatırlatılarak 9 Ağustos'ta Saint Petersburg'da gerçekleşen Erdoğan-Putin buluşmasına atıfla Erdoğan'ın neden "Putin'in kollarına düşmemesi" gerektiği anlatılmaktadır.

Görüş yazısı niteliğindeki metnin haber kaynaklarının çeşitliliği ve olayın taraflarının görüşlerine ne derece yer verdiği irdelendiğinde, yazarın, Türkiye'nin perspektifini yansıtmayı atlamadan gerek Fetullah Gülen'in Türkiye'ye iadesi gerekse Kerry'nin sert eleştirilerine yönelik tepkileri konusunda Ankara'ya haklılık payı atfettiğini anlamak mümkündür.

Yazar, retorik olarak güçlü bir anlatım sergilediği FN1 numaralı görüş yazısında Türkiye'nin argümanlarını savunan bir konumdadır ve ABD'nin darbe girişimini desteklemiş olabileceğiyle ilgili komplo teorisi üretilmesi için yeterli gerekçe olduğunu savunmaktadır. Metnin mikro yapısında gerek sözcük seçimleri gerekse bölgesel uyum bakımından hem Amerikan siyasetini hem de okurları, iddiasına ikna etme doğrultusunda etkili seçimler yapmıştır. Metinde kurulan cümlelerde Türkiye ve Ankara'nın aktif özne olması, sık sık NATO için rolünün önemine değinmesi, Rusya'nın da Karadeniz ve Doğu Akdeniz'de bir tehdit olarak özne konumunda sunulması, Putin'in ABD ile gerginliği fırsat bilerek Erdoğan'la iyice yakınlaşması, yazarın retorik sanatına da hizmet eden cümle seçimleri göze çarpmaktadır.

Türkiye ile ilgili olumlu cümlelerde aktif cümle yapısı tercih edilmiş, olumsuz çağrışımlar içinse Türkiye'nin gizli özne olduğu pasif cümle yapısı tercih edilmiştir. Örneğin, "Türkiye vatandaşları, 15 Temmuz'dan beri hükûmetlerini güçlü bir şekilde destekliyor." cümlesi aktif yüklemle ancak "15 Temmuz'u takip eden ayda on binlerce kişi tutuklandı ve 50 binden fazla kişi işini kaybetti." cümlesi pasif yüklem çekimiyle kurulmuştur. Bu durum da yazarın Türkiye'ye karşı olumsuz algıları minimize etmek için özel bir çaba gösterdiğinin düşünülmesine neden olmaktadır.

Turkish army tanks make their way to the Syrian border town of Jarablus, Gaziantep province, Turkey, August 24. The U.S. has urged Turkish troops to stop fighting with Kurdish forces in northern Syria.
STRINGER/REUTERS

Resim 3.6: FN2 numaralı "ABD, Suriye'deki Türk ve Kürt Güçleri Arasında Ateşkes İstiyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

29 Ağustos 2016 tarihinde *Newsweek*'te yayınlanan FN2 numaralı içeriğe makro düzeyde bakıldığında, başlığın "ABD, Suriye'deki Türk ve Kürt Güçleri Arasında Ateşkes İstiyor" şeklinde verildiği görülmektedir. Nesnel, duygusallıktan uzak ve somut bir ifade barındıran bu başlıkta, Suriye'nin kuzeyinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nı gerçekleştiren Türkiye ile resmî söylemlere göre terör örgütü kabul edilen PYD/YPG unsurları aynı cümle içerisinde eş değer iki düzeyde konumlandırılmaya çalışılmıştır. "Türk ve Kürt Güçleri" ifadesinde iki ülke ordusundan bahsedilirmişçesine

bir konumlandırma göze çarpmakta, “ateşkes” isteği de yine bu konumlandırmayı desteklemektedir. Yazıda spot bulunmamaktadır.

Yazının giriş paragrafında “ABD’li bir yetkili; Türkiye’ye, Türk yanlısı isyancılara ve Kürt güçlere, Suriye’nin kuzeyinde birbirleriyle savaşmayı bırakmaları ve militan İslam Devleti (IŞİD) örgütüyle mücadeleye odaklanmaları için çağrıda bulundu.” denilmiştir. Başlıkla uyumlu şekilde ABD’nin iki tarafın kendi aralarında savaşmama çağrısı yinelenmiştir. Çağrı, Türkiye’nin siyasî bakış açısıyla ilgili gerçekliği yansıtmamaktadır. Metinde Stringer/Reuters’a ait olan ve Türk tanklarının 24 Ağustos’ta yani Fırat Kalkanı Harekâtı’nın başlatıldığı gün Gaziantep sınırından Cerablus’a giderken çekilen bir fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafta çok sayıda tank ve ağır vasıta nizâmî şekilde peş peşe sınır kırsalından ilerlemektedir. Tankların istikametinde Türk ordusu tarafından imha edilmiş olabileceği tahmin edilen başka bir aracın yandığı ve dumanların yükseldiği görülmektedir. Fotoğraf yorumlandığında, bu ilerlemenin, daha fazla ateş çıkarıp dumanları yükselteceği izleniminin okura verilmek istendiğini söylemek mümkündür.

Metinde ana olayın sunumu, ABD’nin IŞİD’le mücadeleye dönük küresel koalisyonun özel temsilcisi Brett McGurk’ün sosyal medya paylaşımlarına dayandırılmakta ve ABD’nin IŞİD’i hedef almayan her türlü çatışmaya karşı olacağı demeci etrafında okunmaktadır. Haberin Türkiye’nin terörle mücadeleye ilişkin resmî perspektifini yansıtmaması bakımından, ardalanla ilgili yeterli bilgi verilmediği görülmektedir. Yazının bağlamı Türkiye’nin Cerablus’ta başlattığı Fırat Kalkanı Harekâtı’dır. Ancak haberde harekâtın kendi içerisindeki bağlamından bahsedilmemiştir. Haberin kaynaklarına bakıldığında kaynağın, ABD’li yetkili Brett McGurk’ün sosyal medya paylaşımı ve Türkiye’nin Suriye’ye başlattığı haberini duyuran *BBC*’nin temel haber kaynakları olduğu açıktır. Metinde, YPG’nin Ankara’nın harekâtıyla ilgili olarak, “teröristler” konusunu Suriye’den toprak almak için bahane olarak kullandığı demecine yer verilmiş ancak Türkiye’nin buna yönelik pek çok kez liderlik seviyesinde dile getirdiği “Bizim Suriye’nin topraklarında gözümüz yok” şeklindeki açıklamalarına yer verilmemiştir. Türkiye tarafının yalnızca “Kürtler doğuya çekilinceye kadar durmayacağını” açıkladığı ifadesine yer verilmiştir. Bu durumda haberin olayın taraflarının görüşlerini eşit şekilde yansıtma bakımından yetersiz bir metin sunduğu açıktır.

Mikro düzeyde incelendiğinde FN2 numaralı yazı, somut olayları uyumlu bir özne yüklem ilişkisiyle, beklenen sentaktik dizilimde sunmaktadır. “ABD’li bir yetkili; Türkiye’ye, Türk yanlısı isyancılara ve Kürt güçlere, Suriye’nin kuzeyinde birbirleriyle savaşmayı bırakmaları ve militan İslam Devleti (IŞİD) örgütüyle mücadeleye odaklanmaları için çağrıda bulundu.”, “Brett McGurk, … IŞİD karşıtı operasyonlardan ayrı olarak meydana gelecek her türlü çatışmaya ABD’nin karşı olduğunu açıkça ifade etti.”, “Özgür Suriye Ordusu mensuplarıyla birlikte Türk askerleri, IŞİD’i Suriye’nin Cerablus kentinden çıkardılar.”, “ABD’nin desteklediği Kürt Suriye Demokratik Güçlerinin (SDG) elindeki köylere saldırmaya başladılar.” gibi ifadelerde olayın okura basit ve anlaşılır şekilde aktarılması için kısa cümleler ve aktif yüklem yapısı tercih edildiği görülmektedir.

Haberin bölgesel uyumu ve cümleler arasındaki sebep-sonuç ilişkisine bakıldığında metnin birbiri ardına gelen olayları yansıttığı ve konuyla ilgili demeçleri aktardığı ancak olayların kendileriyle ilgili referanssal ilişkiler kurgulanmadığı fark edilmektedir. Sözcük seçimlerine bakıldığında ise bazı manipülasyonlar yapıldığı değerlendirilmektedir. Örneğin, “Türk yanlısı isyancılar” olarak kastedilen grup, o dönem Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) olarak bilinen Suriyeli muhalif gruplardır. Türkiye, Suriye Devlet Başkanı Esad’a karşı bu grupları desteklemektedir; bu, Türkiye’nin Suriyeli muhaliflerin yanında olduğu anlamına gelmektedir. Mantıken bu durumda Suriyeli muhaliflerin Türk yanlısı olduğu için muhalif olduğunu söylemek akla yatkın görülmemektedir. Nitekim hemen peşinden başka bir cümlede bahsedilen Kürt Suriye Demokratik Güçleri (SDG) için “ABD’nin desteklediği” ifadesi kullanılmıştır. SDG için Amerikan yanlısı denmemiş ancak ÖSO için Türk yanlısı ifadesi kullanılmıştır. Bu noktada, haberin okurda yaratmak istediği algının planlı olduğu değerlendirilmektedir. Diğer yandan YPG, “Kürt milis gücü”; Fırat Kalkanı Harekâtı ise “Cerablus’taki savaş” şeklinde anılmıştır. Haberin son cümlesinde ABD’nin desteklediği SDG’nin Münbiç şehrini IŞİD’den arındırması gibi bir başarıdan söz edilerek, “Türkiye’nin Suriye’deki Kürt etkisinden kaygılı olduğu” dile getirilmiş, Türkiye’nin yaklaşımı terörle mücadele perspektifinden çıkarılıp etnik kimlik çatışması çerçevesinde okura sunulmuştur.

Trump's global deals would make it impossible for him to conduct foreign policy in many countries without padding or depleting his wallet.
GABE SOUZA/PORTLAND PRESS HERALD/GETTY

Resim 3.7: FN3 numaralı "Trump'ın Kuruluşlarının Dış Ticareti, ABD Ulusal Güvenliğini Nasıl Tepetaklak Edebilir?" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN3 numaralı "Trump'ın Kuruluşlarının Dış Ticareti, ABD Ulusal Güvenliğini Nasıl Tepetaklak Edebilir?" başlıklı görüş yazısı, doğrudan Fırat Kalkanı Harekâtı'nın ana olay olduğu bir haber değildir. Dönemin ABD Başkan adayı Cumhuriyetçi Donald Trump'ın seçilmesi hâlinde onun iş ve uluslararası ticaretinin Amerikan dış politikasını nasıl etkileyeceğini tartışan metinde kullanılan fotoğraf altındaki yazı spot olarak değerlendirilebilir. Yazıda, "Trump'ın küresel anlaşmaları onun birçok ülkede cüzdanını doldurmadan veya kısmen tüketmeden dış politika yürütmesini imkânsız hâle getirecek." denilmektedir. Yazının yaklaşan başkanlık seçimlerinde Trump'ın adaylığa karşı kamuoyu oluşturmayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Metnin giriş paragrafı şu şekildedir:

> "Donald Trump başkan seçilirse, kendisi ve ailesi, dünya çapında gizli bir finans ağı ören, genişleyen bir iş imparatorluğu olan Trump Organizasyonu ile tüm bağlantılarını kalıcı olarak kesecek mi? Yoksa Trump, ticarî çıkarları sürekli olarak ABD'nin güvenliğini tehlikeye atan, Amerikan tarihinin en çelişkili başkanı olmayı mı seçecek?"

Metinde Trump'ın başkanlık kampanyası sırasında çekildiği tahmin edilen "Trump" yazılı pankartların, hayranlarının ve fotoğraf çekmeye çalışan insanların yer aldığı bir kalabalık mevcuttur. Trump'ın elinde bir kalem vardır ve kendisine seslenen kalabalığa dönüp tebessüm ederek bakmaktadır. Metnin Türkiye'yi ilgilendiren ve

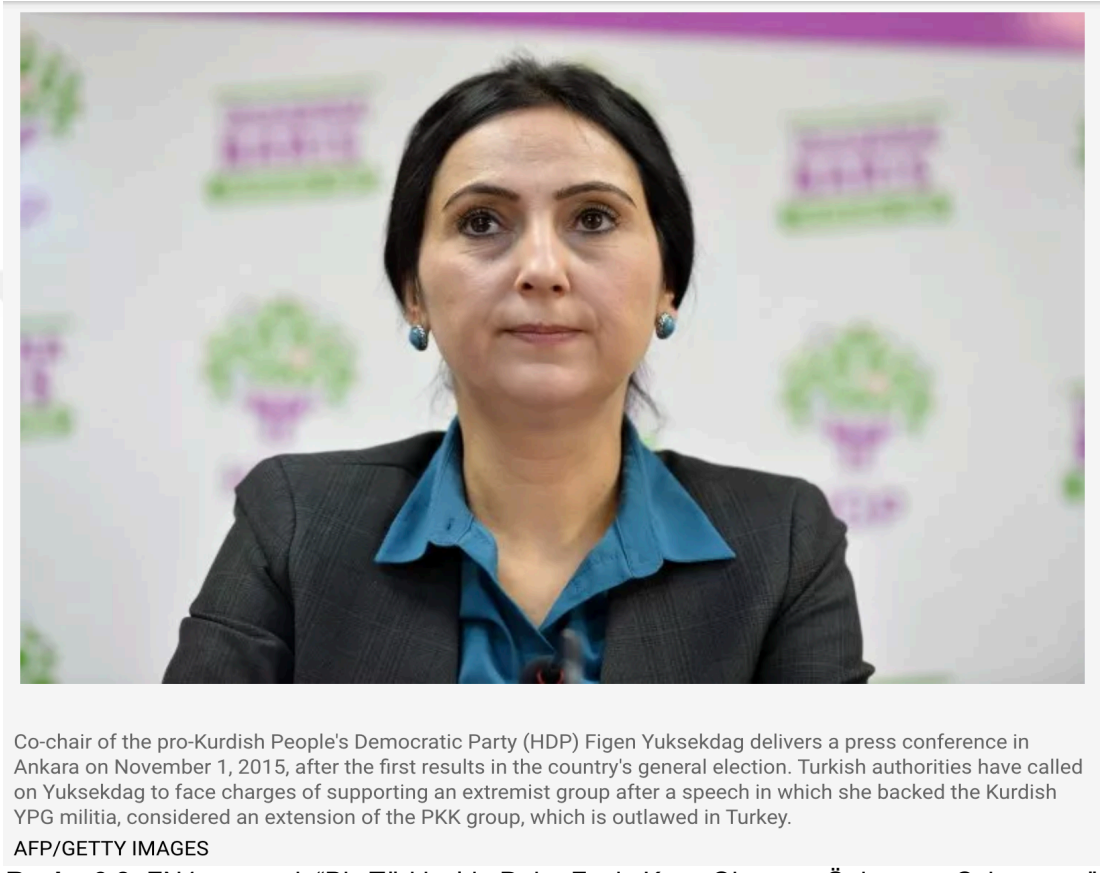
Suriye'deki harekâttan bahsedilen kısmına gelindiğinde, "Orta Doğuda Markalaşma Savaşları" alt başlığıyla ayrı bir bölümde Trump'ın Orta Doğu'daki ilişkileri ve bu ilişkilerin Amerikan politikasına etkileri tartışılmıştır. Bu alt başlıkta Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine yönelik olarak icra edilen Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili Türkiye'nin IŞİD'e karşı Amerika'nın müttefîki olan birkaç Müslüman ülke arasında yer aldığı, ABD Hava Kuvvetleri'nin bir üssü IŞİD'e karşı bombalama ve gözetleme misyonları için büyük bir hazırlık alanı olarak kullanmasına izin verdiği gibi bilgiler yer almaktadır. Ancak Türkiye'nin IŞİD'le mücadele ederken "ABD'nin müttefîki olan Kürtlerle" savaştığına da vurgu yapılmıştır. Haberin bağlamı yaklaşan ABD Başkanlık seçimleri olduğundan dolayı seçmende Trump'a karşı kamuoyu oluşturulmaya çalışılmış, Trump'ın ticarî ilişkilerinin pek çok farklı boyutta ABD'nin çıkarlarını tehlikeye atabileceği hususları sağlam ve açıklayıcı argümanlarla ortaya konulmuştur.

Türkiye'nin bahsi geçtiği bölümde, haber kaynakları arasında üst düzey Türk yetkililerle yakın temasta olan bir Arap finansör gösterilmektedir. Buna göre özellikle "Trump'tan nefret ettiği söylenen" Erdoğan'ın, temmuz ayında engellenen darbe sonrasında daha fazla güce sahip olması nedeniyle, ABD-Türkiye ilişkilerinin riske gireceği belirtilmiştir.

FN3 numaralı görüş yazısının mikro yapısını incelendiğinde cümlelerin açık, aktif yapıyla, özne yüklem uyumu içerisinde kurulduğu ancak referanssal ilişkileri her paragrafın kendi içerisinde bağlamdan kopmadan göstermek amacıyla cümlelerde sık sık bağlaçlar kullanıldığı görülmektedir. Her ifadeye yönelik sebep-sonuç ilişkisi açıkça okura sunulmuştur. Sözcük seçimleri, ABD açısından Türkiye'nin IŞİD ve Kürtlere karşı pozisyonunun karmaşıklığını net şekilde ortaya koymuştur. Bu durum, "açmaz" ve "ulusal güvenlik sorunu" olarak nitelenmiş, Türkiye'nin terörist olarak adlandırdığı gruplar için "bağımsız bir Kürdistan" talebinde bulunan "Kürt isyancılar" ifadeleri kullanılmış, hem Türkiye hem de Suriye'deki Kürt gruplar için "müttefik" denilmiştir.

Retorik ve ikna edicilik bakımından yine Türkiye ile ilgili gölüme bakıldığında Trump'ın Türkiye'de o dönem araları iyi olmayan Doğan Holding Yönetim Kurulu Başkanı Aydın Doğan ve Cumhurbaşkanı Erdoğan arasında sıkışıp kalacağına yönelik iddia, Doğan ve Erdoğan gerginliği anlatılarak temellendirilmiştir. O dönem yakıt kaçakçılığından yargılanan Aydın Doğan'ın yargılanmasının nedeninin, muhalif yayın yapan Doğan Grubu medya şirketlerinden Hürriyet gazetesinin siyasî duruşu

olduğu öne sürülmüştür. Genel olarak hem içeriği zengin olan hem farklı konuları birbiriyle ilişkilendiren metnin, başlıkta sorduğu "Trump'ın Kuruluşlarının Dış Ticareti, ABD Ulusal Güvenliğini Nasıl Tepetaklak Edebilir?" sorusunun yanıtını da ikna edici bir retorikle verdiği görünmektedir.

Co-chair of the pro-Kurdish People's Democratic Party (HDP) Figen Yuksekdag delivers a press conference in Ankara on November 1, 2015, after the first results in the country's general election. Turkish authorities have called on Yuksekdag to face charges of supporting an extremist group after a speech in which she backed the Kurdish YPG militia, considered an extension of the PKK group, which is outlawed in Turkey.

AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.8: FN4 numaralı "Biz Türkiye'de Daha Fazla Kaos Olmasını Önlemeye Çalışıyoruz" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN4 numaralı "Biz Türkiye'de Daha Fazla Kaos Olmasını Önlemeye Çalışıyoruz" başlıklı metin, bir görüş yazısıdır. Metin 15 Eylül 2016 tarihinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Başkanı Figen Yüksekdağ tarafından kaleme alınmıştır. Yazıda spot bulunmamaktadır. Metnin giriş paragrafı şu şekildedir:

> "*Newsweek*, 2015'te yaptığım konuşmanın ardından Türk hükûmetinin bana karşı açtığı dava hakkındaki değerlendirmemi sorduğunda Irak-Şam İslam Devletinin (IŞİD) Türkiye'nin güneydoğusunda Gaziantep'te bir düğüne düzenlediği intihar saldırısı henüz gerçekleşmemişti. 2015'teki konuşmamda, günlük bazda İslam Devleti militan grubuna karşı savaşan Kürt Halk Koruma Birliklerine (YPG) ve Demokratik Birlik Partisine (PYD) olan desteğimi dile getirmiştim. *Newsweek* benim değerlendirmemi sorduğunda Türk hükûmeti henüz Suriye'ye girmeye cesaret etmemişti. Her şeyden öte daha geniş kapsamlı bölgesel bir savaşa ve Türkiye'de bir iç savaşa bu kadar yaklaşmamıştık."

Giriş paragrafından itibaren Türk hükûmetinin Yüksekdağ'a açtığı dava ile bir karşıtlık durumu sergilenmiş; HDP'nin YPG ve PYD'ye açık desteği, partinin üst düzey yetkilisi tarafından tekrar edilmiş; Fırat Kalkanı Harekâtı'nın beklenen sonuçları olarak bölgede ve Türkiye'de bir savaş gösterilmiştir. Metinde, Figen Yüksekdağ'ın arkasında HDP logosunun silikleştiği ve kendisinin ön planda olduğu bir fotoğraf tercih edilmiştir. Fotoğrafın altında "Kürt yanlısı Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) Eşbaşkanı Figen Yüksekdağ, ülkedeki genel seçimlerin ilk sonuçlarının ardından 1 Kasım 2015'te Ankara'da bir basın toplantısı düzenliyor. Türk yetkililer, Yüksekdağ'ın, Türkiye'de yasa dışı sayılan PKK grubunun bir uzantısı olarak kabul edilen Kürt YPG milislerine destek verdiği konuşmasının ardından, aşırılıkçı bir grubu desteklemekle suçlanması yönünde çağrıda bulundu." denilerek fotoğrafın bir yıl önceki basın toplantısına ait olduğu bilgisi okurla paylaşılmıştır. Metnin Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başlamasından yaklaşık üç hafta sonra yayınlanması ve Figen Yüksekdağ'ın, *Newsweek* dergisi kendisine daha önce görüşünü sorduğunda, harekâtının henüz başlamadığını söylemesiyle, yazının harekât başladıktan sonra yazılmasına karar verdiği anlaşılmaktadır.

Metinde ana olay, Fırat Kalkanı Harekâtı'na karşı HDP'li Yüksekdağ'ın kurumsal olarak Türk hükûmetinin Kürtleri hem siyasî hem de askerî olarak hedef alma iddiası etrafında şekillenmektedir. Yüksekdağ'a göre hükûmet, IŞİD'in destekçisidir ancak IŞİD bahanesiyle Suriye'ye girmiş ve YPG ve YPJ mevzilerini hedef almıştır. Yüksekdağ, 2014 yılında yaptığı konuşmada "Gelin hep birlikte Suriye Kürtleriyle tarihsel bir ittifak kuralım, Türkiye'yi güvenli, güçlü ve demokratik bir bölge merkezine dönüştürelim." sözleri nedeniyle yargılandığını ve kendisi gibi 58 HDP'linin daha benzer davalarla yargılandığını söylemektedir. Ayrıca PYD'yi Türkiye'de binlerce akrabası bulunan Suriyeli Kürtlerin siyasî temsilcisi olarak tanımlamış, Türkiye'nin PYD'yi terör örgütü ilan etmesini eleştirmiştir.

Metin, bir siyasetçinin öznel bir görüş yazısı olduğundan, metinde diğer analiz-haberler veya güncel haberler gibi ardalan ve bağlam bilgisi aramanın akla yatkın olmadığı değerlendirilmektedir. Ancak yine de yazarın, hükûmetin "HDP'nin sırtını PYD'ye yasladığını" ima ederken bunu hangi gerekçelere dayandırdığına değinmediğini belirtmek gerekir. Metinde yer alan herhangi bir haber kaynağı bulunmamaktadır. Okur, metni, Yüksekdağ'ın bakış açısından, onun öznel yorumuyla

okumaktadır. Türk hükûmetinin hukuksuzlukları ve IŞİD'e destek verdiği gibi iddialar, somut kanıtlara dayandırılmamaktadır.

FN4 numaralı görüş yazısının mikro yapısına bakıldığında, başlangıçta dikkat çeken husus, Yüksekdağ'ın *Newsweek*'in kendisinden bu görüş yazısını istediğini açıkça belirtmek istemesidir. Yazısının giriş paragrafında ana özne *Newsweek* ve Yüksekdağ olmuştur. *Newsweek*, Yüksekdağ'a yargılanması konusundaki değerlendirmesini sormuştur. Metnin geri kalanında ise iki taraf bulunmakta ve her ikisinin dilinden de aktif yüklem yapısıyla sert ve güçlü mesajlar veren ifadeler kullanılmaktadır. Metinde birinci taraf Figen Yüksekdağ, HDP'liler ve Kürtler; diğer taraf ise Erdoğan, Türk hükûmeti, Türk ordusu, devlet ve Türkiye'dir. Bununla birlikte yazarın, somut bilgi olarak sunduğu ancak kaynak göstermediği düşüncelerini ve kendi kişisel söylemini genele atfettiği görülmektedir. Örneğin, "Her şeyden öte daha geniş kapsamlı bölgesel bir savaşa ve Türkiye'de bir iç savaşa bu kadar yaklaşmamıştık." cümlesinde çoğul özne kullanmaktadır. Burada "yaklaşmamıştık" derken kastettiği çoğul grubun, Türk toplumu mu yoksa adına konuştuğu HDP'liler mi yoksa temsil ettiğini söylediği Kürtler mi olduğu açık değildir. Ancak kullandığı ifade, kesin ve başkaları adına da genel bir yargı içermektedir. "Türk Silahlı Kuvvetlerinin IŞİD'i değil Kürtler ve Araplar ile Süryanilerden oluşan Demokratik Suriye Güçlerini hedef aldığı iyi biliniyor." ifadesinde "iyi biliniyor" pasif yüklem yapısıyla kimin bildiğini net olarak ortaya koymamaktadır. Metinde ayrıca pek çok kez bileşik zamanlı yüklemler kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım, gerçekleşme ihtimali olan ama gerçekleşmeyen fiiller için kullanılmıştır. "Türkiye, kendi Kürtleri ile barış içerisinde ve Suriye'deki Kürtlerle müttefik olabilirdi.", "Kana susamış IŞİD militanlarının cirit atmadığı, binden fazla sivilin hayatını kaybetmek zorunda olmadığı, kanlı darbe girişimlerine kalkışılmayan, hak ve özgürlüklerin askıya alınmadığı bir ülkede yaşıyor olabilirdik." gibi cümlelerde görüldüğü üzere kullanılan bileşik zamanlı yüklemler, yazarın gerçekleşmesini arzu ettiği ancak kendisine göre hayata geçmeyen ve bunun için hükûmeti suçladığı eylemleri ifade etmektedir.

Metnin, genel yapısı itibarıyla, Kürt siyasetçilerin ve Suriye'deki silahlı Kürt grupların mağduriyeti, haksız yere hedef alınmaları ve yargılanmaları gibi durumlar üzerinde okurda duygusal bir intiba bırakacak nitelikte kaleme alındığı görülmektedir. Bu anlamda, yazının retorik olarak güçlü olduğu ancak farklı haber kaynaklarından yararlanma, her kesimin görüşlerine yer verme, iddia ve suçlamalara ilişkin somut

kaynak gösterme noktasında eksik olduğundan inandırıcılık bakımından yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir. Amerikan merkezli ve İngilizce olarak yayın yapan bir dergide Türkiye'nin IŞİD'i desteklediği iddiasının, konuya hâkim olan bir okur kitlesi için akla yatkın gelmemesi mümkündür. Nitekim, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın resmî internet sayfasında Türkiye'nin IŞİD'le mücadelede "hayatî partner" olduğu, askerî üslerini Uluslararası Koalisyon'un kullanımına açtığı açıkça belirtilmektedir.

Turkey's President Recep Tayyip Erdogan speaks at a press conference at the end of the G20 Leaders Summit in Hangzhou on September 5, 2016. On Monday, he said that Turkish-backed Syrian rebels could advance on the ISIS stronghold of Al-Bab.

GREG BAKER/AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.9: FN5 numaralı "Erdoğan, IŞİD'in Kalesi El-Bab'a Yeni Hamleyi İlan Etti" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN5 numaralı haberin başlığı "Erdoğan, IŞİD'in Kalesi El-Bab'a Yeni Hamleyi İlan Etti" şeklindedir. Yazının makro yapısına bakıldığında spot kullanılmadığı görülmektedir ancak fotoğraf altındaki yazı, metnin ana konusuyla ilgili önemli olan bir bilgiyi sunmaktadır. Fotoğrafın altında, "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 5 Eylül 2016'da Hangzhou'da düzenlenen G20 Liderler Zirvesi sonunda düzenlediği basın toplantısında konuşuyor. Pazartesi günü, Türkiye destekli Suriyeli isyancıların IŞİD'in kalesi El Bab'a ilerleyebileceğini söyledi." denilmektedir. Fırat Kalkanı Harekâtı devam ederken IŞİD unsurlarının konuşlandığı şehirlerden biri olan

El Bab, Türkiye için "ikinci hamle" olarak nitelenmiştir. Birinci hamle, Cerablus'taki YPG unsurlarının bir gün içerisinde bölgeden uzaklaştırılmasıydı. Haberin girişinde "Türkiye tarafından desteklenen Suriyeli isyancıların, militan grup İslam Devletinin (DAEŞ) Kuzey Suriye'deki kalesi El Bab'a yeni bir saldırı düzenleyeceği bilgisi Türk Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından pazartesi günü teyit edildi." denilmiştir.

Metinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın G20 Liderler Zirvesi'nde çekilen bir fotoğrafı seçilmiştir. Fotoğrafta, Erdoğan kararlı ve öfkeli bakışlarıyla işaret parmağı havada olarak görülmektedir. İşaret parmağını kaldırmanın iki farklı anlamını okumak mümkündür. Birinci anlamı işaret parmağının Müslüman toplumlarda şehadet parmağı olarak adlandırılması ve bir konuda söz söylerken veya söz verirken "Allah şahit olsun" ifadesine atıfta bulunulmasıdr. İkinci ve bu haberde bu fotoğrafın tercih nedeni olduğu tahmin edilen anlamı ise öfke, kızgınlık, hakkında gelme, tehdit etme, kendinden emin olma gibi duygu ve eylemlerde kullanılan bir jest, işaret olmasıdır. Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu fotoğrafta Türk ordusunun IŞİD'in hakkından geleceğini ilan etmektedir. Jack Moore tarafından kaleme alınan haberde ana olay, Türkiye'nin 24 Ağustos'ta başlattığı Fırat Kalkanı Harekâtı kapsamında Türk ordusunun El Bab şehrine ilerleyerek IŞİD'i bölgeden uzaklaştırmaya yönelik kararlılığıdır. Ana olay, son derece detaylı biçimde, olayda geçen tüm tarafların varlığından söz edilerek, harekâtın amaçlarına açıkça değinilerek ve konuyla ilgili Türk yetkililerin demeçlerine yer verilerek okura aktarılmıştır. Olayın ardalan ve bağlamı mahiyetinde söz edilen ABD'nin Suriye'de Kürtleri IŞİD'le mücadele için desteklemesi ve Türkiye'nin ABD'nin müttefik olarak desteklediği unsurları terör örgütü olarak görmesi, olaydaki çelişkili durumun ve tarafların ihtilaf yaşadığı konuların başında gelmektedir.

Haber kaynaklarına bakıldığında, olayın taraflarından olan Suriye'deki Kürt gruplar, ABD veya Suriye'nin açıklamalarına yer verilmediği Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın G20'de yaptığı konuşmadan bir demece yer verildiği görülmektedir. Haberde Erdoğan'ın:

> "Cerablus ve El-Rai temizlendi. El-Bab'a doğru hareket ediyoruz. Oraya, DAEŞ'in bize yönelik bir tehdit olmasını durdurmak için gidiyoruz. Fırat Kalkanı operasyonu çerçevesinde 900 kilometre karelik bir alan terör unsurlarından temizlenmiştir. Bu alan güneye doğru genişlemektedir."

ifadeleri, metinde genişçe yer bulmuştur.

FN5 numaralı görüş yazısının mikro incelemesi yapıldığında cümle yapılarının basit ve anlaşılır olduğu; genel itibarıyla seçilen sözcüklerin nesnel yaklaşımla çelişmediği ve haberin bölgesel uyuma dikkat edilerek kaleme alındığı; haberin, Türkiye perspektifinden "terörle mücadele harekâtı" olarak gösterilmese de Türkiye'nin resmî görüşünü yansıtan ifadelerin referanslarla okura aktarıldığı görülmektedir. Örneğin, bu aşamaya kadar incelenen hiçbir haber Fırat Kalkanı Harekâtı'nın neden başlatıldığını açıkça okura sunmamasına rağmen, bu haberde harekât, "Türkiye'nin güney vilayeti Gaziantep'teki bir Kürt düğününe düzenlenen ve DAEŞ tarafından sorumluluğu üstlenilen intihar saldırısına bir karşılıktı." cümlesiyle sebep-sonuç ilişkisi içerisinde sunulmuştur. Diğer yandan Türkiye'nin konuyla ilgili endişelerine de yer verilmiştir. Sözcük seçimlerinde dikkat çeken bazı ifadeler bulunmaktadır; örneğin, "Türkiye tarafından desteklenen Suriyeli isyancılar". Bu ifade, önceki bazı haberlerde "Türk yanlısı Suriyeli isyancılar" şeklinde ifade edilmişti. Haberin son cümlesi PKK'nın, 2015'te haberde ateşkes olarak nitelenen Çözüm Sürecinden sonra mütemadiyen Türk birliklerini ve makamlarını hedef aldığını ortaya koymuştur. Haber metnini retorik olarak güçlendiren, en etkili ve ikna edici olan bilgi bu şekilde sunulmuş, Fırat Kalkanı Harekâtı'nın meşruiyetinin Türkiye'nin bakış açısından anlaşılmasını sağlayacak yeterli açıklamalar haber yer almıştır.

Turkish Army tanks around five kilometers west from the Turkish Syrian border city of Karkamis driving to the Syrian Turkish border town of Jarabulus on August 25. Kurdish forces are withdrawing to the east of the Euphrates after a request from Turkey.

BULENT KILIC/AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.10: FN6 numaralı "Suriye'de Kürtler Türkiye'nin İsteğiyle Geri Çekilmeye Başladı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN6 numaralı haberin makro yapısı incelendiğinde; başlıkta, fotoğraf altı yazıda ve giriş paragrafında Türkiye'nin isteğiyle Kürt grupların bölgeden geri çekildiğine yönelik net, yargısız ve nötr mesajlar verildiği görülmektedir. Haberde, "Suriye'de Kürtler Türkiye'nin İsteğiyle Geri Çekilmeye Başladı" başlığı kullanılmış, fotoğraf altındaki yazıda ise şöyle denilmiştir:

> "Türk Ordusunun tankları, 25 Ağustos'ta Türkiye'nin Suriye sınırındaki Karkamış kentinin yaklaşık beş kilometre batısında, Suriye'nin Türkiye sınırındaki Cerablus kentine doğru ilerliyor. Kürt güçleri, Türkiye'nin talebi üzerine Fırat'ın doğusuna çekiliyor."

Haberde spot bulunmamaktadır. Giriş paragrafında ise şu ifadeler yer almaktadır:

> "Kürt YPG milis grubunun kritik bir mensubu olduğu Suriye Demokratik Güçleri (SDG), Ankara ve Washington'ın isteği üzerine Fırat Nehri'nin doğusuna çekildi. ABD önderliğinde İslam Devleti militan örgütü (IŞİD) ile savaşan koalisyon, perşembe günü Kürt güçlere geri çekilmeleri talebinde bulunulduğunu teyit etti."

Haberde kullanılan fotoğraf Fırat Kalkanı Harekâtı'nın yeni başladığı günlerde çekilmiştir. Fotoğrafta, çok sayıda Türk tankı Karkamış'tan Cerablus'a ilerlerken görülmektedir. En öndeki tankın fotoğrafı nettir ancak takip eden tanklar, öndeki tankın egzoz dumanında kalmaktatır. Arkadan gelen araçların netliği azalmaktadır. İlk tankın üzerinde, gönderdeki Türk bayrağı rahatlıkla seçilmektedir. Ayrıca kadrajda yüksek gerilim hatları ve elektrik direkleriyle birlikte ana aktöre yani Türkiye'yi sembolize eden Türk ordusuna odaklanılması, fotoğrafın alt mesajlar açısından uygun yan öğeler barındırdığını göstermektedir.

Haberde ana olay, Türkiye'nin terör örgütü olarak nitelediği ancak ABD'nin müttefîki olarak tanımladığı Suriyeli Kürt grupların Fırat Nehri'nin doğusuna çekilmesi talebidir. Türkiye'nin harekâtın başından itibaren resmî söylemi, "Fırat'ın doğusunda bir Kürt kantonu kurulmasına müsaade etmemek" üzerine oluşturulmuştur. Ancak bu haberde, Kürt gruplar gerçekte Türkiye'nin isteği üzerine geri çekilse de Kürt grupların IŞİD'in kalesi olarak bilinen Rakka'da gerçekleşecek yeni IŞİD karşıtı savaşa hazırlanmak için geri çekildiği söylemi bulunmaktadır.

Ana olayın ardalanı, Türkiye makamlarının Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırında "bir terör devleti" istemediği şeklinde sık sık verdiği demeçlerle sunulmaktadır. (Suriyeli lideri Beşer Esad, 2012 yılında askerlerini Suriye'nin kuzeyinden çekmiş ve bölgede PYD/YPG unsurlarının rahatça hareket etmesine

zemin yaratmıştı. ABD ise IŞİD'le mücadelede ittifak gerekçesiyle bu silahlı grupları desteklemiş, askerî eğitim ve teçhizat yardımı sağlamıştı. Bölgedeki Kürt grupların özerklik talepleri olduğu da bilinmektedir.) Türkiye'nin bu gerçeklere dayanarak IŞİD'den temizlenen bölgelere PYD/YPG unsurlarının yerleşmesine yönelik kaygıları uluslararası basında da sıkça işlenmiştir. Dolayısıyla haberde, Kürt grupların geri çekildiği ancak bölgeye dönecekleri mesajı verilerek, Türkiye'nin isteğinin nihai anlamda gerçekleşip gerçekleşmeyeceğiyle ilgili askıda kalan bir soru işareti oluşturulmuştur. Haberin sunumuna bakıldığında haber kaynakları ve tarafların demeçlerine yer verilmesi açısından bilgilendirici, adil ve çok sesli olduğu açıkça görülmektedir. IŞİD'e karşı Uluslararası Askerî Koalisyon'un gerçekleştirdiği Doğal Kararlılık Operasyonu Sözcüsü'nün "Suriye Demokratik Güçleri Rakka'nın nihaî kurtuluşuna hazırlanmak için Fırat'ın doğusuna geçti." şeklindeki sosyal medya paylaşımı aktarılmıştır. Dönemin Millî Savunma Bakanı Fikri Işık'ın ise *NTV*'ye verdiği demeçten bir kesite yer verilmiştir. Işık, Suriyeli Kürt savaşçıların "Fırat'ın doğusuna gitmesi gerektiğini ve Türkiye'nin de bunu çok yakından takip ettiğini" söylemiş; "Şayet bu çekilme gerçekleşmezse Türkiye müdahale etme hakkına sahiptir." demiştir. Haberde ayrıca ABD Başkan Yardımcısı Biden'ın Türkiye'nin talebinin yerine getirilmesi için söz verdiğine de değinilmiştir.

FN6 numaralı haberin mikro yapısı, sözdizimsel tercihler bakımından ana olayın net, somut ve anlaşılabilir olarak okura sunulduğunu göstermektedir. Yine kullanılan yüklemlerle sık sık grubun geri çekildiğinin altı çizilmiştir. "Ankara ve Washington'ın talebi üzerine Fırat Nehri'nin doğusuna çekildi.", "Rakka'nın 'nihai kurtuluşuna' hazırlanmak için nehrin diğer yakasına çekildi.", "Fırat'ın doğusuna geçti." şeklinde ana olay pekiştirilerek anlatılmıştır. Haberde bölgesel uyumu rahatlıkla görmek mümkündür. Türkiye'nin hangi gerekçelerle silahlı Kürt grupların bölgeden çekilmesini istediğiyle ilgili açıklayıcı bilgiye yer verilmiştir. Suriye'deki silahlı Kürt gruplar için "Kürt YPG milis grubu", "Kürt güçler", "Kürt ve Arap savaşçılardan oluşan SDG", "Suriye Demokratik Güçleri", "Suriyeli Kürt Güçler", "YPG", "Suriyeli Kürt savaşçılar", "Kürt savaşçı" gibi pek çok farklı tabir kullanıldığı görülmektedir. Bu, bahsedilen Kürt silahlı grubun kimliği, niteliği, mensubiyeti ve yapısı bakımından kafa karıştırıcı durmaktatır ancak okur için bu grupların pozisyonu tartışmalı hâle gelse işlevleri olarak yansıtılan IŞİD'le savaşma konusunda bir açıklık mevcuttur. Haberde güçlü bir retorik sağlanması için, haberin son cümlesi olarak ana olayla ilgili dönemin Türkiye Millî Savunma Bakanı Fikri Işık'ın demecine yer verildiği görülmektedir. Işık,

“Henüz çekilmediler ama çekilip çekilmeyeceklerini izliyoruz ve gözlemliyoruz. Türkiye anbean takip edecek.” demiştir.

The Kurdish flag flies above the base of the Yazidi 'Sun Ladies' battalion near Sinjar, in Kurdistan, Iraq, on August 29. The 'Sun Ladies', made up of several hundred Yazidi women, some who were formerly enslaved by ISIS, are attempting to fight back against the extremist group with the help of the Kurdish Peshmerga through training, funds, and arms.
NICOLE TUNG

Resim 3.11: FN7 numaralı “Musul’da IŞİD’le Savaş, Bağımsız Bir Kürdistan’a Yol Açabilir” başlıklı içeriğin fotoğrafı

FN7 numaralı haberin makro yapısına bakıldığında gazeteci Janine de Giovanni tarafından kaleme alınan bir analiz-haber olduğu görülmekte; hem başlığı hem de fotoğraf altı yazısıyla birlikte değerlendirildiğinde bölge ülkeleri için heyecan uyandırıcı bir jeopolitik gelişmenin olabileceğiyle ilgili dinamik bir içerik barındırdığı düşüncesini uyandırmaktadır. Haberin başlığı, “Musul’da IŞİD’le Savaş, Bağımsız Bir Kürdistan’a Yol Açabilir” iken haberde kullanılan fotoğrafın altında şu ifadeler yer almaktadır:

> “29 Ağustos’ta Irak’ın Kürdistan kentindeki Sincar yakınlarındaki Ezidi ‘Güneş Kadınları’ taburunun üssü üzerinde Kürt bayrağı dalgalanıyor. Bazıları daha önce IŞİD tarafından köleleştirilmiş olan birkaç yüz Ezidi kadından oluşan ‘Güneş Kadınları’, eğitim, para ve silah yoluyla Kürt Peşmergelerin yardımıyla aşırılık yanlısı gruba karşı savaşmaya çalışıyor.”

Haberde spot kullanılmamıştır. Metnin giriş paragrafında “Kadın bana ‘ABD ihtiyaç duyduğunda bizi arıyor. Ancak onlara ihtiyacımız olduğunda yaptıklarımızı unutacaklar mı?’ diye sordu.” şeklindeki bir diyalog aktarımıyla, gazetecinin bölgedeki sıcak temaslarından ve bölge halkıyla konuşmasından yola çıkarak inandırıcı bir

hikâye anlatımı kurgulamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafta, Sincar'da "Güneş Kadınları" olarak adlandırılan bir grup silahlı kadın militanın bulunduğu bir kasabada, kadınların kırmızı sandalyelerde oturup kendi aralarında konuştukları bir ortamın yanı başında gönderde dalgalanan Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin kullandığı, Kürt bayrağı olarak da bilinen bayrağın dalgalanması dikkat çekmektedir. Haber başlığına ve tartışılan ana olayın ambiyansına uygun olarak seçilen fotoğrafın metninde, Peşmerge'nin desteklediği Yezidi kadınların IŞİD'le mücadelesi hatırlatılmaktadır.

Haberde ana olay, yazarın anlatımına göre Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından bu yana Kürtlerin istediği etnik devleti kuramamış olmaları, gerek Irak gerek İran'da Kürtlerin baskı görmeleri, dışlanmaları; yönetimler tarafından gaddarca muamele görmeleri ve IŞİD'e karşı kazanılacak bir zaferde bağımsızlık kazanma ihtimalleridir. Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Harekâtı'na, bu ana olay etrafındaki etkileri bakımından değinilmiş; Ankara'nın, Irak'taki Kürtlerin kendi bağımsız devletlerini kurmalarının, Suriye'deki Kürtleri de benzer bir adım atmaları konusunda cesaretlenmelerinden duyacağı endişe dile getirilmiştir. Türkiye'nin harekât bölgesindeki silahlı Kürt grupların Fırat'ın doğusuna çekilmesi talebine destek olduğu gerekçesiyle, ABD, "Kürtlere karşı ihanet içinde olmakla" suçlanmaktadır.

Ana olayın ardalanı ve bağlamına bakıldığında, 1980'lerden itibaren Kürtlerin kendi bağımsız devletlerini kurma talebiyle başlattıkları isyanlar, çıkardıkları iç karışıklıklar ve uyguladıkları terör yöntemlerinin, bugün terör örgütü IŞİD'e karşı kazandıkları zaferle taçlanarak bağımsız bir devlet kurma isteklerinin gerçekliğe uzanabileceğini temenni eden bir hikâye örgüsü görülmektedir.

Analiz-haberde, yazarın kullandığı kaynaklar ve olayın taraflarının görüşlerini eşit olarak temsil etmek bakımından bir hassasiyet gütmeden metni kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Yazarın, bağımsız Kürt devletini destekleyen ve Kürtlerin bunu hak ettiğini ifade eden söylemi, haberin başından itibaren görülmekte olup röportaj yaptığı Yezidi bir kadın savaşçının ABD'yi pragmatik ve vefasız olmakla suçlayan cümleleriyle başlayan haberin devamında da sık sık Kürtlerin demeçlerine ve Kürt bakış açısına uygun bir akış izlenmektedir.

Tarihsel olaylar ve dönüm noktası niteliğindeki gelişmelere referans verilen metinde, ABD'nin 1970'lerde Kürtleri silahlandırarak dönemin Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'e karşı ayaklanmaya ikna ettiği hatırlatılmaktadır. Bugün de ABD,

Suriye'de Kürtlere karşı Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna çekilme söylemini desteklediği için, metin, tekrarlanan bir ihanet çağrışımı yapmaktadır. Yazarın kullandığı bazı kaynaklar, yazarın savının gerçekliğe uygun olup olmadığını yorumlamaktadır. Örneğin, ABD'nin eski büyükelçilerinden Peter Galbraith'in Iraklı Kürtlerin son 13 yıldır Türkiye ile daha önce hiç olmadığı kadar iyi ilişkiler kurduğu, Ankara'ya ham petrol ihraç ettikleri, bunun her iki taraf için de stratejik önemi haiz ve kazançlı olduğu yönündeki demeci; Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsünden Samuel Morris'in "Kürdistan bölgesinin başarılı bir şekilde otonomiye doğru gittiği hususunda hiç şüphe yok ancak kısa vadede Kürt bağımsızlığı gerçekçi değil." ifadeleri, bu kaynaklardan bazılarıdır. Metin, Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Türkiye'nin IŞİD'le mücadeleyi bahane ederek Kürtlerin Suriye'de ilerleyişini durdurmaya yönelik olduğunu iddia etmektedir.

FN7 numaralı analiz-haberin mikro yapısına bakıldığında ise sözde Kürt kadın tugay komutanı lideri Hota Kider'n haberin başından itibaren ana özne olduğu, kendisinin yönelttiği soruların "Irak Kürdistan'ında yankılandığı" dile getirilmektedir. Kürtlerden bahsedilen hemen hemen bütün cümlelerde aktif yüklem yapısıyla Kürtlerin başarısına, gücüne, azim ve kararlılığına, diğer yandan gördükleri haksız muamelelere okuru ikna edecek sözdizimi tercih edildiği görülmektedir. "Devletsiz Kürtler", "savaş meydanlarındaki hünerleriyle bilinen Kürtler", "Kürtler … Kobani'yi kurtardı", "Kürt bağımsızlığı" gibi sözcük seçimleri, yazarın metinde Kürtlerle ilgili olumlu çağrışım yapmayı amaçladığını göstermektedir. Türkiye ile ilgili kullanılan sözcüklere bakıldığında ise daha sert ve olumsuz çağrışımları yansıtan sözcükler tercih edildiği görülmektedir. Örneğin, "Türklerin askerî müdahalesi", "NATO üyesi Türkiye", "Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiyesi" gibi ifadelerin geçtiği cümlelerde, Türkiye'nin Kürtlerin bağımsızlığına müsaade etmemesine dair bir anlatım vardır.

Yazar, metinde "terör" kelimesini hiçbir şekilde kullanmamış, Kürtlerin sözde bağımsızlık mücadelesi olarak uyguladıkları terör eylemlerinden söz etmemiş, yalnızca Kürtlerin mağduriyetleri üzerinden bir anlatım kurgulamıştır. Dolayısıyla metin içerisindeki kronolojik anlatımda görülen ve yazarın savını destekleyici bölgesel uyum, metnin retoriğini desteklemektetir. Ayrıca inandırıcılığı artırmak için verilen sayısal bilgilerle, örneğin "25 milyonu bulan devletsiz Kürtler" gibi Kürtlerin aslında büyük bir devleti hak ettiğini ve bu anlamdaki mücadelelerinin haklı olduğu alt mesajını veren ifadelerle, duygusal olarak okurda lehte bir algı bırakması mümkün bir metin oluşturulmuştur. Ancak sebep-sonuç ilişkileri bakımından metinde pek çok eksiklik göze çarpmaktadır. Yazar sık sık Kürtlerin ihanete uğradıklarından bahsetmekte

ancak bir gazeteci ve siyasî analist olarak iddia edilen ihanetlerin hangi gerekçelerle meydana geldiğini okura açıklamamaktadır. Fakat Kürtlerin neyi neden ihanet olarak gördükleri detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. ABD'nin Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekâtı esnasında silahlı Kürt grupların Fırat Nehri'nin doğusuna çekilmeleri isteğini desteklemesi Kürtler için ihanet sayılmıştır.

Metin, son cümlesinde girişte kendisinden bahsedilen sözde kadın tugay komutanı Kider'in bağımsız Kürt devleti için harekete geçmenin tam zamanı olduğuna inandığı söylemiyle bitmekte ve ABD'nin bu konudaki desteğinin beklendiği ancak yine bir "ihanet" riskinin de olduğu belirtilmektedir. Metnin hem başında hem de sonunda retorik gücü yakalamak için sözde kadın tugay komutanı Kider, ana aktör olarak kullanılmıştır.

3.3.1.1.3 *Time*'da Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde ABD'nin dünyaca ünlü *Time* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 1 haber metni analiz edilmiştir. Bu haber, numaralandırılarak yayınlanma tarihi, haber başlığı ve başlığın Türkçe karşılığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.5: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *Time* dergisinde yer alan seçili içerik

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	BAŞLIK
1	FT1	7 EYLÜL 2016	*A GLIMMER OF HOPE OPENS FOR SYRIAN REBELS AS PEACE TALKS INTENSIFY* BARIŞ GÖRÜŞMELERİ YOĞUNLAŞIRKEN SURİYELİ İSYANCILAR İÇİN BİR UMUT IŞIĞI YANIYOR

Members of Free Syrian Army are seen in Cobanbey (Al-Rai) town of Al-Bab District near Jarabulus, Syria, on Sept. 6, 2016. The anti-ISIS operation called Euphrates Shield, which was launched on Aug. 24, aims at improving security, supporting coalition forces, supporting Syria's territorial integrity and eliminating the terror threat along Turkeys border through FSA fighters backed by Turkish armor, artillery and jets. Mohammed Nour—Anadolu Agency/Getty Images

Resim 3.12: FT numaralı "Barış Görüşmeleri Yoğunlaşırken Suriyeli İsyancılar İçin Bir Umut Işığı Yanıyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FT1 numaralı haberin makro yapısında bakıldığında başlık, fotoğraf ve giriş paragrafının uyumlu bir şekilde Suriyeli isyancıların, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde düzenlediği Fırat Kalkanı Harekâtı ve beklenen sonuçlarından duydukları memnuniyet ve coşkuyu yansıtmak üzere tasarlandığı görülmektedir. Haberin başlığı, "Barış Görüşmeleri Yoğunlaşırken Suriyeli İsyancılar İçin Bir Umut Işığı Yanıyor" şeklindedir. Haberde spot bulunmamaktadır ancak fotoğrafın altındaki metinde şu cümleler yazılmıştır:

> "Özgür Suriye Ordusu mensupları, 6 Eylül 2016'da Suriye'nin Cerablus yakınlarındaki El Bab ilçesine bağlı Çobanbey (Al-Rai) kasabasında görülüyor. 24 Ağustos'ta başlatılan ve Fırat Kalkanı adı verilen IŞİD karşıtı operasyon, Türk zırhlı, topçu ve jetlerinin desteklediği ÖSO savaşçıları aracılığıyla güvenlik, koalisyon güçlerinin desteklenmesi, Suriye'nin toprak bütünlüğünün desteklenmesi ve Türkiye sınırındaki terör tehdidinin ortadan kaldırılmasını amaçlıyor."

Haber girişinde ise gazeteci Jared Malsin'in sahadan bir röportajı yer almıştır:

> "24 Ağustos'ta Türk tankları ve savaş uçakları isyancıların Cerablus kasabasını IŞİD'den geri almasına yardım etmek için Suriye'ye geçtiğinde, sınırın hemen kuzeyindeki bir kamptaki Suriyeli mülteciler bunu kutladı. Abdel Wahab Shobak adlı bir adam, kısıtlayıcı cihatçı yönetimden kurtulan diğer Suriyeli erkeklerin kutlamalarını yansıtacak şekilde sakalını bile kesti. Türkiye'de mahsur kalan Shobak, IŞİD yönetimi altında yaşamıyordu ama yine de mutluydu. 'Bu bölgelerin kurtarılması beni çok mutlu etti ve bir an önce evime dönmeyi umuyorum' diyor. 'Operasyon aslında bize biraz umut verdi.'"

Başlık, fotoğraf altı yazısı ve haberin girişine bakıldığında, her üç öğede de Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Suriye'deki muhalifler tarafından memnuniyetle karşılandığı, Türkiye'ye güven duyulduğu ve yıllar süren iç karışıklığın ve IŞİD baskısının ardından halkta umut ışığı oluşturduğu imajı çizilmiştir. Haberde kullanılan fotoğrafa, plakası sökülmüş araçlar üzerinde Özgür Suriye Ordusu olarak nitelenen Suriyeli muhaliflerin coşkulu ve barış işareti yaparak gülümseyen yüzleri yansımıştır.

Haberde ana olay, Fırat Kalkanı Harekâtıyla birlikte üç yıldır baskı altında kalan Gandura kasabasının IŞİD'den kurtarılması ve bunun gerçekleşmesi için Türk ordusunun Suriyeli muhalif gruplara verdiği destektir. Bununla birlikte kasabanın alınması ve Türk ordusunun güneye doğru ilerleyişinin devam etmesi hâlinde ortaya çıkacak diğer risklerden de bahsedilmektedir. Buna göre, bir sonraki hedef El Bab kasabası olacaktır ve bu durumda Türk ordusu; Rus askerinin ve onların desteklediği Esad yönetimi askerinin, aynı zamanda Türkiye'deki ayrılıkçı Kürt grupların desteklediği Suriyeli Kürt milislerin bulunduğu noktaya yakın bir yerde konumlanmış olacaktır. Haberde bu karmaşık durum "bataklık" olarak nitelenmiştir.

Haberde ardalan, Suriye kasabalarının IŞİD'den kurtarılması ancak kurtarılan yerlere de özerk bir kanton kurma arzusu içinde olan ve Türkiye'nin terör örgütü olarak gördüğü Suriyeli silahlı Kürt gruplarının bölgeye yerleşmemesi isteği olarak sunulmuştur. Bu bağlamda, Türkiye'nin stratejisi IŞİD'den kurtarılan yerlerin kontrolünün Suriyeli muhalif güçlere verilmesi olmuş ve bu doğrultuda, ÖSO ve Türk askerî unsurları birlikte hareket etmişlerdir. Bu durumun, Suriye muhalefetinin elini güçlendirdiği ve Suriye Cumhurbaşkanı Esad'ı destekleyen Rusya'yı kızdırdığı ifade edilmiştir. Ana olayın arka planının geniş ve anlaşılabilir bir şekilde aktarıldığı haberde, farklı kesimlerden görüşlere yer verilmiştir. Sadece Türkiye'nin harekâtını destekleyen değil aynı zamanda eleştirel analiz yapan isimlerin açıklamaları da haberde yer bulmuştur. Fırat Kalkanı Harekâtı'yla Cerablus'un IŞİD'den kurtarılmasını kutlamak için sakalını kesen Suriyeli bir adamdan söz edilmiş, başka bir kişinin ise "Bu bölgelerin kurtarılması beni çok mutlu etti ve bir an önce evime dönmeyi umuyorum" sözlerine yer verilmiştir. Suriye'nin muhalif gruplarına bağlı yerel konsey yetkililerinin durumun gidişatı ve sürece dair ümitvar olduklarına ilişkin demeçleri aktarılmıştır. Diğer yandan *Al Monitor* yazarı ve eski bir subay olan ancak sonraki yıllarda casusluk suçundan ceza alan Metin Gürcan'ın "Tutarlı, net bir zaman

çizelgesine ve aynı zamanda net bir yol haritasına ihtiyacınız var. Ankara'nın net bir zaman çizelgesi ve yol haritası yok." şeklindeki analizi de okura sunulmuştur.

FT1 numaralı haberin mikro yapısı incelendiğinde, sık sık etkileyici betimlemelere yer verildiği ve edebî yönden güçlü sözcük kompozisyonları oluşturulduğu görülmektedir. Röportajlardan alıntılarla güçlendirilen haberde, Türkiye'nin Özgür Suriye Ordusu ile birlikte düzenlediği Fırat Kalkanı Harekâtı'nı olumlayacak sözcüklerin seçildiği; Türkiye ve Suriyeli muhaliflerin yer aldığı cümle yapılarının aktif yüklem yapısıyla kendinden emin ve pozitif vurgular ortaya koyacak nitelikte kurgulandığı fark edilmektedir.

> "Artık düzgün kesilmiş bir bıyığı olan Shobak, duvarlarla çevrili mülteci kampının karşısında küçük bir beton dükkanı işletiyor. Kamp, sınır kasabası Karkamış'ın dışında, Fırat Nehri kıyısına çok da uzak olmayan bir sınır bölgesinde, fıstık ağaçlarıyla dolu tarlalarda yer alıyor. Bir grup mülteciye gazoz, dondurma, kuruyemiş ve sigara satıyor; bunların çoğu Shobak'ın deftere elle kaydettiği krediyle satın alınıyor. Sadece birkaç kilometre ötede, Türk tankları ve zırhlı araçlar kasabaya doğru yol kenarına yığılmıştı."

Yukarıdaki cümleler, haberin öyküleştirerek, ortamın detaylı bir şekilde okuyucunun gözünde canlanması için betimleme yapılarak, edebî sanatlarla zenginleştirilerek yazıldığını göstermektedir. Sözcük seçimleri incelendiğinde, "operasyon … Türkiye'de mahsur kalan yaklaşık üç milyon Suriyeli mülteciye de bir umut ışığı sağlıyor", "Operasyon … Suriye muhalefetini cesaretlendirdi", "Türkiye, Cerablus'un batısındaki El Rai kasabasında ikinci bir cephe açarak, bir kıskaç eylemiyle IŞİD'i sınırından uzaklaştırdı." gibi pek çok ifadeyle harekâta övgüler yöneltildiği dikkat çekmektedir.

Haberde ayrıca pek çok İslamî referans barındıran sözcüklerin röportaj veren kişiler tarafından kullanıldığı görülmekte, bu da yazarın bölgenin sosyo-kültürel yapısını da haberde yansıtmaya istekli olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin, "Allah'a şükür her dakika ilerliyorlar." ifadesiyle bölge halkının Türk ordusuna müteşekkir olduğu duygusu yansıtılmaktadır. Haberin bölgesel uyumuna bakıldığında hemen her bir savın, demecin veya aktarılan haberin farklı bilgi veya analizle desteklendiği görülmektedir. Haberde, harekâtın neden olumlandığı, bölge halkının neden memnuniyet duyduğu ve aslında bu harekâtın hem Suriye hem Türkiye hem de Avrupa için neden büyük önem arz ettiği, daha da önemlisi bundan sonraki aşamada Suriyeli silahlı Kürt gruplarla Türk askerî unsurları ve ÖSO'nun neden karşı karşıya gelme riski olduğu okura şu şekilde açıklanmaktadır:

> "Operasyon, İslam Devleti güçlerini Suriye-Türkiye sınırında kontrol ettikleri son bölgeden de uzaklaştırarak cihatçıları Türkiye'nin büyük şehirlerine ve Avrupa'ya giden önemli bir kaçakçılık rotasından mahrum bıraktı ve potansiyel olarak yeni cihatçıların yolunu kesti. Türkiye ve Suriyeli isyancı müttefikleri artık Kürt liderliğindeki rakip güçlerle veya rejimle karşı karşıya gelme riskiyle karşı karşıya olduğundan, saldırının riski yüksek."

Haber metni önemli bir retorik güce sahiptir. Yazarın akla yatkın analizini bölge halkının demeçleriyle desteklemesi, harekâtın jeopolitik faydalarını sadece bölgesel açıdan değil küresel anlamda da okura anlatması göze çarpmaktadır. Bununla birlikte harekâtın ne kadar hayatî olduğunu yansıtmak için yine Gandura Yerel Meclis Başkanı Mohamed Haji İbrahim'in "Dünya insanları Gandura'nın nerede olduğunu ve ne kadar stratejik bir şehir olduğunu bilmiyor" şeklindeki söylemine yer verilmesi haberdeki retorik gücü pekiştirmektedir.

3.3.1.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başladığı 24 Ağustos 2016 tarihinden itibaren iki aylık süre içerisindeki içerikler, anahtar kelimeler doğrultusunda taranmış ve seçili İngiltere dergilerinde yer alan 1 içerik *The Economist* dergisinde, 4 içerik de *The Week* dergisinde olmak üzere 5 içerik incelemeye alınmıştır. Haberlerin tarihlerine, orijinal başlıklarına ve Türkçe çevirilerine aşağıda yer verilmiştir.

3.3.1.2.1 *The Economist*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde İngiltere'nin kapakları dünyada gündem olan *The Economist* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 1 haber metni analiz edilmiştir. Bu haber numaralandırılarak haberin yayınlanma tarihi, haber başlığı ve başlığın Türkçe karşılığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.6: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerik

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FE1	27 AĞUSTOS 2016	*SMOKE AND CHAOS: THE WAR IN SYRIA* DUMAN VE KAOS: SURİYE'DEKİ SAVAŞ

Resim 3.13: FE1 numaralı "Duman ve Kaos: Suriye'deki Savaş" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FE1 numaralı "Duman ve Kaos: Suriye'deki Savaş" başlığıyla yayınlanan haberin makro yapı incelemesinde, "Suriye'deki savaş alanı giderek karmaşıklaşıyor" spotu ve başlıkla uyumlu olarak seçilen bir askeri tankın geride toz duman bıraktığı fotoğraf; haber metninin Fırat Kalkanı Harekâtı'nın gidişatı ve doğuracağı etkiler bakımından Suriye'yi daha büyük bir kaosa sürükleyeceğine yönelik bir metinle karşılaşılacağının ipuçlarını vermektedir. Haberi girişinde de keza Türkiye'nin Suriye'de başlattığı harekâtın bölgedeki mevcut karmaşıklığı daha da kötü bir hâle getirdiğini ifade eden cümleler kullanılmıştır:

> "Suriye'deki savaşta zaten yeterince savaşçı yokmuş gibi, bir başka ülke daha buna katıldı. 24 Ağustos'ta Türkiye, sınırdan içeri tanklar, savaş uçakları ve özel timler göndererek İslam Devleti'ni, cihatçılar için önemli bir ikmal noktası olan Cerablus'un dışına gönderdi."

Bu cümlelerle Türkiye'nin harekât hamlesi suçlayıcı bir dille sunulmaktadır. Haberde ana olay, Türk ordusunun Suriye'de var olan yabancı aktörlerden bir diğeri olarak ülkeye girmesi ve bunun beraberinde bölgede ortaya çıkan yeni kaostur. Tarif edilen bu kaos, haberin ardalanı ve bağlamını oluşturmaktadır. Türk ordusunun Suriye'ye girmesi ve Suriyeli muhaliflerle beraber hareket etmesiyle birlikte bölgedeki dengeler değişmektedir. Türkiye'nin IŞİD'in yanı sıra ABD'nin desteklediği silahlı Kürt gruplara karşı da mücadele vermesi Amerikan perspektifinden ülkeyi savaşın içine çekecek bir hamledir. Ancak PYD için ise ABD'nin Türkiye'nin isteği doğrultusunda Fırat Nehri'nin doğusuna çekilmemeleri hâlinde onlara yönelik desteğini çekeceğini

açıklaması dengeleri sarsmıştır. Rusya ve İran tarafından desteklenen Suriye hükûmeti, Türkiye'nin harekât kararını ülkenin egemenlik haklarının ihlali olarak değerlendirerek tepki göstermiştir.

Haberde hem ana olay etrafındaki farklı aktörlerinin demeçlerine hem de politik ve güvenlik analistlerinin açıklamalarına yer verildiği açıkça görülmekte, bu yönüyle haberin çok seslilik bakımından zengin olduğu değerlendirilmektedir. Dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın "Esed'in Suriye'de 'geçiş döneminde' rol oynayabileceği" yönündeki açıklaması, Suriye Dışişleri Bakanlığı'nın harekâtı "egemenliğinin ihlali" olarak görmesi ve Rusya'nın bu harekâttan dolayı "derin endişe" duyduğu yönündeki açıklamaları, Amerikan kanadından dönemin Pentagon sözcüsü Jeff Davis'in "Suriye rejimi koalisyon güçlerini riske atacak şeyler yapmamalı." şeklindeki ifadesi, Türkiye'den ise dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Kürtlerin Fırat'ın doğusuna dönmeleri konusunda "ABD bunu sağlayacağına söz verdi. Yoksa biz Türkiye olarak gerekeni yaparız." demeci ve PYD eş başkanı Salih Müslim'in "Türkiye'nin Suriye bataklığında kaybedeceği çok şey var. PYD, ülkeyi doğrudan veya dolaylı işgal planlarına karşı savunmaya hazır." açıklaması haberde yer bulmuştur. Resmî yetkililerin yanı sıra düşünce kuruluşlarından analistlerin değerlendirmeleri de okura sunulmuştur. Düşünce kuruluşu Yüzyıl Vakfı'ndan Tanasis Kambanis, ABD'nin cihatçı grupların hava kuvvetlerine dönüşme riski altında olduğu kanaatindedir. Carnegie Moskova Merkezi'nin müdürü Dmitri Trenin'e göre ise Orta Doğu, Rusya'nın 21. yüzyılın büyük gücü olarak ihtiraslarının platformuna dönüşmüştür ancak Rusya'nın Suriye'deki giderek yayılan ve kontrolü zor savaşta açmaza sürüklenme riski de bulunmaktadır.

FE1 numaralı haberin mikro yapısı ele alındığında; ana olay etrafındaki tüm aktörlerin içinde yer aldığı cümlelerin aktif yüklem yapısıyla haberde yer bulduğu görülmektedir. Ancak yetkililerin açıklamalarının tümü tırnak içerisinde alıntılanarak verilirken Suriye'nin resmî görüşünün alıntı yapılmadan yorumla aktarılması dikkat çekmektedir. Haberin bölgesel uyumuna bakıldığında ortaya atılan savların nedenleriyle açıklandığı, bu açıklamalar içinde bağımsız tarafların görüşlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Örneğin bir BM yetkilisi bu kaosla beraber ortaya çıkabilecek insanî krizi, "dehşetin zirvesi" olarak tanımlamış; bu görüş, "Türkiye'ye ikmal yollarının açık kalması bizim için gerekli. Yoksa işler kentteki siviller için daha da kötüye gidecek." diyen yerel bir eylemciyle yapılan röportaj ile desteklenmiştir. Haberdeki

sözcük seçimleri, haber başlığında harekâtın neden olacağı kaos fikrini desteklemek üzere seçilmiştir. Dengelerin bozulması "ittifaklar değişiyor" ifadesiyle ortaya konulmuş, pek çok kez Türklerin saldıran ve Kürtlerin kendini savunup "direniş" gösteren konumda olduğuna vurgu yapılmıştır. Metinde yalnızca bir kez "terör" kelimesi kullanılmış; o da Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı "Kürt güçler ve İslam Devleti'nden gelen saldırılar" çerçevesinde sunulmuştur. Türkiye söz konusu olduğunda tamamen olumsuz çağrışımlar içeren sözcükler, ABD söz konusu olduğunda ise olumlu çağrışımlar yapmaktadır. ABD'nin bölgedeki düzen, istikrar ve tehditlerin bertaraf edilmesi için güven veren bir pozisyonda olduğu imajını oluşturacak sözcük seçimleri yapıldığı fark edilmektedir. Örneğin, "Türkiye'nin entrikaları" şeklinde ifade kullanılırken "ABD'nin … müdahale edeceği yönündeki umutları artırdı" biçimindeki söylemde ABD olumlanmaktadır.

Haber retorik gücünü hem sözcük seçimlerinden hem de çok sesliği, bütün aktörlerin demeçlerine ve uluslararası bağımsız düşünce kuruluşlarının analizlerine yer vermesinden almaktadır. Bununla beraber Suriye'deki iç karartıcı durumun ve daha fazla karmaşanın bölgeye iyi gelmeyeceği fikri, sayısal verilerle okuyucuya sunulmuştur. 2011'de başlayan iç savaştan beri beş yıl içinde 500 bine yakın insanın ölmesi, bölgede Türkiye'nin Rus uçağı düşürmesi nedeniyle büyük gerginlikler yaşanması gibi bilgiler okuyucunun haber başlığındaki ana fikre ikna edilmesini sağlamaktadır.

3.3.1.2.2 *The Week*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde İngiltere'nin kurumsal iş modeliyle dışa bağımlı olmayan ve tarafsız yayıncılık ilkesiyle yayın yaptığını beyan eden *The Week* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 4 içerik analiz edilmiştir. Bu haberlerin "speed read" yani "hızlı okuma" kategorisinde yayınlanan kısa ve son dakika gelişmelerine göre anlık güncellenen haberler olduğu görülmüştür. Bu haberlerde spot bulunmamaktadır. Haberler, numaralandırılarak yayınlanma tarihi, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları ile aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Fırat Kalkanı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FW1	24 AĞUSTOS 2016	*TURKISH TANKS ENTER SYRIA IN BIG PUSH TO OUST ISIS FROM LAST BORDER STRONGHOLD* TÜRK TANKLARI, IŞİD'İ SON SINIR KALESİNDEN ÇIKARMAK İÇİN BÜYÜK BİR HAMLEYLE SURİYE'YE GİRDİ
2	FW2	28 AĞUSTOS 2016	*TURKISH-BACKED SYRIAN REBELS SEIZE VILLAGES FROM KURDISH-LED FORCES* TÜRKİYE DESTEKLİ SURİYELİ İSYANCILAR, KÖYLERİ KÜRTLERİN ÖNCÜLÜĞÜNDEKİ GÜÇLERDEN ALDI
3	FW3	4 EYLÜL 2016	*ISIS WILL LOSE ALL ACCESS TO THE TURKISH-SYRIAN BORDER WITHIN 'A FEW HOURS'* IŞİD 'BİRKAÇ SAAT İÇİNDE' TÜRKİYE-SURİYE SINIRINA TÜM ERİŞİMİNİ KAYBEDECEK
4	FW4	16 EKİM 2016	*SYRIAN REBELS JUST CAPTURED THE TOWN WHERE ISIS THINKS THE APOCALYPSE WILL BEGIN* SURİYELİ İSYANCILAR, IŞİD'İN KIYAMETİN BAŞLAYACAĞINI DÜŞÜNDÜĞÜ ŞEHİRLERİ ELE GEÇİRDİ

(Image credit: Bulent Kilic/AFP/Getty Images)

Resim 3.14: FW1 numaralı "Türk Tankları, IŞİD'i Son Sınır Kalesinden Çıkarmak İçin Büyük Bir Hamleyle Suriye'ye Girdi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FW1 numaralı haberin makro yapısına bakıldığında, başlık, fotoğraf ve giriş paragrafının tamamen ana olayı yansıtmaya yönelik yalın ve yansız bir dille verildiği görülmektedir. Fırat Kalkanı Harekâtı'nın başladığı gün, "Türk Tankları, IŞİD'i Son Sınır Kalesinden Çıkarmak için Büyük Bir Hamleyle Suriye'ye Girdi" başlığıyla yayınlanan haberi, *The Week* dergisinin ABD muhabiri Peter Weber hazırlamıştır. Haberin giriş paragrafı şöyledir:

> "Türkiye'nin Anadolu haber ajansının bildirdiğine göre, Çarşamba günü erken saatlerde, Türkiye destekli Suriyeli isyancılar ve Türk tankları ve mayın tarama gemileri, IŞİD'i Türkiye-Suriye sınırındaki son kalelerinden biri olan sınır kasabası Cerablus'tan çıkarmak için bir operasyonla Suriye'ye geçti. ABD savaş uçakları tarafından desteklenen ve ABD Özel Harekât Kuvvetleri tarafından desteklenen saldırı, IŞİD'in fiili başkenti Rakka'ya giden tedarik yolunu kapatmayı amaçlıyor. Türkiye, baskıya hazırlanmak için iki gün boyunca Cerablus çevresindeki IŞİD mevzilerini bombalıyor ve ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden'ın, Türkiye'nin son başarısız darbesi sırasında ortaya çıkan gerilimi yumuşatmak için Türk liderlerle görüşmek üzere Ankara'ya gelmesinden saatler önce güçleri Suriye'ye geçti."

Haberde kullanılan fotoğrafta kırsalda ileri doğru hareket eden bir tank, tepesinde bir asker ve tankın üzerinde numara bulunmaktadır. Tankın kenarından geçtiği levhalar ileriyi göstermekte ancak levhalarda ne yazdığı görülmemektedir. Fotoğraftaki genel hava puslu, tozlu ve gridir. Puslu hava, ortamın gerginliğini ve savaş atmosferini yansıtmaktadır. Haberde ana olay, basit ve anlaşılır bir dille somut verilere dayanarak sunulmuştur. Türkiye'nin düzenlediği harekâtın IŞİD'e karşı büyük bir saldırı olduğu vurgulanmış ve aynı zamanda harekâtın zamanlamasına da dikkat çekilerek dönemin ABD Başkan Yardımcısı Biden'ın Türkiye ziyaretinden saatler önce Suriye'ye girildiğinin altı çizilmiştir. Haberde yan olay olarak ardalan bilgisi verilmiştir. Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz darbe girişimi sırasında Washington-Ankara ilişkilerinin gerildiği ve Biden'ın ilişkileri yumuşatmak için Türkiye'yi ziyaret ettiği bildirilmiştir. Haberin bağlamında da IŞİD'in oluşturduğu sınır güvenliği tehditlerinden bahsedilmiştir.

Haber kaynaklarına bakıldığında derginin objektif bir şekilde hem Türkiye'den hem de Batı'dan kaynaklar kullandığı görülmüştür. IŞİD'e yönelik askerî harekâtın gerekçeleri *The Wall Street Journal*'a dayandırılarak Ankara'nın darbe sonrası subayların tasfiyesinden sonra ordusunun hâlâ güçlü olduğunu göstermek istemesi; IŞİD'in harekâttan birkaç gün önce Türkiye'nin güney illerinden birinde bir düğüne düzenlediği intihar saldırısına karşılık misilleme yapılması; aylardır IŞİD'i başarılı bir şekilde geri püskürten Kürt savaşçıların kasabayı ele geçirmeleri ve böylece Türkiye sınırında daha fazla toprak kazanmalarını engelleme şansı olarak açıklanmıştır.

Harekâtın gerekçesi Türkiye perspektifinden de Anadolu Ajansı haberine atıfla aktarılarak "Türk yetkililer, Cerablus operasyonunun 'Türkiye sınırlarını terörist gruplardan temizlemeyi, sınır güvenliğinin artırılmasına yardımcı olmayı ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü desteklemeyi amaçladığını' söyledi." denilerek dengelenmiştir.

FW1 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında, cümle yapılarının karmaşıklıktan uzak ve kolay anlaşılabilir şekilde kurgulandığı görülmektedir. Haberde Türkiye, pek çok noktada ana özne olarak güçlü şekilde konumlandırılmaktadır. "Türkiye … Suriye'ye geçti.", "Türkiye, … IŞİD mevzilerini bombalıyor", "Bu, Türkiye'nin IŞİD'e karşı ilk büyük saldırısıdır" gibi ifadelerle Türkiye'nin aktif, öncü ve özgüvenli oluşu yansıtılmaktadır. Haberde, Türkiye ana aktör; ABD ise savaş uçakları ile "destek veren" güç konumundadır. Bölgesel uyuma bakıldığında; IŞİD'in Türkiye'de bir şehirde düzenlediği intihar saldırısının harekâtın gerekçelerinden biri olarak yansıtıldığına dair sebep sonuç ilişkisi verildiği görülmektedir. ABD-Türkiye arasındaki gerilimin de başarısız darbe girişimi sırasında ortaya çıktığı söylenmiş ancak neden yaşandığı konusunda detaya girilmemiştir. Sözcük seçimlerine bakıldığında; bir askerî harekât haberinde olması beklenen detayların ve askerî teçhizat isimlerinin ve haberdeki ana olayın atmosferini yansıtacak terminolojinin kullanıldığı ortadadır. Örneğin, "mayın tarama gemileri", "Türk tankları", "ABD savaş uçakları", "IŞİD mevzileri" gibi terimler, haberin gücünü arttırmıştır. Retorik gücünü sentaktik dizilimden alarak Türkiye'yi aktif ve güçlü bir şekilde resmeden haberde, Türkiye'nin bölgede otorite sahibi olması da "Kürt savaşçıların saldırıya katılmasına gönülsüzce izin verdi" ifadesiyle, Biden'ın ilişkileri düzeltmek için ABD'den Ankara gelmesiyle ve TSK'nın güçlü hamlelerine değinilerek okura aktarılmıştır. Örneğin, Biden, Ankara ile gerilimi yumuşatmak için Türkiye'ye gelmiştir. Ankara, harekâtı başlatmak için Biden'ın ziyaretinden saatler öncesini seçmiştir. Kullanılan bağlaçlarla ve zaman zarfları ile Türkiye'nin âdeta hem IŞİD'e hem ABD'ye meydan okuyan bir tavrı olduğu cümle kurgularına yansıtılmıştır.

(Image credit: Bulent Kilic/Getty Images)

Resim 3.15: FW2 numaralı "Türkiye Destekli Suriyeli İsyancılar Köyleri Kürtlerin Öncülüğündeki Güçlerden Aldı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FW2 numaralı haberin makro yapısına bakıldığında, haber başlığındaki ifadelerde kullanılan sözcüklerin yorumlamaya açık olduğu ve algının okura bırakıldığı görülmektedir. Haber başlığında "Türkiye Destekli Suriyeli İsyancılar Köyleri Kürtlerin Öncülüğündeki Güçlerden Aldı" denilmiştir. "Aldı" olarak Türkçe'ye çevrilen sözcük, İngilizce "seize" olarak kullanılmıştır. "Seize" kelimesinin, almanın yanı sıra "gasp etmek", "ele geçirmek", "el koymak", "ganimet edinmek", "zorla almak" gibi olumsuz anlamları da mevcuttur. Haberin girişi şöyledir:

> "Türkiye'nin hava saldırılarıyla desteklenen Suriyeli isyancılar, pazar günü kuzey Suriye'deki Kürt liderliğindeki savaşçıların topraklarını ele geçirdi. Saldırılarda çoğu el değiştiren köylerde yaşayan siviller olmak üzere en az 35 kişi hayatını kaybetti."

Bu paragrafta, olayın olumsuz yanları, hayatını kaybeden siviller gibi hususlar da öne çıkarılmıştır. Fotoğrafın bir önceki haberdeki fotoğrafa göre daha net olması, askerlerin yüzlerinin görülmesi, arka planın flu ve tank ile namlunun odakta olması dikkat çekmektedir. Yani fotoğraf, haberdeki olumsuz eylemlerin sorumlusu olarak lanse edilen "faillere" odaklanmıştır. Haberde ana olayın sunumuna bakıldığında Türkiye'nin PKK'nın Suriye kolu olarak gördüğü örgütlerin isimlerinin zikredilmediği, ancak haber başlığında "Kürt güçler" olarak tanımlanan yapının, YPG unsurları olduğu bilinmektedir. Haberin "Kürt güçler" olarak sunduğu örgütlerin faaliyetlerinden,

Türkiye'ye yönelik tehditlerinden ve terör eylemlerinden bahsedilmemiştir. Bu bakımdan ana olayın sunumunda bir bağlam eksikliği söz konusudur.

Haberin ardalanı olarak verilen bilgiler de yine tek yanlıdır. "Türkiye hükûmeti bir süredir kendi sınırları içinde Kürt isyanıyla mücadele ediyordu." cümlelerinde söz edilen isyanın niteliği ve kapsamından, terör eylemlerinden ve diğer tehditlerden bahsedilmemiş, ana olayda Türkiye'nin adımları etnik düşmanlık gibi yanlış bir temelde sunularak haberde okuyucu manipüle edilmiştir. Haberde farklı kaynaklardan bilgilere ve olayın taraflarının görüşlerine de yer verilmemiştir. Yazar Bonnie Kristian'ın kendi perspektifinden sunduğu ana olayın, sivil ölümleri ekseninde ve etnik temelli yaklaşım gibi sunması, harekâtın okurda doğru karşılık bulmamasına neden olmakta, haberde "Kürt güçler" olarak sunulan örgütlerin de IŞİD'e karşı olduğu söylenerek, örgütler savunulmaktadır.

FW2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında sözcük dizilimlerinin sık sık bir faili gösterir nitelikte kurgulandığı görülmektedir. "Türk kuvvetleri Suriye'deki Kürt milisleri hedef aldı", "Türkiye hükûmeti … Kürt isyanıyla savaşıyordu", "Türkiye'nin öldürdüğü Kürt güçleri", "Türkiye'nin komşu Suriye'deki çatışmaya müdahalesinin bir parçası" gibi sözdizimsel tercihler ve sözcük seçimleri Türkiye'yi, bağlamı olmadan şiddet eylemleri içerisinde gösteren bir söylem kullanıldığını kanıtlamaktadır.

Bölgesel uyuma bakıldığında, yine ardalan ve bağlam bilgisinde olduğu gibi eksiklik görülmekte; haberde neden-sonuç ilişkileri yeterince sunulmamakta, Türkiye'nin neden Suriyeli isyancıları desteklediği ve neden harekât düzenlediğine yönelik bilgi verilmemektedir. "… ancak Türkiye'nin öldürdüğü Kürt güçleri de IŞİD'e karşı çıkıyor ve ve Pentagon tarafından finanse ediliyor, silahlandırılıyor, eğitiliyor." ifadeleri, metindeki anlamın Batı merkezli bir konumda biçimlendirilmeye çalışıldığını göstermektedir. Metne göre, "Pentagon o örgütleri eğitip destekliyorsa, Türkiye'nin onları öldürmemesi gerekir" şeklinde bir anlam ortaya çıkmaktadır. Bu durum da derginin iddia ettiği yansızlık ilkesine karşı bir tutumdur. Bölgesel uyumun başlıca görüldüğü nokta "Bu ikili karşıtlık, ABD açısından işleri karmaşık hâle getiriyor." cümlesidir ki burada Türkiye'nin ABD ile NATO'da müttefik olması ancak "Türkiye'nin Pentagon'un eğittiği Kürtleri öldürmesi" çelişki olarak gösterilmektedir.

Haberin, hedeflediği algıyı oluşturmak için başlıkta ve fotoğrafta, "saldırı" olayının faillerinden ve sivil ölümlerden bahsetmesi; bağlamı eksik anlatarak okurun

olayın arka planına hâkim olmasını engellemesi ve de sözcük seçimleri; haberin amacı bakımından etkin bir retorik sunmaktadır. Konunun tamamına hâkim olmayan bir okuyucu, yazarın sunduğu bilgiler ışığında Türkiye'nin, Kürtleri sadece etnik sebeplerle öldürdüğünü düşünebilir. Bu anlamda haberin retorik gücünün olduğunu söylemek mümkünse de haber, etik açıdan defolu durumdadır.

(Image credit: Bulent Kilic/Getty Images)

Resim 3.16: FW3 numaralı "IŞİD 'Birkaç Saat İçinde' Türkiye-Suriye Sınırına Tüm Erişimini Kaybedecek" başlıklı içeriğin fotoğrafı

FW3 numaralı haberin makro yapısına bakıldığında, "IŞİD 'Birkaç Saat İçinde' Türkiye-Suriye Sınırına Tüm Erişimini Kaybedecek" başlığının yer aldığı görülmektedir. Başlığın bir son dakika gelişmesini haber verdiği, Türkiye'nin IŞİD'a yönelik harekâtının kısa süre içinde sonuçlarını göstereceği anlaşılmaktadır. Haber girişi şu şekildedir:

> "Türk devlet haber kuruluşu Anadolu Ajansı pazar günü yaptığı açıklamada, IŞİD'in Türkiye ve Suriye sınırında kalan son topraklarının kontrolünü kaybetmeye hazırlandığını söyledi. Raporda, Özgür Suriye Ordusu'nun Türkiye destekli isyancılarının ilerleyişinin 'terör örgütü IŞİD'in kuzey Suriye'deki Türkiye sınırıyla fiziksel temasını ortadan kaldırdığı' belirtildi."

Haberde kullanılan fotoğrafta bir Türk tankının ilerleyişi ve kadraja giren bir beyaz bir kuş görülmektedir. Kuş, tankın namlusundan ters yöne doğru uçmaktadır. Kuş uçuşu, gidişi yani IŞİD'in Türk askerinin geldiği yönün aksine kaçışı temsil ediyor olabilir. Haberde ana olay, IŞİD'in Türkiye sınırından uzaklaştırılmasıdır. Ana olay, yalın bir dille, Türk kaynaklarına dayanadırılarak sahadaki yerel yetkililerin Batılı bir

medya kuruluşuna verdiği röportajla desteklenerek sunulmuştur. Ana olay, Anadolu Ajansı'nın haberine referans verilerek aktarılırken Suriye İnsan Hakları Gözlemevi temsilcisi Rami Abdulrahman'ın *The Independent*'a verdiği "Sınırda sadece 4-6 kilometrelik bir alan IŞİD kontrolü altında, sadece iki köy ve bir çiftlik var ve bundan sonra [Özgür Suriye Ordusu] tüm bölgeyi kontrol edecek. Birkaç saat sürecek ve ardından IŞİD'in dünyanın geri kalanıyla bağlantısı kesilecek." şeklindeki demeciyle desteklenmiştir. Haberin ardalan ve bağlamı son cümlede okura aktarılmış ve terör örgütünün bundan sonra silah tedarik hatlarına ve yeni savaşçılara ulaştığı kanalların kapanacağına vurgu yapılmıştır. Bu, harekâtın neden yapıldığını açıklamaktadır.

Haberin mikro yapısına bakıldığında, bir son dakika haberi olması itibarıyla kısa cümleler, net bilgiler, aktif yüklem yapısı ile ana olayın yalın bir şekilde anlatıldığı açıktır. Haberdeki bölgesel uyum IŞİD'in gidişiyle ÖSO'nun gelişini nedensel bağlantı ile göstermektedir. Sözcük seçimlerine bakıldığında IŞİD için "terör örgütü" ifadesi kullanılmıştır. İsyancılar olarak nitelenen ÖSO için ise "Türkiye destekli" ifadesiyle IŞİD'in bölgeden uzaklaştırılmasının güç kaynağı okura aktarılmıştır. Haber, retorik gücünü sentaktik yapısından ve yerel bir isimden aktarılan demeçten almaktadır. Türk kaynaklara dayanak verilen bilginin yerel bir kaynakla desteklenmesiyle, haberin inandırıcılığı sağlanmıştır.

(Image credit: Nazeer Al-Khatib/Getty Images)

Resim 3.17: FW4 numaralı "Suriyeli İsyancılar, IŞİD'in Kıyametin Başlayacağını Düşündüğü Şehirleri Ele Geçirdi"

“Suriyeli İsyancılar, IŞİD’in Kıyametin Başlayacağını Düşündüğü Şehirleri Ele Geçirdi” başlığıyla yayınlanan FW4 numaralı haberin girişi şöyledir:

> “Türkiye’nin desteklediği bir grup Suriyeli isyancı pazar günü yaptığı açıklamada, Suriye’nin sembolik öneme sahip Dabık kasabasını İslam Devleti’nden başarılı bir şekilde kurtardıklarını duyurdu. Militan lider Saif Ebu Bekir, yaklaşık 2.000 Suriyeli savaşçının Türk Ordusu’nun desteğiyle Dabık’a doğru ilerlediğini bildirdi.”

Burada Türk ordusu ve ÖSO’nun gelişinin IŞİD için kıyameti getireceği anlatılmıştır. Haberde yer alan fotoğraf, haberin başlığındaki anlatıyı etkili bir şekilde desteklemektedir. İnanışa göre kıyamet akşamüstü kopacaktır. Fotoğrafta da bir akşamüstü saatinde gün batımı esnasında ÖSO mensupları, havan topu fırlatma istasyonları ve bazukalar gibi silahların etrafında durmaktadır. Ortadaki askerin işaret parmağını havaya kaldırdığı görünmektedir. Bu işaret Müslüman toplumlarda şehadet işaretidir ve inancı ve zafer temennisini temsil etmektedir.

Haberde ana olay, Dabık kasabasının IŞİD’den kurtarılmasıdır. Ana olayın nasıl gerçekleştiğiyle ilgili detaylar da haberde yer almaktadır. Habere göre Türk ordusunun desteğiyle 2.000 Suriyeli savaşçı, neredeyse hiç direniş göstermeyen IŞİD’i bölgeden uzaklaştırmıştır. Ardalan ve bağlam bilgisi olarak Dabık’ın neden önemli olduğu yazılmış, kasabanın IŞİD’in Türkiye sınırından uzaklaştırıldığı son nokta olduğu yönünde bilgi verilmiştir. Haber kaynaklarına bakıldığında ÖSO’dan konuşan bir yetkilinin demecine yer verilmiş, lider Saif Ebu Bekir’in bölgenin güvenli hâle gelmesi için mayın temizleme çalışmaları yapılması gerektiği demeci okura aktarılmıştır. Olayın taraflarının görüşleri bakımından haberde bir çeşitlilik bulunmamaktadır.

FW4 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında söylem bakımından zengin, mecaz ve mübalağa gibi edebî sanatların kullanıldığı, bunların fotoğrafla desteklendiği ve bölgesel uyumun da dikkat çektiği görülmektedir. Haberdeki söz dizimlerine bakıldığında TSK’nın desteklediği “Militan lider” Saif Ebu Bekir, baş aktör olarak ana olayı duyurmuş, haberin ilk iki paragrafı onun duyuru ve bilgilendirmelerinden oluşmuştur. Aktif yüklem yapıları, “Suriyeli isyancılar”ın başarıları ve bölgenin güvenliğini sağlayacak adımları gösteren ve birbirini takip eden anlatımla, bu olayın asıl kahramanlarının kim olduğu ortaya konmuştur.

Sözcük seçimlerine bakıldığında ise Saif Ebu Bekir için “militan” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. *The Week* dergisinde “ISIS commander” yani, IŞİD komutanı şeklinde arama yapıldığında haber başlığında veya haber metninlerinde çok

sayıda sonuçla karşılaşılmıştır ancak ÖSO mensubu bir silahlı komuta unsuru için "komutan" ifadesinden kaçınılması bu noktada dikkat çekmektedir. Bununla beraber "militan" sözcüğünün de anlamı olumsuzluk içermemektedir. TDK'ya göre "militan" sözcüğü, "bir düşüncenin, bir görüşün başarı kazanması için savaşan, mücadele eden kimse" veya "bir siyasal örgütün etkin üyesi" anlamlarına gelmektedir. Ancak "komutan" ve "militan" arasında algı farkı vardır. Okuyucuya, diğer haberlerde IŞİD, daha kurumsal ve profesyonel olarak gösterilirken ÖSO için dağınık ve amatör bir örgüt imajı çizilmektedir. Haberdeki retorik ele alındığında, üç paragraflık kısa bir haber için güçlü etkiler uyandıran söylem gücünün var olduğu kolaylıkla fark edilmektedir. Haber başlığında kullanılan ve mübalağalı bir metafor olan "kıyamet" sözcüğü, haberin sonunda tekrarlanmıştır. Fotoğraftaki gün batımı ile bütünleştirilen kıyamet anlatımının detayları okura sunulmaktadır. IŞİD terör örgütünün propaganda medyası olan "Dabık" isimli derginin anlamına atıfta bulunulmuş; Dabık kasabasının inanışa göre Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında yaşanacak ve dünyanın sonunu getirecek yer olduğu anımsatılarak, "Şimdilik kıyametin ertelenmesi gerekecek." denilmiştir. Bu ifade doğrudur, çünkü bölgede Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında şu anda savaş olamaz çünkü Hristiyanlar ve Müslümanlar, IŞİD terörüne karşı birlikte savaşmaktadır.

3.3.2 Zeytin Dalı Harekâtı Hakkındaki İçerikler

20 Ocak 2018'de başlayan ve 24 Mart 2018 tarihine kadar devam eden Zeytin Dalı Harekâtına ilişkin taramalar, anahtar kelimeler kullanılarak ve 20 Ocak 2018'den itibaren ilk 20 günlük süreyi kapsayacak şekilde yani 8 Şubat 2019 tarihine kadar yapılmış, seçili Amerikan dergilerinde 1 içerik *Foreign Affairs* dergisinde, 2 içerik *Newsweek* dergisinde olmak üzere 3 içerik; İngiltere dergilerinde 1 içerik *The Economist* dergisinde, 5 içerik *The Week* dergisinde olmak üzere toplam 6 içerik; genel toplamda ise 9 içerik incelenmiştir.

3.3.2.1 Amerikan Dergileri

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde Zeytin Dalı Harekâtı'nın başladığı 20 Ocak 2018 tarihinden itibaren ilk yirmi günlük süre içerisindeki yani 8 Şubat 2019'a çıkan yayımlar anahtar kelimeler doğrultusunda taranmış ve aşağıda listelendiği şekilde seçili Amerikan dergilerinde 1 içerik *Foreign Affairs* dergisinde, 2 içerik *Newsweek* dergisinde olmak üzere toplam 3 içerik analiz edilmiştir. Haberlerin tarihlerine, orijinal başlıklarına ve başlıkların Türkçe çevirilerine aşağıda yer

verilmiştir. Tezin tarihsel sınırlılıkları içerisinde ABD'den *Time* dergisinde yer alan bir içerik bulunmadığı için bu bölümde *Time* dergisi çalışmaya dâhil edilememiştir.

3.3.2.1.1 *Foreign Affairs*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde *Foreign Affairs* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 1 haber metni analiz edilmiştir. Bu haber, numaralandırılarak yayınlanma tarihi, haber başlığı ve başlığın Türkçe karşılığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.8: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerik

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZF1	23 OCAK 2018	*TURKEY'S AFRIN OFFENSIVE AND AMERICA'S FUTURE IN SYRIA* TÜRKİYE'NİN AFRİN HAREKÂTI VE AMERİKA'NIN SURİYE'DEKİ GELECEĞİ

Turkish-backed Free Syrian Army fighters in Azaz, Syria, January 2018.
Osman Orsal / Reuters

Resim 3.18: ZF1 numaralı "Türkiye'nin Afrin Harekâtı ve Amerika'nın Suriye'deki Geleceği" başlıklı içeriğin birinci fotoğrafı

Turkish soldiers stand on tanks near the Turkish-Syrian border, January 2018.
Umit Bektas / Reuters

Resim 3.19: ZF1 numaralı "Türkiye'nin Afrin Harekâtı ve Amerika'nın Suriye'deki Geleceği" başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı

ZF1 numaralı içeriğin makro yapısında "Türkiye'nin Afrin Harekâtı ve Amerika'nın Suriye'deki Geleceği" başlığı ve "Washington neden çıkışı gözetlemeli?" spotu kullanıldığı görülmektedir. Metinde başlık altındaki ana spotun dışında ara başlıklar ve yazı içerisinde daha büyük puntolarla öne çıkarılan cümleler olduğu da dikkat çekmektedir. "Suriye'de Uykusuz" ara başlığı, ABD'nin değiştirmek zorunda olduğu dış politikalarının yarattığı huzursuzluğu yansıtıyorken, "SDG, Suriye konusunda ABD-Rusya anlaşmasının merkezinde yer alabilir." ifadesi de yazarın öne çıkardığı kendi politika önerisidir ve metnin önemli bir kısmında bu önerinin fizibilitesini açıklamıştır. Haberin girişi şöyledir:

> "Geçtiğimiz hafta Türkiye, kuzeybatı Suriye'de, otuz yılı aşkın süredir Türkiye'nin güneydoğusundaki bir isyan sürdüren Kürdistan İşçi Partisi'nin Suriye kolu Kürt Halk Savunma Birlikleri (YPG) tarafından kontrol edilen küçük ve izole bir bölge olan Afrin'in kontrolünü ele geçirmek için bir saldırı başlattı. Türkiye'nin saldırısı, ABD'nin Suriye'deki stratejisi ve özellikle Washington'un, NATO müttefiki olan Türkiye ve Suriye'de İslam Devleti'ne (IŞİD) karşı mücadelede ABD'nin en güvenilir ortakları olan Suriyeli Kürtlerle ilişkilerini dengeleyip dengeleyemeyeceği konusundaki tartışmaları ateşledi."

Metnin girişinden itibaren Türkiye'nin PKK'nın Suriye uzantılarını bölgeden uzaklaştırmak ve güvenli bir bölge oluşturmak için düzenlenen Zeytin Dalı Harekâtı'na karşı bölgede YPG ile iş birliği yapan ABD'nin nasıl bir yol izlemesi gerektiğiyle ilgili bir görüş yazısı okunacağının ipuçları verilmektedir. Metnin girişinde PKK'den terör

örgütü olarak bahsedilmediği, açılımının kullanılarak Kürdistan İşçi Partisi denildiği ve ABD'nin Türkiye ve Kürtler arasında nasıl denge kuracağı tartışılırken bir NATO müttefîki ve bir terör örgütünün aynı konuma konularak sunulduğu görülmektedir.

İçeriğin ana fotoğrafı, 2018 yılı ocak ayında yani harekâtın yapıldığı ayda Azez'de Özgür Suriye Ordusu askerlerinin yer aldığı ve yüzü maskeli, başında ise "La ilahe illallah, Muhammeden Rasulullah" yazılı bant olan kamuflajlı bir askerin öne çıktığı bir kare olmuştur. Haberde kullanılan ikinci kare ise yine harekâtın yapıldığı dönemde Türkiye sınırında duran tankların üzerine çıkmış askerlerin kadraja girdiği bir fotoğraftır.

Haberde ana olay, TSK'nın ÖSO ile birlikte düzenlediği Afrin harekâtının ABD'nin bölgedeki politikasında yol açtığı değişikliktir. Buna göre daha önce IŞİD'le mücadele için taarruz hamlelerine yönelik eğitilen YPG'nin, ABD Özel Harekât unsurları tarafından savunmaya dönük olarak eğitilmeye başlayacak olması, Türkiye ile "Kürtler" arasında denge sağlama ihtiyacı ve dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın "SDG'nin elindeki kuzeydoğudaki varlığını sürdürmesini taahhüt eden" güncellenmiş bir politika gibi konular, TSK'nın harekâtının neden olduğu değişiklikler arasında gösterilmektedir. Bu politika etrafında, yazar Aaron Stein, kendi politika önerilerini de sunmaktadır. Bu önerilerin başında, büyük çoğunluğu YPG unsurlarından oluşan SDG'nin, Suriye konusunda ABD-Rusya anlaşmasının merkezinde yer alması gelmektedir. Çünkü, ÖSO aynı zamanda Suriye rejimi ile de savaşmaktadır ve SDG, Rusya üzerinden rejimin de desteğini alabilir ancak bu zor bir anlaşma olacaktır. Haberdeki ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, yazının kapsamlı bir görüş yazısı olması itibarıyla okura zengin bir içerik sunulduğunu söylemek mümkündür. ABD'nin bölgedeki varlığı ve Türkiye'nin de rolü üzerinde durularak siyasî süreçte ABD'nin Cenevre görüşmelerinde etkili rol almak istemesi, Rusya ile ilişkilerde bir temas arayışının arka planı, ABD ordusunun sonsuza kadar Suriye'de kalamamasının bir sorun olması gibi pek çok sav, hikâye örgüsüyle birlikte sunulmuştur.

Metinde herhangi bir haber kaynağı ve olayın taraflarının açıklama veya görüşleri yer almamaktadır. Ancak yazar, Suriye'deki aktörlerin pozisyonlarını kendi değerlendirmesine göre okura sunmuştur. Örneğin, ABD ve Rusya kastedilerek "İki taraf Esad'ın iktidarda kalıp kalmayacağı konusunda fikir ayrılıkları yaşıyor." denilmiş, "Trump yönetimi yetki devrine kararlı", "Türkiye dar anlamda Kürt tehdidini köreltmeye

odaklanmış durumda", "SDG ideolojik olarak aşırı ademi merkeziyetçilik ve Esad rejiminin lanetlediği yerel, özerk yönetim konseptine bağlı" gibi yargılarla, Suriye'deki aktörlerin konumları, yazar tarafından okurun dikkatine getirilmiştir.

ZF1 numaralı haberin mikro yapısı değerlendirildiğinde metnin pek çok soru cümlesi barındırdığı görülmektedir. Bu, okuru, yazarın anlattığı konu etrafında düşünmeye sevk ederken, yazar metnin devamında sorduğu soruları uzun, bağlaçlı, sebep-sonuç ilişkisi kurduğu cümlelerle kendisi cevaplamaktadır. Metinde "ancak" bağlacı çok sık kullanmıştır. Bu da ana olay eksenindeki politika önerisi geliştirme sürecinde pek çok çelişkili veya koşullu durum olduğunu göstermektedir. Çelişkileri gösteren bazı durumlar şöyledir:

> "Washington batıdaki savaştan büyük ölçüde vazgeçti ancak SDG ile ortaklığının artık iki yönlü bir çabanın merkezini oluşturduğu kuzeydoğuda, süresiz olarak kalmayı planladığını açıkça ortaya koydu."
>
> "Bu arada Türkiye dar anlamda Kürt tehdidini köreltmeye odaklanmış durumda ancak Suriyeli müttefikleri eninde sonunda rejim tarafından yok edilebilir."
>
> "SDG, Suriye konusunda ABD-Rusya anlaşmasının merkezinde yer alabilir. Rusya, ABD'nin ülkede süresiz varlığına yüksek sesle karşı çıktı. Ancak Moskova'nın dar görüşlü, ABD karşıtı tavrını dengelemesi gerekiyor."

Haberde "ancak" bağlacıyla koşullu yargıların olduğu örnekler ise şöyledir:

> "SDG, belirli bölgelerde Arap desteğini kazanmak için rejimin geri dönmesini engelleme sözü verdi; bu söz ancak ABD ordusu yerinde kaldığı sürece kolaylıkla tutulabilir."
>
> "Türk-SDG sınırları gergin kalacak ancak Ankara, kontrol ettiği toprakları askerî saldırı operasyonları için üs olarak kullanmayı seçerse sınırlamalarla karşı karşıya kalabilir."
>
> "…rejimin SDG kontrolündeki bölgelere yumuşak bir şekilde geri dönmesine bile karşı çıkacak ve şehirler ve kasabalar üzerindeki kontrolü sürdürmek için savaşmayı seçebilecek. Ancak bu Arap milisler zayıf ve rejim bazı tavizler verdiği sürece YPG tarafından müzakere edilmiş bir barışı kabul etmeye zorlanabilirler."

Sentaktik yapıda dikkat çeken bir diğer hususta çok fazla yeterlik fiiliyle kurulu cümlenin olmasıdır. Bu yüklem yapısı ihtimalleri temsil etmektedir. Bu anlamda yazarın metinde sahadaki olasılıklara ilişkin yargıları şöyledir:

> "SDG, Suriye konusunda ABD-Rusya anlaşmasının merkezinde yer alabilir."
>
> "Ankara, kontrol ettiği toprakları askerî saldırı operasyonları için üs olarak kullanmayı seçerse sınırlamalarla karşı karşıya kalabilir."
>
> "Rusya, YPG'nin bir anlaşmaya varılması konusundaki çıkarlarını paylaşabilir."

> "Dolayısıyla Moskova, Rus ordusunun baskın dış aktör olduğu kuzeybatıdaki Suriyeli Kürtlerle anlaşmalara aracılık etmede önemli bir aktör olabilir."
>
> "Türkiye destekli grupların baskın olduğu bölgeleri temizlemek için rejimin önderliğinde bir saldırıyla sonuçlanabilir."
>
> "Trump yönetimi yetki devrine kararlı olduğundan Washington'da uzlaşmayı kabul etmek zor olabilir."

ZF1 numaralı haberdeki sözcük seçimlerine Türkiye açısından bakıldığında, "Türkiye'nin saldırısı", "Türk işgali altındaki Kuzey Halep" gibi ifadelerde Türkiye'nin harekâtının düşmanlaştırıldığı görülmektedir. ABD ve müttefikleri olarak sunulan "Kürtler" açısından bakıldığında ise "ABD'nin Suriye'deki stratejisi", "ABD'nin en güvenilir ortakları olan Suriyeli Kürtler", "ABD'nin Suriye'deki varlığı", "Suriye merkezli bir ABD özel harekât görev gücü", "ABD'nin ülkede süresiz varlığı", "ABD ordusu yerinde kaldığı sürece", "ABD'nin arkasında istikrarlı bir Kuzeydoğu Suriye bırakmasının tek yolu", gibi söz öbekleri metnin bütününde bir çifte standardı ortaya koymaktadır.

Metnin retorik gücü değerlendirildiğinde başlıkta yazarın ortaya koyduğu "Türkiye'nin Afrin Harekâtı ve Amerika'nın Suriye'deki Geleceği" tartışması ile spotta sorduğu "Washington neden çıkışı gözetlemeli?" sorusuna pek çok açıdan Amerikan perspektifinden makul yanıtlar verildiği görülmektedir. Yazara göre ABD'nin Suriye rejimini ortadan kaldırması ana hedeftir ancak bu hedef zor göründüğü için geri çekilmeyi de seçeneklerin arasına katması gerekmektedir. Zira, rejimin Suriye'li muhalifleri, Türkiye desteğine rağmen elimine etme şansı yüksektir. Bu durumda ABD ya Suriye rejiminin zaferini tanıyacak ya da Suriye'den geri çekilecektir. Metnin, başından itibaren bir sav üzerinden ilerlemesi, okuru ikna etmeye çalışmak için ana konuyu tüm yönleriyle ele alması ve sahadaki gerçekliğe göre eldeki olasılıklardan bahsetmesi ve sonunda koşullu bir yargıya varması, metni inandırıcı ve akla yatkın kılmaktadır.

3.3.2.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde ABD'nin "tarafsız ve özgür" olma iddiasıyla öne çıkan köklü dergisi *Newsweek*'te tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 2 içerik analiz edilmiştir. Bu haber metinleri, numaralandırılarak yayınlanma tarihi, haber başlığı ve başlığın Türkçe karşılığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.9: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZN1	22 OCAK 2018	*TURKISH FORCES BOMB KEY U.S. ALLY IN FIGHT AGAINST ISIS IN SYRIA, COMPLICATING ALLIANCE* TÜRK KUVVETLERİNİN ABD'NİN SURİYE'DEKİ IŞİD'E KARŞI MÜCADELEDE KİLİT MÜTTEFİKİNİ BOMBALAMASI, İTTİFAKI ZORLAŞTIRIYOR
2	ZN2	22 OCAK 2018	*SYRIA, RUSSIA AND IRAN WIN MAJOR BASE, SPLIT REBELS IN TWO AS WAR SHIFTS WEST IN 2018* 2018'DE SAVAŞ BATI'YA KAYARKEN SURİYE, RUSYA VE İRAN BÜYÜK ÜS KAZANDI VE İSYANCILARI İKİYE BÖLDÜ

Turkish troops advance near the Syria border at Hassa, Hatay province, on January 22, 2018.
BULENT KILIC/AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.20: ZN1 numaralı "Türk Kuvvetlerinin ABD'nin Suriye'deki Işid'e Karşı Mücadelede Kilit Müttefikini Bombalaması, İttifakı Zorlaştırıyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZN2 numaralı haberin makro yapısında "Türk Kuvvetlerinin ABD'nin Suriye'deki IŞİD'e Karşı Mücadelede Kilit Müttefikini Bombalaması, İttifakı

Zorlaştırıyor" başlığı görülmekte; haberde spot yer almamaktadır. Haberde şu şekilde bir giriş tercih edilmiştir:

> "SAVUNMA BAKANI MATTIS'İN PASİFİK OKYANUSU ÜZERİNDEKİ E4-B UÇUŞUNDA – (metinde bu bölüm büyük harflerle yazılmıştır) IŞİD'e karşı savaşta önemli bir müttefik olan ABD destekli Kürt kuvvetleri, hafta sonu Kuzey Suriye'de Türk hükûmet güçleri tarafından vuruldu ve bu da terörle mücadelede ABD ile NATO üyesi müttefiki Türkiye arasındaki hassas ittifakı karmaşık hâle getirdi."

Bu giriş, Zeytin Dalı Harekâtı ile Türkiye'nin YPG unsurlarını sınırdan püskürtme çalışmalarına karşı Washington-Ankara ilişkilerinin sarsılabileceğine dair bir değerlendirme ortaya koymaktadır. Giriş paragrafının ilk cümlesinde yer alan E4-B, ABD Hava Kuvvetlerinin kullandığı uçaklardan biridir. Bu, uçaktaki gazetecilerin dönemin ABD Savunma Bakanı Jim Mattis'e sorduğu sorulara ilişkin açıklamalarının haberde yer alacağını göstermektedir.

Haberde kullanılan fotoğraf, Zeytin Dalı Harekâtı başladıktan sonra Suriye sınırında çekilmiştir. Fotoğraf altı yazısında ise "Türk birlikleri, Hatay Hassa'da Suriye sınırı yakınına ilerliyor" denilmiştir ancak karede görülen tank ve askerî teçhizat Türk ordusuna ait olsa bile fotoğraftaki askerlerin Türk olmadığını fark etmek mümkündür. Türk ordusundaki askerlerin uzun sakal bırakması mümkün değildir, ayrıca askerlerin kamuflajlarının birbiriyle uyumsuz ve tertipsiz olduğu görülmektedir; bu durum, Türk ordusuna mensup askerlerin resim verebileceği bir hal tarzı değildir.

Haberde ana olay, TSK'nın ÖSO ile birlikte YPG unsurlarına ait yüzden fazla hedefin vurularak icra ettiği harekâttır. Ana olay etrafında ABD'nin Türkiye'ye bağımlı olduğu noktaların, örneğin askerî üslerini kullanarak IŞİD'le mücadele etmesinin, bununla birlikte YPG'yi koruyacak demeçler de vermek zorunda olmasının mecburiyeti anlatılmıştır. Buna göre Mattis, Türkiye'nin hamlelerine olumsuz tepki vermemiştir ve Ankara'nın endişelerini anladığını ifade etmiştir çünkü Türkiye'nin üslerini kullanmaya ihtiyacı vardır ancak YPG'nin de IŞİD'le mücadelede büyük rolü olduğunun altını çizen bir açıklama yapmıştır. Yazara göre Mattis'in bu tavrı denge kurmayı amaçlamaktadır ancak yine de haber metninde bu durum eleştirel bir dille aktarılmıştır.

Haberin ardalan ve bağlam bilgisi bakımından güncel gelişmeler ve bunların arka planlarını içerdiği görülmektedir. TSK'nın YPG'yi hedef almasının gerekçesi olarak "YPG'nin ayrılıkçı Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile Türk hükûmetini belki de şiddet kullanarak baltalamak için komplo kurduğuna inandığı için" duyduğu

endişelerden söz edilmiş, kesin olmamakla birlikte bazı PKK'lıların da YPG saflarına katıldığı ve PKK'nın on yıllardır bir Kürt devleti kurmaya çalıştığı bilgilerine yer verilmiştir.

Haber kaynaklarına bakıldığında çok seslilik ve çeşitlilik görülmektedir. *Newsweek*, Mattis'e sorularını doğrudan yöneltmiştir. Guardian'a dayandırılarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "bundan sonra Kürt milislerini Fırat Nehri'nin batısındaki tüm mevzilerden uzaklaştıracak 'Zeytin Dalı' adı verilen bir operasyonla Kürtlerin kontrolündeki Münbiç'e doğru harekete geçeceğini söylediği", dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın ise "Kürt Demokrat Birliği ve Kürdistan İşçi Partisi ile Afrin'deki IŞİD unsurlarını ortadan kaldırmak" şeklindeki hedeflerini açıkladığı okura aktarılmıştır. Haberde aynı zamanda "YPG sözcüsü"nün de demecine yer verilmiş, "Kürtlerin kontrolündeki Afrin şehrine düzenlenen ve biri çocuk olmak üzere yedi sivilin yanı sıra üç askerin hayatını kaybettiği hava saldırısının, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Erdoğan'ın sadece bir açılış salvosu gibi göründüğü" görüşü kaynağı açıklanmadan yazılmıştır.

Haberin mikro yapısına bakıldığında, sözdizimleri karmaşık olmayan, çoğunlukla aktif yüklem yapısında, ana olayın taraflarının görüşlerine yer verilmesi nedeniyle sık sık alıntıların yapıldığı bir metin görülmektedir. Kürt güçlerinden bahsedilirken cümle içinde Türkler olduğunda Kürtler pasif konumda, ABD olduğunda ise Kürtler aktif konumdadır. Örneğin, "ABD destekli Kürt kuvvetleri, hafta sonu Kuzey Suriye'de Türk hükûmet güçleri tarafından vuruldu" cümlesini, az sonra, "Kürt Halkını Koruma birliklerinin ABD öncülüğünde IŞİD'i Suriye'den çıkarmaya yönelik çabalarda kilit rol oynaması" takip etmiştir. Metnin önemli bir kısmını, Mattis'in uçakta verdiği demeçlerin geçmiş zamandaki aktarımları oluşturmaktadır. Yazarın, cümleler arası ilişkileri kurmada, olay örgüsünü nedensellik çerçevesinde anlattığı ve haberdeki ana sorun olan ABD-Türkiye ilişkilerinin sarsılmasının neden Mattis tarafından esnek bir dille sönümlenmeye çalışıldığını ifade etmede doyurucu davrandığını söylemek mümkündür.

Haberdeki sözcük seçimleri, yazarın Türkiye'ye karşı sert ve suçlayıcı bir algı oluşturduğu olumsuz bir düzeydeyken Mattis'in Türkiye'ye yönelik sözcük seçimleri anlayışlı, yapıcı ve diplomatik olduğunu göstermektedir. Mattis, "Türkiye samimi davrandı, uçağı kaldırmadan önce bunu yapacakları konusunda bizi uyardılar." ve "Türkiye'nin neden kaostan endişe duyduğunu anlamak kolay." ifadelerini

kullanmıştır. Retorik olarak, metnin ABD'nin rolünü öne çıkarmayı amaçladığı; Türkiye ve Rusya gibi ülkelerin varlığını gayrimeşru gösterirken ABD'nin çabalarını samimi ve yapıcı olarak sunduğu kolayca fark edilebilmektedir. Örneğin,

> "Rusya'nın lider Beşar Esad'a sadık Suriye rejim güçlerini desteklemeye devam etmesiyle birlikte, Türk güçlerinin de bu karışıma doğrudan eklenmesi, devam eden Suriye iç savaşının diplomatik olarak nasıl çözüleceğine ilişkin bulanık tabloyu daha da karmaşık hâle getiriyor."

yargısının peşinden "Mattis istikrar yaratma konusunda Dışişleri Bakanlığı'na giderek daha fazla sorumluluk verdiğini söyledi" demeciyle devam edilmesi, yazarın amacının göze çarpmasını sağlamaktadır. Ancak yazar, haberin başlığında yer alan "Türk Kuvvetlerinin ABD'nin Suriye'deki IŞİD'e Karşı Mücadelede Kilit Müttefikini Bombalaması, İttifakı Zorlaştırıyor" yargısına ilişkin yeterince kanıtlayıcı bilgi veya argüman sunamamıştır. Zira, ABD'nin Savunma Bakanı, Türkiye'nin Zeytin Dalı Harekâtını gerçekleştirmesine neden olan endişelerin anlaşılabilir olduğunu, Türkiye'nin ise YPG'ye hava saldırısından önce ABD'ye haber verdiğini ve "samimi" olduğunu söylemiştir. ABD'li bir yetkilinin herhangi bir krizi sahiplenmediği metin içerisinde, yazarın ittifakın zorlaştığı yönündeki çıkarımı öznel kalmaktadır. Şunu belirtmekte fayda vardır ki, yazarın haberde ortaya koyduğu düşüncenin sahada ve diplomaside ABD açısından karşılığı olmuştur. Özellikle Türkiye, "müttefik" olarak PKK'nın Suriye kolu ile aynı kefeye konmasının kabul edilemez olduğunu pek çok seviyede tekrar etmiştir. Ancak bu haber metni içerisinde ittifakın zora girdiğini destekleyecek yeterince bilgi ve veri bulunmamaktadır.

Syrian army soldiers loyal to President Bashar al-Assad walk in Idlib, Syria, on January 21. With help from Russia and Iran, Syrian troops have retaken the Abu al-Duhur military airport, a strategic site located in the last area of Syria still held by a mostly jihadi coalition of rebels.

SANA/HANDOUT VIA REUTERS

Resim 3.21: ZN2 numaralı "2018'de Savaş Batı'ya Kayarken Suriye, Rusya ve İran Büyük Üs Kazandı ve İsyancıları İkiye Böldü" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZN2 numaralı "2018'de Savaş Batı'ya Kayarken Suriye, Rusya ve İran Büyük Üs Kazandı ve İsyancıları İkiye Böldü" başlıklı haberin makro yapısı incelendiğinde spot kullanılmadığı, ancak fotoğraf altında "Cumhurbaşkanı Beşar Esad'a sadık Suriye ordusu askerleri 21 Ocak'ta Suriye'nin İdlib kentinde yürüyor. Suriye birlikleri, Rusya ve İran'ın yardımıyla Ebu Zuhur askerî havaalanını geri aldı." şeklinde bir metin bulunduğu görülmektedir. Bu açıklama başlıkla bütünlük içerisinde kritik bir üs olan Ebu Zuhur'un Suriye yönetiminin eline geçtiğini anlatmaktadır. Haberin giriş paragrafında ise Ebu Zuhur Havalimanı'nın Esad güçleri tarafından ele geçirilmesinin arka planı sunulmaktadır:

> "Geçtiğimiz yılın sonlarında İslam Devleti militan grubuna (IŞİD) karşı zafer ilan ettikten sonra, Rus savaş uçakları ve İran destekli Şii Müslüman milislerin desteklediği Suriye ordusu, IŞİD'e desteğin son kalesi olan kuzeybatıdaki 2011'den bu yana Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ı devirmeye çalışan isyancılar İdlib iline hızlı bir saldırı başlattı. Ebu Zuhur'daki son zafer, çoğunlukla isyancıların kontrolündeki bölgede 100'den fazla köy ve kasabanın güvenlik altına alınmasının ardından geldi; bu da Rus ve İranlı müttefikleri çatışmaya siyasî bir çözüm bulmaya çalışırken Esad'a daha fazla nüfuz kazandırdı."

Haberde kullanılan fotoğraf, 21 Ocak 2018'de Esad'a bağlı ordu mensuplarının İdlib'e girdiğini göstermektedir. Karede, askerlerin yanı sıra siviller de görülmektedir. Askerlerin yüzünün güldüğü ve durumdan memnuniyet duyduklarını çıkarmak mümkündür. Kamuflajlı bu kişiler, üzeri toprakla örtülmüş hangarların etrafında, Ebu Zuhur Askerî Havalimanı'nda kadraja girmişlerdir.

Haberde ana olay, Ebu Zuhur Hava Üssü'nün Rusya ve İran'ın desteğiyle Suriye yönetiminin, dolayısıyla Esad güçlerinin eline geçmesidir. Haber, bu durumu geçmiş yıllar içerisindeki gelişmeleri hatırlatarak olayın nasıl bu aşamaya geldiğini de ardalan bilgisiyle hatırlatmaktadır. Buna göre 2012 yılında Ebu Zuhur Havalimanı Suriyeli isyancılar tarafından kuşatılmış, 2015'te ise isyancılar üssü Nusra Cephesi'ne teslim etmek zorunda kalmıştır. Bundan bir ay sonra Esad'ın talebi üzerine Rusya, Suriye'ye yardıma gelmiş, Moskova'nın bu hamlesine karşılık da ABD, çoğunluğu Kürtlerden ve Araplar ile diğer azınlıklardan oluşan SDG'yi kurmuştur. Bu olay, ABD'nin Suriyeli isyancıları bırakıp Kürtlerle ittifak yapmasının dönüm noktası olmuştur. Bu durumda IŞİD, "Suriye'deki Washington misyonunu baltalama tehdidinde" bulunmuş, Türkiye ise ABD'nin Kürtlere tercih ettiği Özgür Suriye Ordusu ile İdlib'de SDG'ye saldırı başlatmıştır. Haberde anlatılan bağlam, TSK'nın ÖSO ile düzenlediği harekât ile hülasa edilmiş ve dolaylı olarak Ebu Zuhur Hava Üssü'nün Suriye yönetiminin eline geçmesinde harekâtın payı olduğu ima edilmiştir.

Ana olayın bağlamını geniş bir çerçevede sunan haberde Zeytin Dalı Harekâtı'na ilişkin de üçüncü tarafların demeçlerine yer verilmiştir. Uluslararası Koalisyon, "Koalisyonun Afrin'de devam eden bir operasyonu yok. Türkiye, Küresel Koalisyon'un değerli bir üyesi olmasına rağmen, Türkiye'nin Afrin'deki her türlü eylemi tek taraflı olarak gerçekleştiriliyor." demiş, dönemin ABD Savunma Bakanı Mattis, "Türkiye'nin Kürt kontrolündeki Afrin bölgesine saldırı öncesinde ABD'ye tavsiyelerde bulunduğunu" söylemiş ve "hem Türkiye'nin hem de Kürtlerin IŞİD'i yenme çabalarını" takdirle karşılamıştır. Ebu Zuhur Hava Üssünü ele geçiren Suriye ordusu sözcüsü ise şöyle konuşmuştur:

> "Silahlı kuvvetlerimize bağlı birimlerimiz, bir dizi niteliksel operasyonun ardından ortak ve müttefik güçlerle iş birliği içinde askerî operasyonlarını başarıyla gerçekleştirdi ve İdlib'in güneydoğu kırsalındaki Ebu Zuhur askerî havaalanının

kontrolünü ele geçirdi. Ordu ve Silahlı Kuvvetler Genel Komutanlığı, terörü ortadan kaldırmak, destekçilerinin ve sponsorlarının planlarını engellemek ve Suriye Arap Cumhuriyeti'nin tüm topraklarında güvenlik ve istikrarı yeniden tesis etmek şeklindeki ulusal görevini yerine getirmeye devam etme konusundaki kararlılığını ve ısrarını teyit eder."

Haberde Türkiye'nin harekâtıyla ilgili Türk kaynaklarında yer alan haberler veya yetkililerin demeçleri gibi referanslara yer verilmemiştir. Ancak Türkiye'nin resmî görüşlerine yer verilmesi bakımından hakkaniyetli bir anlatım olduğu görülmektedir.

"Özgür Suriye Ordusu olarak bilinen isyancı gruba desteğini sürdüren Türkiye, Suriye'ye ikinci büyük bir saldırı başlattı ve Ankara'nın Türkiye'de devam eden Kürt isyanıyla bağlantılı olduğu iddiaları nedeniyle terör örgütü olarak kabul ettiği ABD destekli Kürt milislere saldırdı."

Yukarıdaki cümlede Türkiye'nin Zeytin Dalı Harekâtı'nın dayanağı ve YPG ile ilgili resmî görüşü açıklanmıştır. Aynı zamanda YPG'nin Türkiye'yi IŞİD'e destek vermekle suçladığı, Türkiye'nin de aynı suçlamayı YPG'ye yönelttiği yazılmıştır.

ZN2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında, sık sık geçmiş zamanda çekilmiş yüklemler görülmektedir. Bunun nedeni, haber girişinde sunulan ana olayla ilgili ardalan ve bağlam bilgisinin okura tarihsel zeminde kronolojik olarak sunulması ve neredeyse haber metninin sonuna kadar bu yakın tarihteki gelişmelerin aktarılmasıdır. Metinde cümleler arasındaki referanssal ilişkiler, kronolojik olayların işlevsel olarak da birbiriyle nasıl bağlı olduğu ve bu şekilde metnin bütünündeki bölgesel uyum da görülmektedir. Haberde dikkat çeken bir retorik ve sözcük seçimi bulunmaktadır. Örneğin, "Halk Savunma Birlikleri (YPG), ABD destekli Suriye Demokratik Güçleri'nin baskın grubunu oluştururken, Pentagon, Batı askerî ittifakı NATO'nun bir üyesi olan Türkiye'ye karşı misilleme tedbirleri almadı." cümlesinde, anlam aslında "Pentagon, Türkiye'ye karşı misilleme tedbiri alması gerekirken almadı" şeklinde anlaşılmaktadır. Diğer yandan "misilleme" sözcüğü "intikam" anlamı da taşırken, ülkeler genellikle düşman unsurların eylemlerine karşı "misilleme" yapmaktadırlar. Yazar Tom O'Connor'un bu ifadesinin Türkiye'nin düşmanlaştırıldığını ve hatta YPG unsurlarının Türkiye'den daha önemli bir konumda resmettiğini söylemek mümkündür. Haber metni retorik olarak bir savı değil bir olayın dünden bugüne sürecini anlattığı için ikna edicilik özelliğiyle değil, bilgilendirici özelliğiyle değerlendirilmelidir. Buna göre haber Ebu Zuhur Askerî Üssü'nün Suriye yönetimine geçişini yakın tarihteki olayları belirli bir düzen içinde anlatarak okura aktarmıştır. Ayrıca TSK'nın harekâtının bu gelişmeye etkisi de ortaya konmuştur.

3.3.2.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde yaklaşık 2 ay süren Zeytin Dalı Harekâtı'nın başladığı 20 Ocak 2018 tarihinden itibaren ilk 20 gün içinde yani 8 Şubat 2018'e kadar yayınlanan içerikler taranmış ve aşağıda listelendiği şekilde seçili İngiltere dergilerinde; *The Economist* dergisinde 1 haber, *The Week* dergisinde ise 5 haber de olmak üzere toplam 6 haber incelenmiştir. Haberlerin tarihlerine, orijinal başlıklarına ve Türkçe çevirilerine aşağıda yer verilmiştir.

3.3.2.2.1 *The Economist* Haberleri

Bu bölümde *The Economist* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 1 içerik analiz edilmiştir. Bu içerik, numaralandırılarak yayınlanma tarihi, haber başlığı ve başlığın Türkçe karşılığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerik

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZE1	25 OCAK 2018	*CAN SYRIA'S KURDS KEEP CONTROL OF THEIR TERRITORY?* SURİYE KÜRTLERİ KENDİ TOPRAKLARININ KONTROLÜNÜ ELİNDE TUTABİLİR Mİ?

Resim 3.22: ZE1 numaralı "Suriye Kürtleri Kendi Topraklarının Kontrolünü Elinde Tutabilir mi?" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZE1 numaralı haberin makro yapısına bakıldığında matbu dergide farklı, dijital yayında farklı bir başlık tercih edildiği görülmektedir. Matbu dergide "The precarious state of Rojova" yani "Rojova'nın belirsiz durumu" başlığı kullanılmıştır ancak "state" kelimesi İngilizce olarak "devlet" anlamına da gelmektedir. Bu noktada yazarın haber başlığında tevriye yapıldığı da düşünülmektedir. Haberin dijital versiyonunda ise "Suriye Kürtleri Kendi Topraklarının Kontrolünü Elinde Tutabilir mi?" başlığı tercih edilmiştir. Bu başlıktan da haberde Rojova'nın özerk yönetimi hakkında bir tartışma yapılacağı anlaşılmaktadır. Haberdeki spot, başlığı destekler niteliktedir. Spotta "Kürt liderler Şam yönetimine geri dönüş olmayacağı konusunda ısrar ediyor" denilmiştir. Haberin giriş paragrafı şu şekildedir:

> "Ebu Cebr, intikamını almak için üç yıldan fazla bekledi. 2014 yılında İslam Devleti'nin (İD) cihatçıları Deyrizor vilayetinde aşiretinden yüzlerce arkadaşını öldürdü. Bay Cabr, bir grup kabile savaşçısına liderlik ederek Aralık ayında köyüne döndü. Amerikan hava gücünün desteğiyle adamları IŞİD'i Irak sınırı boyunca çöle sürdü. Cihatçılar hâlâ hatlarına bombalı araç gönderiyor ama o, bunların yakında mağlup edileceğini söylüyor. Amerika liderliğindeki hava saldırılarının 20 Ocak'ta Deyrizor'da 150 kadar cihatçıyı öldürdüğü söyleniyor."

Haberin girişinde Deyrizor'daki Kürt silahlı örgüt mensubu bir kişinin IŞİD'e karşı intikam planı yapması ve bunun sebepleri öne çıkarılmaktadır. Somut bir olay ve olaya şahit olmuş bir kişi tarafından bölgedeki Kürtlerin IŞİD'den zarar görmesinden söz edilmekte, aynı zamanda ABD destekli "Kürt güçlerin" IŞİD'i Irak sınırına kadar uzaklaştırdığına dikkat çekilerek bu güçlerin başarısı ve ayakta kalma kabiliyetlerine vurgu yapılmaktadır.

Haberde yer alan fotoğrafta, Kürtlerin geleneksel giyim tarzını yansıtan çok sayıda kadın görülmektedir. Kadınların ellerinde Arapça olarak "La li ihtilal et-Türkiyye" yani "Türkiye'nin işgaline Hayır" yazılı pankartlar bulunmaktadır. Fotoğrafta ayrıca kadınların ellerindeki zeytin dalları dikkat çekmektedir. Zeytin dalı, olağan alımlamada barışa daveti temsil ederken, bu görüntünün kaydedildiği 25 Ocak 2018'de Zeytin Dalı Harekâtı devam etmekte olduğundan, kadınların aslında Zeytin Dalı Harekâtı'na karşı protesto gerçekleştirdiği şeklinde yorum yapmak da mümkündür. Pankartların arkasında bölücü örgütün kullandığı renk ve sembolleri taşıyan çok sayıda unsur ve terör örgütü PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan'ın posteri bulunmaktadır. Haber metninin içerisinde de "Amerika tarafından silahlandırılan ve eğitilen SDG zafere yakın. Bayrakları, çoğu bir zamanlar cihatçıların elinde olan ülkenin dörtte birinde dalgalanıyor." cümleleriyle fotoğraftaki unsurlara atıfta bulunulmaktadır.

Bu aşamadan itibaren haberde, ana olay olarak tartışmaya sunulan Suriye Kürtlerinin kendi topraklarını ellerinde tutup tutamayacakları sorusunun ve aslında PKK destekçisi grupların Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye'de olduğu gibi özerk yönetim taleplerinin gündeme geleceği açıktır. Haberde 20 Ocak'ta Türklerin Afrin'e girmesiyle Kürtlerin kendilerini iki cephede birden savaşırken bulduğundan söz edilmektedir. PYD'nin Türkiye sınırındaki Rojova'yı özerk bölge ilan ettiği, ancak bunun bir bölünme değil Suriye'nin geri kalanıyla ilgili bir model olduğu belirtilmiş ve Rojova'nın demokratik bir deney olduğu yönünde bilgiler verilmiştir.

Haberdeki ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında; tarihsel sürece atıf, Kürtlerin Şam yönetimi altında geçmişte zulüm görmesi, IŞİD tarafından düzenlenen saldırılar ve bugün ise Türkiye'nin PYD'nin kontrol ettiği alanların miktarı arttıkça öfkesinin daha çok artması gibi etraflı bilgiler ve değerlendirmeler sunulmuştur. Haberde Türklerin yeni sınır ötesi harekâtının PYD'nin özerk Rojova projesine mâni olacağı, dolayısıyla öncelikle Türklerle anlaşılması gerektiği, PYD'nin sözde genelkurmay başkanı Şahoz Hasan'ın ağzından aktarılmıştır.

Haber kaynağı olarak; girişte hikayesi yazılan Ebu Cebr ve Şahoz Hasan'ın dışında hiçbir tarafa söz hakkı verilmemiştir. Hasan'ın Rojova'yı "demokratik bir deney" olarak tanımlaması dikkat çekmektedir. Çünkü bu deneyin arkasında ABD desteği bulunduğu bilinmektedir. Haberde de bu durum, daha önce farklı metinlerde kadınların aktif görev alması bakımından feminizm çağrışımları yapılarak sunulan Rojova özerkliği girişiminin arkasında "yazıları Suriye ve Türkiye'deki Kürt hareketlerini büyük ölçüde etkileyen Amerikalı filozof Murray Bookchin'in öğretileri" olduğu bilgisiyle kanıtlanmış olmaktadır.

ZE1 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında ise farklı fiil çekim zamanlarının peş peşe cümleler arasında kullanıldığı görülmektedir. Geçmiş zamanda yapılan bir anlatımın peşinde şimdiki zamana geçen cümleler görülmektedir. Bu anlatım, geçmişten olanların bugün nasıl sonuç verdiğine yönelik bir anlatım kurgusunu göstermektedir. Örneğin, "Cihatçıların geri dönmesinden ve İran hegemonyasından korkan Amerika, bir barış anlaşmasına varılıncaya kadar Suriye'nin kuzeydoğusunda kalacağına söz verdi. PYD, Türklerin Afrin'in ötesine geçmesine izin vereceklerini düşünmüyor." ifadesinde olan durum ve şimdiki zamandaki çelişkili durum ortaya konulmaktadır.

Metindeki bölgesel uyum ve cümleler arası referanslar, mantıksal çerçeveye uygundur. Suriye'nin kuzeyindeki toplumların geleneklerini ve gerçekliğini yansıtan ifadeler, metinde dikkat çekmektedir. Örneğin, "aşiret," "cihatçı", "kabile savaşçısı" gibi ifadeler, Batılı toplumların alışık olmadığı unsurlarken haberde bölgenin bu unsurlarından peşpeşe bu ifadelerle bahsedilmekte ve henüz haberin girişinde okurun gözünde bölgenin şiddetle hemhal olduğu canlandırılmaktadır. Haberde Kürtlerin mağduriyetleriyle ilgili bir hikâye anlatılmaktadır ve geçmişte olanlar bugünün nedenleri olarak gösterilmektedir. Bu durumun en iyi örneği aşağıdaki paragrafta okunmaktadır:

> "PYD liderleri bir daha Rojava'nın doğrudan Şam'dan yönetilmesine asla izin vermeyeceklerini söylüyor. Onlarca yıldır Suriye'deki Kürtler, Sayın Esad'ın ve ondan önce de babasının zulmü altında acı çekti. Birçoğunun vatandaşlığı elinden alındı ve mülk sahibi olma hakları reddedildi. Diğerleri Araplara yer açmak için topraklarından sürüldü. Kürtçe yayınlar yasaklandı ve özel okullarda Kürtçe dilinin öğretilmesi yasaklandı. Petrol ve gaz zengini bölgeye, çok az yatırım aktı. Bunun yerine Şam'daki rejim ülkenin geri kalanını beslemek için kuzeydeki verimli ovaları sömürdü. Sonuç olarak Kürtler son derece fakir."

Haberdeki sözcük seçimlerine bakıldığında Türklerle ilgili birden fazla kez "öfke" sözcüğü kulanıldığı görülmektedir. PYD'nin Rojova'nın özerkliği iddiasının ardından "Türkler öfkelendi" denilmiş, yine PYD'nin ele eçirdiği bölgelerin miktarı arttıkça "Türklerin öfkesi daha da arttı" ifadesi kullanılmıştır. Kürtler, pek çok sözcükte kahraman, cesur, aynı zamanda mağdur bir imaj oluşturacak sözcüklerle tanımlanmıştır. "Kürt liderler", "Kürtlerin öncülüğünde", "Kürtler son derece fakir", "Kürt güçleri" gibi çerçevelemeler, söz konusu algıyı pekiştirmektedir. Ayrıca "Etrafı potansiyel düşmanlarla çevrili ve desteğe ihtiyaç duyan PYD, Suriye'deki savaşçıların neredeyse tamamıyla flört etti." denilen haberde, PYD'nin aslında güvenilir partnerler aradığı ancak bir türlü bulamadığı ifade edilmektedir. PYD'nin silahlı kanadı YPG'yi silahlandırıp eğiten ve müttefik olarak gören ABD'nin bile Türkiye'nin isteğini kabul ederek anlaşma olana kadar Kürtlerin kuzeydoğu Suriye'de kalmasını sağlayacak sözler verdiğine dikkat çekilmiştir. Ancak haberin son bölümünde yer alan yargı, bu durumun hem avantajını hem de dezavantajını göstermektedir.

> "Sayın Esad'ı destekleyen Rusya, Amerika'ya kızmak için de olsa muhtemelen Türkiye'nin operasyonunu kutsadı. Buna yanıt olarak PYD, muhtemelen Ocak ayı sonunda Rusya'nın sponsorluğundaki barış görüşmelerine katılmayacağını söyledi. Yine de Rusya ve Sayın Esad, Rusya'nın askerî desteğini kabul eden ve rejimle bağlarını sürdüren PYD'yi potansiyel bir ortak olarak görebilir. Grubun diğer isyancı örgütlere göre daha pragmatik olduğu değerlendiriliyor. Sayın Esad'ın güçleri kuzeydeki bölgelerden çekilince buraları PYD'ye teslim ettiler. Rejimin ve Kürtlerin, Esad'ı iktidarda tutacak ve Rojava'ya özerklik verecek bir anlaşmayı desteklediğini hayal etmek mümkün."

Yukarıdaki ifadeler aslında PYD'nin pek çok farklı ülke tarafından palyatif olarak kullanılabileceğini ve bununla birlikte ülkelerin bölgesel pragmatik yaklaşımları etrafında PYD'nin istediklerini elde etme etmesini sağlayabileceklerini belirtmektedir. Bu bakımdan haber, Rojova'nın özerk yönetime geçebileceğiyle ilgili umut vadeden, tek yanlı, Kürtler dışında hiçbir tarafın görüşlerine yer vermeyen bir metin olsa da pek çok olasılık değerlendirmesi yaparak başlıktaki soruya verdiği cevaba okuyucuyu ikna etmeye yaklaşmıştır.

3.3.2.2.2 *The Week*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde *The Week* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 5 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.11: Zeytin Dalı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZW1	21 OCAK 2018	*U.S. ALLY TURKEY ATTACKS U.S.-BACKED KURDS IN SYRIA* ABD'NİN MÜTTEFİĞİ TÜRKİYE, SURİYE'DE ABD DESTEKLİ KÜRTLERE SALDIRIYOR
2	ZW2	22 OCAK 2018	*TURKISH GROUND TROOPS ENTER NORTHERN SYRIA* TÜRK KARA BİRLİKLERİ KUZEY SURİYE'YE GİRDİ
3	ZW3	23 OCAK 2018	*WHY THE TURKEY-SYRIA BORDER CONFLICT IS A 'PROXY WAR' FOR US-RUSSIA?* TÜRKİYE-SURİYE SINIR ÇATIŞMASI NEDEN ABD-RUSYA İÇİN BİR 'VEKALET SAVAŞI'DIR?
4	ZW4	27 OCAK 2018	*TURKEY SAYS THE TRUMP ADMINISTRATION AGAIN AGREED TO STOP ARMING KURDS IN SYRIA* TÜRKİYE, TRUMP YÖNETİMİNİN SURİYE'DE KÜRTLERİN SİLAHLANDIRILMASINI DURDURMA KONUSUNU BİR KEZ DAHA KABUL ETTİĞİNİ SÖYLEDİ
5	ZW5	29 OCAK 2018	*IN SYRIA, TURKISH TROOPS KILLED IN POSSIBLE SUICIDE BOMBING ATTACK BY KURDISH FIGHTER* SURİYE'DE KÜRT SAVAŞÇININ OLASI İNTİHAR BOMBALI SALDIRISINDA TÜRK ASKERLERİ ÖLDÜ

(Image credit: Bulent Kilic/Getty Images)

Resim 3.23: ZW1 numaralı "ABD'nin Müttefiği Türkiye, Suriye'de ABD Destekli Kürtlere Saldırıyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

The Week dergisinde Zeytin Dalı Harekâtı ile ilgili son dakika niteliğinde kısa haberler yayınlanmıştır. Bu haberlerde spot bulunmadığı görülmüştür. ZW1 numaralı haber, "ABD'nin Müttefiği Türkiye, Suriye'de ABD destekli Kürtlere Saldırıyor" başlığıyla yayınlanmıştır. Makro yapıya bakıldığında hem başlık hem fotoğraf hem de haber girişinin; harekâtı, ana olaya odaklanarak hızlı bir şekilde okura aktardığı açıktır. İki paragraftan oluşan haberin giriş paragrafı şöyledir:

> "Cumartesi günü Türk birlikleri, Suriye'nin kuzeyindeki Afrin kentinde ABD destekli Kürt YPG milis savaşçılarının bulunduğu bölgeye saldırdı. Türk devlet medyasında yer alan haberlere göre, hava saldırılarının ardından pazar günü kara birlikleri bölgeye girdi. YPG, Suriye'de İslam Devleti'ne karşı mücadelede ABD ile ittifak kurdu ancak Ankara, Türkiye'deki Kürt isyancılarla bağları nedeniyle Kürt savaşçıları terörist olarak görüyor."

Haber girişinde ana olay Türkiye'nin YPG unsurlarının bulunduğu Afrin'e düzenlediği harekât olarak sunulmuş, bağlam bilgisi burada verilmiştir. Harekâtın ardalanına göre Türkiye'nin saldırıyı yapma nedeni, YPG'nin Ankara tarafından "terörist" olarak görülmesidir. Takip eden paragrafta ardalan bilgisinde olay, Türkiye'nin bir tepki hamlesi olarak da gösterilmektedir. Harekâttan kısa bir süre önce ABD'nin "Kürtlere destek vereceğini" açıklaması Türkiye'yi kızdırmış; TSK, ABD'nin "Kürtlere saldırmayın" demesine rağmen harekâtı yapmıştır.

Haberdeki fotoğrafta çok sayıda Türk askerî kara aracının ve askerin olduğu görülmekte; bu da harekâtın ciddiyetini ve TSK'nın güçlü bir şekilde Afrin'e girdiğini temsil etmektedir. Haberde dönemin ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson'ın açıklaması dışında hiçbir tarafın görüşüne ve hiçbir kaynağa yer verilmemiştir.

ZW1 numaralı haberin mikro yapısında, ana olayı basit ve yalın bir dille anlatmaya dönük olarak kolay anlaşılabilir cümle kurguları ve aktif özne düzeni ile bölgesel uyumu sağlayacak şekilde ana olayın nedenlerini gerekçelendirmeyi amaçlayan cümle sıralamaları görülmektedir. Sözcük seçimleri, Türkiye'deki terör örgütü PKK mensuplarının "Kürt isyancılar" olarak tanımlandığını göstermektedir. Ayrıca Ankara'nın "Kürt savaşçıları", "terörist" olarak gördüğü belirtilmektedir. Burada alt anlam, aslında onların terörist olmadıkları ama Türkiye'nin onları terörist olarak gördüğü şeklindedir. Haberin ilk cümlesi ve son cümlesi, Türkiye'nin ABD'nin isteğine rağmen saldırıdan vazgeçmediğini ortaya koymaktadır. Haber, yalın ve bilgilendirici olmayı amaçladığı için, haberde derin söylem stratejileri ve retorik uğraşlar yer almamaktadır.

(Image credit: Bulent Kilic/Getty Images)

Resim 3.23: ZW2 numaralı "Türk Kara Birlikleri Kuzey Suriye'ye Girdi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZW2 numaralı haberde, ZW1 numaralı haber ile Türk tankları ve askerlerinin Afrin'e girdiğini gösteren aynı fotoğrafın kullanıldığı görülmektedir. Makro yapıda, "Türk Kara Birlikleri Kuzey Suriye'ye Girdi" başlığı, "Harekât, Kürt savaşçıları Afrin'den

çıkarmaya yönelik hava saldırılarının ardından geldi" spotuyla birlikte Zeytin Dalı Harekâtı'nın önce havadan sonra karadan icra edilmeye başlandığını yansıtmaktadır. Haber girişinde, "Türk kara birlikleri ve Özgür Suriye Ordusu'na bağlı Türk yanlısı isyancılar, Kürt milisleri Suriye'nin Afrin ilinden temizlemek için kuzey Suriye'ye geçti." ifadesiyle ana olaya odaklanılarak bilgi verilmekte, metnin devamında ise haberin ardalan ve bağlam bilgisi sunulmaktadır. Buna göre YPG'nin ABD'nin müttefîki olduğunun da altı çizilerek Türkiye'nin Afrin'e girmesinin sebebi "YPG milislerinin yasaklı Kürt İşçi Partisi (PKK) ile aynı safta" olmasıdır.

Haberde kaynak olarak İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin sivil ölümlerle ilgili BBC'ye yaptığı açıklama, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Jetlerimiz havalandı, bombalamaya başladı, şimdi de kara harekâtı sürüyor. Şimdi YPG'nin Afrin'den nasıl kaçtığını görüyoruz." şeklindeki demeci, *Reuters*'a dayandırılan "isyancı komutan" Binbaşı Yaser Abdul Rahim'in, operasyona yaklaşık 25.000 Özgür Suriye Ordusu isyancısının katıldığını ve hedefin Afrin şehrini işgal etmek değil kuşatmak ve YPG'yi sınır dışı etmek olduğu yönündeki demecine yer verilmiştir. Konuyla ilgili diğer aktörlerin ise hamleleri hakkında bilgi sunulmuştur. Buna göre ABD, Fransa ve Rusya'nın Türkiye'ye itidal ve BM Güvenlik Konseyi'nin durumu görüşmek üzere acil toplanması çağrısında bulunduğu, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ı destekleyen Rusya'nın ise Türkiye'den harekâtı durdurmasını isteyeceği söylenmiştir.

ZW2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında, cümle yapılarında pasif yüklem tercih edilen ve kaynağı gösterilmeyen iki cümlenin harekâtın gerekçesi ile ilgili yapılan çıkarım olduğu fark edilmektedir. "Zeytin Dalı" adı verilen operasyonun, ABD'nin Kürt ve etnik Arap milislerin Suriye ile Türkiye arasında yeni bir 'sınır güvenlik gücü' kurmalarına yardım etme planlarını açıklamasının ardından hızlandırıldığı bildirildi." ve "Türkiye'nin … hava saldırıları hakkında ABD'yi önceden bilgilendirdiği bildirildi." ifadelerindeki pasif anlatım, bu bilginin, ismi verilmeyen kaynaklara veya haber merkezinin değerlendirilmesine dayandığını göstermektedir. İsmi verilmeyen kaynaklar ancak Türk veya Amerikan yetkililer olabilir. Nitekim, *The Week* dergisinde incelenen diğer haberlerin aksine bu haberde muhabir, yazar, editör gibi haberin imzasının olmadığı görülmektedir.

Haberdeki bölgesel uyum, ana olaydan sonra peş peşe gelen açıklamaları ve sebep-sonuç ilişkilerini ortaya koyan bir düzende hissedilmektedir. Sözcük

seçimlerine bakıldığında ise terör örgütü PKK için “yasaklı Kürt İşçi Partisi” tanımı kullanılması dikkat çekmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan yapılan alıntıda TSK’nın sert yüzünü gösteren sözcüklerin yer aldığı cümleler seçilirken Erdoğan’ın, alıntının yapıldığı konuşmanın içerisinde geçen “Afrin’i gerçek sahiplerine teslim etmek”, “Suriyelileri topraklarına geri göndermek”, “terör örgütüne karşı taviz vermemek için mücadele etmek”[231] gibi hususlar göz ardı edilmiştir. Haberde farklı kaynaklara yer verilerek nesnel imajın güçlendirilmesi, Zeytin Dalı Harekâtı’nın istenmeyen bir hamle olduğuna okuru ikna etmek için sivil ölümlerden söz edilmesi, harekâta katılan 25.000 asker olduğu bilgisinin sunulması gibi hususlar haberi retorik olarak ikna edici ve inandırıcı kılmakta; haberin amacı gibi görünen harekâtın aleyhinde bir alımlamayı sağlamaya yardım edecek şekilde okurda algı oluşturmaktadır.

Turkish-backed fighters north of the Syrian town of Azaz, near the border
(Image credit: NAZEER AL-KHATIB/AFP/Getty Images)

Resim 3.24: ZW3 numaralı “Türkiye-Suriye Sınır Çatışması Neden ABD-Rusya için Bir ‘Vekalet Savaşı’dır?” başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZW3 numaralı “Türkiye-Suriye Sınır Çatışması Neden ABD-Rusya için Bir ‘Vekalet Savaşı’dır?” başlıklı haberde “Derinlemesine: NATO müttefîki Türkiye, ABD destekli Kürt savaşçılara saldırırken Amerika kenara çekildi” şeklinde bir spot kullanıldığı görülmektedir. Zeytin Dalı Harekâtı’yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan

[231] “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Milli mücadelede karşımıza çıkanı ezer geçeriz”, Anadolu Ajansı, (Çevrimiçi) https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cumhurbaskani-erdogan-milli-mucadelede-karsimiza-cikani-ezer-geceriz/1037669 , Son Erişim: 3 Ocak 2024

diğer kısa haberlerin aksine, okuyucunun kapsamlı, çok yönlü ve perspektif sunan bir haber metni ile karşılaşacağı, spottaki "derinlemesine" tanımıyla bildirilmektedir.

> "Ankara bugün, Türkiye ile Suriye sınırının güneyinde ABD destekli Kürt savaşçılar arasında yaşanan ilk iki çatışmada ölümün gerçekleştiğini duyurdu; çoğu kişi bu savaşı, Rusya'nın askerî gücünü, zayıflamış Amerika'ya karşı kışkırtan bir vekâlet savaşı olarak görüyor."

Yukarıdaki haber girişi; haber başlığı ile aynı savı öne süren ve Türkiye'nin YPG'ye karşı düzenlediği Afrin harekâtını, Rusya-ABD arasındaki bir vekâlet savaşı olduğuna okuyucu ikna etmeyi amaçlayan bir niteliktedir. Haberde yer alan fotoğrafta, Suriye'nin kuzeyindeki Azez kasabasında kırsalda silahlarıyla görünen iki kamuflajlı Suriyeli muhalif asker görülmektedir. Askerlerin yaktıkları ateşte ısınması, savaşın kış şartlarında olduğuna işaret ettiği gibi iddia edilen "vekâlet savaşı" konsepti içerisinde savaştırılan yerel güçler olarak resmedildikleri de söylenebilir. Haberde ana olay ve ana fikir, Türkiye'nin de askerî unsurlarla yeni bir aktör olarak katıldığı Suriye'deki çatışma halidir. Bu ana fikrin ardalan bilgisiyle desteklenerek bağlamının açıklandığı bölümde "Mecbur Eden Bağlar" şeklinde bir ara başlık kullanılmıştır. Başlık, Rusya'nın Suriye lideri Beşer Esad'la o tarihe dek süren 7 yıllık iş birliğini, o gün ise Moskova'nın Ankara ile sınır savaşı konusunda anlaştığını yansıtmaktadır. Ardalanda, o güne kadar Halep'in yaklaşık otuz mil kuzeyinde, ABD için sınırlı stratejik öneme sahip bir bölge olan Afrin çevresindeki hedeflerle sınırlı olan Türkiye'nin sınır harekâtının, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ABD'yi sınırında "terör ordusu" kurmakla suçlaması üzerine Suriye'nin kuzeybatısında "Zeytin Dalı Taarruzu"na evrildiği anlatılmaktadır.

Haber kaynaklarının çeşitli olduğu metinde, doğrudan alıntı yapılan iki isim Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Suriyeli Andrew J. Tabler olmuştur. Yapılan araştırmada Tabler'in Washington Enstitüsü'nün yazar kadrosunda olduğu ve daha önce ABD Dışişleri Bakanlığı ve Ulusal Güvenlik Konseyi gibi kurumlarda Suriye konusunda danışmanlık görevlerinde bulunduğu öğrenilmiştir. Tabler, TSK'nın bu harekâtının Amerikan güçleriyle çatışmaya girme potansiyeli yarattığını söylemiştir. Haber kaynakları olarak ise *Al Jazeera, The New York Times, The Guardian* ve *The Atlantic* dergisinde yer alan haberler kullanılmıştır. Metnin bütününde Zeytin Dalı Harekâtı'nın sakıncaları ve TSK ile ÖSO'nun âdeta Rusya adına ABD ve YPG ile savaştığı alt mesajı kurgulanmıştır. Haberdeki referanslarda "ABD geçen hafta IŞİD'in geri dönmesini önlemek için Suriye'nin kuzeyinde 30 bin kişilik bir sınır koruma gücü yetiştirme planınıı duyurdu." denilmiştir. Ancak bu bilginin ABD'li yetkililer tarafından

yalanlandığı, başka kaynaklarda aynı tarihlerde güncel demeçler yayınlanmışken bu haberde konu ile ilgili son mülâkatlara yer verilmediği fark edilmiştir.

ZW3 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında yüklemlerde pek çok farklı zaman çekimi kullanıldığı görülmektedir. Bu da haber metninde geçmiş, bugün ve gelecek hakkındaki olaylar ve görüşlerle ilgili bilgiler ve yargılar ortaya konduğunu göstermektedir. Haberde aktif cümle yapıları kullanılmış ve doğrudan aktarımlar kaynaklara dayandırılmıştır. Pasif cümle yapılarıyla gizli özneli veya kaynağı belli olmayan ifadeler, metinde yer almamaktadır.

Bölgesel uyum açısından haber metninde, spotta yazılan "NATO müttefîki Türkiye, ABD destekli Kürt savaşçılara saldırırken Amerika kenara çekildi" iddiasını destekleyen cümlelere referans verildiği görülmektedir. Rusya'nın 7 yıl boyunca Esad'ı desteklemesine karşın dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın başkanlık döneminde Esad'ı devirmeye çalışan Suriyeli isyancıları desteklediği ancak ABD'nin artık bu tür gizli operasyonlardan çekildiği ileri sürülmektedir. Bu söylemler değerlendirildiğinde ABD'nin yarım bıraktığı süreci, Türkiye'nin, Rusya'nın harekâta karşı çıkmaması sayesinde tamamlamakta olduğu ve Suriyeli Esad karşıtı gruplarla iş birliği yaparak, Suriye içerisinde askerî varlık göstererek ÖSO'nun kontrol edeceği alanı yaratmaya çalışmasının da bu savı destekleyen bir durum olduğu çıkarımının yapılmasının istendiği değerlendirilmektedir.

Haberdeki sözcük seçimlerinde göz önünde bulundurulması gereken noktalar vardır. Suriye uzmanı Tabler'in ifade ettiği "Türkiye'yi Kürtlerin ana gücüyle, hatta potansiyel olarak Amerikan birlikleriyle çatışmaya sokabilir." cümlesindeki "Kürtlerin ana gücü" belirsizlik barındırmaktadır. Kürtlerin ana gücü olarak kimin kastedildiği açıklanmamıştır. Ancak haberin yazıldığı günlerde Türkiye'de kendilerini Kürtlerin temsilcisi olarak tanımlayan siyasî parti tarafından sokağa çıkma çağrısı, aynı zamanda PKK'nın da harekâtla ilgili tehditvâri açıklamalar yaptığı hatırlandığında ve bu ifadenin, TSK'nın Amerikan birlikleriyle çatışma ihtimali söylemi ile sürdürüldüğünden Kürtlerin ana gücü denilerek terör örgütü PKK'nın kastedildiği söylenebilir.

Retorik olarak güçlü olan haber, farklı kaynaklarla tartışma sorusunu desteklemiş, "uzman" yorumlarıyla iddiasını pekiştirmiş ve zengin ardalan bilgisiyle okura bir perspektif sunmaya çalışmıştır. Haber yazım teknikleri açısından oldukça

etkili görünen haberin, söylemsel gücü ve inandırıcı verileri sunması bakımından retorik olarak maksadına ulaşmada başarılı olduğu söylenebilir.

(Image credit: Ozan Kose/Getty Images)

Resim 3.25: ZW4 numaralı "Türkiye, Trump Yönetiminin Suriye'de Kürtlerin Silahlandırılmasını Durdurma Konusunu Bir Kez Daha Kabul Ettiğini Söyledi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZW4 numaralı "Türkiye, Trump Yönetiminin Suriye'de Kürtlerin Silahlandırılmasını Durdurma Konusunu Bir Kez Daha Kabul Ettiğini Söyledi" başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında haberde spot yer almadığı, içeriğin son dakika haberi formatında kısa bir metinden oluştuğu, haber girişinde ise başlıkta verilen bilginin detaylarının yazıldığı görülmektedir. Haber girişi şu şekildedir:

> "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, cumartesi günü yaptığı açıklamada, Ulusal Güvenlik Danışmanı H.R. McMaster'ın Türkiye'ye ABD'nin artık Suriye'deki Kürt YPG milis savaşçılarını silahlandırmayacağını söylediğini iddia etti. Erdoğan'ın açıklamasında; 'Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarının dikkate alınması gerektiği vurgulandı. Yanlış anlamaları önlemek amacıyla yakın koordinasyonun yürütülmesi konusunda mutabakata varıldı.' denildi."

Haberin girişinde ana olay, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın YPG'nin silahlandırılmasının sona erdirilmesi konusundaki ısrarlı talebidir. Haberde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ifadeleriyle ilgili iddianın ABD'li muhatapları tarafından doğrulanmadığının belli edilmesi amacıyla "iddia etmek" sözcüğünün kullanıldığı görülmektetir. Aynı zamanda haberde Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarına dikkat çekildiği de belirtilmektedir.

Haberde bir tank üzerinde eli silahlı iki askerin yer aldığı bir fotoğraf tercih edilmiştir. Fotoğraf altında, fotoğrafın içeriği, yeri ve zamanıyla ilgili bilgi verilmemiştir ancak tankın üzerinde bulunan askerin üniformaları ve sakalları itibarıyla Türk askeri olmadığını anlamak mümkündür. Dolayısıyla fotoğraftaki askerlerin ÖSO askeri olduğu tahmin edilebilir. Haberin kısa bir son dakika haberi olması nedeniyle kapsamlı bir ardalan ve bağlam bilgisi beklemek mümkün değildir. Ancak yine de Türkiye'nin YPG'yi PKK ile ilişkili bir terör örgütü olarak gördüğü ve ABD Başkanı Trump'ın Kürtleri silahlandırmaya söz verdiği halde bunu belirsiz bir zamana yayarak aslında sözünü tutmadığının okura hatırlatıldığı görülmektedir. Haberde Erdoğan'ın demeci dışında herhangi bir haber kaynağı veya olayın taraflarından herhangi birinin görüşüne yer verilmemiştir.

ZW4 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında son dakika formatıyla uyumlu, kısa, öz, anlaşılabilir ve basit cümle yapılarıyla ana olay ve bağlamın aktarıldığı görülmektedir. Bu kısa haberde bölgesel uyumu değerlendirmek için yeterli içerik bulunmamaktadır ancak haberin Erdoğan'ın talebi ile başlayıp Trump'ın bu talebe ilişkin sözünü yerine getirmediğinin belirtilmesi referanssal bir ilişki ortaya koymaktadır. Sözcük seçimlerinde ise çifte standart göze çarpmaktadır. PKK için "ayrılıkçılar" ifadesi kullanılırken IŞİD'e atıfta "terör" ifadesi kullanılmıştır. Bu haberde PKK için terör örgütü yerine "ayrılıkçı" ifadesi kullanılması dışında herhangi bir söylemsel strateji niteliği taşıyabilecek unsur saptanmamıştır.

(Image credit: Ozan Kose/AFP/Getty images)

Resim 3.26: ZW5 numaralı "Suriye'de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü" başlıklı içeriğin fotoğrafı

ZW5 numaralı "Suriye'de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü" başlıklı haber, son dakika niteliği taşıyan, spotu bulunmayan ve haber girişinde ana olayın kısaca aktarıldığı bir makro yapıya sahiptir. Haber girişi şu şekildedir: "Kürt güçlerinin Pazar günü yaptığı açıklamaya göre, Cumartesi günü Suriye'de bir Kürt savaşçının onlara el bombası atması sonucu çok sayıda Türk askeri öldürüldü ve bir tank imha edildi." Haberde, saldırının gerçekleştirildiği Türk tankını temsilen bir tank görseli vardır ve tankın Türk bayraklarının asılı olduğu direklerin önünde olduğu görülmektedir. Haberde ana olay, Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında Suriye'nin kuzeyinde bulunan Türk askerî unsurlarına, YPG'nin kadın kolu YPJ tarafından düzenlenen intihar saldırısıdır. Girişe müteakip, ana olayın detayları açıklanmış ancak olayın gerçekten intihar saldırısı olup olmadığına yönelik soru işareti oluşturacak demeçler aktarılmıştır.

Haberde ardalan bilgisi olarak "Türk askerleri Suriye'nin kuzeyindeki Afrin bölgesinde Kürt milislerle savaşırken, ABD her iki gücü de müttefik olarak görüyor." denilerek olayın referansı olarak Zeytin Dalı Harekâtı gösterilmiştir. Haberde yalnızca Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin The New York Times'a dayandırılan açıklaması aktarılmış ve Gözlemevi'nin direktörü Rami Abdulrahman'ın "bunun bir el bombası olduğuna inanmadığı" yönündeki demecine yer verilmiştir. Haberde, aynı zamanda

sözde birliği SDG'ye olan intihar bombacısı Zuluh Hemo'yu kahramanlaştıran ve "özgür Kürt kadını" modelini temsil ettiğine yönelik düşüncelerini söyleyen sözde birliğinin görüşlerine yer verilmiş; olayla ilgili Türkiye'den herhangi bir haber kaynağı veya açıklama kullanılmamıştır.

ZW5 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında haber girişinde intihar saldırısı olayının failinin belirtilmeden pasif yüklem yapısıyla sunulması dikkat çekmektedir. Haberin devam eden kısmında da saldırının el bombasıyla mı yoksa intihar saldırısıyla mı gerçekleştiği yönünde çelişkili bilgiler sunulmaktadır. Haber metni toplam üç cümleden oluşmaktadır; bu nedenle bölgesel uyum ve cümleler arası ilişkileri tahlile ihtiyaç duyulmamıştır. Haberdeki sözcük seçimleri, teröristin kendi birliği durumu kabul etmesine rağmen olayla ilgili şaibe bırakacak şekilde yapılmıştır. Olay açıkça bir terör eylemi olmasına rağmen metinde "terör" kelimesi bir kez bile kullanılmamış, teröristle ilgili övgü dolu sözcükler tercih edilmiştir. Haber, sözcük seçimleri bakımından yanlı olduğu açık, haber kaynakları bakımından sınırlı ve ana olayla ilgili net bir bilgi sunmaktan kaçınması nedeniyle zayıf ve inandırıcılığı düşük bir retoriğe sahiptir.

3.3.3 Barış Pınarı Harekâtı Hakkındaki İçerikler

9 Ekim 2019'da başlayan ve 25 Kasım 2019 tarihine kadar devam Barış Pınarı Harekâtına ilişkin taramalar, anahtar kelimeler kullanılarak ve 9 Ekim 2019'dan itibaren ilk on günlük süreyi kapsayacak şekilde yapılmış, seçili Amerikan dergilerinde 3 içerik *Foreign Affairs* dergisinde, 3 içerik *Newsweek* dergisinde ve 3 içerik de *Time* dergisinde olmak üzere 9 içerik; seçili İngiltere dergilerinde 4 içerik *The Economist* dergisinde, 5 içerik de *The Week* dergisinde olmak üzere 9 içerik çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Barış Pınarı Harekâtı hakkında toplam 18 içerik analiz edilmiştir.

3.3.3.1 ABD Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde Barış Pınarı Harekâtı'nın başladığı 9 Ekim 2019 tarihinden itibaren ilk on günlük süre içerisindeki yayımlar anahtar kelimeler doğrultusunda taranmış ve aşağıda listelendiği şekilde seçili Amerikan dergilerinde 3 içerik *Foreign Affairs* dergisinde, 3 içerik de *Newsweek* dergisinde, 3 içerik de *Time* dergisinde olmak üzere 9 içerik incelemeye alınmıştır.

3.3.3.1.1 *Foreign Affairs*'taki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde *Foreign Affairs* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 3 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.12: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Foreign Affairs* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BF1	9 EKİM 2019	*TURKEY'S ENDGAME IN SYRIA* TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ SON OYUNU
2	BF2	16 EKİM 2019	*ISIS IS ALREADY RISING FROM THE ASHES* IŞİD ZATEN KÜLLERİNDEN DOĞUYOR
3	BF3	16 EKİM 2019	*DASHING KURDISH HOPES WILL NOT BRING ERDOGAN PEACE* KÜRTLERİN UMUTLARINI BOŞA ÇIKARMAK ERDOĞAN'A BARIŞ GETİRMEYECEK

A Turkish military convoy near the Turkish-Syrian border, October 2019
Mehmet Ali Dag/ Ihlas News Agency / Reuters

Resim 3.27: BF1 numaralı "Türkiye'nin Suriye'deki Son Oyunu" başlıklı içeriğin fotoğrafı

Erdogan at the United Nations General Assembly in New York City, September 2019
Lucas Jackson / Reuters

Resim 3.28: ZW5 numaralı "Suriye'de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü" başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı

BF1 numaralı "Türkiye'nin Suriye'deki Son Oyunu" başlıklı görüş yazısının makro yapısına bakıldığında "Erdoğan'ın istediği" şeklinde bir spot ve birden fazla ara başlık kullanıldığı görülmektedir. Ara başlıklar, "Bütün Siyaset Türk", "Geri Dönüş" ve "İlerideki Sorun" şeklinde ana olayın ardalan ve bağlam bilgisinin anlatıldığı ve yazarın analizini sunduğu bölümlerin başında yer almaktadır. Metinde, daha büyük puntolarla "Türkiye'nin Suriye politikası yıllardır Erdoğan'ın ülke içindeki tek adam yönetimini pekiştirme hırsına yöneldi." ifadeleri öne çıkarılmıştır. Bu dizayn, okuyucuyu, harekâtı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kariyeri ile ilişkilendirilecek bir analizin beklediğini göstermektedir. Haberin giriş paragrafı şu şekildedir:

> "Pazar günü yapılan çarpıcı bir duyuruyla, Trump yönetimi, Washington'un bölgedeki Kürt müttefikleriyle çatışmaları gerektirecek bir operasyon olan, Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'ye askerî müdahalesine onay verdi. Suriye'de yaklaşık 1000 askeri bulunan ABD ordusu 'operasyonu desteklemeyecek veya operasyona dâhil olmayacak.' Ancak Beyaz Saray, Ankara birliklerinin önünü açmak için Suriye-Türkiye sınırı yakınında konuşlanmış ABD güçlerini geri çekeceğini söyledi."

Metin girişinde Barış Pınarı Harekâtı kastedilerek ABD'nin konuyu desteklemese de karşı da çıkmayacağı bilgisi verilmiş ve Türkiye'nin sınırında YPG ile birlikte konumlanan Amerikan birliklerinin sınır bölgesinde geri çekileceği anlatılmıştır.

Metinde kullanılan birinci fotoğrafta harekâta giden Türk askerî zırhlı araçlarından oluşan konvoyun emniyet şeridinden ilerlerken en öndeki tankın emniyet şeridinden çıkıp ana yola girdiği görülmektedir. Bu fotoğrafta saklı bir mesaj aranacaksa, Türk askerinin harekâtla birlikte haberin perspektifine göre emniyet şeridinden çıkıp Suriye'deki askerî varlık trafiğinin arasına girmekte oldukları şeklinde bir okuma yapılabilir. Metinde ardalan bilgisinin verildiği Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın geçmişinden bahsedilen bölümün başında ise Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'nda yaptığı bir konuşma sırasında çekilmiş, yüzü öfkeli, tahminen yüksek sesle bir hitap gerçekleştirdiği ve ellerini kaldırarak meydan okuduğu anı yansıtan bir fotoğraf tercih edilmiştir.

Metinde ana olay, ABD Başkanı Donald Trump, harekâta yeşil ışık yakmazken birkaç güç içerisinde Amerikan birliklerini sınırdan çekerek Türkiye'nin önünü açmaya karar verdiği Barış Pınarı Harekâtı'dır. Ancak yazarın analizini de sunan içerikte, aslında bu harekâtın jeopolitik bir tatbikattan fazlası olduğu değerlendirmesi yapılmıştır. Yazar, metinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın siyasî olarak hayatta kalmak için bu tür "savaşlara" ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Yazarın metin boyunca kanıtlamaya çalıştığı bu ana fikirle, Suriye iç savaşının başladığı 2011 yılından itibaren Erdoğan ve AK Parti'nin çizgisi ile Suriye iç savaşında bir taraf tutulduğu, kısa süre sonra da askerî olarak Suriye muhalefetini destekleyen Türkiye'nin süreçte aktörlerden biri haline geldiği anlatılmaktadır. Devamında ise Erdoğan'ın Suriye muhalefetinin ilerleyişini kolaylaştırdığına; 2017 yılında sert bir şekilde karşıt tutum sergilediği Beşar Esad yönetimi ile uzlaşmaya varmak için gerekli süreci tamamladığına; 2018 yılında Türkiye'de bulunan milyonlarca Suriyelinin geri dönüşü için adımlar atılmaya başlandığına ancak Barış Pınarı Harekâtıyla devam eden askerî varlık ve geri gönderme politikasının neden olacağı bir gerçeklik olan Kürt nüfusu yoğun bölgelere Arapları gönderme durumunun ortaya çıkaracağı ve değişen dengeler yüzünden ileride çok daha büyük bir Kürt-Arap çatışması yaşanacağı görüşüne yer verilmektedir.

Metin, *Foreign Affairs*'ta yayınlanan diğer tüm içerikler gibi çok geniş ardalan ve bağlam bilgisi barındırmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2011'den o döneme kadar yürüttüğü Suriye politikası ve sahadaki karşılıkları kronolojik olarak aktarılmıştır. Harekâta gelinene kadar olan süreçte yaşananlar şu şekilde aktarılmıştır:

> "2017 yılına gelindiğinde Erdoğan'ın dönüş süreci tamamlanmıştı ve Ankara, Esad rejimi ve müttefikleriyle birlikte çalışıyordu. Türkiye, Rusya ve İran, Suriye

> muhalefetini dehşete düşürerek birkaç sözde gerilimi azaltma bölgesi oluşturma konusunda anlaşmaya vardı. Teorik olarak, bu bölgelerdeki rejim ve muhalefet sınırlı ateşkeslere uymak zorunda kalacaktı, ancak pratikte rejim, çoğunlukla Rusya'nın desteğiyle ateşkesleri sık sık ihlal ederek askerî kazanımlar elde etti. Buna karşılık Şam ve müttefikleri, Türkiye Ocak 2018'de Kürt yerleşim bölgesi Afrin'e ikinci bir askerî müdahale başlattığında diğer tarafa baktı."

Burada Barış Pınarı Harekâtı'ndan önce gerçekleştirilen Zeytin Dalı Harekâtı da hatırlatılmış, bununla birlikte bölgedeki aktörlerinin dış politikalarındaki değişiklikler de ortaya konulmuştur. Bu ardalan bilgisi, okurun analizi kavraması ve yazarın iddiasını akla yatkın bulmasının sağlanması açısından önemli bir etkiye sahiptir. Metinde farklı medya kuruluşlarından kaynaklara dayandırılan bilgilere yer verilmemiştir.

BF1 numaralığı içeriğin mikro yapısına bakıldığında cümlelerde hikâye anlatımı tarzında pek çok yapı kurgulandığı görülmüştür. Metin, çoğunlukla aktif yüklem yapılarını içermekte ve Türkiye, Ankara, Erdoğan, Washinton, Trump, Rusya ve bölgedeki diğer aktörlerin ana özne olduğu pek çok cümle ile oluşturulmuştur. Geçmişten bugüne olanların okura sıralı ve kolay takip edilecek bir dizilimde anlatıldığı metinde, farklı zaman kipleri kullanılmış ve dün yaşananlar ile bugün olan ve olması gerekenler birbiriyle ilişkili olarak yazılmıştır. Bölgesel uyum ve nedensellik ilişkilerine bakıldığında metnin kendi içerisindeki bütünlük ve cümleler arası geçişlerdeki bağlantılar açıkça görülmektedir. Ancak bu sebep-sonuç ilişkileri bazen tersten verilmiş, yani önce durumun sonucu, sonra nedeni aktarılmıştır. Örneğin, Barış Pınarı Harekâtıyla ilgili Trump'ın birlikleri geri çekme kararının ABD'de doğurduğu tepkilerden söz edilirken önce bu duruma neden tepki gösterdikleri gerekçeleriyle aktarılmış, sonra da tepkileri yazar tarafından "haklı" bulunmuş ve ülkedeki yansımalara değinilmiştir.

> "Erdoğan'ın önerisi kendi iç sorunlarına mükemmel bir çözüm olabilir ama diğer herkes için de bir sürü yeni sorun yaratacağı kesin. Planı, milyonlarca Suriyeli Arap mülteciyi Suriye'deki Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelere göndermekti; bu, Erdoğan'ın bakış açısına göre tesadüfi değil, zira bölgenin etnik yapısını değiştirmek Kürtleri daha da zayıflatacaktır. Ancak bunu yapmak, Arap-Kürt gerilimini artıracak, nispeten istikrarlı olan bir bölgede çatışmayı körükleyecek ve bu bölgelerde kitlesel yer değiştirmelere neden olacaktır. Uluslararası hukuka göre Erdoğan, Suriyeli mültecileri geri dönmeye zorlayamaz ve çoğu, sözde güvenli bölgeye bile gönüllü olarak taşınmayacaktır. IŞİD'in geri dönüşünü engellemek için ağırlıklı olarak Kürtlere dayanan ABD'nin Suriye stratejisi büyük bir darbe alacak. Ve plan, ABD'nin Suriye'deki düşmanları (Rusya, İran ve Esad rejimi) için bir lütuf. Onlar, Türk saldırısı ABD'nin tamamen geri çekilmesine yol açarken, daha sonra bölgeyi yeniden ele geçirip Türkiye'yi oradan kovmak için beklemede kalabileceklerine inanıyorlar.
>
> Trump, ABD'nin önlemek için çok çalışması gereken bir operasyon olan Türk operasyonunu kabul ediyormuş gibi görünmesi nedeniyle hem Demokratlar hem de Cumhuriyetçiler tarafından haklı olarak eleştirildi. Genellikle Trump'ın en sadık

> savunucularından biri olan Güney Carolina'dan Cumhuriyetçi Senatör Lindsey Graham bile, Türk hükûmetinin Suriye'ye ayak basması hâlinde yaptırım uygulamakla tehdit etti. Ancak Erdoğan muhtemelen bu riski almaya hazır. Kendi yönetimi tehlikede ve onun için önemli olan tek şey bu; ülkesi için ekonomik cezalar ve Suriye için daha fazla kaos ve acı anlamına gelse bile."

Metnin sonunda yer alan bu paragrafta ABD'de Trump'a yönelik tepkiler aktarılırken yazara göre ABD'nin haklılığını ortaya koyacak pek çok argüman sunulmaktadır. Bu bölgesel uyum yazarın retoriğini destekleyen bir durum olsa da Türkiye'nin sahadaki gerçekliğini yansıtan gerekçeler bağlam içerisinde de sunulmadığı için metnin kendi içinde uyumlu ancak gerçeklikten uzak bir resim sunduğu söylenebilir. Yazıdaki bu gerçeklik ihlali, sözcük seçimleriyle de desteklenmektedir.

Metinde ardalan ve bağlam bilgisi için çok sayıda paragraf ayrılmasına rağmen bir kez bile "terör" kelimesi kullanılmamış; PKK, PYD, YPG gibi kısaltmalara kesinlikle yer verilmemiş, bu örgütler ve bağlı gruplardan bahsedilen tüm cümlelerde "Kürtler" veya "Suriyeli Kürtler" tanımları kullanılmıştır. Bu sözcük seçimlerinin, Barış Pınarı da dâhil olmak üzere önceki harekâtın tamamını da bir etnik temizlik veya etnik savaş çerçevesinde sunduğu; haberin sonunda yapılan analizde de Erdoğan'ın bu kararlarının Kürt-Arap etnik savaşı doğurabileceği uyarısıyla hem bölgeyi hem de ABD dış politika yapıcılarını alarma geçirmeyi hedeflediği değerlendirilmektedir.

Metinde Türkiye ile ilgili dikkat çeken başka sözcükler de vardır. Harekâtın nedeni için "tek adam yönetimini pekiştirme hırsı" denilirken, Türkiye'nin Rusya ve İran ile gerilimi azaltma bölgesi oluşturma konusunda anlaşmaya varması Suriye muhalefeti için "dehşete düşürücü" olarak nitelenmiştir. Haberde, retorik olarak başlıkta "Erdoğan'ın son oyunu" olarak nitelenen Barış Pınarı Harekâtı'nın karşısında bir konumlanma yaratmak için gerekli tüm stratejiler kullanılmıştır.

Sayısal verilerden, tarihsel bilgiye, Türkiye'nin kronolojik şekilde Suriye politikasının değişikliğinden bunun diğer bölge ülkeleri ne anlama geleceğine kadar hem bilgi hem de analiz yönünden kapsalım bir metin okura sunulmuştur. Ancak bölgedeki konulara ve olayın ardalan bilgisine sahip olan bir okur için metinde hiç "terör" kelimesinin geçmesi ve bütün sürecin etnik temelli olarak analiz edilmesi, bu görüş yazısının maksatlı olarak kaleme alındığı konusunda okura fikir verecektir.

A Free Syrian Army fighter in the town of Tadef, Syria, February 2018
Khalil Ashawi / Reuters

Resim 3.29: BF2 numaralı "IŞİD Zaten Küllerinden Doğuyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BF2 numaralı "IŞİD Zaten Küllerinden Doğuyor" başlıklı analizde spot olarak "Türkiye'nin Suriye'yi işgali, cihatçıların yeniden canlanmasını körükleyecek" cümlesi kullanılmıştır. Dizgide birden çok ara başlık veya büyük puntolarla öne çıkarılan farklı cümleler görülmektedir. Ara başlıklar şöyledir: "Toplanan Fırtına", "Aşırılıkçı Yükseliş", "Olaylar Parçalara Ayrılıyor". Metinde öne çıkarılan cümleler ise "IŞİD ve El Kaide, ABD'nin çekilmesi sayesinde zaten yeniden yapılanma şansına sahip oldu." ve "IŞİD'in, ister Türklere ister Kürtlere, Esad'a veya bunların hepsine karşı olsun, kendisini Sünni Arap direnişinin öncüsü olarak konumlandırarak yayacağı yeni bir anlatısı olacak." Bu makro yapıya bakıldığında Brian Katz ve Michael Carpenter tarafından kaleme alınan metnin, Barış Pınarı Harekâtı'nın IŞİD'in yeniden yükselişini güçlendirdiği iddiasıyla karşıt bir duruş sergileyeceğini öngörmek mümkündür. Metnin girişi şu şekildedir:

> "ABD liderliğindeki askeri koalisyon, geçtiğimiz Mart ayında Irak ve Suriye'de IŞİD olarak bilinen İslam Devleti'nin kendi ilan ettiği halifeliği devirmeyi başardı. Dikkat çekici bir şekilde, bu çabaya yalnızca 2 bin civarında ABD askeri katıldı; bu savaşların en yoğun olduğu dönemde Irak veya Afganistan'da görevlendirilenlerin çok küçük bir kısmıydı. Suriye'de başarının anahtarı, ABD'nin yerel milis güçleriyle, yani omurgasını Halk Koruma Birlikleri (YPG) olarak bilinen Kürt milisleri olan Suriye Demokratik Güçleri (SDG) ile 'üzerinden, birlikte ve onlar aracılığıyla' çalışmasıydı."

Metnin girişinde, IŞİD'le mücadelede ABD liderliğindeki koalisyon ve YPG'nin büyük çoğunluğunu oluşturduğu SDG'nin etkin rolü, Suriye'deki başarının anahtarı olarak nitelenmiştir. Haberde kullanılan fotoğrafta alacakaranlık bir atmosferde Suriye'nin kuzeyindeki Tadef kasabasında sisli bir görüntünün önünde tüfeğini havaya kaldırmış bir ÖSO askerinin silüeti görülmekedir. Haberde ana olay, Barış Pınarı Harekâtı'nın adı geçirilmese de TSK ve ÖSO'nun Türkiye-Suriye sınırı bölgesinden YPG unsurlarını uzaklaştırmasının, IŞİD tehdidinin küllerinden doğmasına neden olan bir gelişme olarak anlatımıdır. Bu çerçevede yapılan tartışmada, ABD'nin de çıkış kapılarına yönelmesiyle birlikte "Kürtlerin Türkiye ile savaşması" ve Esad rejiminin diğer önceliklere yoğunlaşmasının aşırılık yanlısı akımların yeniden canlanmasına zemin oluşturacağı savunulmaktadır. Daha fazla çatışmanın ise bölgeyi daha da istikrarsızlaştıracak olması ve İsrail, Avrupa hatta ABD için dahî tehdit yaratacak olmasıyla sonuçlanacağı anlatılmaktadır.

Metinde, sürecin bu aşamaya gelmesine kadar geçen zaman diliminde neler yaşandığı geniş şekilde yer bulmuştur. Ardalan ve bağlam bilgisi olarak IŞİD'in aslında Trump'ın Amerikan birliklerinin geri çekilmesi yönündeki kararından çok önce yükselmeye başladığı, kırsalda SDG devriyelerine yaptığı saldırılar ve Rakka ile Deyrizor'daki hücrelerinin bir araya gelmesiyle yeniden güçlendiği belirtilmektedir. TSK'nın bu harekâtının SDG'nin dikkatini dağıttığı ve dirençli olan IŞİD'in kaostan yararlanmak için fırsat bulmasına neden olduğu belirtilmektedir. "IŞİD militanlarının Kürtlerin yönetimindeki hapishanelerden kaçtığı yönündeki haberler, aşırıcılığın Suriye'de küllerinden doğabileceği yönündeki korkuları artırdı." ifadeleriyle IŞİD'in küllerinden doğmasına aslında dolaylı olarak Türkiye'nin neden olduğu savunulmaktadır. "Toplanan Fırtına" alt başlığı altında, "IŞİD, ABD liderliğindeki koalisyon geri çekilir çekilmez saldırıya geçebilmek için savaş alanını askerî, siyasî ve psikolojik olarak hazırlıyor." denilmiştir. "Aşırılıkçı Yükseliş" alt başlığıyla Doğu Suriye'deki birçok Sünnî Arabın Esad'a isyan ettiği ve YPG'yi gaspçı olarak gördüğü belirtilmektedir. IŞİD'in, ister Türklere ister Kürtlere Esad'a veya bunların hepsine karşı olsun, kendisini Sünnî Arap direnişinin öncüsü olarak konumlandırarak yayacağı yeni bir anlatısı olacağı söylenmektedir. SDG'nin "Türk işgalinden" önce ABD'nin teşvikiyle kontrolü altındaki Arap nüfusla ilişkilerini geliştirdiği, IŞİD karşıtı kampanyanın da bölgenin Arap nüfuslu bölümlerini harap ettiği ve yerel halkın YPG'ye şüpheyle yaklaştığı iddia edilmektedir.

Haber kaynakları ve ana olayın taraflarına metinde ne kadar yer verdiği sorusunun cevabı, objektif ölçütleri sağlayacak düzeyde değildir. İçeriğin analiz niteliği taşımasından dolayı çok fazla demeç aktarılması beklenemez. Ancak ABD Savunma Bakanlığı'nın 2019 yılı Ağustos ayında yayınladığı bir rapordan "ABD güçlerinin azaltılmasının Suriyeli ortak güçlere verilen desteği azalttığı" ve SDG'nin artık "IŞİD militanlarına karşı uzun vadeli operasyonları sürdüremeyeceği"ni bildirdiği şeklinde alıntılar yapıldığı görülmektedir. Bu metni kaleme alan isimlerin ABD güvenlik ve istihbarat bürokrasisinin eski yetkilileri olduğu bilinmektedir. Bu noktada Brian Katz ve Michael Carpenter, görevleri sırasında yer aldıkları görüşmelerden bazı notlar da aktarmışlardır:

> "İkimiz de 2016 yılında Suriye'deki düşmanlıkların durdurulması için Rusya ile yapılan müzakerelere katıldık. Müzakere masasındaki Rus askerî ve istihbarat yetkilileri, Esad rejiminin acımasız askerî taktiklerinin Sünnileri radikalleştirdiğini ve onları IŞİD ve El Kaide gibi gruplara doğru sürüklediğini anlamıştı. Ancak Moskova, Esad adına savaşı kazanmayı öncelikli hedefi olarak görüyordu ve terörist grupların büyümesini, kendisinden ziyade rakipleri (Avrupa ve ABD) için daha büyük bir sorun olarak görüyordu."

BF2 numaralı içeriğin mikro yapısında, cümlelerde sık sık zincirleme sıfat tamlamaları, kişi, durum ve olayları tarif edici yan cümleler kullanıldığı, sık sık parantez içinde açıklamalar yapıldığı ve konuya hâkim olmayan okuyucuların her paragrafta bağlamla ilgili bilgi sahibi olmaları için detaylı bilgi verildiği görülmektedir. Farklı bölgesel aktörlerden bahsedilen metinde, yüklemlerin genel yapısı aktiftir ve her aktörün fiilleri, kendilerinin ana özne olduğu biçimde sunulmaktadır. Metin bölgesel uyum ve referanslar açısından zengin görünmektedir. Sık sık kullanılan zaman bağlaçları da bölgesel uyumu oluşturan faktörlerden olmuş, olayların tarihsel sırayla anlaşılmasını desteklemiştir. Örneğin aşağıdaki metinde, İdlib'in heterojen bir yapıdan Selefilerin eline geçmesiyle bölgede işlerin nasıl daha kötüye gittiği, birbirini takip eden cümlelerle anlatılmış ve "Esad rejiminin" bu konudaki olumsuz rolüne değinilmiştir.

> "El Kaide de aynı şekilde Batı Suriye'ye uyum sağlıyor ve güç topluyor. Grup, bu yılın başlarında rejim yanlısı güçlerin saldırısına uğrayan, muhalefetin kalan son kalesi olan İdlib ilindeki kaos ortamında varlığını sürdürdü. Bir zamanlar ılımlı, katı ve aşırıcı grupların bir karışımına ev sahipliği yapan İdlib, artık eski El Kaide bağlantılı Heyet Tahrir el Şam (HTŞ) grubunun hakimiyetindeki Selefi cihatçıların kalesi hâline geldi. El Kaide, gazilerinden oluşan bir kadro; 2017'de Huras el-Din adında yeni bir grup oluşturmak için HTŞ'den ayrıldı. El Kaide lideri Ayman el-Zevahiri'nin yönetimi altındaki bu grup, öncelikle ve en önemlisi Batı'ya saldırmaya adanmıştır. İdlib'deki ideolojik olarak uyumlu ve savaşta tecrübeli binlerce savaşçı arasından gönüllü üyeler buldu. Esad rejimi Humus, Halep ve Şam banliyölerindeki eski taktiklerini takip ederek İdlib'de işleri daha da kötüleştirdi."

BF2 numaralı haberdeki sözcük seçimlerine bakıldığında harekâtın, “Türk işgali”, “Türk taarruzu”, “Türklerin kanlı bir saldırı başlattığı”, “Türk hücûmu” gibi ifadelerle yansıtıldığı görülmektedir. İdlib için “muhalefetin son kalesi”, YPG için “SDG’nin omurgası” denildiği, PKK kısaltmasının hiç kullanılmadığı ve PKK için “Kürt isyancılar” denildiği görülmektedir. Retorik gücü bakımından değerlendirildiğinde metindeki geniş ardalan ve bağlam bilgisi, tarihsel süreç ve yakın dönemin dış politikasındaki değişikliklerle beraber, Türkiye’nin harekâtının, özellikle Barış Pınarı’nın SDG’nin gücünü azalttığı için IŞİD’in yeniden küllerinden doğmasına neden olduğu argümanı ikna edici bir dille anlatılmıştır. Ancak Türkiye perspektifinden bakıldığında PKK, terör örgütü olarak anılmamıştır; harekâtın hangi gerekçelerle yapıldığı, IŞİD’le karada savaşan tek yabancı unsurun Türkiye olduğu ve Fırat Kalkanı harekâtıyla beraber IŞİD’e büyük darbe vurulduğu gibi bilgiler de metinde yer almamıştır. Dolayısıyla haber, retorik stratejileri bakımından güçlü olsa da yazarların ABD güvenlik ve istihbarat bürokrasisinde üst düzey görev almış kişiler olduğu düşünüldüğünde içeriğin Türkiye’nin harekâtının bölgeye nasıl zarar vereceğiyle ilgili bir algı metni ortaya koymayı amaçladığını fark etmemek olanaksızdır.

Kurds protesting the Turkish offensive, Erbil, Iraq, October 2019
Azad Lashkari / Reuters

Resim 3.30: BF3 numaralı “Kürtlerin Umutlarını Boşa Çıkarmak Erdoğan’a Barış Getirmeyecek” başlıklı içeriğin fotoğrafı

BF3 numaralı “Kürtlerin Umutlarını Boşa Çıkarmak Erdoğan’a Barış Getirmeyecek” başlıklı içeriğin makro yapısında; spot, alt başlıklar ve büyük puntolarla öner çıkarılan cümleler bulunmaktadır. Türkiye’de doğan eski CIA danışmanlarından Henri J. Barkey’in kaleme aldığı görüş yazısının spotu, “Yaptırımlar, İsyan ve Soğuk Omuz Sizi Bekliyor” şeklindedir. Spottaki soğuk omuz, birine soğuk davranılmasını ifade etmektedir. Bu yönüyle, spotta Barış Pınarı Harekâtı nedeniyle ABD’nin Türkiye’ye yönelik yaptırımları ve ilişkilerin bozulacak olması beklentisine atıfta bulunulmaktadır. Metnin alt başlıkları, “Zehirli Kadeh” ve “Bir Numaralı Ortak Düşman” şeklindedir. Metinde, “Trump, IŞİD’i yenmek için yıllarca süren çalışmaları tek hamlede boşa çıkardı.” ve “Her yerdeki Kürtler Saddam’dan nefret ettiği gibi, Irak ve diğer yerlerdeki Kürtler de muhtemelen Erdoğan’dan nefret edecek.” cümleleri büyük puntolarla öne çıkarılmıştır.

Metnin giriş paragrafı şöyledir:

> “Sadece birkaç ay önce Orta Doğu’daki Kürtler iyimserdi. Yeni bir uluslararası tanınmanın tadını çıkardılar ve ufuklarında büyük bir siyasî atılım parıldadı. Kendilerine olan güvenleri büyük ölçüde Suriyeli Kürtlerin başarılarından kaynaklanıyordu.”

Bu giriş, okura, harekât başlamadan önceki dönemde Suriye’nin kuzeyindeki Kürtlerin özerklik için heveslendiğini ancak Barış Pınarı Harekâtı’nın başlamasıyla işlerin değiştiğiyle ilgili bir analiz sunulacağının ipuçlarını vermektedir.

Metinde, Irak’ın Erbil şehrinde Barış Pınarı Harekâtı’nı protesto eden Kürtlerin Irak Kürt Bölgesel Yönetiminin kullandığı bayrağın ve Arapça yazılı posterlerin yer aldığı kalabalıkta çekilen bir fotoğraf tercih edilmiştir. Fotoğrafta yerel kıyafetler giymiş olan çoğunluğu erkek protestocular ve yumruğu havada sıkılı olarak görülen sözcü rolündeki bir protestocunun kalabalığa hitap ettiği görülmektedir. Yapılan araştırmada fotoğraftaki kişini Kürdistan Komünist Partisi Yöneticilerinden Havre Zahiri olduğu ve protestoların Erbil’deki BM binasının önünde gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

Metinde ana olay, “ABD Başkanı Donald Trump’ın kendi ordusuna bile danışmadan Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a Suriye’nin kuzeyini işgal etmesi için yeşil ışık yakmasıyla Suriyeli Kürtlerin hayallerinin suya düşmesi”dir. Barkey, kaleme aldığı yazıda Erdoğan’a politika önerisi mahiyetinde “Kürtlerin umutlarını boşa çıkarmasının barış getirmeyeceğini” anlatmaktadır. Barkey’e göre Kürtlerin bulunduğu alanlardan gitmesi, o bölgelerin Ankara ve Şam arasında bölüşüleceği bir süreci beraberinde getirecektir. Barış Pınarı Harekâtı’nın sosyal

medyada Türkiye aleyhinde bir gündem oluşturduğunu savunan Barkey, bu yönde ABD'den de büyük tepkiler geldiğini ve Trump'ın Kongre'den gelecek daha büyük yaptırımların elini kolunu bağlamaması için kendi yaptırımlarını duyurduğunu belirtmiştir.

Haberde ardalan ve bağlam bilgisi olarak yakın tarihteki gelişmelerin aktarıldığı bir bölüme yer verilmiştir.

> "Kürtlerin Suriye'deki başarısı, özerk, uluslararası alanda tanınan bir Kürt varlığının, Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin (KBY) Irak'ta güçlenmesinden yaklaşık yirmi yıl sonra geldi. 1991'deki Körfez Savaşı'ndan sonra Washington, Iraklı diktatör Saddam Hüseyin'in ülkedeki Kürt nüfusunu katletmesini engellemeye çalıştı. ABD'nin çabalarının sonucu, Irak'ta fiilen Kürt özerkliği oldu ve bu da nihayetinde IKBY'ye, yol açacak. 2014'ten 2019'a kadar olan dönemde ABD, bir kez daha Suriye'de farklı koşullar altında ve daha az yetkiye sahip bir Kürt varlığına ebelik yapmaya hazır görünüyordu."

Buna göre; 1991'den 2019'a kadar Kürtlerin özerklik konusunda verdiği çabaları ve ABD'nin bu çabayı destekleyerek özerk bir Kürt devletinin doğumu için hazır olduğu ifade edilmiştir. Bu noktada Irak'ta 2017 yılında gerçekleştirilen ve yüzde 92,7 "evet" oyu verilen Kürdistan Bölgesel Yönetimi Bağımsızlık Referandumunu akılda tutmak gerekmektedir. Yine bağlamı yansıtan paragrafta metin "Zehirli Kadeh" alt başlığı ile verilmiştir.

> "Trump ve Erdoğan, gözlemcilerin yalnızca ihanetin duyarsızlığına değil, aynı zamanda Türk saldırısının vahşetine ne kadar yoğun tepki vereceğini hafife aldı. ABD Kongresi, ordu, bürokrasi ve basın açısından Trump'ın bu hamlesi kafa karıştırıcıydı. Kürtler kendilerinden 11 bin kişiyi feda eden müttefiklerdi - neden Amerika Birleşik Devletleri onları belirsiz bir şekilde terk edip, savaşta tecrübe kazanmış potansiyel olarak 12 bin kadar IŞİD savaşçısının ve onların aile üyelerinden 40 bininin Kürtlerin onları tuttuğu hapishanelerden kaçmasına yol açsın ki? Trump, tek hamlede halifeliği yenmek için yıllarca süren özenli çalışmaları etkili bir şekilde geçersiz kıldı."

Burada, ABD'nin Türkiye'nin ilerlemesine yol açmasının, dolayısıyla Barış Pınarı Harekâtı'nın IŞİD'e karşı yıllarca süren ABD ve YPG mücadelesinin Trump tarafından boşa harcandığı görüşü savunulmaktadır. Metin bir görüş yazısı niteliğinde olduğundan farklı haber kaynakları aranmamıştır.

BF3 numaralı içeriğin mikro yapısında uzun cümleler olsa da bağlaçlarla haberin anlaşılması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca yazıda çoğunlukla aktif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Metin, yazarın görüşlerini temellere dayandırıp analizini ikna edici kılmak için kurduğu sebep-sonuç ilişkilerini yansıtan cümlelerin peşpeşe okunduğu bir kurguda tasarlanmıştır.

Metinde sözcük seçimlerinde dikkat çeken pek çok husus bulunmaktadır. ABD'nin özerk Kürt devleti için "ebelik" yapması; YPG, KBY (Kürdistan Bölgesel Yönetimi) gibi kısaltmalar kullanılırken PKK'nın kısaltmasının kullanılmaması ve bunun yerine "Kürdistan İşçi Partisi" adının yazılması; TSK'nın harekâtı neticesinde oluştuğu söylenen ölümler için "ahlaksız cinayetler" ve "Türk işgali" tabirleri; Kürtler için "ihanete uğradıkları" yönünde kullanılan ifade, yazının tamamen özerk Kürt devletini destekleyen ve Türkiye'yi düşmanlaştıran bir perspektiften kaleme alındığını göstermektedir.

Yazının retorik olarak oldukça güçlü olduğu söylenebilir. IŞİD'le mücadeleden bahsedilirken IŞİD mensupları ve yakınlarının sayısının onbinlerce oluşundan bahsedilerek tehlikenin büyüklüğü konusunda okur, ikna edilmektedir. "Kürtlerin" ise 11 bin kişiyi feda ettiğinin belirtilmesi yine okurda Kürt savaşçılara yönelik sempati kazandırma çabası olarak algılanmaktadır. Uzun bir tarihsel süreci ve bunun analizini içeren yazının sonunda, 1990'larda başlayan ve 2000'lerde de devam ettiği ifade edilen "Kürt uyanışı"nı, hiçbir Türk işgalinin geri alamayacağı söylenerek "Kürt ulusu fikrinin yok olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu düşünmek için çok az neden var." denilmektedir. Yazar, bu kapanışla, özerk Kürt devletinin var olması gerektiği ve Suriye'nin kuzeyine düzenlenen harekâtın da Türkiye'ye barış getirmeyeceği görüşünü güçlü şekilde savunmaktadır. Bu metnin, ABD'de dergilerinde incelenen yazılardan Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasıyla NATO müttefiki Türkiye'nin sınır güvenliğine ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne ilişkin en açık ihlal çağrısı olduğu değerlendirilmektedir.

3.3.3.1.2 *Newsweek*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde *Newsweek* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 3 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.13: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Newsweek* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BN1	9 EKİM 2019	*TURKISH INVASION OF KURDISH SYRIA WILL HAVE 'DISASTROUS' HUMANITARIAN CONSEQUENCES, HUMAN RIGHTS WATCH WARNS* İNSAN HAKLARI İZLEME ÖRGÜTÜ, TÜRKİYE'NİN SURİYE KÜRTLERİNİ İŞGALİNİN 'FELAKET' İNSANÎ SONUÇLARI OLACAĞI KONUSUNDA UYARDI
2	BN2	11 EKİM 2019	*EXCLUSIVE: TURKEY ATTACKS US SPECIAL FORCES IN SYRIA, APPARENTLY BY MISTAKE* ÖZEL: TÜRKİYE, GÖRÜNÜŞE GÖRE YANLIŞLIKLA SURİYE'DEKİ ABD ÖZEL KUVVETLERİNE SALDIRDI
3	BN3	11 EKİM 2019	*U.S. AND RUSSIA HIT BACK AT TURKEY'S THREAT TO ATTACK THEIR ALLIES IN SYRIA* ABD VE RUSYA, TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ MÜTTEFİKLERİNE SALDIRI TEHDİDİNE KARŞILIK VERDİ

Turkish-backed Syrian rebel fighters head to an area near the Syrian-Turkish border north of Aleppo on October 8, 2019

NAZEER AL-KHATIB/AFP VIA GETTY IMAGES/GETTY

Resim 3.31: BN1 numaralı "İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye'nin Suriye Kürtlerini İşgalinin 'Felaket' İnsani Sonuçları Olacağı Konusunda Uyardı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BN1 numaralı "İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye'nin Suriye Kürtlerini İşgalinin 'Felaket' İnsanî Sonuçları Olacağı Konusunda Uyardı" başlıklı haberin makro

yapısına bakıldığında spot kullanılmadığı görülmektedir. Haber girişinde, "Türk güçleri ve vekil güçleri ülkenin güney sınırında toplanırken, sınırın diğer tarafındaki Kürt toplulukları şiddetli bir ayaklanmaya hazırlanıyor." ifadeleri yer almıştır. Başlık ve giriş, iki farklı konuya odaklanmaktadır. Haber başlığında, insanî kriz ve olası göç söz konusu iken haber girişinde Suriye'nin kuzeyinde Kürtlerin ayaklanma hazırlığında olduğu belirtilmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafta Halep'in kuzeyine doğru ilerleyen çok sayıda arazi aracı üzerinde bayrakları, silahları ve kamuflajlarıyla ÖSO askerleri görülmektedir. Odaktaki aracın üzerinde bir sivilin görüntü aldığı da fark edilmektedir.

Haberde ana olay, TSK'nın ÖSO ile birlikte düzenlediği Barış Pınarı Harekâtıdır ve bu eksende harekâtın bölgede doğuracağı sonuçlar tartışılmaktadır. Buna göre harekât, 150 bin kişinin korktukları için yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalmalarına neden olacaktır. Ana olayın ardalan ve bağlamı, yakın-tarihsel sürece girilmeden son gelişmeler ışığında sunulmuştur. ABD güçlerine kuzeydoğu Suriye'den çekilmesi emri verilmesiyle Türk birliklerinin artık Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın uzun süredir arzuladığı, Rojava olarak adlandırılan yerde "güvenli bölge" oluşturma operasyonunu başlatma imkânına sahip olduğu ifade edilmektedir.

Haber kaynaklarına bakıldığında *Newsweek* dergisine konuşan İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Suriye araştırmacısı Sara Kayyali ve Avrupa Dış İlişkiler Konseyi'nin kıdemli politika araştırmacısı Aslı Aydıntaşbaş'ın demeçlerine yer verildiği görülmektedir. Kayyali, "Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'ye yapacağı herhangi bir saldırının 'kitlesel yer değiştirmeye' ve ardından 'zaten sınırına ulaşmış olan insanî yardımın zorlanşmasına' yol açacağını söylerken, Aydıntaşbaş, "Kürt topluluklarının Türk kontrolü altında yaşamak yerine 'hareket etmeye mecbur' hissedebileceklerini ve 'işgalci güçlerin' YPG bağlantısı olmayan Kürtlere zulmetmekten kaçınsa bile pek çok kişinin bu riski almayacağını söylemiştir.

BN1 numaralı haberin mikro yapısındaki cümle yapıların karmaşık olmadığı, süreci hikayeleştirirken basit bir dil kullandığı ve çoğunlukla aktif yüklem içeren cümle yapılarının kurulduğu görülmektedir. Haberin bölgesel uyumu incelendiğinde korku ve endişenin beklenen göçe neden olacak unsurlar olarak yansıtıldığı görülmektedir:

> "Planlanan operasyon, sınır bölgesinde yaşayan Kürt veya diğer topluluklar açısından endişelere yol açtı. Birçoğunun, Türk güçleri ve onlarla birlikte savaşan vekil milisler tarafından gerçekleştirilen çatışmalardan ve olası insan hakları ihlallerinden kaçınmak için kaçması bekleniyor."

BN1 numaralı haberdeki sözcük seçimlerinden TSK'nın Suriye'de birlikte çalıştığı grup ile ABD'nin birlikte çalıştığı grupların sunumunda ikilik göze çarpmaktadır. ÖSO için "Türkiye'nin vekil güçleri" ifadesi kullanılırken, YPG için "Amerika'nın en etkili müttefiki" denilmiştir. Güvenli bölgenin tarifi yapılırken "Türkiye ile Kürt yönetimindeki Suriye" tanımı kullanılmıştır ki bu tanım Aydıntaşbaş tarafından Suriye'nin bölündüğü, kuzeyinde Kürt yönetimine geçtiği durumunun tanınması olarak algılanmaktadır. Haberde terör kelimesi hiç kullanılmazken PKK için "Türkiye'de gerilla savaşı yürüten Kürdistan İşçi Partisi" tanımı tercih edilmiştir. Retorik olarak veriler, farklı kaynaklar ve demeçlerle, ayrıca konunun insanî boyutunu öne çıkarmasıyla eksiksiz bir anlatım sergilediği imajı oluşturulan haber, kullanılan dildeki çifte standart ve olayın taraflarından biri olan Türkiye'nin resmî gerekçelerine yer vermeden "Kürt yönetimi özerkliği" perspektifini yansıtmasıyla yanlılığını ortaya koymaktadır.

A US soldier sits atop an armoured vehicle during a demonstration by Syrian Kurds against Turkish threats next to a base for the US-led international coalition on the outskirts of Ras al-Ain town in Syria's Hasakeh province near the Turkish border on October 6, 2019. - US forces in Syria started pulling back today from Turkish border areas, opening the way for Ankara's threatened military invasion and heightening fears of a jihadist resurgence.
DELIL SOULEIMAN

Resim 3.32: BN2 numaralı "Özel: Türkiye, Görünüşe Göre Yanlışlıkla Suriye'deki ABD Özel Kuvvetlerine Saldırdı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BN2 numaralı "Özel: Türkiye, Görünüşe Göre Yanlışlıkla Suriye'deki ABD Özel Kuvvetlerine Saldırdı" başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında spot bulunmadığı

görülmektedir. Fotoğraf altı yazısında ise fotoğraf ve olayla ilgili aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

> 6 Ekim 2019'da Suriye'nin Haseke vilayetinin Türkiye sınırına yakın Resulayn kasabasının eteklerinde ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyona ait bir üssün yanında Suriyeli Kürtlerin Türk tehditlerine karşı düzenlediği gösteri sırasında bir ABD askeri zırhlı bir aracın üzerinde oturuyor. – Suriye'deki ABD güçleri bugün Türkiye sınır bölgelerinden çekilmeye başladı, bu da Ankara'nın askeri işgal tehdidine yol açtı ve cihatçıların yeniden canlanacağı yönündeki korkuları artırdı.

Haberin giriş paragrafı aşağıdaki gibidir:

> Başkan Donald Trump'ın Türk mevkidaşına ABD askerlerini bölgedeki belirli mevzilerden çekeceğini söylemesinden günler sonra, ABD Özel Kuvvetlerinden bir birlik, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki ABD destekli Kürt mevzilerine yönelik bombardımanına yakalandı. Üst düzey bir Pentagon yetkilisi, Türk kuvvetlerinin bombardımanının son derece ağır olduğunu ve ABD personelinin meşru müdafaa amacıyla karşılık vermeyi düşündüğünü söyledi.

Hem fotoğraf altında yer alan metinde hem de haber girişinde ana olay aktarılmış; Barış Pınarı Harekâtı sırasında ABD birliklerinin, YPG'ye karşı yapılan hava saldırısına yakalandığı belirtilmiştir. Haber girişinde, ABD'nin bu olaya nasıl tepki verdiği de önemli yer tutmaktadır. Buna göre ABD ve Türkiye arasında çıkan gerilimle ve sürecin devamıyla ilgili kapsamlı bilgi verileceğinin ipucu, başlıktaki "özel" ibaresiyle verilmektedir. Haberde kullanılan fotoğraf, Resulayn'da Barış Pınarı Harekâtı'na karşı eylem yapan "Suriyeli Kürtler"in yakınında bulunan silahlı Amerikan askerî araçlarının yakalandığı saldırıyı temsil etmektedir. Fotoğrafta askerî aracın üzerindeki Amerikan bayrağı ve kadraja giren bir asker görülmektedir. Askerî aracın bulunduğu yolun kenarındaki dikenli teller dikkat çekmektedir. Dikenli teller, sınırı ve sınır güvenliğini temsil etmektedir.

Haberin başlığında ve girişinde, Amerikan askerlerinin, Türklerin havan saldırısında zarar gördüğü imajı oluşturulurken haberin devamında, atışların Amerikan birliklerinin birkaç yüz metre yakınına düştüğü ve hiçbir Amerikan askerinin yaralanmadığı bilgisi verilmektedir. Haberde ana olay sunulurken, dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın TSK'nın askerî hamlesinin gerçekleşmesine yol açtığı hatırlatılmaktadır. ABD'li askerler, olay yerinde Türk atışlarına karşılık vermemiş, bombardıman sona erdiğinde geri çekilmişlerdir. Haberde, Barış Pınarı Harekâtına ilişkin geniş bir ardalan ve bağlam bilgisi verilmiştir. Bu bilgiler, farklı taraflara dayandırılan haberler ve demeçlerden oluşmaktadır.

> "*Newsweek*, hem Iraklı bir Kürt istihbarat yetkilisi hem de üst düzey bir Pentagon yetkilisi aracılığıyla, Kürtlerin çoğunlukta olduğu Kobani kentindeki Meştenur tepesinde faaliyet gösteren Özel Kuvvetlerin, ABD tarafından desteklenen

> ancak Türkiye tarafından terör örgütü olarak kabul edilen örgütler Kürt savaşçılara karşı sözde 'Barış Pınarı Harekâtı'nı yürüten Türk kuvvetleri tarafından topçu ateşi altına alındığını öğrendi. Herhangi bir yaralanma bildirilmedi."

Haber kaynağı olarak *Newsweek* dergisine dayandırılarak sunulan ardalan bilgisinden sonra, ana olayın bağlamı da okuyucuya aktarılmıştır. Buna göre, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın uzun süredir "güvenli bölge" oluşturmak için "sınıra saldıracağı" konusunda uyarıda bulunmasının ve Beyaz Saray'ın ABD birliklerinin kenara çekileceğini duyurmasının ardından operasyonun başladığı belirtilmiştir. Haberde ana olayın her iki tarafı olan Türkiye'nin ve ABD'nin açıklamalarına yer verilmiştir. Türkiye'nin başta ABD birliklerini hedef aldığını yalanladığı söylenmiştir. Ancak Pentagon sözcüsü Brook WeDwalt'un "Kobani civarındaki ABD birlikleri, 11 Ekim'de yerel saatle 21.00 sıralarında Türk mevzilerinden topçu ateşi altına girdi." ifadeleri aktarılmıştır. Türkiye ise "Suruç'un güneyindeki Türk sınır karakollarının, ABD gözlem noktasının yaklaşık bin metre güneybatısında bulunan tepelerden Doçka ve havan ateşine maruz kaldığını" belirtmiş ve meşru müdafaa kapsamında saldırının gerçekleştiğini dile getirmiştir. Terörist mevzilerine karşılık olarak ateş açıldığı; Türkiye'nin hiçbir şekilde ABD gözlem noktasına ateş açmadığı; ABD üssüne zarar gelmemesi için ateş açılmadan önce her türlü tedbirin alındığı da ifade edilmiştir. ABD birliklerinin sınır bölgesinden çekildiği iddiaları da ABD Genelkurmay Başkanı Mark Milley tarafından yalanlanmış; Milley, "iki küçük karakol" dışında birliklerin "hala aynı yerde bulunduğunu" söylemiştir. Savunma Bakanı Mark Esper ise "Türkiye ve müttefîki Suriyeli isyancıların saldırısı öncesinde 50 Özel Kuvvet personelinin yeniden konumlandırıldığını" ifade etmiştir. Haberde *Newsweek* dergisi dışında haberlerin veya demeçlerin dayandırıldığı farklı bir medya organı görülmemektedir.

BN2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında cümlelerin çoğunlukla aktif yüklem yapısı ile kurulduğu ve metinde bağlaçlar ve cümle içindeki yan açıklamalarla beslenen uzun ve karmaşık cümlelerin yer aldığı görülmektedir. Haberin bölgesel uyum açısından karmaşık olduğu, verilen bilgilerin sıralamasının okurun dikkatini dağıtacak biçimde şekillendirildiği değerlendirilmektedir. Haber, Türkiye'nin ABD mevzilerine saldırdığı ve askerlerin zarar gördüğü imajını oluşturacak şekilde başlamış, Türkiye'nin yalanlaması ile devam etmiş, devamında ise ardalan bilgisine geçilmiştir. ABD birliklerinin çekildiğini belirten cümle ile aslında çekilmediklerini açıklayan ABD'li yetkilinin açıklamaları arasında kopukluk bulunmaktadır. Haberin bağlam bilgisinin de haberin ilk bölümü, orta bölümü ve son bölümü arasında yayıldığı

görülmektedir. Haberdeki sözcük seçimlerden en dikkat çekeni, Türkiye'nin harekâtı için "sözde Barış Pınarı Harekâtı", güvenli bölge girişimleri içinse "sözde güvenli bölge" ifadelerinin kullanılmasıdır. Suriye'deki Ayn el-Arap bölgesinin de Kürtçe karşılığı olan "Kobani" tercih edilmiştir. Haberin retorik stratejisi için iki ülke arasındaki gerginliği had safhada olarak yansıtma tutumu, haberin son cümlesinde yer verilen dönemin ABD Başkanı Trump'ın tehditleriyle desteklenmiştir: "Binlerce asker gönderin ve askerî olarak kazanın; Türkiye'yi mali açıdan ve yaptırımlarla çok sert vurun ya da Türkiye ile Kürtler arasında bir anlaşmaya varmak için arabuluculuk yapın!"

Syrians throw stones towards Turkish military vehicles during a Turkish-Russian army patrol near the town of Al-Darbasiyah in Syria's northeastern Al-Hasakah province along the Syria-Turkey border on November 11. Russia has replaced the U.S. in conducting joint patrols with Turkey as U.S. troops left northern frontier positions alongside Kurdish militias to instead focus on oil fields in the east.

DELIL SOULEIMAN/AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.33: BN3 numaralı "ABD ve Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki Müttefiklerine Saldırı Tehdidine Karşılık Verdi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BN3 numaralı "ABD ve Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki Müttefiklerine Saldırı Tehdidine Karşılık Verdi" başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında haberde spot bulunmadığı, birden fazla fotoğraf kullanıldığı ve fotoğrafların altında uzun bilgilere yer verildiği görülmektedir. Haberin girişinde, "Hem ABD hem de Rusya, Türkiye'nin, Ankara'nın desteklediği isyancıların Washington ve Moskova'nın müttefikleriyle

ölümcül çatışmalara girdiği kuzeydoğu Suriye'ye, saldırıyı sürdürme tehdidine karşı olduklarını ifade etti." denilmektedir. Haber, hem başlığı hem de girişi itibarıyla ABD ve Rusya'nın Barış Pınarı Harekâtı'na tepki vermesine odaklanmaktadır. Haberde kullanılan birinci fotoğrafta Suriye'de bulunan Türk askerî zırhlı aracına Suriyeliler tarafından taş atılmaktadır. Kırsal bir alanda tek başına bulunduğu görülen askerî aracın etrafında çok sayıda kadın ve erkeğin ellerindeki taşları askerî araca yöneltmesinin yanında, fotoğrafta en solda görülen kadının araca ayakkabı fırlattığı görülmektedir. Basında ayakkabı fırlatma eylemi, 2008 yılında eski ABD Başkanı George W. Bush'a basın toplantısı sırasında ayakkabısını fırlatan Iraklı gazeteci Muntazar ez-Zeydi ile hafızalara kazınmıştır. Ez-Zeydi, ABD'nin Irak'ı kimyasal silah bahanesiyle haksız şekilde işgal edip Irak'ı istikrarsızlık ve iç savaşa sürükleyen süreci başlattığı için Bush'a ayakkabı fırlatarak tepki göstermişti. Haberde bu karenin tercih edilmesindeki nedenin, ABD'nin Irak işgaline gösterilen tepki gibi, Batı basınında sıkça dile getirilen "Türkiye'nin Suriye'yi işgali" iddiasının okuyucu algısında benzeştirilmesi yaklaşımı olabileceği değerlendirilmektedir.

Security forces and civilians gather at the site of bombings in Al-Qamishli, in northeastern Al-Hasakah province, November 11. Three simultaneous, unclaimed attacks caused by two car bombings and an explosives-rigged motorcycle rocked a market the joint Syrian Democratic Forces-Syrian government-controlled city, killing at least six civilians, a Kurdish security source and a U.K.-based monitor said.

DELIL SOULEIMAN/AFP/GETTY IMAGES

Resim 3.34: BN3 numaralı "ABD ve Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki Müttefiklerine Saldırı Tehdidine Karşılık Verdi" başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı

Haberde ikinci fotoğrafın altında yer alan metinde şu bilgilere yer verilmektedir:

> "11 Kasım'da Suriye-Türkiye sınırındaki Suriye'nin kuzeydoğusundaki Haseke ilinin Derbesiye kasabası yakınlarında Türk-Rus ordusunun devriyesi sırasında Suriyeliler Türk askerî araçlarına taş atıyor. Rusya, Türkiye ile ortak devriye yürütmede ABD'nin yerini aldı. ABD askerleri, Kürt milislerin yanında kuzey sınır mevzilerini terk ederek doğudaki petrol sahalarına odaklandı."

Haberde yer alan diğer fotoğrafta ise Suriye devleti ile SDG tarafından ortak yönetilen Haseke'de ilinin kuzeydoğusunda yer alan Kamışlı'da eş zamanlı gerçekleşen bombalamanın ardından ortaya çıkan görüntüler okurun dikkatine sunulmuştur. Fotoğrafın altında, bombalamanın faillerinin belli olmadığını ortaya koyan metinde, şu bilgiler bulunmaktadır:

> "Güvenlik güçleri ve siviller, 11 Kasım'da kuzeydoğu Haseke ilindeki Kamışlı'daki bombalama gerçekleşen alanda toplandı. İki bombalı araç ve patlayıcılarla donatılmış bir motosikletin neden olduğu eş zamanlı, üstlenilmemiş üç saldırı, ortak Suriye Demokratik Güçleri'nin bir pazar yerini sarstı. Bir Kürt güvenlik kaynağı ve İngiltere merkezli bir gözlemci, Suriye hükûmetinin kontrolündeki şehirde en az altı sivilin öldürüldüğünü söyledi."

Haberde ana olay, Barış Pınarı Harekâtı kapsamında TSK ve ÖSO'nun faaliyet göstereceği bölgeden üçüncü ülkelerin askerî unsurlarının çekilmesi konusundaki mutabakata tarafların uymaması, bu duruma Türkiye'nin tepkisi ve ABD ile Rusya'nın Ankara'nın açıklamalarına karşı çıkmalarıdır. Haberde, farklı kaynaklardan görüşler aktarılarak harekâtın gerilimi tırmandıracağı belirtilmiştir.

Bağlam bilgisinde Washington ve Ankara'nın başlangıçta "2011'de Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'a karşı isyancı ve cihatçı ayaklanmayı desteklemek konusunda birleşirken, Rusya'nın İran'a destek vermesiyle Washington'un, İslam Devleti militan grubuna (IŞİD) karşı YPG liderliğindeki Suriye Demokratik Güçlerini desteklemeye geldiği" belirtilmektetir. Ardalan bilgisi olarak ABD'nin Ankara'ya geri çekilme sözü verdiği hatırlatılmaktadır. Burada şu ifadeler öne çıkmaktadır:

> "Erdoğan, ülkesinin desteklediği Suriyeli isyancıların YPG'den toprak almasını sağlamak için iki kez saldırı başlattı. Geçen ay üçüncü sınır ötesi taarruza başlayan Başkan Donald Trump, bir NATO müttefiki ile yerel bir ortak güç arasındaki çatışmayı önlemek için birliklerini geri çekmeye karar verdi."

Haber kaynaklarına bakıldığında metinde *Newsweek*'in kendi mülakatlarına, aynı zamanda Rusya'nın resmî haber ajansı olan TASS ile Suriye Arap Haber Ajansı'nın sosyal medya paylaşımlarına ve insan hakları kuruluşlarının raporlarına dayandırılan demeçlere yer verildiği görülmektedir. Dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun mecliste gerçekleştirdiği konuşmadan yapılan alıntının kaynağı

belirtilmemiştir.

Ana olay etrafında Türkiye, ABD, Rusya ve YPG kanadından demeçler aktarılmıştır. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, hem ABD'yi hem de Rusya'yı, YPG savaşçılarının Türkiye sınırı boyunca belirlenmiş bölgelerden çekilmesini vaat eden ateşkes anlaşmalarına arka arkaya uymadığını söylemiş, ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili ise, "22 Ekim'de Türk Hükümetine, '17 Ekim Ortak Açıklamamız'da belirtildiği üzere YPG'nin Türk ordusunun kontrolündeki bölgelerden çekilmesinin tamamlandığını bildirdik." demiştir. Rusya Savunma Bakanlığı Sözcüsü Tümgeneral İgor Konaşenkov da, Çavuşoğlu'nun Rusya'nın sözlerini yerine getirmediği iddiaları yönündeki açıklamasını duyunca şaşırdığını dile getirerek "Türk üst düzey diplomatının askerî faaliyet çağrısında bulunması, Rusya ve Türkiye cumhurbaşkanları tarafından imzalanan ortak mutabakat uyarınca Suriye'nin kuzeyindeki gerilimi hafifletmek yerine, gerilimi artırabilir" diye konuşmuştur. Suriye Arap Haber Ajansı ise Suriye ordusunun Haseke'deki konuşlandırmasını genişlettiğini ve Türkiye destekli güçleri, sivil halka karşı yağma ve adam kaçırma eylemleri gerçekleştirmekle suçladığını iddia etmiştir. SDG sözcüsü Mustafa Bali, Türkiye'yi etnik temizlikle suçlayan sosyal medya paylaşımında Suriye'nin kuzeyinde, "Türk işgali" altındaki Cerablus'ta yaşayan son Ermenilerin, "destekli milisler" tarafından İslam'a geçmeye zorlandığını iddia etmiş ve "Artin ve eşi Siron, Maruf ve Fatima oldu; Türkiye'nin işgal ettiği her yerde etnik ve dinî azınlıklara yönelik zulüm devam ediyor." demiştir. Haberin kapanışı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sosyal medya paylaşımıyla yapılmıştır: "Suriye ve Kuzey Irak başta olmak üzere Türkiye'ye yönelik tüm terör tehditleri sona erene ve son terörist etkisiz hâle getirilene kadar mücadelemiz devam edecek."

BN3 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında, çoğunlukla aktif yüklem yapısından oluşan, sık sık üçüncü kaynaklardan alıntı yapıldığı için uzun ve bağlaçların kullanıldığı cümlelerden oluşan bir anlatım görülmektedir. Bölgesel uyum bakımında oldukça iyi kurgulanmış olan haberde ana olayın anlatıldığı haber girişinden itibaren cümleler birbiriyle bağlantılı, sebep-sonuç ilişkisinin kolaylıkla takip edilebildiği, bunun demeçlerle desteklendiği bir metin akışı görülmektedir.

Haberdeki sözcük seçimlerinde Barış Pınarı Harekâtı ile birlikte bölgede artan şiddet ve ölüm vurgusunu ön plana çıkaracak unsurlar görülmektedir. Bununla birlikte haberde TSK'nın harekâtının ana gerekçesini oluşturan "terör" olgusu,

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sosyal medya paylaşımından yapılan alıntı dışında hiç kullanılmamış; PKK içinse "yasadışı Kürdistan İşçi Partisi" denilmiştir. Türkiye için "işgalci" ifadesi kullanılmıştır. Haberin retorik stratejileri, çok sayıda kaynaktan alıntı yapılması ve ana olayda anlatılan hikâyenin gerçekliğinin demeçlerle pekiştirilmesi ile ardalan ve bağlam bilgisiyle metnin zenginleştirilmesi bakımından güçlü görünmektedir. Metnin kendi içinde de bir "çatışma" ortamı yaratılmış ve olayın geçtiği Suriye'de savaşan aktörler, metin içinde de demeçleriyle birbirlerine saldırmıştır.

3.3.3.1.3 *Time*'da Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde Barış Pınarı Harekâtı hakkında *Time* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 3 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.14: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *Time* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BT1	14 EKİM 2019	*THE TURKISH INVASION OF SYRIA SHOWS THE U.N. IS STRUGGLING TO KEEP UP WITH HUMANITARIAN CRISES* TÜRKİYE'NİN SURİYE'Yİ İŞGALİ, BM'NİN İNSANÎ KRİZLERE AYAK UYDURMAKTA ZORLANDIĞINI GÖSTERİYOR
2	BT2	14 EKİM 2019	*TRUMP LEVELS SANCTIONS ON TURKEY IN ATTEMPT TO CONTAIN THE CHAOS WREAKED BY HIS SYRIA WITHDRAWAL* TRUMP, SURİYE'DEN ÇEKİLMESİNİN YARATTIĞI KAOSU KONTROL ALTINA ALMAK İÇİN TÜRKİYE'YE YAPTIRIMLARI DÜZEYLEDİ
3	BT3	16 EKİM 2019	*'DON'T BE A TOUGH GUY. DON'T BE A FOOL!' PRESIDENT TRUMP WROTE TO ERDOGAN ABOUT TURKEY'S ADVANCE INTO SYRIA* 'KABADAYI OLMA. APTAL OLMA!' BAŞKAN TRUMP, ERDOĞAN'A TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ İLERLEYİŞİ HAKKINDA YAZDI

BT1 numaralı, "Türkiye'nin Suriye'yi İşgali, BM'nin İnsanî Krizlere Ayak Uydurmakta Zorlandığını Gösteriyor" başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında, içerikte fotoğraf ve spot bulunmadığı ve haberin bir özel röportajdan oluştuğu görülmektedir. Özel röportaj kısmına geçmeden önce, yazar, Suriye'deki durumu

özetlemiş ve insanî krizden söz ettikten sonra BM İnsanî İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock ile Gaziantep'te gerçekleştirdiği özel röportajı, soru-cevap şeklinde okura sunmuştur.

Haberin girişinde "Çarşamba günü Başkan Donald Trump'ın ABD birliklerinin kuzey sınır bölgesinden sürpriz bir şekilde çekileceğini açıklamasının ardından Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'ye devam eden saldırısı, şimdiden bir insanî krize dönüştü." ifadesi kullanılarak Barış Pınarı Harekâtı'nın "olumsuz sonuçları"na yönelik algı oluşturulmaya çalışılmıştır. Haberde ana olayın harekât olmasıyla birlikte, daha çok sonuçlarının tartışılacağı bir röportaj metni okura sunulmaktadır. Röportajdan önce haberin bağlamı ortaya konmuştur. Harekâtın neden olduğu ve olacağı göç ile insanî kriz bağlamı şu şekilde yansıtılmıştır: "Reuters'in haberine göre, önümüzdeki dönem Suriye çatışma bölgesindeki yaklaşık 400 bin sivilin yardım ve korumaya ihtiyaç duyabileceğini tahmin eden BM İnsanî İşler Koordinasyon Ofisi'ne göre, çatışmalar 130 binden fazla insanı evlerinden kaçmak zorunda bıraktı."

Haberde ardalan bilgisi olarak da Türkiye'nin hedefinin "eski ABD müttefîki Suriye Demokratik Güçleri'ne (SDG) liderlik eden Kürt milis grubunu güney sınırından süpürmek olduğu" ve Kürtlerin ABD Başkanı Trump'ı "müttefiklerini katliama terk etmekle suçladığı" belirtilmekte; harekâtın başlamasıyla beraber evlerini terkettiği söylenen 130 bin kişinin yaratacağı insanî kriz nedeniyle de BM İnsanî İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock'un Türkiye'ye geldiği dile getirilmektedir. Haberde, özel röportaj kısmına geçilmeden önce Trump'ın "herhangi bir operasyona yeşil ışık yakıldığını reddettiği" ve "Ankara'yı çok güçlü yaptırımlarla tehdit ettiği" bilgisi verilmektedir. Haber kaynakları olarak *Reuters* ve Amerikan *CBS* televizyonu kullanılmıştır. ABD Savunma Bakanı Mark Esper, *CBS*'te "Türkiye'nin savaş suçu işliyor gibi göründüğünü ve çapraz ateşe yakalanma tehlikesi nedeniyle tüm Amerikan askerlerinin kuzey Suriye'den çekileceğini" söylemiştir.

BT1 numaralı haberin mikro yapısına geçmeden önce BM İnsanî İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock ile yapılan özel röportajın da değerlendirilmesi gerekmektedir. Lowcock'a, Barış Pınarı Harekâtı kastedilerek "saldırı" nedeniyle IŞİD mahkumları ve sempatizanlarının serbest kalacağı yönündeki korkular; Suriye'nin kuzeybatısında 2,8 milyon, kuzeydoğusunda ise 1,8 milyon insanın yardıma ihtiyaç duyduğu; BM'nin yenilenmeyeceği öngörülen sınır ötesi insanî

yardım operasyonlarının durmasının sonuçları gibi konularda sorular yöneltilmiştir. Lowcock'un verdiği yanıtlardan dikkat çekenler aşağıdaki gibidir:

> "Türklerle de teyit ettiğim değerlendirmemiz, sınır boyunca 32 kilometrelik bölgede yaklaşık 800 bin kişinin yaşadığı yönünde. Hareket edenler çoğunlukla bölgenin ortasındaki kasabalardan hareket ediyor ve çoğunlukla güneye doğru ilerliyorlar. Örneğin 650 bin kişiye bir veya iki ay boyunca yiyecek sağlamak gibi acil durum planlarını zaten geliştirmiştik."
>
> "Kısıtlama ve gerilimi düşürme, insanlara Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve egemenliğini tanıma, uluslararası insancıl hukuka uyma çağrısında bulunduk. Sivillerin korunmasına ve insanî kaygılara azamî önem verilmesi yönünde Türk makamlarından güvence aldım."
>
> "Bir süredir IŞİD unsurlarının geride kalması konusunda endişeliyiz ve BM Güvenlik Konseyi'nde, kamplarda tutulan hem sivillerin hem de eski savaşçıların durumuyla ilgili endişelerimizi dile getirdik."
>
> "Gerçek şu ki, Suriye 2019'da önceki yıllara göre haberlerde daha az yer aldı. İki nedenden dolayı: Birincisi, mevcut krizler (Suriye, Yemen, Afganistan, kuzeydoğu Nijerya) daha da kötüleşiyor. İkincisi, yeni krizler var, dolayısıyla dünyanın dikkati başka şeylere çevrildi."
>
> "Kuzeybatıdaki milyonlarca insana ulaşan BM sınır ötesi operasyonunun görev süresinin yenilenmemesi, çok büyük bir insanî sorun yaratacaktır."

Lowcock, vermiş olduğu cevaplarda, Türk makamlarının bölgede insanî konuların önceleneceği ile ilgili teminat aldığını ve bölgedeki insanî yardım çalışmalarının sürdüğünü; IŞİD unsurlarının serbest kalabileceğiyle ilgili endişelerini ve BM'nin sınır ötesi insanî yardım faaliyetlerinin devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Lowcock, insanî kriz hakkında endişeli olsa da Türkiye veya harekât hakkında net olarak olumsuz bir demeç vermemiş, politikaya girmemiş ve konuşmasını kendi çalışma alanı içinde tutmuştur.

BT1 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında anlaşılır cümleler ve çoğunlukla aktif cümle yapıları kullanıldığı görülmüştür. Yazar, notunda daha rahat okunması ve daha anlaşılabilir olması bakımından röportajın uzunluğunun düzenlendiğini belirtmiştir. Haberin büyük çoğunluğu röportajdan oluştuğu için soru-cevap formatındaki akış ve konular arasındaki geçişin takip edilebilir olması, bölgesel uyumu sağlamıştır. Sözcük seçimlerine bakıldığında, "Türkiye'nin savaş suçu işlemesi" demeci ve "insanî kriz" üzerinde sık sık durulduğu görülmektedir. SDG için "ABD'nin eski müttefiki" denilirken, ÖSO için "Türklerin desteklediği vekiller" tanımı yapılmıştır. IŞİD kamplarının bulunduğu bölgelerin "Kürt makamları" tarafından yönetildiği yazılmıştır.

Metnin, hem güncel bir haberi, hem ardalan ve bağlam bilgisini hem de konuyla ilgili en önemli üst düzey yetkililerden biriyle Gaziantep'te yani Suriye

sınırında bir özel röportajı içermesi, metni retorik olarak güçlü kılmakta, haberin imajını sağlamlaştırmaktadır.

A man walks on a street in the Turkish city of Ceylanpınar while smoke rises from the Syrian town of Ras al-Ayn, during bombardment by Turkish forces, on Oct. 10, 2019. Emanuele Satolli

Resim 3.35: BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledi" başlıklı içeriğin birinci fotoğrafı

Turkish-backed Syrian rebels shout on the back of a pickup truck on a street in the Turkish border town of Akçakale on Oct. 14, 2019. Emanuele Satolli

Resim 3.36: BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledi" başlıklı içeriğin ikinci fotoğrafı

A wounded Turkish-backed Syrian fighter who was evacuated from the Syrian town of Tel Abyad is transported in a pickup truck toward the hospital in Akçakale, Turkey, on Oct. 12, 2019. Emanuele Satolli

Resim 3.37: BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledi" başlıklı içeriğin üçüncü fotoğrafı

A man places a Turkish flag in the courtyard of a mosque before the funeral of a nine-month-old Syrian baby, who was killed during rocket and mortar attacks in Akçakale, Turkey, on Oct. 11, 2019. Emanuele Satolli

Resim 3.38: BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledii" başlıklı içeriğin dördüncü fotoğrafı

BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına

Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledi" başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında haberde spot bulunmadığı ve dört farklı fotoğrafa yer verildiği görülmektedir. Başlıkta belirtilen "yaptırımların düzeylenmesi" ifadesi, uluslararası literatürde "hafif", "orta" ve "yüksek" düzeyli yaptırımlar arasında farklı bir yaptırım düzeyine geçileceğini ifade etmektedir.

Haber girişinde, "Başkan Donald Trump Pazartesi günü, Türkiye'nin, Suriye'nin kuzeyindeki ABD destekli Kürt güçlerine yönelik askerî saldırısının bir sonucu olarak ekonomik yaptırımların düzeyini yükseltme, gümrük vergilerini artırma ve Türkiye ile ticaret müzakerelerini durdurma niyetini açıkladı." denilmiştir.

Haberde kullanılan birinci fotoğrafta Suriye'nin Resulayn kasabasına sınırı olan Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinden bir görüntü yansıtılmaktadır. Fotoğrafta yerleşim biriminin sakin olduğu, insanların dışarı çıkmadığı ve sokakta yürüyen tek bir adam olduğu; ayrıca sınırın ötesinden yükselen dumanların Türkiye içinden izlenebildiği görülmektedir. Fotoğrafın alt metninde "10 Ekim 2019'da Türk kuvvetlerinin bombardımanı sırasında, Ceylanpınar'da bir adam sokakta yürüyor ve Suriye'nin Resulayn kasabasından dumanlar yükseliyor." denilmiştir.

Haberdeki ikinci fotoğraf, yine Şanlıurfa ilinin Akçakale ilçesinde Türkiye'nin desteklediği ÖSO askerlerinin bir pikap üstünde coşkulu bir şekilde slogan attığını göstermektedir. Fotoğrafın alt metninde "Türkiye destekli Suriyeli isyancılar, 14 Ekim 2019'da Türkiye sınır kasabası Akçakale'de bir sokakta bir kamyonetin arkasında bağırıyorlar." denilmiştir. Üçüncü fotoğrafta önde Türk zırhlı aracı, arkada ise bir pikapta biri yatan, diğeri de ona destek olan iki ÖSO askeri görülmektedir. Fotoğrafın altında "12 Ekim 2019'da Suriye'nin Tel Abyad kentinden tahliye edilen Türkiye destekli Suriyeli yaralı savaşçı, bir kamyonetle Akçakale'deki hastaneye götürülüyor." denilmiştir. Haberin son fotoğrafında ise kerpiç bir evin çatısında Türk bayrağı asan bir adam görülmektedir. Türk bayrağının ülkemizde genellikle şehitlerin olduğu evlerin çatılarına veya pencerelerine asıldığı düşünüldüğünde, ilk bakışta fotoğrafın bir ölüm haberini yansıttığı tahmin edilebilmektedir. Nitekim, fotoğrafın altında şu bilgi verilmektedir: "Akçakale'de 11 Ekim 2019'da düzenlenen roket ve havan saldırılarında hayatını kaybeden dokuz aylık Suriyeli bebeğin cenazesi öncesinde bir adam, caminin avlusuna Türk bayrağı asıyor."

Haberde ana olay, ABD Başkanı Donald Trump'ın Barış Pınarı Harekâtı'na tepki olarak Türkiye'ye yönelik yaptırımlarını artıracağını açıklamasıdır. Trump'ın

açıklaması şöyledir:

> "Yakında Türkiye Hükümeti'nin mevcut ve eski yetkililerine ve Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'deki istikrarsızlaştırıcı eylemlerine katkıda bulunan kişilere karşı yaptırım uygulanmasına izin veren bir Başkanlık Kararnamesi yayınlayacağım. Aynı şekilde çelik tarifeleri de Mayıs ayındaki indirimden önceki seviye olan yüzde 50'ye kadar artırılacak. ABD, Türkiye ile 100 milyar dolarlık ticaret anlaşmasına ilişkin Ticaret Bakanlığı öncülüğünde yürütülen müzakereleri de derhal durduracaktır."

Trump'ın bu açıklamasının ardından "Ortaya çıkan şiddet, Suriye'de sahada IŞİD'e karşı savaşta beş yıldır kaydedilen ilerlemeyi altüst etme riski taşıyan bir dizi gelişmeyi tetikledi ve şimdi ABD'yi NATO ittifakı üyesi bir dostla karşı karşıya getiriyor." denilmiş ve Türklerin Kürtlere karşı desteklediği savaşçılarının (ÖSO) ABD'nin ikmal hatlarını kesmesi ve ABD güçlerini tehlikeye atması nedeniyle Trump'ın, yaklaşık bin askerin birkaç hafta içinde Suriye'den tamamen çekilmesi emrini verdiği bilgisi aktarılmıştır. Bu kuvvetlerin bölgedeki diğer alanlara yeniden konuşlandırılacağı belirtilmiştir. Bu ardalan bilgisiyle aynı zamanda Trump'ın yaptırımlarının Türkiye açısından "hak edilmiş bir sonuç" çıkarımına varılmasına olanak tanıyacak bir haber kurgusu yapılmıştır.

Haberde sürecin nasıl bu aşamaya geldiği detaylı şekilde anlatılmış ancak bağlam tamamen Amerikan perspektifinden oluşturulmuştur. Bağlamda, ABD'nin Suriye'deki varlığının meşruiyeti; SDG ve bünyesindeki diğer örgütlerin avantajlı konumda olmaları; IŞİD'le mücadele adı altında onların güçlü kalmaları gerektiği fikri savunulmuştur. TSK ve ÖSO'nun ABD ve SDG açısından yarattığı rahatsızlığın sonuçlarının haklılığı, hem satır arası mesajlar hem de resmî demeçlerle ortaya konmuştur. Habere göre Suriye'de olan biten her şeyin sorumlusu, TSK'nın Barış Pınarı Harekâtı olmuştur:

> Son günlerde Türkler, hâlâ savaşın harap ettiği ülkede bulunan ABD kuvvetlerinin birkaç yüz metre yakınına düşen top mermilerini ateşledi; yüzlerce IŞİD ailesi üyesi ve sempatizanı, Kürt güçlerinin koruduğu bir kamptan kaçtı; Kürtler ise zorunluluktan dolayı askerî bağlılıklarını değiştirdiler ve ABD yerine Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad ve Rusya ile çalışmayı tercih ettiler. ABD ordusu halihazırda bin askerinin neredeyse tamamını Suriye'den çekmeye başladı, bu da en yüksek değere sahip IŞİD mahkumlarını Suriye'nin dışına çıkaramayacağı anlamına geliyor."

Haberdeki kaynaklar ve tarafların görüşlerine bakıldığında oldukça sesli, çok yönlü, bilgilendirici ve ikna edici bir anlatım görülmektedir. ABD Başkanı Trump'ın verdiği demeç dışında, adı verilmeyen Amerikan dış politikasının önemli bürokratlarına ses açılmış ve onların yönetime bazı eleştirilerde bulunup geri çekilme kararının güvenlik ve dışişleri bürokrasisinde tartışılmadığı iddiası ileri sürülmüş ve

“Beş yıllık ilerlemeyi geri almak, istikrarsız bir bölgeyi daha da kötüleştirmek, ortaklarımıza ihanet etmek ve müttefiklerimizin inancını sarsmak üzereyiz.” şeklindeki ifadeler yer verilmiştir. Eski büyükelçilerden Ryan Crocker, Barbara Leaf gibi isimlerin de bu konuda aynı görüşleri paylaştığı aktarılmıştır. Haberde Türkiye’den herhangi bir yetkilinin açıklamasına yer verilmemiş ancak SDG’nin sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlara atıfta bulunulmuştur. Haberde farklı basın kaynaklarına da atıfta bulunulmamıştır.

BT2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında Donald Trump ve ABD’nin özne olduğu pek çok cümle görülmektedir. Aktif yüklem yapılarının yoğunlukta olduğu haberin bölgesel uyumunda, haberin başından sonuna kadar birbirini takip eden gelişmelerin, açıklamaların ve nedensellik ilişkilerinin sunumu, haberi okur için akla yatkın kılmaktadır.

Haberde Türkiye, TSK ve ÖSO, bölgeye tam anlamıyla pek çok açıdan zarar veren bir yerde konumlandırılmakta, bu konumlandırma sözcük seçimleriyle desteklenmektedir. Türkiye’nin “istikrarsızlaştırıcı” ve “ilerlemeyi alt üst eden” eylemlerde bulunduğu, “Türk liderlerin bu tehlikeli ve yıkıcı yolda ilerlediği” ve TSK’nın hamlesinin “işgal” olduğu söylenmiş; Türkiye perspektifinden “terör” sözcüğü hiç kullanılmamıştır. Haber, her ne kadar Türkiye’nin argümanlarına yer vermeyip bağlamı tamamen ABD ve eski “Kürt müttefikleri” ekseninden sunarak Türkiye’yi IŞİD mensuplarının serbest kaldığı ve SDG’nin Rusya ve Esad’a kaptırıldığı söylemi üzerinden eleştirse ve hiçbir yetkilinin açıklamasına yer vermeyerek objektif imajını zedelese de kendi içindeki ideolojik görüşü hedef kitleye empoze etmesi bakımından sağlam argümanlar sunmakta, özellikle IŞİD üzerinden korku pompalayarak Türkiye aleyhindeki hamlelerin haklı olduğunu anlatmakta ve bu doğrultuda maksadını yerine getirecek retorik güce ulaşmaktadır. Haberi, Türkiye tarafından dengeleyecek tek unsur, Akçakale’ye düşen havan topunda ölen bir Suriyeli bebeğin cenazesi öncesi çekilen Türk bayraklı fotoğraftır. Bu fotoğraf vasıtasıyla Türkiye’nin terör eylemlerine maruz kaldığı ve bu nedenle harekâta meşru hakkı olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

President of Turkey, Recep Tayyip Erdogan (L) meets with U.S President Donald Trump (R) on the sidelines of the second day of the G20 Summit at INTEX Osaka Exhibition Center in Osaka, Japan on June 29, 2019. Anadolu Agency—Getty Images

Resim 3.39: BT3 numaralı "Kabadayı Olma. Aptal Olma! Başkan Trump, Erdoğan'a Türkiye'nin Suriye'deki İlerleyişi Hakkında Yazdı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BT3 numaralı "Kabadayı Olma. Aptal Olma! Başkan Trump, Erdoğan'a Türkiye'nin Suriye'deki İlerleyişi Hakkında Yazdı" başlıklı haberde spot bulunmamaktadır. Haberin giriş paragrafında, "Başkan Donald Trump, Türk lider Recep Tayyip Erdoğan'a, onu 'iyi bir anlaşma yapmaya' çağıran bir mektup yazdı ve onu 'kabadayı' ya da 'aptal' olmaması konusunda uyarıyor." denilmiştir. Bu girişte, Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'ndan geri adım atmayacak olmasına, dönemin ABD Başkanı Trump'ın yüksek düzeyde yaptırım tehdidinden sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yazdığı mektup işlenmektedir.

Haberde, harekâttan birkaç ay önce Erdoğan ve Trump'ın Osaka'da gerçekleştirilen G20 Zirvesi'nde yaptıkları görüşmeden bir fotoğraf tercih edilmiştir. Fotoğrafta, Erdoğan'ın elleri açık şekilde kolçakta durmakta, Trump'ın elleri ise kapalı ve birbirine dönüktür. Erdoğan, mütebessim bir poz verirken Trump'ın Erdoğan'a ciddi ve sert bir şekilde baktığı görülmektedir. Haberde ana olay, Trump'ın Erdoğan'a yönelttiği ve ona hakaretler içeren tehdit mektubudur. Bu olay, mektuptan bazı alıntılar yapılarak aktarılmıştır. Erdoğan'a anlaşma teklif eden Trump,

> "Eğer bunu doğru ve insanî bir şekilde yaparsanız tarih size olumlu bakacaktır. Eğer iyi şeyler olmazsa, (tarih) sana sonsuza kadar şeytan gözüyle bakacak. Binlerce

> insanın katledilmesinden sorumlu olmak istemezsiniz; ben de Türk ekonomisinin yok edilmesinden sorumlu olmak istemiyorum ve bunu yapacağım. Size daha önce Papaz Brunson'la ilgili küçük bir bilgi vermiştim."

diye yazmıştır. Haberdeki bağlam, Trump'ın neden bu mektubu kaleme aldığını açıklamaktadır. Buna göre, Trump, ABD'de askerlerinin Suriye'nin kuzeyinden geri çekilmesine yeşil ışık yaktığı için Türkiye'nin bölgede askerî operasyona devam etmesine olanak tanıyan ani hamlesinin verdiği zararı kontrol altına almaya çalışmaktadır. Geri çekilmenin, birkaç yıl boyunca Amerikan birliklerinin yanında İslam Devleti'ne karşı savaşan Kürt savaşçıları, Türk ordusunun saldırısına maruz bıraktığı söylenmektedir. Trump'ın yaptırım tehdidinde ciddi olduğu ise Rahip Brunson olayının hatırlatıldığı ardalan bilgisinde aktarılmaktadır. Brunson'ın "terörist gruplarla işbirliği yapmak ve 2016'da Türkiye'deki darbe girişimine katılmakla suçlandığı ve suçlamaları şiddetle reddettiği" bilgisine yer verilmektedir. Brunson'ın, "Trump'ın Türkiye'ye yönelik metal gümrük vergilerini ikiye katlayarak liranın zayıflamasını körüklemesi" ve "rahibin davasını yürüten kişilere mali yaptırımlar getirmesinin ardından" 2018 yılında Türkiye'deki hapishaneden çıkarıldığı belirtilmektedir. *Fox Business Network*'ün Trump'ın mektubu doğruladığı ifade edilen haberde, Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesi Başkanı Michael McCaul'un mektubu "çok sert" olarak nitelendirmesi dışında başka bir yetkilinin görüşüne yer verilmemiştir. Haberin, teyit edilir edilmez son dakika yayınlandığı göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin konuyla ilgili görüşlerinin aktarılmasını beklemek makul görünmemektedir.

BT3 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında kısa cümleler ve karmaşık olmayan bir yapı ile kolay anlaşılabilir bir metinle hazırlandığını söylemek mümkündür. Bölgesel uyum bakımından da metnin kısa olması ve ardıl cümlelerin sebep-sonuç bağlamı içerisinde aktarılması, ana olaya yönelik referanslar ve olayın işlevsel sonuçlarını da okura sunması açısından bütünlüklü bir metin olduğu kabul edilebilir. Buna göre Trump'ın bu mektubunun, TSK'nın harekâtına "yeşil ışık" yakmakla suçlanmasını çürütmesine yönelik işlevi de öne çıkmaktadır. Haberde, Trump'ın mektubunda Erdoğan'a hitaben söylediği "kabadayı olma", "aptal olma" gibi ifadelerin hem başlıkta hem metnin girişinde öne çıkarılması; yaptırım tehdidi ve anlaşma teklifi konularıyla ilgili pek çok cümle içeren mektuptan özellikle bu sözcüklerin seçilmesi; haberi dikkat çekici kılmanın yanında derginin editöryal politikasının da benzer yönde olabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Önceki haberlerinde de Türkiye'nin yaptırımları hak ettiği yönünde alt mesajlar veren *Time* dergisi haberleri dikkate alındığında, metnin hem kendi içinde hem de konuyla ilgili

diğer haberler bütününde TSK'nın harekâtına karşı olan ideolojik duruşunu, haberdeki başlık ve seçilen fotoğrafla da retorik stratejide ortaya koyduğu değerlendirilmektedir.

3.3.3.2 İngiltere Dergilerindeki İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Tez çalışmasının sınırlılıkları içerisinde Barış Pınarı Harekâtı'nın başladığı 9 Ekim 2019 tarihinden itibaren ilk on günlük süre içerisindeki yayımlar anahtar kelimeler doğrultusunda taranmış ve aşağıda listelendiği şekilde seçili İngiltere dergilerinde; 4 haber *The Economist* dergisinde, 5 haber de *The Week* dergisinde olmak üzere 9 haber metni incelemeye alınmıştır. Haberlerin tarihlerine, orijinal başlıklarına ve Türkçe çevirilerine aşağıda yer verilmiştir.

3.3.3.2.1 *The Economist*'te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde Barış Pınarı Harekâtı hakkında *The Economist* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 4 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.15: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *The Economist* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BE1	10 EKİM 2019	*TURKEY LAUNCHES ATTACK ON SYRIA* TÜRKİYE SURİYE'YE SALDIRI BAŞLATTI
2	BE2	14 EKİM 2019	*TURKEY'S INVASION HAS THROWN A ONCE-STABLE CORNER OF SYRIA INTO CHAOS* TÜRKİYE'NİN İŞGALİ, SURİYE'NİN BİR ZAMANLAR İSTİKRARLI KÖŞEBAŞINI KAOSA SÜRÜKLEDİ
3	BE3	15 EKİM 2019	*TURKS RALLY AROUND ERDOGAN'S WAR AGAINST SYRIA'S KURDS* TÜRKLER, ERDOĞAN'IN SURİYE'DEKİ KÜRTLERE KARŞI SAVAŞINDA BİRLEŞİYOR
4	BE4	18 EKİM 2019	*AMERICA FORSAKES SYRIA'S KURDS IN A CEASEFIRE DEAL WITH TURKEY* AMERİKA, TÜRKİYE İLE YAPILAN ATEŞKES ANLAŞMASI İLE SURİYE KÜRTLERİNİ TERK EDİYOR

Resim 3.40: BE1 numaralı "Türkiye, Suriye'ye Saldırı Başlattı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BE1 numaralı "Türkiye, Suriye'ye Saldırı Başlattı" şeklinde nesnel ve yorum içermeyen bir başlıkla sunulan haberde, "Uzun zamandır korkulan çatışmanın Orta Doğu'da sonuçları olacak" şeklinde bir spot kullanılmıştır. Haberin girişinde uzun bir metin tercih edilmiş ve Barış Pınarı Harekâtı'na atıfla, Orta Doğu'da son derece olumsuz ve tehlikeli gelişmeleri beraberinde getirebileceği anlatılmıştır:

> "Yıllar süren tehditlerden sonra Türkiye'nin saldırması sadece birkaç gün sürdü. 9 Ekim'de Türk Silahlı Kuvvetleri, Suriye'nin kuzeydoğusundaki bazı bölgeleri bombalamaya başladı. Kürtlerin önderliğindeki milislerin kontrolü altındaki bölge, Başkan Donald Trump'ın aniden burayı terk etmeye karar verdiği birkaç gün öncesine kadar Amerika'nın himayesi altındaydı. Türk birlikleri, şu anda komutaları altındaki yerel isyancıların desteğiyle Suriye kasabalarına doğru ilerliyor. Yeni başlayan saldırının, Türkiye'nin Suriye içinde amaçladığı otuz kilometre derinliğindeki 'güvenli bölge'nin çok ötesinde etkileri olacak. Yüzbinlerce insanı yerinden edecek, zaten kaotik olan savaşı daha da karmaşık hâle getirecek ve İslam Devleti'nin cihatçılarına yeniden bir araya gelme şansı sunacak."

Bu metinde Türkiye'nin uzun zamandır bu harekâtı kamuya açık olarak dile getirdiği ancak bu kez hızlı bir hamleyle harekâtı başlattığı söylenmekte ve bunun IŞİD'in yeniden güçlenmesi ve kitlesel göç gibi ciddi etkileri olacağı öne sürülmektedir. Haberde kullanılan fotoğraf, Türk askerî araçlarının ilerleyişini göstermektedir. Askerler, araçların kabinlerinden dışarı çıkmıştır. Araçlar arkalarında toz bulutu bırakarak yani haberde yaratılan havaya göre "ortalığı toz duman ederek" ilerlemektedir. Haberde ana olay, harekâtın beraberinde getirmesi muhtemel bütün olumsuzluklar, riskler, krizler ve tehditler sıralanarak okura sunulmaktadır. Buna göre Barış Pınarı Harekâtı'nın doğuracağı sonuçlar şu şekilde yansıtılmıştır:

> “Türkiye ilerledikçe çatışmalar muhtemelen daha kanlı hâle gelecektir.”
>
> “Saldırı, sınırda yaşayan 750 bin kişinin çoğunu yerinden edebilir.”
>
> “YPG halihazırda Suriye diktatörü Beşar Esad’la, rejimin korunması karşılığında bazı özerkliklerden feragat etmelerini sağlayacak bir anlaşma yapmaktan bahsediyor.”
>
> “(Kürtler) Halen on binlerce tutukluyu ve ailelerini, giderek daha umutsuz ve güvensiz koşullarda yaşayan yaklaşık 70 bin kişiye ev sahipliği yapan Al-Hol gibi kamplarda tutuyorlar. Amerika, mahkumların sorumluluğunun Türkiye’ye düşeceğini söylüyor.”

Haberde yer verilen ardalan ve bağlam bilgisine göre Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’nın amacı “güney sınırlarında inşa edilen terör koridorunu imha etmek”tir. “YPG, ABD ile omuz omuza IŞİD’e karşı savaşıp bölgenin kontrolünü ele geçirirken” bu durum, YPG’nin PKK ile olan yakın bağları nedeniyle Türkiye için kabul edilebilir değildir. Harekâtın bağlamı Türkiye perspektifinden eleştirel bir biçimde yansıtılmış, Türkiye muhalefetinin bile Suriyelilerin geri dönmesini istedikleri için harekâtı desteklediklerinin altı çizilmiş; aynı zamanda Amerika’nın da bu bağlamda endişeleri dile getirilmiştir. Haberde, “Türk ordusu, Amerika’yı pek sevmeyen isyancı grupların desteğiyle ilerledikçe, başka yerlerde konuşlanmış Amerikan birliklerini korumak daha da zorlaşacak.” ifadeleriyle başta sınırlı bir çekilme olarak başlayan sürecin “Amerika’nın tüm pozisyonlarını terk etmesiyle” sonuçlanabileceği belirtilmektedir. Haber kaynakları ve olayın taraflarının görüşleri bakımından haberde Türkiye’den yetkililerin demeçlerinin sınırlı da olsa okura aktarıldığı açıktır. “Cumhuriyetçi senatör Lindsey Graham’ın askerlerini Suriye’den çekene kadar Türkiye’nin liderlerine, silahlı kuvvetlerine ve enerji sektörüne yaptırım uygulayacak bir yasa tasarısı sunması”na karşın Trump’la anlaşma yaptıklarını düşünen Türk yetkililerin şaşkın ve öfkeli olduğu belirtilmiş, Cumhurbaşkanı Danışmanı Mesut Hakkı Caşın’ın “Artık tek bir bizi değil, farklı çıkar gruplarından birçok sesin geldiğini görüyoruz” şeklindeki demecine yer verilmiştir.

BE2 numaralı haberin mikro yapısı, metnin, sayısız aktörün bulunduğu Suriye’deki gelişmelerin aktörlerin özne olduğu aktif yüklemlerle kurulan cümlelerle hazırlandığını göstermektedir. Bu yöntem, habere canlılık katmakta, sahadaki tansiyonu okura yansıtmaktadır. Bölgesel uyum incelendiğinde Türkiye’nin geçtiği hemen her cümleden sonra yazarın veya ABD’li siyasetçilerin Ankara’nın söyleminin aksini savunan veya ABD’nin aleyhte oluşu açısından karşıt fikri savunan değerlendirmelerinin sıralanması dikkat çekmektedir. Örneğin;

> “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, amacının ‘güney sınırında kurulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek’ olduğunu söyledi. Yani Kürtleri Suriye devletçiklerinden çıkarmak istiyor.”
>
> “Amerika, mahkumların sorumluluğunun Türkiye’ye düşeceğini söylüyor. Ancak Sayın Erdoğan’ın önerdiği güvenli bölge El-Hol’u içermiyor. Ve konu cihatçılar olduğunda Türkiye’nin sicili pek iyi değil. Birçoğu Suriye’ye ilk olarak Türkiye’nin gevşek sınır kontrollerinden yararlanarak ulaştı.”
>
> “Türk ordusu, Amerika’yı pek sevmeyen isyancı grupların desteğiyle ilerledikçe, başka yerlerde konuşlanmış Amerikan birliklerini korumak, daha da zorlaşacak.”
>
> “Türkiye’nin kendi Kürtleri ve bazı liberaller dışında çoğu Türk muhtemelen saldırıyı alkışlayacak. Muhalefet partileri, ne zaman ulusal güvenliğe başvursa Sayın Erdoğan’a itaat etme eğilimindeler.”
>
> “Sayın Erdoğan, ordusunun oluşturmayı planladığı otuz kilometrelik ‘barış koridorunun’ 2 milyona kadar mülteci için bir mıknatıs olacağını söyledi. Bu ya bir yanılsamadır ya da zorla yeniden yerleşime yönelik bir örtmecedir. Çoğunlukla Arap mültecileri ağırlıklı olarak Kürtlerin yaşadığı bir bölgeye göndermek, gerilimleri ve gelecekteki çatışmaları körükleme riski taşıyor.”

Haberdeki sözcük seçimlerine bakıldığında, PKK için önceki haberlere göre adil bir tanım yapılmış ve terör örgütü denilmese de “35 yıldır Türk ordusuna karşı savaşan ayrılıkçı grup PKK” denilmiştir. ABD çekilmeden önceki süreç için; “bölge ABD’nin himayesi altındaydı”, “Kürtlerin Suriye’deki küçük devleti”, “Ankara, cihatçılara gelince iyi bir sicile sahip değil” gibi sözcükler belirli taraflı yargılar ortaya koymaktadır. Türkiye’deki Suriyeliler için “misafirler” sözcüğünün kullanılması da dikkat çekmiştir çünkü pek çok haberde göç, göçmenlik, mültecilik kavramları kullanılırken bu haberde, Türkiye’nin açık kapı politikasına başladığı yıllardan itibaren siyasetçilerin iç kamuoyuna Suriyelilerin kalıcı olmadığını söylemek için kullandıkları “misafirler” kavramı tercih edilmiştir. Buradan da harekâtın iç kamuoyunun memnuniyeti için gerçekleştiği çıkarımı yapılması sağlanmıştır. Haber, yalın ve nesnel bir başlıkla başlayıp “Kağıt üzerinde Türk saldırısı oldukça basit görünüyor; nefret edilen bir düşmana toprak vermeyi reddetme girişimi.” denilerek bitirilmiştir. Böylece haber, harekâtın Türkiye açısından öne sürülen gerekçeleri tezyif edilerek ve pek çok farklı başlıkta aksi yönde argümanlar sunularak tamamlanmış, bu bakımından da metinde iyi planlanmış retorik stratejileri kullanılmıştır.

Resim 3.41: BE2 numaralı "Türkiye'nin İşgali, Suriye'nin Bir Zamanlar İstikrarlı Köşebaşını Kaosa Sürükledi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BE2 numaralı "Türkiye'nin İşgali, Suriye'nin Bir Zamanlar İstikrarlı Köşebaşını Kaosa Sürükledi" başlıklı haberin makro yapısında iki farklı spot görülmektedir. Haberde daha küçük puntolarla yazılan "İşler Dağılıyor" ve "Amerika'nın askerlerini çekmesinden bir haftadan kısa bir süre sonra Kürtlerin yönettiği bir derebeylik çöktü" şeklinde Barış Pınarı Harekâtının "Kürtlerin derebeyliği"ni dağıttığı anlatılmaktadır. Haberin giriş paragrafı şu şekildedir:

> "Hepsi öngörülebilirdi: ölümler ve yerinden edilmeler, zulümler, cihatçıların kaçışı ve acımasız bir rejimin geri dönüşü… Ancak bu neredeyse herkesin tahmin ettiğinden daha hızlı gerçekleşti. Türkiye'nin 9 Ekim'de Kuzeydoğu Suriye'yi işgal etmesinden bu yana çok sayıda insan öldürüldü ve 100 binden fazla insan yerinden edildi. Suriyeli Kürtlerin özyönetim konusundaki kısa deneyimi büyük bir durma noktasına geldi. (Kürtlerin) Rojava olarak bilinen varlıkları artık Türklerin ve Suriye diktatörü Beşar Esad rejiminin ele geçireceği bir kadavra hâline geldi. Bir zamanlar Kürtlerin elinde olan yüzlerce İslam Devleti (İD) destekçisi çölün çalılıklarına kaçtı."

Girişte ana olay olarak; Kürtlerin Suriye'nin kuzeyindeki varlığının devletleşmeye doğru gittiği ve bir "özyönetim" tecrübesi yaşadığı söylemi, başlıkta "istikrarlı köşebaşı" denilerek övgüyle anlatılırken TSK ve ÖSO'nun bölgedeki faaliyetlerinin ölümlere ve sözde Rojova devletinin bir cesete dönüşmesine yol açtığı, bu sonucun da Suriye lideri Beşer Esad'a yarayıp IŞİD'e de daha fazla alan açtığı iddiası öne sürülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafta, çok sayıda Türk askeri, harekât sırasında sütrenin arkasında atış yaparken görülmektedir. Uzaklardan

görülen dumanlar da Türk askerinin atışlarıyla patlamalar ve ölümler olduğunu temsil etmektedir.

Dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın kuzeydoğu Suriye'den yaklaşık yüz askerini geri çekme yönündeki ani kararı, Levant bölgesini yeniden şekillendirmiştir. Bu durum, haberde ardalan bilgisi olarak yer almıştır. Trump'ın askerleri geri çekme kararı için "Bölgenin kontrolünü elinde bulunduran Kürt liderliğindeki milisleri yerinden etme anlamına gelen ve uzun süredir tehdit altında olan Türk işgalinin önünü açtığı" söylenerek Türkiye'nin "devlete karşı uzun süredir isyanla mücadele eden militan PKK ile bağları nedeniyle YPG'yi ölümcül bir düşman olarak gördüğü" dile getirilmektedir. Bu bağlamda Amerika'nın gitmesiyle birlikte, "komutaları altındaki Suriyeli isyancılar (çoğunlukla Sünni Araplar) tarafından desteklenen Türkler", sınırın yaklaşık otuz kilometre güneyindeki ana doğu-batı otoyolu olan M4'ün bir kısmını kontrol etmeye başlamış ve "Kürt bölgesini ikiye bölerek" YPG'nin ikmal hatlarını kesmişlerdir.

Haberde, Foreign Policy dergisine yazan sözde Kürt komutan Mazlum Abdi'nin demeçlerine yer verilmiştir. Abdi, "Eğer taviz vermekle halkımızın soykırıma uğraması arasında bir seçim yapmak zorunda kalırsak, kesinlikle yaşamı seçeceğiz." demiştir. ABD Savunma Bakanı Mark Esper'in "Amerika'nın Suriye'nin kuzeyinde konuşlandırılan bin askerinin tamamını, Türk ve Suriye orduları arasında kalma korkusuyla geri çekeceğini söylediği" aktarılmıştır. Başkan Trump'ın ise Türkiye'ye yönelik sert yaptırımlar uygulanması konusunda "Bu konuda büyük bir fikir birliği var" şeklinde sosyal medyada yaptığım paylaşım alıntılanmıştır. Rusya'nın bu durumdan çıkar sağlaması, bir Rus diplomatın "Türkiye'yi kaybetmek, Suriye sorununun çözümünü kaybetmek anlamına geliyor" sözleriyle ifade edilmiş; savaşı durdurabilecek tek liderin Vladimir Putin olduğu söylenmiştir. Putin, Türkiye'ye karşı pozisyon almaya davet edilmiştir. Haberde aynı zamanda sosyal medyadaki bir videodan da bahsedilmektedir. "Sosyal medyada dolaşan korkunç bir videoda, baş döndürücü milislerin savaş alanında bağlı bir Kürt mahkûmu infaz ettiği görüldü. Bir isyancı, keskin nişancı tüfeğini esire doğrultmadan önce kameramana 'Fotoğrafımı çek' diye ısrar ediyor." sözleriyle Türkiye destekli bir "isyancı"nın, YPG mensubu bir kişi kastedilerek Kürt mahkûmu kameralar önünde öldürdüğü iddia edilmiştir.

BE2 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında, haberin pasif ve vurucu bir cümleyle başladığı görülmektedir. Yazar, "HEPSİ öngörülebilirdi" ("hepsi" sözcüğü metinde büyük harfle yazılmıştır) diyerek TSK'nın Barış Pınarı Hârekatı'nı eninde

sonunda gerçekleştirileceğinin bilindiğini ama bu kadar hızlı olmasının beklenmediğini, yazının genelinde kullandığı aktif cümlem yapısının dışına çıkarak dikkat çekici şekilde dile getirmiştir. Haberin geri kalanında genellikle aktif yüklem yapılarıyla Suriye'deki aktörlerin ana özne olduğu cümleler kurulmuştur. Haberde her paragrafın üç, dört cümleden oluşacak şekilde düzenlendiği, aynı konuya devam edilirken bile yeni paragrafa geçildiği görülmektedir. Bunun okurun yazıyı kolay takip etmesi için tasarlandığı söylenebilir. Haberdeki bölgesel uyum yüksek düzeyde hissedilmektedir. Cümleler arasındaki geçişlerin hemen hemen her birinde durum-süreç-sonuç ilişkisi ve işlevsellik özelliği bulunmaktadır. Örneğin, haberin son paragrafında Putin'in sürece dâhil olmasıyla ilgili durum şöyle ifade edilmiştir:

> "Eğer savaşı durdurabilecek biri varsa o da Vladimir Putin'dir. Rusya Devlet Başkanı kendisini garip bir durumda buluyor." (Durum) "Bay Esad onun yandaşlarından biri ve Rusya, rejiminin toprakları geri alması nedeniyle mutlu. Öte yandan Türkiye değerli bir dost ve Suriye'deki daha geniş çaplı iç savaşı sona erdirecek siyasî bir anlaşmaya varmak için Rusya'nın önderlik ettiği çabanın bir parçası. Eski bir Rus diplomat, 'Türkiye'yi kaybetmek, Suriye sorununun çözümünü kaybetmek anlamına geliyor' diyor." (Sebep) "Sayın Putin her iki tarafı da bir yaşam tarzına doğru itmeye çalışacak. Suriye'deki son kozunu da bir kenara atan Bay Trump, yalnızca seyirci kalacak. Barack Obama'nın Esad'ın gitmesi çağrısından sekiz yıl sonra, Suriye'yi rezil bir şekilde terk eden Amerika oldu."

Haberdeki sözcük seçimleri son derece dikkat çekicidir. "Kürtlerin özerklik tecrübesi", "Kürtlerin yönettiği derebeylik", "Rojova artık bir kadavra", "Türkiye'nin ölümcül düşman olarak gördüğü YPG" gibi sözcükler, üzerinde düşünmeyi gerektirmektedir. Özellikle özerk yönetim konusunda YPG övülmüştür; Rojava'da var olduğu iddia edilen Kürt devletinin ortadan kaldırılmasıyla ilgili ise haberin üzüntü ve pişmanlık duygusuyla örüldüğü fark edilmektedir. "Rojava artık bir kadavra" cümlesi, İngilizce olarak "Rojova now is a carcass" şeklinde yazılmıştır. "Carcass" sözcüğü Türkçe'de de "karkas" olarak kullanılmakta, genellikle kesilmiş bir hayvanın derisi, iç organları, başı ve kuyruğu ayrıldıktan sonra geriye kalan gövde anlamına gelmektedir. "Carcass" sözcüğünün Türkçe'de "leş", "kadavra", "ceset", "enkaz" gibi başka anlamları da bulunmaktadır. Haber retorik stratejileri bakımından okurun duygusuna hitap eden, "Kürtler"in gördüğü şiddet ve zorbalığa empati yapmaya yöneltilen ve mağduriyetlerinin anlaşılmasına, sorumlusu olarak yansıtılan Türkiye'nin de haklı yaptırımlara maruz bırakılmasına destek verecek bir söylem ortaya koymaktadır. Yazar ismi verilmeden haber merkezi imzalı yayınlanan bu tarz yazılar, genellikle editörlerin ortak çalışması olmaktadır. Bu yönüyle, haberin aynı zamanda *Time* dergisinin ideolojisini temsil ettiğini değerlendirmek mümkündür.

Resim 3.42: BE3 numaralı "Türkler, Erdoğan'ın Suriye'deki Kürtlere Karşı Savaşında Birleşiyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BE3 numaralı, "Türkler, Erdoğan'ın Suriye'deki Kürtlere Karşı Savaşında Birleşiyor" başlıklı haberin makro yapısında, iki farklı spot görülmektedir. Daha küçük puntolarla yazılan üst başlık niteliğinde bir spot olan "Kazanın İçinde" ve ana spot olan "Uluslararası kınama ve yaptırımlar sağır kulaklara düşüyor. Evde eleştirmenler hapis cezasıyla karşı karşıya." ifadeleri başlıkla birlikte dikkat çekmektedir. "Kazanın içinde" ifadesi, bölgedeki duruma ve istikrarsızlığa atıfta bulunabileceği gibi Türkçe'de de kullanılan "bir kazanda kaynamak" yani ortak karara varmak, duruma uyum sağlamak, farklı insanların bir arada olup aynı fikirleri paylaşması gibi bir anlamda da kullanılmış olabilir. Haberin başlığına bakıldığında Türklerin Erdoğan'ın Suriye politikasını desteklediği söylemi, bu ana fikirle örtüşmektedir. Diğer spotta ise Türkiye'deki ifade özgürlüğüne atıfta bulunularak harekâtı desteklemeyenlerin yargı süreciyle karşı karşıya olabileceği, Türkiye'ye yönelik yaptırım çağrılarına ise küresel arenada pek fazla karşılık bulunmadığı dile getirilmektedir.

Haberin girişi şu şekildedir:

> "Bir grup çocuk, sınırın Suriye tarafından dönen Türk ordusuna ait araçlardan oluşan konvoyu, askerleri selamlayarak ve parmaklarını zafer işareti yaparak saygı gösterisinde bulunuyor. Arkalarında bir grup adam, roketle kısmen yıkılan bir evin yanında toplanıyor. İlçe merkezine daha yakın bir yerde inşaat işçisi olan Ahmet Töremen, yıkık dökük evinin alt katını kaplayan kırık pencere çerçeveleri, yanmış şilteler ve kan lekelerinin yanından geçiyor. Bay Töremen burayı Suriyeli bir mülteci aileye kiralıyordu. Suriye'den, Türkiye'den gelen hava saldırılarına yanıt niteliğinde neredeyse kesin olarak Kürt savaşçılar tarafından fırlatılan havan topu oturma odasının köşesine düştü. Patlama bir kadını kör etti, bir kadını yaraladı ve ailenin

bebeğini öldürdü. Bay Töremen şöyle diyor: 'Savaştan kaçtılar ve savaş onları burada buldu."

Etkileyici bir hikâye anlatımı, tasvir ve röportaj barındıran haber girişinde, Suriye'den "neredeyse kesin olarak" YPG unsurları tarafından atılan havan toplarının Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde bir eve isabet etmesiyle yaşanan ölüm ve yaralanma durumunu ortaya konmaktadır.

Haberde kullanılan fotoğrafta Türk askerlerinin kırsalda tanklarıyla ve bazılarının da yürüyerek ilerlediği bir an yansıtılmıştır. Fotoğrafta natamam ve terkedilmiş olduğu düşünülen kerpiç bir ev de göze çarpmaktadır. Haberde ana olay, harekât devam ederken Suriye'nin kuzeyinden de Türkiye'nin sınır ilçelerine YPG unsurları tarafından saldırılar düzenlenmesidir. Bu yöndeki bağlam bilgisi "Ankara'daki yetkililere göre, Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'ye yönelik taarruzunun başladığı 9 Ekim'den bu yana, Akçakale ve sınıra yakın diğer Türk kasabalarında ayrım gözetmeyen bombardımanlarda en az 20 sivil öldü." ifadesiyle ileri sürülmüştür. Ancak bu "saldırıların" harekâttan önce değil, sonra gerçekleşiyor olması Türkiye'nin meşru müdafaa söyleminin içinin boş olduğu alt mesajını barındırarak sunulmaktadır.

Haberde konunun ardalanı "Türkiye'deki ayrılıkçı bir Kürt grubu olan Kürdistan İşçi Partisi'ne (PKK) karşı bitmek bilmeyen savaşın, bir başka bölümü olarak görülen işgalin, ne anlama geldiğini gösterme şansı sunacak." denilerek harekâtın Türkiye tarafından PKK ile mücadelenin devamı olarak görüldüğü şeklinde verilse de haber, durumun tam tersi olduğunu savunmaya çalışmaktadır.

Haberde yer alan kaynaklara bakıldığında, "Halihazırda Sayın Erdoğan'ın kontrolü altında kıvranan Türkiye medyası, savaşa desteği artırmak için üzerine düşeni yaptı." şeklinde eleştirilen Türk basınına referans verilmeden bazı yetkililerin demeçlerinin kullanıldığı görülmektedir. "Geçtiğimiz hafta en az 121 kişi, işgali eleştiren sosyal medya paylaşımları nedeniyle terör suçlamasıyla gözaltına alındı." denilmiş; Türkiye'nin en büyük Kürt partisi olarak tanımlanan HDP dışında kimsenin tepki vermediği ve HDP'li milletvekillerinin de soruşturma geçirdiği ve eski cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın da bulunduğu HDP'nin eski liderlerinin 2016'dan beri hapiste olduğu hatırlatılmış; dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun "Bunu terörle mücadele operasyonu yerine savaş olarak sınıflandıranlar vatana ihanet ediyor." şeklindeki demecine yer verilmiştir. ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in derhal ateşkes sağlanması için baskı yapmak üzere 17 Ekim'de

Türkiye'ye gideceğini söylemesi üzerine, haberde bu ziyaretin bir işe yaramayacağı ve Pence'in planlanan gelişinden birkaç gün önce, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "hedeflerimize ulaşılana kadar geri adım atmayacağız" demesi hatırlatılmıştır.

BE3 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında metinde çoğunlukla aktif yüklem yapısı, kısa cümleler ve sık sık yan cümleciklerle olay ve durumlara ilişkin tasvirler yapıldığı görülmektedir. Bölgesel uyum açısından haber başlığı ve iki farklı spotun her birinin metin içerisinde karşılık bulduğu bir paragraf görülmektedir. "Türk halkının ezici çoğunluğunun harekâtı desteklemesi", medyanın da bunun içinde yer alması, uluslararası yaptırım kararlarına ve yaptırım çağrısına karşılık bulunmaması gibi tüm konu başlıkları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Sözcük seçimlerine incelediğinde, spotta deyimler kullanılması dikkat çekmektedir. Türkiye'nin meşru müdafaa söylemi için "içi boş", YPG unsurları için "vazgeçilmez ortaklar ve kahramanlar", Trump'ın askerleri çekme kararından sonra ABD'den gelen tepkiler için "siyasî haykırış" ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu sözcük seçimlerinin tamamı Amerikan perspektifini yansıtmaktadır. Haberde, her ne kadar Akçakale'ye düşen hava topundan kaynaklanan ölüm haberini vererek konu Türkiye açısından da ele alınıyormuş imajı yaratılsa da aslında "harekât yapılmasaydı bu saldırılar olmazdı" çıkarımına varılmasını sağlamak üzerine kurulu bir retorik geliştirmiştir.

Resim 3.43: BE4 numaralı "Amerika, Türkiye ile Yapılan Ateşkes Anlaşması ile Suriye Kürtlerini Terk Ediyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BE4 numaralı “Amerika, Türkiye ile Yapılan Ateşkes Anlaşması ile Suriye Kürtlerini Terk Ediyor” başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında biri küçük, diğeri daha büyük puntolarla yazılmış iki spot bulunduğu görülmektedir. Küçük puntolarla yazılmış spotta “Başarısız Diplomasi” denilirken, diğer spotta “Recep Tayyip Erdoğan Neredeyse İstediği Her Şeyi Aldı” ifadelerine yer verilmiştir. Haberin girişi şöyledir:

> “Suriye’de Amerika destekli Kürt savaşçılara karşı saldırısından sadece bir hafta sonra, Türkiye’nin zaferi savaş alanında değil, Washington’dan diplomatların izniyle müzakere masasında geldi. 17 Ekim’de başkan yardımcısı Mike Pence liderliğindeki bir Amerikan heyeti, Türkiye’ye verilen tavizlerin listesi gibi görünen bir ateşkes anlaşmasıyla Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Ankara’daki sarayından ayrıldı. Kısa süre sonra Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu kameraların karşısına çıktı. ‘Amerikan tarafı operasyonumuzu ve hedeflerimizi meşru kabul etti. İstediğimizi aldık dedi.’”

Ana olay olan dönemin ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence’in Türkiye ziyareti sonrasında Ankara’nın yapılan mutabakattan başarıyla çıkması ve bunun ABD açısından başarısız bir diplomasi olarak değerlendirilmesi, haberin girişinde de vurgulanmıştır. Buna göre YPG, sınırdan en az otuz kilometre uzağa çekilecek, Türk birlikleri ve “onların Suriyeli vekilleri” olarak nitelendirilen ÖSO ise 120 saat boyunca ateşi erteleyecek, buna karşılık Amerika da 14 Ekim’de Erdoğan hükûmetine uyguladığı yaptırımları rafa kaldıracaktır. Daha sonrası için ise kalıcı bir ateşkes planlanmıştır. YPG, Amerikalılardan aldığı ağır silahları da teslim edecek ve istihkâmlarını yıkacaktır.

Haberde kullanılan fotoğraf, iki TSK mensubu eşliğinde harekâtta görev alan ÖSO askerlerinin sahadaki faaliyetlerinden bir kesiti içermektedir. Kırsal bir alanda çekilen fotoğrafta, ortamda yerleşim yeri veya başka unsurlar görülmemekte, sınır tellerinin ise bir hayli uzakta olduğu fark edilmektedir. Haberde, “başarısız diplomasi” ve Türkiye’nin kazançlı çıktığı bu sürecin ardalanı ortaya konulurken Trump’a yönelik eleştirel söylem ve sözünün eri olmadığı çıkarımına varılmasını ifadeler tercih edilmiştir. Buna göre sürecin arka planı şöyledir:

> “İki hafta içinde Sayın Trump, Amerikan güçlerini sınırdan çekerek Türkiye’nin saldırısına yeşil ışık yaktı ve Sayın Erdoğan’a çılgın bir mektup gönderdi (‘Sert adam olma. Aptal olma! Seni arayacağım.’) Türkiye ekonomisini mahvetmekle tehdit etti ve büyük ölçüde anlamsız yaptırımlar uyguladı. Kendi hükûmetinin yıllardır IŞİD’in ‘halifeliğini’ yok etmek için desteklediği Kürt savaşçıların IŞİD’den daha fazla “terörist tehdit” olduğunu öne sürerek konuyu kapattı. Bay Erdoğan’ı işgali durdurmaya ikna etmek Bay Pence’e kaldı; Sonunda Kürtleri geri çekilmeye teşvik ederek, Türkiye’nin hedeflerine âdeta bir Amerikan onay mührü vurdu.”

Trump'ın daha önce yaptırımlarını haklı bulan ve bu yönde mesajlar veren dergi, diplomasinin başarısız olması sonrasında Trump'ın yaptırımları için "anlamsız" ifadesini kullanmıştır. Haberde sunulan bağlamda ise Türkiye'nin perspektifi ortaya konmuş, harekâtın amacı, "Erdoğan hükûmetinin terör örgütü olarak gördüğü YPG'yi sınır bölgelerinden uzaklaştırmak" şeklinde açıklanmıştır. Ancak haberde, Türkiye'nin asıl amacının 35 yıldır Türkiye'de "isyan" eylemi sergileyen PKK'nın, Suriye'nin toprak bütünlüğünü bozarak ülkenin kuzeyinde oluşacak bir Kürt özerkliği ile oluşması muhtemel cesaretini kırmak olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin ise bunun bedelini pek çok Avrupa ülkesinin Türkiye'ye silah satışını yasaklaması ve Erdoğan'ın Trump dışında Washington'daki hemen hemen herkesle ilişkisinin bozulmasıyla ödediği tartışılmıştır.

Haber kaynaklarına bakıldığında farklı medya kuruluşlarına referans verilmediği, dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu dışında, ABD Başkanı Trump'ın "Bu medeniyet için harika bir gün. Milyonlarca hayat kurtarılacak." şeklinde yaptığı sosyal medya paylaşımının aktarıldığı, Ankara merkezli düşünce kuruluşu Orta Doğu Çalışmaları Merkezi'nden Oytun Orhan'ın "İlk işaretler bu anlaşmanın başarılı olduğu yönünde; Türkiye için bu gerçek olamayacak kadar iyi." yönündeki görüşüne yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında Washington merkezli bir düşünce kuruluşu olan Brookings Enstitüsü'nün araştırmacılarından Ömer Taşpınar'ın da Rusya'nın Türkiye'nin bazı bölgelerde kendi sahasını kurmasına izin verebileceğini, ancak bunun önkoşullar olmadan mümkün olmayacağını savunan görüşleri okura sunulmuştur.

BE4 numaralı haberin mikro yapısına bakıldığında cümlelerde aktif yüklem yapısı ve kısa olmasa da anlaşılır cümleler tercih edildiği görülmektedir. Bölgesel uyum açısından her paragrafın kendi içinde nedensellik çağrıştıran cümleleri barındırdığı; cümlelerin, durumu anlatan cümlelere açıklık kavuşturmak veya belirli iddialar ve görüşlerle ilgili yargı oluşturmak üzerine sıralandığı fark edilmektedir. Aynı zamanda parantez içinde bilgiler verildiğine de rastlanmıştır.

Haberde sözcük seçimleriyle ilgili göze çarpan pek çok husus bulunmaktadır. Türkiye ile mutabakat sağlanmasına tepki olarak ABD Başkanı Trump için "Beyaz Saray sakini" denilmiştir. Mike Pence'nin Türkiye'nin hedeflerine "Amerikan mührü" vurması, yine ABD politikalarına tepkinin yansıtıldığı başka bir ifade olmuştur. PKK için "35 yıldır isyan çıkaran Kürdistan İşçi Partisi" tanımı yapılmıştır. En dikkat çekici

olan sözcük seçimi, YPG hakkında parantez içerisinde “menşei Kürdistan İşçi Partisi” ifadesinin kullanılmasıdır. Zira, bu aşamaya kadar yapılan incelemelerin genelinde daha önce YPG’nin aslında PKK ile ilgisi olmadığı ancak Türkiye’nin YPG’yi PKK ile ilişkilendirildiği söylenmişti. Erdoğan ve Putin’in 22 Ekim 2019’da Soçi’de yapacakları görüşmeden söz edilirken “iki güçlü lider” ifadesi kullanılmıştır. Bu da, daha önce zayıf olduğu söylenen ve bu yönde imajı çizilen Ankara’nın Barış Pınarı Harekâtı’yla birlikte ABD’nin yaptırımlarından sağ çıkmakla kalmayıp iyice elinin güçlendiğinin kabul edildiği bir söylem olmuştur.

Haberdeki retorik stratejiler açısından inandırıcılığın güçlü olduğu ve daha önce harekâtın IŞİD tehdidini körükleyeceği endişesi üzerinden okurda korku yaratan söylemin Amerikan dış politikasına karşı eleştirel tutum sergilenmesine neden olmak için özel söylemler geliştirdiği görülmektedir. Ancak Türkiye açısından ortaya konulan başarının koşulsuz bir güç yaratmadığının da altı çizilmiştir. Bu amaçla, ABD’nin geride bıraktığı YPG’nin şimdi de Rusya ve Beşer Esad’la çalışacak olduğu hatırlatılarak Türkiye’nin 2011 yılından beri karşısında yer aldığı Suriye yönetimi ile normalleşmek zorunda oluşu ile Türkiye’nin masada kazanan olma imajı dengelenmeye çalışılmıştır.

3.3.3.2.2 *The Week*’te Yer Alan İçeriklerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu bölümde Barış Pınarı Harekâtı hakkında *The Week* dergisinde tezin sınırlılıkları içerisinde yer alan 5 içerik analiz edilmiştir. Bu içerikler numaralandırılarak yayınlanma tarihleri, haber başlıkları ve başlıkların Türkçe karşılıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.16: Barış Pınarı Harekâtı'yla ilgili *The Week* dergisinde yer alan seçili içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BW1	9 EKİM 2019	*TURKEY SAYS MILITARY WILL ENTER SYRIA 'SHORTLY'* TÜRKİYE, ASKERİN SURİYE'YE 'KISA SÜREDE' GİRECEĞİNİ SÖYLEDİ
2	BW2	10 EKİM 2019	*TURKEY LAUNCHES OFFENSIVE IN SYRIA AGAINST U.S.-ALLIED KURDISH FORCES* TÜRKİYE, SURİYE'DE ABD MÜTTEFİKİ KÜRT GÜÇLERİNE KARŞI SALDIRI BAŞLATTI
3	BW3	14 EKİM 2019	*REPORT: TRUMP ADMINISTRATION OFFICIALS DIDN'T THINK TURKEY WOULD EVER INVADE SYRIA* ÖZEL HABER: TRUMP YÖNETİMİ YETKİLİLERİ TÜRKİYE'NİN SURİYE'Yİ İŞGAL EDECEĞİNİ DÜŞÜNMÜYORDU
4	BW4	15 EKİM 2019	*WILL US SANCTIONS STOP TURKEY?* ABD YAPTIRIMLARI TÜRKİYE'Yİ DURDURACAK MI?
5	BW5	16 EKİM 2019	*TURKEY'S ERDOGAN COLDLY REJECTS TRUMP'S SYRIA DEMANDS, SAYS 'WHEN TRUMP COMES HERE, I'LL BE TALKING'* TÜRK LİDER ERDOĞAN, TRUMP'IN SURİYE TALEPLERİNİ SOĞUKKANLILIKLA REDDEDİYOR VE 'TRUMP BURAYA GELDİĞİNDE KONUŞACAĞIM' DİYOR

Resim 3.44: BW1 numaralı "Türkiye, Askerin Suriye'ye 'Kısa Sürede' Gireceğini Söyledi" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BW1 numaralı "Türkiye, Askerin Suriye'ye 'Kısa Sürede' Gireceğini Söyledi" başlıklı haber, son dakika niteliğinde oldukça kısa bir metinden oluşmaktadır. Bu durum, haberin makro ve mikro yapısı incelenirken bu yapıların unsurlarının yorumlanmasında bütünleşik davranılmasını gerektirmiştir. Haberde spot bulunmamaktadır.

Haberin girişinde "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın iletişim direktörü Fahrettin Altun, salı gecesi yaptığı açıklamada, Özgür Suriye Ordusu tarafından desteklenen Türk ordusunun, şu anda Kürt savaşçıların elinde bulunan bölgeleri ele geçirmek amacıyla 'kısa süre içinde' Suriye sınırını geçeceğini söyledi." denilmiştir.

Haberde kullanılan fotoğrafta gece vaktinde Türk tanklarının sınıra doğru ilerleyişi görülmekte ve arkadan vuran ışık tankı aydınlatmaktadır. Haberde ana olay; yalın bir dille, bir Türk yetkilisinin sosyal medyadaki açıklamasına dayandırılarak aktarılsa da kullanılan terminoloji Türkiye'ye değil haber merkezinin yaklaşımına aittir. Türkiye'de YPG için "Kürt savaşçılar" ifadesi kullanılmadığından haber kaynağı olarak atıfta bulunan yetkilinin sözleri yeniden yorumlanarak ve aslına uygun olmadan servis edilmiştir. Haberde, Altun'un "Kürtlerin iki seçeneği var" dediği belirtilmiştir ancak o

tarihlerde Fahrettin Altun'un yaptığı sosyal medya paylaşımları incelendiğinde asıl ifadenin şu şekilde olduğu tespit edilmiştir.

> "Türk ordusu, Özgür Suriye Ordusu ile birlikte kısa süre içinde Türkiye-Suriye sınırını geçecek. YPG militanlarının iki seçeneği var: Ya kaçabilirler ya da IŞİD'le mücadele çabalarımızı sekteye uğratmalarını engelleyebiliriz."

Haberde Altun'un "YPG militanları", ifadesinin Kürtler olarak değiştirilmesi, Türkiye'nin bütün Kürtleri YPG ile eşdeğer tuttuğuna dair yönlendirme yapmayı amaçlayan bir retorik stratejidir. Haber metninin çok kısa olması nedeniyle detaylı bir ardalan ve bağlam bilgisi beklenmemiştir. Haberde kısaca, Kürtlerin, ABD'nin müttefiki olduğu ve SDG'nin IŞİD'in Suriye'den atılmasına yardım ettiği belirtilmektedir.

Haberde, "Beyaz Saray aniden, Başkan Trump'ın Erdoğan'a ABD birliklerinin artık kuzey Suriye'nin 'yakın bölgesinde olmayacağını' söylediğini ve bölgeye Türkiye'nin bir saldırı başlatmasına alan açtığını duyurdu." denilerek Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "kendi kalıcı ulus devletini isteyen Kürtleri" terörist olarak gördüğü belirtilmiştir. Haber, beş cümleden oluştuğu için bölgesel uyum incelenmesini gerektirecek bir metin olmadığı değerlendirilmektedir. Haberde Fahrettin Altun'un paylaşımı ve Beyaz Saray'ın açıklaması dışında başka bir kaynak bulunmamaktadır.

(Image credit: Burak Kara/Getty Images)

Resim 3.45: BW2 numaralı "Türkiye, Suriye'de ABD Müttefiki Kürt Güçlerine Karşı Saldırı Başlattı" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BW2 numaralı “Türkiye, Suriye’de ABD Müttefiki Kürt Güçlerine Karşı Saldırı Başlattı” başlıklı haber de Barış Pınarı Harekâtı’nın başladığı gün yayınlanan bir son dakika haberidir. Oldukça kısa bir metinden oluştuğu için haberin makro ve mikro yapısı incelenirken bu yapıların unsurlarının yorumlanmasında bütünleşik davranılmasını ihtiyacı görülmüştür. Haberde spot bulunmamaktadır.

Haber girişinde “Türkiye’nin çarşamba günü kuzeydoğu Suriye’deki beş kasabaya düzenlediği altı saatlik hava saldırısının ardından, Türk kara birlikleri Suriyeli isyancılar eşliğinde sınırı geçti.” denilmektedir. Haberde ana olay olarak Barış Pınarı Harekâtı’nın başlamasıyla birlikte bölgeden ölüm haberlerinin geldiği hususu öne çıkarılmıştır. Ardalan ve bağlam bilgisi olarak ABD Başkanı Trump’ın askerlerini geri çekerek harekâta imkân tanıdığı, sonra da “saldırının kötü bir fikir olduğunu” söylediği aktarılmıştır.

Bölgesel uyuma bakıldığında Trump’ın çelişkili yaklaşımlarını ortaya koyan cümleler arasında bağ kurulduğu görülmüştür. Haber kaynakları olarak Suriyeli ismi verilmeyen bir aktivistin, *The New York Times*’a yedi kişinin öldüğünü söylediği ve Trump’ın sıkı destekçilerinden Lindsey Graham’ın, Trump’ı Kürtleri “utanmaz bir şekilde yüzüstü bıraktığını” dile getirdiği belirtilmiştir.

Kısa ve anlaşılabilir cümleler ve aktif cümle yapılarından meydana gelen metinde en dikkat çeken sözcük, “Kürtlerin Suriye’de iyi bir enstrüman/alet/araç” olduğu belirtilen ve IŞİD’le mücadele için rollerinden bahsedilen cümlede görülmüştür. Haberlerin çoğunda “müttefik, kahraman, ortak” olarak nitelenen YPG’nin bu haberde “enstrüman/alet/araç” anlamlarına gelen bir kelime ile bahsedilmesi göze çarpmaktadır. Bu, Batı basınındaki söylem açısından derinlemesine irdelenmesi gereken bir bir husustur. Harekât süreci boyunca “müttefik” olarak servis edilen YPG/PYD’nin kriz anında gerçek rolü kamuoyuna açıklanarak Batı’nın bu örgütten kendi çıkarları için istifade ettiği ortaya konulmaktadır.

Haberin retorik olarak güçlendirilmesi için kim olduğu belirtilmeyen uzmanlardan “Türkiye’nin operasyonu IŞİD’in Suriye’nin kuzeydoğusundaki eski kalesinde yeniden ortaya çıkmasını kolaylaştırıyor.” şeklinde bir alıntı yapılmıştır. Ancak kaynağı verilmeyen değerlendirilmeler, bu yorumların haber merkezine ve medya kuruluşunun kendi ideolojik yaklaşımına ait olduğu düşüncesini yaratmaktadır.

(Image credit: Brendan Smialowski/AFP/Getty Images)

Resim 3.46: BW3 numaralı "Haber: Trump Yönetimi Yetkilileri, Türkiye'nin Suriye'yi İşgal Edeceğini Düşünmüyordu" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BW3 numaralı "Özel Haber: Trump Yönetimi Yetkilileri, Türkiye'nin Suriye'yi İşgal Edeceğini Düşünmüyordu" başlıklı haberde spot bulunmamaktadır. Yedi kısa cümleden oluşan haberin makro ve mikro yapısı birlikte ele alınmalıdır. Haberin girişinde, "Konuyla ilgili bilgisi olan altı kişi *Axios*'tan Jonathan Swan'a, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın iki yıl boyunca Suriye'deki Kürtlere karşı saldırı başlatma tehdidini duyduktan sonra, Başkan Trump ve üst düzey yönetim yetkililerinin onun bunu asla gerçekleştirebileceğini düşünmediklerini söyledi." denilmiştir. Haberde kullanılan fotoğraf, daha önce *Time* dergisinin de Trump'ın Erdoğan'a yazdığı tehdit mektubunun haberinde kullanılan fotoğrafın çekildiği G20 Zirvesi'nde çekilmiştir. *Time* dergisi, Trump'ın Erdoğan'a öfkeli bir şekilde baktığı izlenimi veren bir kare kullanılırken, bu haberde her iki liderin gazetecilere gülümsediği ve renkli bir poz verdikleri karenin kullanılması dikkat çekmektedir.

Haberde ana olay, *Axios* isimli medya kuruluşundan Jonathan Swan'ın özel haberine dayandırılan iddialarda Trump'ın Erdoğan'ın Barış Pınarı Harekâtı başlamadan yıllar önce verdiği sinyaller ve YPG güçlerini Türkiye sınırından uzaklaştırma ve güvenli bölge kurma gibi planlarına Trump ve kurmaylarının inanmayıp konuyu ciddiye almamasıdır. Haberde verilen ardalan bilgisinde, sürecin harekâttan iki yıl öncesine dayandığını ileri sürülmektedir. Erdoğan ve Trump bu

konuyu 2017'de konuşmuş ve Trump da ABD birliklerine yansımadığı sürece harekâta ses çıkarmayacağını söylemiştir. Buna göre Erdoğan bahsi geçen konuşmaları her yaptığında, Trump, harekât gerçekleşirse Erdoğan'ın bunun sonuçları olacağını ve sorumluluğun kendisinde olacağını bildiğini varsaymaktadır. Bu bağlamda aslında Trump'ın, Türkiye'nin bu harekâta kalkışmayacağına yönelik bir inancı olduğu belirtilmektedir. Özellikle ABD siyasetinin her iki tarafından da büyük tepki alan Trump'ın eleştirilmesine yönelik nedensellik ilişkisi kurulan cümlelerin yer aldığını söylemek mümkünse de haber, yedi kısa cümleden oluştuğu için detaylı bir bölgesel uyum analizine ihtiyaç kalmamaktadır. Sözcük seçimleri bakımından "ABD birliklerine bulaşmamak" ifadesi argo bir söylemi ortaya koymakta, ancak ABD Başkanı Trump'ın alışkın olunan üslubuyla da örtüşmektedir. Haber, referans verilen *Axios*'un özel haberine dayandığı için yoğun bir retorik çaba görülmemektedir.

Syrian Kurds gather around a US armoured vehicle during a demonstration against Turkish threats.
(Image credit: DELIL SOULEIMAN/AFP via Getty Images)

Resim 3.47: BW4 numaralı "ABD Yaptırımları Türkiye'yi Durduracak mı?" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BW4 numaralı "ABD Yaptırımları Türkiye'yi Durduracak mı?" başlıklı haberde, Barış Pınarı Harekâtı'nın başından beri en çok tartışılan konu olan Trump'ın Amerikan birliklerini Suriye'nin kuzeyinden çektiği ve Türkiye'ye yeşil ışık yaktığıyla ilgili bir spot tercih edilerek "Başkan Yardımcısı, Donald Trump'ın Türkiye'nin Suriye'deki saldırısına 'yeşil ışık' yakmadığı konusunda ısrar etti." denilmiştir. Haberin girişi şu şekildedir:

> "ABD, ülkenin Suriye'nin kuzeyindeki askerî operasyonlarına yanıt olarak Türk yetkililere ve kurumlara yaptırımlar uyguladı. BBC'nin haberine göre, Başkan Donald

Trump Pazartesi günü doğrudan Türk mevkidaşı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşerek derhal ateşkes talep etti."

Haber girişinde anlatılan ana olay, Türkiye'ye yönelik yaptırımlar ve bu yaptırımlar üzerinden Barış Pınarı Harekâtı'nın durdurulması için ABD'nin Ankara'ya yaptığı baskıdır. Haberde kullanılan fotoğrafın altında "Suriyeli Kürtler, Türk tehditlerine karşı düzenlenen gösteri sırasında ABD zırhlı aracının etrafında toplanıyor." yazısı bulunmaktadır. Suriye'nin kuzeyinde Kürt yerleşimcilerin bulunduğu bölgede çekilen fotoğrafta, çeşitli yaş gruplarından kadın ve erkekler Amerikan askerî zırhlı aracı etrafında toplanmış, PYD bayrağı ve üzerinde Kürtçe kelimeler yazılı flamalar sallamaktadır. Fotoğraftaki insanların coşkulu ve Amerikan askerlerine ilgili yaklaşımları göze çarpmaktadır. Askerî aracın üzerinde Amerikan bayrağının gönderde olması, ön plana çıkmaktadır. Fotoğrafta arkada yürüyen diğer siviller ve park hâlindeki araçlar ile kerpiç evler görülmektedir. Bu fotoğraf, Amerikan varlığının olduğu ve Kürtlerin yaşadığı kasabalarda her şeyin yolunda olduğu fikrini temsil etmektedir.

Haberde, ana olayda söz edilen yaptırımlar arasında "100 milyar dolarlık ABD-Türkiye ticaret anlaşması müzakerelerinin durdurulması, çelik tarifelerinin yüzde elliye yükseltilmesi ile üst düzey Türk yetkililerin ABD'deki varlıklarının dondurulması ve onlarla ABD işlemlerinin yasaklanması yoluyla doğrudan yaptırımlar uygulanması" maddeleri bulunmaktadır. Haberdeki ardalan ve bağlam, yaptırım konusu işlenmeden önce kısaca okura sunulmuştur. Buna göre Trump'ın olaydan önceki hafta ABD birliklerinin bölgeden çekileceğini duyurmasıyla "Türk kuvvetlerinin İslam Devleti'ne karşı mücadelede ABD'nin kilit müttefîki olan Kürt savaşçılara karşı saldırı başlatmasının önünü açtığı" ifade edilmiş ve ardından Türkiye'nin sınır ötesi "saldırıya" başladığı yazılmıştır.

Ardalan bilgisinde yakın tarihten ve Türkiye perspektifinden bahsedilmemiş; bağlam, Trump'ın ABD askerlerini çekmesi ve TSK'nın Suriye'nin kuzeyinde YPG'ye saldırmasıyla sınırlı kalmıştır. Haberde kullanılan kaynaklar ve yer alan görüşlere bakıldığında, El Cezire'ye konuşan bazı senatörlerin "endişeli" oldukları, Başkan Yardımcısı Pence'in, ABD'nin Türkiye'ye yeşil ışık yakmadığına ilişkin demeci, Washington DC merkezli Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi'nin Türkiye Projesi direktörü Bülent Alireza'nın Trump'ın taktiklerinin "izlenmesinin neredeyse utanç verici" olduğu ve Pence'in Ankara'ya yapmayı planladığı ziyaretin "imkânsız bir görev" olacağı gibi görüşler aktarıldığı saptanmıştır.

BW4 numaralı haberin mikro yapısı incelendiğinde haber akışında uzun paragraflara yer verilmediği, aktif yüklem yapısı tercih edildiği ve metnin basit bir yapıda olduğu değerlendirilmektedir. Ancak aynı görüşü savunan cümlelerin peşpeşe sıralanmış olması, bazen de birbiriyle çelişen görüşlerin aynı paragraf içinde sunulması bölgesel uyumun eksikliğini göstermekte ve okuyucu açısından metnin bütününü alımlamayı zorlaştırmaktadır. Türkiye açısından sözcük seçimlerine bakıldığında "harekât" sözcüğünün bir kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda daha çok "saldırı", "atak", "taarruz", "işgal" gibi tek yönlü hamleyi ifade eden sözcükler tercih edilmiştir. Haber, retorik etkisini çok sayıda siyasetçi ve uzmanın görüşlerine yer verilmesinden almaktadır. Başlıkta yer alan "yaptırımlar Türkiye'yi durduracak mı" sorusunun cevabı olarak Türkiye'ye yönelik yaptırımlar sıralanmış ve ardından bu konuda siyasetçilerin vermiş olduğu yanıtlar okura sunulmuştur. Buna göre bazı senatörler yaptırımları desteklerken Cumhuriyetçi kanattan hem destekleyici hem de aksi yönde fikirler de ortaya atılmıştır. Demokrat Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'nin yaptırımların "çok yetersiz kaldığını" söylediği demeci ise haberin son bölümünde verilmiştir. Bu şekilde aslında haber başlığındaki sorunun asıl yanıtının da bu olduğu duygusunun okura aktarılmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir.

(Image credit: Adem Altan/AFP via Getty Images)

Resim 3.48: BW5 numaralı "Türk Lider Erdoğan, Trump'ın Suriye Taleplerini Soğukkanlılıkla Reddediyor ve 'Trump Buraya Geldiğinde Konuşacağım' Diyor" başlıklı içeriğin fotoğrafı

BW5 numaralı "Türk Lider Erdoğan, Trump'ın Suriye Taleplerini Soğukkanlılıkla Reddediyor ve 'Trump Buraya Geldiğinde Konuşacağım' Diyor"

başlıklı haberin makro yapısına bakıldığında spot kullanılmadığı görülmektedir. Haberin girişi şöyledir:

> "Başkan Yardımcısı Mike Pence, Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ve Ulusal Güvenlik Danışmanı Robert O'Brien, Perşembe günü Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmek üzere Çarşamba günü Türkiye'ye gidiyor. ABD heyeti, Başkan Trump'ın, NATO müttefiki Türkiye'nin Suriye işgalini durdurması ve Erdoğan'ın ezmeye söz verdiği Kürtlerle ateşkes görüşmesi yapması yönündeki talebini iletecek. Trump, Ankara'nın uymaması hâlinde Türk yetkililere yaptırım uygulanması talimatını verdi."

Buna göre, ana olay Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'nı durdurması yönünde Trump hükûmetinden yaptırım tehdidi görmesi ve Erdoğan'ın Başkan Yardımcısı Pence ile görüşmeyi reddetmesidir. Bu durum, medyada şaşırtıcı bulunmuş ve Erdoğan'ın Trump'ın tehditlerini "soğukkanlılıkla" reddettiğinin altı çizilmiştir. Metinde yer alan ardalan bilgisine göre Erdoğan, Trump'ın taleplerini reddetmiş ve Türkiye'nin saldırısını ancak Kürt savaşçılar silahlarını bırakıp Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'de oluşturmak istediği "güvenli bölgeyi" terk ettiğinde sonlandıracağını deklare etmiştir. Erdoğan, "Ateşkes ilan edin diyorlar, biz asla ateşkes ilan etmeyeceğiz. Operasyonu durdurmamız için bize baskı yapıyorlar. Yaptırım açıklıyorlar. Yaptırım endişemiz yok." diyerek yaptırım tehditlerine karşı bir duruş sergilemiş ve bunun üzerine ABD Başkan Yardımcısı Pence, heyetiyle birlikte Türkiye'yi ziyaret etmeyi planlamıştır. Erdoğan *Sky News*'e Pence veya Pompeo ile görüşmeyeceğini söylemiş, "Onlarla konuşmayacağım. Onlar mevkidaşlarıyla konuşacaklar. Trump buraya geldiğinde ben konuşacağım." şeklinde açıklama yapmıştır.

Haberde bağlam bilgisi ise metnin sonunda verilmiştir. ABD Özel Kuvvetleri tarafından desteklenen Kürtler'in Trump'ın Erdoğan'la 6 Ekim'de yaptığı telefon görüşmesine kadar kuzeydoğu Suriye bölgesini kontrol ettikleri; Kürtlerin daha sonra Suriye hükûmeti ve Rus müttefikleriyle anlaşmaya vardığı ve Rusya'nın Suriye güçlerini desteklemek ve Türkiye-Suriye arasındaki doğrudan çatışmayı önlemek için bölgeye asker gönderdiği bilgisi verilmektedir. Haberde Erdoğan'ın açıklamaları için *Skynews* kaynak gösterilmiş ve bunun dışında hiçbir yetkilinin demecine yer verilmemiştir.

BW5 numaralı haberin mikro yapısında sık sık tırnak içinde verilen kısa demeçlerle basit ve aktif yüklem yapısıyla birbirini takip eden kısa cümlelerin tercih edildiği görülmektedir. Olay örgüsünde kronolojik bir sıralama izlenmemiş ancak olayların sebep-sonuçlarını ifade eden cümleler peşpeşe sıralanmıştır. Haberin kısa bir metinden oluşması nedeniyle bölgesel uyumda bir sorun görülmemiştir. Sözcük

seçimlerinde “Erdoğan’ın ezmeye söz verdiği Kürtler”, “Türkler … terk edilen ABD üslerini işgal etti” gibi ifadelerle Türkiye’nin bölgedeki meselesinin “etnik” olduğuyla ilgili bir mesaj verilmeye çalışılmış; Türkiye, Suriye’nin kuzeyindeki faaliyetleri nedeniyle “işgalci” olarak yansıtılmıştır.

Haberin kurgusu ve akışı, okuyucu açısından kolaylık sağlamaktadır ancak metnin kısa olmasından ötürü haberde geniş bir ardalan ve bağlam bilgisi verilmediği görülmüştür. *The Week* dergisinde genel olarak çok uzun haberler çıkmadığı ve incelenen bazı haberlerin de “speed read” yani “hızlı okuma” kategorisinde yayınlandığı düşünüldüğünde, haberin bu bakımdan eleştirilemeyeceği değerlendirilmektedir.

Haberde Türkiye’nin Trump’ın tehditlerine boyun eğmemesi yetkililerin demeçleriyle aktarılmakta, diğer taraftan da Erdoğan’ın Putin’in görüşme davetini kabul ettiği okurun dikkatine sunularak, Türkiye’nin cesaretini “Rusya ile sağlayacağı mutabakattan alıyor olabileceği” izlenimi de yaratılmaktadır.

Sözcük seçimleri açısından bakıldığında *The Week* haberlerinde daha önce de Türk yetkililerin demeçlerindeki bazı ifadelerin, dergi tarafından değiştirilerek okura sunulduğu görülmüştü. Keza bu haberde de Erdoğan’ın demecinde “Kürtler” sözcüğünün yer almamasına, açıkça YPG’den bahsetmesine rağmen demecin haber metnine “Kürtler” olarak aktarılması, Türkiye’nin hamlelerini etnik kaygılarla gerçekleştirdiğine dair yanlış bir algıya neden olmaktadır. Bu algının kasıtlı yaratılmış olma ihtimali ise göz ardı edilmemelidir.

3.4 BULGULARIN YORUMLANMASI

3.4.1 Fırat Kalkanı Harekâtı’nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu

FF1 numaralı “Suriye için Güvenli Bölge” başlıklı görüş yazısında Suriye’de güvenli bölge oluşturulması için atılacak adımlarda ABD’nin ve dolayısıyla dönemin Dışişleri Bakanı John Kerry’nin rolü öne çıkarılmış; Rusya ve Suriye ikilisi şiddet suçlarının geneliyle ilgili konumlandırılmış; güvenli bölge çağrısını en fazla ve en uzun süre dillendiren ülke Türkiye olmasına rağmen Türkiye’nin, sadece Rusya’nın bölgedeki varlığını dengelemek açısından bir etkili bir unsur olabileceği imajı yaratılmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı’na atıfla Türkiye’nin bölgedeki dengeleri Amerikan perspektifinden olumsuz şekilde değiştirdiği zikredilmiş ve terörle mücadele amacından söz edilmemiştir; ayrıca metnin tamamında da IŞİD dâhil olmak üzere hiçbir gruba yönelik “terör” tanımı kullanılmamıştır.

FF2 numaralı “Osmanlı Hayaletleri” başlıklı görüş yazısında yazar, Türkiye’nin Suriye’nin kuzeyine yönelik başlattığı Fırat Kalkanı Harekâtı’nı “işgal” ve “istila” olarak tanımlamış, Türkiye’yi temsil eden hemen hemen bütün öznelerin bulunduğu cümlelerde açıkça olumsuz veya dolaylı olarak olumsuz çağrışım yapan sözcükler tercih etmiştir. Yazıda, PYD’nin PKK’dan ayrı bir örgüt olduğunu vurgulanmış; PYD, kahramanlık ve merhamet duygularını çağrıştıran sözcüklerle tanımlanmış; okur, harekâtın gayri meşru olduğuna ikna etmeye çalışılmıştır. Metnin en dikkat çeken kısmı ise son cümlede harekâtın Türkiye içerisinde istikrarsızlık ve şiddet doğurabileceğiyle ilgili dolaylı tehdit içeren satır arası bir mesaj olmuştur.

FF3 numaralı “Rojava Modeli” başlıklı görüş yazısında, ortaya konulan Rojava’daki siyasî yönetim modeli, tamamıyla olumlayıcı bir söylemle anlatılmış; geçmişten bugüne Kürt kadın militanların PKK ve PYD/YPG örgütleri için önemi ve liderlikleri aktarılmıştır. Feminizm anlatısıyla ABD’nin kendisini kadınların savunucu olarak konumlandırması dolayısıyla; cinsiyet eşitliğini yücelten ve etnik ve ulusal haklar gibi kavramlara karşı çıkan bir demokrasi biçimi uyguladığı iddia edilen Suriye Kürtlerini, dolayısıyla Rojava modelini desteklemesi gerektiği savunulmuş ve bu görüşe yönelik ikna edici bir retorik kullanılmıştır. “Osmanlı Hayatlerleri” başlıklı *Foreign Affairs* haberinde Türkiye’nin eş tutmasına rağmen PYD ve PKK’nın ayrı örgütler olduğu iddia edildiği halde bu yazıda PYD eş Başkanı Salih Müslim, Rojava’nın liderlerinden biri olarak zikredilmiş ve kendisinin PKK’nın Suriye mensubu olduğu açıkça belirtilmiştir.

FF4 numaralı “Erdoğan’ın Serüveni” başlıklı içerikte ana konu Fırat Kalkanı Harekâtı veya Türkiye’nin Suriye’deki askerî varlığı olmamakla beraber, Türkiye’nin güneydoğusunda başlayan terörle mücadele harekâtı “savaş” olarak nitelenmiştir. Yazar Abdullah Öcalan’ı “hapisteki asi Kürt lider” olarak tanımlamış ve Çözüm Sürecinin bitişine yönelik ardalan ve bağlam bilgisini tam olarak vermemiştir. Konu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın kişisel hırsları, baskıcı ve otoriter oluşu ile muhafazakar siyasetinin başarısızlığı iddiasına dayandırılmıştır.

FN1 numaralı “NATO, Türkiye’nin Putin’in Kollarına Düşmesini Durdurmak için Harekete Geçmeli” başlıklı haber, ABD eski Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Türkiye, Orta Doğu ile Rusya bölgesini iyi bilen eski diplomat Matthew Bryza tarafından kaleme alınmış bir görüş yazısıdır. Metin, doğrudan Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili olmamakla beraber Türkiye’nin Suriye içindeki terör unsurlarının oluşturduğu tehditlerle karşı

karşıya kalmasından bahsetmiştir. Metnin ana fikri, Türkiye'nin Rusya ile yakınlaşılmasına engel olunması gerektiğidir. Yazar, bu konuda ABD siyasetini ikna edici bir görüş kaleme almış ve önerdiği politikasını sağlam argümanlarla desteklemiştir. Türkiye'nin perspektifine de yer verilen metinde, ABD'ye karşı ortaya konulan komplo teorilerinin makul dayanakları olduğu ifade edilmiş ve Türkiye'nin NATO üyeliğinin tehlikeye girdiğini söyleyen dönemin ABD Dışişleri bakanı John Kerry'ye karşı bir duruş sergilenmiştir. Metinde, Türkiye'nin NATO'nun içinde, dışından daha değerli olduğu anlatılmıştır. Metinde genel itibarıyla Türkiye'nin fail olduğu olumlu durumlar aktif cümle yapısıyla, olumsuz durumlar ise Türkiye'nin gizli özne olduğu pasif cümle yapısıyla okura sunulmuştur. Bu da yazarın Türkiye'ye dönük maksatlı bir olumlu algı üretmeye çalıştığı veya Rusya ile yakınlaşmasını engellemek için Amerikan siyasetine ve kamuoyuna doğru mesaj vermek amacıyla yaptığı stratejik bir iletişim çalışması gibi görünmektedir.

FN2 numaralı "ABD, Suriye'deki Türk ve Kürt Güçleri Arasında Ateşkes İstiyor" başlıklı haberde Türkiye'ye karşı çifte standartlı bir yaklaşım ve dil kullanılmıştır. Bu sonucun en açık dayanağı, aynı metin içerisinde Özgür Suriye Ordusu için "Türk yanlısı isyancılar" denilmesi ancak SDG için "Amerikan yanlısı grup" yerine "ABD'nin desteklediği Kürt Suriye Demokratik Güçleri" ifadesi kullanılması olmuştur. Haberin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında Fırat Kalkanı Harekâtı'na atıf olmasına rağmen bağlamın okura tüm tarafların görüşlerini eşit şekilde yansıtacak düzeyde aktarılmadığı görülmüştür. Türkiye'nin terörle mücadele argümanı YPG'nin "Suriye'den toprak alma bahanesi" demeciyle çürütülmeye çalışılmıştır. Konu, Türkiye'nin Kürt etnik kimliğiyle çatışması veya etnik savaş şeklinde anlaşılmasını sağlamaya dönük kurgulanmış bir dille okura sunulmuştur. ABD'nin "Türk ve Kürt güçlere" çağrıda bulunduğu şeklindeki haber başlığı da bu kurguya hizmet etmektedir.

FN3 numaralı haber "Trump'ın Kuruluşlarının Dış Ticareti, ABD Ulusal Güvenliğini Nasıl Tepetaklak Edebilir?" başlığıyla ABD Başkanlık seçimlerine gidilirken Cumhuriyetçi aday Donald Trump'ın kampanyası ve seçilmesi hâlinde Amerikan dış politikasına getireceği olumsuz etkileri analiz etmeye çalışmıştır. ABD'nin iç meseleleri ve farklı ülkelerle ilişkilerinden de bahsedilen haberde, Orta Doğu için ayrıca atılan başlıkta Fırat Kalkanı Harekâtı'na atıfla, Türkiye'nin Suriye'de IŞİD'le savaşması ve Türkiye'de bir askerî üssü Uluslararası Koalisyon'un kullanımına açması övgüyle anlatılmıştır. Bununla beraber, Suriye'de ABD'nin müttefîki olarak

tanımlanan Kürtler olarak nitelenen ve Türkiye'nin terör örgütü olarak görüp mücadele ettiği YPG unsurlarıyla savaşının ABD'nın çıkarlarıyla ters düştüğü belirtilmiştir.

FN4 numaralı haber, dönemin HDP eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın kaleme aldığı bir görüş yazısıdır. Görüş yazısı olmasının doğası gereği öznel, haber kaynaklarına ve olayın taraflarının görüşlerine yer vermeyen metinde, Türk hükûmetinin IŞİD'i desteklediği gibi Türkiye'nin yanı sıra ABD ve Küresel Koalisyon'un resmî görüş ve açıklamalarıyla da uyuşmayan bir anlatı görülmüştür. Örneğin, bu yazıdan bir gün önce yayınlanan ve bu tez kapsamında incelenen FN2 numaralı haberde Türkiye'nin IŞİD'le mücadelesinden övgüyle söz edilmişti.

FN5 numaralı haberde, "Erdoğan, IŞİD'in Kalesi El-Bab'a Yeni Hamleyi İlan Etti" başlığı kullanılmış, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın G20 Liderler Zirvesi'nde Türk ordusunun Fırat Kalkanı Harekâtı kapsamındaki ikinci önemli hamle olarak El Bab'a ilerleyeceği açıklaması, ana olay olarak sunulmuştur. *Newsweek*'teki diğer haberlerin aksine bu haber Türkiye'nin bakış açısını eksiksiz şekilde yansıtmış, PKK'nın Türk ordusunu ve makamlarını hedef aldığından bahsedilmiş, sebep-sonuç ilişkileri, konunun ardalanı ve bağlamıyla birlikte net bir şekilde okura aktarmıştır.

FN6 numaralı haberde "Suriye'de Kürtler Türkiye'nin İsteğiyle Geri Çekilmeye Başladı" başlığıyla Türkiye'nin, ABD'nin müttefîki olarak tanımladığı silahlı Kürt grupların Fırat'ın batısına doğru çekilmesi talebinin gerçekleştiği; ancak IŞİD'e karşı Uluslararası Askerî Koalisyon'un gerçekleştirdiği Doğal Kararlılık Operasyonu Sözcüsü'ne göre bu geri çekilmenin geçici olduğu; Rakka harekâtına kadar grupların hazırlık yapması için geri çekilmenin kabul edildiği ifade edilmiştir. Haber çok sesli, manipülasyondan uzak, herhangi bir tarafın amacına hizmet etmeyen, tüm tarafların demeçlerine yer verilmiş bir şekilde kurgulanmıştır. Ancak bahsi geçen silahlı grupların sunumuyla ilgili "Kürt YPG milis grubu", "Kürt güçler", "Kürt ve Arap savaşçılardan oluşan SDG", "Suriye Demokratik Güçleri", "Suriyeli Kürt Güçler", "YPG", "Suriyeli Kürt savaşçılar", "Kürt savaşçı" gibi pek çok farklı tanımlama kullanarak bu grupların niteliği ve mensubiyetiyle ilgili bir belirsizlik resmedilmiştir.

FN7 numaralı "Musul'da IŞİD'le Savaş, Bağımsız Bir Kürdistan'a Yol Açabilir" başlıklı haber, Janine de Giovanni tarafından kaleme alınmış bir görüş yazısıdır. Yazının başında ve sonunda sözde Yezidi kadın tugay komutanı Kider'in bağımsız Kürt devletiyle ilgili verilecek mücadele ve kararlılıkla ilgili demeçleri, metnin retorik gücünü artırmak amacıyla kullanılmıştır. Metinde Fırat Kalkanı Harekâtı sırasında

Türkiye'nin Suriye'deki silahlı Kürt grupların Fırat Nehri'nin doğusuna çekilmelerini istemesinin ABD tarafından desteklenmesi, ABD'nin Kürtlere ihaneti olarak nitelenmiştir. Metnin tamamında terör kelimesi veya terör bahsi geçmediği gibi metnin ilk cümlesinden son cümlesine kadar Kürtlerin bağımsız bir devleti hak ettiği fikrinin tarihsel argümanlar, analistlerin görüşleri ve kadın militanların röportajlarıyla desteklenerek okura empoze edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Jared Malsin tarafından kaleme alınan FT1 numaralı haberin, Türkiye'nin Özgür Suriye Ordusu ile birlikte gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Harekâtı'nı olumlayan, harekâtın hem bölge halkı için hem de küresel anlamda faydalarını ortaya koyan, IŞİD tehdidine karşı Türk ordusunun rolünün önemini de ön plana çıkaran bir metin olarak hazırlandığı görülmektedir. Haberde sık sık Türkiye'nin başarısına bölge halkıyla yapılan röportajlar aracılığıyla övgü sunulduğu açıktır. Haberde harekâtın Gandura kasabasından sonra IŞİD'in elinde tuttuğu El Bab'ın da kontrol altına alınması neticesinde ortaya çıkaracağı risklere değinilmektedir. Türk askerî unsurlarının Rus ve Suriyeli askerlerle silahlı Kürt grupların yakınına konumlanmış olacağı belirtilmektedir. Haberin retorik olarak gücü; haber anlatımının edebi sanatlarla güçlendirilmesi, hem ana olayı destekleyen hem de eleştiren demeçlerin haberde yer bulması ve özellikle sözcük seçimlerinin etkileyici olmasından ileri gelmektedir. Haberin başlığı, haberde kullanılan fotoğraf ve haber metni; bütün olarak Fırat Kalkanı Harekâtı'nın olumlu bir şekilde okura yansıtılması ve Suriyeli muhaliflerin de bu durumdan duyduğu memnuniyetin şüpheye yer bırakmayacak bir izlenim bırakması üzerine tasarlanmıştır.

FE1 numaralı "Duman ve Kaos: Suriye'deki Savaş" başlıklı haber, ana fikri itibarıyla Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Harekâtı'nın bölgede daha fazla karmaşaya ve insanî krize neden olacağı düşüncesini yansıtmak üzere kurgulanmıştır. Retorik olarak güçlü ve gerek sözcük seçimleri gerekse sayısal veriler ve bilgilerle desteklenen içerikte, ana olayın tüm taraflarının görüşlerine ve demeçlerine yer verilerek çok sesli ve objektif bir şekilde sunulduğunu gören okuyucunun güvenini kazanmak hedeflenmiştir. Haberde Türkiye, entrikalar içerisinde bulunan, bölgeyi karıştıran ve dengeleri değiştiren bir şekilde konumlandırılırken Kürtler direniş gösteren ve IŞİD'e karşı büyük başarılar elde eden taraf olarak gösterilmiştir. ABD hakkında ise olumlayıcı ve bölgenin güven ve istikrarı için umut verici bir imajla süsleyen ifadeler kullanılmıştır. Haberde, Birleşmiş Milletler yetkililerin uyardığı "dehşetin zirvesi" durumunun engellenmesi için ABD'nin rolünün

önemli olduğuna değinilmektedir. Başlıktan fotoğraf seçimine, fotoğraf altı yazısından olayın sunumuna kadar her detayda, Türkiye'nin harekâtının zararlı olacağı ve daha fazla kaosa neden olacağı konusunda ikna edici bir portre ortaya konulmuştur.

FW1 numaralı "Türk Tankları, IŞİD'i Son Sınır Kalesinden Çıkarmak İçin Büyük Bir Hamleyle Suriye'ye Girdi" başlıklı haber, yalın ve anlaşılır bir dille Fırat Kalkanı Harekâtı kavramını kullanmadan TSK'nın Cerablus'a tanklarla girişini anlatmaktadır. Hem Batı'dan hem de Türkiye'den kullanılan haber kaynaklarıyla tarafsız bir perspektif sunduğu görülen haberde sentaktik dizilim, TSK'nın gücünü yansıtmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin IŞİD'le mücadeledeki "özgüvenli" duruşu; harekâtı başlatmak için dönemin ABD Başkan yardımcısı Biden'ın Türkiye ziyaretinden saatler öncesini seçmesi, Biden'ın ilişkileri düzeltmek için Ankara'ya gelmesi, Türkiye'nin "Kürt savaşçıların saldırıya katılmasına gönülsüzce izin vermesi" gibi ifadelerin tamamında göze çarpmaktadır. Bu da haberin objektif kurgulanmasına rağmen sahadaki somut veriler ışığında haberdeki genel retoriğin Türkiye lehine bir algıyı mümkün kıldığını göstermektedir.

FW2 numaralı "Türkiye Destekli Suriyeli İsyancılar Köyleri Kürtlerin Öncülüğündeki Güçlerden Aldı" başlıklı haberin tamamında Türkiye'nin Kürtlere etnik açıdan saldırdığı, Türklerin Kürtleri öldürdüğü, Türkiye'de Kürt isyancılarla savaştığı gibi ifadeler kullanılmış; TSK'nın harekâtının etnik temelli olduğu algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Haberde terör, terörle mücadele, terör eylemleri gibi kavramlardan hiçbir şekilde bahsedilmediği gibi, haberde yer verilen sivil ölümleri gibi somut olaylarla "Türkler" ve "Suriyeli isyancılar", şiddet olaylarının faili olarak konumlandırılmıştır. Haberde tercih edilen fotoğraf da yine haberdeki "fail"e işaret etmektedir. Haberde, sözcük seçimleri ve sözdizimi açısından da Türklerin saldırgan ve Kürtlerin mağdur olduğu bir resim ortaya konmuştur. Haberde verilen bilgilere göre ana olayın arka planına hâkim olmayan bir okuyucu için retorik açıdan çok güçlü bir haber olsa da, yazarın ardalan ve bağlam bilgisine gerektiği şekilde yer vermemesi ve bölgesel uyumda eylemlerin kendi arasındaki neden-sonuç ilişkisini sağlamaktan kaçınması, haberi etik açıdan zayıflatmakta ve metnin manipülatif bir haber olduğunu ortaya koymaktadır.

FW3 numaralı "IŞİD 'Birkaç Saat İçinde' Türkiye-Suriye Sınırına Tüm Erişimini Kaybedecek" başlıklı haberde, yalın bir dil ve net bilgiler dikkat çekmektetir. Türk kaynaklarından yapılan alıntı, yerel bir kaynağın röportajıyla desteklenerek

inandırıcılık sağlanmıştır. Derginin IŞİD'le ilgili farklı haberlerinde "IŞİD Komutanı" ifadesinin kullanıldığı görülürken yerel kaynak olan askerî yönetici Saif Ebu Bekir için "militan lider" tanımının kullanılması dikkat çekmektedir. Bu durum, neden IŞİD'in daha kurumsal bir ifadeyle temsil edilip ÖSO mensubu bir askerin "militan" olarak nitelendiğiyle ilgili soru işareti doğurmaktadır. Bir önceki haberin aksine haberde "Kürt güçler"den bahsedilmeği için IŞİD için terör örgütü tanımının yapılmasından kaçınılmadığı göze çarpmaktadır. Haberin başlığı, haberde kullanılan fotoğraf ve metnin bütünü arasında uyum görülmektedir. Haberde Türkiye'ye yönelik özel bir atıf bulunmamaktadır.

FW4 numaralı "Suriyeli İsyancılar, IŞİD'in Kıyametin Başlayacağını Düşündüğü Şehirleri Ele Geçirdi" başlıklı *The Week* dergisi haberinde Dabık kasabasının IŞİD'den kurtarılması olan ana olay, "Suriyeli isyancılar"ın demeçleri üzerinden okura sunulmuş ve haberde farklı kaynaklar ve görüşler yer almamıştır. Haber başlığı, girişi ve haberde kullanılan fotoğrafta yer alan "kıyamet" metaforu etkileyici bir şekilde okurun algısına ulaşmaktadır. Fotoğraftaki akşam üstü günbatımı görüntüsü -ki inanışa göre kıyamet akşam saatinde kopacaktır, girişte bahsedilen Dabık'ın IŞİD'in kabulüne göre Müslümanlar ve Hristiyanlar arasında kıyameti getirecek savaşın yapılacağı yer olması ve haberin bitimindeki "kıyamet şimdilik ertelenmek zorunda" ifadesi, IŞİD'in uğradığı hüsranla beraber Müslümanların ve Hristiyanların kendi aralarında değil de IŞİD'e karşı savaştıkları çağrışımıyla bütünleşerek olağanüstü bir retorik gücü ortaya koymuştur. Haberde Türkiye'nin "Suriyeli isyancılar"ı desteklemesi dışında belirli bir ifadeye yer verilmemiştir.

3.4.2 Zeytin Dalı Harekâtı'nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu

ZF1 numaralı içerikte "Türkiye'nin Afrin Harekâtı ve Amerika'nın Suriye'deki Geleceği" başlığı ve "Washington neden çıkışı gözetlemeli?" spotu ile TSK'nın Zeytin Dalı Harekâtı'nın ABD dış politikasında kayda değer değişikliğe neden olduğu anlatılmıştır. Aynı zamanda Atlantik Konseyi'nin Orta Doğu araştırmacısı olan yazar Aaron Stein, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde bulunmasını "işgal" olarak nitelemiş ve harekâtı düşmanlaştırmış ancak ABD'nin oradaki askerî varlığından söz ettiği hemen her cümlede ABD'yi bölgenin kurtarıcısı olarak tarif etmiştir. Yazarın Türkiye'nin bölgede strateji üretmesi ve varlık göstermesinin gayri meşru gösterdiğini; ABD'nin ise Suriye'deki varlığının gerekli ve kuzey bölgeye istikrar getirme amacında olduğunu ve de üs kurmaya hakkı olduğunu meşru bir zeminde kurgulayarak okura sunduğunu

söylemek mümkündür. Metin, ABD'nin hangi koşullarda Suriye'de kalabileceğini, Rusya'yla ortak zemin bulmasının önemini ve Esad'ın beklenen zaferini tanımasının ABD'nin bölgede kalmasının şartlarından biri olduğunu gerekçeleriyle birlikte açıklamış; diğer ihtimal olarak da ABD'nin bir gözünün de Suriye'den geri çekilmekte olması gerektiğini savunmuştur. Gerek bağlam bilgisi gerekse sebep-sonuç ilişkileri bakımından, yazar retoriği güçlü ve ikna edici bir metin sunmakla birlikte tek yanlı yaklaşımını da sergilemekten kaçınmamıştır.

ZN1 numaralı "Türk Kuvvetlerinin ABD'nin Suriye'deki IŞİD'e Karşı Mücadelede Kilit Müttefikini Bombalaması, İttifakı Zorlaştırıyor" başlıklı haberde, yazarın TSK'nın Zeytin Dalı Harekâtı'nı anlayışla karşılayan ABD Savunma Bakanı Jim Mattis'e tepkili bir yaklaşımı olduğu, YPG mevzilerinin bombalanması nedeniyle Mattis'in Türkiye'ye tepki göstermemesinin Türkiye'nin üslerini kullanmaya ihtiyacı olmasına bağladığı ve bu dolayımda satır arası eleştirel mesajlar verildiği görülmektedir. Haber kaynakları ve olayın taraflarına söz verilmesi bakımından cömert davranılan haber metninde yazarın sözcük seçimleri, Suriye'de istikrar isteyen tek tarafın ABD olduğu şeklinde bir çıkarım yapılmasını sağlamayı amaçlayan seçimlerdir. Metinde, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine girişinin dayanağı hakkaniyetli bir biçimde PKK ve YPG'ye dayandırılsa da bu eksende yalnızca PKK'dan "İşçi Partisi" şeklinde bahsedilerek Kürt devleti kurma mücadelesi verdiği belirtilip PKK'nın terör eylemleri kapsam dışı bırakılmıştır. Bu da okurda empatiyi engelleyecek eksikliklerin kasıtlı olarak yaratıldığı ihtimalini göz önünde bulundurmayı gerektirmektedir. Haber başlığındaki sav, haberde demeçlerine yer verilen ABD'li Savunma Bakanı Mattis tarafından desteklenmemiş; Mattis anlayışlı, diplomatik ve yapıcı bir dil kullanmasına rağmen yazarın olumsuz yargılarla ittifakın zora gireceğini kanıtlamaya çalışması, verilerin yetersizliği nedeniyle ikna edici olmamıştır. Elbette o dönemin politik gerçekleri iki ülke arasındaki gerginliği ortaya koymaktaydı ancak haber metninin incelemesinde, okuru yazarın savına ikna edecek yeterli argüman ve bilgi bulunmadığı için haberin retorik olarak zayıf olduğunu söylemek mümkündür. Zira, yazar Türkiye ve harekâtına ilişkin sürekli olumsuzluktan bahsederken ABD'li Bakan Mattis, yapıcı sözcükleriyle yazarın savını zayıflatmıştır.

ZN2 numaralı "2018'de Savaş Batı'ya Kayarken Suriye, Rusya ve İran Büyük Üs Kazandı ve İsyancıları İkiye Böldü" başlıklı haberde, İdlib'deki stratejik üs olan Ebu Zuhur'un Suriye ordusu tarafından ele geçirilmesi, dünden bugüne yaşanan olaylar geçmiş zamanda anlatılarak okura sunulmuştur. Bu ana olay etrafında TSK'nın ÖSO

ile gerçekleştirdiği Zeytin Dalı Harekâtı'nın Suriye'de dengelerin değişmesine ve YPG'nin uzaklaştırıldığı bölgelerde kontrolün Esad yönetimine geçmesine neden olduğu da iddia edilmektedir. Yazar Tom O'Connor, Türkiye'nin YPG mevzilerini bombalamasındaki neden olan resmî görüşüne yer vererek ABD'li ve Suriyeli yetkililerden tırnak içerisinde yaptığı alıntıları dengelemiştir. Ancak yazarın "Halk Savunma Birlikleri (YPG), ABD destekli Suriye Demokratik Güçleri'nin baskın grubunu oluştururken, Pentagon, Batı askerî ittifakı NATO'nun bir üyesi olan Türkiye'ye karşı misilleme tedbirleri almadı." cümlesinde kullandığı "misilleme" sözcüğünün maksadını çok aştığı, misillemenin bu bağlam içerisinde ancak düşman unsurlara yapılabilecek bir askerî hamle olduğu düşünüldüğünde, haberde Türkiye'yi düşmanlaştırdığı görülmektedir. Bu durum da haberdeki çok seslilik ve kaynakların çeşitliliği ile sağlanan olumlu görüşü zedeleyecek niteliktedir. Belirtilen cümleden herhangi bir okuyucu "ABD aslında misilleme tedbiri uygulamalıydı ama uygulamadı" anlamı çıkarabilir. Bu da haberde bir NATO müttefîki olan Türkiye ile YPG arasında önceliğin YPG'ye verildiğini göstermektedir.

ZE1 numaralı haber, Rojova'nın özerk yönetimi elde etmesi için gerekli bütün ihtimalleri masaya yatırarak Zeytin Dalı Harekâtı'nın bu hedefe yönelik bir engel teşkil ettiğini ortaya koymaktadır. Haberde kullanılan fotoğraflarda Kürt kadınların ellerinde zeytin dalları ile "Türk işgaline hayır" yazılı pankart ve bölücü terör örgütü kurucusu Abdullah Öcalan'ın posteri görülmektedir. Haberde imgesel olarak, sürekli reddedilen PKK ve PYD'nin organik bağı kanıtlanmış olmaktadır. Haberde, sözde PYD genelkurmay başkanı Şahoz Hasan dışında hiçbir yetkiliden alıntı yapılmazken haberin girişinde bölgede IŞİD'e karşı savaşmış başka bir PYD mensubunun duygusal etki ve empati yaratmayı amaçlayan hikayesi anlatılmaktadır. Haberin çok seslilik bakımından oldukça zayıf, tek yanlı ve belirli bir ajandaya yönelik gündem oluşturmayı amaçlayan bir maksatla kaleme alındığı açıktır.

ZW1 numaralı haberde kısa ve öz bir biçimde Türkiye'nin ABD'nin aksi yöndeki isteğine rağmen Afrin'e "saldırdığı" anlatılmaktadır. Türkiye'nin harekâtının gerekçelerine değinilmiş ancak Türkiye'nin perspektifi ve olayın arka plan bilgisi yeterince verilmemiştir. Ancak haber, formatı itibarıyla son dakika haberi tarzı yazılan kısa bir metinden oluştuğu için bu noktada kapsamlı bir ardalan ve bağlam bilgisi verilmesini beklemek makul görülmemiştir. Haberde, Suriye'deki silahlı Kürt grupların terörist olup olmadığıyla ilgili şüphe olduğu, bunun yalnızca Ankara'nın kabulü olduğu yansıtılsa da NATO, BM, AB dâhil bütün uluslararası kuruluşlar tarafından terör örgütü

olarak tanınan Türkiye'deki PKK için "Kürt isyancılar" denilmesi ise açıkça Türkiye karşıtı bir tutumdur.

ZW2 numaralı "Türk Kara Birlikleri Kuzey Suriye'ye Girdi" başlıklı haberin makro yapısında haber girişinden spota, ana olayın sunumundan sözcük seçimlerine kadar pek çok noktada okuyucuyu harekâtın olumsuz yönüne ikna etme eğilimi sezilmektedir. Haberin bağlamında Türkiye'nin PKK ve YPG terör örgütlerinden gördüğü zarardan hiç bahsedilmezken Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi'nin harekâtın neticesinde sivil ölümler yaşandığıyla ilgili demecine atıfta bulunulmuştur. Gerek haber içindeki sözcük seçimleri gerekse Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın demeçlerinden seçilerek haberde kullanılan ifadeler, TSK'nın "sert" ve "kötü" yüzünü gösterme konusunda bir kurgu yapıldığı izlenimini ve "Kürtler" vurgusuyla harekâtın terörle mücadele değil etnik bir saldırı olduğu havasını yaratmaktadır. Haberin kendi içinde; ardalan bilgisi, bağlam, ana olayın detayları ve Zeytin Dalı Harekâtı'nın durdurulmasına yönelik talepleri işleyen bölümler dikkate alındığında haber nesnel görünse de ana olayın okura sunulma biçimi, baştan aşağı yüksek düzeyde bir eşik bekçiliği örneğidir.

ZW3 numaralı "Türkiye-Suriye Sınır Çatışması Neden ABD-Rusya için Bir 'Vekalet Savaşı'dır?" başlıklı içerikte TSK'nın ÖSO ile birlikte icra ettiği Zeytin Dalı Harekâtı'nın bir vekâlet savaşının parçası olarak anlatıldığı görülmüştür. Bu anlatım, harekâtın nedenleri ve Türkiye'nin terörle mücadelesiyle ilgili hiçbir bilgi sunmamakta; Donald Trump Başkanlığı döneminde ABD'nin gizli bir şekilde desteklediği Suriye muhalefetinin bugün Türkiye ile ortak olduğuna dikkat çekilmekte; Rusya'nın da o döneme kadar yedi yıldır Esad'ı desteklediği belirtilerek harekâtın Suriyeli muhaliflerin Esad'a karşı daha fazla alan elde etmesi niteliği taşıdığı yorumu yapılmaktadır. Metinde Türkiye'ye karşı, harekâtın ABD birlikleriyle çatışmaya kadar uzanabileceği yönünde tehditkâr bir demeç aktarılmıştır. Görüşlerine yer verilen ve "Suriye uzmanı" olarak takdim edilen Andrew J. Tabler'in ABD Dışişleri Bakanlığı ve Ulusal Güvenlik Konseyi kurumlarında görev yaptığı tespit edilmiştir. Bu yönüyle, söylem ve retorik olarak güçlü bir şekilde sunulan ve çeşitli haber kaynaklarıyla desteklenen analiz-haberin, Zeytin Dalı Harekâtı'nın terörle mücadele ve Suriyelilerin topraklarına geri gönderilmesi için bir girişim olduğu yönündeki Türkiye'nin resmî görüşlerinin tezyif edilerek ve saptırılarak, sürecin bağlam dışı bir şekilde bir vekâlet savaşı olarak algılanması ve Türkiye'nin harekâtı durdurması için üstü örtülü bir çağrı olması amacıyla yazıldığı değerlendirilmektedir.

ZW4 numaralı "Türkiye, Trump Yönetiminin Suriye'de Kürtlerin Silahlandırılmasını Durdurma Konusunu Bir Kez Daha Kabul Ettiğini Söyledi" başlıklı haber, son dakika formatıyla uyumlu, basit cümle yapısıyla ana olayın sunulduğu ve bağlam bilgisi kısaca verildiği için herhangi bir söylemsel strateji barındırmamaktadır. Haberde dikkat çeken unsur, sözcük seçimlerindeki çifte standart olmuştur. PKK için "ayrılıkçılar" denilen metinde, IŞİD'e atıfta "terör" ifadesi kullanılmıştır.

ZW5 numaralı "Suriye'de Kürt Savaşçının Olası İntihar Bombalı Saldırısında Türk Askerleri Öldü" başlıklı haberde, ana olay, bir intihar saldırısıdır. Haberdeki teröristin bağlı bulunduğu sözde birliğin intihar saldırısı eylemini kabul etmesine rağmen metinde eylem, belirsiz bir şekilde sunulmuş, olay açıkça bir terör eylemi olmasına rağmen haberde "terör" kelimesi hiç kullanılmamıştır. Teröriste yönelik "kahraman" ve "özgür Kürt kadını modeli" gibi övgü dolu ifadeler kullanılmış ve haberde olayın taraflarından biri olan Türkiye'den hiçbir kaynak, referans veya açıklamaya yer verilmemiştir. Haber, sözcük seçimleri bakımından taraflı, haber kaynakları bakımından yetersiz ve objektiflik kriterlerini sağlamayan niteliksizlikte iken ana olayla ilgili net bir bilgi sunmaktan kaçınması nedeniyle zayıf ve inandırıcılığı düşük bir retoriğe sahiptir.

3.4.3 Barış Pınarı Harekâtı'nın Söylem Analizi Bulgularının Yorumu

BF1 numaralı "Erdoğan'ın Son Oyunu" başlıklı *Foreign Affairs* dergisinde yayınlanan içerik, Erdoğan'ın siyasî kariyerinin savaşlar üzerinden oluştuğunu ve savaş olarak nitelediği sınır ötesi harekâtın da onun otoriter konumunu güçlendirdiğini düşünen Gönül Tol tarafından kaleme alınmıştır. Gerek metnin uzunluğu gerekse geçmişten bugüne tarihsel süreci anlatması ve Türkiye'nin Suriye'ye yönelik politika değişiklikleriyle ilgili bilgiler verilmesi bakımından son derece kapsamlı ardalan ve bağlam bilgisi sunulduğu imajı çizilse de, metinde bir kez bile "terör" kelimesinin kullanılmadığı, PKK, YPG, PYD gibi örgütlerden ve bunların Türkiye aleyhine eylemlerinden bahsedilmediği dikkat çekmektedir. Bu örgütler ve bağlı gruplarından söz edilen tüm cümlelerde Kürtler veya Suriyeli Kürtler ifadeleri kullanılmıştır. Bu düzlemde Erdoğan'ın Türkiye'de Suriyelileri, Suriye'nin kuzeyinde "Kürtlerden" temizlenen bölgelere göndermesinin ileride bir Kürt-Arap savaşını tetikleyeceği görüşü savunulmakta ve bu eksende ABD'de dönemin başkanı Trump'a harekâta sessiz kaldığı ve harekâtın gerçekleşmesi için birliklerini Türkiye-Suriye sınırı bölgelerinden çektiği için gösterilen tepkilerin haklılığına vurgu yapılmaktadır. Metnin, bütün olarak etnik temelde kurgulandığı, bölgedeki aktörler ve ABD'li dış politika

yapıcılarını “etnik savaş” ihtimaline karşı alarma geçirerek Türkiye’nin bu harekâtının durması konusunda tutum sergilemeye ikna etmeye dönük olarak oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

BF2 numaralı “IŞİD Zaten Küllerinden Doğuyor” başlıklı içerik; spotları, ara başlıkları ve bütünündeki anlatıyla TSK’nın sınır ötesi harekâtının IŞİD’le mücadelede önemli rol oynayan YPG ve şemsiye örgütü SDG’nin gücünü azalttığı ve dikkatini dağıttığı için IŞİD’in bu kaos ortamından yararlanarak yeniden güçlendiğini anlatmakta; bu durum için de dolaylı olarak Türkiye’yi suçlamaktadır. Metin, ABD’de güvenlik ve istihbarat bürokrasisinde üst düzey görevlerde bulunmuş olan Brian Katz ve Michael Carpenter tarafından kaleme alınmıştır. Yazarlar, “Türk işgali,” “Türk taarruzu”, “Türklerin kanlı bir kampanya başlattığı”, “Türk hücumu” gibi ifadeleri sıkça kullanmıştır. İdlib için “muhalefetin son kalesi”, YPG için “SDG’nin omurgası” dendiği, PKK kısaltmasının hiç kullanılmadığı ve PKK için “Kürt isyancılar” dendiği görülmektedir. Retorik gücü bakımından değerlendirildiğinde geniş ardalan ve bağlam bilgisi, tarihsel süreç ve yakın dönem dış politikadaki değişikliklere değinilmesi metni güçlü kılsa da Türkiye açısından gerek PKK’nın terör örgütü olarak anılmaması; harekâtın hangi gerekçelerle yapıldığı, IŞİD’le karada savaşan tek yabancı unsurun Türkiye olduğu, Fırat Kalkanı harekâtıyla beraber IŞİD’e büyük darbe vurulduğu gibi bilgilere yer verilmemesi, Türkiye’nin harekâtının bölgeye nasıl zarar vereceğiyle ilgili bir algı şekillendirme girişiminde bulunulduğunu göstermektedir.

BF3 numaralı “Kürtlerin Umutlarını Boşa Çıkarmak Erdoğan’a Barış Getirmeyecek” görüş yazısı, eski CIA danışmanlarından Henri J. Barkey tarafından kaleme alınmıştır. Metin, başlıktan başlayarak spot, giriş ve metnin sonuna kadar neden özerk Kürt devletinin var olması gerektiğini anlatmış; Barış Pınarı Harekâtı da dâhil olmak üzere Türkiye’nin YPG’ye yönelik harekâtının Erdoğan’a barış getirmeyeceğini savunmuştur. Yazıda, ABD’nin özerk Kürt devleti için “ebelik” yapmasından söz edilmiştir. YPG, KBY gibi kısaltmalar kullanılırken PKK’nın kısaltmasının kullanılmaması ve bunun yerine “Kürdistan İşçi Partisi” adının kullanılması dikkat çekmiştir. TSK’nın harekâtı neticesinde oluştuğu söylenen ölümler için “ahlaksız cinayetler” ve “Türk işgali” tabirleri ile Kürtler için “ihanete uğradıkları” yönünde ifadeler kullanılmıştır. Tüm bunlar, yazının tamamen özerk Kürt devletini destekleyen ve Türkiye’yi düşmanlaştıran bir perspektiften kaleme alındığını göstermektedir. Gerek sayısal veriler gerekse tarihsel süreç anlatımı ile görüşün güçlü bir şekilde savunulduğu yazıda olağanüstü retorik stratejiler görülmektedir. 1990’larda

başlayan ve 2000'lerde de devam eden "Kürt uyanışı"nı hiçbir Türk işgalinin geri alamayacağı söylenerek özerk Kürt devleti konusunda PKK ve YPG teşvik edilmektedir. Yazıda Türkiye'nin bu meseleden dolayı daha fazla güvenlik riskiyle karşı karşıya kalabileceği belirtilmektedir. Yazar, mevcut yaklaşımından geri adım atması için Türkiye'yi ikna etmeye çalışılan söylemler kullanmıştır. Bu yönleriyle yazının, bir ajandası olan, yazarın ideolojisini politika yapıcılara ve okuyuculara empoze etmeye kurulu, maksatlı bir görüş yazısı olduğu değerlendirilmektedir.

BN1 numaralı "İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye'nin Suriye Kürtlerini İşgalinin 'Felaket' İnsanî Sonuçları Olacağı Konusunda Uyardı", başlıklı haber, Barış Pınarı Harekâtı'nın neden olacağı insanî kriz, zorunlu göç ve bölge nüfusundaki etnik değişim gibi sorunları masaya yatırarak harekâtın olumsuz yönlerini ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Retorik stratejiler bakımından veriler, farklı kaynaklar ve demeçlerle ve konunun insanî boyutunu öne çıkarmasıyla eksiksiz ve inandırıcı bir anlatım ortaya koyan haber metni, kullanılan dildeki çifte standart ve Türkiye'nin resmî gerekçelerine yer vermeden "Kürt yönetimi özerkliği" perspektifini yansıtmasıyla yanlılığını ortaya koymaktadır. Haberde, ÖSO için "Türkiye'nin vekil güçleri", YPG için "Amerika'nın en etkili müttefiki" denilmiştir. Suriye'nin bölündüğü ve kuzeyin Kürt yönetiminde olduğunu iddia eden haberde terör kelimesi hiç kullanılmazken PKK için "Türkiye'de gerilla savaşı yürüten Kürdistan İşçi Partisi" tanımı tercih edilmiştir. Bu veriler ışığında haberin, yazar ve demeçlerine atıfta bulunulan kişilerin ideolojik görüşlerini barındıran maksatlı bir metinden oluştuğunu söylemek mümkündür.

BN2 numaralı "Özel: Türkiye, Görünüşe Göre Yanlışlıkla Suriye'deki ABD Özel Kuvvetlerine Saldırdı" başlıklı haberin girişi ve ilk paragrafı, haberin içerisinde verilen bilgilerle tutarsızlık göstermektedir. Başlıkta ve girişte Türkiye'nin ABD birliklerine yanlışlıkla da olsa saldırdığı ifade edilirken metinde Türkiye'nin bunu yalanlayan açıklamlarına yer verilmekte ve üs karakollarına yapılan terör saldırılarına meşru müdafaa kapsamında yanıt verdiğini söylenmektedir. Ancak görünüşe göre haberde Türkiye'nin açıklamasına itibar edilmemiştir. Türkiye'nin açıklamasına rağmen aksi yönde bir başlık tercih edilmiştir. Haberde farklı medya kaynakları kullanılmamış ancak ana olayın her iki tarafının açıklamalarına da yer verilmiştir. Bu yönüyle hakkaniyetli bir imaj çizen haber, retoriğini Trump'ın Türkiye'ye yönelik sosyal medyadan yayınladığı tehdit paylaşımıyla desteklemiştir.

BN3 numaralı "ABD ve Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki Müttefiklerine Saldırı

Tehdidine Karşılık Verdi" başlıklı haber, genel olarak iyi kurgulanmış, ardalan ve bağlam bilgisine ve olayın bütün taraflarının görüşlerine yer verildiği; ABD, Rusya ve Türkiye devlet görevlilerinin ve Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi ile YPG'nin sözde sözcüsünün açıklamalarının yer bulduğu; her perspektifi yansıtan, retorik stratejileri bakımından güçlü ve okuyucu olay örgüsünün içine çeken bir yapıda kurgulanmıştır. Metinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın dışındaki hiçbir kaynağın "terör" kelimesini kullanmadığı ve PKK için "yasa dışı Kürdistan İşçi Partisi" tanımının yapıldığı görülmektedir. Haberin ardalan ve bağlam bilgisi ana olay etrafında yeterince verilse de bahsi geçen Barış Pınarı Harekâtı'nın arka planı, Türkiye'nin maruz kaldığı terör eylemleri ve kayıplardan hiç bahsedilmemesi, harekâtın meşruiyetini gölgelemek bakımından özellikle tercih edilmiş gibi görünmektedir. Metin, kendi içinde de bir "çatışma" ortamı hissettirmektedir. Olayın geçtiği Suriye'de savaşan aktörlerin metin içinde de demeçleriyle birbirlerine karşı pozisyon alması, haberin okuyucuda bıraktığı sahadaki senaryoyu algılama yetisini pekiştirir niteliktedir.

BT1 numaralı "Türkiye'nin Suriye'yi İşgali, BM'nin İnsanî Krizlere Ayak Uydurmakta Zorlandığını Gösteriyor" başlıklı haber, Barış Pınarı Harekâtı'nın neden olduğu iddia edilen büyük bir göç ve insanî kriz üzerinde durmakta ve konuyla ilgili üst düzey bir isim olan BM İnsanî İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock ile sahadan yapılan bir röportajı içermektedir. Metindeki ana olayla ilgili geniş bir bağlam bilgisi verilerek okuyucunun önce röportaja hazırlandığı metinde, SDG için "ABD'nin eski müttefiki" denilirken, ÖSO için isim kullanılmadan "Türklerin desteklediği vekiller" tanımı yapılması dikkat çekmektedir. Röportaj veren Lowcock'un Türk yetkililerden insanî kaygıların ön planda tutulacağını söylemesi, haberi, Türkiye açısından yazarın yaklaşımı ve Lowcock'un söylemleri arasında dengeli kılmaktadır.

BT2 numaralı "Trump, Suriye'den Çekilmesinin Yarattığı Kaosu Kontrol Altına Almak için Türkiye'ye Yaptırımları Düzeyledi" başlıklı haberde Barış Pınarı Harekâtı kapsamında Suriye'nin kuzeyinde ÖSO eşgüdümünde gerçekleşen ilerlemenin ardından SDG'nin Rusya ve Esad'a kaptırılması, IŞİD mensuplarının daha önce SDG'nin kontrol ettiği hapishanelerden kaçması, bölgenin istikrarsızlaştırılması gibi nedenlerle Türkiye'ye yönelik siyasî ve ekonomik yaptırımların düzeyini artıracağını söylediği açıklamalara yer verilmiş ve bölgede ABD açısından aksi giden bütün durumların sorumlusu olarak Türkiye gösterilmiştir. Türkiye'nin "istikrarsızlaştırıcı" ve "ilerlemeyi alt üst eden" eylemlerde bulunduğu, "Türk liderlerin bu tehlikeli ve yıkıcı

yolda ilerlediği" ve TSK'nın hamlesinin "işgal" olduğu iddia edilmiştir. Haberde Akçakale'ye düşen havan topunda ölen bir Suriyeli bebeğin cenazesi öncesi çekilen Türk bayraklı fotoğraf dışında Türkiye'nin resmî duruşunu yansıtan görüş, açıklama veya atıf bulunmamaktadır. Her ne kadar objektifliği büyük tartışma konusu olsa da maksadının zaten objektif haber yapmak değil, TSK'nın Harekâtı'na karşıt tutum geliştirmek için tasarlandığı açık olan haber, sağlam argümanlar sunan ve özellikle IŞİD üzerinden korku pompalayarak Türkiye aleyhindeki hamlelerin haklı olduğu yönünde mesaj veren bir nitelik taşımaktadır. Haber, radikal terör örgütlerine karşı büyük korku duyan Batılı hedef kitlesi için güçlü retorik stratejilerle ikna edici bir söylem ortaya koymaktadır.

BT3 numaralı "'Kabadayı Olma. Aptal Olma!' Başkan Trump, Erdoğan'a Türkiye'nin Suriye'deki İlerleyişi Hakkında Yazdı" başlıklı haberde, Trump'ın TSK'nın harekâtına "yeşil ışık" yakmakla suçlanmasından gördüğü zararı en aza indirmek için bir hamle olarak kullandığı mesajı bulunmaktadır. Haberde, yaptırım tehdidi ve anlaşma teklifi konularıyla ilgili pek çok cümle içeren mektuptan, başlık olarak hakâret içeren sözcüklerin özellikle seçilmesi, *Time* dergisinin editöryal politikasının da benzer görüşe sahip olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Daha önce incelenen haberlerde de Türkiye'nin yaptırımları hak ettiği yönünde alt mesaj içeren *Time* dergisi, metnin hem kendi içinde hem de konuyla ilgili diğer haberler bütününde TSK'nın harekâtına karşı olan ideolojik duruşunu yansıtmaktadır.

BE1 numaralı haber, "Türkiye, Suriye'ye Saldırı Başlattı" başlığıyla nesnel ve somut haberciliği temsil eden bir biçimde başlayıp "Kağıt üzerinde Türk saldırısı oldukça basit görünüyor; nefret edilen bir düşmana toprak vermeyi reddetme girişimi." şeklinde bitmiştir. Haber, harekâtın Türkiye açısından gerekçeleri tezyif edildiği, iyi planlanmış retorik stratejileri barındırmaktadır. Haberde Türkiye'den bahsedilen hemen her cümlenin peşinden aleyhte ifadeler kullanılmıştır. "Kürtlerin Suriye'deki küçük devleti", "Ankara, cihatçılara gelince iyi bir sicile sahip değil" ifadelerindeki sözcük seçimleriyle, haber metni ideolojik olarak bir duruş sergilediğini satır arası mesajlara gizlememiş, yazar veya haber merkezinin politik görüşünü açıkça ortaya koymuştur.

BE2 numaralı Türkiye'nin İşgali, Suriye'nin Bir Zamanlar İstikrarlı Köşebaşını Kaosa Sürükledi" başlıklı haberde Rojava'da Kürtlerin iddia ettiği özerk yönetimin TSK'nın Barış Pınarı Harekâtı ile dağılmasının ardından âdeta haber merkezinin yas

tuttuğu görülmektedir. Yazar adı verilmeden yayınlanan haberlerin, haber merkezinin ortak kanısı olduğu değerlendirildiğinde *Time* dergisi, Türkiye kanadından hiçbir görüşe yer vermeden sadece Amerikan ve YPG perspektifinden bir haber kaleme almış; metinde sözde Kürt Komutan Mazlum Abdi'ye bile söz hakkı verilirken hiçbir Türk yetkilinin açıklaması habere dâhil edilmemiştir. Haberde "Kürtlerin özerklik tecrübesi", "Kürtlerin yönettiği derebeylik", "Rojova artık bir kadavra" gibi tercih edilen sözcükler de, özerk Kürt devletinin desteklendiği ve harekâtla beraber dağılmasından memnuniyetsizlik duyulduğunu göstermektedir. Haberde, Amerika'nın çaresiz hissettiği, genellikle Beşar Esad'ın hamisi olarak görülen ve metinde pek de övülmeyen Rusya lideri Putin'in bile sürece dâhil olması ve YPG'yi koruması için çağrıda bulunulduğu görülmüştür. Ardalan ve bağlam bilgisini de yanlı sunması nedeniyle objektif olarak kabul edilmesi mümkün olmayan haber, özerk yönetim iddiasında bulunan YPG'ye empati duyulması ve Türkiye'nin "gaddar" yüzünün görülmesi için farklı retorik stratejileri barındırmaktadır.

BE3 numaralı "Türkler, Erdoğan'ın Suriye'deki Kürtlere Karşı Savaşında Birleşiyor" başlıklı haber metni, spotlarda kullanılan deyimlerle Türk halkının büyük çoğunluğunun ve medyanın harekâtı destekleme konusunda birleştiğini ortaya koymaktadır. Haberdeki fotoğraf seçiminde de bir çifte standart görülmüştür. Zira, haberde kullanılan fotoğrafın haberin içeriğinde girişte sunulan ana konuyu yansıtması beklenir. Haberde Akçakale'ye düşen havan topunun bir çocuğun ölümü ve ailesinin yaralanması ile sonuçlanmasından söz edilmektedir. Haberde, YPG tarafından Türkiye'ye atılan havan topları nedeniyle 20'den fazla sivilin öldüğü söylenirken olay yerinden bir fotoğraf yerine Türk askerlerinin harekât sırasında kırsalda çekilmiş bir fotoğrafı kullanılmıştır. Türkiye'nin meşru müdafaa söylemi için "içi boş", YPG unsurları için "vazgeçilmez ortaklar ve kahramanlar" tanımı, Trump'ın askerleri çekme kararından sonra ABD'den gelen tepkiler için "siyasî haykırış" gibi sözcük seçimlerinin tamamı Amerikan perspektifini yansıtmaktadır. Haber, konuyu Türkiye açısından da görüyormuş imajı yaratsa da aslında "harekât yapılmasaydı bu saldırılar olmazdı" çıkarımına varılmasını sağlamak üzerine kurulu bir retorik geliştirmiştir. Bu da haberin retoriği güçlü olsa da nesnelliği açısından problemli olduğunu ortaya koymaktadır.

BE4 numaralı "Amerika, Türkiye ile Yapılan Ateşkes Anlaşması ile Suriye Kürtlerini Terk Ediyor" başlıklı haberde Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'nı durdurmasını isteyen ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in Cumhurbaşkanı

Erdoğan'la yaptığı görüşmesi sonrasında anlaşmadan karlı çıkan tarafın Türkiye olduğu ve ABD diplomasisinin başarısız olduğu söylenmektedir. Türkiye ile mutabakat sağlanmasına tepki olarak ABD Başkanı Trump için "Beyaz Saray sakini", Mike Pence'nin Türkiye'nin ile anlaşmasına "Amerikan mührü" denilmiştir. Bu aşamaya kadar yapılan incelemelerin genelinde daha önce YPG'nin aslında PKK ile ilgisi olmadığı ancak Türkiye'nin YPG'yi PKK ile ilişkilendirildiği söylenirken bu haberde YPG hakkında parantez içerisinde "menşei Kürdistan İşçi Partisi" ifadesinin kullanılarak aslında Türkiye'nin resmî söylemi tasdik edilmiştir. Retoriği, Amerikan dış politikasına karşı eleştirel tutum yaratmak üzerine kurgulanan haberde, daha önce zayıf olduğu söylenen ve bu yönde resmedilen Ankara'nın Barış Pınarı Harekâtı'yla birlikte ABD'nin yaptırımların sağ çıkmakla kalmayıp iyice elinin güçlendiği kabul edilse de YPG'nin Rusya ve Suriye yönetiminin safına geçmesiyle Türkiye'nin de 2011 yılından beri sert bir şekilde karşısında yer aldığı Beşer Esad yönetimi ile normalleşmek zorunda kalacak olmasıyla bu imajıb dengelendiği değerlendirilmektedir.

BW1 numaralı "Türkiye, Askerin Suriye'ye 'Kısa Sürede' Gireceğini Söyledi" başlıklı haber, son dakika niteliğinde oldukça kısa bir metinden oluşmuştur. Barış Pınarı Harekâtının başladığı gece İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un sosyal medya paylaşımına dayanarak TSK'nın ÖSO ile sınırda faaliyetlere başlayacağını duyurmaktadır. Haberin tespit edilen en önemli söylem stratejisi, haberin temel kaynağının Fahrettin Altun'un sosyal medya paylaşımı olmasına rağmen, referans verilen metindeki içeriğin yayın politikasına göre yeniden yorumlanarak ve dolayısıyla konuyu Türkiye'nin meşruiyet zemini iddia ettiği argümanlarının göz ardı edilip konunun etnik bir boyuta taşınarak okura sunulmasıdır. Altun'un "YPG militanları" sözleri, haberde "Kürtler" olarak değiştirilerek servis edilmiştir.

BW2 numaralı "Türkiye, Suriye'de ABD Müttefiki Kürt Güçlerine Karşı Saldırı Başlattı" başlıklı son dakika haberinde en dikkat çeken sözcük, "Kürtlerin Suriye'de iyi bir enstrüman/alet/araç" olduğu belirtilen ve IŞİD'le mücadele için rollerinden bahsedilen cümlede yer almaktadır. Haberlerin çoğunda "müttefik, kahraman, ortak" olarak nitelenen YPG'nin bu haberde "enstrüman/alet/araç" anlamlarına gelen bir kelime ile bahsedilmesi, üzerinde durulması gereken bir noktadır. Haberin retorik olarak güçlendirilmesi için kim olduğu belirtilmeyen uzmanlardan "Türkiye'nin operasyonu IŞİD'in Suriye'nin kuzeydoğusundaki eski kalesinde yeniden ortaya çıkmasını kolaylaştırıyor." şeklinde bir alıntı yapılmıştır. Haberde, ne The New York

Times'a yedi kişinin öldüğünü söyleyen aktivistin ne de görüşü yazılan uzmanların kim olduğunun açıklanmaması, haberde olması beklenen güvenilirlik duygusunu zedelemektedir.

BW3 numaralı "Özel Haber: Trump Yönetimi Yetkilileri, Türkiye'nin Suriye'yi İşgal Edeceğini Düşünmüyordu" başlıklı habere göre, Erdoğan ve Trump, Barış Pınarı Harekâtı'nın planı ve amaçları hakkında 2017 yılında görüşmüş; Trump da "Amerikan birliklerine bulaşmadıkları sürece" harekâta ses çıkarmayacaklarını söylemiştir. Ancak haberde, Trump ve kurmaylarının harekâtın gerçekleşeceğine inanmadıkları iddia edilmektedir. Farklı bir haber kaynağına referans veren haberde özel bir söylemsel strateji tespit edilmemiştir ancak haberi, Barış Pınarı Harekâtı başlarken ABD askerlerini Türkiye sınırından geri çeken Trump'a yönelik eleştiri akımının bir devamı olarak değerlendirmek de mümkündür.

BW4 numaralı "ABD Yaptırımları Türkiye'yi Durduracak mı?" başlıklı haberde, Barış Pınarı Harekâtı'nın yaptırımlarla durdurulmasının mümkün olup olmadığı tartışılırken Türkiye'ye yönelik yaptırım kararlarının detayları verilmiş ve bazı siyasetçiler ve uzmanlardan görüşler alınmıştır. Demokrat Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'nin yaptırımların "çok yetersiz kaldığını" söylediği demeci ise okura haberin son bölümünde verilerek, aslında haber başlığındaki sorunun asıl yanıtının da bu olduğu duygusu aktarılmaya çalışılmıştır. Sözcük seçimlerinde "harekât" sözcüğü bir kez kullanılmış, "saldırı", "atak", "taarruz", "işgal" gibi daha çok tek yönlü sözcükler tercih edilmiştir. Bu durum Türkiye açısından Zeytin Dalı Harekâtı'ndan bu yana alışıldık olan ve Batı medyasının ortak kullandığı terminolojinin, genel olarak kabul gördüğünü göstermektedir.

BW5 numaralı "Türk Lider Erdoğan, Trump'ın Suriye Taleplerini Soğukkanlılıkla Reddediyor ve 'Trump Buraya Geldiğinde Konuşacağım' Diyor" başlıklı haber, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Trump'ın yaptırım tehditlerine boyun eğmeyeceği ve "güvenli bölge" olarak tasarlanan alandan son YPG'li çekilmediği sürece harekâtı durdurmayacağı yönündeki demeçlerini odağa koymaktadır. Ancak aynı haberde Erdoğan'ın Putin'in görüşme davetini kabul ettiği de okurun dikkatine sunularak, Türkiye'nin cesaretini Rusya ile sağlayacağı mutabakattan alıyor olabileceği izlenimi yaratılmaktadır. Sözcük seçimleri açısından *The Week* haberlerinde daha önce de Türk yetkililerin demeçlerindeki bazı ifadeler, dergi tarafından değiştirilerek okura sunulmuştu. Kezâ bu haberde de Erdoğan'ın

demecinde “Kürtler” sözcüğünün yer almamasına ve YPG’den açıkça bahsetmesine rağmen haber metnine “Kürtler” olarak aktarılması, Türkiye’nin hamlelerini etnik kaygılarla gerçekleştirdiğine dair yanlış bir algıya neden olmaktadır.

SONUÇ

Bu tezin amacı Suriye'de 2011 yılında meydana gelen ve hâlen süren iç savaş sonrasında bölgede oluşan ve Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit eden terör örgütleriyle mücadelede uluslararası arenada en çok dikkat çeken ve tartışılan üç harekât olan Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı'nın ABD ve İngiltere'de yayın yapan ve politika belirleme ve uluslararası kamuoyu yaratma gücüne sahip, ayrıca küresel marka değeri olan dergilere nasıl yansıdığını incelemek ve belirtilen ülkelerin resmî dış politikaları ile örtüşen yayın yapıp yapmadıklarını tespit etmektir.

Dergilerin seçiminde çevrimiçi tirajlar, marka değeri ve köklü kurumsal yapıya sahip olmaları önemli noktaları oluştururken bununla birlikte yayın politikalarının da birbirinden farklı olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre ABD'den *Foreign Affairs, Newsweek* ve *Time* dergileri ile İngiltere merkezli olarak yayın yapan *The Economist* ve *The Week* dergileri inceleme kapsamında yer almıştır. Haberin ideoloji ve medyanın ekonomi-politiğiyle ilişkisinin kaçınılmaz olması nedeniyle tez kapsamına dâhil edilen dergilerin farklı çizgilerden olması, çalışmadaki bulguların sonuca ulaşırken doğru yorumlanması için önem taşımıştır.

ABD'den üç farklı çizgide dergi seçilmiştir. Küresel arenada da politika-belirleyici içerikler ve analizler ortaya koyan Amerika'nın dış politika, güvenlik ve istihbarat bürokrasisinden çok sayıda önemli ismin yer aldığı Dış İlişkiler Konseyi'nin yayınladığı *Foreign Affairs* dergisi; objektif, basın ve ifade özgürlüğü açısından geçirdiği dava süreçlerinde bile süreç hakkında haber yayınlama tecrübesini yaşayan *Newsweek* dergisi ile çok sesli ve tarafsız olma iddiasındaki dünyaca ünlü *Time* dergisi araştırmaya dâhil edilmiştir.

İngiltere'den ise dünyada türünün öncüsü olarak gösterilen ve "imzasız" haber yazma geleneğine sahip olan ve ortaklarından birinin Rotshchild ailesi olması açısından da Türkiye'de çok tartışılan *The Economist* dergisi ve "açık fikirlilik ve fikirlere merakın ötesinde siyasî bir gündemi yoktur" ifadesiyle kendini tanımlayan, iş modeli, çok küçük bir tiraj geliri dışında tamamen aboneliklere dayanan *The Week* dergisi tezin kapsamına alınmıştır.

Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı'na ilişkin yer alan haberlere yönelik haber dilini eleştirel söylem analizi yöntemiyle inceleyen çalışmada yaklaşık 7 ay süren Fırat Kalkanı Harekâtı hakkında 17 içerik, Zeytin Dalı Harekâtı hakkında 9

içerik, Barış Pınarı Harekâtı hakkında 18 içerik olmak üzere toplam 44 içerik incelemeye dâhil edilmiştir.

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi ile yapılan detaylı incelemelerin sonucunda aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili olarak;

1. *Foreign Affairs* dergisinde; Fırat Kalkanı Harekâtı'na atıfla Türkiye'nin bölgedeki dengeleri Amerikan perspektifinden olumsuz şekilde değiştirdiği, harekâtın "işgal" ve "istila" olarak nitelendirildiği, PYD'nin kahramanlık ve merhamet duygularını çağrıştıran sözcüklerle tanımlandığı, PYD'nin PKK'dan ayrı bir örgüt olarak sunulmasına rağmen PYD eş Başkanı Salih Müslim'in Rojava'nın liderlerinden biri olarak zikredildiği ve kendisinin PKK'nın Suriye mensubu olduğunun açıkça belirtildiği, Abdullah Öcalan'ın "hapisteki asi Kürt lider" olarak sunulduğu görülmüştür. İncelenen haberlerin hiçbirinde YPG'nin PKK ile ilişkisi doğrultusunda Türkiye'nin terörle mücadele ve sınır güvenliğinin temini gerekçelerine hak veren bir söyleme rastlanmamıştır.
2. *Newsweek* dergisinde; Türkiye'nin Kürt etnik kimliğiyle çatıştığını veya harekâtın etnik savaş şeklinde anlaşılmasını sağlamaya dönük kurgulanmış bir dil kullanıldığı, Kürtlerin bağımsız bir devleti hak ettiği fikrinin tarihsel argümanlar, analistlerin görüşleri ve kadın militanların görüşleriyle desteklenerek okura empoze edilmeye çalışıldığı ve bu devletin Türkiye'nin güneyinde olabileceğin, Suriye'nin ve Irak'ın kuzeyindeki Kürt yönetimlerinin birleşerek bağımsız bir Kürt devleti kurulabileceğinin, yönetimini ise PYD'nin üstlenebileceğinin önerildiği tespit edilmiştir. İncelenen 7 haberden sadece birinde Türkiye'nin bakış açısının eksiksiz şekilde yansıtıldığı ve PKK'nın Türk ordusunu ve makamlarını hedef aldığından bahsedildiği görülmüştür.
3. *Time* dergisinde; TSK'nın harekâtını olumlayan, hem bölge halkı için hem de küresel anlamda faydalarını ortaya koyan, IŞİD tehdidine karşı Türk ordusunun rolünün önemini de ön plana çıkaran bir haber hazırladığı saptanmıştır.
4. *The Economist* dergisinde; Türkiye'nin entrikalar içerisinde bulunan, bölgeyi karıştıran ve dengeleri değiştiren bir şekilde konumlandırıldığı, ABD'nin ise olumlayıcı ve bölgenin güven ve istikrarı için umut verici bir imajla sunulduğu, "Kürtler" olarak bahsedilen YPG'nin ise savaşçı ortaklar olarak övüldüğü izlenmiştir.

5. *The Week* dergisinde; TSK'nın Cerablus'a tanklarla girişi çerçevesinde TSK'nın gücünün yansıtıldığı ve özgüvenli duruşunun öne çıkarıldığı, hem Batı'dan hem de Türkiye'den kullanılan haber kaynaklarıyla tarafsız bir perspektif sunduğu görülmüştür. Harekâtın kapsamı IŞİD'den YPG'ye doğru evrildiğinde haber dilinin de değiştiği, Türklerin Kürtleri öldürdüğü, Türkiye'de Kürt isyancılarla savaştığı gibi ifadelerle TSK'nın harekâtının etnik temelli olduğu algısının yaratılmaya çalışıldığı, IŞİD'in bile ÖSO'dan daha kurumsal bir yapı olarak yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Zeytin Dalı Harekâtı ile ilgili olarak;

1. *Foreign Affairs* dergisinde; harekâtın Türkiye düşmanlaştırılarak sunulduğu, ABD'nin bölgenin kurtarıcısı olarak tarif edildiği, ABD dış politikasında kayda değer değişikliğe neden olduğu, Türkiye'nin bölgede strateji üretmesi ve varlık göstermesinin gayri meşru; ABD'nin ise Suriye'deki varlığının gerekli ve meşru olduğu şeklinde analiz yapıldığı ve bu yönde kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığı görülmüştür.

2. *Newsweek* dergisinde; Türkiye-ABD ilişkilerinin tüm olumsuz yanlarıyla okuyucuya sunulduğu, harekâtın Suriye'de dengelerin değişmesine, YPG'nin uzaklaştırıldığı bölgelerde kontrolün Esad yönetimine geçmesine neden olduğunun iddia edildiği, NATO müttefîki olan Türkiye ile YPG arasında önceliğin YPG'ye verildiği saptanmıştır.

3. *The Economist* dergisinde; Rojava'nın özerk yönetimi elde etmesi için gerekli bütün koşulların masaya yatırıldığı, Abdullah Öcalan'ın posterinin yer aldığı PYD mitingiyle imgesel olarak, sürekli reddedilen PKK ve PYD'nin organik bağının ortaya konduğu, çok seslilik bakımından oldukça zayıf, tek yanlı ve belirli bir ajandaya yönelik gündem oluşturmayı amaçlayan bir maksatla haber yapıldığı değerlendirilmiştir.

4. *The Week* dergisinde; üzerinde tartışma olan Suriye'deki silahlı Kürt grupların terörist olup olmadığıyla ilgili şüphelerin yansıtıldığı, bunun yalnızca Ankara'nın kabulü olduğu söyleminin kullanıldığı; NATO, BM, AB dâhil bütün uluslararası kuruluşlar tarafından terör örgütü olarak kabul edilen PKK için "Kürt isyancılar" denildiği, TSK'nın "sert" ve "kötü" yüzünü gösterme konusunda bir kurgu yapıldığı gözlemlenmiştir. "Kürtler" vurgusuyla harekâtın terörle mücadele mahiyetli değil etnik bir saldırı ve vekâlet savaşı niteliğinde yansıtıldığı; haberlerde "terör" kelimesinin hiç kullanılmadığı, teröristlere yönelik "kahraman" ve "özgür Kürt kadını modeli" gibi övgü dolu ifadeler kullanıldığı tespit edilmiştir.

Barış Pınarı Harekâtı ile ilgili olarak;

1. *Foreign Affairs* dergisinde yayınlanan görüş yazılarında; PKK, YPG, PYD gibi örgütler ve bunların Türkiye aleyhine eylemlerinden bahsedilmediği, bu örgütler ve bağlı gruplarından söz edilirken çoğunlukla "Kürtler" veya "Suriyeli Kürtler" ifadeleriyle Türkiye'nin tutumunun etnik savaş olduğu çıkarımı için zemin sağlandığı, ABD'nin özerk Kürt devleti için "ebelik" yapabileceği, "Kürt uyanışı"nı hiçbir Türk işgalinin geri alamayacağının söylendiği metinlere yer verildiği görülmüştür.

2. *Newsweek* dergisinde; "Kürt özerkliği yönetimi" perspektifinin öne çıkarıldığı, TSK, ABD üslerine saldırmadığı halde saldırmış gibi -haberin içinde bunu yalanlayan ifadeler olmasına rağmen bu yönde manşet atıldığı, ABD-Türkiye arasındaki gerilim imajının güçlendirilmeye çalışıldığı, Türkiye'nin maruz kaldığı terör eylemleri ve kayıplarından hiçbir şekilde bahsedilmediği saptanmıştır.

3. *Time* dergisinde; IŞİD gibi radikal terör örgütlerine karşı büyük korku duyan Batılı hedef kitlesi için güçlü retorik stratejilerle TSK'nın harekâtının beklenen ürkütücü sonuçları üzerinden kamouyu oluşturulmaya çalışıldığı, Türkiye'nin Batı'nın yaptırımlarını hak ettiği yönünde alt mesajlar verildiği okunmuştur.

4. *The Economist* dergisinde; Türkiye'den bahsedilen hemen her cümlenin peşinden çoğunlukla aleyhte, "Kürtlerin Suriye'deki küçük devleti" ve "Ankara, cihatçılara gelince iyi bir sicile sahip değil" gibi son derece maksatlı ifadeler kullanıldığı, özerk Kürt devletinin desteklendiği ve harekâtla beraber bu sözde devletin dağılmasından memnuniyetsizlik duyulduğu, Türkiye'nin meşru müdafaa söylemi için "içi boş" denildiği görülmüştür.

5. *The Week* dergisinde, birden fazla kez Türk yetkililerin "YPG militanları" sözleri, "Kürtler" olarak yeniden yorumlanıp okura sunulduğu, yetkililerin o tarihlerde çokça altını çizdiği Kürtler ve PKK/YPG'nin aynı kefeye konmadığı yönündeki demeçlerinin hiçbir haberde kullanılmadığı, haberlerin pek çoğunda manipülasyon yapıldığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak incelenen dergilerde yer alan TSK'nın Suriye'ye düzenlediği sınırötesi harekâta yönelik tek olumlu söylem, Fırat Kalkanı Harekâtı döneminde, kapsamın sadece IŞİD'le sınırlı kaldığı dönemde görülmüştür.

Harekâtın özellikle Zeytin Dalı ve Parış Pınarı kapsamında PKK/YPG unsurlarına yöneldiğinde tüm içeriklerin Türkiye'yi düşmanlaştırarak, PKK/YPG'nin

Türkiye'deki terör faaliyetleriyle ilgili çoğunlukla hiç verilmeden, nadiren de kısıtlı ardalan ve bağlam bilgisi verilerek sunulduğu saptanmıştır.

Hem ABD'nin hem de İngiltere'nin resmiyette terör örgütü olarak tanıdığı PKK için yalnızca üç içerikte yazar veya haber merkezi tarafından "terör örgütü" ifadesi kullanılmıştır. Metinlerde sadece IŞİD için "terör örgütü" denilmiştir.

ABD'den incelemeye alınan Foreign Affairs, Newsweek ve Time olmak üzere 3 derginin tamamında, ABD'nin resmî dış politikası ve söylemleri ile aynı doğrultuda içerik yayınlandığı görülmüştür. ABD, TSK'nın IŞİD'le mücadelesini takdirle karşılarken dergiler de benzer söylemlerle içerikler yayınlamış, YPG ile mücadele edilirken ABD'nin müttefikliği üzerinden Türkiye'nin karşısında konum alınmıştır.

İngiltere, harekâtı desteklememekle birlikte Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarını belli bir ölçüde kabul etmişken *The Economist* dergisinin, ABD ile aynı çizgide yayın yaptığı, İngiltere'nin resmî söylemlerini izlemediği saptanmıştır. Dergide yayınlanan içeriklerde Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırlarında özerk bir Kürt devleti olması gerektiği savunulmuş ve PYD'nin bu devleti yönetebileceğine işaret edilmiştir. The Week dergisi ise TSK'nın harekâtını etnik temelde yansıtmak üzere bir strateji uygulamıştır.

Sonuç olarak; ABD'de incelenen dergilerin çok büyük bir ölçüde ABD dış politikası ile uyumlu yayın yaptığını, Türkiye'nin güneyinde silahlı Kürt grupların yönettiği bir devlet projesini desteklediklerini, Irak'ın kuzeyi ile Suriye'nin kuzeyini birleştirerek bu devlet projesinin gerçekleşmesine yönelik politika önerileri ve stratejiler sunan yazılar kaleme aldıklarını, bu çerçevede uluslararası kamuoyu oluşturmayı amaçladıklarını net olarak söylemek mümkündür. Bununla birlikte Türkiye tarafından sınır güvenliği ve terörle mücadele çerçevesinde meşruiyeti ortaya konulan harekâtı, etnik savaş perspektifinden yansıtan ve pek çok kez resmî demeçleri manipüle eden İngiltere basını, Türkiye'nin Kürtlere etnik olarak düşmanlık beslediği şeklinde uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalışmaktadır. Bu da Türkiye'yi kamu diplomasisi açısından özellikle Batı toplumunda zora sokan ve tamir edilmesi güç bir sürece sokmaktadır.

Türkiye, bu algıyı düzeltmek için kamu diplomasisine daha fazla yatırım yapmalı ve stratejik iletişim planlarını genişletmelidir. Türkiye'nin meşru haklarını ve güvenlik politikalarını uluslararası arenada daha etkili bir şekilde anlatmak için

uluslararası medya kuruluşlarıyla iş birliği artırılmalı ve düzenli olarak basın bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir. Türkiye aleyhine haber yapan medya kuruluşlarının dışlanması yerine daha kapsayıcı basın akreditasyon politikaları izlenerek uluslararası habercilerin Türkiye'nin terörle mücadelesine ilişkin süreçler konusunda daha hızlı, doğru ve detaylı bilgilendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, akademik dünyaya yönelik bilgilendirme çalışmaları ve uluslararası konferanslarda Türkiye'nin pozisyonunu daha iyi açıklayan akademik makaleler ve paneller düzenlenmelidir. Batı medyasının Türkiye'yi çarpık bir perspektifle yansıtmasını engellemek için uluslararası düzeyde medya eğitimi programları başlatılabilir ve gazetecilerin bölgesel gerçeklere dayalı daha doğru bilgilendirilmesi sağlanabilir. Bununla birlikte, Türkiye'nin Batı'daki imajını düzeltmek adına Batı'nın kanaat önderleri ve etkili sivil toplum örgütleriyle ilişkiler kuvvetlendirilmeli, bu çevrelerde Türkiye'nin pozitif taraflarının altı çizilmelidir. TSK'nın bölgesel güvenlik konusundaki hassasiyetlerini anlamak ve doğru yorumlamak için Batı ile diyalog kanalları genişletilmeli ve karşılıklı anlayışın pekiştirilmesi sağlanmalıdır. Türkiye'nin sınır güvenliği ve terörle mücadele konularında meşru savunma hakkı, Batı toplumlarına doğru bir perspektifle aktarılmalı ve bu süreçte yanlış bilgilendirme kampanyalarının önüne geçilmelidir.

Son olarak, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı medya manipülasyonlarını bertaraf etmek için sosyal medya kanalları aktif bir şekilde kullanılmalı, Batı'da etkili olan dijital medya platformları aracılığıyla doğru bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda Türkiye'nin uluslararası kamuoyundaki imajını düzeltmek ve ülkenin haklı güvenlik endişelerini anlatmak için dijital diplomasi çalışmaları artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Althusser, Louis: **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, çev: Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yayınları, 2003

Akkaya, Ayşe: **Geçmişten Günümüze Orta Doğu'da Petrol Savaşları ve Devlet Sistemlerine Etkileri**, Konya: T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2016, S. 156-157

Aktürk, Şener: "Relations between Russia and Turkey Before, During, and After the Failed Coup of 2016", **Insight Turkey**, Winter 2019 / Volume 21 Number 4, s. 106

Angeletti, Norberto & Oliva, Alberto: ***Time*: The Illuustrated History of the World's Most Influencial Magazine**, New York: Rizzoli, 2010, s.y.

Bal, İhsan: **Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri**, Ankara: Usak Yayınları, 2006

Barrett, Michele: **Marx'tan Foucault'a İdeoloji**, çev: Ahmet Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996

Barry, Patrick: **Notes on Nuance**, Volume 1, y.y. Michigan, 2020,

Bayraklı, Enes & Alkanat, Aslıhan: "Avrupalı Aktörlerin Barış Pınarı Harekâtı'na Karşı Politikalarının Analizi", **SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi**, Haziran 2022, Cilt:32, Sayı:1, S. 13-14

Bayraktar, Bora: "Suriye İç Savaşı Açısından Zeytin Dalı (Afrin) Harekâtı", **Bilge Strateji**, İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2018, Cilt:11, Sayı:20, S. 60

Bignell, Jonathan: **Media Semiotics: An Introduction,** Manchester: Manchester University Press, 1997,

Bostancı, Meltem: **Uluslararası İletişimin Ekonomi-Politiği,** İstanbul: Chiviyazıları, 2012

Caşın, Mesut Hakkı: **Uluslararası Terörizm,** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008

Chomsky, Noam, v.d.: **Terör Ne? Terörist Kim? : Avrupa, Asya ve Orta Doğu**, Ankara: Ütopya Yayınları, 1990

Dan, Nikolas Van: **Destroying A Nation: The Civil War in Syria,** Londra: I.B. Tauris, 2016

Demir, Enes: **Afrin Tarihi ve Zeytin Dalı Harekâtı**, İstanbul: Flipper Yayınları, 2018

Demir, Enes: **Türk Ordusu ve Fırat Kalkanı Harekâtı**, İstanbul: Flipper Yayınları, 2019

Demir, Enes: **Sahada ve Masada Barış Pınarı Harekâtı**, İstanbul: Flipper Yayınları, 2019

Doruk, Özlem: "Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi" **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Sayı: 2, Mart 2013, s. 115-116

Duran, Burhanettin &İnat Kemal & Caner M.: **Türk Dış Politikası Yıllığı**, SETAV, İstanbul, 2017, s. 16

Elliott, Richard: "Discourse analysis: exploring action, function and conflict in social texts." **Marketing Intelligence & Planning**, No: 14.6, 1996, s. 65-68.

Ellul, Jacques: **Sözün Gözden Düşüşü**, İstanbul: Sentez Yayınları, 2017

Erkmen, Serhat: Zeytin Dalı Operasyonu ve Afrin, **Orta Doğu Analiz**, Ekim-Kasım 2018, Cilt:9, Sayı: 84, s. 61

Gadamer, Hans-George: **Hermeneutik Üzerine Yazılar**, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003

Sönmez, Göktuğ "Çoklu Radikalleşmenin Odağında Türkiye ve Mücadelesi", **Polis Akademisi Güvenlik Çalışmaları Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 1, s. 12-13

Gee, James P.: **An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method**, New York: Routledge Press, Third Edition, 2011

Günay, Tuncer: **Siyasî-Adli-Kriminal ve Psikolojik Yöneriyle Türkiye'de Terör ve Terörizm**, Ankara: Berivan Elektronik Basım Yayım, 2001

Hale, William: **Türkiye'de Ordu ve Siyaset**, İstanbul: Hil Yayın, 1996

Heywood, Andrey: **Siyaset**, haz. Buğra Kalkan, 7. Basım, İstanbul: Adres Yayınları, 2012

Huntington, Samuel P.: **Asker ve Devlet, Sivil Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyasası**, İstanbul: Salyangoz Yayınları, 2006

Hussain, Nazir: "Israel's State Terrorism and Reagional Peace: Post-9/11 Scenerio", Journal of Strategic Studies, Vol. 22, Sayı. 3 (Sonbahar 2002), **Institute of Strategic Studies Islamabad**, S. 153

Ingın, Leyla: **Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji**, Der: Barış Çoban ve Zeynep Özarslan, Çev: N. Ateş, İstanbul: Su Yayınları, 2003, s. 293

İlhan, Suat: **Terör, Neden Türkiye**, Golden Print, İstanbul 1998

Kongar, Emre: **Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül,** İstanbul: Remzi Kitabevi, 5. Basım, 2009

Kula, Nesrin: "Gazetelerde Yeralan Polise Yönelik Haberlerdeki Söylemsel Boyutlar: Gaffar Okkan Suikastı Örnek olayı", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4(1-2), 2002, s. 191

Laquer Walter, v.d.: **The Terrorism Reader**, New York: Meridian, 1987

Laqueur, Walter: **"Terörizmin Yorumlanması", Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Hazırlayan: Cemal Güzel, I. Bölüm, Ankara: Ayraç Yayınları, 2002, s. 95-96

Lawrence, Hamilton: **Ecology of Terrorism: A Historical and Statistical Study,** University of Colarado, Boulder: ProQuest Dissertations Publishing, 1978

Marx, Karl & Engels, Friedrich: **Alman İdeolojisi,** 3. Baskı çev: Sevim Belli, Ankara: Sol Yayınları, 1992

Özkaya, A. Sefa: **Hunlar'dan Günümüze Türk Askeri Kültürü**, İstanbul: Kronik Kitap, 2019

Öztürk, Esra: "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: Fırat Kalkanı Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi", **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2017, Sayı 4, s. 194

Malet, David: **Foreign Fighters: Transnational Identity in Civil Conflicts**, New York: Oxford University Press, 2013

Stein, Aaron: **The US War Against ISIS**, London: Bloomsbury Publishing, 2022

Şahin, Yasin: "Michel Foucault'da Söylem Analizi", **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi**, 2017, Cilt: 3, Sayı: 6, s. 121

Şehirli, Atilla: **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri: Ve Devletin Aldığı Tedbirler**, İstanbul: Burak Yayınları, 2000

Pekin İ. Hakkı & Yavuz Ahmet: **Osmanlı'dan Günümüze Sivil-Asker İlişkileri**, İstanbul: Kaynak Yayınları, 4. Basım, 2016

Philippe, Mark & Foucault, Michel: **Çağdaş Temel Kuramlar**, Çev: A. Demirhan, Der: S. Quentin, Ankara: Vadi Yayınları, 1997,

Phillips, Nelson & Cynthia Hardy: **Discourse Analysis: Investigating Process of Social Construction**, Sage Publications, London, 2002

Philips, Christopher & Stephens, Michael: **What Next for Britain in the Middle East?: Security, Trade and Foreign Policy After Brexit**, London: Bloomsbury Publishing, 2022

Terzioğlu, Süleyman Sırrı: "Uluslararası Hukuk Açısından Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Meşruluğu Sorunu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Ankara, 2018, Cilt: 2018, Sayı: 134, S. 588-589

Tezcan, Durmuş: "**Uluslararası Terör Suçlarında Uluslararası Yardımlaşma", Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No:17, 1985, s. 103

Thornton, Thomas P.: **Terror as a Weapon of Political Agitation**, New York: Free Press, 1964

Toruk, İbrahim: **Gutenberg'den Dijital Çağa Gazetecilik**, Literatürk, Konya, 2008

Ural, İbrahim: **Bir Emniyet Müdürünün Kaleminden Oslo** Görüşmeleri, İstanbul: İleri Yayınları, 2014

Yalçınkaya, Haldun: "Foreign Terrorist Fighters and Turkey", **ORSAM Review of Regional Affairs**, No: 31, Ekim 2015, s. 2-6

Yayla, Atilla: "Uluslararası Terörizmin Sebepleri", **Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri,** Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No:17, 1985, s. 111

Yenal, Serkan: "Uluslararası Politikada Güvenlik Kavramı", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm**, Editörler: Mahir Terzi, Serkan Yenal, Ankara: Sinopsis Yayınları, 2015, s. 241

Van Dijk, Teun A.: **News As Discourse,** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1988

ÇEVRİMİÇİ KAYNAKLAR

ABD Adalet Bakanlığı: "Fact Sheet: UN Security Council Resolution 2178 on Foreign Terrorist Fighters", https://www.justice.gov/file/344501/download, (Son Erişim: 20 Ağustos 2020).

ABD Dışişleri Bakanlığı: "Statement by the Global Coalition to Defeat Daesh/ISIS", https://www.state.gov/statement-by-the-global-coalition-to-defeat-daesh-isis/ , 30 Ağustos 2021.

ABD'nin Rusya Büyükelçiliği: "Statement by Heather Nauert, Spokesperson – Concern over the Situation in Afrin, Syria", U.S. Embassy & Consulates in Russia, https://ru.usembassy.gov/statement-heather-nauert-spokesperson-concern-situation-afrin-syria/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023

AGİT: "Guidelines for Addressing the Threats and Challenges of "Foreign Terrorist Fighters" within a Human Rights Framework", s. 6, https://www.osce.org/files/f/documents/4/7/393503_2.pdf Son Erişim: 20 Ağustos 2020)

Akan, Ali Kemal: "TSK: Harekâtın icrasında sadece teröristler hedef alınmakta", Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/tsk-harekâtin-icrasinda-sadece-teroristler-hedef-alinmakta/1036729 , 28 Ocak 2018.

Akgün, Benginur İkbal: "11 Eylül Saldırıları: O gün ne oldu, sonrasında neler yaşandı?", TRT Haber, https://www.trthaber.com/haber/dunya/11-eylul-saldirilari-o-gun-ne-oldu-sonrasinda-neler-yasandi-794734.html , 11 Eylül 2023

Al Jazeera: "Syria: Turkish-backed rebels 'seize' Jarablus from ISIL", https://www.aljazeera.com/news/2016/8/25/syria-turkish-backed-rebels-seize-jarablus-from isil#:~:text=Assad%E2%80%99s%20government%20%E2%80%93%20which%20has,%E2%80%9Cflagrant%20violation%E2%80%9D%20of%20its%20sovereignty , Son Erişim: 28 Aralık 2023

Al Jazeera: "Türkiye'nin Sınır Ötesi Operasyonları", http://www.aljazeera.com.tr/haber/tsknin-sinir-otesi-operasyonlari , Son Erişim: 12 Kasım 2021.

Allahverdi, Safvan: "ABD 'Terörizm 2019 Ülkeler Raporu'nu açıkladı", Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-terorizm-2019-ulkeler-raporunu-acikladi/1888959, 24 Haziran 2020.

Alırıza, Bülent. Yekeler, Zeynep: “Türkiye’nin Afrin Operasyonunu Anlamak”, Center for Strategic and International Studies, https://www.csis.org/analysis/understanding-turkeys-afrin-operation , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Amerikanın Sesi: “150-175 Terörist Öldürüldü”, https://www.amerikaninsesi.com/a/a-17-2007-12-25-voa20-88069272/856714.html , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

Anadolu Ajansı: “ABD Başkan Yardımcısı Biden: Türkiye’ye desteğimiz mutlaktır ve hiçbir şekilde sarsılmaz”, https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/abd-baskan-yardimcisi-biden-turkiyeye-destegimiz-mutlaktir-ve-hicbir-sekilde-sarsilmaz/634802 , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Anadolu Ajansı: “Barış Pınarı Harekâtı Başladı” haberi, https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/baris-pinari-harekâti-basladi , Son Erişim: 17 Kasım 2021.

Anadolu Ajansı: “İran’da ‘Zeytin Dalı Harekâtı’ ikilemi”, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iranda-zeytin-dali-harekati-ikilemi/1039077 , Son Erilim: 28 Aralık 2023.

Anadolu Ajansı: “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Milli mücadelede karşımıza çıkanı ezer geçeriz”, https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cumhurbaskani-erdogan-milli-mucadelede-karsimiza-cikani-ezer-geceriz/1037669 , Son Erişim: 3 Ocak 2024.

Antonenko, Oksana: “US-Russia-Turkey Dynamics in Syria After ‘Olive Branch’: One Door Closes, Another Opens”, Russia Matters, https://www.russiamatters.org/analysis/us-russia-turkey-dynamics-syria-after-olive-branch-one-door-closes-another-opens , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Ashtakhova, Olesya. Osborn, Andrew: “Kremlin tells Turkey to ensure Syria operation is proportionate”, Reuters, https://www.reuters.com/article/syria-security-turkey-kremlin-idINKBN1WT1HR/ , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

Avundukluoğlu, Muhammet Emin: “Russia urged to shut down office linked to PKK/PYD”, Anadolu Agency, https://www.aa.com.tr/en/middle-east/russia-urged-to-shut-down-office-linked-to-pkk-pyd/1008147 Son Erişim: 30 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: “Almanya, Leopard tanklarının modernizasyonu projesini yeni hükûmet kuruluncaya kadar askıya aldı”, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42816928 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Barış Pınarı Harekâtı: Dünyadan tepkiler", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49991916 , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Bozdağ'dan Suriye mesajı: Türkiye'nin bekası için büyük riskler alınacaktır", https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42721740 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Pentagon'dan Suriye açıklaması: Yeni bir ordu ya da sınır gücü oluşturmuyoruz", https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42727711 , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "PYD: Türkiye ve İran'ın müdahalesi sürdükçe ABD askeri Suriye'de olmalı", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41997017 , Son Erişim: 26 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Atatürk Havalimanı'nda saldırı: 42 ölü", https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160628_istanbul_havalimani_saldiri , 29 Haziran 2016.

BBC News Türkçe: "Balfour Deklarasyonu ve İsrail-Filistin Sorunu: İngiltere'nin 1917'deki bildirisi ve Orta Doğu'ya 67 kelimeyle bıraktığı sorunlu miras", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-57118918 , Son Erişim: 30 Aralık 2023

BBC News Türkçe: "Barış Pınarı Harekâtı - Esad: Kürtlerin kontrolündeki bölgelerde devlet otoritesi yeniden kurulacak", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50255814 Son Erişim: 30 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Florida'da eşcinsel kulübüne saldırı: En az 50 ölü", https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/06/160612_florida_saldiri_gay_kulup , Son Erişim: 12 Haziran 2016.

BBC News Türkçe: "İngiltere basınında Türkiye'nin Suriye operasyonu: 'IŞİD'i yeniden canlandırma riski taşıyor'", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49982069 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "*Newsweek*'in Son Kapağı", https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/12/121224_*Newsweek* , Son Erişim: 27 Aralık 2021.

BBC News Türkçe: "Putin: İdlib'teki durumdan kaygılıyız, Erdoğan: Rejimin saldırıları sükûneti bozdu", https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49483403 , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

BBC News Türkçe: "Türkiye'de Son 10 yılda düzenlenen büyük saldırılar", https://www.bbc.com/turkce/articles/clmgndprxg8o , 14 Kasım 2022.

BBC News Türkçe: "YPG, Yerel bir örgütten NATO ülkelerinin desteklediği bir güce nasıl dönüştü?" (Çevrimiçi)

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50180068 , Son Erişim: 25 Ekim 2019.

Bianet: "Filistin seçimlerini Hamas kazandı", https://bianet.org/haber/filistin-secimlerini-hamas-kazandi-73884 , Son Erişim: 29 Nisan 2020.

Bloomberg HT: "Fırat Kalkanı Avrupa basınında geniş yankı buldu", https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1910570-firat-kalkani-avrupa-basininda-genis-yanki-buldu , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Borger, Julian: "There were no weapons of mass destruction in Iraq", The Guardian, https://www.theguardian.com/world/2004/oct/07/usa.iraq1 , Son Erişim: 22 Mart 2020.

Bozarslan, Mahmut: HEP'ten HDP'ye Kapatılan Kürt Partileri, Amerika'nın Sesi, https://www.amerikaninsesi.com/a/hepten-hdpye-kapatilan-kurt-partileri/5820797.html Son Erişim: 8 Aralık 2021.

Brittanica Ansiklopedisi: *The Economist*, https://www.britannica.com/topic/The-Economist , Son Erişim: 15 Aralık 2022.

Brittanica Ansiklopedisi: "*Time*", https://www.britannica.com/topic/*Time*-American-magazine#ref285856 , Son Erişim: 15 Aralık 2022.

Broomfield, Matt: "US deploys troops to stop fighting in Syria - between two of its allies", Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syria-turkey-isis-rojava-kurds-sdf-shelling-allies-turkey-nato-erdogan-bombing-air-strikes-a7709606.html , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Bryza, Matthew: "How to end the US-Turkey dialogue of the deaf", Atlantic Council, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/how-to-end-the-us-turkey-dialogue-of-the-deaf/ , Son Erişim: 18 Mart 2021.

Cafiero, Giorgio: "Iran's View On Turkey's Operation Peace Spring", Lobe Log, https://lobelog.com/irans-view-on-turkeys-operation-peace-spring/, Son Erişim: 22 Aralık 2023.

Cenevre Akademisi: Uluslararası Hukuka Göre Yabancı Savaşçılar Brifingi, Brifing No: 7, 2014, Cenevre, s. 7, https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Publications/Academy%20Briefings/Foreign%20

Fighters_2015_WEB.pdf , Son Erişim: 19 Kasım 2021.

CNN Türk: "Türkiye Tarihinin Sınır Ötesi Harekâtı", https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiye-tarihinin-sinir-otesi-harekâti?page=1 , 22 Ocak 2018.

Council of Foreign Relations: "About the Expert", https://www.cfr.org/expert/michael-froman , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Council of Foreign Relations: "David M. Rubenstein", https://www.cfr.org/bio/david-m-rubenstein , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Council of Foreign Relations: https://www.cfr.org/about , Son Erişim: 27 Aralık 2023

Counter Terrorism Guide: Foreign Terrorist Organizations "Hamas", Office of the Director of National Intelligence, https://www.dni.gov/nctc/index.html , 3 Aralık 2020.

Çopur, Hakan: "ABD'den Afrin açıklaması", Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-afrin-aciklamasi/1035942 Son Erilim: 25 Aralık 2023.

Dearden, Lizzie: "Isis defeat in northern Syria opens deadly new phase in civil war as rebel groups turn on each other", Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-northern-syria-defeat-civil-war-new-phase-rebels-bashar-al-assad-regime-sdf-turkey-us-russia-iran-a7610231.html , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Demir, Adem: "PKK'nın çoklu yapı taktiği", Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/pkknin-coklu-yapi-taktigi/119310 , Son Erişim: 30 Aralık Eylül 2023.

Demir, Hilmi: "Hilafet, DEAŞ'a Ne Sağlıyor?", Değerlendirme Notu, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2019/notlar/hilafet_dease_ne_sagliyor.pdf , Kasım 2019.

Deutche Welle: "Kandil Dağına Bomba Yağıyor", https://www.dw.com/tr/kandil-dağına-bomba-yağıyor/a-3158320 , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

Dışişleri Bakanlığı: "Türkiye-Suriye Siyasî İlişkileri", https://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasî-iliskileri-.tr.mfa , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

Dünya Gazetesi: "Kuzey Irak'a operasyon: 14 hedef vuruldu", https://www.dunya.com/gundem/kuzey-iraka-operasyon-14-hedef-vuruldu-haberi-714190 Son Erişim: 27 Aralık 2023.

Emek, Şeyda: "Tehdit Değerlendirmesi, Yabancı Terörist Savaşçılar: Geri Dönenler Raporu", Polis Akademisi Yayınları, Rapor No: 42, 2020, Ankara, s. 14,16,18, https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/yabanci-

terorist-savascilar-geri-donenler.pdf , Son Erişim: 30 Haziran 2020.

Erdoğan, İbrahim: "Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında 'Müzakere': Türkiye Örneği", Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt/Volume: 8, Sayı/Number: 2, Yıl/Year: 2013, s. 356-358 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/17729 Son Erişim: 22 Aralık 2020.

Euronews: "Suriye'nin kuzeyinde hangi güçler bulunuyor? PYD, YPG, SDG ve Suriye Milli Ordusu nedir?", https://tr.euronews.com/2022/11/20/suriye-hangi-gucler-one-cikiyor-pyd-ypg-sdg-ve-milli-ordu-nedir-sdg-idlib-baris-pinari , 20 Kasım 2022.

Euronews: "Ankara Garı saldırısında hayatını kaybedenler anıldı, polis 22 kişiyi gözaltına aldı", https://tr.euronews.com/2021/10/10/ankara-gar-sald-r-s-nda-hayat-n-kaybedenler-an-ld-polis-22-kisiyi-gozalt-na-ald , 10 Ekim 2021.

Euronews: "Ankara'da bombalı saldırı: 2 emniyet mensubu yaralandı, 2 saldırgan ise öldü", https://tr.euronews.com/2023/10/01/ankarada-bombali-saldiri-2-emniyet-mensubu-yaralandi-2-saldirgan-ise-oldu , 1 Ekim 2023.

Euronews: "IŞİD'den Türkiye'ye videolu tehdit", https://tr.euronews.com/2015/08/18/isid-den-turkiye-ye-videolu-tehdit , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Euronews: "TSK'dan Irak'ın kuzeyine 'Pençe-Kaplan Operasyonu': Türk komandoları Haftanin'de", https://tr.euronews.com/2020/06/17/tsk-dan-irak-n-kuzeyine-pence-kaplan-operasyonu-turk-komandolar-haftanin-de , Son Erişim: 27 Aralık 2022.

Europeran Parliament Briefing: "Turkey's military operation in Syria and its impact on relations with the EU", (Çevrimiçi), https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-642284-Turkeys-military-operation-Syria-FINAL.pdf , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

Foreign Affairs: "Hakkımızda", https://www.foreignaffairs.com/about-foreign-affairs#:~:text=About%20Foreign%20Affairs%20Since%20its%20founding%20in%201922%2C,social%20media%20feeds%2C%20an%20event%20business%2C%20and%20more. , Son Erişim: 12 Aralk 2022.

Freedman, Benjamin: "Officially Blacklisted Extremist/Terrorist (Support) Organizations: a Comparison of Lists from Six Countries and Two International Organizations", Perspectives on Terrorism, Volume 4, Issue 2, 2010,

s. 46–52. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26298448, Son Erişim: 24 Eylül 2020.

Halkların Demokratik Partisi: "Demirtaş, Barış için elini taşın altına koyacak herkes halkın gönlünde heykeli dikilecek insan olacaktır", https://hdp.org.tr/tr/demirtas-baris-icin-elini-tasin-altina-koyacak-herkes-halkin-gonlunde-heykeli-dikilecek-insan-olacaktir/13328/ , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

Hürriyet: "Türk Basınında Güneş Harekâtı", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-basininda-gunes-harekâti-8296042 , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

İçişleri Bakanlığı: "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG", (Çevrimiçi) https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_arapca.pdf , 28 Mayıs 2017.

İngiltere Hükümeti Resmî Web Sitesi: "Prime Minister's call with President Erdogan: 26 January 2018", Government of UK, https://www.gov.uk/government/news/prime-ministers-call-with-president-erdogan-26-january-2018 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

İngiltere Hükümeti Resmî Web Sitesi: "Foreign Secretary on first official visit to Turkey", Government of UK, https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-on-first-official-visit-to-turkey , Son Erişim: 20 Aralık 2023.

İngiltere Hükümeti Resmî Web Sitesi: "UK aid to provide education and jobs to thousands of Syrian refugees", Government of UK, https://www.gov.uk/government/news/uk-aid-to-provide-education-and-jobs-to-thousands-of-syrian-refugees , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

İngiltere Hükümeti Resmî Web Sitesi: "UK Foreign Secretary Boris Johnson's visit to Turkey", Government of UK, https://www.gov.uk/government/news/uk-foreign-secretary-boris-johnsons-visit-to-turkey , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

İnsanî ve Sosyal Araştırmalar Merkezi: "PYD'nin Menbiç Oyunu ve Türkiye'nin Tutumu", https://www.insamer.com/tr/?output=pdf&type=post&id=4507 , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

İnternet Haber: "PKK'dan Ölen Terörist İtirafı", https://www.internethaber.com/pkkdan-olen-terorist-itirafi-132880h.htm , Son Erişim: 11 Kasım 2021.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı: "Barış Pınarı Harekâtı", İnternet Sayfası, https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı: "Terörle Mücadele - Bahar Kalkanı Harekâtı", https://www.kkk.tsk.tr/bahar-kalkani.aspx , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı: "Terörle Mücadele, Barış Pınarı Harekâtı", https://www.kkk.tsk.tr/baris-pinari.aspx , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

Karagöz, Taha Hüseyin: "Barış Pınarı Harekâtı başarıyla tamamlandı, Soçi mutabakatı süreci işliyor", Yeni Şafak, https://www.yenisafak.com/dunya/baris-pinari-harekâti-basariyla-tamamlandi-soci-mutabakati-sureci-isliyor-guncel-harita-3509801 , Son Erişim: 29 Ekim 2019.

Kartal, Ahmet Gürhan: "PKK terrorism a 'real threat' to Turkey, says UK PM", Anadolu Agency, https://www.aa.com.tr/en/europe/pkk-terrorism-a-real-threat-to-turkey-says-uk-pm/1663975 , Son Erişim: 26 Aralık 2023.

Kasapoğlu, Çağıl: "Paris sokaklarında 10 ay sonra yeniden aynı soru: Neden?", BBC Türkçe, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/11/151114_paris_izlenim_cagil , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Link, Christina: "Turkey's Double Standard on Terrorism: Accuses BBC of supporting PKK, backs other groups from China, Russia and US", ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security, Sayı: 370, Institut für Strategie-Politik-Sicherheits-und Wirtschaftsberatung, https://files.ethz.ch/isn/193475/370_Lin.pdf , Son Erişim: 22 Eylül 2020.

McGregor, Andrew: Jamestown Foundation, "Turkish Operation Gunes Attempts to Eliminate the PKK Threat", Publication: Terrorism Focus Volume: 5 Issue: 8, https://jamestown.org/program/turkeys-operation-gunes-attempts-to-eliminate-the-pkk-threat/ , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Memiş, Atilla, Demirer, M. v.d.: "Güneş'in Şehitleri", Hürriyet, https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gunes-in-sehitleri-8299719, Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Middle East Eye: "Syrian Kurds open 'historic' political office in Moscow", https://www.middleeasteye.net/news/syrian-kurds-open-historic-political-office-moscow , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Millî Savunma Bakanlığı: "Pençe Serisi Operasyonlar", https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu , Son Erişim: 4 Aralık 2023.

Millî Savunma Bakanlığı: "Barış Pınarı Harekâtı", https://www.msb.gov.tr/BarisPinariHarekâti , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

Mortimer, Caroline: "CIA officer who interrogated Saddam Hussein says there were clearly no WMDs in Iraq", The Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/cia-officer-saddam-hussein-interrogate-wmds-iraq-weapons-mass-destruction-war-a7509081.html , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

NATO: "Joint press conference with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the Minister of Defence of Spain, María Dolores de Cospedal García", https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_151089.htm , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

NATO: "Türkiye and NATO" https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_191048.htm?selectedLocale=en, Son Erişim: 2 Aralık 2023.

Newsweek: "Hakkımızda", https://www.*Newsweek*.com/about-*Newsweek* , Son Erişim: 09 Aralık 2022.

NTV: "NATO'dan açıklama: Türkiye'nin meşru güvenlik kaygıları var", https://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-natodan-aciklama-turkiyenin-mesru-guvenlik-kaygilari-var,pjUeCR9BCk6IpIw9OkV1Jg , Son Erişim: 27 Aralık 2023.

NTV: "*The Economist* dergisini Fiat'ın sahibi satın aldı", https://www.ntv.com.tr/ekonomi/the-economistin-yeni-sahibi-belli-oldu,Z05MQxFM00ifoCL5QKhI_Q , Son Erişim: 31 Aralık 2023.

Orhan, Oytun: "Barış Pınarı Harekâtı: Kim, ne kazandı?", Orta Doğu Araştırmaları Merkezi, https://www.orsam.org.tr/tr/baris-pinari-harekâti-kim-ne-kazandi/ , 23 Ekim 2019.

Orhan, Oytun: "Fırat Kalkanı: Hedefler, Fırsatlar ve Riskler", ORSAM https://www.orsam.org.tr/tr/firat-kalkani-hedefler-firsatlar-ve-riskler Son Erişim: 28 Mayıs 2022.

Orhan, Oytun: "Şah Fırat Operasyonunun Anlamı ve Olası Sonuçları", ORSAM, https://www.orsam.org.tr/tr/sah-firat-operasyonu-nun-anlami-ve-olasi-sonuclari/ Son Erişim: 22 Mayıs 2022.

Osborne, Samuel: "Turkey threatens more Syria strikes if Kurdish forces do not retreat", Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/turkey-in-syria-latest-news-strikes-syrian-civil-war-isis-attack-offensive-kurds-a7215241.html , Son Erişim: 23 Aralık 2023.

Özkır, Yusuf: "Zeytin Dalı: Operasyonel İletişim Stratejisi", SETA, https://www.setav.org/zeytin-dali-operasyonel-iletisim-stratejisi/ , Son Erişim: 24 Ocak 2018.

Peters, Jeremy W.: "The News, in Bright Bits", The New York Times, https://www.nytimes.com/2011/03/14/business/media/14magazine.html , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Poyrazlar, Elçin: "Fırat Kalkanı Operasyonu: ABD-Türkiye arasındaki fay hattı", BBC Türkçe, https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37235197 , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Press TV: "Assad blasts Turkey's support for terror groups in Syria", https://www.presstv.ir/Detail/2018/01/21/549685/Assad-blasts-Turkey%E2%80%99s-support-for-terror-groups-in-Syria , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Radikal: "PKK'ya Sınır Ötesi Harekâtı ABD'li eski Bakan Anlattı: Türklere 4 kez çıkın dedim", http://www.radikal.com.tr/politika/pkkya-sinir-otesi-harekâti-abdli-eski-bakan-anlatti-turklere-4-kez-cikin-dedim-1170888/, Son Erişim: 10 Kasım 2021.

Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı: "Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks and answers to media questions during a joint news conference with Foreign Minister of Turkey Mevlüt Çavuşoğlu following the fifth meeting of the Russian-Turkish Joint Strategic Planning Group, Turkey, December 1, 2016", https://www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/1538843/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı: "Foreign Minister Sergey Lavrov's remarks and answers to media questions at a joint news conference following trilateral talks with Iranian Foreign Minister Mohammad Javad Zarif and Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu, Moscow, December 20, 2016", https://www.mid.ru/en/maps/tr/1539789/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Sakarya Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi: "Ermeni Terör Örgütü ASALA ve Faaliyetleri", https://satemer.sakarya.edu.tr/tr/icerik/19787/101536/ermeni-teror-orgutu-asala-ve-faaliyetleri , Son Erişim: 3 Aralık 2023.

Self, Andrew, Ferris J.: "Dead Men Tell No Lies: Using Killed in Action (KIA) Data to Expose the PKK's Regional Shell Game", COE-DAT (NATO Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi), https://www.coedat.nato.int/publication/datr/volumes/datr8-2016.pdf , s. 10-21, 25-26, Son Erişim: 21 Kasım 2021.

SETAV: "İnfografik: Fırat Kalkanı Harekâtı", http://www.setav.org/firat-kalkani-harekâti/ , Son Erişim: 26 Aralık 2021.

Sheyholislami, Jaffer: Critical Discourse Analysis, Tannen/Discourse, 2015, https://www.academia.edu/76470685/Critical_Discourse_Analysis Son Erişim: 17 Eylül 2023.

Sommerviller, Quentin: "İngiliz özel kuvvetleri Suriye'de görüntülendi", BBC News Türkçe, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37020968 , Son Erişim: 26 Aralık 2023.

Sönmez, Göktuğ: "El-Kaide'den DEAŞ Sonrası Döneme: Küresel Militan Selefi Hareketin Dönüşümü ve Geleceği", Polis Akademisi Güvenlik Araştırmaları Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 2, Ankara 2019, s. 137-138, https://guvenlikcalismalari.pa.edu.tr/Upload/DergiDosya/el-kaidee28099den-deas-sonrasi-doneme-kuresel-militan-selefi-hareketin-donusumu-ve-gelecegi-dergidosyadb66ec52-edc6-4479-8b0b-927c2b895c6f.pdf , Son Erişim: 25 Temmuz 2020.

Sözcü: "Afrin Harekâtı'na ilk tepki Rusya'dan geldi", https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-afrin-harekatina-ilk-tepki-rusyadan-geldi-wp2182767 , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Spence, Alex: "Agnellis, Rothschilds close in on Economist", Politico, https://www.politico.eu/article/agnellis-

rothschilds-close-in-on-economist-magazine-sale-pearson/ , Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Sputnik Türkçe: "Lavrov: ABD'nin Suriye'deki tek taraflı eylemleri Türkiye'yi çıldırttı", https://sputniknews.com.tr/20180121/lavrov-abdnin-suriyedeki-tek-tarafli-eylemleri-turkiyeyi-cildirtti-1031904855.html , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

Stratejik Ortak: Fırat Kalkanı Harekâtı ve Harita Çizelgesi, https://www.stratejikortak.com/2020/08/firat-kalkani-harekâti.html , Son Erişim:10 Aralık 2021.

Stratejik Ortak: Fırat Kalkanı Harekâtı ve Harita Çizelgesi, https://www.stratejikortak.com/2020/08/firat-kalkani-harekâti.html , Son Erişim:10 Aralık 2021.

Stratejik Ortak: Zeytin Dalı Harekâtı, https://www.stratejikortak.com/2020/01/zeytin-dali-harekâti-harita.html , Son Erişim: 10 Aralık 2021.

SuperHaber: "HDP İstanbul Kongresi'nde 'Biji Serok Apo' sloganları atıp, PKK marşı okudular", https://www.superhaber.tv/hdp-istanbul-kongresinde-biji-serok-apo-sloganlari-atip-pkk-marsi-okudular-video-370327 , Son Erişim: 12 Aralık 2021.

Şener, Nedim: "PKK'yı aklamaya çalışanları utandıracak kanlı bilanço", Hürriyet, https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/pkkyi-aklamaya-calisanlari-utandiracak-kanli-bilanco-42171509 , 16 Kasım 2022.

T.C. Cumhurbaşkanlığı: "İdlib Operasyonu: Ciddi Bir Harekât Var ve Devam Edecek", https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/84833/idlib-operasyonu-ciddi-bir-harekt-var-ve-devam-edecek , Son Erişim: 7 Ekim 2017.

Terörle Mücadele Daire Başkanlığı: Basın Açıklaması, https://twitter.com/TEMDairesi/status/1470128899711459339?s=20 , Son Erişim: 13 Aralık 2021.

Terörle Mücadele Kanunu: Madde 1, "Terör Tanımı", Mevzuat Bilgi Sistemi, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5#:~:text=Ter%C3%B6r%20%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BCn%C3%BCn%3B%20cebir%2C%20%C5%9Fiddet%20veya,kadar%20hapis%20cezas%C4%B1%20ile%20cezaland%C4%B1r%C4%B1l%C4%B1r. , 3 Aralık 2023.

The Week: "About us", https://theweek.com/about-us , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

The Week: Tarihçe, https://theweek.com/articles/977049/short-history-week , Son Erişim: 15 Aralık 2022.

Time Dergisi: "Hakkımızda", https://subs.*Time*.com/about-*Time* , Son Erişim: 08 Aralık 2022.

Time Dergisi: "*Time* Announces Year of Growth in Advertising Revenue, Events and Strategic Partnerships", https://*Time*.com/6335719/*Time*-announces-year-of-growth/ , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

TRT Haber: "HDP İddianamesi'nin ayrıntıları: PKK'nın siyasî kanadı oldu", https://www.trthaber.com/haber/gundem/hdp-iddianamesinin-ayrintilari-pkknin-siyasî-kanadi-oldu-589887.html , Son Erişim: 8 Aralık 2021.

TRT Haber: "Irak'ın Kuzeyine Gerçekleştirilen Büyük Harekât", https://www.trthaber.com/haber/gundem/irakin-kuzeyine-gerceklestirilen-buyuk-harekât-417275.html , Son Erişim: 12 Kasım 2021.

TRT World Research Center: "Divisions in Europe over Turkey's operation in Syria", https://researchcentre.trtworld.com/perspectives/divisions-in-europe-over-turkeys-operation-in-syria/ , Son Erişim: 28 Aralık 2023.

TSK Genelkurmay Başkanlığı: "Tarihçe", https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=Tarihce , 20 Eylül 2020.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: "Madde 117", https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/2021/TC_Anayasasi_ve_TBMM_Ic_Tuzugu.pdf , 20 Mart 2022.

Venhaus, John M.: "Looking For a Fight: Why Youth Join Al-Qaeda and How to Prevent It", ABD Barış Enstitüsü Raporu, 2010, Washington, https://www.usip.org/sites/default/files/resources/SR236Venhaus.pdf , Son Erişim: 18 Kasım 2021.

White House Archives: "ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi" (The National Security Strategy) September 2002, https://georgewbush-

whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/ ,23 Eylül 2020.

Wodak, Ruth: “We have the character of an island nation” : a discourse-historical analysis of David Cameron’s “Bloomberg Speech” on the European Union, EUI RSCAS, 2016/36, Global Governance Programme-224, Europe in the World, (Çevrimiçi) https://hdl.handle.net/1814/42804 , Son Erişim: 30 Aralık 2023

World Economic Forum: “Marc Benioff”, https://www.weforum.org/agenda/authors/marc-benioff/ , Son Erişim: 29 Aralık 2023.

Yeni Şafak: “Barış Pınarı Harekâtı Başarıyla Tamamlandı”, https://www.yenisafak.com/dunya/baris-pinari-harekâti-basariyla-tamamlandi-soci-mutabakati-sureci-isliyor-guncel-harita-3509801 , Son Erişim: 25 Aralık 2023.

y.y. Beden Dili Hareketleri ve İfadelerinin Anlamları, https://www.iienstitu.com/blog/beden-dili-ifadelerinin-anlamlari, Son Erişim: 21 Kasım 2023.

y.y. Nişanyan Sözlük, “Terör”, https://www.nisanyansozluk.com/kelime/ter%C3%B6r, Son Erişim: 30 Aralık 2023.

Zeyrek, Mesut: “Almanya’da 2022’de 35 camiye tehdit ya da saldırı yapıldı”, Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-2022de-35-camiye-tehdit-ya-da-saldiri-yapildi/2904868 , 24 Mayıs 2023.

ÖZGEÇMİŞ

Esra Öztürk, ilk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2008 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nden yüzde yüz burslu olarak İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden lisans derecesini aldı. 2014 yılında Marmara Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Para Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans programını bitirdi. Özel sektör ve diplomatik kuruluş deneyimlerinin ardından 2015'te ABD'de New York Film Academy'de yüzde yüz burslu olarak Televizyon Haberciliği sertifika programını tamamladı. 2016-2019 yılları arasında Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı kurumlarında danışman olarak görev yaptı. 2021 yılından beri aktif gazetecilik yapan Öztürk, pek çok ulusal ve uluslararası televizyon kanalı ve dijital mecrada kıdemli özel röportaj editörü, sunucu, muhabir ve yorumcu olarak çeşitli görevler aldı. Dış politika alanında yüzün üzerinde üst düzey yabancı diplomat ve siyasetçi ile özel röportaj gerçekleştiren Öztürk, aynı zamanda yabancı medya organları için belgesel yapımcılığı ve saha yapımcılığı alanlarında da çalışmaktadır. Öztürk, Küresel Gazeteciler Konseyi üyesi olup, Hempa Çocuk Derneği ve NESAR Acil Durum Arama ve Kurtarma Derneği gönüllüsüdür. Öztürk, 2024 yılında İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı Doktora programı kapsamında "ABD ve İngiltere Dergilerinde TSK'nın Suriye Harekâtının Eleştirel Söylem Analizi: Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı Ve Barış Pınarı" başlıklı tezini sunarak Doktor unvanı almıştır.

EK 1: 3. Bölümde Analizi Gerçekleştirilen İçeriklerin Çevrimiçi Bağlantıları

Foreign Affairs'ta yayınlanan Fırat Kalkanı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FF1	5 EKİM 2016	*A SAFE ZONE FOR SYRIA* SURİYE İÇİN GÜVENLİ BÖLGE https://www.foreignaffairs.com/syria/safe-zone-syria
2	FF2	6 EKİM 2016	*OTTOMAN GHOSTS* OSMANLI HAYALETLERİ https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2016-10-06/ottoman-ghosts
3	FF3	14 EKİM 2016	*THE ROJAVA MODEL* ROJAVA MODELİ https://www.foreignaffairs.com/articles/2016-10-14/rojava-model
4	FF4	17 EKİM 2016	*ERDOGAN'S JOURNEY* ERDOĞAN'IN SERÜVENİ https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2016-10-17/erdogans-journey

Newsweek'te yayınlanan Fırat Kalkanı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FN1	27 AĞUSTOS 2016	*NATO MUST ACT TO HALT TURKEY'S FREEFALL INTO PUTIN'S ARMS* NATO, TÜRKİYE'NİN PUTİN'İN KOLLARINA DÜŞMESİNİ DURDURMAK İÇİN HAREKETE GEÇMELİ https://www.newsweek.com/nato-must-act-halt-turkeys-freefall-putins-arms-493758
2	FN2	29 AĞUSTOS 2016	*U.S. URGES CEASEFIRE BETWEEN TURKISH AND KURDISH FORCES IN SYRIA* ABD, SURİYE'DEKİ TÜRK VE KÜRT GÜÇLERİ ARASINDA ATEŞKES İSTİYOR https://www.newsweek.com/turkey-syria-jarablus-kurdish-forces-islamic-state-494203
3	FN3	14 EYLÜL 2016	*HOW THE TRUMP ORGANIZATION'S FOREIGN BUSINESS TIES COULD UPEND U.S. NATIONAL SECURITY* TRUMP'IN KURULUŞLARININ DIŞ TİCARETİ, ABD ULUSAL GÜVENLİĞİNİ NASIL TEPETAKLAK EDEBİLİR? https://www.newsweek.com/2016/09/23/donald-trump-foreign-business-deals-national-security-498081.html

4	FN4	15 EYLÜL 2016	*WE ARE TRYING TO PREVENT FURTHER CHAOS IN TURKEY* BİZ TÜRKİYE'DE DAHA FAZLA KAOS OLMASINI ÖNLEMEYE ÇALIŞIYORUZ https://www.newsweek.com/we-are-trying-prevent-further-chaos-turkey-498819
5	FN5	19 EYLÜL 2016	*ERDOGAN DECLARES NEW PUSH ON ISIS STRONGHOLD AL-BAB* ERDOĞAN, IŞİD'İN KALESİ EL-BAB'A YENİ HAMLEYİ İLAN ETTİ https://www.newsweek.com/erdogan-announces-new-push-isis-stronghold-al-bab-500105
6	FN6	25 EYLÜL 2016	*KURDS BEGIN RETREAT IN SYRIA AT TURKEY'S REQUEST* SURİYE'DE KÜRTLER TÜRKİYE'NİN İSTEĞİYLE GERİ ÇEKİLMEYE BAŞLADI https://www.newsweek.com/kurds-retreat-syria-turkeys-request-prepare-eventual-liberation-raqqa-493405
7	FN7	18 EKİM 2016	*THE BATTLE AGAINST ISIS IN MOSUL COULD LEAD TO AN INDEPENDENT KURDISTAN* MUSUL'DA IŞİD'LE SAVAŞ, BAĞIMSIZ BİR KÜRDİSTAN'A YOL AÇABİLİR https://www.newsweek.com/2016/10/28/battle-against-isis-mosul-kurdistan-independence-511041.html

Time'da yayınlanan Fırat Kalkanı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	BAŞLIK
1	FT1	7 EYLÜL 2016	*A GLIMMER OF HOPE OPENS FOR SYRIAN REBELS AS PEACE TALKS INTENSIFY* BARIŞ GÖRÜŞMELERİ YOĞUNLAŞIRKEN SURİYELİ İSYANCILAR İÇİN BİR UMUT IŞIĞI YANIYOR https://time.com/4483236/syria-war-peace-talks-turkey-rebels/

The Economist'te yayınlanan Fırat Kalkanı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FE1	27 AĞUSTOS 2016	*SMOKE AND CHAOS: THE WAR IN SYRIA* DUMAN VE KAOS: SURİYE'DEKİ SAVAŞ https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2016/08/27/smoke-and-chaos

The Week'te yayınlanan Fırat Kalkanı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	FW1	24 AĞUSTOS 2016	*TURKISH TANKS ENTER SYRIA IN BIG PUSH TO OUST ISIS FROM LAST BORDER STRONGHOLD* TÜRK TANKLARI, IŞİD'İ SON SINIR KALESİNDEN ÇIKARMAK İÇİN BÜYÜK BİR HAMLEYLE SURİYE'YE GİRDİ https://theweek.com/speedreads/644685/turkish-tanks-enter-syria-big-push-oust-isis-from-last-border-stronghold
2	FW2	28 AĞUSTOS 2016	*TURKISH-BACKED SYRIAN REBELS SEIZE VILLAGES FROM KURDISH-LED FORCES* TÜRKİYE DESTEKLİ SURİYELİ İSYANCILAR, KÖYLERİ KÜRTLERİN ÖNCÜLÜĞÜNDEKİ GÜÇLERDEN ALDI https://theweek.com/speedreads/645580/turkishbacked-syrian-rebels-seize-villages-from-kurdishled-forces
3	FW3	4 EYLÜL 2016	*ISIS WILL LOSE ALL ACCESS TO THE TURKISH-SYRIAN BORDER WITHIN 'A FEW HOURS'* IŞİD 'BİRKAÇ SAAT İÇİNDE' TÜRKİYE-SURİYE SINIRINA TÜM ERİŞİMİNİ KAYBEDECEK https://theweek.com/speedreads/646944/isis-lose-all-access-turkishsyrian-border-within-few-hours
4	FW4	16 EKİM 2016	*SYRIAN REBELS JUST CAPTURED THE TOWN WHERE ISIS THINKS THE APOCALYPSE WILL BEGIN* SURİYELİ İSYANCILAR, IŞİD'İN KIYAMETİN BAŞLAYACAĞINI DÜŞÜNDÜĞÜ ŞEHİRLERİ ELE GEÇİRDİ https://theweek.com/speedreads/655517/syrian-rebels-just-captured-town-where-isis-thinks-apocalypse-begin

Foreign Affairs'ta yayınlanan Zeytin Dalı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZF1	23 OCAK 2018	*TURKEY'S AFRIN OFFENSIVE AND AMERICA'S FUTURE IN SYRIA* TÜRKİYE'NİN AFRİN HAREKÂTI VE AMERİKA'NIN SURİYE'DEKİ GELECEĞİ https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2018-01-23/turkeys-afrin-offensive-and-americas-future-syria

Newsweek'te yayınlanan Zeytin Dalı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZN1	22 OCAK 2018	*TURKISH FORCES BOMB KEY U.S. ALLY IN FIGHT AGAINST ISIS IN SYRIA, COMPLICATING ALLIANCE* TÜRK KUVVETLERİNİN ABD'NİN SURİYE'DEKİ IŞİD'E KARŞI MÜCADELEDE KİLİT MÜTTEFİKİNİ BOMBALAMASI, İTTİFAKI ZORLAŞTIRIYOR https://www.newsweek.com/turkey-joins-syria-chaos-us-tries-find-someone-hold-peace-kurds-786828
2	ZN2	22 OCAK 2018	*SYRIA, RUSSIA AND IRAN WIN MAJOR BASE, SPLIT REBELS IN TWO AS WAR SHIFTS WEST IN 2018* 2018'DE SAVAŞ BATI'YA KAYARKEN SURİYE, RUSYA VE İRAN BÜYÜK ÜS KAZANDI VE İSYANCILARI İKİYE BÖLDÜ https://www.newsweek.com/syria-russia-iran-major-base-split-rebels-two-war-shifts-2018-786944

The Economist'te yayınlanan Zeytin Dalı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZE1	25 OCAK 2018	*CAN SYRIA'S KURDS KEEP CONTROL OF THEIR TERRITORY?* SURİYE KÜRTLERİ KENDİ TOPRAKLARININ KONTROLÜNÜ ELİNDE TUTABİLİR Mİ? https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/01/25/can-syrias-kurds-keep-control-of-their-territory

The Week'te yayınlanan Zeytin Dalı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	ZW1	21 OCAK 2018	*U.S. ALLY TURKEY ATTACKS U.S.-BACKED KURDS IN SYRIA* ABD'NİN MÜTTEFİĞİ TÜRKİYE, SURİYE'DE ABD DESTEKLİ KÜRTLERE SALDIRIYOR https://theweek.com/speedreads/749943/ally-turkey-attacks-usbacked-kurds-syria
2	ZW2	22 OCAK 2018	*TURKISH GROUND TROOPS ENTER NORTHERN SYRIA* TÜRK KARA BİRLİKLERİ KUZEY SURİYE'YE GİRDİ https://theweek.com/syrian-civil-war/91102/turkish-ground-troops-enter-northern-syria
3	ZW3	23 OCAK 2018	*WHY THE TURKEY-SYRIA BORDER CONFLICT İS A 'PROXY WAR' FOR US-RUSSIA?* TÜRKİYE-SURİYE SINIR ÇATIŞMASI NEDEN ABD-RUSYA İÇİN BİR 'VEKALET SAVAŞI'DIR? https://theweek.com/in-depth/91141/why-the-turkey-syria-border-conflict-is-a-proxy-war-for-us-russia
4	ZW4	27 OCAK 2018	*TURKEY SAYS THE TRUMP ADMINISTRATION AGAIN AGREED TO STOP ARMING KURDS IN SYRIA* TÜRKİYE, TRUMP YÖNETİMİNİN SURİYE'DE KÜRTLERİN SİLAHLANDIRILMASINI DURDURMA KONUSUNU BİR KEZ DAHA KABUL ETTİĞİNİ SÖYLEDİ https://theweek.com/speedreads/751513/turkey-says-trump-administration-again-agreed-stop-arming-kurds-syria
5	ZW5	29 OCAK 2018	*IN SYRIA, TURKISH TROOPS KILLED IN POSSIBLE SUICIDE BOMBING ATTACK BY KURDISH FIGHTER* SURİYE'DE KÜRT SAVAŞÇININ OLASI İNTİHAR BOMBALI SALDIRISINDA TÜRK ASKERLERİ ÖLDÜ https://theweek.com/speedreads/751558/syria-turkish-troops-killed-possible-suicide-bombing-attack-by-kurdish-fighter

Foreign Affairs'ta yayınlanan Barış Pınarı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BF1	9 EKİM 2019	*TURKEY'S ENDGAME IN SYRIA* TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ SON OYUNU https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2019-10-09/turkeys-endgame-syria
2	BF2	16 EKİM 2019	*ISIS IS ALREADY RISING FROM THE ASHES: TURKEY'S INVASION OF SYRIA WILL FUEL A JIHADI RESURGENCE* IŞİD ZATEN KÜLLERİNDEN DOĞUYOR: TÜRKİYE'NİN SURİYE'Yİ İŞGALİ BİR CİHATÇI DİRİLİŞİNİ KÖRÜKLEYECEK https://www.foreignaffairs.com/middle-east/isis-already-rising-ashes
3	BF3	16 EKİM 2019	*DASHING KURDISH HOPES WILL NOT BRING ERDOGAN PEACE* KÜRTLERİN UMUTLARINI BOŞA ÇIKARMAK ERDOĞAN'A BARIŞ GETİRMEYECEK https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2019-10-16/dashing-kurdish-hopes-will-not-bring-erdogan-peace

Newsweek'te yayınlanan Barış Pınarı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BN1	9 EKİM 2019	*TURKISH INVASION OF KURDİSH SYRIA WILL HAVE 'DISASTROUS' HUMANITARIAN CONSEQUENCES, HUMAN RIGHTS WATCH WARNS* İNSAN HAKLARI İZLEME ÖRGÜTÜ, TÜRKİYE'NİN SURİYE KÜRTLERİNİ İŞGALİNİN 'FELAKET' İNSANİ SONUÇLARI OLACAĞI KONUSUNDA UYARDI https://www.newsweek.com/turkish-invasion-kurdish-syria-disastrous-humanitarian-consequences-human-rights-watch-warns-1464069
2	BN2	11 EKİM 2019	*EXCLUSIVE: TURKEY ATTACKS US SPECIAL FORCES IN SYRIA, APPARENTLY BY MISTAKE* ÖZEL: TÜRKİYE, GÖRÜNÜŞE GÖRE YANLIŞLIKLA SURİYE'DEKİ ABD ÖZEL KUVVETLERİNE SALDIRDI https://www.newsweek.com/us-troops-syria-turkey-1464727
3	BN3	11 EKİM 2019	*U.S. AND RUSSIA HIT BACK AT TURKEY'S THREAT TO ATTACK THEIR ALLIES IN SYRIA* ABD VE RUSYA, TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ MÜTTEFİKLERİNE SALDIRI TEHDİDİNE KARŞILIK VERDİ https://www.newsweek.com/us-russia-oppose-turkey-attack-syria-1472781

Time'da yayınlanan Barış Pınarı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BT1	9 EKİM 2019	*THE TURKISH INVASION OF SYRIA SHOWS THE U.N. IS STRUGGLING TO KEEP UP WITH HUMANITARIAN CRISES* TÜRKİYE'NİN SURİYE'Yİ İŞGALİ, BM'NİN İNSANİ KRİZLERE AYAK UYDURMAKTA ZORLANDIĞINI GÖSTERİYOR https://time.com/5699596/turkey-syria-offensive-un-humanitarian-crisis/
2	BT2	14 EKİM 2019	*TRUMP LEVELS SANCTIONS ON TURKEY IN ATTEMPT TO CONTAIN THE CHAOS WREAKED BY HIS SYRIA WITHDRAWAL* TRUMP, SURİYE'DEN ÇEKİLMESİNİN YARATTIĞI KAOSU KONTROL ALTINA ALMAK İÇİN TÜRKİYE'YE YAPTIRIMLARI DÜZEYLEDİ https://time.com/5699970/trump-sanctions-turkey-syria/
3	BT3	16 EKİM 2019	*'DON'T BE A TOUGH GUY. DON'T BE A FOOL!' PRESIDENT TRUMP WROTE TO ERDOGAN ABOUT TURKEY'S ADVANCE INTO SYRIA* 'SERT ADAM OLMA. APTAL OLMA!' BAŞKAN TRUMP, ERDOĞAN'A TÜRKİYE'NİN SURİYE'DEKİ İLERLEYİŞİ HAKKINDA YAZDI https://time.com/5702863/trump-erdogan-turkey-syria-letter/

The Economist'te yayınlanan Barış Pınarı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BE1	10 EKİM 2019	*TURKEY LAUNCHES ATTACK ON SYRIA* TÜRKİYE SURİYE'YE SALDIRI BAŞLATTI https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/10/turkey-launches-an-attack-on-northern-syria
2	BE2	14 EKİM 2019	*TURKEY'S INVASION HAS THROWN A ONCE-STABLE CORNER OF SYRIA INTO CHAOS* TÜRKİYE'NİN İŞGALİ, SURİYE'NİN BİR ZAMANLAR İSTİKRARLI KÖŞEBAŞINI KAOSA SÜRÜKLEDİ https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/14/turkeys-invasion-has-thrown-a-once-stable-corner-of-syria-into-chaos
3	BE3	15 EKİM 2019	*INTO THE CAULDRON: TURKS RALLY AROUND ERDOGAN'S WAR AGAINST SYRIA'S KURDS* KAZANIN İÇİNDE: TÜRKLER, ERDOĞAN'IN SURİYE'DEKİ KÜRTLERE KARŞI SAVAŞINDA BİRLEŞİYOR https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/15/turks-cheer-erdogans-war-against-syrian-kurds
4	BE4	18 EKİM 2019	*AMERICA FORSAKES SYRIA'S KURDS IN A CEASEFIRE DEAL WITH TURKEY* AMERİKA, TÜRKİYE İLE YAPILAN ATEŞKES ANLAŞMASI İLE SURİYE KÜRTLERİNİ TERK EDİYOR https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/18/america-forsakes-syrias-kurds-in-a-ceasefire-deal-with-turkey

The Week'te yayınlanan Barış Pınarı Harekâtı ile hakkındaki içerikler

SIRA	İÇERİK NO	TARİH	İÇERİK BAŞLIĞI
1	BW1	9 EKİM 2019	*TURKEY SAYS MILITARY WILL ENTER SYRIA 'SHORTLY'* TÜRKİYE, ASKERİN SURİYE'YE 'KISA SÜREDE' GİRECEĞİNİ SÖYLEDİ https://theweek.com/speedreads/870540/turkey-says-military-enter-syria-shortly
2	BW2	10 EKİM 2019	*TURKEY LAUNCHES OFFENSIVE IN SYRIA AGAINST U.S.-ALLIED KURDISH FORCES* TÜRKİYE, SURİYE'DE ABD MÜTTEFİKİ KÜRT GÜÇLERİNE KARŞI SALDIRI BAŞLATTI https://theweek.com/speedreads/870811/turkey-launches-offensive-syria-against-usallied-kurdish-forces
3	BW3	14 EKİM 2019	*REPORT: TRUMP ADMINISTRATION OFFICIALS DIDN'T THINK TURKEY WOULD EVER INVADE SYRIA* RAPOR: TRUMP YÖNETİMİ YETKİLİLERİ TÜRKİYE'NİN SURİYE'Yİ İŞGAL EDECEĞİNİ DÜŞÜNMÜYORDU https://theweek.com/speedreads/871503/report-trump-administration-officials-didnt-think-turkey-ever-invade-syria
4	BW4	15 EKİM 2019	*WILL US SANCTIONS STOP TURKEY?* ABD YAPTIRIMLARI TÜRKİYE'Yİ DURDURACAK MI? https://theweek.com/103786/will-us-sanctions-stop-turkey
5	BW5	16 EKİM 2019	*TURKEY'S ERDOGAN COLDLY REJECTS TRUMP'S SYRIA DEMANDS, SAYS 'WHEN TRUMP COMES HERE, I'LL BE TALKING'* TÜRK LİDER ERDOĞAN, TRUMP'IN SURİYE TALEPLERİNİ SOĞUKKANLILIKLA REDDEDİYOR VE 'TRUMP BURAYA GELDİĞİNDE KONUŞACAĞIM' DİYOR https://theweek.com/speedreads/872133/turkeys-erdogan-coldly-rejects-trumps-syria-demands-says-when-trump-comes-here-ill-talking